มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดทางแพ่งเพื่อเยียวยาความเสียหาย อันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสี

สุฑามาศ กรายแก้ว

DPU

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต
สาขานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
พ.ศ. 2554

Legal measures of civil liability for remedy damage from nuclear or radiation

Suthamas Kraikaew

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Laws

Department of Law

Graduate School, Dhurakij Pundit University

2011

DPU

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ไม่อาจสำเร็จลุล่วงไปได้ หากไม่ได้รับความกรุณาและความอนุเคราะห์จากท่านรองศาสตราจารย์ พินิจ ทิพย์มณี ที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่ารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตลอดจนสละเวลาในการตรวจแก้ไข แนะนำแนวทางในการเขียนวิทยานิพนธ์เล่มนี้ให้แก่ผู้เขียน

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ ท่านศาสตราจารย์ ดร.ธีระ ศรีธรรมรักษ์ ท่านรองศาสตราจารย์ไพฑูรย์ คงสมบูรณ์ ท่านลภชัย ศิริภิรมย์ ที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่าเป็นประธานและกรรมการในการสอบวิทยานิพนธ์และให้คำแนะนำต่างๆ จนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี นอกจากนี้ขอกราบขอบพระคุณ ท่านวรนุช ปัญจะวัตร ที่ให้ความช่วยเหลือในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

นอกจากนี้ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ สำนักงานปรมาณูเพื่อสันติ ที่ได้สนับสนุนทุนวิจัยด้านความปลอดภัยจากการใช้พลังงานปรมาณูสำหรับการทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้ และขอขอบคุณพี่ๆ เพื่อนๆ สำนักงานปรมาณูเพื่อสันติ กลุ่มนิติการ กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน และเพื่อนร่วมรุ่นปริญญาโทที่เป็นกำลังใจและสนับสนุนผู้เขียนในการทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้ตลอดมา ตลอดทั้งขอขอบคุณท่านที่มิได้กล่าวนามมานี้ที่ได้ให้ความรู้และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้

ในการนี้ผู้เขียนขอขอบคุณบิดามารดาที่ให้การสนับสนุนด้านการศึกษา และน้องชายของผู้เขียนที่เป็นกำลังใจในการทำงานและการทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้

อนึ่ง หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีข้อผิดพลาดหรือข้อบกพร่องประการใด ผู้เขียนขอรับไว้ผู้เดียว ส่วนคุณค่าและประโยชน์ใดๆ ที่วิทยานิพนธ์เล่มนี้สามารถทำให้เกิดขึ้นได้ ผู้เขียนขออุทิศให้แก่บิดามารดา ครูบาอาจารย์ ตลอดจนบุคคลทุกท่านที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่ทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

สุฑามาศ กรายแก้ว

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย ..... ฆ

บทคัดย่อภาษาอังกฤษ ..... จ

กิตติกรรมประกาศ ..... ช

สารบัญตาราง ..... ฎ

สารบัญรูปภาพ ..... ฑ

บทที่

1. บทนำ 1

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา 1

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา 5

1.3 สมมติฐานของการศึกษา 6

1.4 ขอบเขตของการศึกษา 6

1.5 วิธีดำเนินการศึกษา 7

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ 8

2. ทฤษฎี แนวความคิด และความเป็นมา 9

2.1 ทฤษฎีความรับผิดทางละเมิด 9

2.1.1 ทฤษฎีรับภัย 9

2.1.2 ทฤษฎีความรับผิดโดยเคร่งครัด 16

2.1.3 ทฤษฎีความรับผิดโดยเด็ดขาดหรือโดยสมบูรณ์ 20

2.1.4 ทฤษฎีว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล 22

2.2 แนวความคิดการเยียวยาความเสียหาย 24

2.2.1 แนวความคิดการเยียวยาความเสียหายตามกฎหมายคอมมอนลอว์ 25

2.2.2 แนวความคิดการเยียวยาความเสียหายตามกฎหมายซีวิลลอว์ 26

2.2.3 ประเภทค่าเสียหาย 29

2.3 แนวความคิดเกี่ยวกับนิวเคลียร์และรังสี 31

2.3.1 ความหมายของนิวเคลียร์และรังสี 31

2.3.2 อุบัติเหตุทางนิวเคลียร์และอุบัติเหตุทางรังสี 35

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

2.4 กรณีตัวอย่าง 50
2.4.1 ลำดับเหตุการณ์กรณีสารกัมมันตรังสีโคบอลต์-60 รั่วไหล 50
2.4.2 การฟ้องร้องเรียกค่าเสียหาย 55
3. อนุสัญญาระหว่างประเทศและกฎหมายต่างประเทศเกี่ยวกับความรับผิดทางแพ่งอันเกิดจากอุบัติเหตุทางนิวเคลียร์ 61
3.1 อนุสัญญาระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง 61
3.1.1 อนุสัญญาว่าด้วยความรับผิดต่อบุคคลที่สามในด้านพลังงานนิวเคลียร์ (Convention on Third Party Liability in the Field of Nuclear Energy) 62
3.1.2 อนุสัญญากรุงบรัสเซล หรืออนุสัญญาฉบับลงวันที่ 31 มกราคม 2506 เสริมอนุสัญญากรุงปารีสลงวันที่ 29 กรกฎาคม 2503 (Convention of 31st January 1963 Supplementary to the Paris Convention) 65
3.1.3 อนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยความรับผิดทางแพ่งต่อความเสียหายทางนิวเคลียร์ (Vienna Convention on Civil Liability for Nuclear Damage) 66
3.1.4 อนุสัญญาว่าด้วยค่าเสียหายเสริมต่ออุบัติการณ์นิวเคลียร์ (the Convention on Supplementary Compensation for Nuclear Damage) 71
3.1.5 พิธีสารร่วมว่าด้วยการบังคับใช้อนุสัญญากรุงเวียนนาและอนุสัญญากรุงปารีส (Joint Protocal Relating to the Application of the Vienna Convention and the Paris Convention) 74
3.2 กฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง 75
3.2.1 ประเทศสหรัฐอเมริกา 75
3.2.2 ประเทศญี่ปุ่น 78
4. กฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดทางแพ่ง การเยียวยาความเสียหายและผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสำรวจคิดเห็น 84
4.1 กฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดทางแพ่งและการเยียวยาความเสียหาย 84
4.1.1 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ 84

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

4.1.2 พระราชบัญญัติพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ พ.ศ. 2504 และ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2508 112
4.1.3 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 113
4.1.4 พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 117
4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสำรวจความคิดเห็น 124
4.2.1 รูปแบบวิธีการวิจัย 124
4.2.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล 125
5. วิเคราะห์ปัญหาที่เกิดจากมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดทางแพ่งเพื่อการเยียวยาความเสียหายซึ่งเกิดจากอุบัติเหตุทางนิวเคลียร์ 174
5.1 หลักแห่งความรับผิด 174
5.1.1 หลักความรับผิดที่ตั้งอยู่บนฐานความผิด (Liability based on fault) 175
5.1.2 หลักความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability) 176
5.2 ขอบเขตการบังคับใช้ 178
5.3 บุคคลที่ต้องรับผิด 179
5.4 ข้อยกเว้นความรับผิด 181
5.5 ภาระการพิสูจน์ 183
5.5.1 ภาระการพิสูจน์ทั่วไป 183
5.5.2 ภาระการพิสูจน์กรณีความรับผิดโดยเคร่งครัด 184
5.6 ผู้มีสิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน 184
5.7 ค่าสินไหมทดแทน 185
5.7.1 ค่าสินไหมทดแทนสำหรับความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงิน 187
5.7.2 ค่าเสียหายเชิงลงโทษ 190
5.7.3 ค่าใช้จ่ายในการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม 194
5.8 การจำกัดจำนวนความรับผิด 195
5.9 หลักประกัน 196
5.10 การสงวนสิทธิการขอแก้ไขคำพิพากษาศาล 196

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

5.11 อายุความ 199
6. บทสรุปและข้อเสนอแนะ 202
6.1 บทสรุป 202
6.1.1 ผลการวิจัยเชิงเอกสาร 202
6.1.2 ผลการวิจัยเชิงปริมาณ 211
6.2 ข้อเสนอแนะ 213
บรรณานุกรม 216
ภาคผนวก 222
ประวัติผู้เขียน 308

DPU

สารบัญตาราง

ตารางที่ หน้า

1.1 แสดงสถิติการออกใบอนุญาตแบ่งตามประเภทการใช้งาน 2
1.2 จำนวนอุบัติเหตุทางรังสีครั้งสำคัญที่เกิดในโลก ตั้งแต่ ค.ศ. 1944 – สิงหาคม ค.ศ. 2000 แบ่งตามประเภทเครื่องมือหรืออุปกรณ์ 4
2.1 ระดับความรุนแรงของอุบัติเหตุ และเกณฑ์ที่ใช้แจกแจง 37
2.2 ผลกระทบจากระดับรังสีสูงปริมาณต่างๆ กัน เมื่อได้รับรังสีตลอดตัวในครั้งเดียว..... 43
2.3 ความเสียหายที่ศาลให้ผู้ถูกฟ้องคดี (สำนักงานปรมาณูเพื่อสันติ) ชดเชยให้ผู้ฟ้องคดี: กรณีการแพร่กระจายของโคบอลท์-60 57
4.1 จำนวนและค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสำรวจจำแนกตามกลุ่มผู้ตอบแบบสำรวจ (จำแนกตามกลุ่มอาชีพ) เพศ อายุ สถานภาพสมรส ศาสนา และระดับการศึกษา..... 126
4.2 จำนวนและค่าร้อยละของความคิดเห็นที่มีต่อประเด็นคำถามเบื้องต้น 129
4.3 เกณฑ์การให้คะแนนค่าคะแนนเฉลี่ย 130
4.4 ตารางแสดงค่าเฉลี่ยความคิดเห็น ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นคำถามต่างๆ ที่มีต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดทางแพ่งเพื่อเยียวยาความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสี..... 131
4.5 ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในประเด็นคำถามที่ 1 135
4.6 ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในประเด็นคำถามที่ 2 137
4.7 ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในประเด็นคำถามที่ 3 139
4.8 ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในประเด็นคำถามที่ 4 141
4.9 ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในประเด็นคำถามที่ 5 143
4.10 ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในประเด็นคำถามที่ 6 144
4.11 ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในประเด็นคำถามที่ 7 146
4.12 ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในประเด็นคำถามที่ 8 148
4.13 ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในประเด็นคำถามที่ 9 150
4.14 ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในประเด็นคำถามที่ 10 152
4.15 ค่าความสัมพันธ์ในประเด็นคำถามที่ 1 154
4.16 ค่าความสัมพันธ์ในประเด็นคำถามที่ 2 156
4.17 ค่าความสัมพันธ์ในประเด็นคำถามที่ 3 158

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่ หน้า

4.18 ค่าความสัมพันธ์ในประเด็นคำถามที่ 4 159
4.19 ค่าความสัมพันธ์ในประเด็นคำถามที่ 5 161
4.20 ค่าความสัมพันธ์ในประเด็นคำถามที่ 6 162
4.21 ค่าความสัมพันธ์ในประเด็นคำถามที่ 7 164
4.22 ค่าความสัมพันธ์ในประเด็นคำถามที่ 8 165
4.23 ค่าความสัมพันธ์ในประเด็นคำถามที่ 9 167
4.24 ค่าความสัมพันธ์ในประเด็นคำถามที่ 10 168

DPU

สารบัญภาพ

ภาพที่ หน้า

2.1 ระดับความรุนแรงของเหตุการณ์นิวเคลียร์ตามมาตรา INES 36
4.1 ค่าร้อยละของความคิดเห็นที่มีต่อประเด็นคำถามเบื้องต้น..... 129
4.2 ค่าร้อยละของความคิดเห็นในประเด็นคำถามที่ 1..... 136
4.3 ค่าร้อยละของความคิดเห็นในประเด็นคำถามที่ 2..... 137
4.4 ค่าร้อยละของความคิดเห็นในประเด็นคำถามที่ 3..... 139
4.5 ค่าร้อยละของความคิดเห็นในประเด็นคำถามที่ 4..... 141
4.6 ค่าร้อยละของความคิดเห็นในประเด็นคำถามที่ 5..... 143
4.7 ค่าร้อยละของความคิดเห็นในประเด็นคำถามที่ 6..... 145
4.8 ค่าร้อยละของความคิดเห็นในประเด็นคำถามที่ 7..... 147
4.9 ค่าร้อยละของความคิดเห็นในประเด็นคำถามที่ 8..... 149
4.10 ค่าร้อยละของความคิดเห็นในประเด็นคำถามที่ 9..... 151
4.11 ค่าร้อยละของความคิดเห็นในประเด็นคำถามที่ 10..... 153
4.12 ค่าร้อยละของความคิดเห็นของแต่ละกลุ่มในประเด็นคำถามที่ 1..... 155
4.13 ค่าร้อยละของความคิดเห็นของแต่ละกลุ่มในประเด็นคำถามที่ 2..... 157
4.14 ค่าร้อยละของความคิดเห็นของแต่ละกลุ่มในประเด็นคำถามที่ 3..... 158
4.15 ค่าร้อยละของความคิดเห็นของแต่ละกลุ่มในประเด็นคำถามที่ 4..... 160
4.16 ค่าร้อยละของความคิดเห็นของแต่ละกลุ่มในประเด็นคำถามที่ 5..... 161
4.17 ค่าร้อยละของความคิดเห็นของแต่ละกลุ่มในประเด็นคำถามที่ 6..... 163
4.18 ค่าร้อยละของความคิดเห็นของแต่ละกลุ่มในประเด็นคำถามที่ 7..... 164
4.19 ค่าร้อยละของความคิดเห็นของแต่ละกลุ่มในประเด็นคำถามที่ 8..... 166
4.20 ค่าร้อยละของความคิดเห็นของแต่ละกลุ่มในประเด็นคำถามที่ 9..... 167
4.21 ค่าร้อยละของความคิดเห็นของแต่ละกลุ่มในประเด็นคำถามที่ 10..... 169

หัวข้อวิทยานิพนธ์ มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดทางแพ่งเพื่อเยียวยาความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสี
ชื่อผู้เขียน สุฑามาศ กรายแก้ว
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์พินิจ ทิพย์มณี
สาขาวิชา นิติศาสตร์
ปีการศึกษา 2553

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาถึงปัญหามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดทางแพ่งเพื่อเยียวยาความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสี เนื่องจากปัจจุบันประเทศไทยมีการนำเทคโนโลยีนิวเคลียร์หรือวัสดุกัมมันตรังสีมาใช้ประโยชน์เพิ่มมากขึ้น และเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นและควรส่งเสริมเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาประเทศ แต่เนื่องจากการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีนิวเคลียร์หรือวัสดุกัมมันตรังสีนอกจากต้องมีกฎหมายควบคุมความปลอดภัยในการประกอบกิจการหรือการดำเนินการแล้ว จำเป็นต้องมีกฎหมายที่คุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสีซึ่งเป็นบุคคลที่สามและมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางด้านเทคโนโลยีนิวเคลียร์หรือรังสีด้วย

การศึกษาดังกล่าวประกอบด้วยสองส่วน ส่วนแรกเป็นการศึกษาด้วยวิธีวิจัยเอกสาร โดยศึกษาจากตำรา บทความ คำพิพากษาของศาล กฎหมายไทย กฎหมายต่างประเทศ และส่วนที่สองเป็นการศึกษาด้วยวิธีวิจัยเชิงปริมาณ โดยการใช้แบบสำรวจความคิดเห็นเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมความคิดเห็น กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา ได้แก่ ผู้พิพากษา อัยการ ทนายความ เจ้าหน้าที่หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง ผู้ประกอบการ และประชาชนทั่วไป และนำผลจากการสำรวจความคิดเห็นมาประมวลผล และนำข้อมูลดังกล่าวมาสังเคราะห์รวมกับข้อมูลจากการวิจัยเอกสารเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขกฎหมายของประเทศไทยต่อไป

ผลจากการศึกษาพบว่า กฎหมายไทยที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันที่สามารถนำมาปรับใช้ในกรณีเกิดความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสี เช่น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะละเมิด กฎหมายว่าด้วยพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ กฎหมายว่าด้วยส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ กฎหมายว่าด้วยวัตถุอันตราย เป็นต้น แต่กฎหมายดังกล่าวไม่สามารถเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้ได้รับความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสีได้อย่างเหมาะสม ประเด็นที่ควรปรับปรุงให้เหมาะสมกับกรณีความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสี เช่น หลักแห่งความ

รับผิด ขอบเขตการบังคับใช้ บุคคลที่ต้องรับผิด ข้อยกเว้นความรับผิด ภาระการพิสูจน์ บุคคลที่มีสิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน ประเภทค่าสินไหมทดแทน การจำกัดจำนวนวงเงินความรับผิด การสงวนสิทธิการขอแก้ไขคำพิพากษา อายุความ เป็นต้น

ดังนั้น ผู้เขียนจึงมีข้อเสนอแนะให้มีการจัดทำกฎหมายว่าด้วยความรับผิดต่อความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสี พ.ศ. .... โดยมีวัตถุประสงค์ที่มุ่งคุ้มครองผู้ที่ได้รับความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสีซึ่งเป็นบุคคลที่สามและมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจกรรมการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีนิวเคลียร์หรือรังสี โดยมีหลักการสำคัญ กล่าวคือ กำหนดความรับผิดสำหรับผู้ประกอบการในกรณีความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสีต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เสียหาย ไม่ว่าจะเป็นค่าสินไหมทดแทนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ค่าเสียหายต่อจิตใจ ค่าเสียหายเชิงลงโทษ และค่าใช้จ่ายในการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม เว้นแต่พิสูจน์ได้ว่าความเสียหายนั้นเกิดจากเหตุสุดวิสัยหรือเกิดเพราะความผิดของผู้เสียหาย โดยความรับผิดของผู้ประกอบการนั้นจะถูกจำกัดวงเงินตามที่คณะกรรมการกำหนด แต่หากผู้เสียหายไม่ได้รับการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเต็มตามจำนวนเนื่องจากการถูกจำกัดวงเงินของผู้ที่ต้องรับผิดชำระค่าสินไหมทดแทนนั้น ผู้เสียหายสามารถเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนส่วนที่ขาดจากกองทุนได้ และผู้ประกอบการต้องมีหน้าที่จัดหาประกันภัย นอกจากนี้ กำหนดให้ศาลสามารถสงวนสิทธิในการแก้ไขคำพิพากษาได้ภายในระยะเวลาไม่เกินสิบปี นับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง และกำหนดอายุความไว้เป็นพิเศษต่างจากอายุความตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กล่าวคือ อายุความเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนตามกฎหมายนี้มีอายุความสามปีนับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหายและรู้ตัวผู้ที่ต้องรับผิด แต่ไม่เกินสิบปีนับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหาย แต่กรณีที่มีความเสียหายเกิดขึ้นต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัย โดยผลของสารที่สะสมอยู่ในร่างกายของผู้เสียหายหรือเป็นกรณีที่ต้องใช้เวลาในการแสดงอาการ ผู้มีสิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนตามกฎหมายนี้ต้องใช้สิทธิเรียกร้องภายในสามปี นับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหายและรู้ตัวผู้ประกอบการที่ต้องรับผิด แต่ไม่เกินสิบปีนับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหาย

Thesis Title Legal measures of civil liability for remedy damage from nuclear or radiation

Author Suthamas Kraikaew

Thesis Advisor Assoc. Prof. Pinit Tipmanee

Department Law

Academic Year 2010

ABSTRACT

The objectives of this thesis are to study the law problems related a legal measures of civil liability for remedy a damage from nuclear or radiation. Nowadays, Thailand lead the technology of nuclear or radioactive material comes to apply increase, and it is a necessary and should facilitate for the advantage in country development. Unless this activity must have the law controls for the safety in engaging in business or a management, we must have the law which protected an injured person from a nuclear damage and a radiation damage who a third party and not get into an activity about technology nuclear or radiation.

The type of study compose 2 parts. First part, writer applies the documentary research method from text books, articles, court judgement, thai laws and foreign laws. Second part, writer applies the quantitive research method by using questionnaires as tool in collecting data from sampling group, such as judge, public prosecutor, lawyer, government officer who related, entrepreneur, and general people, and lead a data from sampling to evaluate. The writer lead a data from quantitive research synthesised to include a data from documentary research in order to improve and amend the laws in Thailand accordingly.

It is found that this law have to be in force that in case damage from nuclear or radiation, such as Civil and Commercial Code, Atomic for Peace Act, National Environmental Quality Act, Hazardous Substance Act, can't appropriately remedy the injured person from a nuclear damage or radiation damage. The issue that should adjust is appropriate for a nuclear damage or radiation damage, such as a principle of liability, a limitation of enforcement, a person

who liable a damage, an exonerations from liability, a burden of proof, a person who have the rights to claim a compensation, a type of compensation, a limitation of liability in amount, a serve the right for amend a judgement and a prescription, etc.

Therefore, the writer would like to propose in set up Liability for damage from a nuclear or radiation Act B.E. .... in order to protect a injured person the occurred nuclear damage and radiation damage who a third party, haven't to gain and loss in the activity technology nuclear or radiation. The important principle of Act, i.e. the entrepreneur who initiated a nuclear damage or radiation damage must compensate the indemnity to the injured person, neither will the indemnity follows the Civil and Commercial Code, a mental damages, a punitive damages and expenses in an environment restoration, except he can prove that the damage occurred from the force majeure or the mistake of the injured person. This Act limit the liability of the entrepreneur in amount but if the injured person no take compensating the indemnity full follows the amount because of the entrepreneur must limit the liability in amount, the injured person have right of claim from the funds for protect nuclear injured or radiation injured. The entrepreneur must procure the insurance. Besides, the court can reserve the right for amend a judgement within ten years since has the judgement or order. The prescription is different from Civil and Commercial Code, i.e. the right to claim compensation expires after three years from the date that the injured person learned of the damage, and knew the identity of the person liable for loss or damage or ten years after the acknowledgement to the loss or damage, Where there is loss or damage to body or health caused by matter accumulated in the body of an injured person, or where there is a need to wait to see the symptoms, the person who have right to claim a compensation by this law must claim within three years from the date of acknowledgement of the loss or damage, and knowledge of the entrepreneur liable for the loss or damage, but must more than ten years from the date of acknowledgement of the loss or damage.

บทที่ 1
บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โลกในยุคปัจจุบันมีความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีนิวเคลียร์และวัสดุกัมมันตรังสี เนื่องจากการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีนิวเคลียร์และวัสดุกัมมันตรังสีเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นและควรส่งเสริมเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาประเทศ

การนำเทคโนโลยีนิวเคลียร์ไปใช้ในทางสันตินั้นสามารถนำมาใช้ในกิจการต่างๆ ได้หลายทาง โดยเฉพาะการนำวัสดุนิวเคลียร์ เช่น ยูเรเนียม-233 ยูเรนียม-235 และพลูโทเนียม-239[1] มาใช้เป็นเชื้อเพลิงนิวเคลียร์ในเครื่องปฏิกรณ์ปรมาณูวิจัย เพื่อใช้ในการผลิตไอโซโทปรังสีทางการแพทย์ หรือใช้เป็นเชื้อเพลิงในโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ เป็นต้น

สำหรับการนำวัสดุกัมมันตรังสีไปใช้ทางสันติ สามารถนำรังสีที่แผ่ออกมาจากตัววัสดุกัมมันตรังสีนั้นมาใช้ในกิจการต่างๆ ได้ เนื่องจากมีคุณสมบัติพิเศษต่างจากพลังงานรูปแบบธรรมดา คือ ความสามารถในการทะลุทะลวงไปในวัสดุต่างๆ ความสามารถในการเกิดปฏิกิริยากับสิ่งมีชีวิต ความสามารถในการทำให้เกิดไอออนในสสารหรือตัวกลางที่วิ่งผ่าน

การใช้ประโยชน์จากวัสดุกัมมันตรังสีสามารถจำแนกเป็นกลุ่ม ดังต่อไปนี้

กลุ่มที่ 1 การใช้สารรังสีในลักษณะของสารติดตาม (Radiation tracer material) ได้แก่ การใช้สารกัมมันตรังสีวินิจฉัยอาการโรค การศึกษาวิจัย การเกษตร อุตสาหกรรม เช่น การวัดอัตราการไหลของของเหลวในท่อ การหาอัตราส่วนการผสมสาร และการศึกษาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

กลุ่มที่ 2 การที่สสารมีผลทำให้รังสีเปลี่ยนแปลง ได้แก่ การวัดความหนา และความหนาแน่นของวัสดุ การตรวจวัดระดับของเหลวในภาชนะปิด การหาความชื้นในดิน การถ่ายภาพทางรังสี

กลุ่มที่ 3 การที่รังสีไปทำให้สสารเกิดการเปลี่ยนแปลง (Radiation affect material) ได้แก่ การใช้สารกัมมันตรังสีในการรักษาโรค การวิเคราะห์ธาตุด้วยวิธีนิวตรอนแอคติเวชั่นหรือ

---

[1] พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ใช้คำว่า “พลูโทเนียม” แต่ตามพระราชบัญญัติพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ พ.ศ. 2504 ใช้คำว่า “พลูโตเนียม”

เทคนิคเอกซเรย์ฟลูออเรสเซนซ์ การฉายรังสีเพื่อถนอมอาหารหรือปรับปรุงพันธุ์พืช การฉายรังสีเพื่อฆ่าเชื้อในเครื่องมือการแพทย์ การฉายรังสีเพื่อปรับปรุงคุณภาพ เช่น ยางธรรมชาติ และไม้เนื้ออ่อน เป็นต้น

กลุ่มที่ 4 การใช้สารกัมมันตรังสีในสินค้าอุปโภค (Radioactive consumer product) เช่น อุปกรณ์ตรวจจับควันไฟ (smoke detector) นาฬิกาและเข็มทิศที่มีพรายน้ำ สายล่อฟ้า

จากการนำเทคโนโลยีนิวเคลียร์และวัสดุกัมมันตรังสีมาใช้ประโยชน์ดังกล่าวข้างต้นล้วนแล้วแต่เป็นการใช้ประโยชน์โดยมีวัตถุประสงค์ในทางสันติทั้งสิ้น

ปัจจุบันการนำวัสดุนิวเคลียร์และวัสดุกัมมันตรังสีมาใช้ประโยชน์ในประเทศไทยนั้นจะต้องได้รับใบอนุญาตจากคณะกรรมการพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ ตามมาตรา 12 และมาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ พ.ศ. 2504 และ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2508

ในปี พ.ศ. 2551 สำนักงานปรมาณูเพื่อสันติซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ออกใบอนุญาตได้ดำเนินการรับคำขออนุญาตและออกใบอนุญาตตามพระราชบัญญัติพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ พ.ศ. 2504 และ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2508 กล่าวคือ

การออกใบอนุญาตนำเข้า/ส่งออกราชอาณาจักร ขอผลิต ครอบครองหรือใช้ซึ่งวัสดุกัมมันตรังสี โดยได้ออกใบอนุญาตให้กับหน่วยงานต่างๆ รวมทั้งสิ้นจำนวน 1,598 ฉบับ

ตารางที่ 1.1 แสดงสถิติการออกใบอนุญาตแบ่งตามประเภทการใช้งาน[2]

ประเภทการใช้ประโยชน์	**ผลิต / ครอบครองและใช้**	**นำเข้า ในราชอาณาจักร**	**ส่งออก นอกราชอาณาจักร**	**จำนวนรวม (ฉบับ)**
การแพทย์	113	374	57	544
อุตสาหกรรม	251	318	235	804
ศึกษาวิจัย	124	32	0	156
อื่น ๆ	91	3	0	94

[2] สำนักงานปรมาณูเพื่อสันติ ก (2551). **รายงานประจำปี 2551 สำนักงานปรมาณูเพื่อสันติ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.** หน้า 18.

การดำเนินงานรับคำขออนุญาตของหน่วยงานที่ผลิตหรือใช้พลังงานจากเครื่องกำเนิดรังสี โดยได้ออกใบอนุญาตเครื่องกำเนิดรังสีเอกซ์[3] ให้หน่วยงานดังกล่าวรวมทั้งสิ้น 700 ฉบับ

นอกจากนี้ วัสดุนิวเคลียร์สามาถนำมาใช้เป็นเชื้อเพลิงในการผลิตกระแสไฟฟ้า ซึ่งประเทศที่มีโรงไฟฟ้านิวเคลียร์จำเป็นต้องมีการดูแลด้านความปลอดภัยทางนิวเคลียร์ (Nuclear Safety) หมายถึง มาตรการสำหรับป้องกันหรือลดอุบัติเหตุที่จะเกิดจากสถานปฏิบัติการ หรือกิจกรรมที่ก่อให้เกิดปฏิกิริยานิวเคลียร์ รวมทั้งมาตรการบรรเทาผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นแก่ผู้ปฏิบัติงาน ประชาชน และสิ่งแวดล้อมภายหลังการเกิดอุบัติเหตุ โดยขอบเขตของความปลอดภัยทางนิวเคลียร์ ครอบคลุมถึงการป้องกันอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานหรือกิจกรรมต่างๆ ในโรงไฟฟ้าพลังงานนิวเคลียร์ การขนส่งวัสดุนิวเคลียร์ การใช้และจัดเก็บวัสดุนิวเคลียร์

แม้ว่าโรงไฟฟ้าพลังงานนิวเคลียร์จะมีมาตรฐานความปลอดภัยสูงมาก แต่อาจเกิดเหตุขัดข้องหรืออุบัติเหตุเช่นเดียวกับโรงไฟฟ้าทั่วไป ในอดีตที่ผ่านมาเคยเกิดอุบัติเหตุมาหลายครั้ง แต่อุบัติเหตุที่สร้างความเสียหายเป็นอย่างมาก คือ เหตุการณ์ที่ Chernobyl-4 ประเทศยูเครน โดยอุบัติเหตุดังกล่าวเกิดจากเพลิงไหม้หลังจากการระเบิดของไอน้ำ ทำให้มีผู้เสียชีวิต 31 ราย และบาดเจ็บ จำนวน 203 ราย และเหตุการณ์ดังกล่าวส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม จึงต้องมีการอพยพประชาชนในรัศมี 30 กิโลเมตร และสารกัมมันตรังสีได้แพร่กระจายไปทั่วยุโรป ระดับความรุนแรงเมื่อเทียบกับเกณฑ์มาตราระหว่างประเทศว่าด้วยเหตุการณ์ทางนิวเคลียร์ (INES: International Nuclear Event Scale) พบว่า อยู่ในระดับ 7[4]

ทั้งนี้ ประเทศไทยเกิดความเสียหายจากรังสีมาแล้ว กล่าวคือ กรณีการรั่วไหลของสารกัมมันตรังสีโคบอลต์-60 ที่จังหวัดสมุทรปราการ จากอุบัติเหตุครั้งนั้นทำให้มีผู้ได้รับความเสียหายจำนวนหลายราย อันเป็นเหตุให้เกิดการฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายตามมา

นอกจากนี้มีอุบัติเหตุทางรังสีอีกมากมายที่เกิดขึ้นบนโลกนี้ ที่รวบรวมแบ่งแยกประเภทไว้ ตามตารางที่ 1.2

---

[3] พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ใช้คำว่า “รังสีเอกซ์” แต่ตามพระราชบัญญัติพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2508 ใช้คำว่า “รังสีเอ๊กซ์”

[4] สำนักกำกับดูแลความปลอดภัยทางนิวเคลียร์ สำนักงานปรมาณูเพื่อสันติ. (2550). **อุบัติเหตุจากโรงไฟฟ้านิวเคลียร์.** หน้า 8.

ตารางที่ 1.2 จำนวนอุบัติเหตุทางรังสีครั้งสำคัญที่เกิดในโลก ตั้งแต่ ค.ศ. 1944 - สิงหาคม ค.ศ. 2000 แบ่งตามประเภทเครื่องมือหรืออุปกรณ์[5]

ประเภทเครื่องมือหรืออุปกรณ์	ครั้ง
เหตุการณ์วิกฤต "Criticalities"	**22**
Critical assemblies	9
Reactors	7
Chemical operations	6
Sealed sources	204
X-ray services	80
Accelerators	24
Radar generators	1
สารกัมมันตรังสี (Radioisotopes)	**86**
Transuranics	27
Tritium	2
Fission products	11
Radium spills	1
Diagnosis and therapy	37
Other	8
รวม	**417**

ด้วยเหตุนี้ การใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีนิวเคลียร์หรือวัสดุกัมมันตรังสีจึงเป็นสิ่งที่ต้องพิจารณาอย่างละเอียดรอบคอบเพราะพลังงานนิวเคลียร์หรือรังสีนั้นถือว่าเป็นสิ่งที่อันตรายในตัวเอง[6]

---

[5] อัมพร ฝันเซียน. (2547). **อันตรายจากรังสีและการควบคุม.** หน้า 42.

[6] ประสิทธิ์ ปิวาวัฒนพานิช ก (2543,ธันวาคม). "ความเป็นไปได้สำหรับโครงการสร้างโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ในประเทศไทย: กรณีศึกษาประเด็นข้อกฎหมายเรื่องความรับผิดและการจัดกากสารกัมมันตภาพรังสี." **วารสารนิติศาสตร์, 3, 4.** หน้า 686.

ดังนั้น เมื่อประเทศไทยมีแผนหรือนโยบายในอนาคตที่จะนำพลังงานนิวเคลียร์มาใช้ทดแทนแหล่งพลังงานธรรมชาติ การนำพลังงานนิวเคลียร์มาใช้ประโยชน์ในการผลิตกระแสไฟฟ้าจึงเป็นทางเลือกหนึ่งนอกเหนือจากการใช้ประโยชน์จากแหล่งพลังงานอื่นๆ เช่น พลังงานแสงอาทิตย์ กระแสลม เป็นต้น ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการกำหนดหลักกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดทางแพ่งและมาตรการสำหรับการเยียวยาความเสียหาย เพื่อเป็นหลักประกันให้แก่ประชาชนและสังคมซึ่งเป็นบุคคลที่สามและมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางด้านเทคโนโลยีนิวเคลียร์หรือรังสีว่า หากความเสียหายเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสีอันเป็นอันตรายและสร้างความเสียหายให้แก่ประชาชนและสังคมแล้วจะได้รับการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นอย่างเหมาะสม

ในปัจจุบันนี้ ประเทศไทยมีกฎหมายที่ใช้บังคับเกี่ยวกับนิวเคลียร์และรังสี คือ พระราชบัญญัติพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ พ.ศ. 2504 และ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2508 ซึ่งใช้บังคับมาเป็นเวลานาน แต่กฎหมายดังกล่าวมิได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับความรับผิดทางแพ่งและมาตรการสำหรับการเยียวยาความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น ทำให้บทบัญญัติของพระราชบัญญัติดังกล่าวไม่เหมาะสมและสอดคล้องกับกฎกติกามาตรฐานสากลและสถานการณ์ในปัจจุบัน

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าประเทศไทยจะมีกฎหมายอื่นหลายฉบับที่สามารถนำมาปรับใช้ในกรณีความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสี เช่น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 เป็นต้น แต่บทบัญญัติกฎหมายดังกล่าวที่มีผลบังคับใช้อยู่ในปัจจุบันนั้นหาสามารถนำมาใช้ในบังคับในกรณีดังกล่าวอย่างเหมาะสมไม่

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.2.1 เพื่อศึกษาทฤษฎี แนวความคิด ความเป็นมา ความหมาย ปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้พระราชบัญญัติพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ พ.ศ. 2504 และ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2508

1.2.2 เพื่อศึกษาอนุสัญญาระหว่างประเทศและกฎหมายต่างประเทศที่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับหลักความรับผิดทางแพ่งและมาตรการเยียวยาความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสีที่มุ่งคุ้มครองผู้เสียหายซึ่งเป็นบุคคลที่สามและมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางด้านเทคโนโลยีนิวเคลียร์หรือรังสีเปรียบเทียบกับกฎหมายไทยที่มีผลบังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน

1.2.3 เพื่อสำรวจความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวกับความรับผิดทางแพ่งและมาตรการเยียวยาความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสี ได้แก่ ผู้พิพากษา อัยการ ทนายความ เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ผู้ประกอบการเกี่ยวกับนิวเคลียร์และรังสี และประชาชนทั่วไป

1.2.4 เพื่อเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุง และกำหนดหลักเกณฑ์ความรับผิดทางแพ่งและมาตรการเยียวยาความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสีที่มุ่งคุ้มครองผู้เสียหายซึ่งเป็นบุคคลที่สามและมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางด้านเทคโนโลยีนิวเคลียร์หรือรังสีให้มีความทันสมัยและมีประสิทธิภาพ

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

ปัจจุบันพระราชบัญญัติพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ พ.ศ. 2504 และ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2508 เป็นกฎหมายที่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการควบคุม กำกับ และดูแลการใช้ประโยชน์จากพลังงานนิวเคลียร์และวัสดุกัมมันตรังสีและมีผลบังคับใช้อยู่ในปัจจุบันหาได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับความรับผิดทางแพ่งและมาตรการเยียวยาความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสีไว้โดยเฉพาะไม่ และแม้ว่าตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 จะมีบทบัญญัติเกี่ยวกับความรับผิดทางแพ่งและมาตรการเยียวยาความเสียหายไว้แล้วก็ตาม แต่ไม่สามารถให้ความคุ้มครองแก่ผู้เสียหายซึ่งเป็นบุคคลที่สามและมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางด้านเทคโนโลยีนิวเคลียร์หรือรังสีได้อย่างเพียงพอ ดังนั้น เพื่อให้กฎหมายของประเทศไทยเป็นไปตามกติกามาตรฐานสากลระหว่างประเทศ ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องบัญญัติกฎหมายกำหนดความรับผิดทางแพ่งและมาตรการเยียวยาความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสี

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

การวิจัยเรื่องนี้มีขอบเขตของเนื้อหาครอบคลุมถึงหลักเกณฑ์ความรับผิดทางแพ่งและมาตรการเยียวยาความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสีตามกฎหมายไทย ได้แก่ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พระราชบัญญัติพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ พ.ศ. 2504 และ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2508 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535

ศึกษาอนุสัญญาระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง โดยมีวัตถุประสงค์มุ่งคุ้มครองผู้เสียหายซึ่งเป็นบุคคลที่สามและมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางด้านเทคโนโลยีนิวเคลียร์หรือรังสี เช่น อนุสัญญาว่าด้วยความรับผิดต่อบุคคลที่สามในด้านพลังงานนิวเคลียร์ (Convention on Third Party Liability in the Field of Nuclear Energy) อนุสัญญากรุงบรัสเซลหรืออนุสัญญาลงวันที่ 31 มกราคม 2506 เสริมอนุสัญญากรุงปารีส ลงวันที่ 29 กรกฎาคม 2503 (Convention of 31st January 1963 Supplementary to the Paris Convention) อนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยความรับผิดทางแพ่งต่อความ

เสียหายทางนิวเคลียร์ (Vienna Convention on Civil Liability for Nuclear Damage) พิธีสารร่วมว่าด้วยการบังคับใช้อนุสัญญากรุงเวียนนาและอนุสัญญากรุงปารีส (Joint Protocol Relating to the Application of the Vienna Convention and the Paris Convention) อนุสัญญาว่าด้วยค่าเสียหายเสริมต่ออุบัติการณ์นิวเคลียร์ (The Convention on Supplementary Compensation for Nuclear Damage) รวมทั้งกฎหมายของต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศญี่ปุ่น

1.5 วิธีการดำเนินการศึกษา

ศึกษาโดยใช้วิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยการศึกษาหลักกฎหมายค้นคว้าจากตำรา และคำพิพากษาของศาลทั้งในส่วนของกฎหมายไทย ได้แก่ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พระราชบัญญัติพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ พ.ศ. 2504 และ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2508 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535

ศึกษาอนุสัญญาระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง โดยมีวัตถุประสงค์มุ่งคุ้มครองผู้เสียหายซึ่งเป็นบุคคลที่สามและมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางด้านเทคโนโลยีนิวเคลียร์หรือรังสี เช่น อนุสัญญาว่าด้วยความรับผิดต่อบุคคลที่สามในด้านพลังงานนิวเคลียร์ (Convention on Third Party Liability in the Field of Nuclear Energy) อนุสัญญากรุงบรัสเซลหรืออนุสัญญาลงวันที่ 31 มกราคม 2506 เสริมอนุสัญญากรุงปารีส ลงวันที่ 29 กรกฎาคม 2503 (Convention of 31st January 1963 Supplementary to the Paris Convention) อนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยความรับผิดทางแพ่งต่อความเสียหายทางนิวเคลียร์ (Vienna Convention on Civil Liability for Nuclear Damage) พิธีสารร่วมว่าด้วยการบังคับใช้อนุสัญญากรุงเวียนนาและอนุสัญญากรุงปารีส (Joint Protocol Relating to the Application of the Vienna Convention and the Paris Convention) อนุสัญญาว่าด้วยค่าเสียหายเสริมต่ออุบัติการณ์นิวเคลียร์ (The Convention on Supplementary Compensation for Nuclear Damage) รวมทั้งกฎหมายของต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศญี่ปุ่น

และการวิจัยเชิงปริมาณ โดยการใช้แบบสอบถามสำรวจความคิดเห็นจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นของการศึกษา ได้แก่ ผู้พิพากษา อัยการ ทนายความ เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐ ผู้ประกอบการเกี่ยวกับนิวเคลียร์และรังสี และประชาชนทั่วไป

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 ทำให้ทราบถึงทฤษฎี แนวความคิด ความเป็นมา ความหมาย ปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้พระราชบัญญัติพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ พ.ศ. 2504 และ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2508

1.6.2 ทำให้ทราบถึงอนุสัญญาระหว่างประเทศและกฎหมายต่างประเทศที่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับหลักความรับผิดทางแพ่งและมาตรการเยียวยาความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสีที่มุ่งคุ้มครองผู้เสียหายซึ่งเป็นบุคคลที่สามและมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางด้านเทคโนโลยีนิวเคลียร์หรือรังสีเปรียบเทียบกับกฎหมายไทยที่มีผลบังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน

1.6.3 ทำให้ทราบถึงความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้พิพากษา อัยการ ทนายความ เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ผู้ประกอบการเกี่ยวกับนิวเคลียร์และรังสี และประชาชนทั่วไป ที่มีต่อความรับผิดทางแพ่งและมาตรการเยียวยาความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสี

1.6.4 สามารถนำผลที่ได้รับไปใช้ในการเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงและกำหนดหลักเกณฑ์ความรับผิดทางแพ่งและมาตรการเยียวยาความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสีที่มุ่งคุ้มครองผู้เสียหายซึ่งเป็นบุคคลที่สามและมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางด้านเทคโนโลยีนิวเคลียร์หรือรังสีให้มีความทันสมัยและมีประสิทธิภาพ

บทที่ 2
ทฤษฎี แนวความคิด และความเป็นมา

เมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นจากการกระทำของบุคคล ย่อมจะต้องมีการชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำนั้น เพื่อที่จะเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้เสียหายให้กลับคืนสู่สถานะเดิมหรือใกล้เคียงกับสถานะเดิมมากที่สุด สำหรับในกรณีความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสีเช่นเดียวกัน ความเสียหายที่เกิดขึ้นย่อมมีความรุนแรงกว่าความเสียหายที่เกิดจากการกระทำละเมิดทั่วไป จึงต้องมีการเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้ได้รับความเสียหายเป็นบุคคลที่สามซึ่งมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางด้านเทคโนโลยีนิวเคลียร์หรือรังสีดังกล่าวด้วย

ในการกำหนดหลักเกณฑ์ความรับผิดและมาตรการเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้เสียหายจึงจำเป็นต้องทราบถึงทฤษฎีความรับผิดทางละเมิด แนวความคิดและความเป็นมาเกี่ยวกับการเยียวยาความเสียหาย และข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์เทคโนโลยีนิวเคลียร์หรือวัสดุกัมมันตรังสีด้วย

2.1 ทฤษฎีความรับผิดทางละเมิด

หลักเกณฑ์ในความรับผิดในการกระทำละเมิดที่ต้องกระทำโดยจงใจ คือ กระทำโดยรู้สำนึกถึงผลเสียหายที่เกิดจากการกระทำของตนเอง ถ้ารู้ว่าการกระทำนั้นจะเกิดผลเสียหายแก่เขาก็ถือเป็นการกระทำโดยจงใจส่วนผลเสียหายจะเกิดขึ้นมากน้อยเพียงใดไม่สำคัญ และนอกจากการกระทำโดยจงใจแล้วยังอาจกระทำโดยประมาทเลินเล่อ ซึ่งเป็นการกระทำที่ผู้กระทำต้องมีความผิดจึงจะต้องรับผิดชอบชดใช้ค่าเสียหาย จากความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทำให้เกิดอุบัติเหตุในโรงงานและยานพาหนะมากขึ้นซึ่งยากต่อการพิสูจน์ความผิดว่าผู้กระทำมีความจงใจหรือประมาทเลินเล่อในการกระทำหรือไม่ จึงทำให้เกิดทฤษฎีความรับผิดในทางละเมิดดังนี้

2.1.1 ทฤษฎีรับภัย[1]

ทฤษฎีรับภัย หรือที่เรียกว่า Théorie du risqué เป็นทฤษฎีที่มองว่า หลักเกณฑ์แห่งความรับผิดทางละเมิดนั้น ไม่จำเป็นที่ผู้ละเมิดจะต้องกระทำความผิดด้วย เมื่อความเสียหายเกิดขึ้นและ

---

[1] จิ๊ด เศรษฐบุตร. (2539). **หลักกฎหมายแพ่งลักษณะละเมิด**. หน้า 105-111.

รู้ตัวผู้ใดเป็นผู้ทำหรือผู้ก่อแล้ว ก็ควรถือว่าผู้นั้นเป็นผู้ทำละเมิดไม่ว่าการกระทำที่ก่อความเสียหายนั้นจะผิดหรือถูก เพราะถือว่ามนุษย์เราเมื่อได้กระทำการใดๆ ขึ้นแล้วย่อมเป็นการเสี่ยงภัยอย่างหนึ่ง คือ อาจมีผลดีก็ได้ผลร้ายก็ได้ ผู้ทำก็จะต้องรับผลแห่งการเสี่ยงภัยนั้น ถ้ามีภัยก็คือความเสียหายเกิดขึ้นเขาก็จะต้องรับเคราะห์ ต้องรับความเสียหายนั้น ความเสียหายต้องเป็นภัยไปกับเขา จึงได้มีนามแห่งความคิดนี้ว่า ทฤษฎีรับภัย หรือที่เรียกว่า Théorie du risqué หรือทฤษฎีรับภัยที่สร้างขึ้น Théorie du risqué cree

1) ความคิดที่เป็นบ่อเกิดแห่งทฤษฎีรับภัย

เข้าใจว่าทฤษฎีรับภัยนี้ มีกำเนิดเมื่อราวปลายศตวรรษที่ 19 คริสตศักราช เนื่องจากในสมัยนั้นความคิดเห็นของมนุษย์ได้เปลี่ยนแปลงไป เป็นเหตุทำให้มีความคิดเห็นในเรื่องความรับผิดทางละเมิดนั้นเปลี่ยนแปลงไปด้วย ความคิดเห็นอันเป็นบ่อเกิดแห่งทฤษฎีรับภัย เราอาจแบ่งได้เป็น 2 ชนิด คือ ความคิดเห็นทางปรัชญาเมธี (Idée philosophique) กับความคิดเห็นทางการเมือง (Idée politique)

(1) ความคิดเห็นทางปรัชญาเมธี

ในปลายศตวรรษที่ 19 นี้ ได้มีความคิดเห็นทางปรัชญาเมธี เรียก Le positivism ขัดแย้งอยู่ในกฎหมายอาญา คือ ความคิดเห็นที่มีใจความสั้นๆ ว่า ในการค้นหาผู้รับผิดนั้น ไม่จำเป็นจะต้องพิจารณาความในใจของผู้ต้องหาว่ามีเจตนา (Intention) หรือไม่แต่ประการใดเลย คงพิจารณาแต่เพียงกรรมหรือการกระทำของผู้ต้องหานั้นว่าทำความเสียหายแก่ชุมชนเพียงใดหรือไม่เท่านั้น ทั้งนี้ เพราะหากจะต้องพิจารณาความในใจของผู้ต้องหาว่า มีเจตนาร้ายเพียงใดหรือไม่แล้ว เข้าใจว่าเราจะพบผู้รับผิดทางอาญาน้อยรายนัก ทั้งนี้ก็เพราะไม่ว่าในกรณีใด เมื่อวินิจฉัยถึงสภาพความในใจของผู้ต้องหาแล้วจะเห็นว่ากรรมหรือการกระทำนั้นมีส่วนแห่งความเจตนามุ่งร้ายน้อยนัก หรือบางทีไม่มีเลยด้วยซ้ำ จะปรากฏว่ากรรมหรือการกระทำนั้นเนื่องจากเหตุการณ์ซึ่งมนุษย์หามีส่วนเกี่ยวข้องด้วยไม่ เช่น พันธุ์กรรม การขาดความอุปการะเลี้ยงดูเมื่อเยาว์ การขาดการศึกษา ความยากแค้นขัดสนบังคับให้ทำ ฯลฯ เช่นนี้จะเรียกว่าเขามีเจตนา (Intention) กระทำผิดได้อย่างไร

ฉะนั้น การที่เอาหลักเกณฑ์ความเจตนาวินิจฉัยจะทำให้เกิดมีความรับผิดทางอาญาได้ยากและเสียผลในข้อที่กฎหมายอาญาไม่สามารถคุ้มครองให้ความปลอดภัยแก่ชุมชนได้เพียงพอ Le positivism จึงเห็นว่า หลักเกณฑ์ความรับผิดทางอาญานั้นควรวินิจฉัยแต่ผลแห่งการกระทำก็พอ ว่ากรรมนั้นมีผลเพียงไรก็ถือว่ามีความรับผิดเพียงนั้น ดูลักษณะร้ายแรงของความเสียหายแล้วก็วินิจฉัยได้ว่ากรรมนั้นซึ่งเป็นเหตุแห่งความเสียหาย เป็นความผิดอาญาใดหรือไม่

อย่างไรก็ดี ความคิดเห็นที่เรียกกันว่า Le positivism นี้ ไม่สามารถเข้ามาใช้ในกฎหมายอาญาได้ ดูผิดต่อศีลธรรมเกินไปที่จะลงโทษมนุษย์โดยพิเคราะห์เพียงแง่เดียวถึงผลแห่งการกระทำนั้น ไม่รับพิจารณาว่าเขามีเจตนามุ่งร้ายหรือไม่ ความคิดเห็นของ Le positivism เป็นแต่ให้ศาลระวังในเรื่องการใช้ดุลพินิจในการชี้ขาดลงโทษจำเลย คือ ให้ระลึกถึงความเสียหายแก่ชุมชนประกอบการวินิจฉัยด้วยเท่านั้น

แต่หาก Le positivism ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงหลักเกณฑ์ความรับผิดทางอาญาเพียงใดก็ดี Le positivism กลับมีอิทธิพลต่อความคิดเห็นในเรื่องความรับผิดทางละเมิด ทำให้นึกว่าหลักเกณฑ์ความรับผิดทางละเมิดนั้นไม่จำเป็นจะต้องมีความผิดแต่อย่างใดผลแห่งความรับผิดทางละเมิดเราก็รู้แล้วไม่ใช่เป็นการลงโทษ จึงไม่ควรจะมีหลักเกณฑ์ว่าผู้ละเมิดต้องกระทำความผิดด้วย

(2) ความคิดเห็นทางการเมือง

ก่อนๆ มา ความคิดเห็นทางการเมืองและทางเศรษฐศาสตร์ที่นิยมที่สุด คือ ลัทธิเบรัสลิสต์ Le liberalism เป็นลัทธิที่ปล่อยให้มนุษย์ช่วยตัวของตัวเอง ไม่มีการแทรกแซงของรัฐแต่อย่างใด แต่มาปลายศตวรรษที่ 19 ความคิดเห็นนี้ได้เปลี่ยนแปลงกลับมานิยมลัทธิการเข้าแทรกแซง (Interventionisme) ลัทธิเบรัสลิสต์กลับถูกคนตำหนิติเตียนมากถือว่าไม่ควรปล่อยให้มนุษย์ช่วยเหลือตัวของตัวเองแต่อย่างเดียว รัฐต้องเข้าแทรกแซงช่วยเหลือผู้มีกำลังน้อยกว่า ป้องกันผลประโยชน์ให้เขา

ทีนี้เราดูกรณีความรับผิดที่เกิดขึ้น โดยมากปรากฏว่าผู้ได้รับความเสียหาย คือผู้น้อยมีฐานะต่ำกว่าผู้ก่อความเสียหาย เรื่องที่มีมากที่สุดได้แก่อุบัติเหตุที่เกิดขึ้นในโรงงาน คนงานเป็นผู้ได้รับความเสียหายมีถึงเสียชีวิตหรือได้รับบาดเจ็บ แต่เพื่อจะได้รับค่าสินไหมทดแทน เขาก็จำเป็นจะต้องฟ้องร้องเจ้าของโรงงานฐานละเมิด แต่เขาจะฟ้องร้องได้ผลจริงๆ ก็ต้องนำสืบให้ได้ความชัดว่าเจ้าของโรงงานมีความผิดก่อนๆ มา การพิสูจน์ความผิดไม่ยุ่งยากอะไร โรงงานประกอบด้วยเครื่องจักรง่ายๆ อุบัติเหตุก็ไม่ร้ายแรงถึงกับทำลายพยานหลักฐานเสียหมดยังคงมีอยู่เพียงพอให้เห็นความผิดของเจ้าของโรงงานได้แต่เมื่อความเจริญแห่งเครื่องจักร (Le développement du machinism) ถึงขนาดแล้ว อุบัติเหตุนี้นอกจากทำความเสียหายอย่างร้ายแรงแล้วยังทำลายพยานหลักฐานเสียสิ้นความเสียหายนี้ก็จะเป็นภัยไปแก่คนงานนั้นเอง โดยเขาไม่สามารถจะนำสืบได้ว่าเจ้าของโรงงานเป็นผู้ผิดกฎหมายว่าด้วยความรับผิดทางละเมิดจึงไม่เพียงพอคุ้มครองคนงานผู้มีฐานะต่ำต้อยได้ นอกจากจะแปลได้ตามความเข้าใจของทฤษฎีรับภัยนี้

2) เหตุผลสนับสนุนทฤษฎีรับภัย

เหตุผลที่ผู้ถือทฤษฎีรับภัย (Partisans de la theorie du risque) อ้างว่า ไม่ควรให้มีหลักเกณฑ์ความผิดในเรื่องความรับผิดทางละเมิดนั้น มีหลายข้อด้วยกัน แต่จะคัดเอาเหตุผลที่มีน้ำหนักคงแบ่งเป็น 2 ชนิด คือ

(1) ทางกฎหมาย

เป็นที่รู้กันว่าผลแห่งความรับผิดทางละเมิด คือ ถูกบังคับให้ใช้ค่าสินไหมทดแทนความเสียหาย ไม่ใช่ถูกลงโทษอย่างผลความรับผิดทางอาญา ฉะนั้นกฎเกณฑ์ละเมิดก็ควรจะให้เข้ารอยกับผลของละเมิดเหมือนกัน คือ ไม่จำเป็นจะต้องมีความผิด อันกรณีที่จะยกเรื่องความผิดมาพิจารณาด้วยนั้น หมายถึงว่าเราจะลงโทษเขาด้วยนี่เราไม่ได้ลงโทษเขา เราเพียงให้เขาใช้ค่าสินไหมทดแทนความเสียหายเท่านั้น ทำไมจึงต้องมีหลักเกณฑ์ว่าเขาต้องผิดด้วยเล่า เพียงเป็นผู้ก่อความเสียหายก็ควรถือเป็นละเมิดแล้ว การที่เอาความผิดเข้ามาในหลักเกณฑ์ละเมิดทำให้หลักกฎหมายเขวไป ทำให้นึกอยู่เสมอว่าผลแห่งความรับผิดทางละเมิดเป็นการลงโทษ

(2) ทางพฤติการณ์

ในทางหลักกฎหมายเหตุผลคงมีน้อย แต่ทางพฤติการณ์ผู้ถือทฤษฎีรับภัยได้อ้างไว้หลายข้อ ดังนี้

ก. จงพิเคราะห์ดูเถิดว่า เมื่อเกิดความเสียหายขึ้น และหากผู้ผิดมิได้โชคได้ชี้ให้เจ้าทุกข์เป็นผู้รับภัย แต่ควรแล้วหรือยังมีบุคคลอีกผู้หนึ่งซึ่งน่าจะรับเคราะห์ ผู้นั้นคือผู้ก่อความเสียหาย (L’auteur du dommage) เป็นความยุติธรรมที่จะให้ผลแห่งการกระทำหรือกรรมตกอยู่แก่ผู้ก่อการกระทำนั้น เจ้าทุกข์หรือผู้เสียหายนั้นไม่ได้ก่อ เป็นแต่ถูกกรรมนั้น ทำไมเขาจะต้องรับภัยนั้นๆ เพราะความเสียหายจะเกิดขึ้นหรือไม่ก็แล้วแต่การกระทำของผู้อื่น เจ้าทุกข์ไม่มีอำนาจกีดกันความเสียหายนั้นได้เลย ฉะนั้นการที่ถือหลักความผิดในเรื่องละเมิดนั้นเท่ากับให้ผู้ที่อยู่เฉยๆ (passif) ได้รับเคราะห์ แต่หากถือตามทฤษฎีรับภัย คือ ให้ผู้ก่อภัยรับภัยเองแล้วก็จะตรงกับความยุติธรรม

ข. ในเรื่องการหาผู้ต้องรับภัยเป็นของไม่ยาก คงมีแต่วิเคราะห์ว่าภัยนั้นเป็นผลเพราะเหตุใด และเหตุนั้นใครเป็นผู้ก่อ ผู้นั้นก็ต้องรับผิดต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนความเสียหาย ส่วนในเรื่องการหาผู้ผิดตามหลักเก่า จะต้องพิเคราะห์ถึงว่าการกระทำใดเป็นผิด เป็นของยากยิ่งไม่น้อย สิ่งใดผิดหรือไม่เป็นปัญหาที่สูง เปลี่ยนแปลงไปแล้วแต่ท้องถิ่นและสมัยต่างกับการหาเหตุของความเสียหายซึ่งย่อมใช้ได้ทุกท้องถิ่น และทุกสมัยตามนัยนี้เอง จึงมีบางคนเรียกทฤษฎีรับภัยว่า “Théorie objective” และเรียกความคิดเห็นว่าความรับผิดทางละเมิดจำเป็นต้องมีความผิดเป็นหลักนั้นว่า “Théorie subjective”

3) หลักเกณฑ์ความรับผิดทางละเมิดตามทฤษฎีรับภัย

ความมุ่งหวังของทฤษฎีรับภัย คือ เอาความผิดออกจากหลักเกณฑ์ความรับผิดทางละเมิด แต่จะได้เอาหลักเกณฑ์อื่นใส่แทนที่หรือไม่นั้น ผู้ถือทฤษฎีรับภัยยังไม่ลงรอยกันอยู่

(1) สำหรับท่าน Saleilles ผู้ให้กำเนิดทฤษฎีรับภัยนั้น ถือว่าไม่จำเป็นจะต้องเอาหลักเกณฑ์ใดใส่รวมที่แทนหลักเกณฑ์ความผิดเลย ฉะนั้นหลักเกณฑ์ความรับผิดทางละเมิดคงมี อยู่สองอย่างเท่านั้น คือ 1. ความเสียหาย 2. ความสัมพันธ์แห่งเหตุและผลระหว่างความเสียหายกับการกระทำของผู้ต้องหาเท่านั้น พูดอีกนัยหนึ่ง การหาผู้ละเมิดก็คือ หาผู้ที่ก่อความเสียหายนั้นเพราะผู้ก่อคือผู้ละเมิด เป็นทฤษฎีรับภัยชนิดแท้ที่สุดถือว่าผู้ใดกระทำผู้นั้นก็รับภัยแห่งการกระทำนั้นด้วย (Quiconque agit doit subir les risqué de son activité)

แต่จะเห็นได้ว่า ทฤษฎีรับภัยชนิดแท้นี้ฝืนต่อหลักกฎหมายมาก ย่อมเห็นอยู่เสมอว่าการกระทำของมนุษย์ที่กระทำโดยเขามีสิทธิกระทำแม้จะมีความเสียหาย เขาก็ต้องไม่รับผิด มิฉะนั้นแล้วเขาจะเรียกว่าเขามีสิทธิกระทำอย่างไรได้ นักนิติศาสตร์ที่ถือทฤษฎีรับภัยจึงได้พยายามหาหลักเกณฑ์ใหม่ใส่แทนหลักเกณฑ์ความผิด ในที่นี้มีความเห็นอยู่สองชนิดที่น่ากล่าวไว้

(2) ทฤษฎีรับภัยที่หลักเกณฑ์ “การกระทำที่ผิดปกติ (Act anormal)” เป็นความคิดเห็น Georges Ripert ท่านได้กล่าวเรื่องทฤษฎีรับภัยโดยถือหลักเกณฑ์ “การกระทำที่ผิดปกติ” ไว้ เมื่อท่านได้วินิจฉัยเรื่องความรับผิดระหว่างเพื่อนบ้านใกล้เคียง มีผู้เข้าใจกันว่า เจ้าของที่ดินอาจจะรับผิดทางละเมิดเนื่องจากทำความเสียหายต่อเพื่อนบ้านโดยเขาไม่มีความผิดเมื่อการกระทำของผู้ถือกรรมสิทธิ์อันก่อให้เกิดความเสียหายนั้น เป็นการกระทำที่ (Anormal) ผิดปกติ ท่าน Ripert เข้าใจว่าการที่เอาหลักเกณฑ์การกระทำที่ผิดปกติใส่แทนความผิดนี้ ใช่ว่าเฉพาะในเรื่องความผิดระหว่างเพื่อนบ้านใกล้เคียงเท่านั้นก็หาไม่ แท้จริงควรใช้หลักเกณฑ์ในทางรับผิดทางละเมิดโดยทั่วๆ ไป ไม่ว่าในกรณีใด ฉะนั้นในกฎเกณฑ์ความรับผิดทางละเมิดจึงไม่จำเป็นจะต้องมีความผิด แต่ทั้งนี้ให้หมายความว่า การใช้สิทธิใดๆ ก็ตามหากมีความเสียหายขึ้นใช่ว่าผู้ใช้สิทธิจะไม่รับผิดในผลแห่งการใช้สิทธิก็หามิได้ ยังต้องพิเคราะห์ดูอีกว่าการใช้สิทธินั้นเป็นไปตามปกติธรรมดาหรือไม่ ถ้าเป็นไปตามปกติธรรมดาคือหมายความว่า ผู้อื่นอยู่ในฐานะอย่างเขาก็จะทำเช่นนั้นแล้วผู้ใช้สิทธิก็จะไม่ต้องรับผิด แต่ถ้าการใช้สิทธิหาเป็นไปตามปกติธรรมดาไม่ได้ใช้สิทธินอกแนวทางที่ผู้อื่นเขากระทำกันก็ถือว่าผู้ใช้นั้นละเมิดจำต้องใช้สินไหมทดแทนตามได้

(3) ทฤษฎีรับภัยที่ถือหลักเกณฑ์ “การเอาประโยชน์” (Profit)

เรียกทฤษฎีนี้ว่า Théorie du risque-profit คือ ถือว่าเมื่อบุคคลใดกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อประโยชน์แห่งการกระทำนั้น หากว่าการกระทำกลับให้ผลร้ายมีภัยขึ้น บุคคลผู้กระทำนี้ก็จำต้องรับภัยนั้น ไม่ควรให้ผู้อื่นได้รับเคราะห์ด้วย

อย่างไร เรียกว่าเอาประโยชน์ (Profiter) นั้น ตามธรรมดาย่อมมีความหมายที่กว้างมาก แต่ถ้าเป็นเช่นนี้ Théorie du risque-profit หรือ "ทฤษฎีรับภัยที่ถือหลักเกณฑ์การเอาประโยชน์" ก็ไม่แตกต่างอะไรกับทฤษฎีรับภัยชนิดแท้ดังกล่าวข้างต้น เพราะบุคคลกระทำการใดๆ ก็ย่อมมุ่งหวังถึงผลประโยชน์แห่งการกระทำนั้นๆ เมื่อเกิดความเสียหายขึ้น เขาก็ต้องเป็นละเมิดทุกกรณีไป

จึงได้มีความหมายที่แคบว่า ถือว่า "Profiter การเอาประโยชน์" ต้องหมายความอย่างแคบว่า เป็นการประกอบการที่หากำไร "faire l'exploitation" เป็นการแสวงหากำไรทางเศรษฐกิจ "spéculer économiquement" อยู่ในคำพูดของท่าน Louis Josserand ว่า "ผู้ใดสร้าง ควบคุม และจัดการองค์การใดองค์การหนึ่งซึ่งการดำเนินการขององค์การนั้น สามารถจะทำความเสียหายให้ผู้อื่นย่อมรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำขององค์การนั้น ทั้งนี้โดยไม่จำเป็นจะต้องมีปัญหาความผิดจากผู้รับผิดแต่อย่างใด" เป็นภัยอาชีพ risqué professional ซึ่งผู้ใดก่อผู้นั้นก็ต้องรับผิดชอบจะให้พับไปกับผู้อื่นไม่ได้ภัยนี้ต้องตกอยู่ในรายจ่ายของผู้ก่อนั้น

4) เหตุผลคัดค้านทฤษฎีรับภัย

ทฤษฎีรับภัยนี้ทำความตื่นเต้นในวงนักนิติศาสตร์ และผู้ร่างกฎหมายครึ่งหนึ่งบางกรณีกฎหมายจำต้องรับหลักเกณฑ์ไว้ก็มีดังเราจะได้กล่าวต่อไป ยิ่งกว่านั้นถึงกับจะรับหลักเกณฑ์ไว้โดยทั่วไปครั้งหนึ่งด้วยซ้ำ ในปี ค.ศ.1902 สภาล่าง (Chamber de deputes) ถึงกับลงมติรับร่างพระราชบัญญัติของท่าน Pourquery de Boisserin แก้หลักเกณฑ์ความรับผิดชอบทางละเมิดให้ยกคำว่า ความผิด (faute) ออกจากมาตรา 1382 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศสเพื่อถือทฤษฎีรับภัย แต่ว่าสภาสูง (Senat) ลงมติไม่รับร่างพระราชบัญญัตินี้เสีย จึงเป็นอันตกไป ทั้งนี้ก็เพราะเหตุผลสนับสนุนทฤษฎีรับภัยหาเพียงพอไม่

(1) ทางกฎหมาย ข้อที่ผลความรับผิดทางละเมิด คือ ใช้ค่าสินไหมทดแทน ฉะนั้นไม่จำเป็นต้องมีหลักเกณฑ์ความผิด เพียงเป็นผู้ก่อความเสียหายก็ควรใช้ค่าสินไหมทดแทนนั้น ทราบแล้วว่า หลักเกณฑ์ความรับผิดทางละเมิดไม่จำเป็นจะต้องมี "เจตนา" คือ ตั้งใจและประสงค์ต่อผล อย่างเช่นในความรับผิดทางอาญาซึ่งมีผลคือ ลงโทษผู้รับผิดในเรื่องความรับผิดทางละเมิดเพียงประมาทเลินเล่อก็เพียงพอถือว่าเป็นความผิดแล้ว แต่การที่จะปล่อยเกินไปจนถึงภัยไม่จำเป็นต้องมีหลักเกณฑ์เรื่องความผิดเสียทีเดียว กล่าวคือ ถือเสียว่าเป็นการบังคับกองทรัพย์สินของผู้ละเมิดไม่ได้ทำกับตัวผู้ละเมิด หรือพูดอีกนัยหนึ่ง กฎหมายว่าด้วยความรับผิดทางละเมิดบัญญัติความสัมพันธ์ระหว่างทรัพย์ไม่ได้พิจารณาถึงตัวบุคคลและการกระทำของเขาเสียหาย เช่นนี้ย่อมถือว่า ทฤษฎีรับภัยยังไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ของกฎหมายโดยแท้ กฎหมายไม่ได้บัญญัติความสัมพันธ์ระหว่างทรัพย์ บัญญัติถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลต่างหาก ก็จำเป็นอยู่ที่จะต้องพิจารณาตัว

บุคคล คือ พิจารณาการกระทำของเขาว่าผิดหรือไม่ด้วย อนึ่ง ท่าน Planiol ได้กล่าวว่า การที่ถือทฤษฎีรับภัย คือ ไม่ต้องการให้มีกฎเกณฑ์ความผิดอยู่ในความรับผิดทางละเมิดนั้นแทนที่จะทำความเจริญให้แก่กฎหมายกลับจะพาพวกเราถอยหลังไปถึงสมัยป่าเถื่อน เก่าแก่กว่ากฎหมาย Aquilia (กำเนิดกฎหมายละเมิด) เสียอีก ซึ่งสมัยนั้นมนุษย์จะเข้าใจแต่สิ่งที่เห็นและจับต้องได้ การที่จะสามารถจับความหมายของคำว่า “ความผิด” นั้น อาศัยการตรึกตรองพินิจพิเคราะห์ของนักปราชญ์กฎหมายเป็นเวลานาน ถ้ามาถูกทำลายเสียโดยทฤษฎีรับภัยที่ถือหลักง่ายๆ ก็ต้องเสียผลไปเท่านั้น

(2) ส่วนทางพฤติการณ์นั้น ว่าทางหลักศีลธรรมแล้วยากอยู่เหมือนกันที่จะให้บุคคลที่ไม่มีความผิด คือ กระทำโดยใช้ความระมัดระวังแล้วต้องรับภัยใช้ค่าสินไหมทดแทนความเสียหายอันไม่อาจตำหนิว่าเขาประมาทได้ ต้องถือว่าความเสียหายไม่ได้เกิดขึ้นจากการกระทำของเขา หากเป็นผลของเคราะห์ของโชค ซึ่งเขาเองก็ไม่มีอำนาจห้ามปรามได้ เพราะเขาก็ได้ใช้ความระมัดระวังอยู่แล้ว เมื่อเคราะห์เกิดขึ้น ทำความเสียหายแก่ผู้ใดผู้นั้นก็ต้องรับภัย โชคได้ชี้ตัวอยู่แล้วว่า ผู้เสียหายนั้นเองเป็นผู้รับเคราะห์ ทำไมจะให้ผู้อื่นซึ่งไม่ผิด ซึ่งไม่มีอำนาจห้ามปรามเคราะห์ นั้นได้กลับมารับภัยเล่า

(3) ที่ว่าทฤษฎีรับภัยมีหลักเกณฑ์ง่ายๆ นั้น ถ้าพิเคราะห์ดูโดยถี่ถ้วนก็รู้สึกเองว่าหาเป็นเช่นนั้นไม่ การฟังสิ่งใดเป็นเหตุสิ่งใดเป็นผล (régle de causalité) ไม่ใช่ของง่าย ทั้งนี้ก็เพราะการใดๆ ก็ตาม ย่อมเป็นผลของเหตุหลายประเภทด้วยกัน แล้วจะใช้หลักเกณฑ์ใดชี้ได้เล่าว่าสิ่งใดเป็นต้นเหตุ ใครเป็นผู้ก่อต้องรับผิด จริงอยู่ในทฤษฎีที่ยังถือหลักความผิดอยู่อีกนั้น ก็ยังต้องหาความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผล คือ ต้องตีปัญหาว่าการกระทำของผู้นั้นเป็นเหตุของความ เสียหายหรือไม่ แต่ปัญหานี้หมดความสำคัญเสียแล้ว โดยกฎหมายได้กลั่นลงอีกครั้งหนึ่งว่า การกระทำที่เป็นเหตุแห่งความเสียหายนั้นต้องเป็นผิดด้วย ปัญหาความผิดสำคัญกว่า ส่วนในทฤษฎีรับภัย การหาความสัมพันธ์แห่งเหตุและผลกลับเป็นเรื่องสำคัญที่ยากที่จะดูกระจ่างชัดได้ง่ายๆ ในเมื่อพิจารณาลึกซึ้งลงไป ผู้ถือทฤษฎีรับภัยบางคนจึงได้หาหลักเกณฑ์อื่นประกอบ เช่น ต้องเป็นการกระทำที่แตกต่างกับสภาพธรรมดา (Acte anormal) หรือว่าการกระทำโดยให้ภัยแก่ผู้อื่นและให้ประโยชนแก่ผู้กระทำ (risqué-profit) ในที่สุดดูๆ ไป การกระทำที่แตกต่างกับสภาพธรรมดาก็ ใกล้กับความผิดนั้นเอง ส่วน Théorie risqué-profit นั้นกลายเป็นหมายถึงกรณีพิเศษว่าด้วยความเสียหายเกิดขึ้นในโรงงานซึ่งยากที่จะอธิบายให้ชัดว่าทำไมไม่ใช้ในกรณีอื่นๆ

นอกจากนี้ข้อคัดค้านข้างต้นนี้ยังมีภัยอันสำคัญที่จะเกิดขึ้นหากได้รับรองทฤษฎีรับภัยนี้ กล่าวคือ มนุษย์จะไม่กล้าทำสิ่งต่างๆ ทั้งหมด ความเจริญของมนุษย์จะหยุดชะงักลงเพราะทฤษฎีรับภัยถือว่า ผู้ใดกระทำการสิ่งใดๆ มีความเสียหาย ผู้นั้นต้องรับภัยนั้น จึงเป็นของรุนแรงสำหรับมนุษย์ที่ผ่านชีวิตของตนโดยการกระทำ (Home actif) แต่เหมาะสำหรับมนุษย์ที่นิ่งๆ

ไม่กระทำอะไร (home passif) อันไม่ให้ประโยชน์แก่สมาคมมนุษย์แต่อย่างไรเลย

5) อิทธิพลของทฤษฎีรับภัย

ทฤษฎีรับภัยนี้ได้มีอิทธิพลต่อประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย คือ มาตรา 421 ว่าถึงการใช้สิทธิ์เกินส่วน บัญญัติว่า "การใช้สิทธิ์ที่มีแต่จะให้เกิดเสียหายแก่บุคคลอื่นนั้น ท่านว่าเป็นการอันมิชอบด้วยกฎหมาย" เราจะอธิบายอย่างง่ายมาก เมื่อเรายกหลักเกณฑ์ทฤษฎีรับภัยขึ้นกล่าวว่า การใช้สิทธิ์ผิดจากปกติธรรมดามา (exercice anormal) ย่อมทำให้เกิดความรับผิดทางละเมิดขึ้นได้ ตามกฎหมายฝรั่งเศสมิได้มีบทบัญญัติกล่าวไว้เช่นกฎหมายไทยของเรา แต่เราได้กล่าวแล้วว่าศาลฝรั่งเศสได้พิพากษาว่าการใช้สิทธิ์เกินส่วนเป็นความผิดเหมือนกัน

มาตรา 437 บัญญัติว่า "บุคคลใดครอบครองฤาควบคุมดูแลยานพาหนะอย่างใดๆ อันเดินด้วยกำลังเครื่องจักรกล บุคคลนั้นจะต้องรับผิดชอบเพื่อการเสียหายอันเกิดแต่ยานพาหนะนั้น เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าการเสียหายนั้นเกิดแต่เหตุสุดวิสัย ฤาเกิดพราะความผิดของผู้ต้องเสียหายนั้นเอง" ตามบทบัญญัติที่กล่าวนี้จะเห็นว่า แม้ผู้ครอบครองหรือควบคุมจะได้พิสูจน์แล้วว่าตนได้ใช้ความระมัดระวังแล้วก็ตาม ก็ยังหาพ้นผิดไม่ จะพ้นผิดต้องพิสูจน์เหตุสุดวิสัยหรือความผิดของ ผู้ต้องเสียหายเท่านั้น เราจะอธิบายตามทฤษฎีรับภัยแล้วดูตรงกับกรณีเรื่องเข้าใจว่าบทบัญญัตินี้เทียบได้กับการตีความประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส มาตรา 1384 วรรคต้นของศาล

2.1.2 ทฤษฎีความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability)[2]

การพัฒนาของกฎหมายละเมิดในตอนปลายศตวรรษที่ 19 ถึงปัจจุบัน มีลักษณะตรงข้ามกันระหว่าง 2 ทฤษฎี คือ ตามทฤษฎีแรกนั้นโจทก์จะได้รับการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนก็ต่อเมื่อพิสูจน์ได้ว่าจำเลยก่อให้เกิดความเสียหายแก่โจทก์โดยจงใจหรือบกพร่องในการใช้ความระมัดระวังเพื่อหลีกเลี่ยงมิให้เกิดความเสียหายขึ้นกับอีกทฤษฎีหนึ่ง คือ ทฤษฎีความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability) ซึ่งจำเลยต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้น แม้จะไม่ปรากฏความจงใจหรือประมาทเลินเล่อแต่อย่างใด หากเราพิจารณาถึงหลักเกณฑ์ความรับผิดมาตั้งแต่เริ่มแล้ว ก็จะเห็นว่าหลักความรับผิดโดยเคร่งครัดไม่ใช่ความคิดใหม่แต่อย่างใด เพราะกฎหมายละเมิดในตอนแรกนั้นมิได้เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบทางศีลธรรม (moral responsibility) หรือเรื่องความผิด (fault) ของผู้กระทำความผิด แต่กฎหมายละเมิดเป็นเรื่องการรักษาความสงบระหว่างปัจเจกชนโดยหาทางขจัดการแก้แค้นเป็นส่วนตัว และถึงแม้ว่าการพิจารณาคดีละเมิดเราจะเห็นความรู้สึกผิดทางศีลธรรมในความรู้สึกของผู้พิพากษา แต่สิ่งนี้ก็ไม่ใช่สิ่งสำคัญเพราะมีหลักอยู่ว่า "บุคคลผู้ทำให้มีความเสียหายเกิดขึ้นจะต้องจ่ายค่าสินไหมทดแทน" ดังนั้น บุคคลที่ทำให้ผู้อื่นบาดเจ็บโดยไม่เจตนาหรือประมาทเลินเล่อก็ต้องรับผิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้ เราจึงกล่าวได้ว่า ที่แท้จริงแล้วหลักความรับผิดโดย

---

[2] วิมล สุวรรณ. (2550). **ความรับผิดทางแพ่งเนื่องมาจากวัตถุอันตราย**. หน้า 32-36.

เคร่งครัดเป็นหลักที่เคยปรากฏมาก่อนแล้ว และต่อมาได้ถูกหลักความรับผิดโดยมีความผิดเข้าแทนที่และตั้งแต่ต้นศตวรรษที่ 19 เป็นต้นมา ก็ได้มีการนำหลักความรับผิดโดยเคร่งครัดนี้กลับมาใช้ใหม่อีก แต่ก็เป็นที่น่าสังเกตว่า การที่นำหลักความรับผิดโดยเคร่งครัดมาใช้นี้ไม่ได้เข้ามาในฐานะที่เป็นการแทนที่หลักความรับผิดเดิมแต่ประการใด หากแต่เข้ามาในฐานะที่เป็นหลักคู่เคียง ในลักษณะที่เป็นข้อยกเว้นหลักความรับผิดโดยต้องมีความผิด สำหรับสาเหตุที่นักนิติศาสตร์ยอมรับผิดเด็ดขาดนี้เป็นหลักการใหม่เฉพาะ กล่าวคือ

1) ความกดดันทางสังคม

สังคมโดยส่วนรวมมีความเห็นว่า การที่ผู้เสียหายต้องพิสูจน์การกระทำผิดซึ่งเป็นต้นเหตุของความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่เขา เพื่อทำให้เขาได้รับการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนนั้นไม่เหมาะสมแก่ความต้องการของสังคม การที่มีอุบัติเหตุเกิดขึ้นในโรงงานเป็นประจำและอุบัติเหตุจากการจราจรก็เพิ่มขึ้น โดยมีคนงานและผู้เสียหายได้ถูกศาลปฏิเสธไม่บังคับให้มีการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนอันเนื่องมาจากการขาดความผิด (fault) ในส่วนของจำเลยนั้นทำให้สังคมไม่อาจยอมทนได้อีกต่อไป เพราะความเสี่ยงภัยหลายประเภทได้เกิดขึ้นในสังคม คนในสังคมต้องเสี่ยงภัยมากขึ้นและไม่มีเหตุผลเลยที่จะต้องให้ผู้เคราะห์ร้ายยอมทนต่อความร้ายแรงในภัยที่เกิดขึ้นแก่เขา ทั้งๆ ที่ความเสี่ยงภัยนั้นหาได้เป็นประโยชน์แก่สังคมส่วนรวมเลย จากความไม่เหมาะสมดังกล่าวนี้เอง ทำให้เกิดความกดดันทางสังคมเพื่อเร่งให้มีการแก้ไขปัญหานี้ ตัวอย่างเช่น แรงกดดันจากสหภาพแรงงานในอังกฤษทำให้มีพระราชบัญญัติเกี่ยวกับอุบัติเหตุในโรงงาน ซึ่งความรับผิดของนายจ้างนั้นมีลักษณะเป็นความรับผิดโดยเคร่งครัด เป็นต้น

2) ความคิดเห็นของนักนิติศาสตร์

แต่เดิมนั้นนักนิติศาสตร์เห็นว่า จำเลยต้องรับผิดเฉพาะเมื่อความเสียหายเกิดจากความจงใจของจำเลย เพราะเห็นว่าผลเสียหายที่บุคคลจะต้องรับผิดควรจะเป็นผลเสียหายอันเนื่องมาจากความจงใจเท่านั้น ดังนั้น แม้จำเลยประมาทเลินเล่อทำให้บุคคลอื่นเสียหาย จำเลยก็ไม่ต้องรับผิดเพราะจำเลยไม่ได้จงใจทำ ซึ่งต่อมาก็มีความคิดเปลี่ยนไปเป็นว่า แม้จำเลยทำโดยประมาทเลินเล่อจำเลยก็ต้องรับผิด โดยถือว่าเป็นความรับผิดในความเสียหายอันเกิดจากความประมาทเลินเล่อเป็นข้อยกเว้นที่ต้องให้รับผิดแต่มีลักษณะเป็นกรณีๆ ไป

จนกระทั่ง ค.ศ.1800 จึงมีการวางหลักเกณฑ์พื้นฐานความรับผิดทั่วไปทางละเมิดว่า "โดยความผิด ถ้าเป็นต้นเหตุแห่งความเสียหายผู้กระทำต้องรับผิด" และความผิด (fault) คือ การกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อนั้นเองและหลักทั่วไปนี้ Grotius เห็นว่าเป็นกฎธรรมชาติ (Law of nature) กล่าวคือ หลักพื้นฐานความรับผิดนี้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเองโดยทุกคนยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้อง จนกระทั่งในตอนต้นศตวรรษที่ 19 นักนิติศาสตร์หลายท่านก็เริ่มเห็นว่าหลักความรับผิด

จากความผิดนี้ไม่เหมาะสม เช่น L.Josserand กล่าวว่า ในศตวรรษที่ผ่านมานักกฎหมายได้เอาตัวเองเข้าไปผูกติดกับความผิดซึ่งมักจะไม่เหมาะสมกับผู้รับเคราะห์กรรมในอันที่จะเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน และถือว่าเป็นข้อบกพร่องที่ไม่เป็นการยุติธรรมแก่ผู้ได้รับเคราะห์กรรมนั้นเลย ข้อบกพร่องและความไม่ยุติธรรมนี้ เราจะเห็นได้ชัดจากการที่มีความก้าวหน้าทางอุตสาหกรรม เครื่องจักรกลได้เข้ามาแทนแรงงานของมนุษย์และสัตว์ ผลผลิตใหม่ๆ เพิ่มมากขึ้นจนเกินความคาดหมาย อุบัติเหตุไม่ใช่เป็นเพียงเพิ่มขึ้นเท่านั้น แต่ยังมีอุบัติเหตุในรูปแบบใหม่ที่ไม่เคยปรากฏ มาก่อน และมิหนำซ้ำยังเป็นอุบัติเหตุที่เราไม่ทราบสาเหตุด้วย ทำให้ขาดความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล ซึ่งทำให้ไม่มีความรับผิดทางละเมิด นอกจากนี้แม้จะมีการทราบสาเหตุของความเสียหาย แต่ผู้เคราะห์ร้ายก็ไม่อาจได้รับค่าสินไหมทดแทน เพราะไม่อาจแสดงให้ศาลเห็นถึงความผิดของบุคคลใดเลย Josserand ทิ้งปัญหาไว้ว่า ปัญหาที่ยากมากก็คือ ทำอย่างไรจึงจะหาข้อสรุปที่เหมาะสมได้ และทำอย่างไรผู้เคราะห์ร้ายที่ได้รับความเสียหายจากวัตถุสิ่งของจะได้รับหลักประกันว่า จะได้รับค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากวัตถุสิ่งของนั้น

จากการพิจารณาถึงหลักเกณฑ์ความรับผิดโดยเคร่งครัดในประเทศต่างๆ พอสรุปลักษณะของความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability) ได้ดังนี้

(1) บุคคลที่จะต้องรับผิด

บุคคลผู้ที่จะต้องรับผิดนั้น การที่เขาต้องรับผิดเพราะเขาเป็นบุคคลที่อยู่ในสถานะเช่นนั้น คือ สถานะที่เขาเป็นผู้รับผิดชอบ สถานะที่เขาเป็นผู้ดูแล หรือสถานะที่เขาเป็นเจ้าของ ฯลฯ การพิจารณาว่าเขาจะต้องรับผิดเมื่อเขาอยู่ในสถานะใดนั้นขึ้นอยู่กับว่าในสถานะนั้นเขาเป็นก่อให้เกิดความเสี่ยงภัยนั้นขึ้นหรือไม่ หากในสถานะนั้นถือว่าเขาเองเป็นผู้ก่อให้เกิดภัย เขาก็ต้องรับผิด เพราะความรับผิดโดยเคร่งครัดนั้นขึ้นอยู่กับความเสียหายนั้นเกิดขึ้นจากความผิดของใคร ด้วยเหตุนี้บุคคลจึงต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นเพราะเขาอยู่ในสถานะของผู้ก่อภัย มิใช่ว่าความรับผิดของเขาเกิดจากความผิดของเขาแต่ประการใด ความเสียหายบางประการเกิดขึ้น แม้ว่าบุคคลที่เกี่ยวข้องจะได้ใช้ความระมัดระวังอย่างสมควรแล้ว ซึ่งหากใช้หลักความรับผิดโดยความผิดแล้ว ก็จะทำให้ผู้เสียหายได้รับบาปเคราะห์โดยไม่ได้รับการทดแทนความเสียหาย สำหรับปัญหาว่าบุคคลใดบ้างที่อยู่ในสถานะที่ควรรับผิดตามมาตรานี้ก็ต้องอาศัยหลักทางเศรษฐศาสตร์และการประกันภัย แต่น่าสังเกตว่าความคิดของ Pufendort (1632-1694) ที่เสนอว่าบุคคลใดก็ตามที่ได้ประโยชน์อย่างน้อยที่สุดจากกิจการทางเศรษฐกิจดังเช่นการใช้ทาสหรือสัตว์ จะต้องรับผิดเต็มจำนวนในความเสียหายจากกิจการนั้น แม้ว่าเขาจะไม่มีความผิดก็ตาม และประเด็นของ Pufendort ที่ว่าบุคคลที่ได้ประโยชน์จากทรัพย์ใดๆ ต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากทรัพย์นั้น เป็นประเด็นที่สำคัญของความรับผิดโดยเคร่งครัดในฝรั่งเศสในศตวรรษที่ 18 ที่ว่าเมื่อบุคคลใดกระทำ

การอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อเอาประโยชน์แห่งการกระทำนั้น หากว่าการกระทำกลับให้ผลร้ายมีภัยขึ้น บุคคลผู้กระทำนี้ก็ต้องรับภัยนั้นไม่ควรให้ผู้อื่นได้รับเคราะห์ด้วย เรียกทฤษฎีนี้ว่า Théorie du risque-profit

ในแต่ละประเทศก็จะมีกฎหมายบัญญัติถึงลักษณะของบุคคลผู้ต้องรับผิดเอาไว้เป็นการเฉพาะ เนื่องจากมีความคิดว่า หลักความรับผิดโดยเคร่งครัดเป็นหลักที่เป็นข้อยกเว้น ทำให้บุคคลต้องรับผิดโดยเขาไม่มีความผิด การตีความจึงเป็นไปด้วยความระมัดระวังด้วยความเกรงว่าจะทำให้บุคคลมีความรู้สึกที่ไม่ดีต่อกฎหมายเจ็บปวด จากกรณีกฎหมายเรื่องลาภมิควรได้ เมื่อเป็นเช่นนี้จึงทำให้ต้องมีการบัญญัติกฎหมายให้ชัดแจ้งถึงสถานะของบุคคลที่ต้องรับผิด เช่น ในมาตรา 1384 ของประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส ได้ให้ผู้ดูแล (Gardien) รับผิดใน Road Traffic Act ปี 1952 ของเยอรมันให้ผู้ดูแลรถยนต์ (Halter) รับผิด หรือในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย มาตรา 437 บัญญัติให้ผู้ครอบครองหรือควบคุมดูแลยานพาหนะต้องรับผิด เป็นต้น

(2) ทรัพย์ที่เขาต้องรับผิด

ความรับผิดโดยเคร่งครัดสำหรับการกระทำของสิ่งของนั้น กฎหมายของบางประเทศก็ได้กำหนดถึงประเภท ชนิด และคุณสมบัติของสิ่งของนั้นๆ เอาไว้ทั้งนี้เพราะการกำหนดถึงลักษณะของสิ่งของดังกล่าว ย่อมเป็นประโยชน์ในการจำกัดขอบเขตมิให้มี การใช้หลักความรับผิดโดยเคร่งครัดกว้างขวางมากจนเกินไป เพราะมิฉะนั้นแล้วก็จะกลายเป็นว่า หลักความรับผิดโดยเคร่งครัดนี้เป็นหลักทั่วไปของความรับผิดนั้นเอง ประโยชน์อีกประการหนึ่งของการกำหนดลักษณะของสิ่งของเพื่อให้มีความชัดเจนในการใช้การตีความกฎหมายได้ดียิ่งขึ้น เช่น ศาลฝรั่งเศสเดิมก็เคยตีความคำว่า “สิ่งของ” ในมาตรา 1384 ว่าหมายความเฉพาะสิ่งของที่อันตราย (dangerous things) เท่านั้น แต่ในปัจจุบันศาลก็ไม่ได้แยกข้อแตกต่างระหว่างสิ่งของเคลื่อนที่ไปกับสิ่งของที่ไม่ได้เคลื่อนที่ไปในขณะเกิดความเสียหาย ในปัจจุบันศาลฝรั่งเศสจึงตีความคำว่า “สิ่งของ” ในมาตรา 1384 ว่าหมายความถึงสังหาริมทรัพย์ใดๆ ซึ่งอาจจะเป็นยานพาหนะ หรือสิ่งของใดๆ ก็ได้ ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย มาตรา 437 ก็บัญญัติเกี่ยวกับสิ่งของไว้ว่าจะต้องเป็นยานพาหนะอันเดินด้วยกำลังเครื่องจักรกล ขณะกำลังเดินด้วยเครื่องจักรกลหรือทรัพย์อันตรายเท่านั้น

(3) ข้อยกเว้นความรับผิด

ถึงแม้ว่าความรับผิดโดยเคร่งครัดจะมีความหมายไปในทางที่ว่าเป็นความรับผิดโดยไม่มีข้อยกเว้นก็ตาม แต่ความจริงแล้วหาเป็นเช่นนั้นไม่ทั้งนี้เพราะถ้าเรามองย้อนไปดูสาเหตุที่ทำ ให้บุคคลต้องรับผิดในลักษณะเช่นนี้ก็จะเห็นได้ว่า เหตุที่เป็นเพราะมีความเสียหายบางประการเกิดขึ้นจากสิ่งของโดยไม่ปรากฏความผิดของบุคคลใดเลย แต่ในขณะเดียวกันก็เห็นสมควรให้

บุคคลในบางฐานะต้องรับผิด เช่น ผู้ควบคุม (Control) ผู้ดูแล (Custodian) ฯลฯ ซึ่งต้องรับผิด แม้เขาจะไม่มีความผิดก็ตามหลุดพ้นจากความรับผิดได้บ้าง ดังนั้น ที่ว่า "ความรับผิดโดยเคร่งครัด" (Strict Liability) นั้น หมายความถึงความรับผิดของบุคคลโดยปราศจากความจงใจหรือประมาทเลินเล่อนั้นเอง ถ้าจะแปลให้ตรงตัวแล้วก็น่าจะแปลคำว่า Strict Liability ว่า "ความรับผิดอย่างเคร่งครัด" นั้นเอง ความรับผิดโดยเคร่งครัดนั้นจะต้องไม่ใช่ข้อยกเว้นความรับผิดว่า "บุคคลนั้นไม่ผิด" เพราะความรับผิดโดยเคร่งครัดนั้นมิได้มีพื้นฐานอยู่บนความผิด ดังนั้น แม้บุคคลที่อยู่ในฐานะที่ต้องรับผิดจะพิสูจน์ได้ว่า เขาไม่มีความผิด เขาก็ไม่พ้นความรับผิด สำหรับข้อยกเว้นความรับผิดในกรณีความรับผิดโดยเคร่งครัดจะเป็นประการใดนั้นต้องพิจารณาตามกฎหมายแต่ละประเทศ บางประเทศก็มีกฎหมายบัญญัติถึงข้อยกเว้นความรับผิดเอาไว้ชัดเจน เช่น ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 437 มีข้อยกเว้นความรับผิดไว้ ในกรณีเหตุสุดวิสัยและความผิดของผู้เสียหายเอง ในบางประเทศแม้จะไม่มีกฎหมายบัญญัติถึงข้อยกเว้นความรับผิดเอาไว้ แต่ศาลได้ถือเอาคำพิพากษาบรรทัดฐานเป็นหลักในการกำหนดข้อยกเว้นไว้ เช่น กรณีของศาลฝรั่งเศสได้กำหนดข้อยกเว้นความรับผิดไว้สำหรับเหตุสุดวิสัย แม้ในมาตรา 1384 ประมวลแพ่งจะไม่ได้บัญญัติไว้ก็ตาม

2.1.3 ทฤษฎีความรับผิดโดยเด็ดขาดหรือโดยสมบูรณ์ (Absolute liability)[3]

เดิมนี้ ในการกำหนดความรับผิดของบุคคลนั้น จะต้องปรากฏว่าผู้กระทำนั้นต้องมี "ความผิด" (Never any Liability Without Fault) อันเป็นหลักเกณฑ์ในเรื่องความรับผิดทางละเมิด กล่าวคือ ผู้ที่จะผิดทางละเมิดได้นั้นจะต้องปรากฏว่า ผู้นั้นกระทำหรืองดเว้นการกระทำการใดการหนึ่งโดยจงใจ (Wrongful Intention) หรือประมาทเลินเล่อ (Negligence) และสามารถพิสูจน์ได้ว่า ผู้นั้นเป็นผู้กระทำเช่นว่านั้นจริง แต่อย่างไรก็ตาม ขอบเขตและหลักเกณฑ์ทางละเมิดดั้งเดิมนั้น ยังไม่กว้างขวางพอที่จะครอบคลุมถึงความรับผิดชอบ โดยเฉพาะในกรณีตามข้อเท็จจริงอาจปรากฏได้ความว่า ความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ผู้หนึ่งผู้ใดนั้น ผู้ถูกกล่าวหาไม่ได้จงใจหรือประมาทเลินเล่อในการกระทำ หากแต่ความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นเกิดเนื่องจากสิ่งที่ประกอบการซึ่งโดยปกติอาจเกิดความบกพร่องผิดปกติได้ ดังนั้น หากพิจารณาตามหลักความรับผิดแบบดั้งเดิมแล้วจะมีผลว่า ผู้ถูกกล่าวหานั้นไม่มีความผิด (No Fault) และไม่ต้องมีความรับผิด (No Liability) ในความเสียหายที่เกิดขึ้น

การพิสูจน์ว่าการกระทำของจำเลยครบองค์ประกอบความผิดตามที่กฎหมายบัญญัติไว้มีความยากลำบาก เพราะจะต้องพิสูจน์ให้ได้ครบถ้วนทั้งองค์ประกอบทางการกระทำและองค์ประกอบทางจิตใจ ทำให้เกิดความยากลำบากแก่โจทก์ในการพิสูจน์ อาจก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสภาพสังคมซึ่งมีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีซึ่งอาจ

---

[3] ปัญจพร โกศลกิติวงศ์. (2541). **ความรับผิดทางแพ่งของผู้ก่อมลพิษในคดีสิ่งแวดล้อม**. หน้า 31-33.

ก่อให้เกิดความเสียหายขึ้น เช่น กรณีที่มีการใช้เครื่องบินในการเกษตรพ่นสารเคมีมีพิษลงในไร่นา เป็นต้น ผู้เสียหายจากการกระทำเหล่านี้จะป้องปัดขัดขวางมิให้เกิดความเสียหายได้ดีที่สุด ดังนั้น จึงมีแนวความคิดที่จะเอาทฤษฎีความรับผิดเด็ดขาดมาใช้เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว

ในประเทศแคนาดา เจ้าหน้าที่ของรัฐได้นำเอาแนวความคิดเรื่องความรับผิดโดยเด็ดขาดที่มักนิยมใช้ในการพิจารณาคดีอาญาและความผิดฐานละเมิดมาปรับใช้กับกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองความเป็นอยู่ที่ดีของสาธารณชน เช่น กฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันสภาวะแวดล้อมเป็นพิษ อันเป็นความผิดทางอาญาอย่างหนึ่งที่มีไว้เพื่อคุ้มครองความเป็นอยู่ที่ดีของสาธารณชน ซึ่งจะเป็นผลให้โจทก์หรือผู้เสียหายในคดีอาญาประเภทนี้ไม่มีหน้าที่ต้องนำสืบถึงเจตนาของจำเลยให้ปรากฏต่อศาล โจทก์เพียงแต่พิสูจน์ว่า จำเลยได้กระทำใดๆ ครบองค์ประกอบตามที่กฎหมายในเรื่องการพิทักษ์รักษาสิ่งแวดล้อมฉบับใดฉบับหนึ่งบัญญัติไว้ เช่น กฎหมายบัญญัติว่า ห้ามมิให้ผู้ใดทิ้งสารพิษหรือสิ่งอื่นใดอันเป็นอันตรายต่อคุณภาพของน้ำลงไปในแม่น้ำ และหากผู้ใดฝ่าฝืนจะถูกลงโทษ โจทก์ก็ไม่ต้องพิสูจน์ว่า จำเลยได้กระทำการโดยเจตนาหรือประมาทให้ของเสียลงสู่แม่น้ำ โจทก์เพียงแต่นำสืบถึงองค์ประกอบภายนอกว่าในแหล่งน้ำนั้น ถูกเจือปนด้วยของเสียที่ออกมากับน้ำทิ้งของโรงงานของจำเลยให้สมดังฟ้อง จำเลยก็จะถูกลงโทษตามกฎหมายทันที จากการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐได้นำเอาแนวความคิดในเรื่องความรับผิดโดยเด็ดขาดมาใช้ในคดีประเภทดังกล่าวนั้น นอกจากจะก่อให้เกิดการกระตุ้นเตือนกลุ่มผู้ประกอบกิจการอุตสาหกรรมให้ต้องระมัดระวังอย่างสูงต่อการปล่อยของเสียออกสู่ระบบสิ่งแวดล้อม จนอาจสร้างผลกระทบต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพอนามัยแล้ว ยังเป็นการชี้ให้เห็นถึงการดูแลเอาใจใส่ คุ้มครองและรับรองในสิทธิของประชาชนที่จะดำรงชีวิตอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดีโดยรัฐอีกด้วย ดังนั้นในกฎหมายหลายฉบับไม่ว่าจะเป็น Canada Water Act , Clean Air Act ของประเทศแคนาดานั้น รัฐบาลแคนาดาจึงได้นำเอาแนวความเรื่องความรับผิดชอบโดยเด็ดขาดสอดแทรกไว้ในกฎหมายเหล่านั้นด้วย

ขอบข่ายของความรับผิดเด็ดขาดในกฎหมายลักษณะละเมิดในประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ แยกพิจารณาได้ดังนี้

1) ความรับผิดเด็ดขาดกรณี Rylands V. Fletcher
2) ความรับผิดเด็ดขาดที่เกี่ยวกับสัตว์
3) ความรับผิดเด็ดขาดที่เกี่ยวกับวัตถุอันตรายและอื่นๆ

ในประเทศไทยได้นำเอาหลักทฤษฎีความรับผิดเด็ดขาดมาใช้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 425 คือ ความรับผิดของนายจ้างร่วมกับลูกจ้างในกรณีที่ลูกจ้างกระทำละเมิดทำให้บุคคลอื่นได้รับความเสียหายในทางการที่จ้าง

ทฤษฎีความรับผิดเด็ดขาดนั้น หากผู้เสียหายหรือโจทก์พิสูจน์ให้ศาลเห็นว่าการกระทำความผิดเกิดจากจำเลยหรือสิ่งที่ก่อให้เกิดการกระทำความผิดอยู่ในความครอบครองของจำเลย จำเลยต้องรับผิดต่อโจทก์โดยไม่มีข้อยกเว้นหรือข้อแก้ตัวใดๆ ทั้งสิ้น

2.1.4 ทฤษฎีว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล (Causation Theory)[4]

เมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นอันเป็นมูลเหตุให้เกิดการฟ้องร้องกันขึ้นแล้ว ประเด็นหนึ่งที่ศาลจะต้องหยิบยกขึ้นพิจารณา คือ การกระทำกับความเสียหายมีความสัมพันธ์กันหรือไม่ คือ ถ้าการกระทำและความเสียหายเป็นเหตุเป็นผลซึ่งกันและกันแล้ว ผู้กระทำก็จำต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้น ดังนั้น ทฤษฎีว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล จึงหมายถึงผลที่เกิดกับเหตุที่เป็นการกระทำนั้นจะต้องมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน

นักนิติศาสตร์มีความเห็นในเรื่องทฤษฎีว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลนี้อยู่หลายประการ แต่ตามแนวคิดของนักนิติศาสตร์ชาวเยอรมันได้กำหนดหลักเกณฑ์ในเรื่องนี้ 2 ทฤษฎีสำคัญด้วยกัน คือ

1) ทฤษฎีความเท่ากันแห่งเหตุ หรือทฤษฎีเงื่อนไข (l'equivalence des conditions, les conditions sine qua non)

ทฤษฎีนี้ถือหลักว่า หากปรากฏว่าไม่มีการกระทำดังที่ถูกกล่าวหาแล้ว ผลจะไม่เกิดขึ้นเช่นนั้น แม้ผลอันหนึ่งอาจเกิดขึ้นได้จากเหตุหลายๆ ประการ ถ้าการกระทำของจำเลยเป็นเหตุหนึ่งที่ก่อให้เกิดผลอันนั้นขึ้น จำเลยต้องรับผิดหรืออาจกล่าวในรูปในเงื่อนไขได้ว่า การกระทำของจำเลยเป็นเงื่อนไขให้ผลเกิดขึ้น ซึ่งถ้าไม่มีการกระทำของจำเลย ผลนั้นก็จะไม่เกิดขึ้น แสดงว่าผลเกิดขึ้นเพราะการกระทำของจำเลย จำเลยจึงต้องรับผิด จะเห็นได้ว่า ทฤษฎีนี้ยึดหลักเกณฑ์ในเรื่องกฎธรรมชาติเป็นข้อใหญ่ และถือว่าเหตุทุกๆ เหตุทำให้เกิดผลขึ้นได้

ตัวอย่างเช่น กรณีน้ำในแม่น้ำเน่าเสีย ประชาชนที่อยู่อาศัยบริเวณริมฝั่งไม่สามารถใช้น้ำสำหรับอุปโภคและบริโภคได้ จึงได้นำเรื่องมาร้องเรียนดำเนินคดีโดยกล่าวอ้างว่า สาเหตุที่น้ำในแม่น้ำเน่าเสียเกิดจากโรงงานอุตสาหกรรมเคมีภัณฑ์ที่ตั้งอยู่ริมฝั่งปล่อยน้ำทิ้ง ซึ่งน้ำทิ้งนั้นมีสารเคมีที่เป็นพิษ เมื่อนำทฤษฎีนี้มาปรับย่อมถือได้ว่า การกระทำของโรงงานอุตสาหกรรมเคมีภัณฑ์ เป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดผลดังกล่าว

2) ทฤษฎีมูลเหตุที่เหมาะสม (Causation Adequate)

ทฤษฎีนี้ถือว่าในบรรดาเหตุทั้งหลายที่ก่อให้เกิดผลขึ้นนั้นในแง่ความรับผิดชอบของผู้กระทำการใดๆ แล้ว เฉพาะแต่เหตุที่ตามปกติย่อมก่อให้เกิดผลเช่นว่านั้นเท่านั้นที่ผู้กระทำการนั้นต้องรับผิดชอบ ถ้าหากเป็นผลที่เกิดขึ้นโดยไม่อาจคาดคิดได้ว่าจะเกิดด้วยเหตุเป็นความบังเอิญหรือ

---

[4] แหล่งเดิม.

ความไม่ปกติของเหตุการณ์แล้ว ผู้กระทำก็ไม่ต้องรับผิดชอบในผลความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นเพราะผลนั้นไกลเกินกว่าเหตุ

ตัวอย่างเช่น ในกรณีที่มีโรงงานอุตสาหกรรมหลายแห่งตั้งอยู่บริเวณริมฝั่งแม่น้ำ โจทก์กล่าวหาว่าน้ำทิ้งจากโรงงานเหล่านี้เป็นเหตุให้น้ำในแม่น้ำเน่าเสีย ถ้าศาลใช้ทฤษฎีนี้ในการปรับข้อเท็จจริงเข้ากับข้อกฎหมายว่า การกระทำของจำเลยคือเจ้าของโรงงานมีความสัมพันธ์กับผลที่เกิดขึ้น คือ น้ำในแม่น้ำเน่าเสียหรือไม่ ถ้ามีความสัมพันธ์กันจำเลยก็ต้องรับผิด ศาลก็ต้องพิเคราะห์ถึงที่ตั้งของโรงงานของจำเลยแต่ละรายว่าอยู่ห่างไกลจากฝั่งแม่น้ำเพียงใด คือ อยู่บริเวณต้นหรือปลายแม่น้ำ ถ้าจำเลยคนใดมีโรงงานอยู่ห่างฝั่งแม่น้ำมากและมีข้อเท็จจริงปรากฏด้วยว่า โรงงานดังกล่าวนี้มีระบบการกำจัดน้ำทิ้งที่มีประสิทธิภาพและจำเลยได้มีการกำจัดน้ำทิ้งโดยผ่านกรรมวิธีตามระบบการกำจัดน้ำทิ้งของตน ศาลก็อาจจะวินิจฉัยยกฟ้องเฉพาะในส่วนที่กล่าวหาจำเลยรายนี้ กล่าวคือ ศาลจะต้องวินิจฉัยไปตามสภาพข้อเท็จจริงที่เหมาะสมว่าจำเลยคนใดควรจักต้องรับผิดหรือไม่ ผลที่เกิดขึ้นเป็นผลที่ปกติธรรมดาย่อมเกิดขึ้นได้จากการกระทำของจำเลย หรือไม่

ทั้งสองทฤษฎีนี้ต่างมีข้อดีและข้อเสียอยู่ด้วยกัน แม้ในกรณีที่มีการนำมาปรับใช้กับคดีละเมิดทั่วๆ ไป กล่าวคือ ทฤษฎีเงื่อนไขถือหลักว่า ถ้าไม่มีการกระทำความเสียหายจะไม่เกิด แต่เมื่อมีการกระทำและก่อให้เกิดความเสียหายขึ้น ผู้กระทำจึงต้องรับผิด มีข้อดีที่เป็นหลักซึ่งตรงกับความจริงตามธรรมชาติ แต่มีข้อเสียเพราะอาจทำให้จำเลยต้องรับผิดยืดยาวไปโดยไม่มีขอบเขตตลอดจนถึงความเสียหายที่ไม่มีใครคาดหมายได้ก็ต้องรับผิด ส่วนทฤษฎีมูลเหตุเหมาะสมถือว่าผลที่ผู้กระทำจะต้องรับผิดต้องเป็นผลที่ตามปกติควรเกิดจากการกระทำของผู้กระทำนั้นมีข้อดีที่ตรง กับหลักวินิจฉัยความผิดหรือความประมาทเลินเล่อของจำเลย ต้องวินิจฉัยตามพฤติการณ์ที่บุคคลในฐานะเช่นจำเลยควรจะทราบ และมีข้อเสียที่จำกัดผลที่ผู้กระทำต้องรับผิดแคบอยู่ภายในวงที่ผู้กระทำควรได้คาดเห็นเท่านั้น ขัดกับความเป็นจริงที่อาจมีความเสียหายที่เป็นผลโดยตรงจากการกระทำของจำเลยแท้ๆ แต่จำเลยผู้กระทำกลับไม่ต้องรับผิด ทำให้ผู้เสียหายซึ่งไม่มีส่วนทำอะไรเลยต้องรับบาปเคราะห์ไปด้วย

กล่าวโดยสรุป ในทฤษฎีความเท่ากันแห่งเหตุ หรือทฤษฎีเงื่อนไขนั้น จะมีผลทำให้เป็นการขยายความรับผิดชอบของคนมากยิ่งขึ้น เพราะเพียงการมีส่วนกระทำที่ก่อให้เกิดผลนั้นขึ้นก็ต้องรับผิดแล้ว ทั้งที่จริงยังมีสาเหตุอื่นมาแทรกซ้อนตัดความเชื่อมโยงระหว่างการกระทำของผู้ถูกกล่าวหากับผลก็ได้ เช่น อาจเป็นเพราะการกระทำของคนที่สามหรือของผู้เสียหายเอง แต่กลับกลายว่า ผู้ถูกกล่าวหากลับต้องเป็นผู้รับผิดในผลเสียหายนั้นทั้งหมด ซึ่งไม่ได้อยู่ในความคิดหมาย อาจเรียกได้ว่าเป็นการรับผิดไกลกว่าเหตุ แต่ก็เป็นผลดีให้ผู้เสียหาย

ส่วนทฤษฎีมูลเหตุเหมาะสมนั้น จำกัดขอบเขตความรับผิดไว้เพียงผลธรรมดา ซึ่ง

เกิดขึ้นตามปกติของการกระทำนั้นๆ จึงเป็นการลดขอบเขตความรับผิดของผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำลงได้ ในขณะที่ผู้เสียหายก็จะไม่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย เพราะต้องรับผิดชอบในความเสียหายเอง

2.2 แนวความคิดการเยียวยาความเสียหาย

ในสมัยโบราณที่ละเมิดยังมิได้แยกออกจากการกระทำผิดทางอาญานั้น เมื่อบุคคลใดกระทำอันก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นแก่อีกบุคคลหนึ่ง ผู้ได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำอันมิชอบนั้น มีอำนาจทำการแก้แค้นได้ในทำนองเดียวกันและเท่าเทียมกับที่ตนได้รับมาเป็นการตอบแทน ซึ่งเรียกว่า “ตาต่อตาฟันต่อฟัน” ตามกฎหมายตาลิโอ (Lex Talionis) ของชาวยุโรป แต่ผู้เสียหายอาจสละสิทธิไม่ทำการแก้แค้นตามสิทธิที่ตนมีอยู่ก็ได้ และเรียกเอาค่าทำขวัญแทนตามแต่จะตกลงกัน[5]

ต่อมาเมื่อสังคมมนุษย์มีการพัฒนามากขึ้นจนมีผู้นำกลุ่ม ผู้นำชุมชน ตลอดจนกระทั่งมีรัฐและผู้ปกครองรัฐเกิดขึ้นมา ความคิดเกี่ยวกับการรักษาความสงบภายในรัฐด้วยการกำหนดระเบียบและข้อกำหนดความประพฤติของประชาชนในรัฐโดยถือว่าการฝ่าฝืนข้อกำหนดและข้อห้ามดังกล่าวเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะลงโทษ หากปล่อยให้มีการแก้แค้นระหว่างกันเองจะยิ่งทำให้เกิดความไม่สงบมากขึ้น ซึ่งทำให้เกิดการแบ่งแยกระหว่างการลงโทษทางอาญาต่อผู้กระทำความผิดโดยรัฐเพื่อให้เกิดความสงบสุขและเพื่อปรามมิให้เกิดกระทำนั้นอีก ส่วนผู้เสียหายที่ควรได้รับการชดใช้ค่าเสียหายก็มีสิทธิกำหนดให้มีสิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเนื่องมาจากการประทุษร้ายนั้นได้เป็นอีกส่วนหนึ่ง ซึ่งเรียกว่า “กฎหมายลักษณะละเมิด” นั่นเอง

เมื่อความมุ่งหมายของกฎหมายละเมิดอยู่ที่การชดใช้เยียวยาความเสียหาย การที่จะถือว่าเป็นละเมิด จึงมิได้อยู่ที่ว่ามีบทกฎหมายกำหนดว่าอะไรเป็นละเมิดหรือไม่ แต่อยู่ที่หลักเกณฑ์ที่ว่าต้องมีความเสียหายอันเป็นผลจากการล่วงละเมิดหรือมีการกระทำโดยไม่มีอำนาจทำได้เกิดขึ้น จึงมีการเรียกให้ผู้ก่อความเสียหายรับผิดชดใช้ได้

ในระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law) ยังคงถือว่าการละเมิดจะต้องมีกฎหมายกำหนดเป็นเรื่องๆ ไปเหมือนความผิดอาญา เช่น กฎหมาย Common Law ถือว่าความตายของผู้กระทำละเมิดทำให้ผู้เสียหายสิ้นสิทธิฟ้องร้องให้ชดใช้ค่าเสียหาย

ศาสตราจารย์ ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช เปรียบเทียบว่า การกระทำจะเป็นละเมิดหรือไม่ในกฎหมายจารีตประเพณีนั้นต้องขึ้นอยู่กับว่ามีกฎหมายบัญญัติไว้เช่นนั้นหรือไม่เหมือนกับว่าจะมีโรคก็ต่อเมื่อมียารักษา ในระบบประมวลกฎหมาย (Civil Law) ไม่ถือเช่นนั้น แต่พยายามกำหนด

---

[5] ร.แลงกาต์. (2526). **ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย เล่ม 1.** หน้า 72-73.

ลักษณะแห่งการกระทำอันถือว่าเป็นละเมิดขึ้นไว้เป็นหลักทั่วไป ถ้ามีกรณีเข้าหลักเกณฑ์ดังกล่าว เมื่อใดก็ปรับบทได้ว่าเป็นละเมิดและเรียกให้ชดใช้เยียวยาได้[6]

2.2.1 แนวความคิดเกี่ยวกับการเยียวยาความเสียหายตามกฎหมายคอมมอนลอว์[7]

กฎหมายละเมิดของคอมมอนลอว์ พัฒนามาจากคำพิพากษาของศาล คำว่า "Tort" เป็นภาษา Norman French แปลว่า ผิด กฎหมายนี้เริ่มมีเด่นชัดในศตวรรษที่ 13 ด้วยการเดินระบบหมายเรียกในประเทศอังกฤษโดยศาลจะออกหมายเรียก ซึ่งมี "หมายเรียกในคดีละเมิด" (Writ of trespass) รวมอยู่ด้วย ในสมัยต้นๆ ของการพัฒนากฎหมายคอมมอนลอว์ คู่ความที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำที่ผิดจะต้องขอให้ศาลออกหมายที่เรียกว่า "Writ" เพื่อนำจำเลยมาสู่ศาลของพระมหากษัตริย์ หมายดังกล่าวมีจำกัดและจะออกได้ต่อเมื่อเข้าหลักเกณฑ์ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ เช่น ความเสียหายของโจทก์นั้น อาจจัดอยู่ในประเภทใดประเภทหนึ่งของมูลความผิด (cause of action) ดังนั้น หากโจทก์ไม่สามารถที่จะกำหนดข้อเรียกร้องของตนได้ว่า คดีของตนอยู่ในมูลความผิดประเภทใดก็ไม่อาจที่จะขอให้ออกหมายได้

การพัฒนากฎหมายละเมิดจึงขึ้นอยู่กับการที่ศาลจะยอมรับว่า การกระทำใดเป็นละเมิด ซึ่งเริ่มต้นจากเทรสพาส (trespass) การดำเนินคดี trespass พัฒนามาจากการกระทำความผิดอาญา เนื่องจากถือว่า trespass เป็นความผิดที่ล่วงละเมิดต่อความสงบสุขของแผ่นดินซึ่งนอกจากจำเลยจะถูกลงโทษจำคุกหรือปรับแล้ว ยังต้องชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ผู้ที่เดือดร้อนจากการกระทำนั้นด้วย trespass เป็นการกระทำโดยเจตนาที่จะก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่น การกระทำละเมิดตามกฎหมายคอมมอนลอว์ในชั้นต้น ส่วนใหญ่จึงมีลักษณะเป็นการกระทำโดยจงใจ (intentional tort) เช่น ทำร้ายร่างกาย ขู่เข็ญประทุษร้าย ทำให้ผู้อื่นเสื่อมเสียเสรีภาพ และทำร้ายจิตใจผู้อื่น เป็นต้น

ต่อมา จึงได้มีการพัฒนาไปถึงความรับผิดโดยประมาท (negligence) ด้วยและได้ขยายต่อมาถึงความรับผิดโดยเด็ดขาด (Strict Liability) อย่างไรก็ตามวิธีการออกกฎหมายได้ถูกยกเลิกไปหมดแล้ว ถึงกระนั้นก็ยังถือกันว่ามูลความผิดละเมิดลักษณะต่างๆ ยังคงเป็นสิ่งที่จะต้องยึดถือต่อไป ดังคำกล่าวที่ว่า "these forms of writ we have buried, but they still rule us from their graves" แปลว่า "เราได้ฝังวิธีการออกหมายแล้ว แต่มันก็ยังออกคำสั่งกับเราได้จากหลุมที่ฝังมันไว้" ดังนั้น นักกฎหมายคอมมอนลอว์ จึงยังคงยึดถือหลักมูลความผิดของละเมิด (cause of action) เป็นสำคัญ

---

[6] ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช. (2527). **คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะนิติกรรมและหนี้**. หน้า 611.

[7] ณัฐวุฒิ วรรณวานิช. (2538). **การกำหนดค่าสินไหมทดแทนเกี่ยวกับชีวิตและร่างกายเนื่องจากการกระทำละเมิด**. หน้า 27-30.

ในการศึกษากฎหมายก็ดี ในการใช้กฎหมายก็ดี นักกฎหมายคอมมอนลอว์จะต้องระลึกถึงองค์ประกอบมูลความผิดของละเมิดเสมอ นั่นคือจะต้องรู้ว่า trespass หรือ assault มีองค์ประกอบของมูลความผิดอย่างไร และเป็นสิ่งที่นักกฎหมายคอมมอนลอว์จะเข้าใจกันเมื่อเอ่ยถึงมูลความผิด

กฎหมายลักษณะละเมิดของคอมมอนลอว์ พัฒนามาจากหลักเกณฑ์ความรับผิดทางอาญาเป็นสำคัญซึ่งเริ่มขึ้นจากการกระทำที่เป็นปฏิปักษ์ต่อความรู้สึกนึกคิดและศีลธรรมอันดี การใช้มาตรฐานกฎเกณฑ์ศีลธรรมอันดีของประชาชนมาเป็นเครื่องชี้ว่าสิ่งใดเป็นละเมิดหรือไม่ถูกวิพากษ์วิจารณ์เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ว่า สิ่งใดเป็นการกระทำละเมิดทำให้บุคคลอยู่ในฐานะลำบากไม่อาจแน่ใจว่า การกระทำของตนจะนำไปสู่ละเมิดหรือไม่ ปัจจุบันนี้แนวความคิดที่ว่า ละเมิดจะต้องเป็นการกระทำที่ผิดต่อศีลธรรมอันดีได้เปลี่ยนแปลงไป กฎหมายลักษณะละเมิดในปัจจุบันของประเทศในสกุลกฎหมายคอมมอนลอว์เน้นในหลักการที่ว่า การกระทำใดที่เป็นการฝ่าฝืนต่อสังคมหรือประโยชน์ส่วนรวม กฎหมายก็มีสิทธิกำหนดให้ผู้กระทำชดใช้ค่าเสียหายแก่ผู้ที่ได้รับความเสียหาย กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ความผิดในคดีละเมิดนั้นมิได้มีความหมายมากไปกว่าพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปจากประโยชน์ของสาธารณะและสังคม

จึงเห็นได้ว่า ระบบคอมมอนลอว์ ที่มาของค่าเสียหายเริ่มจากหมายเรียกคดีละเมิด (Writ of Trespass) การกำหนดค่าเสียหายถือเป็นคดีเฉพาะเรื่องมิได้ยึดมั่นในทฤษฎีว่าด้วยหนี้ ดังนั้น จึงมีแนวความคิดทางอาญาปนอยู่ เพราะนอกจากจะกำหนดให้ผู้ละเมิดชดใช้ค่าเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับแล้ว บางกรณีศาลยังอาจกำหนดค่าเสียหายในส่วนที่เป็นการลงโทษผู้ละเมิดให้แก่ผู้เสียหายอีกส่วนหนึ่งได้ด้วย

2.2.2 แนวความคิดเกี่ยวกับการเยียวยาความเสียหายตามกฎหมายซีวิลลอว์[8]

ที่มาสำคัญของกฎหมายละเมิดในซีวิลลอว์ มีรากฐานมาจากกฎหมายโรมัน ซึ่งโรมันแต่เดิมเป็นชนเผ่าอารยันรวมเผ่าพันธ์เมื่อ 753 ปีก่อนคริสตศักราช เคยทำสงครามกับ Puiner สังคมในสมัยแรกๆ ปกครองระบอบราชาธิปไตยในรัชสมัยพระเจ้าทาร์คิวนิอุส เมื่อ 616 ปีก่อน คริสตศักราช หรือเมื่อพระองค์ครองราชสมบัติเป็นปีที่ 38 มีพระบัญชาให้ปาปิริอุสรวบรวมกฎเกณฑ์ที่เป็นบทกำหนด ได้แก่ พระราชกรณียกิจในพระราชพิธีบวงสรวง หรือกฎหมายจารีตประเพณีที่มีหลักการดำเนินชีวิตร่วมกันที่มีอยู่กระจัดกระจาย

ในยุคสมัยดังกล่าว การพิจารณาตัดสินคดีเป็นหน้าที่ของนักบวชผู้ประกอบพิธีกรรม บุคคลเหล่านี้จัดเป็นชนชั้นสูงหรือชนชั้นปกครอง คำตัดสินไม่ได้มีเก็บไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ก่อให้เกิดขบวนการพิจารณาจงใจรังแกสามัญชน เมื่อชนชั้นสามัญชนได้รับความไม่เป็นธรรมและความเสมอภาคก่อเกิดการเรียกร้องในหลายรูปแบบ เช่น ในปี 461 ก่อนคริสตศักราช เป็นครั้งแรกที่

---

[8] แหล่งเดิม.

บุคคลในตระกูลเทรันเทลิอุสอาร์ซ่าเรียกร้อง จนมีผลให้ได้รับสิทธิและฐานะในสังคมดีกว่าเดิม มีการเสนอให้เลิกธรรมเนียมปฏิบัติที่ใช้เฉพาะชนชั้นสูง โดยมีระเบียบกฎหมายที่บังคับ ได้ทั้งชนชั้นสูงและชนชั้นสามัญ จนกระทั่งในปี 453 ก่อนคริสตศักราช สภาชนชั้นสูงตั้งคณะกรรมการร่างกฎหมาย 3 นายทำการตรวจสอบและเดินทางไปตรวจสอบระบบกฎหมายของกรีก จนกระทั่งปี 451 ก่อนคริสตศักราชได้เดินทางกลับมา ฝ่ายปกครองจึงตั้งคณะกรรมการอีก 10 นาย ทำการรวบรวมกฎหมายเป็น 10 หมวด และในปีเดียวกันทางสภาสูงแต่งตั้งกรรมการอีกชุดหนึ่งยกร่างกฎหมายเพิ่มเติมอีก 2 หมวด ในปี 450 ก่อนคริสตศักราชจึงจัดกฎหมายลงในแผ่นทองแดงแผ่นละ 1 หมวด รวม 12 หมวด เรียกว่า “กฎหมายสิบสองโต๊ะ” (The Law of twelve Table) นำสถิติไว้กลางตารางดังมีรายชื่อแต่ละหมวด ดังต่อไปนี้

แผ่นที่ 1 การไต่สวน (Tabula I: De in jus vocando)

แผ่นที่ 2 การพิจารณาคดี (Tabula II: De jidiciis)

แผ่นที่ 3 การเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน (Tabula III: De jure confesso rebusque judicatis)

แผ่นที่ 4 อำนาจพ่อบ้าน (Tabula IV: De jure patsies)

แผ่นที่ 5 ทายาทผู้พิทักษ์ (Tabula V: De haereditatibus et tutellis)

แผ่นที่ 6 กรรมสิทธิ์และการครอบครอง (Tabula VI: De dominio et possessione)

แผ่นที่ 7 บ้านเรือนและที่ดิน (Tabula VII: De jure aedium et agroroune)

แผ่นที่ 8 ละเมิดหรือความผิดส่วนบุคคล (Tabula VIII: De delicto)

แผ่นที่ 9 กฎหมายมหาชน (Tabula IX: De jure puplico)

แผ่นที่ 10 กฎหมายว่าด้วยการสักการะ (Tabula X: De jure sacro)

แผ่นที่ 11 บทเสริม 5 แผ่นแรก (Tabula XI: Supplementim V priorarum tabularum)

แผ่นที่ 12 บทเสริม 5 แผ่นหลัง (Tabula XII: Supplementim V posteriorarum tabularum)

แผ่นที่ 1-3 เป็นเรื่องเกี่ยวกับประโยชน์ลูกหนี้ซึ่งเป็นชนสามัญเป็นส่วนใหญ่ แผ่นที่ 4-5 เกี่ยวกับอำนาจพ่อบ้าน ลำดับทายาท มรดกและผู้พิทักษ์ แผ่นที่ 6-7 เกี่ยวกับกรรมสิทธิ์และการครอบครองที่ทำกินกับความสัมพันธ์ในการใช้สิทธิ์ร่วมกันกับพ่อบ้าน แผ่นที่ 8-9 ความผิดต่อประโยชน์ส่วนบุคคล ได้แก่ การละเมิด การดูหมิ่น การลัก การเป็นโจร ตลอดจนการกำหนดลักษณะโทษ แผ่นที่ 10 กำหนดโทษทางศาสนาว่าด้วยการสักการะ การบวงสรวงในแต่ละโอกาสค่อนข้างละเอียด แผ่นที่ 11-12 เป็นความผิดต่อคลองประเพณีของชนชั้นสูง

ในระยะแรกนั้น วิชานิติศาสตร์ยังไม่พัฒนาจึงยังไม่มีกฎหมายพื้นฐานและหลักการที่

เป็นแบบฉบับ หลังจากนั้นอีกประมาณ 3 - 4 ศตวรรษ วิชานิติศาสตร์ก็เจริญขึ้นมาก กฎหมายมีหลักการเด่นชัดเป็นแนวฉบับของกฎหมายโรมัน ครั้นเวลาล่วงเลยมาถึง ค.ศ. 285 ระยะนี้กฎหมายเจริญถึงขั้นสูงสุด ได้มีการแบ่งกฎหมายออกเป็น 3 ประเภทกว้างๆ คือ

ประเภทแรก Legis หมายถึง พระราชบัญญัติที่ออกโดยพระจักรพรรดิโรมัน ซึ่งส่วนมากเกี่ยวกับกฎหมายมหาชน

ประเภทที่สอง Jus Civile คือ กฎหมายแพ่งของชาวโรมัน

ประเภทที่สาม Jus Gentium เป็นกฎหมายที่ใช้สำหรับคนต่างด้าว (Peregrines)

ซึ่งในส่วนที่ว่าด้วยเรื่องละเมิดอยู่ในส่วนของ Jus Civile คือ เป็นกฎหมายแพ่งของ ชาวโรมันซึ่งแต่เดิมทีเดียวอยู่ในลักษณะของกฎหมายจารีตประเพณี ภายหลังเอามารวบรวมเป็นกฎหมายสิบสองโต๊ะแล้วใช้เป็นบรรทัดฐานสืบต่อมา ต่อมาเมื่อสังคมเริ่มเปลี่ยนแปลงไปกฎหมายเริ่มล้าสมัย จึงมีกฎหมายอีกสองประเภทออกมาเพิ่มเติมในหลักกฎหมายและแก้ไขกฎหมายเดิม คือ Jus Honorarium หรือ Jus Praetorium ซึ่งเป็นกฎหมายลำดับรอง (Subordinate Legislation) ออกโดยคำสั่งตุลาการประเภทหนึ่ง และพระราชบัญญัติ (Legislation) ในกฎหมายโรมันนั้นพระราชบัญญัติที่ออกมาแก้ไขกฎหมายเอกชนมีน้อยมากที่สำคัญ คือ Lex Aquilia อันเป็นส่วนสำคัญว่าด้วยเรื่องละเมิดและเป็นแม่บทของกฎหมายละเมิดมาจนทุกวันนี้ Lex Aquilia ของโรมันทันสมัยมากถึงขนาดพูดถึงความรับผิดในผลแห่งละเมิดว่า ต้องเป็นผลโดยตรงมาจากการกระทำละเมิดและพูดถึงความรับผิดเพราะการกระทำของบุคคลอื่น (Vicarious Liability)

ในปี ค.ศ.530 จักรพรรดิจัสติเนียน (Justinian) ได้มีบัญชาให้ประธานศาล ชื่อ ทริโบเนี่ยน เอากฎหมายโรมันทั้งหมดมารวบรวมไว้เป็นประมวลซึ่งถือได้ว่า เป็นกฎหมายแพ่งฉบับแรกได้รับการขนานนามว่า Corpus Juris Civils อันประกอบไปด้วย Codex , Pandect , Institutes และ Novels ซึ่งเป็นต้นตอของละเมิดในทางซีวิลลอว์ โดยบัญญัติให้ละเมิดเป็นหนี้อย่างหนึ่งในทางแพ่งที่ต้องมีการชดใช้กันไม่ได้บัญญัติรวมกันอย่างในกฎหมายสิบสองโต๊ะ (The XII Tables) ซึ่งเคยรวมละเมิดกับคดีอาญาไว้ในโต๊ะที่ 8

การที่จะต้องรับผิดทางละเมิดในกฎหมายโรมัน นอกจากการทำละเมิดเป็นกรณีที่กำหนดไว้แล้วยังต้องประกอบด้วยสาระสำคัญ 4 ประการ จึงจะถือว่าเป็นการละเมิด คือ

1) มีการกระทำ (Act) โดยปกติจะต้องเป็นการกระทำโดยตรงระหว่างผู้กระทำและผู้ถูกกระทำ เช่น การเผา การทำให้แตกหัก หรือการทำลายต่อผู้ถูกกระทำละเมิดโดยตรง กรณีนี้สามารถฟ้องคดีได้ตามแบบ Actio Directa ต่อมา Praetor ได้ขยายขอบเขตของการกระทำจนถึงให้รวมการกระทำโดยทางอ้อมด้วยที่สามารถฟ้องคดีได้แบบ Actio Utilis

2) เป็นการกระทำที่ไม่มีอำนาจกระทำ หรือปราศจากเหตุผลอันสมควร (injuria)

ผู้กระทำอาจยกข้ออ้างเพื่อความชอบธรรมในการกระทำ คือ กระทำโดยป้องกัน กระทำโดยจำเป็น หรือกระทำโดยมีอำนาจตามกฎหมาย (lawful authority)

3) มีความเสียหาย (Dammum) โจทก์ต้องได้รับความเสียหายและต้องเป็นความเสียหายที่กฎหมายรับรองให้มีการเยียวยา

4) โจทก์มีกรรมสิทธิ์ (The Plaintif Title) ทรัพย์ที่ถูกทำให้เสียหายจำต้องเป็นทรัพย์สมบัติของโจทก์

2.2.3 ประเภทค่าเสียหาย

ค่าเสียหายทางละเมิดแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม คือ[9]

1) ค่าเสียหายตามความมุ่งหมาย แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

(1) ค่าเสียหายแบบค่าสินไหมทดแทน (Compensatory Damages) เป็นค่าเสียหายในลักษณะค่าสินไหมทดแทนที่ผู้ละเมิดจะต้องจ่ายชดใช้ให้แก่ผู้เสียหาย เพื่อให้ผู้เสียหายได้กลับคืนสู่ฐานะเดิมก่อนถูกกระทำละเมิดให้ได้ใกล้เคียงมากที่สุดเท่าที่จะกระทำได้ ไม่ว่าจะเป็นกรณีความเสียหายที่ปรากฏในรูปของตัวเงินค่าใช้จ่าย รายได้ที่ขาดไป หรือความเสียหายที่ไม่เป็นตัวเงิน

ค่าเสียหายแบบค่าสินไหมทดแทนมีลักษณะสำคัญ 3 ประการ คือ

ก. เป็นการชดใช้แทนความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับจริงๆ

ข. ปกติฝ่ายผู้เสียหายต้องพิสูจน์ความเสียหายที่ตนได้รับให้ปรากฏต่อศาล

ค. อาจผ่อนชำระค่าเสียหายได้เป็นงวดๆ หรือเป็นรายปีลักษณะนี้มีเฉพาะตามระบบคอมมอนลอว์

(2) ค่าเสียหายเชิงลงโทษ (Punitive Damages) พัฒนามาจากหลักเกณฑ์ความรับ ผิดทางอาญาเป็นสำคัญซึ่งเริ่มขึ้นจากการกระทำที่เป็นปฏิปักษ์ต่อความรู้สึกนึกคิดและศีลธรรมอันดี การใช้มาตรฐานกฎเกณฑ์ศีลธรรมอันดีของประชาชนมาเป็นเครื่องชี้ว่าสิ่งใดเป็นละเมิดหรือไม่ โดยทั่วไปแล้วค่าเสียหายในเชิงลงโทษเป็นค่าเสียหายที่เพิ่มเติมขึ้น นอกเหนือค่าสินไหมทดแทนความเสียหายธรรมดาที่กำหนดให้ผู้ละเมิดต้องใช้แก่ผู้เสียหายเพื่อตอบแทนความรุนแรงแห่งพฤติการณ์ของการกระทำละเมิด

ลักษณะสำคัญของค่าเสียหายเชิงลงโทษ มีดังนี้

ก. เป็นค่าเสียหายที่กำหนดลงโทษตอบแทนผู้กระทำละเมิดเพื่อปราบมิให้ทำมิชอบเช่นนั้นอีก และขณะเดียวกันยังเป็นเยี่ยงอย่างกระทำตามด้วย

ข. ฝ่ายโจทก์ไม่ต้องพิสูจน์จำนวนค่าเสียหายส่วนนี้เพราะศาลจะพิจารณากำหนดเองตามความเหมาะสม โดยคำนึงถึงลักษณะความร้ายแรงแห่งละเมิด สภาพ และปริมาณ

---

[9] คัมภีร์ แก้วเจริญ. (2526). “ค่าเสียหายในคดีละเมิด.” **วารสารกฎหมาย, 7, 3.** หน้า 26-27.

ความเสียหายที่โจทก์ได้รับตลอดจนฐานะทางเศรษฐกิจของจำเลย

ค. เป็นค่าเสียหายที่เพิ่มเติมขึ้น นอกเหนือจากค่าเสียหายที่ชดใช้แทนความเสียหายจริงๆ (ถ้ามี) แต่ในบางคดีอาจไม่ปรากฏความเสียหายจริงที่จะทดแทนศาลก็จะกำหนดค่าเสียหายแบบเป็นโทษนี้ให้อย่างเดียว

ง. ศาลจะกำหนดให้เฉพาะกรณีละเมิดที่พฤติการณ์รุนแรง มีลักษณะการกระทำเช่นเดียวกับในคดีอาญา เช่น การใช้กำลังทำร้าย ข่มขู่หลอกลวง ฉ้อฉล ซึ่งผู้ละเมิดมุ่งหมายให้เกิดความกระทบกระเทือนต่อจิตใจของผู้เสียหาย หรือมุ่งหมายให้ผู้เสียหายอับอายหรือถูกเหยียดหยาม

2) ค่าเสียหายที่กำหนดขึ้นโดยแนวทางปฏิบัติของศาล แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

(1) ค่าเสียหายตามความเสียหาย (Substantial Damages) เป็นค่าเสียหายที่ศาลประเมินให้มีจำนวนเท่าเทียมกับความเสียหายในเมื่อปรากฏข้อเท็จจริงว่ามีความเสียหายที่โจทก์ได้รับจริงๆ เช่นนั้น

(2) ค่าเสียหายแบบเป็นพิธี ประกอบด้วย

ก. ค่าเสียหายแบบปลอบขวัญ (Nominal Damages) เป็นค่าเสียหายจำนวนเล็กๆ น้อยๆ มิได้มุ่งหมายให้เป็นการลงโทษจำเลยหรือจะให้ชดใช้กันอย่างจริงจัง ศาลกำหนดให้พอเป็นพิธีในกรณีไม่ปรากฏความเสียหายต่อโจทก์ แต่ก็ยังให้มีการชดใช้กันเนื่องจากศาลเห็นว่าการกระทำของจำเลย ในกรณีนั้นเป็นการบกพร่องต่อหน้าที่เป็นการรบกวนสิทธิของโจทก์หรือ เป็นกรณีที่โจทก์น่าจะได้รับความเสียหายจริงๆ แต่บังเอิญไม่สามารถนำพยานหลักฐานมาสืบให้ปรากฏปริมาณความเสียหายได้

ข. ค่าเสียหายแบบสมน้ำหน้าโจทก์ (Contemptuous Damages) เป็นค่าเสียหายจำนวนเล็กๆ น้อยๆ ที่ศาลกำหนดให้เป็นพิธีเหมือนกันในกรณีที่ปรากฏความเสียหายตามหลักฐานของโจทก์ แต่เนื่องจากศาลไม่เห็นด้วยกับค่าเสียหายที่โจทก์เรียกร้องหรือไม่เห็นด้วยกับพฤติการณ์ของฝ่ายโจทก์ที่กระทำตอบฝ่ายจำเลย จึงกำหนดค่าเสียหายให้เพียงนิดหน่อยในลักษณะที่เห็นว่าสมแล้วที่โจทก์ต้องรับความเสียหาย ค่าเสียหายแบบนี้ต่างจากค่าเสียหายแบบปลอบขวัญ ซึ่งเป็นกรณีที่ไม่ปรากฏความเสียหายตามทางการนำสืบของโจทก์แต่อย่างใด

3) ค่าเสียหายตามลักษณะความเสียหาย แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

(1) General Damages คือ ค่าสินไหมทดแทนสำหรับความเสียหาย ซึ่งเรียกว่า “General Damages” ความเสียหายประเภทนี้เป็นความเสียหายประเภทหนึ่งซึ่งกฎหมายสันนิษฐานทั่วๆ ไปโดยเปรียบเทียบกับคดีก่อนๆ มิใช่กำหนดจากคำฟ้องของโจทก์ และจะถูกกำหนดให้ในกรณีที่มีความเสียหาย เช่น ความเสียหายต่อชื่อเสียง ความเจ็บปวดและทุกข์ทรมาน หรือการสูญเสียการประกอบการงานในอนาคต

(2) Special Damages คือ ค่าสินไหมทดแทนสำหรับความเสียหายซึ่งเรียกว่า "Special Damages" เป็นความเสียหายชนิดซึ่งไม่ได้เกิดจากการสันนิษฐานโดยกฎหมาย โดยจะต้องมีการพิสูจน์ในกระบวนพิจารณาคดี และเป็นความเสียหายเชิงวัตถุที่เกิดขึ้นจริงเฉพาะในคดีเรื่องนั้น

2.3 แนวความคิดเกี่ยวกับนิวเคลียร์และรังสี

จากการนำพลังงานนิวเคลียร์มาใช้ประโยชน์ในทางสันติมีหลายกรณี และนอกจากนี้ยังมีการนำไปใช้ในกิจการทางทหารรวมทั้งนำไปใช้ในการก่อการร้ายอีกด้วย ซึ่งพลังงานนิวเคลียร์หรือวัสดุกัมมันตรังสีนั้นสามารถสร้างความเสียหายอย่างร้ายแรงและรุนแรงต่อประชาชนและสิ่งแวดล้อม ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาความหมาย วัตถุประสงค์การนำไปใช้ และลักษณะของความร้ายแรงและรุนแรงของพลังงานนิวเคลียร์หรือวัสดุกัมมันตรังสี ดังที่จะกล่าวต่อไปนี้

2.3.1 ความหมายของนิวเคลียร์และรังสี

การนำเทคโนโลยีนิวเคลียร์มาใช้ประโยชน์นั้นย่อมขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของผู้นำเทคโนโลยีดังกล่าวไปใช้งานในด้านใด เช่น นำไปใช้ในทางสันติ นำไปใช้ในการสงคราม หรือการก่อการร้าย เป็นต้น ซึ่งจะต้องสอดคล้องกับคุณสมบัติและประเภทของนิวเคลียร์และรังสีนั้นด้วย ทางด้านวิทยาศาสตร์ได้กำหนดความหมายของนิวเคลียร์และรังสีไว้ดังต่อไปนี้

1) นิวเคลียร์

นิวเคลียร์ (Nuclear) เป็นคำคุณศัพท์ที่ใช้ขยายคำนามต่างๆ ที่เกี่ยวกับนิวเคลียส (Nucleus) โดยที่นิวเคลียสนั้น คือ แกนกลางของอะตอมที่มีประจุบวกและมีขนาดเล็กประมาณ 10^{-15} เมตรของเส้นผ่าศูนย์กลางของอะตอม และทุกๆ นิวเคลียสจะประกอบไปด้วยโปรตอนและนิวตรอน[10]

จากความหมายดังกล่าวสิ่งที่มีความหมายเกี่ยวกับนิวเคลียร์ที่สำคัญ ได้แก่ พลังงานนิวเคลียร์ อาวุธนิวเคลียร์ นิวเคลียร์ดีไวซ์ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

(1) พลังงานนิวเคลียร์

คำว่า "พลังงานนิวเคลียร์" หรือ "พลังงานปรมาณู" (Atomic Energy) หมายความว่า พลังงานที่ปลดปล่อยออกมาเมื่อมีการแบ่งแยกนิวเคลียสหรือการหลอมนิวเคลียสของอะตอม หรือจากการสลายของสารกัมมันตรังสี ปัจจุบันนิยมใช้ คำว่า "พลังงานนิวเคลียร์"[11] นั่นเอง

---

[10] สำนักงานปรมาณูเพื่อสันติ ข (2547). **ศัพทานุกรมนิวเคลียร์**. หน้า 61.

[11] แหล่งเดิม.

คำว่า “พลังงานนิวเคลียร์” เป็นสิ่งที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับคำว่า “พลังงานปรมาณู” เนื่องจากทั้งสองคำดังกล่าวมีความหมายเช่นเดียวกัน หากแต่คำว่า “พลังงานนิวเคลียร์” ไม่ได้กำหนดไว้ให้มีความหมายตามพระราชบัญญัติพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ พ.ศ. 2504 แต่เป็น ที่เข้าใจกันในทางวิทยาศาสตร์ว่ามีความหมายเช่นเดียวกับคำว่า “พลังงานปรมาณู” เนื่องจากแต่เดิมคำว่า “ปรมาณู” (atom) มีรากศัพท์มาจากภาษากรีกว่า Atomos แปลว่า ไม่สามารถแยกได้อีก จากคำแปลดังกล่าวปรมาณูคือชิ้นสสารที่เล็กที่สุดของธาตุต่างๆ ที่มีอยู่บนโลกนี้ โดยมีโครงสร้างประกอบด้วยโปรตอน อิเล็กตรอน และนิวตรอน

ครั้นต่อมานักวิทยาศาสตร์ในยุคหลัง เช่น อองรี เบคเคอเรลและมาดามคูรี่ ได้พบว่า ปรมาณูมิใช่ส่วนที่แบ่งแยกมิได้อีกต่อไปเพราะภายในอะตอมประกอบด้วยนิวเคลียสและอิเล็กตรอน โดยที่ในนิวเคลียสเองก็มีอนุภาคอีกสองชนิดรวมอยู่ด้วยกัน และเมื่อทำให้เกิดปฏิกิริยาในนิวเคลียส ปรมาณูจะเกิดการแตกแยกต่อไปอีกได้ พร้อมกับปล่อยพลังงานออกมา ปฏิกิริยานี้ จึงเรียกว่า ปฏิกิริยานิวเคลียร์แบ่งแยกนิวเคลียส (nuclear fission) ปฏิกิริยานิวเคลียร์จึงเป็นปฏิกิริยาที่เกิดขึ้นจากการที่นิวเคลียสซึ่งอยู่ภายในปรมาณู นักวิทยาศาสตร์ส่วนหนึ่งจึงต่างมีความเห็นว่า ควรนำคำว่า “นิวเคลียร์” มาใช้จึงจะมีความเหมาะสมมากกว่าที่จะใช้คำว่า “ปรมาณู” จนกระทั่งในปัจจุบันได้มีการนำคำว่า “พลังงานนิวเคลียร์” มาใช้เรียกแทนคำว่า “พลังงานปรมาณู” แต่อย่างไรก็ตามพลังงานนิวเคลียร์หรือพลังงานปรมาณูก็มีความหมายเป็นอย่างเดียวกัน คือ พลังงานไม่ว่าลักษณะใดซึ่งเกิดจากการปลดปล่อยออกมาในเมื่อมีการแยก รวม หรือแปลงนิวเคลียสของปรมาณูหรือพลังงานรังสีเอกซ์ โดยพลังงานดังกล่าวสามารถแบ่งออกได้เป็น 4 แบบ คือ

ก. พลังงานนิวเคลียร์แบบฟิสชัน (fission) ซึ่งเกิดจากการแตกตัวของนิวเคลียสของธาตุหนัก เช่น ยูเรเนียม พลูโทเนียม เมื่อถูกชนด้วยอนุภาคนิวตรอนหรืออนุภาคอื่นๆ

ข. พลังงานนิวเคลียร์แบบฟิวชัน (fusion) เกิดจากการรวมตัวของนิวเคลียสธาตุเบา เช่น ไอโซโทปของไฮโดรเจน เป็นต้น

ค. พลังงานนิวเคลียร์ที่เกิดจากการสลายตัวของสารกัมมันตรังสี (radioactive material) ซึ่งให้รังสีต่างๆ ออกมา เช่น รังสีแอลฟา บีตา แกมมา และนิวตรอน เป็นต้น

ง. พลังงานนิวเคลียร์ที่ได้จากเครื่องเร่งอนุภาคที่มีประจุ (particle accelerator) เช่น อิเล็กตรอน โปรตอน ดิวเทอเรียม และแอลฟา เป็นต้น

วัตถุที่สามารถให้พลังงานนิวเคลียร์หรือพลังงานปรมาณูดังกล่าวข้างต้นตามพระราชบัญญัติพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ พ.ศ. 2504 สามารถแยกออกได้เป็นวัสดุนิวเคลียร์ (Nuclear Material) และวัสดุพลอยได้ (By-product) โดยวัตถุทั้งสองประเภทดังกล่าวมีความหมายดังต่อไปนี้

ก. วัสดุนิวเคลียร์เป็นคำกลางที่มีความหมายรวมถึงวัสดุต้นกำลัง (Source material) และวัสดุนิวเคลียร์พิเศษ (Special nuclear material) โดยความหมายของวัสดุนิวเคลียร์เป็นวัสดุที่เกิดฟิสชันได้หรือสามารถแปลงให้เป็นวัสดุที่เกิดฟิสชันได้ ซึ่งสามารถใช้เป็นเชื้อเพลิงนิวเคลียร์และเป็นต้นกำเนิดปฏิกิริยานิวเคลียร์ฟิสชันในเครื่องปฏิกรณ์ปรมาณูนั้นเอง

คำว่า "วัสดุต้นกำลัง" (Source material) หมายความว่า วัสดุใดๆ ที่มียูเรเนียม ทอเรียม[12] หรือทั้งสองอย่างรวมกันเป็นองค์ประกอบร้อยละ 0.05 ขึ้นไป ยกเว้นวัสดุนิวเคลียร์พิเศษ[13] โดยตามพระราชบัญญัติพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ พ.ศ.2504 ได้กำหนดบทนิยามให้หมายความรวมถึงสิ่งดังต่อไปนี้

— ยูเรเนียม ทอเรียม สารประกอบของยูเรเนียมหรือทอเรียม หรือวัสดุอื่นใดที่มีคุณสมบัติเป็นวัสดุต้นกำลังตามที่กำหนดโดยกฎกระทรวง

— แร่หรือสินแร่ ซึ่งประกอบด้วยวัสดุตามที่ระบุไว้ใน (ก) อย่างหนึ่งหรือหลายอย่างตามอัตราความเข้มข้นซึ่งกำหนดโดยกฎกระทรวง[14]

คำว่า "วัสดุนิวเคลียร์พิเศษ" (Special nuclear material) หมายความว่า วัสดุฟิสไซล์ และยูเรเนียมเสริมสมรรถนะ[15] ตามพระราชบัญญัติพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ พ.ศ. 2504 ได้กำหนดบทนิยามไว้ให้หมายความถึงสิ่งดังต่อไปนี้

— พลูโทเนียม ยูเรเนียม ซึ่งมีความเข้มข้นของยูเรเนียม-223 หรือยูเรเนียม-235 สูงกว่าที่มีตามธรรมชาติสารประกอบของธาตุดังกล่าว หรือวัสดุอื่นใดตามที่กำหนดโดยกฎกระทรวง ทั้งนี้ไม่รวมวัสดุต้นกำลัง

— วัสดุใดๆ ที่มีวัสดุตามที่ระบุไว้ใน (ก) อย่างหนึ่งหรือหลายอย่างผสมเข้าไป ทั้งนี้ ไม่รวมวัสดุต้นกำลัง[16]

ข. วัสดุพลอยได้ หมายถึง วัสดุกัมมันตรังสีทุกชนิดนอกจากวัสดุนิวเคลียร์พิเศษซึ่งเกิดจากการผลิตหรือการใช้วัสดุนิวเคลียร์หรือวัสดุนิวเคลียร์พิเศษ โดยคำว่า "วัสดุกัมมันตรังสี" (radioactive material) ตามความหมายทางวิทยาศาสตร์ หมายความว่า วัสดุที่มี นิวไคล์กัมมันตรังสี

---

[12] พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ใช้คำว่า "ทอเรียม" แต่ตามพระราชบัญญัติพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ พ.ศ. 2504 ใช้คำว่า "ธอเรียม"

[13] สำนักงานปรมาณูเพื่อสันติ ข เล่มเดิม. หน้า 88.

[14] พระราชบัญญัติพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ พ.ศ. 2504 และ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2508, มาตรา 3.

[15] สำนักงานปรมาณูเพื่อสันติ ข เล่มเดิม. หน้า 89.

[16] พระราชบัญญัติพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ พ.ศ. 2504 และ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2508, มาตรา 3.

เป็นองค์ประกอบ ทำให้มีการแผ่รังสีชนิดก่อไอออนออกมา[17] แต่เมื่อนำมาบัญญัติไว้ในกฎกระทรวงเงื่อนไขและวิธีการขอรับใบอนุญาตเกี่ยวกับต้นกำเนิดรังสี วัสดุนิวเคลียร์ หรือวัสดุต้นกำลัง พลังงานปรมาณูจากเครื่องปฏิกรณ์ปรมาณู พ.ศ. 2550 ได้มีการกำหนดคำจำกัดความของคำว่า "วัสดุพลอยได้" หมายถึง ธาตุหรือสารประกอบใดๆ ที่มีองค์ประกอบส่วนหนึ่งมีโครงสร้างภายในอะตอมและสลายตัวโดยการปลดปล่อยรังสีออกมา

(2) อาวุธนิวเคลียร์ (Nuclear Weapons)

"อาวุธนิวเคลียร์" หมายความว่า อาวุธใดๆ ที่มีวัสดุนิวเคลียร์เป็นส่วนประกอบของระเบิด เช่น ขีปนาวุธนิวเคลียร์[18]

"อาวุธนิวเคลียร์" เป็นอาวุธที่ใช้พลังงานจากปฏิกิริยานิวเคลียร์ฟิชชันมีอำนาจในการทำลายสูง ระเบิดนิวเคลียร์หนึ่งลูกสามารถทำลายได้ทั้งเมือง อาวุธนิวเคลียร์มีการนำมาใช้จริงตอนปลายสงครามโลกครั้งที่สอง โดยประเทศสหรัฐอเมริกานำระเบิดนิวเคลียร์ 2 ลูกไปทิ้งที่เมืองฮิโรชิมาและนางาซากิของประเทศญี่ปุ่น หลังจากนั้นได้มีการทำการทดลองอีกหลายร้อยครั้ง ปัจจุบันจึงสามารถแบ่งอาวุธนิวเคลียร์ได้ตามชนิดดังนี้

ก. ระเบิดนิวเคลียร์แบบฟิชชันเป็นระเบิดที่ได้รับพลังงานจากปฏิกิริยานิวเคลียร์ฟิชชัน

ข. ระเบิดแบบฟิวชันเป็นระเบิดที่ได้พลังงานจากปฏิกิริยานิวเคลียร์แบบฟิวชัน[19]

(3) นิวเคลียร์ดีไวซ์ (Nuclear device)

"นิวเคลียร์ดีไวซ์" หมายความว่า วัตถุระเบิดนิวเคลียร์ที่ใช้ในทางสันติหรือการทดลอง คำนี้ใช้เพื่อให้แตกต่างจากอาวุธนิวเคลียร์ซึ่งมีการบรรจุพร้อมสำหรับการขนส่งหรือใช้ในการทหาร[20] การใช้ระเบิดนิวเคลียร์ที่ใช้ในทางสันติ เช่น การขุดหลุมลึกขนาดใหญ่ (Cratering) การขุดทำโพรงใต้ดิน (Contained explosion)

2) รังสี (Radiation)

รังสี หมายความว่า พลังงานที่แผ่จากกต้นกำเนิดรังสีผ่านอากาศหรือสสาร ในรูปของคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า เช่น ความร้อน แสงสว่าง คลื่นวิทยุ รังสีเอกซ์ รังสีแกมมา หรือเป็นกระแสของอนุภาคที่เคลื่อนที่เร็ว เช่น รังสีคอสมิก รังสีแอลฟา รังสีบีตา อนุภาคนิวตรอน อนุภาค

---

[17] สำนักงานปรมาณูเพื่อสันติ ข เล่มเดิม. หน้า 76.

[18] แหล่งเดิม.

[19] อนิรุทธ์ ทรงจักรแก้ว. (2550). **นโยบายทางอาญาเกี่ยวกับนิวเคลียร์และรังสี.** หน้า 18.

[20] สำนักงานปรมาณูเพื่อสันติ ข เล่มเดิม. หน้า 58.

โปรตอน[21] รังสีดังกล่าวตามคุณสมบัติทางกายภาพจำแนกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ

(1) รังสีชนิดที่ไม่ก่อให้เกิดไอออน (Non-ionizing radiation) คือ รังสีชนิดที่มีพลังงานต่ำกว่ารังสีเหนือม่วงหรืออัลตราไวโอเลต ซึ่งได้แก่ คลื่นแสง คลื่นใต้แดง คลื่นไมโครคลื่นวิทยุ คลื่นเสียง คลื่นเหล่านี้มีพลังงานต่ำกว่าพลังงานยึดเหนี่ยวของอิเล็กตรอนในอะตอม จึงไม่สามารถไปทำอันตรกิริยาให้อิเล็กตรอนหลุดออกไปจากอะตอมได้ จึงเรียกว่าเป็นรังสีชนิดไม่ก่อให้เกิดไอออน[22] เช่น รังสีอัลตราไวโอเลต ไมโครเวฟ

(2) รังสีชนิดก่อไอออน (Ionizing radiation) หมายความว่า รังสีหรืออนุภาคใดๆ ที่สามารถก่อให้เกิดการแตกตัวเป็นไอออนได้ทั้งโดยตรงหรือโดยทางอ้อมในตัวกลางที่ผ่านไป เช่น รังสีแอลฟา รังสีบีตา รังสีแกมมา รังสีเอกซ์ อนุภาคนิวตรอน อิเล็กตรอนที่มีความเร็วสูง โปรตอนที่มีความเร็วสูง รังสีเหล่านี้อาจทำให้เกิดอันตรายต่อเนื้อเยื่อของสิ่งมีชีวิต[23] รังสีในกลุ่มนี้มีผู้เรียกว่า รังสีปรมาณู (atomic radiation) และมีความหมายรวมทั้งคุณสมบัติที่แตกต่างกันไป

2.3.2 อุบัติเหตุทางนิวเคลียร์และอุบัติเหตุทางรังสี

การที่มนุษย์นำพลังงานนิวเคลียร์และวัสดุกัมมันตรังสีมาใช้ประโยชน์นั้น ก็จำต้องมีความระมัดระวังเป็นพิเศษ เนื่องจากพลังงานนิวเคลียร์และวัสดุกัมมันตรังสีนอกจากจะก่อให้เกิดประโยชน์หลายประการดังที่กล่าวมาแล้ว ย่อมเป็นสิ่งที่มีโทษอย่างมหันต์และเป็นอันตรายอย่างร้ายแรงหากเกิดการรั่วไหลหรือแพร่กระจายทางรังสี

1) ความเสียหายทางนิวเคลียร์

(1) ลักษณะทั่วไปของอุบัติเหตุทางนิวเคลียร์

ทบวงการพลังงานปรมาณูระหว่างประเทศ (IAEA: International Atomic Energy Agency) ร่วมกับองค์กร Nuclear Energy Agency Organization for Economic Cooperation and Development (NEA/OECD) ได้กำหนดมาตรฐานสำหรับใช้รายงานอุบัติเหตุโรงไฟฟ้าพลังงานนิวเคลียร์ขึ้นในปี พ.ศ.2533 โดยเรียกว่า มาตราระหว่างประเทศว่าด้วยเหตุการณ์ทางนิวเคลียร์ (INES: International Nuclear Event Scale) โดยกำหนดเป็นมาตราสากล ตั้งแต่ระดับ 0 ถึง 7 โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ระดับที่ 0 ระดับเหตุการณ์ปกติ (Deviation) หมายถึง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแต่ไม่มีผลกระทบต่อความปลอดภัย

ระดับที่ 1 - 3 ระดับแจ้งเหตุขัดข้องหรืออุบัติการณ์นิวเคลียร์ (Nuclear incident)

---

[21] แหล่งเดิม.

[22] จารุณีย์ ทองผาสุก และสมพร จองคำ. (2544). **อันตรายจากรังสี**. หน้า 3.

[23] สำนักงานปรมาณูเพื่อสันติ ข เล่มเดิม. หน้า 45.

หมายถึง เหตุการณ์ที่เกิดขัดข้องในโรงงานนิวเคลียร์ ทั้งโดยเจตนาและไม่เจตนา ซึ่งอาจก่อให้เกิดความเสียหายแต่ไม่รุนแรงเท่าอุบัติเหตุนิวเคลียร์

ระดับที่ 4 - 7 ระดับอุบัติเหตุนิวเคลียร์ (Nuclear accident) หมายถึง เหตุการณ์ใดๆ ที่เกิดขึ้นในโรงงานนิวเคลียร์โดยไม่เจตนา รวมถึงความผิดพลาดที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจกรรมทางนิวเคลียร์หรือของอุปกรณ์ที่เกี่ยวกับระบบความปลอดภัย ทำให้มีการปลดปล่อย หรือเกือบมีการปลดปล่อยสารกัมมันตรังสีออกสู่สิ่งแวดล้อม

ภาพที่ 2.1 ระดับความรุนแรงของเหตุการณ์นิวเคลียร์ตามมาตรา INES

ตารางที่ 2.1 ระดับความรุนแรงของอุบัติเหตุ และเกณฑ์ที่ใช้แจกแจง

ระดับ	**เกณฑ์กำหนด**		
	ผลกระทบภายนอกโรงไฟฟ้า	**ผลกระทบภายในโรงไฟฟ้า**	**ความบกพร่องในระบบป้องกันทางลึก**
7 อุบัติเหตุรุนแรงที่สุด	มีการปลดปล่อยสารรังสีปริมาณมากในบริเวณกว้าง ส่งผลกระทบต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม	รุนแรงมาก	บกพร่อง
6 อุบัติเหตุรุนแรง	มีการปลดปล่อยสารรังสีปริมาณมากและมีการปฏิบัติการเสริมด้วยแผนฉุกเฉินเต็มอัตรา	รุนแรง	บกพร่อง
5 อุบัติเหตุที่เกิดอันตรายถึงภายนอกบริเวณ	มีการปลดปล่อยสารรังสีปริมาณจำกัดและมีการปฏิบัติการเสริมด้วยแผนฉุกเฉินทางรังสีบางส่วน	แกนปฏิกรณ์ได้รับความเสียหายอย่างรุนแรง	บกพร่อง
4 อุบัติเหตุเฉพาะภายในบริเวณ	มีการปลดปล่อยสารรังสีปริมาณเล็กน้อย ประชาชนได้รับรังสีอยู่ในช่วงปริมาณที่กำหนด	แกนปฏิกรณ์ได้รับความเสียหายบางส่วน มีผลทางรังสีต่อสุขภาพผู้ปฏิบัติงานอย่างเฉียบพลัน	บกพร่อง
3 เหตุขัดข้องรุนแรง	มีการปลดปล่อยสารรังสีปริมาณน้อยมาก ประชาชนได้รับรังสีต่ำกว่าปริมาณที่กำหนด	มีการเปรอะเปื้อนทางรังสีอย่างมาก ผู้ปฏิบัติงานได้รับรังสีเกินกว่าปริมาณที่กำหนด	ใกล้ต่อการเกิดอุบัติเหตุสูญเสียการจัดการป้องกันทางลึก

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ระดับ	เกณฑ์กำหนด		
	ผลกระทบภายนอกโรงไฟฟ้า	ผลกระทบภายในโรงไฟฟ้า	ความบกพร่องในระบบป้องกันทางลึก
2 เหตุขัดข้อง	ไม่มี	ไม่มี	เหตุขัดข้องที่มีแนวโน้มต่อผลด้านความปลอดภัย
1 เหตุผิดปกติ	ไม่มี	ไม่มี	อุปกรณ์ทำงานผิดปกติ

หมายเหตุ สารรังสีที่นี้หมายถึงผลิตภัณฑ์จากปฏิกิริยาฟิชชันและสารรังสีอื่นที่เกิดขึ้นจากการเดินเครื่องปฏิกรณ์นิวเคลียร์

อย่างไรก็ตาม หากโรงไฟฟ้านิวเคลียร์เกิดอุบัติเหตุขึ้นแล้วอาจมีการแพร่กระจายของสารกัมมันตรังสี ซึ่งจะส่งผลกระทบทางรังสีอย่างรุนแรงถึงแม้ว่าโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ได้ออกแบบและก่อสร้างให้มีความปลอดภัยสูงสุด (โดยค่าก่อสร้างโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ที่สูงมากนั้นส่วนหนึ่งประมาณ 30% ใช้ในการติดตั้งระบบความปลอดภัยต่างๆ) เพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล แต่อุบัติเหตุย่อมเกิดขึ้นได้เสมอ อาจมาจากความบกพร่องของอุปกรณ์หรือความประมาทเลินเล่อของผู้ปฏิบัติงาน อุบัติเหตุส่วนใหญ่ที่เกิดขึ้นในโรงไฟฟ้านิวเคลียร์เป็นเพียงเหตุขัดข้องธรรมดาที่เกิดขึ้นตามโรงไฟฟ้าทั่วไป เช่น ท่อน้ำรั่ว ไฟฟ้าลัดวงจร เป็นต้น เนื่องจากเหตุดังกล่าวเกิดขึ้นในโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ จึงทำให้ได้รับความสนใจเป็นพิเศษทำให้รู้สึกเหมือนกับโรงไฟฟ้านิวเคลียร์มีอุบัติเหตุเกิดขึ้นบ่อยครั้ง

สถิติในรอบ 40 ปีที่ผ่านมาพบว่าเกิดอุบัติเหตุโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ซึ่งมีผลกระทบต่อระบบเครื่องปฏิกรณ์ปรมาณูจำนวน 9 ครั้ง โดยอุบัติเหตุทั้งหมดมีเพียงอุบัติเหตุโรงไฟฟ้านิวเคลียร์เชอร์โนบิลเท่านั้นที่ทำให้มีผู้เสียชีวิต

อุบัติเหตุโรงไฟฟ้านิวเคลียร์เชอร์โนบิลในปี พ.ศ. 2529 เป็นอุบัติเหตุที่ไม่ได้เกิดขึ้นมาจากการเดินเครื่องไฟฟ้าตามปกติ แต่เป็นการจงใจฝ่าฝืนกฎระเบียบด้านความปลอดภัยเพื่อดำเนินการทดลองภายในโรงไฟฟ้า โดยตัดระบบความปลอดภัยทั้งหมดออกส่งผลให้เกิดระเบิดเนื่องจากไอน้ำความดันสูงและเพลิงลุกไหม้ มีเจ้าหน้าที่ของโรงไฟฟ้าและเจ้าหน้าที่ดับเพลิง

เสียชีวิต 31 คน ผู้บาดเจ็บเนื่องจากรังสี 203 คนและต้องอพยพประชาชนโดยรอบรัศมี 30 กิโลเมตร

ต่อมาในปี พ.ศ. 2539 เมื่ออุบัติเหตุผ่านไปได้ 10 ปี องค์การอนามัยโลกได้สรุปผลการดำเนินงานการศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้น พบว่ามีอัตราการเกิดโรคมะเร็งต่อมไทรอยด์ในเด็กเพิ่มขึ้นโดยมีผู้เสียชีวิตแล้ว 3 คน คาดว่าเป็นผลมาจากการได้รับไอโอดีนรังสีเข้าสู่ร่างกาย อย่างไรก็ตาม โรคมะเร็งชนิดนี้สามารถรักษาให้หายได้หากอาการยังไม่ลุกลาม ทั้งนี้ไม่พบความผิดปกติของการเกิดโรคมะเร็งในเม็ดโลหิตขาว แต่ประชาชนซึ่งอาศัยอยู่ในบริเวณที่มีผลกระทบทางรังสีมีอาการทางประสาทเพิ่มขึ้น เนื่องจากความหวาดกลัวอันตราย ซึ่งต้องได้รับการฟื้นฟูดูแลให้หมดความวิตกกังวลต่อไป

ดังจะเห็นได้ว่านอกจากระบบความปลอดภัยของโรงไฟฟ้านิวเคลียร์แล้ว มาตรการด้านการควบคุมความปลอดภัยจึงเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญยิ่งในการป้องกันการเกิดอุบัติเหตุของโรงไฟฟ้านิวเคลียร์

(2) ความร้ายแรงและความรุนแรงของนิวเคลียร์[24]

วัสดุนิวเคลียร์สามารถนำมาพัฒนาเป็นอาวุธที่มีอำนาจทำลายล้างสูงได้ คือ ระเบิดนิวเคลียร์ (Nuclear bombs) หรือซึ่งเคยเรียกกันว่า “ระเบิดปรมาณู” ซึ่งตรงกับคำว่า Atomic bomb แต่ในทางวิชาการยังไม่ถูกต้องนัก เนื่องจากอำนาจระเบิดไม่ได้เกิดจากปรมาณู แต่เกิดจากแก่นหรือแกนของปรมาณูที่เรียกว่า นิวเคลียส ฉะนั้นคำที่ถูกต้องคือ ระเบิดนิวเคลียร์ หรือ Nuclear bombs ซึ่งระเบิดนิวเคลียร์นั้นมีอำนาจร้ายแรงมาก อำนาจของสิ่งนี้เป็นอย่างเดียวกันกับระเบิดแรงสูง (High explosive bombs) คือ ปล่อยพลังงานออกมาเป็นจำนวนมากในบริเวณจำกัดและในเวลาอันสั้นและผลร้ายแรงของระเบิดนิวเคลียร์ (Effects of a nuclear explosion) สามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ประเภท ดังนี้

ก. ปริมาณพลังงานที่ปล่อยออกมามีมากกว่าระเบิดธรรมดาหลายเท่า โดยเฉพาะแรงของคลื่นกระแทกจากการระเบิดจะทำให้อาคารส่วนใหญ่ที่อยู่ในรัศมีของคลื่นกระแทกที่ไม่ได้ออกแบบให้ต้านทานแรงกระแทกจะเกิดความเสียหายอย่างหนัก คลื่นกระแทกจะทำให้เกิดลมแรงหลายร้อยกิโลเมตรต่อชั่วโมง และสำหรับคลื่นกระแทกในอากาศจะทำให้เกิดผลลัพธ์ที่ชัดเจน คือ Static overpressure เป็นความกดดันสูงขึ้น เนื่องจากคลื่นช็อคซึ่งความกดดันจะมีค่าสูงแปรผันตามความหนาแน่นของอากาศ และ Dynamic pressures เป็นความกดดันสูงที่เคลื่อนไปตามแรงลมเนื่องจากคลื่นกระแทก ทำให้เกิดแรงผลักและดึงวัตถุให้ล้มหรือหลุดออก ความเสียหายที่เกิดขึ้นดังกล่าวส่วนใหญ่เป็นผลจากทั้งความกดดันสูงจาก Static overpressure และแรงลม เนื่องจากคลื่นกระแทกความกดดันสูงจากคลื่นกระแทกจะทำให้โครงสร้างอาคารล้าและจะถูกแรงลมดึงให้หลุด

---

[24] อนิรุทธ์ ทรงจักรแก้ว. เล่มเดิม. หน้า 25 - 26.

ออก ความกดดันจะทำให้เกิดสูญญากาศ ซึ่งจะดึงสิ่งรอบข้างเข้ามาในเวลาไม่กี่วินาที แรงนี้จะสูงกว่าพายุเฮอริเคนที่แรงที่สุดหลายเท่า

ข. ระเบิดนิวเคลียร์ทำให้เกิดอุณหภูมิสูงมาก และมีการแผ่รัศมีความร้อนและแสงสว่างอย่างมากมายด้วยโดยเฉพาะรังสีความร้อนที่เกิดจากอาวุธนิวเคลียร์ สามารถทำให้เกิดรังสีแม่เหล็กไฟฟ้าออกมาเป็นจำนวนมาก เช่น แสงรังสีอินฟาเรด รังสีเหนือม่วง และอันตรายส่วนใหญ่ของรังสีเหล่านี้ คือ การเผาไหม้ เป็นอันตรายต่อดวงตา เมื่อกระทบถูกวัตถุจะเกิดการเผาไหม้

ค. มีการปล่อยกัมมันตภาพรังสีออกมาเป็นจำนวนมากในลักษณะของรังสีบีต้า รังสีแกมมา และนิวตรอน โดยเฉพาะรังสีแบบไอออนไนซ์ เช่น รังสีแม่เหล็กไฟฟ้า ซึ่งเกิดจากรังสีแกมมาจากระเบิดนิวเคลียร์ จะทำให้เกิดอิเล็กตรอนพลังงานสูง จนทำให้โลหะแท่งยาวอาจจะกลายเป็นเสาส่งไฟฟ้าแรงสูง และเมื่อคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าได้เคลื่อนที่ผ่านไปไฟฟ้าแรงสูงนี้สามารถทำลายเครื่องมือที่ไม่มีระบบป้องกัน แต่ยังไม่มีข้อมูลถึงผลกระทบต่อสิ่งมีชีวิต อีกทั้งอากาศที่แตกตัวเป็นไอออน เนื่องจากคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าสามารถรบกวนการส่งสัญญาณวิทยุที่สะท้อนจากบรรยากาศไอโอโนสเฟียร์

ง. ส่วนหรือเศษที่เหลือจากการระเบิดจะทำให้เกิดกัมมันตรังสีปกคลุมบริเวณนั้นและบริเวณใกล้เคียง ขนาดที่อาจเป็นอันตรายแก่คนหรือสัตว์ได้ โดยจะมีการเปรอะเปื้อนสารกัมมันตรังสีจากระเบิดนิวเคลียร์ในรูปของฝุ่นกัมมันตรังสีและกัมมันตภาพรังสีโดยอันตรายจากรังสีของฝุ่นกัมมันตรังสีจะมีผลกระทบไปทั่วโลกที่สำคัญเกิดจากไอโซโทปรังสีที่มีอายุยาว เช่น สตรอนเซียม-90 (strontium-90) และซีเซียม-137 (ceasium-137) ซึ่งสามารถเข้าไปในร่างกายได้จากการกินอาหารที่มีสารกัมมันตรังสีเหล่านี้เข้าไปจะมีผลต่อสุขภาพของมนุษย์

ดังนั้น ความร้ายแรงจากอาวุธนิวเคลียร์ที่มีการพัฒนามาจากวัสดุนิวเคลียร์นับว่ามีความร้ายแรงอย่างมาก

2) ความเสียหายทางรังสี

(1) ลักษณะทั่วไปของอุบัติเหตุทางรังสี

การปฏิบัติเกี่ยวกับรังสีนั้น แม้จะมีการเตรียมการที่ดี มีความพร้อมในด้านสถานที่ ห้องปฏิบัติการ เครื่องมือ/อุปกรณ์เหมาะสม บุคลากรได้รับการฝึกอบรมเป็นอย่างดี ทั้งทางด้านการใช้ประโยชน์จากรังสีตามลักษณะของงานนั้น และการเรียนรู้เกี่ยวกับการป้องกันอันตรายจากรังสีที่เหมาะสม รวมทั้งมีมาตรการแนวปฏิบัติงานเป็นไปตามมาตรฐานครบถ้วนก็ตาม บางครั้งก็อาจเกิดเหตุสุดวิสัยซึ่งอาจก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้ปฏิบัติงานและผู้ที่เกี่ยวข้องได้

อุบัติเหตุทางรังสี หมายถึง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยมิได้คาดหมายเกี่ยวข้องกับรังสี ต้นกำเนิดรังสีอันเป็นผลให้ไม่สามารถควบคุมต้นกำเนิดรังสี หรือปริมาณรังสีให้อยู่ในระดับที่

กำหนดได้ และอาจก่อให้เกิดอันตรายทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ต่อชีวิตและทรัพย์สินของผู้ปฏิบัติงาน ผู้เกี่ยวข้องและประชาชนทั่วไป[25]

สาเหตุที่ทำให้เกิดอุบัติเหตุทางรังสีมากที่สุด[26] ได้แก่

ก. สารกัมมันตรังสีสูญหายหรือหลุดจากการเก็บรักษา (Lost or mishandled sources)

ข. การลัดวงจรนิรภัย (Interlock bypass)

ค. ไม่ได้ใช้เครื่องสำรวจรังสีหรือเครื่องสำรวจรังสีทำงานไม่ถูกต้อง (Failure to use survey instruments)

ง. การฝึกอบรมหรือการเขียนแผนการใช้รังสีไม่รัดกุมเพียงพอ (Inadequate training/written procedures)

จ. แผนป้องกันอันตรายจากรังสีไม่รัดกุมเพียงพอ (Inadequate radiation protection programs)

ฉ. การสอบเทียบเครื่องวัดรังสีผิดพลาด (Calibration/programming errors)

ช. การตรวจสอบคุณภาพไม่ดีพอ (Inadequate supervision/quality control)

ซ. การให้รังสีผิด (Medical misadministration)

ฌ. ผิดพลาดจากคน (Human factors)

อุบัติเหตุทางรังสี แม้ว่าจะเกิดขึ้นจากสาเหตุเดียวกัน แต่ความร้ายแรงของสถานการณ์อาจต่างกันไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายประการ เช่น สภาพเหตุการณ์ คุณสมบัติของสารรังสี การดำเนินการแก้ไขสถานการณ์ ฯลฯ บางครั้งความรุนแรงอาจขยายขอบเขตกว้างออกไป จนอยู่ในระดับที่ไม่สามารถควบคุมสถานการณ์ให้กลับคืนสู่ภาวะปกติได้ สถานการณ์ดังกล่าวนี้เรียกว่า “ภาวะฉุกเฉินทางรังสี” ซึ่งอาจแบ่งได้เป็น 4 ระดับ ดังนี้

ภาวะฉุกเฉินทางรังสีระดับ 1 สถานการณ์มีขอบเขตอยู่ภายในห้องทดลอง ห้องปฏิบัติการหรือภายในอาคารหนึ่งอาคารใด

ภาวะฉุกเฉินทางรังสีระดับ 2 สถานการณ์ขยายขอบเขตออกไปทั่วโรงงาน สถาบันการศึกษาวิจัย หรือโรงพยาบาลที่เกิดอุบัติเหตุทางรังสี

ภาวะฉุกเฉินทางรังสีระดับ 3 สถานการณ์อาจมีผลกระทบต่อสถานที่ข้างเคียง

---

[25] พูลสุข พงษ์พัฒน์. (ม.ป.ป.). อุบัติเหตุทางรังสีและหลักปฏิบัติในภาวะฉุกเฉินทางรังสี. สืบค้นเมื่อ 21 ตุลาคม 2552, **จาก**

http://www2.egat.co.th/ned/index.php?option=com_content&view=article&id=148&Itemid=171#1

[26] อัมพร ฝันเซียน. เล่มเดิม. หน้า 43.

ภาวะฉุกเฉินทางรังสีระดับ 4 สถานการณ์มีผลกระทบต่อประเทศข้างเคียง[27]

(2) ความร้ายแรงและความรุนแรงของรังสี

นักวิทยาศาสตร์ได้มีการค้นพบว่า รังสีมีผลต่อเซลล์ของร่างกายเนื่องจากเมื่อรังสีผ่านเข้าสู่เซลล์ที่มีส่วนประกอบหลักเป็นน้ำจะก่อให้เกิดอนุมูลอิสระและจะมีผลต่อเอนไซม์ของสิ่งมีชีวิตซึ่งอาจมีผลต่อดีเอ็นเอด้วย โดยทำให้เกิดความเสียหายต่อคู่นิวคลีออนิกส์ (Nucleonic) และมีผลทำให้เซลล์ตายก่อนเวลาอันควร และทำให้การแบ่งตัวลดลงหรือหยุดลงไปและเกิดความผิดปกติขึ้นในเซลล์ซึ่งสามารถถ่ายทอดต่อไปยังเซลล์รุ่นหลังได้ ทั้งนี้โดยปกติการที่มนุษย์ได้รับรังสีแล้ว จะมีผลต่อร่างกายสามารถจำแนกได้เป็น 2 กรณี คือ

ก. ผลแบบชัดเจน (Deterministic effect) เมื่อได้รับรังสีเป็นปริมาณมาก ทำให้เซลล์จำนวนมากตาย โดยจะมีผลต่ออวัยวะต่างๆ ที่ได้รับรังสีและจะทำให้อวัยวะนั้นๆ ไม่สามารถทำหน้าที่ได้ตามปกติ ทั้งนี้การได้รับรังสีดังกล่าวจะมีผลกระทบดังต่อไปนี้

– ถ้าได้รับรังสีตลอดทั่วร่างกายในปริมาณดังนี้

1. ปริมาณรังสีที่ได้รับ 3 - 5 เกรย์ จะมีผลต่อไขกระดูกซึ่งจะไม่สามารถสร้างเม็ดเลือดได้และมีโอกาสเสียชีวิตถึง 50 เปอร์เซ็นต์ภายในระยะเวลา 30 - 60 วัน

2. ปริมาณรังสีที่ได้รับ 5 - 15 เกรย์ จะมีผลต่อระบบทางเดินอาหารทำให้มีอาการคลื่นไส้ อาเจียนและเสียชีวิตภายในระยะเวลา 10 - 20 วัน

3. ปริมาณรังสีที่ได้รับมากกว่า 15 เกรย์ จะมีผลต่อระบบประสาทซึ่งจะทำให้เสียชีวิตภายในระยะเวลา 15 วัน

– ถ้าได้รับรังสีเป็นบางส่วนของร่างกายจะมีผลกระทบต่อร่างกายโดยขึ้นอยู่กับบริเวณหรืออวัยวะที่ได้รับรังสี เนื่องจากอวัยวะต่างๆ จะมีความไวต่อรังสีไม่เท่ากัน เช่น อวัยวะสืบพันธุ์ เมื่อได้รับรังสีเพียงครั้งเดียวในปริมาณ 2,000 - 3,000 มิลลิซีเวิร์ต จะทำให้เป็นหมัน หรือเมื่อตาได้รับรังสีเพียงครั้งในปริมาณ 2,000 - 5,000 มิลลิซีเวิร์ต จะทำให้เป็นต้อ กระจก เป็นต้น

– ถ้าทารกในครรภ์ในช่วง 8 - 15 สัปดาห์ ได้รับรังสีในปริมาณที่สูงกว่า 100 มิลลิซีเวิร์ต จะมีผลต่อระบบประสาทส่วนกลาง

ข. ผลแบบไม่ชัดเจน (Stochastic effect) การถ่ายเทพลังงานรังสีให้กับวัตถุมีลักษณะเป็นแบบสุ่ม (random) กล่าวคือ อาจจะเกิดหรือไม่เกิดก็ได้โดยโอกาสเกิดจะเพิ่มขึ้นตามปริมาณรังสีที่ได้รับ แต่ความสาหัสของผลที่เกิดไม่ขึ้นกับปริมาณรังสี ตัวอย่างของผลแบบไม่

---

[27] พูลสุข พงษ์พัฒน์. (ม.ป.ป.). อุบัติเหตุทางรังสีและหลักปฏิบัติในภาวะฉุกเฉินทางรังสี. สืบค้นเมื่อ 21 ตุลาคม 2552, จาก

http://www2.egat.co.th/ned/index.php?option=com_content&view=article&id=148&Itemid=171#1

ชัดเจน คือ การเป็นมะเร็งและการเป็นโรคทางพันธุกรรมจากรังสี[28]

ตารางที่ 2.2 ผลกระทบจากระดับรังสีสูงปริมาณต่างๆ กัน เมื่อได้รับรังสีตลอดตัวในครั้งเดียว[29]

ปริมาณรังสี (mSv)	**อาการ**
0 - 250	ไม่ปรากฏอาการใดๆ
250 - 500	เม็ดเลือดขาวลดลงเล็กน้อย ผลระยะยาวมีโอกาสน้อย
500 - 1,000	เม็ดเลือดขาวลดลงชัดเจน แต่จะค่อยๆ กลับเป็นปกติ มีอาการคลื่นเหียนและอ่อนเพลีย ผลระยะยาวอาจจะมีผลที่จะทำให้อายุสั้น
1,000 - 2,000	มีอาการคลื่นเหียน อ่อนเพลีย มีอาการอาเจียน ภายในระยะเวลา 24 ชั่วโมง เม็ดเลือดขาวลดลง ผลติดตามภายใน 1 - 2 สัปดาห์ คือ ตัวซีด ผมร่วง อ่อนเพลีย ส่วนใหญ่จะค่อยๆ กลับเป็นปกติ 2 - 3% เสียชีวิต 1% หายเป็นปกติ แต่อายุสั้น
2,000 - 3,000	อ่อนเพลีย อาเจียน อาจมีอาการท้องเสียภายใน 2 - 3 ชั่วโมง เม็ดเลือดลดลง ผลระยะยาว ผมร่วง เบื่ออาหาร ตัวซีด คอแห้ง มีไข้ในสัปดาห์แรก โดยทั่วไปกลับเป็นปกติใน 3 เดือน บางคนอาจจะเสียชีวิตภายใน 2 - 6 สัปดาห์ รอดชีวิต 2 - 3% มีอายุสั้นลง เป็นมะเร็ง

[28] อนิรุทธ์ ทรงจักรแก้ว. เล่มเดิม. หน้า 26 - 27.

[29] อัมพร ฝันเซียน. เล่มเดิม. หน้า 28.

ตารางที่ 2.2 (ต่อ)

ปริมาณรังสี (mSv)	อาการ
3,000 - 6,000	อ่อนเพลีย อาเจียน และท้องร่วงภายใน 1 - 2 ชั่วโมง เม็ดเลือดลดลงอย่างรวดเร็ว ติดตามด้วยอาการผมร่วง มีไข้ อ่อนเพลีย มีอาการอักเสบบริเวณปากและในลำคออย่างรุนแรง มีเลือดออก ถ้าได้รับรังสี 1,500 mSv มีโอกาสเสียชีวิต 50% ถ้าได้รับรังสี 6,000 mSv จะเสียชีวิตใน 2 สัปดาห์ ส่วนคนที่รอดชีวิตก็จะเสียชีวิตจากมะเร็งในเวลาต่อมา
6,000 - 12,000	ผิวหนังมีสีแดง ผมร่วงภายใน 2 - 3 วัน เสียชีวิตภายใน 2 - 3 สัปดาห์
เกิน 12,000	ผิวหนังลอก เสียชีวิตภายใน 2 - 3 วัน
ประมาณ 100,000	เสียชีวิตภายในไม่กี่ชั่วโมง

(3) ผลของรังสีต่อเนื้อเยื่อและอวัยวะ[30]

เมื่อโมเลกุลและเซลล์ได้รับความเสียหาย ก็จะส่งผลให้เกิดการบาดเจ็บของเนื้อเยื่อและอวัยวะก่อให้เกิดอาการต่างๆ อาการจากการได้รับรังสีไม่มีลักษณะเฉพาะตัวจะไม่สามารถบอกได้ว่าผู้ป่วยได้รับรังสีหากดูจากอาการเพียงอย่างเดียว ต้องอาศัยการซักประวัติร่วมด้วย รังสีมีผลต่อเนื้อเยื่อและอวัยวะต่างๆ ดังนี้

ก. ระบบเลือด ในกระแสเลือดจะมีเม็ดเลือดแดง เม็ดเลือดขาวและเกล็ดเลือดเพื่อทำหน้าที่ต่างๆ ดังนี้

เม็ดเลือดแดงทำหน้าที่ขนส่งอาหารและออกซิเจนให้กับร่างกาย เม็ดเลือดขาวทำหน้าที่กำจัดเชื้อโรค เป็นภูมิคุ้มกันของร่างกาย และเกล็ดเลือดทำหน้าที่ทำให้เลือดแข็งตัวในบริเวณที่มีบาดแผลปริมาณเม็ดเลือดขาวจะลดลงแม้จะได้รับรังสีเพียง 0.1 เกรย์ ในขณะที่ต้องได้รับปริมาณรังสีมากกว่า 0.5 เกรย์ เพื่อที่จะให้เม็ดเลือดแดงและเกล็ดเลือดลดลง และจะใช้เวลา 2 - 3

[30] จารุณีย์ ทองผาสุก และสมพร จองคำ. เล่มเดิม. หน้า 4-9.

อาทิตย์ จนถึงหลายเดือนขึ้นกับปริมาณรังสีที่ได้รับในการที่จะให้เม็ดเลือดกลับมีปริมาณ เท่าเดิม การลดลงของเม็ดเลือดก่อให้เกิดอาการต่างๆ เช่น การลดลงของเม็ดเลือดแดงจะทำให้เกิดการอ่อนเพลียและโลหิตจาง การลดลงของเม็ดเลือดขาวจะทำให้ร่างกายติดเชื้อได้ง่าย และการลดลงของเกล็ดเลือดอาจทำให้เกิดอาการเลือดไหลไม่หยุด

ข. ผิวหนัง ความรุนแรงของอาการหลังการได้รับรังสีจะคล้ายกับการบาดเจ็บที่เกิดจากถูกไฟลวก อาการเฉียบพลันที่อาจเกิดกับผิวหนังหลังจากได้รับรังสี ได้แก่ ผิวแดง ลอก อักเสบ พุพอง อาการเรื้อรัง ได้แก่ ผิวบาง พังผืด แผลเป็น สีผิวเข้มหรือจางลง นอกจากนี้บริเวณรากผมเป็นบริเวณที่ไวต่อรังสี รังสีปริมาณปานกลางจะสามารถทำให้ผมหรือขนร่วงชั่วคราว ในขณะที่ปริมาณรังสีสูงๆ จะทำให้ร่วงแบบถาวร

ค. ระบบทางเดินอาหาร ระบบทางเดินอาหารประกอบด้วยปาก หลอดอาหาร กระเพาะ ลำไส้เล็ก ลำไส้ใหญ่ และทวารหนัก โดยลำไส้เล็กจะเป็นส่วนที่ไวต่อรังสีที่สุด รังสีจะทำให้เกิดการอักเสบกับเยื่อบุในทางเดินอาหาร เนื้อเยื่อที่ได้รับรังสีปริมาณปานกลางจะสามารถหายจากอาการที่เป็นได้ ในขณะที่ปริมาณรังสีสูงๆ จะทำให้เกิดการฝ่อ พังผืด อุดตัน หรือเป็นแผลซึ่งนำไปสู่การเสียชีวิตได้

ง. ระบบสืบพันธุ์ เพศชายหมันถาวรอาจเกิดขึ้นหลังได้รับรังสี 5 - 6 เกรย์ ในขณะที่ปริมาณรังสี 2.5 เกรย์ ก่อให้เกิดหมันชั่วคราว (ประมาณ 12 เดือน) ส่วนเพศหญิงโดยทั่วไปการเป็นหมันในเพศหญิงจะต้องเกิดจากการได้รับรังสีสูงกว่า 6.25 เกรย์ สิ่งที่ต่างจากการเป็นหมันในเพศชาย ได้แก่ รังสีไม่ก่อให้เกิดอาการหมดสมรรถภาพในเพศชาย ในขณะที่การเป็นหมันจากรังสีก่อให้เกิดอาการหมดประจำเดือนในเพศหญิงซึ่งจะมีผลต่อลักษณะของระบบสืบพันธุ์ในเพศหญิง

จ. ตา รังสีอาจทำลายเลนส์ตาซึ่งเป็นสาเหตุให้เกิดต้อกระจก ปริมาณรังสีปานกลาง (2 เกรย์) จะทำให้เกิดต้อกระจกในผู้ที่ได้รับรังสีบางท่าน ผู้ที่ได้รับรังสีที่ตามากกว่า 7 เกรย์ทุกคนจะมีอาการของต้อกระจก ต้อกระจกจะปรากฏให้เห็นหลังจากได้รับรังสีไปแล้ว 1 - 30 ปี

ฉ. ระบบหัวใจและเส้นเลือด เส้นเลือดที่ถูกทำลายอาจเกิดการอุดตัน การอุดตันของเส้นเลือดอาจก่อให้เกิดผลร้ายต่ออวัยวะต่างๆ เนื่องจากเส้นเลือดทำหน้าที่เป็นทางผ่านของเม็ดเลือดแดงซึ่งขนส่งอาหารและออกซิเจนไปให้กับอวัยวะต่างๆ ของร่างกาย การอุดตันอาจทำให้เนื้อเยื่อนั้นๆ ได้รับความเสียหาย ความสามารถในการทำงานลดลง โดยเฉพาะหากไปเกิดในอวัยวะที่มีความสำคัญมาก เช่น หัวใจ สมอง อาจมีผลให้ถึงตายได้ในที่สุด

หัวใจ ปริมาณรังสีประมาณ 40 เกรย์ ซึ่งใช้ในการรักษาผู้ป่วยโรคมะเร็งจะก่อให้เกิดหัวใจและเยื่อหุ้มหัวใจอักเสบและอุบัติการเกิดในผู้ป่วยจะมากขึ้นเมื่อปริมาณรังสีเพิ่มขึ้น

ช. กระดูกและกระดูกอ่อน แม้ว่ากระดูกและกระดูกอ่อนในผู้ใหญ่จะทนต่อรังสี กระดูกและกระดูกอ่อนในเด็กซึ่งกำลังเจริญเติบโตจะไวต่อรังสี ปริมาณรังสี 20 เกรย์ อาจทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในกระดูกของเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 2 ขวบ โดยอาจทำให้รูปร่างและขนาดของกระดูกเสียไปหรืองอบิดเบี้ยว อุบัติการณ์ของความผิดปกติจะลดลง ถ้าปริมาณรังสีลดลง และอายุเด็กมากขึ้น

ซ. ระบบทางเดินหายใจ รังสีอาจทำให้ปอดเกิดการอักเสบแต่จะกลับคืนเป็นปกติได้ถ้าปริมาณรังสีไม่สูง ปริมาณรังสีสูงๆ อาจทำให้เกิดพังผืด ซึ่งอาจมีผลให้ถึงเสียชีวิตได้ พบว่าหากปอดทั้ง 2 ข้างได้รับปริมาณรังสีสูงถึง 25 เกรย์ จะทำให้เกิดพังผืดใน 8% ของผู้ป่วยและหากปริมาณรังสีเพิ่มเป็น 30 เกรย์ จะพบอาการใน 50% ของผู้ป่วย อาการที่พบขึ้นกับปริมาตรของเนื้อเยื่อที่ได้รับรังสี การที่ปอดเพียงข้างเดียวได้รับรังสีจะทำให้ผู้ป่วยทนต่อรังสีได้มากกว่าการที่ปอดทั้ง 2 ข้างได้รับรังสี เพราะถึงแม้ว่าปอดข้างที่ได้รับรังสีจะทำงานไม่สะดวกปอดข้างที่ไม่ได้รับรังสีจะสามารถช่วยทำงานทดแทนได้

ฌ. ตับ ปริมาณรังสี 35 - 45 เกรย์ ซึ่งใช้ในการรักษาผู้ป่วยโรคมะเร็งอาจก่อให้เกิดตับอักเสบหรือตับแข็ง ซึ่งอาจส่งผลให้มีการตับวายหรือดีซ่าน และเช่นเดียวกับปอดปริมาตรของเนื้อเยื่อที่ได้รับรังสีมีผลต่อการเกิดอาการ

ฎ. ระบบทางเดินปัสสาวะ ถ้าไตทั้ง 2 ข้างได้รับรังสีสูงกว่า 26 เกรย์ คนไข้อาจถึงตายได้ภายใน 5 อาทิตย์ และเช่นเดียวกับปอดและตับ ปริมาตรของเนื้อเยื่อที่ได้รับรังสีมีบทบาทสำคัญต่ออาการ ถ้า 1/3 ของไตถูกกำบังไม่ให้ได้รับรังสี ก็จะลดอาการไตวายลงได้ โดยไตข้างที่ไม่ได้รับรังสีจะสามารถทำงานทดแทนไตข้างที่ได้รับรังสีได้ อาการที่เกิดจากไตได้รับรังสีจะไม่เหมือนเนื้อเยื่อส่วนใหญ่ที่จะแสดงอาการภายในหนึ่งเดือนหลังจากได้รับรังสี ไตจะแสดงอาการหลังจากได้รับรังสีไปแล้วอย่างน้อย 1 ปี

ฏ. ระบบประสาทส่วนกลาง ระบบประสาทส่วนกลางประกอบด้วยสมองและไขสันหลัง โดยทั่วไปเซลล์ในระบบนี้ค่อนข้างทนต่อรังสี ปริมาณรังสี 50 เกรย์ ซึ่งใช้ในรังสีรักษาอาจก่อให้เกิดความเสียหายของสมอง ส่วนความเสียหายที่จะเกิดกับไขสันหลังขึ้นกับ ปริมาตรและบริเวณที่ได้รับรังสี ไขสันหลังบริเวณคอและอกจะไวต่อรังสีมากกว่าบริเวณสะโพกหากบริเวณที่ได้รับรังสีแคบอาจต้องได้รับรังสีสูงกว่า 50 เกรย์ จึงจะพบอาการอักเสบของเนื้อเยื่อในขณะที่รังสีที่ต่ำกว่า 50 เกรย์ สามารถทำให้เกิดอาการได้เช่นเดียวกันหากบริเวณของเนื้อเยื่อที่ได้รับรังสีกว้าง

อาการที่ได้กล่าวข้างต้นเป็นอาการที่เกิดในแต่ละอวัยวะเมื่อได้รับรังสีเฉพาะที่ หากทั่วร่างได้รับรังสี ร่างกายจะทนต่อรังสีได้น้อยลงและจะก่อให้เกิดกลุ่มอาการต่างๆ ซึ่งเป็นผล

จากการเสียหายของหลายๆ อวัยวะร่วมกัน

(4) อาการจากการได้รับรังสีทั่วร่างกาย

ก. ผู้ใหญ่ ข้อมูลที่ได้จากการใช้ระเบิดปรมาณูในสงครามโลกครั้งที่ 2 อุบัติเหตุทางนิวเคลียร์ การทดสอบกับสัตว์ทดลอง และการใช้รังสีทางการแพทย์ ทำให้สามารถแบ่งกลุ่มอาการจากการได้รับรังสีทั่วร่างออกได้เป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มอาการทางระบบเลือด กลุ่มอาการทางระบบทางเดินอาหาร และกลุ่มอาการทางระบบประสาทส่วนกลาง โดยกลุ่มอาการเหล่านี้จะปรากฏเมื่อการได้รับรังสีอยู่ภายใต้เงื่อนไข 3 ประการ กล่าวคือ ได้รับรังสีภายในระยะเวลาสั้นๆ (นาที) ทั่วร่างได้รับรังสี และต้นกำเนิดรังสีอยู่ภายนอกร่างกาย และรังสีเป็นชนิดที่มีอำนาจทะลุทะลวงสูง

โดยไม่ว่าจะเป็นกลุ่มอาการใดจะแสดงอาการออกมาเป็น 3 ระยะ ได้แก่

— ระยะเริ่มต้น อาการที่จะแสดงออกมา ได้แก่ คลื่นไส้ อาเจียน ท้องเสีย

— ระยะแอบแฝง ระยะนี้ผู้ป่วยจะไม่แสดงอาการอะไรออกมา

— ระยะแสดงอาการ อาการป่วยที่ปรากฏจะสะท้อนอวัยวะที่ได้รับความเสียหาย

กลุ่มอาการหลังการได้รับรังสีทั่วร่างกาย แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มอาการทางระบบเลือดหรือกลุ่มอาการทางไขกระดูก ในมนุษย์กลุ่มอาการของระบบนี้จะเกิดหลังจากได้รับรังสี 1 - 10 เกรย์ ในระยะเริ่มต้นจะมีอาการคลื่นไส้อาเจียนภายในวันที่ได้รับรังสีและระยะแอบแฝงจะนานประมาณ 1 - 3 อาทิตย์ ซึ่งในระยะนี้จำนวนของเม็ดเลือดในกระแสเลือดจะยังไม่ลดลงอย่างรุนแรง ผู้ป่วยอาจรู้สึกว่าไม่เป็นอะไรและดูไม่มีอาการผิดปกติ อย่างไรก็ตามเซลล์ตัวอ่อนของระบบเลือดซึ่งอยู่ในไขกระดูกจะตายลงระหว่าง 2 ระยะแรกนี้ ซึ่งจะกระทบถึงปริมาณของเซลล์เต็มวัยในกระแสเลือดในเวลาต่อมา การลดลงของปริมาณของเซลล์เต็มวัยในกระแสเลือดจะปรากฏให้เห็นในอาทิตย์ที่ 3 - 5 หลังได้รับรังสี หากได้รับรังสี 1 - 3 เกรย์ เซลล์ในไขกระดูกจะสามารถเพิ่มจำนวนประชากรจนสามารถทำให้มีชีวิตต่อไปได้ ผู้ป่วยส่วนใหญ่จะมีอาการดีขึ้น การกลับคืนดีจะเกิดภายใน 3 อาทิตย์ ถึง 6 เดือนขึ้นกับปริมาณรังสีที่ได้รับ

2. กลุ่มอาการทางระบบทางเดินอาหาร ในมนุษย์บางอาการของระบบนี้จะแสดงออกมาหลังจากได้รับรังสี 6 เกรย์ และจะแสดงอาการทั้งหมดออกมาหลังได้รับรังสี 10 เกรย์ ปริมาณรังสีนี้จะทำให้เสียชีวิตภายใน 3 - 10 วัน หากไม่ได้รับการรักษาพยาบาลและภายใน 2 อาทิตย์แม้จะได้รับการดูแลรักษาอย่างดี

อาการในระยะเริ่มต้นจะเกิดภายในวันที่ได้รับรังสีโดยจะมีอาการคลื่นไส้อาเจียน ท้องเสียและอาจมีตะคริวร่วมด้วย จากวันที่ 2 - 5 ผู้ป่วยจะเข้าสู่ระยะแอบแฝงและจะรู้สึก

ปกติดีในระยะสุดท้ายซึ่งจะเริ่มประมาณวันที่ 5 - 10 ผู้ป่วยจะแสดงอาการท้องร่วง คลื่นไส้และอาเจียนอย่างรุนแรงตามด้วยอาการมีไข้และจะเสียชีวิตในอาทิตย์ที่ 2 อาการที่เกิดในกลุ่มอาการนี้เกิดจากการถูกทำลายของอวัยวะ 2 ระบบ ได้แก่ ระบบทางเดินอาหารและระบบเลือด จะไม่เกิดอาการของกลุ่มอาการนี้ทั้งหมดหากมีแต่ทางเดินอาหารเท่านั้นที่ได้รับรังสีเพราะว่าความเสียหายของไขกระดูกมีบทบาทต่อกลุ่มอาการนี้ด้วย

3. กลุ่มอาการทางระบบประสาท อาการทั้งหมดจะแสดงออกมาภายใน 2 - 3 วัน หลังจากได้รับรังสี 50 เกรย์ ระยะเริ่มต้นอาจเริ่มจาก 2 - 3 นาที หรือ 2 - 3 ชั่วโมงขึ้นกับปริมาณรังสีที่ได้รับ อาการที่เกิด ได้แก่ กระวนกระวาย สับสน คลื่นไส้และอาเจียนอย่างรุนแรง ไม่รู้สึกตัว ที่ผิวหนังรู้สึกเหมือนถูกไฟลวก ระยะแอบแฝงอาจปรากฏอยู่เป็นเวลาหลายชั่วโมง และระยะสุดท้ายจะปรากฏให้เห็นภายใน 5 - 6 ชั่วโมง หลังได้รับรังสีโดยจะมีอาการลมชัก หมดสติและเสียชีวิตในที่สุด การเปลี่ยนแปลงของไขกระดูกและทางเดินอาหาร ไม่มีผลต่อกลุ่มอาการนี้เพราะผู้ป่วยไม่มีชีวิตนานพอที่ความเสียหายของอวัยวะทั้ง 2 จะแสดงผลออกมา อันตรายที่เกิดกับระบบประสาทส่วนกลางอาจจะเป็นผลจากการที่เส้นเลือดในระบบนี้ได้รับอันตรายส่งผลให้เกิดการบวมน้ำในสมอง เกิดการอักเสบของเส้นเลือด และการอักเสบของเยื่อหุ้มสมอง คาดว่าการตายเกิดจากความดันที่เพิ่มขึ้นในสมองซึ่งเป็นผลมาจากการเพิ่มของของเหลวในสมอง

ข. ตัวอ่อนและทารก อันตรายของรังสีที่มีต่อตัวอ่อนและทารก ขึ้นกับอายุการตั้งครรภ์ในระหว่างที่ได้รับรังสี โดยพัฒนาการของทารก แบ่งออกได้เป็น 3 ระยะ คือ ระยะก่อนการฝังตัว ระยะสร้างอวัยวะ และระยะทารกหรือระยะเจริญเติบโต

ในมนุษย์ระยะก่อนการฝังตัวเกิดขึ้นตั้งแต่การปฏิสนธิจนถึงวันที่ 10 ก่อนที่ตัวอ่อนจะฝังตัวในผนังมดลูก ระยะนี้ไข่ที่ถูกผสมจะแบ่งตัวเป็นกลุ่มเซลล์ การฝังตัวของกลุ่มเซลล์หรือตัวอ่อนในผนังมดลูกจะเป็นสัญญาณการเริ่มระยะที่ 2 ซึ่งจะเป็นระยะที่ตัวอ่อนจะสร้างอวัยวะต่างๆ ของร่างกาย และท้ายของอาทิตย์ที่ 6 ตัวอ่อนจะถูกเรียกว่าทารกและเข้าสู่ระยะเจริญเติบโต การได้รับรังสีในระยะต่างกันจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ตัวอ่อนต่างกันผลของรังสีต่อทารก

การได้รับรังสีในระยะก่อนการฝังตัว - การได้รับรังสีสูงกว่า 0.1 เกรย์ ในระยะนี้จะมีผลให้อุบัติการของการตายในครรภ์เพิ่มขึ้นแต่มีอุบัติการณ์ของความผิดปกติต่ำในเด็กซึ่งรอดชีวิต

การได้รับรังสีในระยะสร้างอวัยวะ - ถ้าตัวอ่อนได้รับรังสีขณะอยู่ในระยะนี้จะทำให้พบความผิดปกติหรือพิการ เนื่องจากเนื้อเยื่อต่างชนิดกันจะถูกเริ่มสร้างที่วันต่างๆ กัน การได้รับรังสีในวันต่างๆ จึงก่อให้เกิดความผิดปกติต่างๆ กัน เช่น การฉายรังสีตัวอ่อนของสัตว์และในวันที่ 9 จะส่งผลให้มีการเพิ่มขึ้นของการผิดปกติต่อตา หู จมูก ในขณะเดียวกันการฉายรังสีในวันที่

10 จะทำให้เกิดความผิดปกติในกระดูก ความหลากหลายของความผิดปกติในครรภ์จะเพิ่มขึ้นถ้าได้รับรังสีระหว่างวันที่ 23 - 27 และการได้รับรังสีระหว่างอาทิตย์ที่ 11 - 16 ของการตั้งครรภ์มักทำให้เกิดสมองเล็กและปัญญาอ่อน

การได้รับรังสีในระยะทารก - การได้รับรังสีในช่วงนี้จะไม่ค่อยเห็นความผิดปกติอย่างชัดเจนและอุบัติการของการตายทั้งแบบตายในครรภ์หรือตายระหว่างคลอดจะลดลง อย่างไรก็ตามการได้รับรังสีในระยะนี้อาจก่อให้เกิดการทำงานของร่างกายผิดปกติหลังคลอดหรือมีผลในบั้นปลายของชีวิต เช่น การเกิดมะเร็ง เนื่องจากระยะที่ไวต่อรังสีที่สุดของทารก คือ 6 อาทิตย์แรกของการตั้งครรภ์ ซึ่งผู้หญิงอาจไม่ทราบถึงการตั้งครรภ์ของตน ปริมาณรังสีแม้เพียง 0.1 เกรย์ก็สามารถทำอันตรายกับทารกในระยะนี้ได้ ดังนั้น National Commission on Radiation Protection and Measurement (NCRP) ได้แนะนำให้ใช้ “กฎ 10 วัน (10-day rule)” กฎนี้แนะนำว่า การวินิจฉัยซึ่งจะต้องทำการฉายรังสีบริเวณกระดูกเชิงกรานของสตรีวัยมีบุตร (11 - 50 ปี) ในกรณีที่ไม่ฉุกเฉินควรกระทำระหว่าง 10 วันแรกของการมีรอบเดือน (วันแรกที่ประจำเดือนมาถือเป็นวันแรกของการมีรอบเดือน) และหากพบในภายหลังว่าตัวอ่อนได้รับรังสีมากกว่า 0.1 เกรย์ ในช่วงนี้ก็แนะนำให้ทำแท้ง

จึงเห็นได้ว่า ทารกในครรภ์มีความเสี่ยงสูงมาก สตรีมีครรภ์หรือสตรีที่คาดว่าตั้งครรภ์ควรมีความระมัดระวังต่อรังสีอย่างสูงต่อตัวอ่อนในครรภ์ (embryo) จะไวต่อรังสีมากในระหว่าง 3 เดือนแรกภายหลังการปฏิสนธิ ในขณะที่ผู้เป็นแม่อาจยังไม่ทราบว่าตนเองตั้งครรภ์[31]

ดังนั้น พลังงานนิวเคลียร์หรือวัสดุกัมมันตรังสี นับว่าเป็นสิ่งที่ต้องพึงระวังและป้องกันในการใช้ประโยชน์ เนื่องจากอาจก่อให้เกิดอันตรายและความเสียหายต่อชีวิต ร่างกายหรือทรัพย์สินของประชาชนได้

จากการศึกษาความหมาย วัตถุประสงค์ และความร้ายแรงและความรุนแรงของพลังงานนิวเคลียร์และวัสดุกัมมันตรังสีนั้น ทำให้พบว่า พลังงานนิวเคลียร์และวัสดุกัมมันตรังสีเป็นสิ่งที่มีทั้งคุณและโทษ ดังนั้น หากจะมีการนำพลังงานนิวเคลียร์และวัสดุกัมมันตรังสีมาใช้ประโยชน์เพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำพลังงานนิวเคลียร์มาผลิตไฟฟ้า จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการบัญญัติกฎหมายให้ความคุ้มครองและกำหนดความรับผิดทางแพ่งและมาตรการเยียวยาความเสียหายด้วย

---

[31] อัมพร ฝันเซียน. เล่มเดิม. หน้า 28.

2.4 กรณีตัวอย่าง

สำหรับประเทศไทย เมื่อปี พ.ศ. 2543 ได้เกิดเหตุการณ์สารกัมมันตรังสีโคบอลต์-60 รั่วไหลที่จังหวัดสมุทรปราการ อันเป็นเหตุการณ์ที่ส่งผลให้มีผู้ได้รับความเสียหายทั้งบาดเจ็บและเสียชีวิต ซึ่งสร้างความสูญเสีย สร้างความหวาดกลัวและวิตกกังวลให้แก่ประชาชนและสังคมอย่างมาก และเหตุการณ์ดังกล่าวได้นำไปสู่การฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายเพื่อเยียวยาให้แก่ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ดังกล่าว ดังจะกล่าวต่อไปนี้

2.4.1 ลำดับเหตุการณ์กรณีสารกัมมันตรังสีโคบอลต์-60 รั่วไหล[32]

กรณีสารกัมมันตรังสีโคบอลต์-60 รั่วไหลที่จังหวัดสมุทรปราการ มีลำดับเหตุการณ์ทางรังสีและการปฏิบัติการกู้ต้นกำเนิดรังสีโคบอลต์-60 ณ ซอยวัดมหาวงษ์ จังหวัดสมุทรปราการ มกราคม - กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2543 ดังต่อไปนี้

วันที่ 24 มกราคม พ.ศ. 2543 นายจิตรเสน จันทรสาขา และนายบุญถึง ศิลา มีอาชีพตระเวนรับซื้อของเก่าโดยใช้สามล้อเครื่อง (ซาเล้ง) อ้างว่าได้รับซื้อแท่งเหล็กทรงกระบอกเส้นผ่าศูนย์กลาง 20 เซนติเมตร ยาว 40 เซนติเมตร จากชายไม่ทราบชื่อ 3 คนริมทางเท้า ณ บริเวณลานกว้างริมถนนอ่อนนุช กรุงเทพมหานคร ได้นำกลับมาที่บ้านพัก เลขที่ 20 ซอยมหาดไทย 2 เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร โดยบรรทุกในรถสามล้อเครื่องและใช้เวลาเดินทางประมาณ 20 นาที เมื่อถึงที่บ้านพัก นายจิตรเสนจึงให้นายสนธยา สระประทุม และนายวิษณุ สงวนพงษ์ ซึ่งเป็นญาติยกแท่งโลหะดังกล่าวลงจากรถวางไว้บริเวณต้นไม้บริเวณที่จอดรถสามล้อห่างจากที่พักประมาณ 100 เมตร

วันที่ 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2543 นายสนธยาและนายวิษณุพยายามใช้เครื่องมือต่างๆ เพื่อแยกชิ้นส่วนของโลหะดังกล่าวออก ใช้เวลาทำงานประมาณ 1 ชั่วโมงจึงสามารถแยกชิ้นส่วนที่เป็นแผ่นสแตนเลสบางส่วนได้และพยายามนำแท่งสแตนเลสด้านหน้าออกแต่ยังไม่สำเร็จ นายจิตรเสนสั่งให้หยุดทำงานโดยให้นายสนธยายกแท่งโลหะขึ้นรถสามล้อเพื่อนำไปขายที่ร้านรับซื้อของเก่า

ต่อมานายสนธยาและนายวิษณุเริ่มมีอาการวิงเวียน คลื่นไส้ อาเจียน และแสบร้อนบริเวณผิวหนังของมือโดยที่นายสนธยาได้ไปรับการรักษาที่โรงพยาบาลจุฬารัตน์ 7 และที่คลินิกราม 2

ในตอนบ่ายวันเดียวกัน นายจิตรเสนและนายบุญถึงได้นำโลหะดังกล่าวรวมทั้งเศษวัสดุอื่นๆ ไปขายต่อ โดยเศษเหล็กได้นำไปขายที่ร้านนายต๋อย ซอยวชิรธรรมสาธิต เขตบางนา

---

[32] กิตติศักดิ์ ชินอุดมทรัพย์. (2543, มกราคม - มีนาคม). "ลำดับเหตุการณ์ทางรังสีและการปฏิบัติการกู้ต้นกำเนิดรังสีโคบอลต์-60 ณ ซ.วัดมหาวงษ์ จ.สมุทรปราการ มกราคม-กุมภาพันธ์ 2543." **นิวเคลียร์ปริทัศน์, 15, 1.** หน้า 3 - 6.

กรุงเทพมหานคร ส่วนแท่งโลหะได้นำไปยังร้านรับซื้อของเก่าของนางจิตราภรณ์ เจียรอุดมทรัพย์ ซึ่งตั้งอยู่เลขที่ 127/3 ซอยวัดมหาวงษ์ ตำบลสำโรง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ โดยขับขี่สามล้อผ่านถนนสายบางนา-ตราด เข้าสู่ถนนสรรพาวุธและเข้าซอยวัดมหาวงษ์ ใช้ระยะเวลาเดินทางประมาณ 1 ชั่วโมง โดยการเดินทางนี้นายจิตรเสนเป็นผู้ขับรถสามล้อ และ นายบุญถึงนั่งอยู่บริเวณด้านหน้าและใช้ขาพาดแท่งโลหะเพื่อป้องกันการเคลื่อนที่ของแท่งโลหะไว้

เมื่อมาถึงร้านของนางจิตราภรณ์ นางจิตราภรณ์ไม่ยอมรับซื้อเนื่องจากแท่งโลหะมีโลหะหลายชนิดไม่สามารถประเมินราคาได้ นายจิตรเสน พร้อมด้วยนายสุดใจ ใจเร็ว และ นายนิพนธ์ พันธุขันธ์ ลูกจ้างในร้านจึงช่วยผ่าเปลือกหุ้มที่เป็นสแตนเลสโดยใช้เครื่องตัดเหล็กที่ใช้แก๊ส โดยที่นางจิตราภรณ์ ยืนอยู่บริเวณใกล้เคียง ส่วนนายบุญถึง รออยู่นอกร้าน

ขณะที่ทำการผ่านั้น พบโลหะเป็นแท่งสแตนเลสและโลหะเป็นมันวาวหลุดออกมา นายสุดใจได้ใช้คีมคีบโลหะดังกล่าวโยนไปในกองเศษเหล็กเนื่องจากไม่สามารถใช้มือหยิบได้ เพราะความร้อนจากการตัดด้วยแก๊ส และในขณะที่ผ่านั้นมีควันสีเหลือง มีกลิ่นเหม็นมาก นางจิตราภรณ์ จึงได้สั่งหยุดทำงานและให้นายจิตรเสนนำโลหะที่ยังผ่าไม่สำเร็จนั้นกลับไปเพื่อแยกชิ้นส่วนที่บ้านพักต่อ รวมเวลาที่ใช้ในการผ่าแยกชิ้นส่วนที่ร้านนางจิตราภรณ์ ประมาณ 1 ชั่วโมง

นายจิตรเสนและนายบุญถึงนำแท่งโลหะกลับที่บ้านพักโดยใช้เส้นทางเดิม ขณะที่เดินทางกลับนายบุญถึงเริ่มมีอาการปวดแสบปวดร้อนบริเวณขาพับและมีอาการคลื่นไส้ อาเจียน โดยเมื่อถึงที่พัก นายจิตรเสนได้เก็บแท่งโลหะดังกล่าวไว้บนรถ

วันที่ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2543 นายจิตรเสนและนายบุญถึง ได้ใช้เครื่องมือต่างๆ งัดเพื่อแยกชิ้นส่วนแท่งโลหะ โดยในที่สุดสามารถแยกส่วนที่เป็นสแตนเลสได้ประมาณ 40 กิโลกรัม และตะกั่วประมาณ 72 กิโลกรัม และได้นำกลับไปขายแก่นางจิตราภรณ์ อีกครั้ง

วันที่ 12 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2543 นางจิตราภรณ์ได้ให้นายจิตรเสนนำชิ้นส่วนที่เป็นตะกั่วไปขายต่อให้ร้านหลอมตะกั่วที่ซอยถั่วงอกเนื่องจากเข้าใจว่าตะกั่วที่นายจิตรเสนนำมาขายเป็นสาเหตุที่ทำให้ตนงานและสมาชิกในครอบครัวเจ็บป่วย

หลังจากนั้น นายจิตรเสน มีอาการนิ้วบวม คัน และได้ไปรับการรักษาที่คลินิกราม 2 เขตประเวศ แต่อาการไม่ทุเลา

วันที่ 17 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2543 นายบุญถึงและนายวิษณุ ได้ไปรับบริการที่โรงพยาบาลสมุทรปราการด้วยอาการนิ้วมือบวม ผิวคล้ำคล้ายถูกไฟไหม้ โดยแจ้งว่าได้ไปจับต้องสารตะกั่วซึ่งแพทย์ได้ให้การรักษาตามอาการและให้กลับบ้านได้

ในวันเดียวกันนายนิพนธ์และนายสุดใจ ได้เข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลสมุทรปราการด้วยอาการอ่อนเพลีย รับประทานอาหารไม่ได้ ลิ้นเป็นฝ้า ปากเปื่อย ผมร่วง ซึ่งแพทย์ได้ให้พักรักษา

ตัวที่โรงพยาบาล

สำหรับแท่งโลหะขนาดเล็กซึ่งหลุดออกมาขณะที่ทำการผ่านั้น นางจิตราภรณ์ได้ให้นายศุภชัย โพธิสถาน ชาวบ้านละแวกนั้นนำไปทิ้งที่ท่อระบายน้ำ ระหว่างซอยพาราอินน์กับซอยมิตรอุดม ตำบลสำโรงเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

วันที่ 18 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2543 เวลา 11.00 น. นายนฤพนธ์ เพ็ญศิริ นักฟิสิกส์รังสี ฝ่ายป้องกันอันตรายจากรังสี กองสุขภาพ ได้รับแจ้งจากนายแพทย์ชัยณรงค์ สมชาติ รองผู้อำนวยการโรงพยาบาลสมุทรปราการว่า มีคนไข้ 2 ราย มีอาการบวมที่นิ้วมือ อาเจียน ผมร่วงและเม็ดเลือดโลหิตขาวลดต่ำลงมาก มีอาการคล้ายได้รับรังสีสูง ขอให้สำนักงานพลังงานปรมาณูเพื่อสันติไปช่วยตรวจสอบในส่วนที่เกี่ยวข้องทันทีที่ได้รับแจ้งเหตุ นายนฤพนธ์ได้รายงานให้หัวหน้าฝ่ายป้องกันอันตรายจากรังสี (นายสุวัฒน์ บุนนาค) ทราบ หลังจากที่ได้ประเมินเหตุการณ์ในเบื้องต้นและคาดว่าเป็นอุบัติเหตุทางรังสี นายสุวัฒน์จึงได้รายงานให้ผู้บังคับบัญชาทราบ และสั่งการให้เจ้าหน้าที่จำนวน 2 คน (นายกิตติศักดิ์ ชินอุดมทรัพย์ และนายนฤพนธ์) เดินทางไปพบแพทย์และคนไข้ที่โรงพยาบาลฯ เพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริง

เวลา 11.30 น. เจ้าหน้าที่ได้จัดเตรียมอุปกรณ์และออกเดินทางไปโรงพยาบาลสมุทรปราการ

เวลา 13.30 น. เจ้าหน้าที่ได้พบกับนายแพทย์ชัยณรงค์ และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขจังหวัดสมุทรปราการ (นายอนันต์ พันธ์งอกและนายไพฑูรย์ ผาบจันดา) จากการสอบถามแพทย์และพบกับคนไข้และสรุปจากอาการที่ปรากฏเจ้าหน้าที่ประเมินว่าสาเหตุน่าจะเกิดจากต้นกำเนิดรังสีจริง จึงร่วมกันวางแผนเพื่อดำเนินการค้นหาต้นกำเนิดรังสี

เวลา 14.00 น. เจ้าหน้าที่ได้พบกับนางจิตราภรณ์เจ้าของร้านขายของเก่า นางจิตราภรณ์ได้เล่าความเป็นมาและท้ายที่สุดได้เล่าว่า ได้ให้นายศุภชัย โพธิสถาน นำโลหะขนาดเล็ก 2 ชิ้น ที่ตนเชื่อว่าเป็นเหตุให้ลูกจ้างในร้านเกิดอาการเจ็บป่วยไปทิ้งแล้ว เจ้าหน้าที่ของสำนักงานพลังงานปรมาณูเพื่อสันติและสาธารณสุขจังหวัด จึงได้ออกติดตามหาชายดังกล่าว เมื่อพบตัวจึงให้นำไปยังสถานที่ที่นำโลหะดังกล่าวไปทิ้ง

เวลา 18.30 น. นายศุภชัย ได้นำเจ้าหน้าที่ไปบริเวณท่อระบายน้ำที่ได้นำโลหะไปทิ้งและได้ค้นพบโลหะดังกล่าว แต่จากการตรวจโดยเครื่องวัดรังสีพบว่า โลหะดังกล่าวไม่ใช่สารรังสี เจ้าหน้าที่จึงติดตามค้นหาต่อไป

เวลา 18.45 น. เจ้าหน้าที่ได้ย้อนกลับไปตรวจสอบ ณ ร้านรับซื้อของเก่า และได้เริ่มตรวจวัดรังสี ปรากฏว่า บริเวณหน้าร้านรับซื้อของเก่า มีระดับรังสีสูงมาก จึงสรุปว่า มีสารรังสีความแรงรังสีสูงภายในร้านรับซื้อของเก่านั่นเอง จึงได้กั้นบริเวณและรายงานผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น

เพื่อสั่งการดำเนินการต่อไป

ต่อมารองเลขาธิการสำนักงานพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ (นายปฐม แหยมเกตุ) ในฐานะผู้รักษาการแทนเลขาธิการฯ หัวหน้าฝ่ายป้องกันอันตรายจากรังสี (นายสุวัฒน์ บุนนาค) และหัวหน้าฝ่ายตรวจสอบโดยไม่ทำลาย กองปฏิกรณ์ปฏิบัติ ในฐานะคณะทำงานฉุกเฉินทางรังสี (นายสมยศ ปรุงเมือง) ได้เดินทางมาถึงที่เกิดเหตุและร่วมกันวางแผนในการดำเนินงานในขั้นต้น

เวลา 24.00 น. เจ้าหน้าที่ได้เริ่มปฏิบัติงานค้นหาและกู้ต้นกำเนิดรังสี ณ บริเวณดังกล่าว โดยความอนุเคราะห์ร่วมมือของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขจังหวัดสมุทรปราการ แต่เนื่องจากในบริเวณนั้นมีกองวัสดุต่างๆ จำนวนมากวางอยู่ระเกะระกะ ทำให้สถานที่คับแคบประกอบกับระดับรังสีภายในบริเวณนั้นมีระดับสูงมาก จึงทำให้การปฏิบัติงานมีความยากลำบากและมีอันตราย ผู้ปฏิบัติต้องใช้เวลาปฏิบัติการตรวจสอบอย่างจำกัด แม้สามารถกำหนดตำแหน่งกองเหล็กที่คาดว่าสารรังสีจะตกหล่นได้ แต่ก็ยังไม่อาจกู้ต้นกำเนิดรังสีได้ แล้วพักการปฏิบัติงานเวลา 04.00 น. วันที่ 19 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2543

วันที่ 19 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2543 เวลา 08.00 น. รองเลขาธิการสำนักงานพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ (นายปฐม แหยมเกตุ) ในฐานะรักษาการเลขาธิการฯ ได้สั่งการให้จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติงานฉุกเฉินทางรังสีซึ่งมีนายพูลสุข พงษ์พัฒน์ ผู้อำนวยการกองสุขภาพเป็นผู้อำนวยการศูนย์ปฏิบัติงานฯ ประชุมวางแผนและดำเนินงานกู้สารรังสีโดยคำนึงถึงความปลอดภัยของประชาชนและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเป็นสำคัญ คณะปฏิบัติงานฯ ดังกล่าวได้กำหนดแผนปฏิบัติขั้นตอนต่างๆ เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์และสถานที่ที่เกิดเหตุ ตามแผนปฏิบัติในกรณีเกิดภาวะฉุกเฉินทางรังสีจากการใช้สารกัมมันตรังสี (OAEP-TECDOC-1 EMER-1 (2537)) และจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่ต้องใช้ดำเนินการ โดยอุปกรณ์ส่วนหนึ่งได้รับความอนุเคราะห์จากจังหวัดสมุทรปราการโดยการประสานงานจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขจังหวัดสมุทรปราการ

เวลา 14.15 น. คณะปฏิบัติงานฉุกเฉินทางรังสีฯ ของสำนักงานฯ และผู้ร่วมงานประมาณ 40 คน เดินทางถึงสถานที่เกิดเหตุ และร่วมหารือกับคณะปฏิบัติงานของทางจังหวัดสมุทรปราการและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

เวลา 16.00 น. คณะปฏิบัติงานฯ ได้เริ่มดำเนินการตามแผน โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจได้กั้นบริเวณทางเข้าออกตรงโค้งตาหวานของซอยวัดมหาวงษ์ และใช้รถตักดินกวาดเศษวัสดุบริเวณภายนอกหน้าร้านรับซื้อของเก่าและติดตั้งฉากกำบังรังสีเพื่อลดระดับรังสีแก่ผู้ปฏิบัติงาน จากนั้นถอดประตูรั้วด้านหน้าออก และพยายามเก็บวัสดุซึ่งระเกะระกะบริเวณภายในร้านรับซื้อของเก่า การกู้ต้นกำเนิดรังสีได้กระทำโดยใช้อุปกรณ์ด้ามยาวติดแม่เหล็ก ดูดวัสดุต้องสงสัย แล้วตรวจวัดด้วยเครื่องวัดรังสีที่ออกแบบสำหรับการวัดรังสีระดับรังสีสูง

เวลา 21.00 น. ได้ทำการตรวจพิสูจน์ทราบตำแหน่งที่แน่ชัดของสารรังสี โดยใช้ฉากเรืองแสงวางบนกองวัสดุจนทราบตำแหน่งที่แน่นอนของสารรังสี จึงดำเนินการกู้ต้นกำเนิดรังสีต่อไป

เวลา 23.30 น. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ (นายอาทิตย์ อุไรรัตน์) เดินทางถึงบริเวณที่เกิดเหตุเพื่อมอบนโยบายและให้คำปรึกษาแก่คณะปฏิบัติงานฯ

เวลา 24.00 น. รองเลขาธิการสำนักงาน (นายมนูญ อร่ามรัตน์) และเจ้าหน้าที่ฝ่ายป้องกันอันตรายจากรังสี กองสุขภาพ (นายกิตติศักดิ์ และนายนฤพนธ์) พร้อมด้วยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขจังหวัดสมุทรปราการและเจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจนครบาลอุดมสุข ได้เดินทางไปตรวจสอบบริเวณลานจอดรถของบริษัทขายรถยนต์แห่งหนึ่งย่านประเวศ และได้ตรวจพบว่ามีวัสดุอุปกรณ์จำนวน 3 ชิ้นเป็นส่วนประกอบของเครื่องฉายรังสีทางการแพทย์ (เครื่องฉายรังสีโคบอลต์-60) โดยอุปกรณ์ 2 ชุดยังมีสารรังสีอยู่ภายใน และอุปกรณ์อีก 1 ชุดได้ถูกถอดต้นกำเนิดรังสีออกไป และมีข้อมูลเบาะแสระบุว่า มีพ่อค้าเร่รับซื้อของเก่า (รถซาเล้ง) มาถอดและนำไปขายซึ่งคาดว่าเป็นต้นกำเนิดรังสีตัวเดียวกับที่สำนักงานพลังงานปรมาณูเพื่อสันติกำลังดำเนินการกู้คืน เจ้าหน้าที่ฯ จึงได้ขอให้เจ้าหน้าที่ตำรวจปิดกั้นบริเวณไว้

เวลา 00.20 น. วันที่ 20 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2543 คณะปฏิบัติงานฉุกเฉินทางรังสี ได้กู้ต้นกำเนิดรังสีโคบอลต์-60 เป็นผลสำเร็จ โดยได้พบต้นกำเนิดรังสีที่มีลักษณะเป็นแท่งโลหะกระบอกขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 2.5 เซนติเมตร และความยาวประมาณ 4 เซนติเมตร จำนวน 1 แท่ง และดำเนินการจัดเก็บลงในภาชนะกำบังรังสีที่จัดเตรียมไว้ จากนั้นคณะปฏิบัติงานฯ ได้ตรวจวัดระดับรังสีในบริเวณดังกล่าวอีกครั้งหนึ่ง พบว่าระดับรังสีลดต่ำลง เป็นระดับรังสีปกติในธรรมชาติ จึงเชื่อมั่นได้ว่าได้กู้ต้นกำเนิดรังสีเป็นที่เรียบร้อยแล้ว จึงยกเลิกการปิดกั้นบริเวณ และคืนพื้นที่ให้กับเจ้าของร้านรับซื้อของเก่า จากนั้นได้นำต้นกำเนิดรังสีมาเก็บรักษามาเก็บไว้ที่สำนักงานฯ การปฏิบัติการสิ้นสุดเวลาประมาณ 03.00 น. วันที่ 20 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2543 ต่อมาเจ้าหน้าที่ฯ ได้ตรวจสอบคุณสมบัติของต้นกำเนิดรังสี พบว่าเป็น Co-60 จริงความแรงรังสีประมาณ 425 คูรี ซึ่งต่อมาได้จัดเก็บภาชนะบรรจุฯ ดังกล่าวในบ่อน้ำซึ่งเป็นที่เก็บของแท่งเชื้อเพลิงนิวเคลียร์ที่ใช้แล้ว

วันที่ 20 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2543 รองเลขาธิการสำนักงานพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ (นายมนูญ อร่ามรัตน์) โดยได้รับมอบหมายจากเลขาธิการฯ ให้เข้าประชุมหารือร่วมกับคณะเจ้าหน้าที่ของจังหวัดสมุทรปราการเพื่อสรุปเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและกำหนดแผนการดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

เวลา 21.00 น. คณะปฏิบัติงานฉุกเฉินทางรังสีได้เดินทางไปบริเวณที่พบอุปกรณ์เครื่องฉายรังสี ณ ซอยอ่อนนุช เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร และได้ตรวจสอบสภาพเครื่องฉายรังสีทางการแพทย์และติดป้ายกั้นบริเวณรังสี

วันที่ 21 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2543 เวลา 09.30 น. สำนักงานฯ ได้เชิญคณะผู้เชี่ยวชาญด้านเครื่องมือแพทย์จากกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์มาหารือให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับหัวเครื่องฉายรังสีทั้ง 3 ชุด

เวลา 14.00 น. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ (นายอาทิตย์ อุไรรัตน์) และคณะได้เดินทางมาตรวจสอบพื้นที่สถานที่เก็บอุปกรณ์ฉายรังสีดังกล่าว และได้แลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นกับเจ้าหน้าที่ บริษัท กมลสุโกศล จำกัด ซึ่งได้ยอมรับว่าเป็นเจ้าของอุปกรณ์ดังกล่าว และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ สั่งการให้สำนักงานพลังงานปรมาณูเพื่อสันติเคลื่อนย้ายอุปกรณ์เครื่องฉายรังสีทั้งหมดไปจัดเก็บ ณ สำนักงานพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ ซึ่งคณะปฏิบัติงานฉุกเฉินทางรังสีได้ดำเนินการเคลื่อนย้ายและจัดเก็บเครื่องฉายรังสีดังกล่าวแล้วเสร็จเมื่อเวลา 18.30 น.

2.4.2 การฟ้องร้องเรียกค่าเสียหาย

หลังจากนั้นผู้เสียหายที่ได้รับผลกระทบจากอุบัติเหตุดังกล่าวได้ยื่นฟ้องสำนักงานพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ (สำนักงานปรมาณูเพื่อสันติ ปัจจุบัน) ต่อศาลปกครองกลาง และยื่นฟ้องบริษัท กมลสุโกศล อิเลคทริค จำกัดและพวก ต่อศาลแพ่ง

1) การฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายจากสำนักงานพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ (สำนักงานปรมาณูเพื่อสันติ ปัจจุบัน)

การฟ้องร้องสำนักงานพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ (สำนักงานปรมาณูเพื่อสันติ ปัจจุบัน) ประชาชนที่ได้รับผลกระทบจำนวน 12 ราย ได้มอบหมายให้สภาทนายความดำเนินการร้องทุกข์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเมื่อวันที่ 7 มีนาคม พ.ศ. 2544 ว่า สำนักงานพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ ละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ในการตรวจสอบข้อมูลการจัดเก็บรักษาวัสดุกัมมันตรังสีให้ถูกต้องตามหลักวิชาการภายหลังการเปลี่ยนแปลงการครอบครองและการใช้วัสดุกัมมันตรังสี โดยเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนครอบคลุม 2 ประเด็น คือ

(1) ค่าเสียหายที่เกิดขึ้น ได้แก่ ค่ารักษาพยาบาลของผู้ตายที่เป็นญาติตั้งแต่เจ็บป่วยจนเสียชีวิต ค่าใช้จ่ายในการเดินทางของผู้ฟ้องร้องในการเดินทางไปเยี่ยมผู้ตายหรือค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปรักษาตัว ค่าความเสียหายจากการไม่สามารถประกอบการงานหรือรายได้ที่สูญเสียจากการทำงานของผู้ตายที่เป็นญาติ ค่าจัดงานศพ ค่าไร้ผู้อุปการะของเด็ก (ค่าเลี้ยงดูและค่าเล่าเรียนจนจบระดับปริญญาตรี) และค่าความเสียหายอย่างอื่นที่ไม่ใช่ตัวเงิน (สิ่งที่กระทบกระเทือนจิตใจ)

(2) ค่ารักษาพยาบาลต่อเนื่องในอนาคตเป็นเวลา 15 ปี สำหรับผู้ฟ้องร้องจำนวน 9 คน ได้แก่ ค่าเดินทางในการติดตามไปรักษาการเจ็บป่วย และค่ารักษาพยาบาล เป็นเงินคนละ 5.25 ล้านบาท

ซึ่งต่อมาเมื่อศาลปกครองเริ่มเปิดทำการในวันที่ 9 มีนาคม พ.ศ. 2544 เรื่องร้องทุกข์ดังกล่าวก็ได้โอนมาสู่การพิจารณาของศาลปกครองตามมาตรา 103 วรรค 3 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 และศาลปกครองได้มี คำพิพากษาเมื่อวันที่ 27 กันยายน พ.ศ. 2545[33] โดยศาลมีคำพิพากษาในประเด็นของค่าสินไหมทดแทนตามที่ผู้ฟ้องคดีทั้ง 12 ราย ดังต่อไปนี้

ก. ค่ารักษาพยาบาล จ่ายตามใบเสร็จรับเงินที่รักษาตัวที่โรงพยาบาลสมุทรปราการและคลินิก

ข. ค่าไร้อุปการะของเด็ก จ่ายให้กับผู้ฟ้องคดีที่ 5 และ 6 ในฐานะที่บิดามารดาเสียชีวิต

ค. ค่าเสียหายจากการไม่สามารถประกอบการงานในปัจจุบันและอนาคต ในปัจจุบันคำนวณจากฐานอัตราค่าแรงขั้นต่ำ 165 บาท/วัน ยกเว้นผู้ฟ้องคดีที่ 1 และ 12 ที่ศาลไม่กำหนดค่าเสียหายจากการไม่สามารถทำงานได้ เนื่องจากกิจการที่ทำอยู่ไม่มีรายได้ตามที่เรียกร้อง สำหรับในอนาคตไม่กำหนดให้เนื่องจากผู้ฟ้องคดีไม่ได้รับบาดเจ็บถึงขนาดไม่สามารถทำงานได้ในอนาคต

ง. ค่ารักษาพยาบาลในอนาคตอีก 15 ปี ศาลไม่กำหนดให้ เนื่องจากแพทย์ผู้ทำการรักษาเห็นว่า ควรติดตามผลเลือดและโครโมโซมไปไม่น้อยกว่า 10 ปี และไม่มีหลักฐานสนับสนุนที่ชัดเจนต่อโอกาสที่จะเป็นโรคมะเร็งในอนาคต เป็นการพ้นวิสัยที่จะได้รู้แน่ว่าความเสียหายในส่วนนี้มีเพียงใด จึงสงวนสิทธิที่จะแก้ไขคำพิพากษาในส่วนนี้ภายในระยะเวลา 2 ปี นับแต่มีคำพิพากษา

จ. ค่าเสียหายอย่างอื่นที่มิใช่ตัวเงิน ศาลกำหนดให้เนื่องจากผลกระทบจากการสัมผัสสารกัมมันตภาพรังสีทำให้เกิดความทรมานทางจิตใจและร่างกายจากการเจ็บป่วยและสูญเสียอวัยวะของผู้ฟ้องคดี ยกเว้นผู้ฟ้องคดีที่ 3 ที่ 5 และที่ 6 เนื่องจากสิทธิเรียกร้องไม่สามารถตกถึงทายาทได้

เมื่อวันที่ 24 กันยายน พ.ศ. 2547 ศาลปกครองกลางได้มีคำพิพากษาในคดีหมายเลขแดงที่ 1820/2545[34] พิพากษายกคำขอของผู้ฟ้องคดีที่ 1 ที่ 2 ที่ 4 และที่ 7 ถึงที่ 12 ในส่วน

---

[33] ดูรายละเอียดในภาคผนวก ก.

[34] ดูรายละเอียดในภาคผนวก ข.

ค่ารักษาพยาบาลในอนาคตที่จะต้องติดตามผลการตรวจเลือด โครโมโซม ดีเอ็นเอ และบาดแผลของผู้ฟ้องคดีที่ 1 ที่ 2 ที่ 4 และที่ 7 ถึงที่ 12

และเมื่อวันที่ 20 ธันวาคม พ.ศ. 2550 ศาลปกครองสูงสุดได้มีคำพิพากษา (อุทธรณ์) คดีหมายเลขแดงที่ อ.415/2550[35] ยืนตามคำพิพากษาของศาลปกครองชั้นต้น

ตารางที่ 2.3 ความเสียหายที่ศาลให้ผู้ถูกฟ้องคดี (สำนักงานปรมาณูเพื่อสันติ) ชดเชยให้ผู้ฟ้องคดี: กรณีการแพร่กระจายของโคบอลท์-60

ผู้ฟ้องคดีที่	ค่ารักษาพยาบาล	ค่าไร้อุปการะของเด็ก	ค่าเสียหายจากการไม่สามารถประกอบการงาน		ค่ารักษาพยาบาลต่อเนื่องในอนาคต	ค่าเสียหายอย่างอื่นที่มิใช่ตัวเงิน
			ในปัจจุบัน	ในอนาคต		
1	จ่ายตามใบเสร็จ	-	ไม่กำหนดให้	ไม่กำหนดให้	ไม่กำหนดให้	50,000
2	จ่ายตามใบเสร็จ	-	12,667	ไม่กำหนดให้	ไม่กำหนดให้	70,000
3	จ่ายตามใบเสร็จ	-	16,333	ไม่กำหนดให้	ไม่กำหนดให้	
4-5	จ่ายตามใบเสร็จ	บิดา-มารดาเสียชีวิต	5,280	ไม่กำหนดให้	ไม่กำหนดให้	70,000
6	จ่ายตามใบเสร็จ	บิดา-มารดาเสียชีวิต	5,940	ไม่กำหนดให้	ไม่กำหนดให้	
7	จ่ายตามใบเสร็จ	-	660	ไม่กำหนดให้	ไม่กำหนดให้	40,000

[35] ดูรายละเอียดในภาคผนวก ค.

ตารางที่ 2.3 (ต่อ)

ผู้ฟ้องคดีที่	ค่ารักษาพยาบาล	ค่าไร้อุปการะของเด็ก	ค่าเสียหายจากการไม่สามารถประกอบการงาน		ค่ารักษาพยาบาลต่อเนื่องในอนาคต	ค่าเสียหายอย่างอื่นที่มิใช่ตัวเงิน
			ในปัจจุบัน	ในอนาคต		
8	จ่ายตามใบเสร็จ	-	ไม่กำหนดให้	ไม่กำหนดให้	ไม่กำหนดให้	50,000
9	จ่ายตามใบเสร็จ	-	กำหนดให้รวมกัน (1,440,000)		ไม่กำหนดให้	120,000
10	จ่ายตามใบเสร็จ	-	6,440	216,000	ไม่กำหนดให้	100,000
11	จ่ายตามใบเสร็จ	-	กำหนดให้รวมกัน (1,188,000)		ไม่กำหนดให้	120,000
12	จ่ายตามใบเสร็จ	-	ไม่กำหนดให้	ไม่กำหนดให้	ไม่กำหนดให้	400,000

2) การฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายจากบริษัท กมลสุโกศล อิเลคทริค จำกัด และพวก

สำหรับการฟ้องร้องบริษัท กมลสุโกศล อิเลคทริค จำกัดและพวกนั้น เนื่องจากการครอบครองเครื่องฉายรังสีโคบอลต์-60 ของบริษัท กมลสุโกศล อิเลคทริค จำกัด โดยขาดความระมัดระวังในการใช้และจัดเก็บ ทำให้เกิดความเสียหายต่อผู้ได้รับสัมผัส เมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2544 ผู้เสียหายจำนวน 11 คน ได้มอบหมายให้สภาทนายความและโครงการนิติธรรมสิ่งแวดล้อม (EnLAW) ดำเนินการฟ้องร้องเรียกค่าเสียหาย รวมเป็นเงิน 109,264,360 บาท ประกอบด้วย

(1) ค่ารักษาพยาบาล

(2) ค่าเดินทางไปรักษาตัวที่โรงพยาบาล

(3) ค่าเสียความสามารถในการประกอบการทำงานในปัจจุบันและอนาคต

(4) ค่าทดแทนความเสียหายอื่นที่มิใช่ตัวเงิน (ค่าความเสียหายจากความทุกข์ทรมานจากการเจ็บป่วยและโอกาสที่จะมีโครโมโซมผิดปกติ)

และขอสงวนไว้ซึ่งสิทธิที่จะแก้ไขคำพิพากษาในส่วนค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายแก่ร่างกายหรืออนามัยและค่าเสียหายที่เสียความสามารถในการประกอบการงาน และขอให้

จำเลยกับพวกร่วมกันหรือแทนกันจัดหาหรือวางหลักประกันความเสียหายแก่ร่างกายหรืออนามัยและค่าเสียหายที่เสียความสามารถในการประกอบการงาน

ศาลแพ่งมีคำพิพากษาคดีหมายเลขแดงที่ 1269/2547 เมื่อวันที่ 18 มีนาคม พ.ศ. 2547 ให้มีการชดเชยความเสียหายในส่วนค่าเดินทางไปรักษาตัวที่โรงพยาบาล ประกอบด้วยค่าเดินทางไปรักษาตัวที่โรงพยาบาลราชวิถี ครั้งละ 500 บาท และโรงพยาบาลกรุงเทพ ครั้งละ 200 บาท สำหรับค่าเดินทางภายหลังวันฟ้องกำหนดให้ปีละ 2,000 บาท รวม 10 ปี และค่าเสียหายที่ไม่ใช่ตัวเงินบางส่วนรวมเป็นเงินที่บริษัทฯ ต้องชดเชยค่าเสียหายทั้งสิ้น 640,276 บาท พร้อมอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 7.5 ต่อปี นับตั้งแต่วันที่ 18 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2543 เป็นต้นไปจนกว่าโจทก์จะชำระเสร็จโดยไม่ได้กำหนดให้จ่ายค่ารักษาพยาบาลเนื่องจากโรงพยาบาลของรัฐให้ความช่วยเหลือแบบให้เปล่าโดยใช้งบประมาณของกระทรวงสาธารณสุขจำนวน 6,928,208 บาท และไม่ได้เรียกเก็บค่ารักษาพยาบาลดังกล่าวจากผู้เสียหาย ส่วนกรณีค่าเสียความสามารถในการประกอบการทำงานในปัจจุบันและอนาคตไม่กำหนดเพิ่มให้อีก เนื่องจากจำนวนค่าเสียหายที่ศาลปกครองกำหนดมีความเหมาะสมแล้ว สำหรับค่าเสียหายที่ไม่ใช่ตัวเงิน กำหนดให้จ่ายค่าเสียหายส่วนที่เหลือจากที่ศาลปกครองกำหนดให้จ่าย และเนื่องจากโจทก์ต้องใช้เวลาในการตรวจและติดตามผลในอนาคต 10 ปี เนื่องจากมีโอกาสเป็นโรคมะเร็งมากกว่าบุคคลทั่วไปแต่ไม่แน่ชัดว่าจะเป็นโรคดังกล่าวหรือไม่ และพ้นวิสัยที่จะทราบว่ามีความเสียหายเพียงใด จึงสงวนสิทธิที่จะแก้ไขคำพิพากษาไว้ 2 ปี นับแต่มีคำพิพากษา ส่วนที่ขอให้จำเลยวางหลักประกันค่าเสียหายในอนาคตนั้น เมื่อเห็นว่าความเสียหายยังไม่เกิดขึ้นจึงไม่กำหนดให้

ต่อมามีการอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลแพ่ง เมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน พ.ศ. 2547 โดยได้ร้องขอให้มีการชดเชยค่าเสียหายเพิ่มเติม ศาลอุทธรณ์มีคำพิพากษาตามคดีหมายเลขแดงที่ 11713 - 11714/2551 เมื่อวันที่ 30 ธันวาคม พ.ศ. 2551 พิพากษาแก้โดยให้ยกฟ้องโจทก์ ที่ 4 (นายเสถียร พันธุขันธ์) ส่วนโจทก์อื่นๆ พิพากษายืนตามศาลชั้นต้นโดยให้ได้รับชดใช้ค่าสินไหมทดแทนจากจำเลยที่ 1 สำหรับจำเลยที่ 2 - 5 ไม่ต้องร่วมรับผิด

ต่อมาเมื่อวันที่ 17 ธันวาคม พ.ศ. 2552 โจทก์ฎีกาคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ เนื่องจากโจทก์ไม่เห็นพ้องด้วยกับคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ในบางประเด็นและมีหลายประเด็นที่เป็นสาระสำคัญอันควรได้รับการวินิจฉัย โดยประเด็นสำคัญในฎีกาโดยสรุป คือ จำเลยที่ 2 - 4 ควรต้องร่วมรับผิดกับจำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นนิติบุคคลด้วยและในส่วนค่าเสียหายที่ควรให้การชดเชยการขาดความสามารถในการประกอบการงานทั้งในปัจจุบันและอนาคต การกำหนดค่าสินไหมทดแทนให้เต็มตามจำนวนค่าเสียหายที่โจทก์ได้รับ นอกจากนี้โจทก์ควรมีสิทธิเรียกร้องค่ารักษาพยาบาลที่หน่วยงานรัฐออกให้จากจำเลย เพราะการช่วยเหลือดังกล่าวเป็นสวัสดิการที่รัฐให้ความช่วยเหลือแก่

โจทก์ไม่ใช่รัฐเข้ามาช่วยเหลือในฐานะตัวแทนของจำเลยเพื่อให้เป็นไปตามตามเจตนารมณ์ของรัฐในการให้ความช่วยเหลือประชาชนและหลัก "ผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย"[36] ซึ่งขณะนี้อยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลฎีกา

DPU

[36] เหยื่อโคบอลท์ยื่นฎีกาคำพิพากษาศาลอุทธรณ์. (2552,18 ธันวาคม). ประชาไท. สืบค้นเมื่อ 28 ธันวาคม 2552, **จาก http://prachatai3.info/journal/2009/12/27057**

บทที่ 3

อนุสัญญาระหว่างประเทศและกฎหมายต่างประเทศเกี่ยวกับความรับผิดทางแพ่งเพื่อเยียวยาความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสี

การกำหนดความรับผิดทางแพ่งเพื่อเยียวยาความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสีนั้น นับว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและจำเป็นมากสำหรับประเทศที่มีการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีนิวเคลียร์หรือวัสดุกัมมันตรังสี เนื่องจากหลักการดังกล่าวนั้นจะเป็นหลักประกันให้แก่ประชาชนได้ว่า หากเกิดความเสียหายทางนิวเคลียร์หรือรังสีเกิดขึ้นและมีความเสียหายต่อชีวิตร่างกาย ทรัพย์สินแล้ว จะได้รับการชดเชยความเสียหายอย่างเหมาะสม ทั้งนี้ ได้มีการนำหลักการกำหนดความรับผิดทางแพ่งไว้ในอนุสัญญาระหว่างประเทศและพิธีสารต่างๆ และบางประเทศได้นำหลักการดังกล่าวมากำหนดไว้เป็นกฎหมายภายในประเทศ ดังจะศึกษาในหัวข้อต่อไปนี้

3.1 อนุสัญญาระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง

อนุสัญญาระหว่างประเทศที่มีสาระสำคัญเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดและหลักการเยียวยาความเสียหายซึ่งเกิดจากอุบัติเหตุทางนิวเคลียร์ จำนวน 4 ฉบับ ดังต่อไปนี้

1) อนุสัญญาว่าด้วยความรับผิดต่อบุคคลที่สามในด้านพลังงานนิวเคลียร์ (Convention on Third Party Liability in the Field of Nuclear Energy)

2) อนุสัญญากรุงบรัสเซล หรืออนุสัญญาฉบับลงวันที่ 31 มกราคม 2506 เสริมอนุสัญญากรุงปารีสลงวันที่ 29 กรกฎาคม 2503 (Convention of 31st January 1963 Supplementary to the Paris Convention)

3) อนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยความรับผิดทางแพ่งต่อความเสียหายทางนิวเคลียร์ (Vienna Convention on Civil Liability for Nuclear Damage)

4) อนุสัญญาว่าด้วยค่าเสียหายเสริมต่ออุบัติการณ์นิวเคลียร์ (the Convention on Supplementary Compensation for Nuclear Damage)

3.1.1 อนุสัญญาว่าด้วยความรับผิดต่อบุคคลที่สามในด้านพลังงานนิวเคลียร์ (Convention on Third Party Liability in the Field of Nuclear Energy)

อนุสัญญาว่าด้วยความรับผิดต่อบุคคลที่สามในด้านพลังงานนิวเคลียร์ (Convention on Third Party Liability in the Field of Nuclear Energy) หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า "อนุสัญญากรุงปารีส" อนุสัญญาฉบับนี้ได้รับการรับรองเมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม พ.ศ. 2503 และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2511

อนุสัญญาฉบับนี้ได้รับการแก้ไขเพิ่มเติมโดยพิธีสารเพิ่มเติมฉบับลงวันที่ 28 มกราคม พ.ศ. 2507 และพิธีสารฉบับลงวันที่ 16 พฤศจิกายน พ.ศ. 2525 ซึ่งมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2511 และวันที่ 7 ธันวาคม พ.ศ. 2531 ตามลำดับ และได้แก้ไขครั้งล่าสุดโดยพิธีสารฉบับลงวันที่ 12 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2547 ซึ่งปัจจุบันยังไม่มีผลบังคับใช้

ปัจจุบันมีประเทศที่เป็นภาคีของอนุสัญญาฉบับนี้จำนวน 15 ประเทศ[1] ได้แก่ ประเทศเบลเยี่ยม ประเทศเดนมาร์ก ประเทศฟินแลนด์ ประเทศฝรั่งเศส ประเทศเยอรมนี ประเทศกรีซ ประเทศอิตาลี ประเทศเนเธอร์แลนด์ ประเทศนอร์เวย์ ประเทศโปรตุเกส ประเทศสโลวาเนีย ประเทศสเปน ประเทศสวีเดน ประเทศตุรกี และประเทศอังกฤษ

1) ขอบเขตการบังคับใช้อนุสัญญาว่าด้วยความรับผิดต่อบุคคลที่สามในด้านพลังงานนิวเคลียร์

อนุสัญญาว่าด้วยความรับผิดต่อบุคคลที่สามในด้านพลังงานนิวเคลียร์ มีผลบังคับใช้กับความเสียหายที่เกิดขึ้นในอาณาเขตหรือน่านน้ำของประเทศภาคี

นอกจากนั้น อนุสัญญาว่าด้วยความรับผิดต่อบุคคลที่สามในด้านพลังงานนิวเคลียร์ยังมีผลบังคับใช้กับความเสียหายทางนิวเคลียร์ที่เกิดขึ้นในอาณาเขตและน่านน้ำของประเทศที่ไม่ได้เป็นภาคีภายใต้เงื่อนไขบางประการ ทั้งนี้ ประเทศภาคีอาจขยายขอบเขตบังคับใช้ทางภูมิศาสตร์ที่กว้างกว่าที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาว่าด้วยความรับผิดต่อบุคคลที่สามในด้านพลังงานนิวเคลียร์ก็ได้

ประเทศไม่ได้เป็นภาคีสามารถใช้สิทธิเรียกร้องสำหรับความเสียหายที่เกิดขึ้นตามอนุสัญญากรุงปารีส กล่าวคือ หากประเทศซึ่งไม่ได้เป็นภาคีของอนุสัญญากรุงปารีสได้รับความเสียหายอันเกิดจากสถานประกอบการนิวเคลียร์ และกฎหมายของประเทศดังกล่าวมีหลักกฎหมายเหมือนกันกับที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาฉบับนี้ ประเทศซึ่งไม่ได้เป็นภาคีสามารถใช้สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนสำหรับความเสียหายที่เกิดขึ้นในประเทศได้

---

[1] Paris Convention on Nuclear Third Party Liability Latest status of ratifications or accessions. Retrieved June 3, 2008, **from http://www.nea.fr/html/law/paris-convention-ratification.html**

นอกจากนี้ หากประเทศใดเป็นภาคีแห่งอนุสัญญากรุงเวียนนาและพิธีสารร่วม แต่มิได้เป็นภาคีของอนุสัญญากรุงปารีส หากผู้ประกอบการซึ่งต้องรับผิดในความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์มีสถานประกอบการนิวเคลียร์ตั้งอยู่ในประเทศภาคีแห่งอนุสัญญากรุงปารีส ผู้ประกอบการก็ต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นตามหลักเกณฑ์ของอนุสัญญากรุงปารีสเช่นกัน

2) หลักความรับผิดทางละเมิดภายใต้อนุสัญญาว่าด้วยความรับผิดต่อบุคคลที่สามในด้านพลังงานนิวเคลียร์

หลักความรับผิดทางละเมิดอันเกิดจากอุบัติเหตุทางนิวเคลียร์ภายใต้อนุสัญญาว่าด้วยความรับผิดต่อบุคคลที่สามในด้านพลังงานนิวเคลียร์ มีดังนี้

(1) ความรับผิดของผู้ประกอบการเป็นความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability)

ผู้ประกอบการในสถานประกอบการนิวเคลียร์ (an operator of a nuclear installation) มีความรับผิดต่อบุคคลที่สามโดยเคร่งครัดในความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์ที่เกิดขึ้น ณ สถานประกอบการนิวเคลียร์ของตน หรือในระหว่างการขนส่งวัสดุนิวเคลียร์ไปยังหรือจากสถานที่ดังกล่าว

หลักความรับผิดโดยเคร่งครัดเป็นการลดภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหายในการพิสูจน์ความผิดหรือความประมาทเลินเล่อ และกำหนดความรับผิดและหน้าที่ในการชดใช้ค่าเสียหาย หากพิสูจน์ได้ว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างความเสียหายและอุบัติการณ์นิวเคลียร์

(2) ขอบเขตความรับผิด

อนุสัญญาว่าด้วยความรับผิดต่อบุคคลที่สามในด้านพลังงานนิวเคลียร์กำหนดให้ผู้ประกอบการของสถานประกอบการนิวเคลียร์จะต้องรับผิดในความเสียหายจากนิวเคลียร์ ในกรณีดังต่อไปนี้

ก. ความเสียหายเกิดขึ้นจากอุบัติการณ์ทางนิวเคลียร์ในสถานประกอบกิจการนิวเคลียร์ของผู้ประกอบการนั้น (มาตรา 3 วรรค (a))

ข. ความเสียหายเกิดขึ้นจากอุบัติการณ์ทางนิวเคลียร์ที่เกี่ยวข้องกับวัสดุนิวเคลียร์ซึ่งขนส่งจากสถานที่ประกอบกิจการนิวเคลียร์ของผู้ประกอบการ ก่อนที่ความรับผิดที่เกี่ยวข้องกับวัสดุนิวเคลียร์ดังกล่าวจะโอนไปยังผู้ประกอบการรายอื่นหรือบุคคลอื่นแล้ว (มาตรา 4 วรรค (a))

ค. ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากอุบัติเหตุที่เกี่ยวข้องกับวัสดุนิวเคลียร์ซึ่งขนส่งมายังสถานที่ประกอบกิจการนิวเคลียร์ของผู้ประกอบการ ภายหลังจากที่ความรับผิดที่เกี่ยวข้องกับวัสดุนิวเคลียร์นั้นได้โอนจากผู้ประกอบการรายอื่นหรือบุคคลอื่นมาให้แก่ผู้ประกอบการนี้แล้ว (มาตรา 4 วรรค (b))

อย่างไรก็ตาม ผู้ประกอบการไม่ต้องรับผิดตามที่กำหนดในอนุสัญญา ในกรณี ที่ความเสียหายทางนิวเคลียร์เกิดขึ้นโดยตรงจากการพิพาทกันด้วยอาวุธ การกระทำอันเป็นปฏิปักษ์ต่อกัน สงครามกลางเมือง และการจราจล (มาตรา 9)

(3) ผู้ประกอบการต้องรับผิดในความเสียหายทางนิวเคลียร์แต่เพียงผู้เดียว (Exclusive liability)

ผู้ประกอบการในสถานประกอบการนิวเคลียร์มีความรับผิดในอุบัติเหตุทางนิวเคลียร์ที่เกิดขึ้น ณ สถานประกอบการนิวเคลียร์ของตน หรือในระหว่างการขนส่งวัสดุนิวเคลียร์ไปยังหรือจากสถานที่ดังกล่าวแต่เพียงผู้เดียว โดยผู้ประกอบการจะต้องรับผิดตามกฎหมายโดยไม่ต้องคำนึงว่าอุบัติเหตุเกิดขึ้นจากการกระทำของผู้ใด (มาตรา 6 วรรค (a) และ (b))

นอกจากนี้ ผู้รับประกันภัยและผู้ค้ำประกันที่เกี่ยวข้องอาจถูกฟ้องคดีโดยตรงได้หากตามกฎหมายของประเทศที่มีเขตอำนาจอนุญาตให้ฟ้องคดีได้โดยตรง (ข้อ 6 วรรค (a))

3) ความเสียหายที่ได้รับความคุ้มครองภายใต้อนุสัญญาว่าด้วยความรับผิดต่อบุคคลที่สามในด้านพลังงานนิวเคลียร์

(1) ประเภทความเสียหายทางนิวเคลียร์ (nuclear damage) ซึ่งได้รับการคุ้มครองภายใต้อนุสัญญาว่าด้วยความรับผิดต่อบุคคลที่สามในด้านพลังงานนิวเคลียร์

ตามมาตรา 3 วรรค (a) ของอนุสัญญาว่าด้วยความรับผิดต่อบุคคลที่สามในด้านพลังงานนิวเคลียร์ ได้กำหนดประเภทของความเสียหายที่ได้รับความคุ้มครอง มีดังต่อไปนี้

ก. ความเสียหายต่อชีวิตและร่างกาย

ข. ความเสียหายต่อทรัพย์สิน

ค. ค่าใช้จ่ายในการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม

ง. การสูญเสียรายได้อันเนื่องมาจากการใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อม

จ. ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวเนื่องกับมาตรการป้องกันความเสียหายจากนิวเคลียร์

(2) การจัดให้มีหลักประกันให้ครอบคลุมความรับผิด

ผู้ประกอบการมีหน้าที่ที่จะต้องจัดให้มีหลักประกันทางการเงินให้ครอบคลุมจำนวนที่ตนมีความรับผิดต่อบุคคลที่สามตลอดระยะเวลาที่กำหนดไว้ตามกฎหมาย เพื่อเป็นหลักประกันว่าในกรณีที่มีอุบัติการณ์เกิดขึ้นในอนาคตจะสามารถชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ผู้ได้รับความเสียหายจากอุบัติการณ์นิวเคลียร์ได้แน่นอน ซึ่งหลักประกันทางการเงินดังกล่าวอาจอยู่ในรูปแบบของการประกันภัย หรือหลักประกันทางการเงินในรูปแบบอื่นๆ (มาตรา 10 วรรค (a))

(3) ความรับผิดโดยจำกัดเวลา

การเรียกร้องความเสียหายจากอุบัติเหตุทางนิวเคลียร์จะถูกจำกัดด้วยระยะเวลาตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายภายในของแต่ละประเทศ ซึ่งอาจเป็นการกำหนดไว้ในลักษณะเป็นอายุความหรืออายุสิทธิก็ได้

อนุสัญญาว่าด้วยความรับผิดต่อบุคคลที่สามในด้านพลังงานนิวเคลียร์ ได้กำหนดให้สิทธิในการเรียกร้องค่าเสียหายภายใต้อนุสัญญาสิ้นสุดลงไม่ว่าด้วยอายุความหรืออายุสิทธิหากไม่มีการฟ้องคดีภายในกำหนดระยะเวลา 30 ปี นับแต่วันที่เกิดอุบัติเหตุทางนิวเคลียร์สำหรับความเสียหายต่อชีวิตและร่างกาย และ 10 ปี นับแต่วันที่เกิดอุบัติเหตุทางนิวเคลียร์สำหรับความเสียหายอื่น หรือระยะเวลาที่ยาวกว่านั้นที่ประเทศภาคีได้กำหนดให้มีมาตรการที่ครอบคลุมความรับผิดของผู้ประกอบการตลอดระยะเวลาดังกล่าว

นอกจากนั้น สิทธิในการเรียกร้องค่าเสียหายภายใต้อนุสัญญาอาจสิ้นสุดลงหากว่าผู้ที่ได้รับความเสียหายไม่ได้ฟ้องคดีภายในระยะเวลาซึ่งกำหนดไว้ไม่ต่ำกว่า 2 ปีนับแต่วันที่บุคคลซึ่งได้รับความเสียหายรู้หรือสมควรรู้ถึงความเสียหายและตัวผู้ประกอบการผู้ต้องรับผิด

(4) เขตอำนาจศาล

กำหนดให้ศาลของประเทศภาคีซึ่งอุบัติเหตุทางนิวเคลียร์เกิดขึ้นในอาณาเขตหรือในเขตเศรษฐกิจจำเพาะเป็นศาลที่มีเขตอำนาจเพียงศาลเดียวที่มีอำนาจในการพิจารณาความรับผิดจากอุบัติเหตุทางนิวเคลียร์

ในกรณีที่อุบัติเหตุทางนิวเคลียร์เกิดขึ้นนอกอาณาเขตหรือเขตเศรษฐกิจจำเพาะของประเทศภาคี หรือในกรณีที่ไม่อาจกำหนดได้ว่าอุบัติเหตุทางนิวเคลียร์เกิดขึ้น ณ ที่ใด กำหนดให้ศาลของประเทศที่เป็นที่ตั้งของสถานที่ประกอบการนิวเคลียร์ของผู้ประกอบที่ต้องรับผิดชอบเป็นศาลที่มีเขตอำนาจ และรวมถึงการดำเนินคดีกับผู้รับประกันภัยหรือผู้ค้ำประกัน และการดำเนินคดีเพื่อเรียกร้องค่าเสียหายกับผู้ประกอบการอันเกิดจากอุบัติเหตุนิวเคลียร์

3.1.2 อนุสัญญากรุงบรัสเซล หรืออนุสัญญาฉบับลงวันที่ 31 มกราคม พ.ศ. 2506 เสริมอนุสัญญากรุงปารีสลงวันที่ 29 กรกฎาคม พ.ศ. 2503 (Convention of 31st January 1963 Supplementary to the Paris Convention)

อนุสัญญากรุงบรัสเซล เป็นอนุสัญญาที่สร้างระบบค่าเสียหายเสริมสำหรับความรับผิดในอุบัติการณ์นิวเคลียร์ที่เกิดขึ้นภายใต้กรอบของอนุสัญญากรุงปารีส ดังนั้น บทบัญญัติต่างๆ แห่งอนุสัญญาว่าด้วยความรับผิดต่อบุคคลที่สามในด้านพลังงานนิวเคลียร์ (อนุสัญญากรุงปารีส) จึงนำมาใช้บังคับกับระบบค่าเสียหายเสริมในอนุสัญญากรุงบรัสเซลนี้ด้วย (มาตรา 1)

1) ขอบเขตการบังคับใช้อนุสัญญากรุงบรัสเซล

ระบบค่าเสียหายเสริมภายใต้อนุสัญญานี้จะใช้บังคับกับความเสียหายทางนิวเคลียร์ซึ่งผู้ประกอบการที่ต้องรับผิดมีสถานประกอบการนิวเคลียร์ซึ่งใช้เพื่อวัตถุประสงค์ในทางสันติซึ่งตั้งอยู่ในอาณาเขตของประเทศภาคี และเฉพาะกับความเสียหายทางนิวเคลียร์ที่มีลักษณะดังต่อไปนี้

(1) ความเสียหายที่เกิดขึ้นในอาณาเขตของประเทศภาคี

(2) ความเสียหายที่เกิดขึ้นนอกอาณาเขตของประเทศภาคี ซึ่งเกิดขึ้นบนหรือที่เกิดขึ้นกับเรือหรืออากาศยานซึ่งชักธงหรือจดทะเบียนในประเทศภาคี หรือซึ่งเกิดขึ้นบนหรือที่เกิดขึ้นกับเกาะที่สร้างขึ้นหรือสิ่งปลูกสร้างหรือโครงสร้างภายใต้เขตอำนาจของประเทศภาคี หรือผู้ที่ได้รับความเสียหายเป็นคนชาติของประเทศภาคี แต่ไม่รวมถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นในหรือนอกอาณาเขตทางทะเลของประเทศที่ไม่ได้เป็นภาคีแห่งอนุสัญญานี้

(3) ความเสียหายที่เกิดขึ้นในหรือเหนือเขตเศรษฐกิจจำเพาะหรือไหล่ทวีปของประเทศภาคีในการใช้ประโยชน์หรือสำรวจทรัพยากรธรรมชาติในบริเวณดังกล่าว

2) ความเสียหายที่ได้รับความคุ้มครองภายใต้อนุสัญญากรุงบรัสเซล

อนุสัญญากรุงบรัสเซลได้กำหนดให้ประเทศภาคีดำเนินการให้มีค่าเสียหายเพื่อรองรับสำหรับอุบัติการณ์นิวเคลียร์เป็นจำนวน 1,500,000,000 ยูโรต่อหนึ่งอุบัติการณ์ทาง นิวเคลียร์ซึ่งจำนวนดังกล่าวประกอบไปด้วยองค์ประกอบสามส่วน (มาตรา 3) ได้แก่

(1) ส่วนที่หนึ่งเป็นจำนวนอย่างน้อย 700,000,000 ยูโร ได้รับจากหลักประกัน ทางการเงินหรือจากรัฐบาลของประเทศภาคีตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 10 (c) ของอนุสัญญากรุงปารีส

(2) ส่วนที่สองเป็นจำนวนระหว่างเงินจำนวนแรกและ 1,200,000,000 ยูโรซึ่งจ่ายจากรัฐบาลของประเทศภาคีซึ่งมีสถานประกอบการนิวเคลียร์ตั้งอยู่

(3) ระหว่างจำนวน 1,200,000,000 ยูโรและ 1,500,000,000 ยูโร ซึ่งจ่ายจากรัฐบาลของประเทศภาคีตามสัดส่วนการคำนวณที่กำหนดไว้ในมาตรา 12 แห่งอนุสัญญากรุงบรัสเซล

ในการจัดสรรค่าเสียหายนั้น อนุสัญญากรุงบรัสเซลไม่ได้กำหนดสัดส่วนการจัดสรรค่าเสียหายไว้ เพียงแต่กำหนดการจัดสรรให้เป็นไปด้วยความเป็นธรรมและโดยไม่มีการเลือกปฏิบัติบนเงื่อนไขของสัญชาติ ภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ (มาตรา 8)

3.1.3 อนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยความรับผิดทางแพ่งต่อความเสียหายทางนิวเคลียร์ (Vienna Convention on Civil Liability for Nuclear Damage)

อนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยความรับผิดทางแพ่งต่อความเสียหายทางนิวเคลียร์ (Vienna Convention on Civil Liability for Nuclear Damage) ได้รับการรับรองเมื่อวันที่ 21 พฤษภาคม พ.ศ. 2506 และมีผลใช้บังคับในวันที่ 12 พฤศจิกายน พ.ศ. 2520

ปัจจุบันมีประเทศภาคีจำนวน 35 ประเทศ [2] ได้แก่ ประเทศอาร์เจนตินา ประเทศ อาร์มาเนีย ประเทศเบลารุส ประเทศโบลิเวีย ประเทศบอสเนีย ประเทศบราซิล ประเทศบัลกาเรีย ประเทศแคมารูน ประเทศชิลี ประเทศโครเอเชีย ประเทศคิวบา สาธารณรัฐเช็ค ประเทศอียิปต์ ประเทศเอสโตเนีย ประเทศฮังการี ประเทศแลตเวีย ประเทศลิธัวเนีย ประเทศเม็กซิโก ประเทศมอนเตอเนอโก ประเทศไนเจอร์ ประเทศไนจีเรีย ประเทศเปรู ประเทศฟิลิปปินส์ ประเทศโปแลนด์ สาธารณรัฐมอนโดวา ประเทศโรมาเนีย สหพันธรัฐรัสเซีย ประเทศเซนต์วินเซนต์ ประเทศเซอเบีย ประเทศสโลวาเกีย ประเทศเมสโดเนีย ประเทศทรีนีดาร์ด ประเทศยูเครน อังกฤษ ประเทศอุรุกวัย

อนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยความรับผิดทางแพ่งต่อความเสียหายทางนิวเคลียร์ ได้รับการแก้ไขเพิ่มเติมโดยพิธีสาร ฉบับวันที่ 12 กันยายน พ.ศ. 2540 (Protocal to Amend the Vienna Convention on Civil Liability for Nuclear Damage of 21 May 1963) ซึ่งมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 4 ตุลาคม พ.ศ. 2546 โดยมีประเทศภาคี 5 ประเทศที่ได้ให้สัตยาบันกับพิธีสารฉบับนี้ ได้แก่ ประเทศอาร์เจนตินา ประเทศเบลารุส ประเทศแลตเวีย ประเทศมอร็อคโค และประเทศโรมาเนีย

ทั้งนี้ อนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยความรับผิดทางแพ่งต่อความเสียหายทางนิวเคลียร์มีหลักการเดียวกันกับอนุสัญญาว่าด้วยความรับผิดต่อบุคคลที่สามในด้านพลังงานนิวเคลียร์ ซึ่งได้กล่าวมาแล้วนั้น โดยมีสาระสำคัญดังนี้

1) ขอบเขตการบังคับใช้อนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยความรับผิดทางแพ่งต่อความเสียหายทางนิวเคลียร์

อนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยความรับผิดทางแพ่งต่อความเสียหายทางนิวเคลียร์มีผลบังคับใช้กับความเสียหายทางนิวเคลียร์ไม่ว่าเกิดขึ้น ณ ที่ใด (มาตรา 2 วรรค 1) ไม่ว่าจะเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นในอาณาเขตหรือน่านน้ำของประเทศที่เป็นภาคีแห่งอนุสัญญานี้หรือไม่ก็ตาม ซึ่งใช้บังคับกับกรณีดังต่อไปนี้

---

[2] International Atomic Energy Agency, "Vienna Convention on Civil Liability for Nuclear Damage. Retrieved June 3, 2 008, **from http://www.iaea.org/Publications/Documents/Conventions/liability_status.pdf**

(1) ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากอุบัติการณ์นิวเคลียร์ที่เกิดขึ้นในสถานประกอบ กิจการนิวเคลียร์ของผู้ประกอบการนั้น (มาตรา 2 วรรค 1 (a))

(2) ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากอุบัติการณ์นิวเคลียร์ที่เกี่ยวข้องกับวัสดุนิวเคลียร์ซึ่งขนส่งจากสถานที่ประกอบกิจการนิวเคลียร์ของผู้ประกอบการก่อนที่ความรับผิดที่เกี่ยวข้องกับวัสดุนิวเคลียร์ดังกล่าวจะโอนไปยังผู้ประกอบการรายอื่นหรือบุคคลอื่นแล้ว (มาตรา 2 วรรค 1 (b))

(3) ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากอุบัติการณ์นิวเคลียร์ที่เกี่ยวข้องกับวัสดุนิวเคลียร์ซึ่งขนส่งมายังสถานที่ประกอบกิจการนิวเคลียร์ของผู้ประกอบการภายหลังจากที่ความรับผิดที่เกี่ยวข้องกับวัสดุนิวเคลียร์นั้นได้โอนจากผู้ประกอบการรายอื่นหรือบุคคลอื่นมาให้แก่ผู้ประกอบการนี้แล้ว (มาตรา 2 วรรค 1 (c))

2) หลักความรับผิดภายใต้อนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยความรับผิดทางแพ่งต่อความเสียหายทางนิวเคลียร์

หลักความรับผิดภายใต้อนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยความรับผิดทางแพ่งต่อความเสียหายทางนิวเคลียร์ มีลักษณะที่เหมือนกันกับอนุสัญญาว่าด้วยความรับผิดต่อบุคคลที่สามในด้านพลังงานนิวเคลียร์ ดังนั้นจึงขอสรุปเพียงสาระสำคัญ ดังนี้

(1) ความรับผิดของผู้ประกอบการเป็นความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability)

ดังปรากฏอยู่ในมาตรา 4 (1) กล่าวคือ ผู้ประกอบการในสถานประกอบการนิวเคลียร์ (an operator of a nuclear installation) มีความรับผิดต่อบุคคลที่สามโดยเด็ดขาดในความเสียหายจากอุบัติการณ์นิวเคลียร์ที่เกิดขึ้น ณ สถานประกอบการนิวเคลียร์ของตน หรือในระหว่างการขนส่งวัสดุนิวเคลียร์ไปยังหรือจากสถานที่ดังกล่าว

อย่างไรก็ตาม ผู้ประกอบการไม่ต้องรับผิดตามที่กำหนดในอนุสัญญา ในกรณีที่ความเสียหายทางนิวเคลียร์เกิดขึ้นโดยตรงจากพิพาทกันด้วยอาวุธ การกระทำอันเป็นปฏิปักษ์ต่อกัน สงครามกลางเมือง และการจลาจล (มาตรา 4 วรรค 3)

นอกจากนี้ ในกรณีที่ความเสียหายทางนิวเคลียร์เกิดขึ้นจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของผู้ที่ได้รับความเสียหาย ศาลอาจกำหนดให้ผู้ประกอบการไม่ต้องรับผิดต่อบุคคลนั้นหรือรับผิดต่อบุคคลนั้นเพียงบางส่วน (มาตรา 4 วรรค 2)

(2) ผู้ประกอบการต้องรับผิดในความเสียหายทางนิวเคลียร์แต่เพียงผู้เดียว (Exclusive liability)

ผู้ประกอบการในสถานประกอบการนิวเคลียร์มีความรับผิดในอุบัติการณ์นิวเคลียร์ที่เกิดขึ้น ณ สถานประกอบการนิวเคลียร์ของตนหรือในระหว่างการขนส่งวัสดุนิวเคลียร์

ไปยังหรือจากสถานที่ดังกล่าวแต่เพียงผู้เดียว โดยผู้ประกอบการจะต้องรับผิดตามกฎหมายโดยไม่ต้องคำนึงว่าอุบัติเหตุเกิดขึ้นจากการกระทำของผู้ใด (มาตรา 2 และมาตรา 4 วรรค 1 และ 2)

นอกจากนี้ ผู้รับประกันภัยและผู้ค้ำประกันที่เกี่ยวข้องอาจถูกฟ้องคดีโดยตรงได้หากตามกฎหมายของประเทศที่มีเขตอำนาจอนุญาตให้ฟ้องคดีได้โดยตรง (มาตรา 2 วรรค 7)

(3) เขตอำนาจศาล

อนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยความรับผิดทางแพ่งต่อความเสียหายทางนิวเคลียร์กำหนดให้ศาลของประเทศภาคีซึ่งอุบัติการณ์นิวเคลียร์เกิดขึ้นในอาณาเขตหรือในเขตเศรษฐกิจจำเพาะเป็นศาลที่มีเขตอำนาจเพียงศาลเดียวที่มีอำนาจในการพิจารณาความรับผิดจากอุบัติการณ์นิวเคลียร์ และในกรณีที่อุบัติการณ์นิวเคลียร์เกิดขึ้นนอกอาณาเขตหรือเขตเศรษฐกิจจำเพาะของประเทศภาคี หรือในกรณีที่ไม่อาจกำหนดได้ว่าอุบัติการณ์นิวเคลียร์เกิดขึ้น ณ ที่ใด อนุสัญญาดังกล่าวกำหนดให้ศาลของประเทศที่เป็นที่ตั้งของสถานประกอบการนิวเคลียร์ของผู้ประกอบการที่ต้องรับผิดชอบเป็นศาลที่มีเขตอำนาจ (มาตรา 11)

นอกจากนั้น กำหนดให้ลักษณะ รูปแบบและขอบเขตของค่าเสียหายรวมถึงการจัดสรรค่าเสียหายให้เป็นไปตามกฎหมายของประเทศซึ่งเป็นที่ตั้งของศาลที่มีเขตอำนาจดังกล่าว (มาตรา 7)

3) ความเสียหายที่ได้รับการคุ้มครองภายใต้อนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยความรับผิดทางแพ่งต่อความเสียหายทางนิวเคลียร์

(1) ประเภทความเสียหายทางนิวเคลียร์ (nuclear damage) ซึ่งได้รับการคุ้มครองภายใต้อนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยความรับผิดทางแพ่งต่อความเสียหายทางนิวเคลียร์

ความเสียหายที่ได้รับความคุ้มครองภายใต้อนุสัญญาฉบับนี้ ครอบคลุมถึงความเสียหาย (มาตรา 1 วรรค 1 (k) (1) - (6)) มีดังต่อไปนี้

ก. ความเสียหายต่อชีวิตและร่างกาย

ข. ความเสียหายต่อทรัพย์สิน

ค. ความเสียหายทางเศรษฐกิจ

ง. ค่าใช้จ่ายในการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม

จ. การสูญเสียรายได้อันเนื่องมาจากการใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อม

ฉ. ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวเนื่องกับมาตรการป้องกันความเสียหายจากนิวเคลียร์

ข้อที่แตกต่างจากอนุสัญญาว่าด้วยความรับผิดต่อบุคคลที่สามในด้านพลังงานนิวเคลียร์ คือ อนุสัญญาอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยความรับผิดทางแพ่งต่อความเสียหายทาง

นิวเคลียร์ ยังได้กำหนดให้ความเสียหายทางนิวเคลียร์รวมถึงความเสียหายทางเศรษฐกิจอื่น ซึ่งอาจเรียกได้ตามกฎหมายแพ่งทั่วไปในศาลที่มีเขตอำนาจ

(2) จำนวนความเสียหายที่ได้รับความคุ้มครอง

ความรับผิดของผู้ประกอบการในการชดใช้ค่าเสียหายแก่ผู้ที่ได้รับความเสียหายจะไม่เกินไปกว่าจำนวนที่กำหนดไว้ ถึงแม้ว่าค่าเสียหายที่เกิดขึ้นจริงจะสูงไปกว่าจำนวนที่ผู้ประกอบการจะต้องรับผิดตามกฎหมายก็ตาม

อย่างไรก็ตาม ประเทศภาคีอาจกำหนดให้ผู้ประกอบการต้องรับผิดมากกว่าจำนวนที่กำหนดไว้ภายใต้อนุสัญญาหรือกำหนดให้ผู้ประกอบการมีความรับผิดโดยไม่จำกัดก็ได้

อนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยความรับผิดทางแพ่งต่อความเสียหายทางนิวเคลียร์ได้กำหนดจำนวนค่าเสียหายขั้นต่ำที่ผู้ประกอบการจะต้องรับผิดไว้เท่ากับ 300,000,000 SDRs ของกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund) แต่ในระยะ 15 ปี นับแต่วันที่พิธีสารฉบับปี 2540 มีผลใช้บังคับ ประเทศภาคีอาจกำหนดจำนวนขั้นต่ำที่ผู้ประกอบจะต้องรับผิดเท่ากับ 100,000,000 SDRs ก็ได้

ในกรณีที่ประเทศภาคีได้กำหนดจำนวนเงินขั้นต่ำไว้น้อยกว่าจำนวนข้างต้น (แต่ต้องไม่ต่ำกว่า 150,000,000 SDRs สำหรับจำนวน 300,000,000 SDRs) ประเทศภาคีจะต้องจัดให้มีการสนับสนุนเงินทุนจากรัฐ (public funds) จนครบจำนวน 300,000,000 SDRs หรือ 100,000,000 SDRs ข้างต้น นอกจากนั้น ประเทศภาคีอาจกำหนดให้ค่าเสียหายขั้นต่ำให้น้อยกว่าจำนวนขั้นต่ำข้างต้น แต่ไม่น้อยไปกว่า 5,000,000 SDRs ก็ได้ โดยคำนึงถึงลักษณะของสถานที่ประกอบกิจการนิวเคลียร์หรือวัสดุนิวเคลียร์ที่เกี่ยวข้อง

ทั้งนี้ จำนวนค่าเสียหายขั้นต่ำข้างต้น ยังไม่รวมดอกเบี้ยและค่าใช้จ่ายที่กำหนดโดยศาลที่มีเขตอำนาจ (มาตรา 5A วรรค 1)

(3) การจัดให้มีหลักประกันให้ครอบคลุมความรับผิด

ผู้ประกอบการมีหน้าที่ที่จะต้องจัดให้มีหลักประกันทางการเงินให้ครอบคลุมจำนวนที่ตนมีความรับผิดต่อบุคคลที่สามตลอดระยะเวลาที่กำหนดไว้ตามกฎหมาย เพื่อเป็นหลักประกันว่าในกรณีที่มีอุบัติการณ์เกิดขึ้นในอนาคตจะสามารถชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ผู้ได้รับความเสียหายจากอุบัติการณ์นิวเคลียร์ได้แน่นอน ซึ่งหลักประกันทางการเงินดังกล่าวอาจอยู่ในรูปแบบของการประกันภัย หรือหลักประกันทางการเงินในรูปแบบอื่นๆ (มาตรา 7 วรรค 1 (a))

(4) ความรับผิดโดยจำกัดเวลา

การเรียกร้องความเสียหายจากอุบัติการณ์นิวเคลียร์จะถูกจำกัดด้วยระยะเวลาตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายภายในของแต่ละประเทศซึ่งอาจเป็นการกำหนดไว้ในลักษณะเป็นอายุความหรืออายุสิทธิก็ได้

อนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยความรับผิดทางแพ่งต่อความเสียหายทางนิวเคลียร์ได้กำหนดให้สิทธิในการเรียกร้องค่าเสียหายภายใต้อนุสัญญาสิ้นสุดลงไม่ว่าด้วยอายุความหรืออายุสิทธิหากไม่มีการฟ้องคดีภายในกำหนดระยะเวลา 30 ปี นับแต่วันที่เกิดอุบัติการณ์นิวเคลียร์สำหรับความเสียหายต่อชีวิตและร่างกาย และ 10 ปี นับแต่วันที่เกิดอุบัติการณ์นิวเคลียร์สำหรับความเสียหายอื่น หรือระยะเวลาที่ยาวกว่านั้นที่ประเทศภาคีได้กำหนดให้มีมาตรการที่ครอบคลุมความรับผิดของผู้ประกอบการตลอดระยะเวลาดังกล่าว (มาตรา 6 วรรค 1 (a) และ (b))

นอกจากนั้น สิทธิในการเรียกร้องค่าเสียหายภายใต้อนุสัญญาอาจสิ้นสุดลงหากว่าผู้ที่ได้รับความเสียหายไม่ได้ฟ้องคดีภายในระยะเวลาซึ่งกำหนดไว้ไม่ต่ำกว่า 3 ปีนับแต่วันที่บุคคลซึ่งได้รับความเสียหายรู้หรือสมควรรู้ถึงความเสียหายและตัวผู้ประกอบการผู้ต้องรับผิด (มาตรา 6 วรรค 3)

3.1.4 อนุสัญญาว่าด้วยค่าเสียหายเสริมต่ออุบัติการณ์นิวเคลียร์ (the Convention on Supplementary Compensation for Nuclear Damage)

อนุสัญญาว่าด้วยค่าเสียหายเสริมต่ออุบัติการณ์นิวเคลียร์ (the Convention on Supplementary Compensation for Nuclear Damage) ได้รับการรับรองเมื่อวันที่ 12 กันยายน พ.ศ. 2540

อนุสัญญาว่าด้วยค่าเสียหายเสริมต่ออุบัติการณ์นิวเคลียร์นี้มีลักษณะที่แตกต่างจากอนุสัญญากรุงบรัสเซล คือ ในขณะที่อนุสัญญากรุงบรัสเซลมีผลใช้บังคับที่ผูกอยู่กับอนุสัญญาว่าด้วยความรับผิดต่อบุคคลที่สามในด้านพลังงานนิวเคลียร์ (อนุสัญญากรุงปารีส) แต่อนุสัญญาว่าด้วยค่าเสียหายเสริมต่ออุบัติการณ์นิวเคลียร์นี้มีลักษณะเป็นเอกเทศ (free standing) ต่างหากจากอนุสัญญาว่าด้วยความรับผิดต่อบุคคลที่สามในด้านพลังงานนิวเคลียร์ (อนุสัญญากรุงปารีส) หรืออนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยความรับผิดทางแพ่งต่อความเสียหายทางนิวเคลียร์ และได้เปิดโอกาสให้ประเทศที่เป็นภาคีแห่งอนุสัญญาว่าด้วยความรับผิดต่อบุคคลที่สามในด้านพลังงานนิวเคลียร์ (อนุสัญญากรุงปารีส) หรืออนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยความรับผิดทางแพ่งต่อความเสียหายทางนิวเคลียร์สามารถเข้าเป็นภาคีแห่งอนุสัญญานี้ได้

นอกจากนี้ อนุสัญญาว่าด้วยค่าเสียหายเสริมต่ออุบัติการณ์นิวเคลียร์นี้ยังเปิดโอกาสให้ประเทศที่ไม่เป็นภาคีแห่งอนุสัญญาว่าด้วยความรับผิดต่อบุคคลที่สามในด้านพลังงานนิวเคลียร์

(อนุสัญญากรุงปารีส) หรืออนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยความรับผิดทางแพ่งต่อความเสียหายทางนิวเคลียร์สามารถเข้าเป็นภาคีแห่งอนุสัญญานี้ได้ หากว่ากฎหมายภายในว่าด้วยความรับผิดในอุบัติเหตุทางนิวเคลียร์ของประเทศดังกล่าวมีหลักเกณฑ์สอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยความรับผิดต่อบุคคลที่สามในด้านพลังงานนิวเคลียร์ (อนุสัญญากรุงปารีส) หรืออนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยความรับผิดทางแพ่งต่อความเสียหายทางนิวเคลียร์ตามที่กำหนดไว้ในภาคผนวกของอนุสัญญาดังกล่าว

ปัจจุบันอนุสัญญาฉบับนี้ยังไม่มีผลใช้บังคับ[3]

1) ขอบเขตการบังคับใช้อนุสัญญาว่าด้วยค่าเสียหายเสริมต่ออุบัติการณ์นิวเคลียร์

อนุสัญญาว่าด้วยค่าเสียหายเสริมต่ออุบัติการณ์นิวเคลียร์ (the Convention on Supplementary Compensation for Nuclear Damage) เป็นความเสียหายนอกเหนือไปจากจำนวนที่ผู้ประการสถานประกอบการนิวเคลียร์จะต้องรับผิดชอบภายใต้อนุสัญญาว่าด้วยความรับผิดต่อบุคคลที่สามในด้านพลังงานนิวเคลียร์ (อนุสัญญากรุงปารีส) หรืออนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยความรับผิดทางแพ่งต่อความเสียหายทางนิวเคลียร์

อนุสัญญาว่าด้วยค่าเสียหายเสริมต่ออุบัติการณ์นิวเคลียร์ ไม่ได้กำหนดขอบเขตของการบังคับใช้ไว้เป็นการเฉพาะ ดังนั้นจึงมีขอบเขตการใช้ตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายภายในของประเทศภาคี ซึ่งเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาว่าด้วยความรับผิดต่อบุคคลที่สามในด้านพลังงานนิวเคลียร์ (อนุสัญญากรุงปารีส) หรืออนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยความรับผิดทางแพ่งต่อความเสียหายทางนิวเคลียร์ หรือตามที่กำหนดไว้ในภาคผนวกของอนุสัญญานี้[4] เช่น สถานประกอบการนิวเคลียร์ที่ครอบคลุม ประเภทของความเสียหายทางนิวเคลียร์ และอุบัติการณ์นิวเคลียร์ที่อยู่ภายใต้บังคับแห่งอนุสัญญา

อย่างไรก็ตาม อนุสัญญาว่าด้วยค่าเสียหายเสริมต่ออุบัติการณ์นิวเคลียร์นี้ได้กำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับขอบเขตของการบังคับใช้ในการจัดสรรค่าเสียหายเสริมบางประการ โดยได้

---

[3] International Atomic Energy Agency, "Convention on Supplementary Compensation for Nuclear Damage. Retrieved June 3, 2008, from

http://www.iaea.org/Publications/Documents/Conventions/supcomp_status.pdf

[4] IAEA International Expert Group on Nuclear Liability (INLEX), "the 1997 Vienna Convention on Civil Liability for Nuclear Damage and the 1997 Convention on Supplementary Compensation for Nuclear Damage Explanatory Texts. Retrieved June 20,2008, **from**

http://www.iaea.org/About/Policy/GC/GC48/Documents/gc48inf5expltest.pdf

กำหนดให้ค่าเสียหายในส่วนนี้ให้นำมาจัดสรรให้ความเสียหายทางนิวเคลียร์เฉพาะในกรณีดังต่อไปนี้

(1) ความเสียหายที่เกิดขึ้นในอาณาเขตของประเทศภาค

(2) ความเสียหายที่เกิดขึ้นนอกอาณาเขตของประเทศภาคี ซึ่งเกิดขึ้นในหรือที่เกิดขึ้นกับเรือหรืออากาศยานซึ่งชักธงหรือจดทะเบียนในประเทศภาคี เกาะที่สร้างขึ้นหรือสิ่งปลูก สร้างหรือโครงสร้างภายใต้เขตอำนาจของประเทศภาคี หรือผู้ที่ได้รับความเสียหายเป็นคนชาติของประเทศภาคี แต่ไม่รวมถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นในหรือเหนืออาณาเขตของทางทะเลของประเทศที่ไม่ได้เป็นภาคีแห่งอนุสัญญานี้

(3) ความเสียหายที่เกิดขึ้นในหรือเหนือเขตเศรษฐกิจจำเพาะหรือไหล่ทวีปของประเทศภาคีในการใช้ประโยชน์หรือสำรวจทรัพยากรธรรมชาติในบริเวณดังกล่าว

2) ความเสียหายที่ได้รับความคุ้มครองภายใต้อนุสัญญาว่าด้วยค่าเสียหายเสริมต่ออุบัติการณ์นิวเคลียร์

อนุสัญญาว่าด้วยค่าเสียหายเสริมต่ออุบัติการณ์นิวเคลียร์ ได้กำหนดองค์ประกอบของค่าเสียหายเสริมไว้ในมาตรา 3 ของอนุสัญญา ซึ่งมีองค์ประกอบ 2 ส่วน คือ

(1) องค์ประกอบส่วนแรก เป็นจำนวนอย่างน้อย 300,000,000 SDRs (หรือ 150,000,000 SDRs ในช่วงระยะเวลา 10 ปีนับแต่วันที่อนุสัญญานี้ได้รับการรับรอง) ต่ออุบัติการณ์นิวเคลียร์ ซึ่งอาจเป็นจำนวนที่ผู้ประกอบการจะต้องดำรงไว้ตามกฎหมาย หรือจากรัฐบาลของประเทศภาคีหรือจากทั้งสองแหล่งประกอบกัน

(2) องค์ประกอบส่วนที่สอง เป็นส่วนที่จ่ายจากรัฐบาลของประเทศภาคี (public funds) แต่ละประเทศ ซึ่งคำนวณตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในมาตรา 4 แห่งอนุสัญญา

ในการจัดสรรค่าเสียหายนั้น อนุสัญญาว่าด้วยค่าเสียหายเสริมได้กำหนดให้ค่าเสียหายในส่วนแรก (300,000,000 SDRs) ให้จัดสรรระหว่างผู้ที่ได้รับความเสียหายอย่างเป็นธรรมและโดยไม่มีการเลือกปฏิบัติบนเงื่อนไขของสัญชาติ ภูมิลำเนา หรือถิ่นที่อยู่ เว้นแต่ตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในความเสียหายทางนิวเคลียร์ของประเทศภาคีจะไม่มีผลบังคับใช้กับประเทศที่ไม่ได้เป็นภาคี (เช่น ตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในอนุสัญญากรุงเวียนนาหรืออนุสัญญากรุงปารีส)

สำหรับค่าเสียหายในส่วนที่สองที่จ่ายจากรัฐบาลของประเทศภาคีนั้น อนุสัญญาได้กำหนดให้ค่าเสียหายในส่วนนี้ให้นำมาจัดสรรให้ความเสียหายทางนิวเคลียร์เฉพาะในกรณีดังต่อไปนี้

ก. ความเสียหายที่เกิดขึ้นในอาณาเขตของประเทศภาคี

ข. ความเสียหายที่เกิดขึ้นนอกอาณาเขตของประเทศภาคี ซึ่งเกิดขึ้นในหรือที่เกิดขึ้นกับเรือหรืออากาศยานซึ่งชักธงหรือจดทะเบียนในประเทศภาคี เกาะที่สร้างขึ้นหรือสิ่งปลูกสร้างหรือโครงสร้างภายใต้เขตอำนาจของประเทศภาคี หรือผู้ที่ได้รับความเสียหายเป็นคนชาติของประเทศภาคี แต่ไม่รวมถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นในหรือเหนืออาณาเขตของทางทะเลของประเทศที่ไม่ได้เป็นภาคีแห่งอนุสัญญานี้

ค. ความเสียหายที่เกิดขึ้นในหรือเหนือเขตเศรษฐกิจจำเพาะหรือไหล่ทวีปของประเทศภาคีในการใช้ประโยชน์หรือสำรวจทรัพยากรธรรมชาติในบริเวณดังกล่าว

นอกจากนี้ในระหว่างประเทศภาคีด้วยกันเองนั้น อนุสัญญายังได้กำหนดสัดส่วนการจัดสรรค่าเสียหายจากค่าเสียหายในส่วนที่สองไว้ กล่าวคือ ร้อยละ 50 ให้จัดสรรให้กับการเรียกร้องค่าเสียหายที่เกิดขึ้นในหรือนอกประเทศที่เป็นที่ตั้งสถานประกอบการนิวเคลียร์และอีกร้อยละ 50 ให้จัดสรรแก่ความเสียหายที่เกิดขึ้นนอกประเทศที่เป็นที่ตั้งสถานประกอบการนิวเคลียร์โดยเฉพาะ

3.1.5 พิธีสารร่วมว่าด้วยการบังคับใช้อนุสัญญากรุงเวียนนาและอนุสัญญากรุงปารีส (Joint Protocol Relating to the Application of the Vienna Convention and the Paris Convention)

พิธีสารร่วมว่าด้วยการบังคับใช้อนุสัญญากรุงเวียนนาและอนุสัญญากรุงปารีส (Joint Protocol Relating to the Application of the Vienna Convention and the Paris Convention) ได้มีการรับรองเมื่อวันที่ 21 กันยายน พ.ศ. 2531 และมีผลใช้บังคับในวันที่ 27 เมษายน พ.ศ. 2535

ปัจจุบันมีภาคี จำนวน 24 ประเทศ[5] ได้แก่ ประเทศบัลแกเรีย ประเทศแคมารูน ประเทศชิลี ประเทศโครเอเชีย ประเทศสาธารณรัฐเช็ค ประเทศเดนมาร์ค ประเทศอียิปต์ ประเทศเอสโตเนีย ประเทศฟินแลนด์ ประเทศเยอรมนี ประเทศกรีซ ประเทศฮังการี ประเทศแลตเวีย ประเทศลิธัวเนีย ประเทศเนเธอร์แลนด์ ประเทศนอร์เวย์ ประเทศโปแลนด์ ประเทศโรมาเนีย ประเทศเกรนาดีนส์ ประเทศสโลวาเนีย ประเทศสโลวาเกีย ประเทศสวีเดน ประเทศตุรกี และประเทศยูเครน

ประเทศที่เป็นภาคีของพิธีสารร่วมว่าด้วยการบังคับใช้อนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยความรับผิดทางแพ่งต่อความเสียหายทางนิวเคลียร์ และอนุสัญญาว่าด้วยความรับผิดต่อบุคคลที่สามในด้านพลังงานนิวเคลียร์ (อนุสัญญากรุงปารีส) นี้และเป็นภาคีแห่งอนุสัญญาว่าด้วยความรับผิดทาง

---

[5] International Atomic Energy Agency, "Joint Protocol Relating to the Vienna Convention and the Paris Convention-latest status. Retrieved June 3,2008, **from**

http://www.iaea.org/Publications/Documents/Conventions/jointprot_status.pdf

นิวเคลียร์อนุสัญญาใดอนุสัญญาหนึ่งจะได้รับประโยชน์จากการบังคับใช้ของอนุสัญญาอีกฉบับหนึ่งซึ่งไม่ได้เป็นภาคีด้วย

3.2 กฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง

ในส่วนนี้จะขอยกตัวอย่างประเทศที่มีกฎหมายซึ่งมีบทบัญญัติในการเยียวยาความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์ ซึ่งได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศญี่ปุ่น

3.2.1 ประเทศสหรัฐอเมริกา

เมื่อปี พ.ศ. 2548 ประเทศสหรัฐอเมริกาได้ใช้พลังงานนิวเคลียร์ผลิตไฟฟ้าเกือบร้อยละ 19 ของไฟฟ้าที่ผลิตได้ ในปัจจุบันประเทศสหรัฐอเมริกามีเครื่องปฏิกรณ์นิวเคลียร์ที่ใช้งานอยู่ 103 เครื่อง ซึ่งมีทั้งชนิดแบบน้ำอัดความดันและแบบน้ำเดือด โรงงานพลังงานนิวเคลียร์เหล่านี้ผลิตไฟฟ้าได้ถึง 780 พันล้านกิโลวัตต์ชั่วโมง

ปัจจุบันกระทรวงพลังงานได้ริเริ่มโครงการ Generation IV (Gen4) เพื่อพัฒนาแบบเครื่องปฏิกรณ์นิวเคลียร์ทางพาณิชย์แบบใหม่และนวัตกรรมใหม่ในปี พ.ศ. 2583 โครงการนี้มีความเกี่ยวข้องทั้งภายในและระหว่างประเทศ

ประเทศสหรัฐอเมริกามีกฎหมายหลักด้านนิวเคลียร์ คือ The Atomic Energy Act of 1954 ซึ่งกำหนดให้ฝ่ายปกครองสามารถที่จะไปออกกฎระเบียบเพื่อควบคุมดูแลได้ ซึ่งเรียกว่า Code of Federal Regulations (CFR) กฎระเบียบที่เกี่ยวกับนิวเคลียร์ส่วนใหญ่กำหนดไว้ใน 10 CFR

นอกจากนี้มี The Nuclear Waste Policy Act of 1982 ซึ่งกฎหมายฉบับนี้สร้างความรับผิดชอบให้รัฐบาลกลางเป็นผู้กำหนดสถานที่สำหรับการจัดการกากกัมมันตรังสีระดับสูงและเชื้อเพลิงนิวเคลียร์ใช้แล้ว และความรับผิดชอบของผู้ก่อให้เกิดกากกัมมันตรังสีเพื่อรับภาระต้นทุนการจัดการกากกัมมันตรังสีเป็นการถาวร และกำหนดการมีส่วนร่วมแก่สาธารณชน มลรัฐ เผ่าชนต่างๆ ในการวางแผนและการพัฒนาสถานที่เก็บที่ถาวร

The Price-Anderson Act เป็นกฎหมายที่ควบคุมความรับผิดและการชดใช้ความเสียหายในเหตุการณ์ด้านนิวเคลียร์ที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมของผู้รับใบอนุญาตจาก Nuclear Regulatory Commision (NRC) และผู้ได้รับสัญญาจาก US Department of Energy (DOE) เหตุการณ์ทางนิวเคลียร์ที่กำหนดเกี่ยวกับการชดใช้ความเสียหายทางด้านนิวเคลียร์ รวมถึงกรณีที่องค์กรของรัฐบาลผู้มีหน้าที่รับผิดชอบได้สั่งให้มีการอพยพเพื่อป้องกันความเสียหายล่วงหน้า แม้การอพยพนั้นเกิดเนื่องจากมีเหตุการณ์ที่ส่อว่าจะเกิดอันตรายของการบาดเจ็บด้านร่างกายหรือความเสียหายด้าน

ทรัพย์สิน แม้จะไม่มีการปล่อยหรือรั่วไหลของสารกัมมันตรังสีออกจากสถานประกอบการนิวเคลียร์ก็ตาม นอกจากนี้กล่าวถึงการจำกัดความรับผิดสำหรับโรงงานนิวเคลียร์

กฎหมายหลักที่กำกับดูแลการใช้วัสดุนิวเคลียร์และอุปกรณ์นิวเคลียร์ ได้แก่ Atomic Energy Act of 1954 พระราชบัญญัตินี้ใช้กับทั้งการใช้วัสดุนิวเคลียร์โดยฝ่ายพลเรือนและทางทหาร โดยในฝ่ายพลเรือนพระราชบัญญัติกำหนดทั้งเรื่องการพัฒนาและกฎระเบียบเกี่ยวกับการใช้วัสดุนิวเคลียร์และอุปกรณ์นิวเคลียร์ในสหรัฐอเมริกา และมีการประกาศนโยบายว่า “การพัฒนา การใช้และการควบคุมพลังงานปรมาณูจะมุ่งเพื่อส่งเสริมความสงบสุขในโลก ปรับปรุงสวัสดิการทั่วไป เพิ่มมาตรฐานการครองชีพ และเสริมสร้างความแข็งแกร่งในการแข่งขันเสรีให้องค์กรธุรกิจเอกชน” พระราชบัญญัตินี้กำหนดว่า การใช้วัสดุนิวเคลียร์และอุปกรณ์นิวเคลียร์ของพลเรือนต้องได้รับอนุญาต และมอบอำนาจให้ NRC วางกฎหรือระเบียบ และบังคับใช้มาตรฐานดังกล่าวเพื่อควบคุมการใช้ เนื่องจาก “คณะกรรมการมีความจำเป็นหรือเจตนารมณ์ที่จะปกป้องสุขภาพและความปลอดภัย และทำให้อันตรายแก่ชีวิตหรือทรัพย์สินลดน้อยลง” การกระทำของคณะกรรมการภายใต้พระราชบัญญัตินี้ต้องปฏิบัติตามขั้นตอนที่กำหนดในกฎหมาย ซึ่งคณะกรรมการต้องรับฟังความคิดเห็นและการพิจารณาทบทวนการปฏิบัติตามกฎหมายโดยศาลรัฐบาลกลาง แต่มลรัฐนั้นต้องแสดงให้เห็นก่อนว่าระบบกำกับดูแลของตนสอดคล้องกับระบบของ NRC และเพียงพอที่จะคุ้มครองด้านสาธารณสุขและความปลอดภัย โดย NRC ยังคงมีอำนาจเหนือสถานประกอบการนิวเคลียร์ภายในมลรัฐและการส่งออกจากมลรัฐ ทั้งนี้ มีการแก้ไขพระราชบัญญัติครั้งสำคัญครั้งหนึ่งเพื่อสร้างค่าชดเชยและข้อจำกัดความรับผิดของผู้รับใบอนุญาตสำหรับความเสียหายต่อบุคคลภายนอกที่ตั้ง (off-site person) หรือความเสียหายต่อทรัพย์สินที่เกิดจากอุบัติเหตุทางนิวเคลียร์

สำหรับในเรื่องความรับผิดต่อความเสียหายของบุคคลภายนอก the Price-Anderson Nuclear Industries Indemnity Act หรือที่เรียกว่า the Price-Anderson Act เป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์หลักในการชดใช้ความเสียหายในอุตสาหกรรมนิวเคลียร์ต่อสิทธิเรียกร้องความรับผิดที่เกิดจากเหตุการณ์นิวเคลียร์ ในขณะที่ยังคงรับประกันการชดเชยความเสียหายที่ครอบคลุมแก่สาธารณชนทั่วไป กฎหมายนี้สร้างระบบการประกันภัยประเภทที่ไม่ต้องพิสูจน์ความผิด ซึ่ง 10,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐแรกเป็นเงินทุนจากอุตสาหกรรมตามแผนงานที่กำหนดในกฎหมายนี้ สิทธิเรียกร้องที่เกินกว่า 10,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐถูกครอบคลุมโดยรัฐบาลกลาง วัตถุประสงค์หนึ่งในการออกกฎหมายฉบับนี้เนื่องจากเห็นว่ามีความจำเป็นที่จะต้องมีแรงจูงใจแก่การผลิตพลังงานนิวเคลียร์โดยเอกชน เพราะนักลงทุนไม่เต็มใจที่จะยอมรับความเสี่ยงเรื่องพลังงานนิวเคลียร์ที่ยังไม่รู้โดยไม่มีการจำกัดความรับผิดของพวกเขา

กฎหมายนี้กำหนดให้ผู้รับใบอนุญาตเครื่องปฏิกรณ์กำลังนิวเคลียร์จะต้องมีการประกันภัยจำนวนสูงสุดต่อเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับนิวเคลียร์ซึ่งมีอยู่ในตลาดประกันภัย สิทธิเรียกร้องทางการเงินใดซึ่งตกอยู่ภายในจำนวนสูงสุดนี้ถูกจ่ายโดยบริษัทประกันภัย กองทุน Price-Anderson ซึ่งถูกจ่ายโดยบริษัทเครื่องปฏิกรณ์นิวเคลียร์เองจะถูกใช้ในความแตกต่าง แต่ละบริษัทเครื่องปฏิกรณ์ถูกผูกมัดที่จะลงเงินถึง 95.8 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในเหตุการณ์อุบัติเหตุหนึ่งครั้ง จำนวนสูงสุดของกองทุนมีประมาณ 9.5 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ถ้าบริษัทเครื่องปฏิกรณ์ทั้งหมดถูกกำหนดให้ต้องจ่ายตามหน้าที่เต็มจำนวนแก่กองทุน กองทุนนี้ไม่ถูกจ่ายเว้นเสียแต่มีอุบัติเหตุเกิดขึ้น อย่างไรก็ตาม ผู้บริหารกองทุนถูกกำหนดให้ต้องมีแผนงานต่อเนื่องในการเลี้ยงกองทุนเพื่อที่ว่าผู้ร้องอาจได้รับการจ่ายทันทีที่เป็นไปได้ การจ่ายที่แท้จริงโดยบริษัทในเหตุการณ์อุบัติเหตุครั้งหนึ่งถูกตั้งอยู่ที่สิบห้าล้านเหรียญดอลลาร์สหรัฐต่อปี

ถ้ามีเหตุการณ์ทางนิวเคลียร์เกิดขึ้น NRC ต้องยื่นรายงานเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายของตนต่อศาลและต่อสภา ถ้าสิทธิเรียกร้องเกินกว่ามูลค่าสูงสุดของกองทุน Price-Anderson ประธานาธิบดีต้องยื่นข้อเสนอต่อสภา ข้อเสนอเหล่านี้ต้องมีรายละเอียดค่าใช้จ่ายในอุบัติเหตุแนะนำว่ากองทุนควรจะถูกสนับสนุนอย่างไร และแผนงานละเอียดสำหรับการจ่ายค่าชดเชยเต็มจำนวนและทันทีแก่ผู้ที่ได้รับผลกระทบ ภายใต้กฎหมายนี้ผู้บริหารกองทุนมีสิทธิที่จะเก็บเงินเพิ่มจากโรงงานได้อีกถ้าจำเป็น ถ้าสภาคองเกรสล้มเหลวที่จะให้เงินค่าชดเชย สิทธิเรียกร้องสามารถกระทำได้ภายใต้ the Tucker Act ซึ่งเป็นกฎหมายที่รัฐบาลสละความคุ้มกันตนเอง เนื่องจากความล้มเหลวที่จะบรรลุหน้าที่ในการจ่ายค่าชดเชยแก่ผู้ร้อง

Price-Anderson ครอบคลุมถึงอุปกรณ์ที่อยู่ในความครอบครองของ DOE ด้วย ผู้รับใบอนุญาตเอกชนและคู่สัญญาของพวกเขา รวมทั้งโรงงานเสริมสมรรถนะแร่ยูเรเนียม ห้องทดลองของประเทศ และสถานที่จัดการกากที่ Yucca Mountain การจ่ายค่าสินไหมทดแทนใดๆ สำหรับอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นจากอุปกรณ์ที่อยู่ในความครอบครองของ DOE นั้น เป็นค่าสินไหมทดแทนจากกองทุนซึ่งมาจากเงินงบประมาณของประเทศ ทั้งนี้ ขนาดของกองทุนถูกกำหนดโดยกฎหมายขึ้นกับจำนวนโรงงานที่ก่อให้เกิดกองทุนนั้น

ตั้งแต่มีการประกาศใช้ Price-Anderson จำนวนเงินประกันภัยทางนิวเคลียร์มีการจ่ายมาแล้ว 151 ล้านดอลลาร์สหรัฐ

สำหรับการเยียวยาความเสียหายเป็นไปตามหลักกฎหมายละเมิดของสหรัฐอเมริกา เป้าหมายสำคัญในการฟ้องคดีละเมิด คือ การฟ้องให้ผู้กระทำละเมิดชดใช้เยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำละเมิดนั้น โดยค่าเสียหายหรือคำสั่งศาลที่ศาลจะให้มีการเยียวยาความเสียหายนั้นที่สำคัญมี 4 อย่าง ได้แก่

1) ค่าเสียหายชดเชยความเสียหาย (Compensatory Damages) คือ ค่าเสียหายที่ชดเชยความเสียหายที่ผู้ถูกกระทำละเมิดได้รับจากการกระทำละเมิด ทั้งนี้ ในกรณีที่เป็นค่าเสียหายอันเนื่องมาจากการกรทำละเมิดต่อร่างกายนั้น ค่าเสียหายนี้จะครอบคลุมไปถึงค่ารักษาพยาบาล ค่าขาดรายได้จากการไม่ได้ทำงาน ค่าแห่งความเจ็บปวดที่ได้รับ

ค่าเสียหายที่ชดเชยความเสียหายนี้ อาจแยกออกเป็น 2 ประการย่อย ได้แก่

(1) ค่าเสียหายทั่วไป (General damages) คือ ค่าเสียหายที่พึงเกิดขึ้นจากการกระทำละเมิดนั้นอย่างปกติทั่วไป ค่าเสียหายทั่วไป คือ ค่าแห่งความเจ็บปวดทุกข์ทรมานที่ผู้เสียหายได้รับ

(2) ค่าเสียหายพิเศษ (Special damages or consequential damages) คือ ค่าเสียหายที่เกิดจากการกระทำละเมิด แต่อาจมีลักษณะพิเศษแห่งความเสียหายที่แตกต่างกันออกตามแต่ละสาระสำคัญของเรื่องราวที่มีการละเมิด เช่น ค่าซ่อมแซมให้ทรัพย์สินกลับสภาพเดิม ค่ารักษาพยาบาล ค่าขาดรายได้จากการไม่ได้ทำงานในระหว่างการรักษาตัว เป็นต้น

2) ค่าเสียหายเชิงลงโทษ (Punitive Damages) คือ ค่าเสียหายที่ศาลกำหนดให้เพื่อเป็นการลงโทษผู้กระทำละเมิดที่ได้กระทำโดยเจตนา ปกติค่าเสียหายเชิงลงโทษนี้จะมีการกำหนดให้ในกรณีการกระทำละเมิดนั้นได้กระทำโดยเจตนา

ศาลฎีกาแห่งสหรัฐอเมริกาได้พัฒนาหลักเกณฑ์ที่ใช้พิจารณาเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษไว้ 3 หลักสำคัญ ได้แก่

(1) ระดับความน่าตำหนิหรือประณามของการกระทำของผู้กระทำละเมิด

(2) สัดส่วนของค่าเสียหายเชิงลงโทษต่อค่าเสียหายชดเชยความเสียหาย

(3) การเปรียบเทียบค่าเสียหายเชิงลงโทษที่จะกำหนดกับมาตรการทางแพ่งหรือทางอาญาที่กำหนดไว้สำหรับการกระทำที่มีลักษณะเช่นเดียวกัน

3) ค่าเสียหายที่ให้เพื่อแสดงว่ามีความเสียหาย (Nominal Damages) คือ ค่าเสียหายที่ศาลกำหนดให้เมื่อการกระทำละเมิดนั้น โจทก์ไม่สามารถนำสืบถึงจำนวนค่าเสียหายได้

4) คำสั่งศาลอื่น ๆ (Injunction) นอกเหนือไปจากการเยียวยาความเสียหายจากการกระทำละเมิดโดยการกำหนดค่าเสียหายเป็นเงินที่ต้องให้มีการชำระกันแล้ว ศาลอาจมีคำสั่งให้จำเลยกระทำการใดๆ หรือไม่กระทำการใดๆ เพื่อเป็นการเยียวยาความเสียหายก็ได้

3.2.2 ประเทศญี่ปุ่น

ประเทศญี่ปุ่นมีกฎหมายหลายฉบับเพื่อใช้จัดตั้งองค์กรต่างๆ และใช้กำหนดหลักเกณฑ์มาตรการต่างๆ ในการกำกับดูแล ควบคุม ขออนุญาต ป้องกัน และกำหนดความรับผิดเกี่ยวกับกิจการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับพลังงานนิวเคลียร์ ซึ่งกฎหมายดังกล่าวได้แก่

1) the Atomic Energy Basic Law

2) the Law for the Regulations of Nuclear Source Material , Nuclear Fuel Material and Reactors

3) the Law for Prevention of Radiation Hazards due to Radio-Isotope, Etc

4) the Special Law of Emergency Preparedness of Nuclear Diaster

5) the Law on Compensation for Nuclear Damage

6) Specified Radioactive Waste Final Disposal Act

โดยในการออกกฎหมายแต่ละฉบับดังกล่าว ต่างมีจุดประสงค์ของการบังคับใช้ที่แตกต่างกัน ทั้งนี้จะขอกล่าวถึงกฎหมายที่เกี่ยวกับการเยียวยาความเสียหายที่เกิดจากอุบัติเหตุทางนิวเคลียร์เท่านั้น

(1) Atomic Energy Basic Law

ประเทศญี่ปุ่นมีกฎหมายฉบับหนึ่ง คือ the Atomic Energy Basic Law เพื่อใช้กำหนดหลักการทั่วไปเกี่ยวกับกิจการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับพลังงานนิวเคลียร์

กฎหมายดังกล่าวมีจุดประสงค์เพื่อสงวนรักษาแหล่งพลังงานในอนาคต ทำให้บรรลุความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และช่วยส่งเสริมอุตสาหกรรมโดยสนับสนุนการวิจัย การพัฒนาและการใช้ประโยชน์พลังงานปรมาณู นอกจากนี้ยังสนับสนุนความปลอดภัยของประชาชนและยกมาตรฐานการดำเนินชีวิตของประชาชน โดยการวิจัย การพัฒนาและการใช้ประโยชน์พลังงานปรมาณูต้องเป็นไปในทางสันติ มุ่งหมายเพื่อให้เกิดความปลอดภัยและดำเนินการอย่างอิสระภายใต้การจัดการแบบประชาธิปไตย (มาตรา 1 และมาตรา 2)

กฎหมายดังกล่าวได้วางหลักทั่วไปในเรื่องการชดใช้ค่าเสียหายว่า ในกรณีที่รัฐบาลหรือบุคคลที่ได้รับมอบหมาย ดำเนินการพัฒนาวัตถุต้นกำเนิดนิวเคลียร์ตามอำนาจที่กฎหมายกำหนดแล้วได้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดิน สิทธิทำเหมือง สิทธิการเช่าหรือสิทธิอื่นใดและแก่บุคคลอื่นที่มีส่วนได้เสีย รัฐบาลหรือบุคคลที่ได้รับมอบหมายต้องชดใช้ค่าเสียหายตามหลักเกณฑ์ของกฎหมาย (มาตรา 20 และมาตรา 21)

(2) Law on Compensation for Nuclear Damage

นอกจากนี้ประเทศญี่ปุ่นได้ออกกฎหมาย the Law on Compensation for Nuclear Damage เพื่อปกป้องบุคคลที่ได้รับความเสียหายจากนิวเคลียร์และเพื่อช่วยพัฒนาอุตสาหกรรมนิวเคลียร์ ซึ่งกฎหมายฉบับดังกล่าวมีสาระสำคัญดังนี้

กฎหมายดังกล่าวได้สร้างหลักพื้นฐานในการชดเชยค่าเสียหายกรณีมีความเสียหายเกิดจากนิวเคลียร์ไม่ว่าจะเป็นผลจากการแตกตัวของวัตถุเชื้อเพลิงนิวเคลียร์ หรือจาก

กัมมันตรังสีหรือความเป็นพิษของวัตถุเชื้อเพลิงนิวเคลียร์ ในระหว่างการปฏิบัติการของเครื่องปฏิกรณ์นิวเคลียร์ การผลิต การแปรสภาพเชื้อเพลิงนิวเคลียร์ใช้แล้ว การใช้เชื้อเพลิงนิวเคลียร์ การกำจัดของเสียที่เกิดจากเชื้อเพลิงนิวเคลียร์หรือวัตถุที่ปนเปื้อนเชื้อเพลิงนิวเคลียร์รวมถึงการขนส่งหรือการเก็บรักษาเชื้อเพลิงนิวเคลียร์หรือวัตถุที่ปนเปื้อนเชื้อเพลิงนิวเคลียร์ด้วย (มาตรา 1 และมาตรา 2)

ในกรณีมีความเสียหายจากนิวเคลียร์เกิดขึ้นระหว่างการปฏิบัติการของเครื่องปฏิกรณ์นิวเคลียร์ การผลิต การแปรสภาพเชื้อเพลิงนิวเคลียร์ใช้แล้ว การใช้วัตถุเชื้อเพลิงนิวเคลียร์ การจำกัดของเสียหรือการเก็บรักษาเชื้อเพลิงนิวเคลียร์หรือวัตถุที่ปนเปื้อนวัตถุเชื้อเพลิงนิวเคลียร์ ผู้ที่รับผิดชอบในการดำเนินการดังกล่าวต้องรับภาระในความเสียหาย เว้นแต่ในกรณีที่ความเสียหายเกิดจากภัยธรรมชาติร้ายแรง หรือการจลาจล

หากความเสียหายเกิดขึ้นในระหว่างการขนส่งเชื้อเพลิงนิวเคลียร์ ผู้ที่ส่งเชื้อเพลิงนิวเคลียร์ต้องเป็นผู้รับภาระในความเสียหาย เว้นแต่มีสัญญาพิเศษระหว่างผู้ส่งและผู้รับ

อย่างไรก็ดี หากความเสียหายเกิดขึ้นเนื่องจากการกระทำโดยเจตนาของบุคคลที่สาม ผู้ที่รับภาระในความเสียหายมีสิทธิไล่เบี้ยความเสียหายดังกล่าวกับบุคคลที่สามได้ (มาตรา 3 และมาตรา 5)

สำหรับการดำเนินกิจการเกี่ยวกับการปฏิบัติการของเครื่องปฏิกรณ์นิวเคลียร์ การผลิต การแปรสภาพเชื้อเพลิงนิวเคลียร์ใช้แล้ว การใช้เชื้อเพลิงนิวเคลียร์ การกำจัดของเสียที่เกิดจากเชื้อเพลิงนิวเคลียร์หรือวัตถุที่ปนเปื้อนเชื้อเพลิงนิวเคลียร์ รวมถึงการขนส่ง หรือการเก็บรักษาเชื้อเพลิงนิวเคลียร์หรือวัตถุที่ปนเปื้อนเชื้อเพลิงนิวเคลียร์นั้น ผู้ที่จะดำเนินกิจการดังกล่าวต้องจัดเตรียมหลักประกันทางการเงินเพื่อชดใช้ความเสียหายที่เกิดจากนิวเคลียร์ จำนวน 120 พันล้านเยนต่อ 1 โรงงาน หรือ 1 สถานประกอบการ หรือเรือนิวเคลียร์ 1 ลำ (คณะรัฐมนตรีอาจกำหนดจำนวนที่น้อยกว่า 120 พันล้านเยนก็ได้) หากผู้ประกอบการไม่มีหลักประกันทางการเงินจะไม่สามารถดำเนินกิจการดังกล่าวได้ ทั้งนี้ หลักประกันทางการเงินอาจเป็นสัญญารับประกันความเสียหายจากนิวเคลียร์ ข้อตกลงชดใช้ค่าเสียหายกรณีมีความเสียหายจากนิวเคลียร์ การวางเงิน หรือการเตรียมสิ่งอื่นที่ต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรีกระทรวงศึกษา วัฒนธรรม กีฬา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (Miniter for Education, Culture, Sport, Science and Technology (MEXT)) (และหากหลักประกันทางการเงินลดจำนวนลงเนื่องจากมีการชดใช้ค่าเสียหายที่เกิดจากนิวเคลียร์ อธิบดีสำนักงานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอาจสั่งให้จัดหามาเพิ่มไม่เกินจำนวนหลักประกันทางการเงินเดิมโดยกำหนดระยะเวลาไว้ตามที่เห็นสมควร (มาตรา 7)

สำหรับผู้ที่ประสงค์จะนำเรือนิวเคลียร์เข้าไปในน่านน้ำประเทศอื่น ต้องจัดเตรียมหลักประกันทางการเงินเพื่อชดใช้ความเสียหายที่เกิดจากนิวเคลียร์ อาจเป็นสัญญารับประกันความเสียหายจากนิวเคลียร์ ข้อตกลงชดใช้ค่าเสียหายกรณีมีความเสียหายจากนิวเคลียร์ หรือหลักประกันทางการเงินอื่นต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรีกระทรวงศึกษา วัฒนธรรม กีฬา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ตามจำนวนที่ตกลงกันระหว่างรัฐบาลญี่ปุ่นและรัฐบาลประเทศอื่น ส่วนผู้ที่ประสงค์จะนำเรือนิวเคลียร์ต่างชาติเข้าไปในน่านน้ำญี่ปุ่น ก็ต้องเตรียมหลักประกันทางการเงินเช่นเดียวกัน (มาตรา 7-2)

สัญญารับประกันความเสียหายจากนิวเคลียร์ เป็นสัญญาที่ผู้รับประกันมีหน้าที่ชดใช้เงินค่าเสียหายที่เกิดจากนิวเคลียร์ให้แก่ผู้ดำเนินกิจการเกี่ยวกับนิวเคลียร์ที่รับภาระความเสียหาย ส่วนผู้ดำเนินกิจการเกี่ยวกับนิวเคลียร์มีหน้าที่ต้องจ่ายเบี้ยประกันภัยให้แก่ผู้รับประกันภัย โดยผู้ดำเนินกิจการเกี่ยวกับนิวเคลียร์อาจเรียกร้องให้ผู้รับประกันภัยชดใช้ค่าประกันภัยตามจำนวนที่จนได้ชดใช้ค่าเสียหายไป หรือตามจำนวนที่ได้รับความยินยอมจากผู้ที่ได้รับความเสียหายจากนิวเคลียร์ สำหรับบุคคลที่ได้รับความเสียหายจากนิวเคลียร์จะมีบุริมสิทธิเหนือเจ้าหนี้อื่นตามจำนวนที่กำหนดในสัญญารับประกันความเสียหาย ทั้งนี้ สิทธิเรียกร้องเงินรับประกันภัยดังกล่าวไม่สามารถโอน จำนองหรือยึด แต่บุคคลที่ได้รับความเสียหายจากนิวเคลียร์อาจยึดได้โดยพิจารณาจากสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายที่เกิดขึ้น (มาตรา 8 และมาตรา 9)

ข้อตกลงชดใช้ค่าเสียหายกรณีมีความเสียหายจากนิวเคลียร์เป็นสัญญาที่รัฐบาลมีหน้าที่ชดใช้เงินค่าเสียหายที่เกิดจากนิวเคลียร์ ให้แก่ผู้ดำเนินกิจการเกี่ยวกับนิวเคลียร์ที่รับภาระความเสียหายซึ่งสัญญารับประกันภัยหรือหลักประกันทางการเงินอื่นครอบคลุมไม่หมดภายในวงเงินที่รัฐสภาอนุมัติในแต่ละปีงบประมาณ ส่วนผู้ดำเนินกิจการเกี่ยวกับนิวเคลียร์มีหน้าที่จ่ายเงินค่าธรรมเนียมให้แก่รัฐบาล โดยผู้ดำเนินกิจการเกี่ยวกับนิวเคลียร์อาจเรียกร้องให้รัฐบาลชดใช้ค่าเสียหายตามจำนวนที่ตนได้ชดใช้ค่าเสียหายไป หรือตามจำนวนที่ได้รับความยินยอมจากผู้ที่ได้รับความเสียหายจากนิวเคลียร์ และในกรณีที่บุคคลที่สามเป็นผู้ที่ก่อให้เกิดความเสียหาย หากรัฐบาลได้ชดใช้เงินค่าเสียหายให้ผู้ดำเนินกิจการเกี่ยวกับนิวเคลียร์แล้ว ก็สามารถสวมสิทธิไล่เบี้ยเอาเงินค่าเสียหายที่ได้ชดใช้ไปจากบุคคลที่สามได้ สำหรับบุคคลที่ได้รับความเสียหายจากนิวเคลียร์จะมีบุริมสิทธิเหนือเจ้าหนี้อื่นตามจำนวนที่กำหนดในข้อตกลงชดใช้ค่าเสียหายดังกล่าว ทั้งนี้ สิทธิเรียกร้องเงินค่าเสียหายตามข้อตกลงชดใช้ค่าเสียหายดังกล่าวไม่สามารถโอน จำนอง หรือยึด แต่บุคคลที่ได้รับความเสียหายจากนิวเคลียร์อาจยึดได้ โดยพิจารณาจากสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายที่เกิดขึ้น (มาตรา 10 และมาตรา 11)

การวางเงินไม่ว่าจะเป็นการวางเงินสดหรือหลักทรัพย์ตามที่กำหนดโดยคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีเพื่อใช้เป็นหลักประกันทางการเงินต้องกระทำที่สำนักกฎหมายหรือสำนักกฎหมายเขตที่อยู่ใกล้กับสำนักงานใหญ่ของผู้ดำเนินกิจการเกี่ยวกับนิวเคลียร์ที่สุด โดยบุคคลที่ได้รับความเสียหายจากนิวเคลียร์อาจได้รับการชดใช้ค่าเสียหายเป็นเงินสดหรือหลักทรัพย์ที่ผู้ดำเนินกิจการนิวเคลียร์ได้วางไว้ดังกล่าว ทั้งนี้ ผู้ดำเนินกิจการนิวเคลียร์อาจถอนเงินสดหรือหลักทรัพย์ที่วางไว้ได้ตามที่รัฐมนตรีกระทรวงศึกษา วัฒนธรรม กีฬา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี อนุญาต ในกรณีดังนี้

ก. มีการชดใช้ค่าเสียหายที่เกิดจากนิวเคลียร์แล้ว

ข. มีการเตรียมหลักประกันทางการเงินอย่างอื่นแทนการวางเงิน

ค. การปฏิบัติการของเครื่องปฏิกรณ์นิวเคลียร์ได้หยุดลง

โดยรัฐมนตรีกระทรวงศึกษา วัฒนธรรม กีฬา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี อาจกำหนดเวลาและจำนวนเงินหรือหลักทรัพย์ที่ผู้ดำเนินกิจการเกี่ยวกับนิวเคลียร์สามารถถอนไปได้ (มาตรา 12 - มาตรา 14)

ในกรณีจำนวนค่าเสียหายที่เกิดจากนิวเคลียร์เป็นจำนวนที่เกินหลักประกันทางการเงิน รัฐบาลอาจให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ดำเนินกิจการเกี่ยวกับนิวเคลียร์ได้ แต่ต้องได้รับการอนุมัติจากรัฐสภา (มาตรา 16)

คณะกรรมการประนอมข้อพิพาทสำหรับการชดใช้ค่าเสียหายที่เกิดจากนิวเคลียร์ (the Dispute Reconciliation Committee for Nuclear Damage Compensation) เป็นหน่วยงานที่ขึ้นกับรัฐมนตรีกระทรวงศึกษา วัฒนธรรม กีฬา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยทำหน้าที่เป็นคนกลางไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเกี่ยวกับการชดใช้ค่าเสียหายที่เกิดจากนิวเคลียร์ และสืบสวนกับประเมินความเสียหายที่เกิดขึ้น เพื่อใช้ในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท (มาตรา 18)

ในกรณีความเสียหายที่เกิดจากนิวเคลียร์เกิดขึ้นอย่างกว้างขวาง รัฐบาลต้องรายงานต่อรัฐสภาถึงสภาพความเสียหายและมาตรการที่รัฐบาลได้ดำเนินการตามที่กฎหมายกำหนด และในกรณีที่มีความเสียหายเกิดจากนิวเคลียร์ รัฐบาลต้องรายงานข้อคิดเห็นเป็นลายลักษณ์อักษรให้รัฐสภาเกี่ยวกับการบรรเทาและการป้องกันความเสียหายเพื่อรายงานต่อ Atomic Energy Commission (AEC) และ Nuclear safety Commission (NSC) และนำรายงานต่อนายกรัฐมนตรี (มาตรา 19)

ในกรณีที่รัฐมนตรีกระทรวงศึกษา วัฒนธรรม กีฬา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เห็นว่ามีความจำเป็นที่จะต้องทราบถึงหลักประกันทางการเงินของผู้ดำเนินกิจการเกี่ยวกับนิวเคลียร์ อาจกำหนดให้ผู้ดำเนินกิจการเกี่ยวกับนิวเคลียร์แสดงรายงานต่างๆ หรืออนุญาตให้เจ้าพนักงานเข้า

ไปในสำนักงาน โรงงาน สถานประกอบการหรือเรือนิวเคลียร์ เพื่อตรวจสอบบัญชี เอกสารและวัตถุอื่นใด หรือสอบถามบุคคลที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวได้ ซึ่งเมื่อเจ้าพนักงานเข้าไปในสถานที่ของผู้ดำเนินกิจการเกี่ยวกับนิวเคลียร์จะต้องมีบัตรประจำตัวกับแสดงบัตร หากถูกร้องขอ ทั้งนี้อำนาจในการตรวจสอบดังกล่าวไม่ถือว่าเป็นการตรวจสอบการกระทำความผิดอาญา (มาตรา 21)

สำหรับบุคคลที่ดำเนินกิจการเกี่ยวกับนิวเคลียร์โดยไม่มีหลักประกันทางการเงินต้องถูกลงโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 1 ล้านเยน หรือทั้งจำทั้งปรับ ส่วนบุคคลที่ไม่แสดงรายงานหรือแสดงรายงานเท็จเกี่ยวกับหลักประกันทางการเงินในกรณีที่รัฐมนตรีกระทรวงศึกษาวัฒนธรรม กีฬา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กำหนดให้รายงาน หรือบุคคลที่ไม่ยินยอม รบกวนหรือหลบหนีเจ้าพนักงานในการเข้าไปหรือการตรวจสอบหรือไม่ยอมตอบคำถามหรือตอบคำถามเท็จในกรณีที่เจ้าพนักงานสอบถาม ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 1 ล้านเยน

ในกรณีผู้แทนนิติบุคคลหรือตัวแทนหรือพนักงานของนิติบุคคลหรือของบุคคลใดกระทำการฝ่าฝืนดังกล่าวข้างต้น นิติบุคคลหรือบุคคลดังกล่าวต้องถูกลงโทษปรับตามจำนวนเดียวกับผู้กระทำการฝ่าฝืนด้วย (มาตรา 24 - มาตรา 26)

บทที่ 4
กฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดทางแพ่ง การเยียวยาความเสียหาย และผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสำรวจความคิดเห็น

เนื่องจากกฎหมายว่าด้วยพลังงานปรมาณูเพื่อสันติที่มีผลบังคับใช้ในปัจจุบัน เป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อควบคุม กำกับดูแลการใช้ประโยชน์จากวัสดุนิวเคลียร์และวัสดุกัมมันตรังสี แต่หามีบทบัญญัติที่กำหนดหลักการความรับผิดทางแพ่งและมาตรการเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้เสียหายแต่อย่างใดไม่

ดังนั้น หากเกิดกรณีความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสี จึงต้องนำกฎหมายฉบับอื่นที่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับความรับผิดทางแพ่งและการเยียวยาความเสียหายซึ่งมีผลบังคับใช้ในปัจจุบันมาปรับใช้ จึงมีความจำเป็นต้องศึกษากฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับกรณีความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสี ทั้งนี้ ในส่วนนี้นอกจากผู้เขียนจะดำเนินการวิจัยโดยวิธีการวิจัยเอกสารแล้ว ผู้เขียนดำเนินการวิจัยโดยวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ โดยการสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดทางแพ่งเพื่อเยียวยาความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสีด้วย

4.1 กฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดทางแพ่งและการเยียวยาความเสียหาย

บทบัญญัติของกฎหมายไทยที่มีผลใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันและมีบทบัญญัติเกี่ยวกับวัสดุนิวเคลียร์และวัสดุกัมมันตรังสี ความรับผิดทางแพ่งและการเยียวยาความเสียหายที่สามารถนำมาปรับใช้กับกรณีความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสีนั้นมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องจำนวน 4 ฉบับ ได้แก่ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พระราชบัญญัติพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ พ.ศ. 2504 และ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2508 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535

4.1.1 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

บทบัญญัติของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่สามารถนำมาปรับใช้กับกรณีความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสี มีดังต่อไปนี้

1) ความรับผิดทางละเมิด

(1) ความรับผิดทางละเมิดทั่วไป

หลักทั่วไปของความรับผิดทางละเมิด คือ มาตรา 420 บัญญัติว่า "ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่าผู้นั้นทำละเมิดจำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น"

มาตรา 420 นี้ ตั้งอยู่บนพื้นฐานความคิดเรื่อง "ความรับผิดชอบที่ตั้งขึ้นอยู่บนพื้นฐานความผิด" (liability based on fault) ดังนั้น บุคคลที่จะรับผิดทางละเมิดตามมาตรา 420 นี้ได้จะต้องกระทำความผิดไม่ว่าจะโดยจงใจ (Dolus) หรือประมาทเลินเล่อ (Culpa)

ศาสตราจารย์จิตติ ติงศภัทิย์ ได้อธิบายความหมายของคำว่า "จงใจ" หมายถึงกระทำโดยรู้สำนึกถึงผลเสียหายที่จะเกิดจากการกระทำของตน ถ้ารู้ว่าการกระทำนั้นจะเกิดผลเสียหายแก่เขาแล้ว ถือว่าเป็นการจงใจ ส่วนผลเสียหายนั้นจะเกิดขึ้นมากน้อยเพียงใดไม่สำคัญ แม้ผลเสียหายจะเกิดขึ้นมากกว่าที่เข้าใจ ถ้าได้ทำโดยที่เข้าใจว่าจะมีผลเสียหายอยู่บ้างแล้ว แม้จะเล็กน้อยเพียงใดก็เป็นการกระทำความเสียหายโดยจงใจอยู่นั้นเอง[1] สำหรับการวินิจฉัยว่าจำเลยกระทำโดยประมาทเลินเล่อหรือไม่นั้น มีความยากกว่าการวินิจฉัยว่าจำเลยกระทำโดยจงใจหรือไม่ เนื่องจากการวินิจฉัยว่ากระทำโดยประมาทหรือไม่นั้น ต้องคำนึงหลายๆ ปัจจัย ทั้งปัจจัยภายในตัวผู้กระทำและปัจจัยภายนอกผู้กระทำ นอกจากนี้แล้ว ในทางทฤษฎีมีคำอธิบายในเรื่องนี้แตกต่างกันด้วย คือ การวินิจฉัยการกระทำของจำเลยแบบ in concreto และ in abstract to[2]

โดยการวินิจฉัยความผิดแบบ in concreto นี้จะต้องนำสภาพจิตใจของผู้กระทำมาพิจารณาด้วยว่าเขาควรจะประพฤติเช่นนั้นหรือไม่ หากศาลพิจารณาแล้วเห็นว่าจำเลยจำต้องกระทำเช่นว่านั้นจึงจะถือว่าจำเลยกระทำโดยประมาทเลินเล่อ

ส่วนการวินิจฉัยแบบ in abstract to นั้นมิได้คำนึงถึงสภาพจิตใจของผู้กระทำละเมิด แต่ศาลจะสมมติบุคคลขึ้นมาซึ่งเป็นวิญญูชนขึ้นมาเปรียบเทียบกับจำเลยว่า "หากวิญญูชนหรือบุคคลโดยปกติทั่วไปแล้วตกอยู่ในฐานะเดียวกับจำเลย" โดยคำนึงถึงวิสัย คือ สภาพภายในตัวผู้กระทำว่าผู้กระทำเป็นบุคคลใด เป็นบุคคลธรรมดา หรือเป็นบุคคลที่มีความรู้ประสบการณ์ที่ได้รับการอบรมในเรื่องนั้นๆ

สำหรับบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานโรงไฟฟ้านิวเคลียร์นั้น ระดับของการใช้ระมัดระวังจะต้องสูงกว่าคนปกติทั่วไป เนื่องจากจะต้องได้รับการอบรมฝึกฝนมาด้านนี้โดยเฉพาะ ซึ่งจะต้องเปรียบเทียบจากช่างเทคนิคหรือเจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญในระดับมาตรฐานสากล

---

[1] จิตติ ติงศภัทิย์. (2526). **คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 2 ว่าด้วยมูลแห่งหนี้.** หน้า 178.

[2] จิ๊ด เศรษฐบุตร. เล่มเดิม. หน้า 263.

อีกด้วย ซึ่งระดับของการใช้ความระมัดระวังควบคุมดูแลขณะปฏิบัติงานนั้น อาจถูกกำหนดโดยทบวงการพลังงานปรมาณูระหว่างประเทศ (International Atomic Energy Agency: IAEA) มิใช่วัดจากกฎระเบียบหรือข้อบังคับตามกฎหมายภายในอย่างเดียว

นอกจากนี้ คณะกรรมการพลังงานปรมาณูเพื่อสันติประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาต่างๆ มากมายมีอำนาจหน้าที่หนึ่งที่มีความสำคัญ คือ การวางระเบียบควบคุมและดำเนินกิจการให้เป็นไปตามข้อกำหนด หรือเงื่อนไขในใบอนุญาตและกำหนดมาตรฐานต่างๆ อันพึงใช้โดยเฉพาะเกี่ยวกับพลังงานปรมาณู โดยเฉพาะมาตรฐานความปลอดภัย ซึ่งคณะกรรมการพลังงานปรมาณูเพื่อสันติต้องคำนึงถึงระเบียบข้อบังคับที่ตราโดยทบวงการพลังงานปรมาณูระหว่างประเทศด้วย หากกฎระเบียบในด้านความปลอดภัยหรือการเยียวยาความเสียหายต่ำกว่ามาตรการระดับสากลแล้ว อาจถูกพิจารณาได้ว่ากระทำการไปโดยประมาทเลินเล่อ เนื่องจากในฐานะที่เป็นผู้เชี่ยวชาญในเรื่องนี้โดยตรงจึงจะใช้ความระมัดระวังอย่างปกติธรรมดาไม่ได้

(2) ความรับผิดในทรัพย์อันตราย

ขอบเขตของความรับผิดในทรัพย์อันตรายถูกบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 437 สามารถแบ่งออกเป็น 2 กรณี คือ

ก. ความรับผิดในยานพาหนะอันเดินด้วยกำลังเครื่องจักรกล ตามมาตรา 437 วรรคแรก

กล่าวคือ ความเสียหายในกรณีนี้มีลักษณะของการชนกัน กระทบกันหรือวัสดุสิ่งของที่บรรทุกหรืออยู่ในตำแหน่งที่สูง เช่น คาน ปั่นจั่น เสาเข็ม ฯลฯ ตกหล่นทำให้ผู้อื่นหรือทรัพย์สินเสียหาย อันต่างจากความเสียหายที่เกิดจากสารกัมมันตรังสีซึ่งมักมีลักษณะของการรั่วไหลหรือการระเบิดแล้วมีการแพร่กระจายของสารกัมมันตรังสี โดยที่อาจมิได้มียานพาหนะเข้ามาเกี่ยวข้องแต่ประการใด โดยเฉพาะในกรณีของโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ หรือถึงแม้ว่ายานพาหนะขับเคลื่อนด้วยพลังงานนิวเคลียร์และเกิดอุบัติเหตุชนกันก็ตาม เช่น เรือที่ขับเคลื่อนด้วยพลังงานนิวเคลียร์ ต้องแยกเป็น 2 กรณี คือ กรณีที่เกิดความเสียหายจากการชนกัน กับกรณีที่ความเสียหายเกิดจากการรั่วไหลหรือแพร่กระจายของสารกัมมันตรังสี ซึ่งกรณีหลังนี้อยู่ภายใต้มาตรา 437 วรรคสอง คือ ความเสียหายอันเกิดจากทรัพย์อันตรายแต่เป็นทรัพย์อันตรายโดยอาการกลไกของทรัพย์นั้น เช่น เครื่องจักรกลหรือเครื่องยนต์นั้นใช้พลังงานนิวเคลียร์เป็นพลังงานขับเคลื่อน เป็นต้น

ข. ความรับผิดในทรัพย์อันตราย ตามมาตรา 437 วรรคสอง

- ขอบเขตของความรับผิดในกรณีนี้แบ่งประเภทของทรัพย์สินอันตรายออกเป็น 3 ประเภท ดังต่อไปนี้

1. ทรัพย์อันตรายโดยสภาพ

นักกฎหมายหลายท่านได้อธิบายความหมายของ “ทรัพย์อันตรายโดยสภาพ” ว่าหมายถึงทรัพย์ที่มีลักษณะที่บอกได้ว่าเป็นทรัพย์อันตรายได้ในตัวทรัพย์นั้นเอง เช่น น้ำกรด นอกจากนี้ศาลฎีกายังเคยวินิจฉัยด้วยว่าทรัพย์เหล่านี้ เช่น ดินปืน น้ำมันเบนซิน เป็นทรัพย์อันตรายโดยสภาพ และรวมถึงกระแสไฟฟ้า ก๊าซบรรจุถัง

2. ทรัพย์อันตรายโดยความมุ่งหมายที่จะใช้

“ทรัพย์อันตรายโดยความมุ่งหมายที่จะใช้” หมายถึง ทรัพย์ที่โดยสภาพอาจไม่เป็นอันตราย แต่การกระทำของคนทำให้เป็นของสิ่งนั้นเป็นของที่มีอันตรายได้เมื่อใช้ เช่น อาวุธปืน มีดดาบ เหล็กฉาก พลุ บ้องไฟ

3. ทรัพย์อันตรายโดยอาการกลไกแห่งทรัพย์นั้น

“ทรัพย์อันตรายโดยอาการกลไกลแห่งทรัพย์” หมายถึง ทรัพย์ที่มีเครื่องจักรกลเป็นตัวสำคัญในการทำงานและต้องมีอาการเคลื่อนไหวเอง เครื่องจักรไม่ได้ปิดเครื่องหรือหยุดนิ่งอยู่กับที่ โดยการทำงานของเครื่องจักรนั้นไม่จำเป็นว่าจะอาศัยเชื้อเพลิงประเภทใด เช่น ฟืน น้ำมัน ก๊าซ ถ่านหิน ปรมาณู ฯลฯ

เมื่อพิจารณาถึงลักษณะทรัพย์อันตรายทั้ง 3 ประเภทแล้ว จะเห็นได้ว่าสารกัมมันตรังสีหรือกากนิวเคลียร์เป็นทรัพย์อันตรายโดยสภาพ เนื่องจากเป็นทรัพย์ที่อาจก่อให้เกิดอันตรายได้โดยตัวของมันเอง ไม่ว่าจะโดยการสัมผัสโดยตรง การสูดดมหรือการได้รับปริมาณของสารกัมมันตรังสีโดยทางอื่น โดยที่ไม่จำเป็นต้องมีการกระทำของคนเข้ามาเกี่ยวข้อง และความเสียหายที่เกิดจากการใช้เทคโนโลยีนิวเคลียร์หรือวัสดุกัมมันตรังสีนั้นเป็นความเสียหายที่เกิดจากลักษณะของทรัพย์อันตราย มิใช่เกิดจากยานพาหนะอันเดินด้วยกำลังเครื่องจักรกล ซึ่งโดยปกติแล้วความรับผิดอันเกิดจากยานพาหนะอันเดินด้วยกำลังเครื่องจักรกลนั้นต้องเป็นยานพาหนะที่ถูกใช้ตามวัตถุประสงค์ของยานพาหนะ คือ ใช้ในงานขนส่งคน สัตว์ สิ่งของไปยังที่ต่างๆ

- ลักษณะความรับผิด

มาตรา 437 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เป็นความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict liability) หรือหลักความรับผิดชอบโดยไม่มีความผิด (Responsabilite sans faute) ซึ่งหาจำต้องพิจารณาองค์ประกอบเรื่องความผิดของผู้กระทำไม่ กล่าวคือ แม้ว่าจะทำลงไปโดยไม่เจตนาหรือประมาทเลินเล่อก็ตาม จำเลยยังคงต้องรับผิดอยู่ดี

เหตุผลที่กฎหมายบัญญัติให้จำเลยต้องรับผิดโดยเคร่งครัด เนื่องจากว่าทรัพย์ตามมาตรา 437 วรรคสองนี้มิใช่เป็นทรัพย์ปกติทั่วไปแต่เป็นทรัพย์อันตราย ซึ่งย่อมก่อให้เกิดความเสียหายได้ง่ายกว่าทรัพย์ธรรมดาทั่วไป ฉะนั้น หากจะให้อยู่ในระบอบแห่งความรับผิด

เดียวกันกับกรณีทรัพย์ปกติทั่วไป คือ ความรับผิดที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานความผิด (Liability based on fault) ก็จะไม่เป็นธรรมอย่างยิ่งแก่บุคคลอื่น

นักกฎหมายบางท่านกล่าวว่า "การกำหนดตัวทรัพย์อันตรายแยกออกต่างหากจากทรัพย์ทั่วไป ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มีจุดประสงค์เด่นชัดที่จะให้ความรับผิดเนื่องจากทรัพย์อันตรายเป็นความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict liability) โดยไม่จำต้องคำนึงถึงสาระสำคัญของละเมิดทั่วไป คือ เจตนาหรือประมาทเลินเล่อในการควบคุมทรัพย์ของจำเลยแต่อย่างใด" ฉะนั้น เมื่อโจทก์ไม่มีภาระการพิสูจน์ความผิดของจำเลย โจทก์ย่อมจะได้รับความคุ้มครองเยียวยาความเสียหายได้อย่างครอบคลุม รวดเร็วและเป็นธรรมมากขึ้น จำเลยจะมีข้อต่อสู้เพื่อให้หลุดพ้นจากความรับผิดได้เพียงสองกรณี คือ เหตุสุดวิสัยและความผิดของผู้เสียหาย จึงเท่ากับว่าเป็นการให้หลักประกันให้แก่โจทก์มากขึ้นว่า เมื่อตนเองได้รับความเสียหายแล้วจะได้รับการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนอย่างแน่นอน

- บุคคลที่จะต้องรับผิด

บุคคลที่จะต้องรับผิดตามมาตรา 437 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ คือ บุคคลผู้มีไว้ในครอบครองของตน อย่างไรก็ตาม เกิดปัญหาข้อกฎหมายตามมาอีกว่า บุคคลผู้มีไว้ในครอบครองของตนนั้นหมายถึงบุคคลใด เนื่องจากนักกฎหมายยังมีความเห็นไม่ลงรอยกันอยู่ ซึ่งแบ่งเป็นสองแนวความคิด ดังนี้

แนวความคิดแรก เห็นว่า บุคคลผู้มีไว้ในครอบครองของตนนั้น หมายถึงผู้ครอบครองที่มีสิทธิครอบครองตามมาตรา 1367 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งผู้ครอบครองจะต้องมีองค์ประกอบสองประการจึงจะได้สิทธิครอบครอง คือ มีการยึดถือทรัพย์สินและมีเจตนาที่จะยึดถือเพื่อตน

แนวความคิดที่สอง เป็นแนวที่ศาลไทยยึดถือมาโดยตลอดและนักกฎหมายบางท่านว่า บุคคลผู้มีไว้ในครอบครองของตนนั้น หมายถึง ผู้ครอบครองตามความเป็นจริง ซึ่งหมายความว่าจะต้องเป็นผู้ยึดถือหรือครอบครองทรัพย์อันตราย ขณะที่เกิดความเสียหายขึ้นโดยไม่ต้องคำนึงว่าบุคคลนั้นจะมีสิทธิครอบครองหรือไม่ เพราะฉะนั้นแม้ผู้มีสิทธิครอบครอง เช่น เจ้าของหรือผู้เช่าหรือผู้ยืมไม่ได้ทำการครอบครองทรัพย์อันตรายขณะเกิดความเสียหายแล้ว บุคคลที่ว่ามานี้ไม่ต้องรับผิดตามมาตรา 437 วรรคสอง

และหากปรากฏว่า ผู้ครอบครองตามความเป็นจริงกับผู้มีสิทธิครอบครองเป็นคนละคนกัน ทำให้เกิดปัญหาว่าบุคคลใดจะเป็นผู้รับผิดระหว่างผู้มีสิทธิครอบครองกับบุคคลที่ครอบครองตามความเป็นจริง ในประเด็นนี้ "บุคคลผู้มีไว้ในครอบครองทรัพย์อันตรายตามความเป็นจริง ขณะเกิดความเสียหาย มิใช่ผู้มีสิทธิครอบครอง ตามมาตรา 1367 แห่งประมวลกฎหมาย

แพ่งและพาณิชย์" เนื่องจากบุคคลที่ครอบครองทรัพย์อันตรายตามมาตรา 437 วรรคสองนั้น ไม่มีความจำเป็นถึงกับต้องยึดถือทรัพย์อันตรายเพื่อประโยชน์ของตนเลย เพียงแต่ครอบครองทรัพย์อันตรายไม่ว่าจะอยู่ในฐานะใดก็ตาม ก็ต้องรับผิดโดยเคร่งครัด

ผู้เขียนมีความเห็นว่า เมื่อวัตถุประสงค์ของมาตรา 437 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ไม่ต้องการวินิจฉัยเรื่องความผิดของผู้กระทำ กล่าวคือ มีการจงใจหรือประมาทเลินเล่อหรือไม่ ดังนั้น การครอบครองทรัพย์อันตรายนำมาซึ่งหน้าที่ในการควบคุมดูแลและใช้ความระมัดระวังมิให้ทรัพย์อันตรายนั้นไปทำความเสียหายแก่ผู้อื่น นอกจากนี้แล้ว หากกฎหมายประสงค์ให้ผู้มีสิทธิครอบครองเป็นผู้รับผิด คงมีการบัญญัติว่า "ผู้มีสิทธิครอบครอง" แต่มาตรา 437 วรรคสอง ใช้คำว่า "บุคคลผู้มีไว้ในครอบครอง" ซึ่งหมายถึงองค์ประกอบภายนอกอย่างเดียว คือ การครอบครอง ไม่คำนึงถึงองค์ประกอบภายในว่ามีเจตนายึดถือเพื่อตนด้วยหรือไม่

ดังนั้น จึงเห็นได้ว่า บุคคลที่ต้องรับผิดตามมาตรา 437 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จำกัดไว้เฉพาะผู้ครอบครองเท่านั้น ซึ่งต่างจากมาตรา 437 วรรคแรก แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ อันเป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับความรับผิดอันเกิดจากยานพาหนะอันเดินด้วยกำลังเครื่องจักรกล ซึ่งกฎหมายกำหนดผู้ต้องรับผิดไว้สองประเภท คือ ผู้ครอบครองหรือผู้ควบคุมดูแล แต่คำว่า "ผู้ควบคุมดูแล" ไม่ปรากฏอยู่ในมาตรา 437 วรรคสอง แต่ประการใด ฉะนั้นจะตีความบุคคลที่จะต้องรับผิดตามมาตรา 437 วรรคสอง ให้รวมถึง "ผู้ควบคุมดูแลทรัพย์อันตราย" ไม่ได้ จึงแสดงให้เห็นถึงช่องโหว่ของบทบัญญัติของกฎหมายมาตราดังกล่าว

(3) ความรับผิดจากความเดือดร้อนรำคาญ

ก. แนวความคิดเกี่ยวกับความรับผิดจากความเดือดร้อนรำคาญ

การก่อเหตุเดือดร้อนรำคาญ (Nuisance) เป็นการก่อภัยอันตรายหรือก่อความเสียหายนี้มีที่มาจากแนวคิดของกฎหมายคอมมอนลอว์ มีหลักการสำคัญดังต่อไปนี้

- การก่อเหตุเดือดร้อนรำคาญตามระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ ซึ่งมีประเทศอังกฤษเป็นแม่แบบ จะพิจารณาถึงการกล่าวอ้างสิทธิที่จะนำคดีมาสู่ศาลในคดีสิ่งแวดล้อมได้ต่อเมื่อการก่อเหตุเดือดร้อนหรือภัยพิบัตินั้นต้องเกิดขึ้นอย่างไม่ใช่กรณีปกติธรรมดา (ผิดไปจากการกระทำทั่วไป) หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า การใช้สิทธิอันก่อเหตุขึ้นต้องผิดปกติไปจากที่ควรจะเป็นจึงจัดว่าเป็นการก่อเหตุเดือดร้อนรำคาญ

ในคดีที่ศาลจะพิจารณาให้ลักษณะที่ว่า "ผิดปกติไปจากการกระทำทั่วไป" นั้นมีหลักเกณฑ์พิจารณาจาการกระทำที่ไม่มีเหตุอันควรที่ก่อภัยขึ้นเป็นสำคัญโดยพิจารณาจากความรุนแรงและต่อเนื่องรวมถึงการก่อภัยที่ปราศจากเหตุอันสมควร ทั้งต้องส่งผลกระทบเป็นความ

เสียหายที่แสดงออกมาให้ปรากฏได้ทางกายภาพภายนอก หากผลกระทบดังกล่าวส่งผลกระทบต่อความเสียหายทางกายภาพภายนอก ถ้าเป็นความเสียหายด้านทรัพย์สินต้องก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่กระทบต่อการลดคุณค่าหรือประโยชน์ของการใช้ทรัพย์สินนั้นลง เช่น ทำให้เจ้าของที่ดินไม่สามารถใช้ประโยชน์ในที่ดินได้ หรือทำให้ที่ดินนั้นเสียไม่สามารถปลูกพืช แต่หากเป็นความเสียหายทางกายภาพต่อบุคคลต้องกระทบต่อสิทธิในการดำรงชีวิตขั้นพื้นฐานในชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัยของบุคคล ตามกฎหมายจารีตประเพณียังพิจารณาต่อไปถึงการก่อภัยที่เป็นเหตุเดือดร้อนรำคาญ แหล่งที่ตั้งของการก่อภัยหรือทำให้เกิดการแพร่กระจายหรือรั่วไหลออกมา การกระทำของผู้ก่อภัยไม่ใช่กรณีที่ภัยพิบัติมีอยู่ก่อนแล้วหรือภัยเกิดในที่อยู่อาศัยของผู้รับภัยอันเป็นการพิจารณาถึงสภาพแห่งที่ตั้ง อันเป็นมูลเหตุที่มาของการก่อภัยทางสิ่งแวดล้อมที่เป็นการแพร่กระจายของมลพิษ

- ข้อพิจารณาการนำคดีมาฟ้องศาลในระบบคอมมอนลอว์

สิทธิของผู้ฟ้องคดีสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับการก่อเหตุเดือดร้อนรำคาญหรือรบกวนขัดสิทธิจะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อเหตุดังกล่าวเข้าลักษณะผิดธรรมดาทั่วไป และปรากฏผลทางกายภาพ และผู้อ้างสิทธิต้องเป็นผู้มีส่วนได้เสียที่ได้รับผลกระทบต่อการก่อภัยนั้นโดยตรงจึงจะได้รับความคุ้มครอง

การพิจารณาความเป็นผู้เสียหายในคดีก่อเหตุเดือดร้อนรำคาญแบบนี้ได้ถูกโต้แย้งว่าไม่ควรจำกัดสิทธิผู้เสียหายโดยพิจารณาจากประโยชน์ส่วนได้เสียของความเป็นเจ้าของทรัพย์ที่ตั้งอยู่อย่างเดียว แต่ควรพิจารณาที่สิทธิของผู้เสียหายถูกกระทบกระเทือนจากการก่อภัยของผู้ก่อภัยเป็นสำคัญ ทำให้แนวโน้มของคดีเปลี่ยนไปคุ้มครองที่สิทธิของผู้เสียหายกว้างขึ้นกว่าเดิม

- การเยียวยาสิทธิของผู้เสียหายในคดี

เดิมกฎหมายคอมมอนลอว์ของอังกฤษมองรูปแบบของการเยียวยาผู้เสียหายจากการใช้คำสั่งให้ผู้ก่อภัยระงับการกระทำที่เป็นการก่อภัยลงหรือออกคำสั่งให้ผู้ก่อภัยลดความรุนแรงโดยการป้องกันแก้ไขหรือละเว้นกระทำการมากกว่าการเยียวยาค่าเสียหายแก่ผู้รับภัย ต่อมาได้เกิดข้อโต้แย้งการมองความเสียหายของผู้รับภัยที่ต้องบาดเจ็บทุพพลภาพจากความเสียหายที่ไม่อาจเรียกคืนได้จากการก่อเหตุเดือดร้อนของผู้ก่อภัย จึงมีการโต้แย้งให้ศาลสูงหรือสภาขุนนางควรพิจารณาการให้ผู้เสียหายได้รับการชดเชยค่าเสียหายควบคู่ไปกับการสั่งระงับการกระทำของผู้ก่อภัยและบุคคลที่แม้ไม่มีผลประโยชน์ส่วนได้เสียในที่ดินหรือทรัพย์ที่ตั้งอยู่ แต่ได้รับความเดือดร้อนจากการก่อภัยก็จัดว่าเป็นผู้มีส่วนได้เสียที่สามารถนำคดีมาสู่ศาลได้

- ประเภทของการก่อเหตุเดือดร้อนรำคาญ แบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่ การก่อเหตุเดือดร้อนรำคาญสาธารณะ และการก่อเหตุเดือดร้อนรำคาญส่วนบุคคล กล่าวคือ

1. การก่อเหตุเดือดร้อนรำคาญสาธารณะ (Public Nuisance)

การก่อเหตุเดือดร้อนรำคาญในที่สาธารณะอาจให้คำนิยามได้ว่า เป็นการรบกวนต่อสิทธิของสาธารณะชนโดยปราศจากเหตุผลอันสมควร ซึ่งนักกฎหมายตามหลักกฎหมายจารีตประเพณีในอดีตเห็นว่า ต้องมีความสัมพันธ์กับกฎหมายอาญา กล่าวคือ ถ้าก่อเหตุเดือดร้อนรำคาญในที่สาธารณะจะต้องรับผิดในทางอาญาด้วย แต่ปัจจุบันแนวคิดนี้เปลี่ยนไป เนื่องจากการจะตัดสินว่าการกระทำใดเป็นการก่อเหตุเดือดร้อนรำคาญสาธารณะทำได้ยากกว่าการตัดสินในคดีอาญา เนื่องจากความรับผิดทางอาญาต้องมีกฎหมายบัญญัติถึงความผิดและกำหนดโทษอย่างชัดแจ้ง แต่การรับผิดในทางอาญาที่เกิดจากการก่อเหตุเดือดร้อนรำคาญนั้นกฎหมายไม่ได้บัญญัติไว้ชัดเจน เช่น ในประเทศสหรัฐอเมริกาแต่ละมลรัฐ จะกำหนดว่าการกระทำใดที่จะถือว่าเป็นการก่อเหตุเดือดร้อนรำคาญไว้กว้างๆ เท่านั้น และเอกชนจะฟ้องร้องได้ต่อเมื่อต้องได้รับความทุกข์ทรมานเป็นพิเศษแตกต่างจากคนส่วนใหญ่ ทั้งนี้ เพื่อป้องกันจำเลยถูกฟ้องร้องหลายครั้ง

2. การก่อเหตุเดือดร้อนรำคาญส่วนบุคคล

การก่อความเดือดร้อนรำคาญส่วนบุคคล หมายถึง การเข้าไปรบกวนการใช้ประโยชน์สุขและการทรงสิทธิในที่ดินอย่างมิบังควรและโดยปราศจากเหตุอันควร อาจกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อหรือโดยมิได้ไตร่ตรองไว้ก่อนหรือโดยปกติวิสัยไม่น่าจะก่อให้เกิดภยันตรายขึ้นได้ ข้อสำคัญดูที่ผลของการกระทำมิได้อยู่ที่การกระทำอันเป็นต้นเหตุ กฎหมายเรื่องการก่อเหตุเดือดร้อนรำคาญส่วนบุคคลมุ่งคุ้มครองสิทธิในที่ดินรวมทั้งสิทธิของผู้รับสัมปทาน สิทธิของผู้ทรงสิทธิเหนือภารยทรัพย์และผู้ทรงสิทธิอื่นๆ ในทำนองเดียวกัน

การก่อเหตุเดือดร้อนรำคาญสาธารณะและการก่อเหตุเดือดร้อนรำคาญส่วนบุคคล มีข้อเหมือนกันคือ เป็นการก่อการรบกวนโดยปราศจากเหตุผลอันสมควร มีระดับของความเสียหายที่วัดได้ ซึ่งเกิดขึ้นบ่อยๆ และต่อเนื่อง หรือเป็นการทำให้ได้รับความทรมานระยะยาว เนื่องจากกฎหมายการก่อเหตุเดือดร้อนรำคาญเป็นเรื่องเกี่ยวกับกระบวนการชั่งน้ำหนัก โดยดูว่ามีความเสียหายมากกว่าประโยชน์ที่ได้รับจากการกระทำของจำเลย การชั่งน้ำหนักก็เหมือนกับการใช้ดุลพินิจในคดีอื่นๆ เพราะปัจจัยที่นำมาใช้ชั่งน้ำหนัก คือ ขอบเขตและลักษณะความเสียหายที่การก่อเหตุเดือดร้อนรำคาญก่อให้เกิดความเสียหายกว้างขวางเพียงใด คุณค่าทางสังคมของการกระทำเป็นอย่างไรโดยคำนึงถึงสภาพท้องถิ่นนั้นๆ และการกระทำสามารถหลีกเลี่ยงได้หรือไม่ และที่สำคัญการกระทำนั้นก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพของมนุษย์หรือไม่ โดยเทียบเคียงกับความรู้สึกของบุคคลปกติธรรมดาโดยทั่วไปในชุมชนส่วนใหญ่

ข. การก่อเหตุเดือดร้อนรำคาญตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไทย

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยมีหลักการคุ้มครองการใช้สิทธิในทรัพย์สินของบุคคลผู้เป็นเจ้าของทรัพย์สินต้องไม่ก่อเหตุเดือดร้อนรำคาญแก่ผู้เป็นเจ้าของทรัพย์สินอื่น เสียหายไว้ในมาตรา 1337

มาตรา 1337 บัญญัติว่า "บุคคลใดใช้สิทธิของตนเป็นเหตุให้เจ้าของอสังหาริมทรัพย์ได้รับความเสียหาย หรือเดือดร้อนเกินที่ควรคิดหรือคาดหมายได้ว่าจะเป็นไปตามปกติและเหตุอันควรในเมื่อเอาสภาพและตำแหน่งที่อยู่แห่งทรัพย์สินนั้นมาคำนึงประกอบไซร้ ท่านว่าเจ้าของอสังหาริมทรัพย์มีสิทธิจะปฏิบัติการเพื่อยังความเสียหายหรือเดือดร้อนนั้นให้สิ้นไป ทั้งนี้ไม่ลบล้างสิทธิที่จะเรียกเอาค่าทดแทน"

กมลทิพย์ คติการ ให้ความเห็นว่า มาตรา 1337 เป็นหลักกฎหมายเกี่ยวกับละเมิดอย่างหนึ่ง ที่คุ้มครองเจ้าของอสังหาริมทรัพย์เป็นพิเศษในอันที่ขจัดปัดเป่าความเดือดร้อนให้สิ้นไป และมีสิทธิเรียกร้องค่าทดแทนความเสียหายตามกฎหมายลักษณะละเมิดได้ด้วย

มาตรา 1337 ของไทยเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับเหตุเดือดร้อนรำคาญของกฎหมายคอมมอนลอว์ พบว่า กฎหมายของไทยอยู่ในลักษณะการคุ้มครองที่แคบกว่ากฎหมายคอมมอนลอว์ ซึ่งเหตุเดือดร้อนรำคาญในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ มี 2 ประเภท คือ เหตุเดือดร้อนรำคาญสาธารณะกับเหตุเดือดร้อนรำคาญส่วนบุคคล เนื่องจากถ้าพิจารณาจากถ้อยคำในมาตรา 1337 นั้นใช้คำว่า "เจ้าของอสังหาริมทรัพย์" การพิจารณากันระหว่างบุคคลผู้เป็นเจ้าของอสังหาริมทรัพย์น่าจะบ่งชี้ว่า การก่อเหตุเดือดร้อนของไทยเป็นกรณีเหตุเดือดร้อนส่วนบุคคล นอกจากนี้การมุ่งคุ้มครองผู้เสียหายในคดีเฉพาะเจาะจงที่เจ้าของอสังหาริมทรัพย์ จึงไม่รวมถึงผู้อยู่ในฐานะผู้ครอบครองหรือผู้เช่าที่ดิน และไม่พบว่าการก่อเหตุเดือดร้อนรำคาญสาธารณะมีบทกฎหมายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บัญญัติคุ้มครองไว้เป็นการเฉพาะ แต่เหตุเดือดร้อนรำคาญสาธารณะดังกล่าวกลับปรากฏอยู่ในกฎหมายที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม เช่น พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 เป็นต้น ซึ่งเป็นกฎหมายพิเศษและมีบทบัญญัติเกี่ยวกับมาตรการทางอาญาที่กำหนดโทษแก่ผู้กระทำความผิดจึงไม่ในอยู่ในขอบเขตการศึกษาในครั้งนี้

ข้อพิจารณาเกี่ยวกับองค์ประกอบส่วนการกระทำอันเป็นการก่อเหตุเดือดร้อนรำคาญ คือ การใช้สิทธิของผู้กระทำกระทบกระเทือนต่อบุคคลเป็นความเสียหายเกินการที่คิดหรือคาดหมายได้ตามปกติ แสดงว่า องค์ประกอบส่วนการกระทำอันเป็นการก่อเหตุเดือดร้อนรำคาญตรงกับลักษณะคดีก่อเหตุเดือดร้อนรำคาญตามกฎหมายระบบคอมมอนลอว์ และสามารถปรับใช้กับความเสียหายที่ก่อให้เกิดขึ้นต่อบุคคลในคดีสิ่งแวดล้อมของไทยได้ชั่งน้ำหนักระหว่าง

ความเสียหายที่เกิดขึ้นกับความรับผิดนี้ กฎหมายไทยบัญญัติให้นำสภาพและตำแหน่งที่ตั้งแห่งทรัพย์สินมาคำนึงประกอบ กล่าวคือ ต้องเป็นความเสียหายหรือความเดือดร้อนที่ปกติสามัญชนทั่วไปในบริเวณที่เกิดเหตุไม่อาจทนอยู่ได้เกินปกติ ดังนั้น ถ้าหากว่าเจ้าของอสังหาริมทรัพย์ที่อ้างว่าเสียหายจากการก่อเหตุมีความรู้สึกไวต่อผลกระทบต่างไปจากผู้คนบริเวณใกล้เคียงซึ่งสามารถทนได้ การกระทำที่อ้างว่าเดือดร้อนรำคาญอาจไม่เป็นการเพียงพอที่จะพอฟังได้ว่า เจ้าของอสังหาริมทรัพย์เป็นผู้เสียหายจากการถูกโต้แย้งสิทธิก็ได้ ซึ่งก็สอดคล้องกับหลักกฎหมายคอมมอนลอว์ที่กล่าวมาแล้วการพิจารณาการก่อเหตุเดือดร้อนรำคาญนี้ มุ่งพิจารณาจากการกระทำอันเป็นการก่อเหตุเดือดร้อนรำคาญตามหลักเกณฑ์ในกฎหมาย มิได้พิจารณาจากมูลเหตุจูงใจในตัวผู้กระทำเป็นหลัก กล่าวคือ พิจารณาจากภาวะวิสัยของตัวผู้กระทำ มูลเหตุจูงใจผู้กระทำจะสุจริตหรือไม่ หรือกระทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวม จึงไม่ใช่ประเด็นที่จะนำมาเป็นข้อพิจารณา สำหรับข้อพิจารณาจากฝ่ายผู้ได้รับภัยต้องพิจารณาถึงหลักความยินยอมสมัครใจเข้าเสี่ยงภัยในเหตุเดือดร้อนรำคาญจะถูกโต้แย้งว่าเป็นผู้สมัครใจไม่ถือว่าเป็นผู้เสียหายในคดีหรือไม่ เรื่องนี้ได้เคยมีคำพิพากษาฎีกานำหลักในเรื่องความยินยอมไม่เป็นละเมิดมาใช้ในคดีการก่อเหตุเดือดร้อนรำคาญ

แต่อย่างไรก็ตาม ในเรื่องนี้มีนักกฎหมายไทยยังไม่เห็นเป็นยุติว่า การนำหลักความยินยอมไม่เป็นละเมิดมาพิจารณาในคดีก่อเหตุเดือดร้อนรำคาญเป็นบรรทัดฐานได้ทุกคดีหรือไม่

รศ.อำนาจ วงศ์บัณฑิต เห็นว่า การก่อเหตุละเมิดของผู้ก่อภัยไม่ก่อให้เกิดสิทธิเหนือเจ้าของอสังหาริมทรัพย์รายอื่นที่ย้ายเข้ามาอยู่ภายหลัง ผู้ก่อภัยจะอ้างแก่เจ้าของอสังหาริมทรัพย์ที่ย้ายเข้ามาในภายหลังว่ายินยอมเข้าเสี่ยงภัยไม่ได้[3]

นักกฎหมายบางท่านเห็นว่า ความรับผิดในมาตรา 1337 นี้ คุ้มครองโจทก์หรือผู้เสียหายดีกว่ามาตรา 420 เนื่องจากการฟ้องตามมาตรา 1337 นี้โจทก์ไม่ต้องพิสูจน์ว่าความเสียหายที่ตนเองได้รับนั้นเกิดความจงใจหรือประมาทเลินเล่อของจำเลย เพราะอันที่จริงแล้วการกระทำของจำเลยนั้นเป็นการกระทำโดยจงใจอยู่ในตัว

2) มาตรการเยียวยาความเสียหายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

เมื่อมีความเสียหายที่เกิดจากการกระทำละเมิดขึ้นแล้ว ย่อมต้องมีการพิสูจน์ความเสียหายที่เกิดขึ้นเพื่อที่ผู้ได้รับผลจากการกระทำละเมิดได้ใช้สิทธิเรียกร้องเพื่อนำมากำหนดค่าสินไหมทดแทนที่ได้รับ การใช้สิทธิเรียกร้องเพื่อการเยียวยาความเสียหายทางศาลต้องอาศัยหลักกฎหมายละเมิดทั่วไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้บังคับ ความเสียหายที่เกิดขึ้นอาจมีได้ทั้งความเสียหายที่กำหนดและคำนวณเป็นตัวเงินได้ และความเสียหายอย่างอื่นที่ไม่ใช่ตัวเงิน

---

[3] อำนาจ วงศ์บัณฑิต. (2545). **กฎหมายสิ่งแวดล้อม.** หน้า 482-483.

เช่น การกระทำให้เกิดเดือดร้อนรำคาญต่างๆ ที่ผู้เสียหายอาจร้องขอให้ศาลมีคำสั่งระงับ หรือให้หยุดกระทำการหรือการกระทำการอย่างใดๆ เพื่อยังความเสียหายให้หมดสิ้นไป

ดังนั้น จึงพิจารณามาตรการเยียวยาความเสียหายทางแพ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังต่อไปนี้

(1) กรณีความเสียหายเกิดจากการกระทำละเมิด

ก. การกำหนดค่าสินไหมทดแทน

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 438 บัญญัติหลักเกณฑ์ทั่วไปเกี่ยวกับการกำหนดค่าเสียหายที่เกิดจากการกระทำละเมิด ดังนี้

"ค่าสินไหมทดแทนจะพึงใช้โดยสภาพใดเพียงใดนั้น ให้ศาลวินิจฉัยตามสมควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด

อนึ่งค่าสินไหมทดแทนนั้น ได้แก่การคืนทรัพย์อันผู้เสียหายต้องเสียไปเพราะละเมิด หรือใช้ราคาทรัพย์สินนั้น รวมทั้งค่าเสียหายอันพึงให้ใช้เพื่อความเสียหายอย่างใดๆ อันได้ก่อขึ้นนั้นด้วย"

ศาสตราจารย์จิตติ ติงศภัทิย์ อธิบายว่า มาตรา 438 เป็นบทบัญญัติวางหลักทั่วไปในการกำหนดค่าเสียหาย ซึ่งใช้บังคับในกรณีความเสียหายที่เกิดจากการกระทำละเมิดตามมาตรา 420 ถึงมาตรา 437 แต่ยังมีบทบัญญัติต่อไปจนถึงมาตรา 447 ในเรื่องค่าเสียหายอยู่อีก จึงเห็นว่าถ้ามีกรณีใดที่มีความเสียหายที่กฎหมายบัญญัติไว้ในมาตราใดเป็นการเฉพาะก็ต้องพิจารณาวินิจฉัยไปตามบทบัญญัติดังกล่าว ส่วนกรณีที่อยู่นอกเหนือจากบทบัญญัติเฉพาะก็ต้องพิจารณาวินิจฉัยไปตามบทบัญญัติทั่วไปในมาตรา 438 นี้ และยังความเห็นว่าความมุ่งหมายในการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนความเสียหายตามมาตรา 438 มีความมุ่งหมายให้ผู้เสียหายกลับคืนสู่สภาพเดิมเสมือนหนึ่งยังไม่มีการทำละเมิด[4]

ศาสตราจารย์ไพจิตร ปุญญพันธ์ อธิบายว่า มาตรา 438 มีที่มาจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะหนี้ของประเทศสวิสเซอร์แลนด์ มาตรา 43 การกำหนดค่าเสียหายดังกล่าว ตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักการเยียวยาความเสียหายที่เกิดจากการทำละเมิด การกำหนดค่าสินไหมทดแทนความเสียหาย มีวัตถุประสงค์มุ่งให้ผู้เสียหายได้รับการเยียวยาเพื่อกลับคืนสู่สภาวะเดิมเสมือนหนึ่งไม่มีการกระทำละเมิดเกิดขึ้น หากไม่สามารถที่จะทำให้ผู้เสียหายกลับคืนสู่สถานะเดิมได้ ศาลต้องกำหนดให้มีการชดใช้ค่าเสียหายกันโดยทางอื่น เพื่อให้ผู้เสียหายกลับคืนสู่สภาพเดิมใกล้เคียงกับสภาพเดิมมากที่สุดเท่าที่จะกระทำได้ และหากไม่มีทางอื่นใดที่จะทำได้ก็ต้องชดใช้

---

[4] จิตติ ติงศภัทิย์. เล่มเดิม. หน้า 291.

ค่าเสียหายเป็นตัวเงินแทนซึ่งเป็นวิธีการสุดท้าย และเป็นวิธีการทั่วไปที่เห็นว่าดีที่สุดแล้ว[5] และยังเห็นว่าการกำหนดความเสียหายทางแพ่งตามหลักกฎหมายดังกล่าวนี้ ถือหลักการชดใช้ค่าสินไหมทดแทน (principle of compensation) เป็นหลักสำคัญกว่าความรับผิดของผู้กระทำ จึงต้องถือเอาความสูญเสียที่ผู้เสียหายได้รับเป็นสำคัญมากำหนดความเสียหายเพื่อเยียวยาแก่ผู้เสียหายโดยไม่ต้องคำนึงถึงบุคลิกของผู้กระทำละเมิดหรือมูลเหตุจูงใจของผู้กระทำมากำหนดเป็นความเสียหายให้ผู้กระทำต้องรับผิดประกอบ

นอกจากนี้ มาตรา 438 วรรคสอง บัญญัติให้ศาลเป็นผู้กำหนดการประเมินความเสียหายโดยใช้ดุลยพินิจอย่างอิสระ ไม่ใช่บทบังคับศาลต้องปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติตามที่คู่กรณีตกลงกัน จึงไม่ใช่เรื่องที่จะให้คู่ความมาหาประโยชน์กำไรกัน นอกเหนือไปจากที่ตนได้รับความเสียหายที่แท้จริง แต่อย่างไรก็ตามหากผู้เสียหายและผู้ทำละเมิดตกลงทำสัญญาประนีประนอมยอมความให้ศาลพิพากษาตามยอมย่อมทำได้ เพราะเมื่อกฎหมายให้ศาลเป็นผู้วินิจฉัยค่าเสียหายก็ย่อมหมายความรวมถึงให้ศาลมีอำนาจวินิจฉัยสัญญาประนีประนอมยอมความที่คู่ความสมัครใจทำต่อกันได้ ศาลต้องพิพากษาไปตามยอม[6]

จากที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นว่า หลักการพื้นฐานในการกำหนดค่าเสียหายเพื่อเยียวยาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันและสามารถนำไปปรับใช้กับกรณีความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสีนั้น มีจุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์เพื่อเยียวยาความเสียหายให้ผู้เสียหายได้กลับคืนสู่สภาวะเดิมเป็นสำคัญ มิได้มีความมุ่งหมายที่ให้คู่ความตกลงกำหนดค่าเสียหายกันเองได้ตามใจชอบ เพื่อมิให้เกิดการต่อรองเกี่ยวกับการกำหนดค่าเสียหายมาใช้แสวงหากำไรกันในคดีละเมิดนอกเหนือไปจากความเสียหายที่แท้จริงและค่าเสียหายที่จะพึงชดใช้กันในสภาพใดเพียงใดนั้น ศาลเป็นผู้กำหนดจากพฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งการกระทำละเมิด ซึ่งหมายความว่า ค่าเสียหายจะมากหรือน้อยเพียงใด ศาลต้องพิจารณาจากพฤติการณ์และความร้ายแรงของการกระทำละเมิดที่เกิดขึ้นในคดีมาคำนึงประกอบ

ทั้งนี้ มาตรา 438 เป็นหลักเกณฑ์ทั่วไปในการกำหนดให้ศาลวินิจฉัยชดใช้ค่าเสียหายไว้เท่านั้น แต่ไม่ได้บัญญัติเกี่ยวกับความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับว่าเป็นประเภทชนิดใดบ้างที่ศาลจะกำหนดให้ชดใช้กัน ดังนั้น ลักษณะของความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับจึงต้องใช้บทบัญญัติเฉพาะที่พิจารณาเกี่ยวกับความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับในคดีละเมิด

---

[5] ไพจิตร ปุญญพันธ์. (2548). **คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยลักษณะละเมิด.** หน้า 148-149.

[6] แหล่งเดิม. หน้า 156-157.

ข. ประเภทค่าสินไหมทดแทน

การกำหนดค่าสินไหมทดแทนที่เกี่ยวข้องตามหลักกฎหมายละเมิดที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ศาลไทยมีแนวทางในการใช้หลักกฎหมายละเมิดทั่วไป กำหนดค่าเสียหายอย่างไร โดยแยกพิจารณาตามผลของความเสียหายที่ผู้เสียหายอาจได้รับ เป็น 2 กรณี ดังต่อไปนี้

- กรณีผู้เสียหายถึงแก่ความตาย

กรณีที่ทำให้บุคคลถึงแก่ความตายนั้น ชีวิตของบุคคลคือสิ่งที่สูญเสียไป การชดใช้ชีวิตให้กลับคืนมานั้นจึงไม่มีทางเป็นไปได้ การเยียวยาสุดท้ายที่จะทำได้ คือ การชดใช้เป็นตัวเงินเพราะไม่มีหนทางใดอีกแล้วที่จะชดใช้ได้ดีกว่า ดังนั้น กรณีที่ทำให้บุคคลถึงแก่ความตายทันทีจึงเป็นความเสียหายที่ไม่อาจคำนวณเป็นราคาเงินได้ (non pecuniary loss) สำหรับกรณีที่ผู้เสียหายไม่ได้ตายทันที ค่าสินไหมทดแทนที่พึงจะได้รับตามกฎหมาย ได้แก่ ค่ารักษาพยาบาล รวมทั้งค่าเสียหายที่ต้องขาดประโยชน์ทำมาหาได้เพราะไม่สามารถประกอบการงานได้ ซึ่งถ้าพิจารณาแล้วพบว่า ค่าปลงศพ ค่าใช้จ่ายอันจำเป็นอย่างอื่นๆ และค่ารักษาพยาบาล รวมทั้งค่าเสียหายที่ต้องขาดประโยชน์ทำมาหาได้เพราะไม่สามารถประกอบการงานได้ก็ดี เป็นค่าเสียหายที่จัดเข้าลักษณะเป็นค่าเสียหายที่เกี่ยวกับประโยชน์ในลักษณะที่เป็นทรัพย์สิน ซึ่งอาจคำนวณเป็นราคาเงินได้ทั้งสิ้น (pecuniary loss) ความเสียหายในลักษณะที่เป็นประโยชน์ในทางทรัพย์สินนี้สืบเนื่องมาจากความเสียหายที่เป็นผลมาจากความเสียหายที่ไม่อาจคำนวณเป็นราคาเงินได้ คือ "ความตาย" เป็นหลัก ซึ่งเป็นความเสียหายที่คาดเห็นได้ชัดเจนแน่นอน ศาลสามารถกำหนดค่าความเสียหายได้

ดังนั้น ในกรณีที่ผู้เสียหายถึงแก่ความตาย ศาลสามารถกำหนดค่าสินไหมทดแทนความเสียหาย ดังต่อไปนี้

1. ค่าปลงศพและค่าใช้จ่ายอันจำเป็นอย่างอื่นๆ

มาตรา 443 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า "ในกรณีทำให้เขาถึงตายนั้น ค่าสินไหมทดแทนได้แก่ ค่าปลงศพรวมทั้งค่าใช้จ่ายอันเป็นอย่างอื่นๆ อีกด้วย"

ค่าปลงศพ หมายความถึง ค่าใช้จ่ายในการจัดการศพตามประเพณีของผู้ตาย ซึ่งเป็นหน้าที่ของทายาทที่จะต้องจัดการศพของผู้ตายตามประเพณี ค่าใช้จ่ายในการปลงศพนี้ตามกฎหมาย ผู้จัดการมีสิทธิเรียกจากผู้ทำละเมิดได้ และเรียกได้ตลอดถึงค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการตายของผู้ตาย[7] ซึ่งจ่ายไปตามสมควรและตามความเป็นจริง ซึ่งตามแนวคิดและหลักเกณฑ์การพิจารณาชดใช้ค่าปลงศพและค่าใช้จ่ายอันจำเป็นอย่างอื่นของศาลไทยนั้นยึดหลักการพิจารณาจากฐานานุรูปฐานะทางสังคมมาคำนึงประกอบกับประเพณีตามลัทธินิยมเป็นสำคัญ และค่าเสียหายชนิดนี้ต้อง

---

[7] สุษม ศุภนิตย์. (2546). **คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ละเมิด.** หน้า 219.

ไม่ไกลเกินกว่าเหตุ และตั้งอยู่บนพื้นฐานของค่าใช้จ่ายจริงที่ผู้เสียหายสูญเสียไป ดังปรากฏตามตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาดังนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5572 - 5573/2539 ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ค่าปลงศพที่โจทก์ทั้งสองใช้จ่ายไปนั้นสูงเกินฐานานุรูปหรือไม่ ตามบัญชีค่าใช้จ่ายในการปลงศพ เอกสารหมาย จ.4 ที่โจทก์ทั้งสองนำสืบว่าได้ใช้จ่ายไปในการปลงศพผู้ตายทั้งสามนั้นเห็นว่า โจทก์ทั้งสองได้จัดการปลงศพตามประเพณีคนจีน ศาลล่างทั้งสองได้พิจารณากำหนดให้ตามความเหมาะสมไม่ได้กำหนดให้เต็มจำนวนทุกรายการตามที่ปรากฏในเอกสารดังกล่าว แม้ว่าโจทก์ทั้งสองจะได้รับอนุญาตให้ดำเนินคดีอย่างคนอนาถา ก็ไม่ได้หมายความว่าโจทก์ทั้งสองจะไม่มีสิทธิปลงศพบุตรโจทก์ทั้งสองให้สมแก่ฐานานุรูปโจทก์ทั้งสองได้ ค่าใช้จ่ายตามเอกสารหมาย จ.4 เมื่อพิจารณาแล้วเป็นค่าใช้จ่ายตามความจำเป็นตามประเพณีและเหมาะสมในการปลงศพและจำเลยทั้งสองก็ไม่สามารถนำสืบหักล้างได้ว่า โจทก์ทั้งสองได้ใช้จ่ายไปในการปลงศพมากเกินกว่าความจำเป็น ดังนั้นค่าใช้จ่ายในการปลงศพของโจทก์ทั้งสองจึงไม่เป็นการฟุ่มเฟือยในฐานะคนรวมเกินกว่าความจำเป็นตามที่จำเลยทั้งสองฎีกาแต่อย่างใด ศาลล่างทั้งสองได้พิจารณากำหนดให้ตามความจำเป็นและเป็นจำนวนปานกลางที่เหมาะสมแก่ฐานานุรูปของโจทก์ทั้งสองแล้ว

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4176/2540 ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ค่าใช้จ่ายในการปลงศพ แม้โจทก์จะมิได้นำสืบในรายละเอียดว่าเป็นค่าใช้จ่ายในเรื่องอะไรบ้างก็ตาม แต่ศาลก็มีอำนาจที่จะกำหนดให้ตามที่เห็นสมควรได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1812/2535 ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ตามประเพณีปฏิบัติกันทั่วไป ในวันสวดพระอภิธรรมจะมีการเลี้ยงอาหารและเครื่องดื่มแก่แขกผู้มาร่วมงานกับต้องถวายของและเงินแก่พระภิกษุที่สวดพระอภิธรรมในแต่ละคืน สำหรับวันฌาปนกิจศพก็จะมีการถวายผ้าบังสุกุลแก่พระภิกษุ มีการเลี้ยงเครื่องดื่มแก่แขกผู้มาร่วมงาน จึงถือได้ว่าค่าอาหารและเครื่องดื่มตลอดจนค่าของและเงินถวายพระภิกษุเป็นสิ่งจำเป็นในการจัดการศพของผู้ตาย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 928/2550 ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า เงินที่จำเลยที่ 2 ช่วยค่าทำศพจำนวน 10,000 บาท นั้น จำเลยที่ 1 ที่ 2 ให้การว่าเป็นการช่วยเหลือค่าปลงศพให้แก่โจทก์ทั้งสองบางส่วนแล้วตามหลักมนุษยธรรม จึงมิใช่กรณีที่จำเลยที่ 1 ที่ 2 ช่วยค่าทำศพโดยยอมรับผิดและมิได้มอบให้ในฐานะเป็นค่าเสียหายส่วนหนึ่ง แต่เป็นการให้ในลักษณะร่วมทำบุญอันเป็นการสำนึกในศีลธรรมจะนำมาหักกับจำนวนเงินค่าปลงศพที่โจทก์ทั้งสองฟ้องเรียกร้องไม่ได้

นอกจากนี้ แนวการกำหนดค่าเสียหายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 443 วรรคหนึ่งนี้ ศาลไทยจำกัดขอบเขตค่าเสียหายไว้ว่า ต้องไม่ไกลเกินความจริงซึ่งสอดคล้องกับหลักการเยียวยาความเสียหายโดยเฉพาะกรณีที่เป็นค่าใช้จ่ายอย่างอื่นๆ ที่เกิดขึ้น

ภายหลังจากการจัดการศพของผู้ตายที่เสร็จสิ้นลงแล้ว เช่น การสร้างกุฏิอุทิศส่วนกุศลให้ผู้ตาย ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการทำบุญกระดูกของผู้ตายภายหลังจากปลงศพผู้ตายผ่านไปได้ 100 วันแล้วเช่นนี้ ตามแนวคำพิพากษาฎีกาไทยถือว่า เป็นค่าใช้จ่ายที่ไกลเกินเหตุจะนำมาเรียกร้องไม่ได้ ดังปรากฏตามตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาดังนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4064/2536 ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 443 บัญญัติว่า “ในกรณีทำให้เขาถึงตายนั้น ค่าสินไหมทดแทนได้แก่ค่าปลงศพรวมทั้งค่าใช้จ่ายอันจำเป็นอย่างอื่นๆ อีกด้วย” ค่าสินไหมทดแทนตามที่กล่าวไว้ในมาตรานี้ย่อมหมายถึงค่าปลงศพโดยตรงประการหนึ่ง และค่าใช้จ่ายอันจำเป็นเกี่ยวกับการปลงศพจนเสร็จสิ้นอีกประการหนึ่ง ดังนั้นค่าใช้จ่ายที่โจทก์ที่ 1 ต้องเสียไปในการร้องขอให้ศาลตั้งเป็นผู้จัดการมรดกจึงมิใช่เป็นค่าปลงศพหรือค่าใช้จ่ายอันจำเป็นเกี่ยวกับการปลงศพ จึงให้จำเลยที่ 1 และที่ 2 ร่วมรับผิดต่อโจทก์ที่ 1 ไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7166/2542 ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ในทางพิจารณาไม่ปรากฏว่าบุตรทั้งสองของโจทก์ที่ 5 ได้จัดพิธีการปลงศพนาย ท. เพียงแต่ได้ความจากคำเบิกความของโจทก์ที่ 5 ว่า โจทก์ที่ 5 ได้จัดพิธีรำลึกถึงการตายของนาย ท. ที่บ้านของโจทก์ที่ 5 เท่านั้น และ ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย ส่วนกรณีที่บุตรทั้งสองของโจทก์ที่ 5 เดินทางไปเยี่ยมและเคารพศพนาย ท. ในที่เกิดเหตุนั้น โจทก์ที่ 5 เบิกความรับว่าจำเลยที่ 1 เป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายซึ่งเป็นค่าพาหนะและค่าที่พักให้ทั้งหมดส่วนที่โจทก์ที่ 5 ขอให้ชดใช้ค่าใช้จ่ายในอนาคตที่บุตรทั้งสองของโจทก์ต้องเดินทางไปเคารพศพนาย ท. ในสถานที่เกิดเหตุเป็นเวลา 10 ปีนั้นเห็นว่า ค่าใช้จ่ายดังกล่าวถือไม่ได้ว่าเป็นค่าใช้จ่ายอันจำเป็นอย่างอื่นตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 443 วรรคหนึ่ง ที่บุตรทั้งสองของโจทก์ที่ 5 จะใช้สิทธิเรียกร้องเอากับจำเลยที่ 1 ได้

แนวคำพิพากษาฎีกาดังกล่าวถูกจำกัดโดยพื้นฐานทางแนวคิดของกฎหมายลักษณะละเมิดที่มองว่า ละเมิดเป็นมูลหนี้อย่างหนึ่ง ความเสียหายที่จะชดใช้จึงต้องเป็นความเสียหายที่ปรากฏผลแน่นอน ซึ่งในปัจจุบันสภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไปตามความเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจ ประเพณีและเทคโนโลยีด้วย ค่าปลงศพและค่าใช้จ่ายอันจำเป็นดังกล่าวหากสภาพเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงไป ถ้าตีความเคร่งครัดจนเกินไปอาจทำให้ผู้มีส่วนได้เสียต้องแบกรับภาระเกี่ยวกับค่าใช้จ่าย ค่าปลงศพต่างๆ ที่สูงขึ้นและเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพเศรษฐกิจและประเพณีได้

นอกจากนี้ในการละเมิดในคดีเกี่ยวกับความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสีนั้น หากศาลจะนำหลักการชดใช้ค่าเสียหายเกี่ยวกับมาตรา 443 มาใช้กำหนดเป็นค่าเสียหายให้แก่ฝ่ายผู้เสียหายแล้ว ศาลควรพิจารณาถึงสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปและคำนึงถึงภาระของฝ่ายผู้เสียหายที่ต้องแบกรับค่าใช้จ่ายเหล่านี้ด้วย ตลอดจนการทำละเมิดในคดี

เกี่ยวกับความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสีนั้น ฝ่ายผู้ทำละเมิดมีฐานะทางเศรษฐกิจค่อนข้างดีกว่าฝ่ายผู้เสียหายมาก การกำหนดค่าปลงศพและค่าใช้จ่ายอันจำเป็นควรให้ผู้ทำละเมิดแบกรับภาระค่าใช้จ่ายเพื่อชดใช้คืนแก่ผู้เสียหายลักษณะที่เป็นค่าเสียหายเพื่อความเป็นธรรม ซึ่งไม่ขัดกับหลักการเยียวยาตามความเป็นจริงที่เปลี่ยนแปลงไป

2. ค่าขาดไร้อุปการะตามกฎหมาย

มาตรา 443 วรรคสาม บัญญัติว่า "ถ้าว่าเหตุที่ตายลงนั้นทำให้บุคคลคนหนึ่งคนใดต้องขาดไร้อุปการะตามกฎหมายไปด้วยไซร้ ท่านว่าบุคคลคนนั้นชอบที่จะได้รับค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น"

ศาสตราจารย์พจน์ บุษปาคม เห็นว่า การขาดไร้อุปการะ ผู้ตายต้องมีหน้าที่ตามกฎหมายที่จะต้องอุปการะบุคคลหนึ่งคนใด มิใช่อุปการะโดยเมตติหรือสงเคราะห์หรือโดยเสน่หา และไม่จำต้องอุปการะจริงๆ เพียงแต่ขาดผู้มีหน้าที่อุปการะตามกฎหมายเท่านั้นก็เป็นการขาดไร้อุปการะตามกฎหมายแล้ว และไม่จำต้องคำนึงว่าโจทก์ร่ำรวยอยู่แล้วหรือผู้ตายไม่อยู่ในฐานะที่จะอุปการะโจทก์ตามความจริง หรือความจริงไม่เคยอุปการะเลย เช่น บุตรยังเล็กอยู่ไม่มีรายได้ บิดายังเลี้ยงดูให้การศึกษาอยู่ จำเลยทำให้บุตรตาย ถือว่าบิดาขาดไร้อุปการะตามกฎหมายจากบุตร เพราะบุตรมีหน้าที่ตามกฎหมายจะต้องอุปการะบิดามารดา[8]

ส่วนศาสตราจารย์ไพจิตร ปุญญพันธ์ อธิบายว่า ความเสียหายตามมาตรา 443 วรรคสามนี้ ศาลอาจกำหนดให้โดยไม่ต้องคำนึงถึงความจำเป็นและฐานะทางเศรษฐกิจของโจทก์ แต่มุ่งหมายถึงการอุปการะเลี้ยงดูเป็นสำคัญ ฉะนั้น ไม่ว่าโจทก์จะมั่งมี ไม่มีความจำเป็นจะต้องได้รับการเลี้ยงดูจากผู้ตาย ศาลก็ยังอาจกำหนดให้ใช้ค่าสินไหมทดแทนส่วนนี้ได้ นอกจากนี้ที่ว่าเป็นการอุปการะเลี้ยงดู ไม่จำเป็นต้องจัดหาการอุปการะเลี้ยงดูให้พร้อมทุกอย่างเพียงแต่มีส่วนช่วยเหลือในการอุปการะเลี้ยงดูเป็นการเพียงพอ จะถือเป็นการอุปการะเลี้ยงดูแล้ว[9]

แนวคำพิพากษาของศาลไทยสอดคล้องกับความเห็นของนักนิติศาสตร์ส่วนใหญ่ โดยถือหลักว่า ค่าขาดไร้อุปการะนี้ ผู้ก่อเหตุละเมิดต้องชดใช้แก่โจทก์ผู้เรียกร้องโดยไม่จำต้องพิจารณาว่า ผู้ตายจะได้อุปการะเลี้ยงดูโจทก์อยู่หรือไม่ ส่วนค่าสินไหมทดแทนที่ศาลจะกำหนดย่อมให้ตามสมควร ดังปรากฏตามตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาดังนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4751/2551 ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ผู้ตายมีหน้าที่อุปการะเลี้ยงดูโจทก์และบุตรทั้งสามของโจทก์ การที่จำเลยที่ 1 ทำละเมิดเป็นเหตุให้ผู้ตายถึงแก่ความตายทำให้บุตรทั้งสามของโจทก์และโจทก์ต้องขาดไร้ผู้อุปการะจึงขอเรียกค่าขาดไร้อุปการะ

---

[8] พจน์ บุษปาคม. (2525). **คำบรรยายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยละเมิด**. หน้า 566-567.

[9] ไพจิตร ปุญญพันธ์. เล่มเดิม. หน้า 198.

ของบุตรโจทก์และโจทก์เช่นนี้ มีความหมายพอเป็นที่เข้าใจได้ว่า บุตรทั้งสามของโจทก์ขอเรียกค่าสินไหมทดแทนตามสิทธิของตนด้วยนั่นเอง แต่เพราะเหตุที่บุตรทั้งสามของโจทก์เป็นผู้เยาว์ยังฟ้องคดีเองไม่ได้ โจทก์ซึ่งเป็นมารดาและผู้แทนโดยชอบธรรมจึงฟ้องแทน ย่อมถือได้ว่าโจทก์ฟ้องในนามของบุตรทั้งสามคนด้วยโดยปริยาย โจทก์จึงมีอำนาจฟ้องเรียกค่าขาดไร้อุปการะของบุตรผู้เยาว์ทั้งสามได้ ศาลจึงต้องกำหนดค่าขาดไร้อุปการะให้แก่บุตรทั้งสามของโจทก์ตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิดด้วย สำหรับค่าขาดไร้อุปการะของตัวโจทก์เองที่ศาลอุทธรณ์ภาค 9 กำหนดให้เป็นเงิน 50,000 บาท นั้น ศาลฎีกาเห็นว่าเป็นจำนวนพอสมควรแล้ว ส่วนค่าขาดไร้อุปการะของบุตรผู้เยาว์ทั้งสามคนของโจทก์นั้น โจทก์มิได้บรรยายฟ้องว่าจะเรียกค่าขาดไร้อุปการะให้บุตรของโจทก์คนละเท่าใดต่อเดือนหรือต่อปีเพราะเหตุใดเป็นระยะเวลานานเท่าใด และในชั้นพิจารณาโจทก์ก็มิได้นำสืบให้เห็นว่าบุตรของโจทก์แต่ละคนมีค่าใช้จ่ายเดือนละหรือปีละเท่าใด เมื่อพิเคราะห์ถึงอาชีพการงานของนายสุวัตก่อนถึงแก่ความตาย ฐานะทางครอบครัวของโจทก์ซึ่งไม่ดีนัก ตลอดจนคำนึงถึงความประมาทของทั้งสองฝ่ายประกอบด้วยแล้วเห็นควรกำหนดให้จำเลยทั้งสองใช้ค่าขาดไร้อุปการะให้แก่บุตรผู้เยาว์ทั้งสามของโจทก์เป็นการเหมาเฉลี่ยคนละ 50,000 บาท รวม 3 คน เป็นเงิน 150,000 บาท เมื่อรวมกับในส่วนของโจทก์อีก 50,000 บาทแล้ว เป็นเงินทั้งสิ้น 200,000 บาท

นอกจากนี้คำพิพากษาศาลฎีกาของไทยวางหลักเกี่ยวกับค่าขาดไร้อุปการะในอนาคตว่า การที่โจทก์คาดหวังว่าในอนาคต ผู้ตายจะอุปการะโจทก์แม้เป็นตามคาดหวังล่วงหน้าและห่างไกล ศาลฎีกายังพิจารณาว่าโจทก์สามารถเรียกร้องค่าอุปการะเลี้ยงดูในอนาคตได้ ซึ่งศาลฎีกาได้ถือว่าค่าขาดไร้อุปการะให้ถือเอาตามความเป็นจริง ดังปรากฏตามตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาดังนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8358/2538 ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า การกำหนดค่าขาดไร้อุปการะย่อมกำหนดตามฐานะของผู้ตายและฐานะของผู้มีสิทธิได้รับการอุปการะเลี้ยงดู ถ้าหากเคยได้รับการอุปการะเลี้ยงดูจริงก็นำมาพิจารณาประกอบด้วย ส่วนระยะเวลาในอนาคตที่จะคำนวณค่าขาดไร้อุปการะเป็นจำนวนเดียวนั้นก็ต้องพิจารณาว่าตามความหวังที่มีเหตุผลหากผู้ตายมีชีวิตอยู่จะให้การอุปการะเลี้ยงดูได้เพียงใดและเป็นเวลานานเท่าใด คดีนี้โจทก์ทั้งสองไม่ได้นำสืบให้ปรากฏว่าหากผู้ตายมีชีวิตอยู่จะให้การอุปการะเลี้ยงดูโจทก์ทั้งสองได้เพียงใด แต่เมื่อพิจารณาถึงอายุและการศึกษาของผู้ตายซึ่งขณะเกิดเหตุผู้ตายอายุ 19 ปีเศษ กำลังศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 2 เมื่อผู้ตายสำเร็จการศึกษาและประกอบอาชีพแล้วย่อมสามารถให้การอุปการะเลี้ยงดูโจทก์ทั้งสองได้ตามสมควร ที่ศาลล่างทั้งสองกำหนดให้จำเลยที่ 2 ร่วมรับผิดต่อโจทก์ทั้งสอง

คนๆ ละ 1,200 บาท ต่อเดือนเป็นเวลา 10 ปี แต่ต้องรับผิดเพียง 2 ส่วนใน 3 ส่วน รวมเป็นเงินจำนวน 192,200 บาท นั้น เห็นว่าเหมาะสมแล้ว

แต่อย่างไรก็ตาม มีแนวคำพิพากษาศาลฎีกาของศาลไทยบางเรื่องวินิจฉัยเกี่ยวกับค่าขาดไร้อุปการะบางอย่างที่ไม่อาจเรียกร้องได้ โดยไม่พิจารณาจากข้อเท็จจริง แต่นำความสัมพันธ์ตามกฎหมายมาพิจารณาการชดใช้ค่าขาดไร้อุปการะ ดังปรากฏตามตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาดังนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1409/2548 ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 443 วรรคสามนั้น กำหนดให้ผู้กระทำละเมิดในกรณีทำให้เขาถึงตายรับผิดต่อบุคคลที่ต้องขาดไร้อุปการะเฉพาะที่ผู้ตายมีหน้าที่อุปการะตามกฎหมายเท่านั้น แต่ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1563 และมาตรา 1564 บัญญัติให้บุตรและบิดาจำต้องอุปการะเลี้ยงดูกันนั้น หมายถึง บุตรและบิดาโดยชอบด้วยกฎหมายเท่านั้น ไม่มีบทบัญญัติกำหนดสิทธิและหน้าที่ให้บิดาจำต้องอุปการะเลี้ยงดูบุตรนอกกฎหมายแต่ประการใด ดังนั้น แม้บุตรนอกกฎหมายที่บิดารับรองแล้วจะเป็นทายาทโดยธรรมมีสิทธิรับมรดกของบิดาได้ แต่ก็ไม่มีสิทธิเรียกค่าอุปการะเลี้ยงดูจากบิดา บุตรนอกกฎหมายจึงไม่มีสิทธิฟ้องเรียกค่าขาดไร้อุปการะจากผู้กระทำละเมิดให้บิดาตนถึงแก่ความตายได้

3. ค่ารักษาพยาบาลก่อนตาย

มาตรา 443 วรรคสอง บัญญัติว่า “ถ้ามิได้ตายในทันที ค่าสินไหมทดแทน ได้แก่ ค่ารักษาพยาบาล รวมทั้งค่าเสียหายที่ต้องขาดประโยชน์ทำมาหาได้เพราะไม่สามารถประกอบการงานนั้นด้วย”

ในกรณีที่ผู้เสียหายมิได้ตายในทันที หมายความว่า ผู้ตายถูกทำละเมิดแต่ยังไม่ตายในทันทีคงมีการรักษาพยาบาลอยู่ระยะหนึ่ง และในที่สุดถึงแก่ความตาย[10] ทายาทของผู้ตายจึงมีสิทธิฟ้องเรียกค่าสินไหมทดแทนส่วนนี้ได้

ค่ารักษาพยาบาล หมายความถึง ค่ารักษา ค่าห้องพัก ค่าอุปกรณ์[11]

4. ค่าขาดประโยชน์ทำมาหาได้ก่อนตาย

ตามบทบัญญัติมาตรา 443 วรรคสอง นอกจากทายาทของผู้ตายจะสามารถเรียกร้องค่ารักษาพยาบาลของผู้ตายก่อนตายได้แล้ว ยังสามารถเรียกร้องค่าขาดประโยชน์ทำมาหาได้ก่อนตายได้อีกด้วย

---

[10] สุยม ศุภนิตย์. เล่มเดิม. หน้า 221.

[11] แหล่งเดิม. หน้า 223.

ค่าเสียหายที่ต้องขาดประโยชน์ทำมาหาได้ เพราะไม่สามารถประกอบการงาน หมายความถึง ค่าเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับเนื่องจากถูกทำละเมิดจนไม่อาจประกอบการงานได้ ค่าเสียหายนี้ได้แก่ประโยชน์ที่ผู้เสียหายจะได้รับหากมีประกอบการงานตามปกติ เป็นต้นว่าค่าตอบแทนการทำงานรายได้ตามปกติที่ได้จากการประกอบอาชีพ ถ้าหากผู้เสียหายไม่ได้ประกอบการงานอะไรค่าเสียหายส่วนนี้ย่อมเรียกร้องมิได้ แต่ประโยชน์ที่ได้จากการทำงานไม่จำเป็นต้องเป็นเงินเสมอไป ประโยชน์นั้นอาจจะเป็นอย่างอื่น เช่น แรงงานในครัวเรือนในกรณีที่ผู้เสียหายเป็นแม่บ้าน เป็นต้น ค่าเสียหายที่เรียกได้ตามมาตรา 443 วรรคสองนี้ เรียกได้เพียงระหว่างเวลาที่ผู้เสียหายรักษาพยาบาลเพราะถูกทำละเมิดจนกระทั่งตายเท่านั้น หลังจากนั้นแล้วค่าขาดประโยชน์จากแรงงานของผู้ตายต้องพิจารณาตามมาตรา 445[12]

5. ค่าขาดแรงงานในครัวเรือนและค่าขาดแรงงานในอุตสาหกรรมของบุคคลภายนอก

มาตรา 445 บัญญัติว่า “ในกรณีทำให้เขาถึงตาย ทำให้เสียหายแก่ร่างกายหรืออนามัยก็ดี ถ้าผู้ต้องเสียหายมีความผูกพันตามกฎหมายจะต้องทำการงานให้เป็นคุณแก่บุคคลภายนอกในครัวเรือนหรืออุตสาหกรรมของบุคคลภายนอกนั้นไซร้ ท่านว่าบุคคลจำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนนั้นจะต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่บุคคลภายนอกเพื่อที่เขาต้องขาดแรงงานอันนั้นไปด้วย”

นักกฎหมายไทยเห็นว่า ค่าขาดแรงงานในครัวเรือนนี้ เป็นความเสียหายที่เกิดจากความผูกพันตามกฎหมายของผู้ตายที่มีต่อบุคคลในครัวเรือนตามหน้าที่และต้องมีกฎหมายบัญญัติรับรองสิทธิไว้ เช่น กรณีมาตรา 1435 มาตรา 1539 (3) ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และโจทก์ต้องมีหน้าที่นำสืบพิสูจน์[13] และค่าขาดแรงงานในครัวเรือนนี้แต่เดิมแนวคำพิพากษาศาลฎีกาตีความว่า ค่าเสียหายชนิดนี้จัดเป็นค่าขาดไร้อุปการะอย่างหนึ่ง แต่ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6905/2538 นั้น ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ค่าขาดแรงงานในครัวเรือนดังกล่าวมิใช่การฟ้องเรียกค่าขาดไร้อุปการะตามมาตรา 443 วรรคสาม

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6905/2538 ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ตามบทบัญญัติแห่ง ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 445 และมาตรา 1567 ย่อมแสดงให้เห็นว่า หากบิดาหรือมารดาซึ่งเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองได้มอบหน้าที่ให้บุตรทำการงานอันใดอันหนึ่งในครัวเรือนแล้วปรากฏว่ามีบุคคลใดทำละเมิดต่อบุตรซึ่งมีความ ผูกพันตามกฎหมายที่จะต้องทำการงานให้แก่บิดามารดาจนถึงแก่ความตาย ผู้ทำละเมิดจะต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทน คือ ค่าขาดแรงงานใน

---

[12] แหล่งเดิม.

[13] พจน์ บุษปาคม. เล่มเดิม. หน้า 682.

ครัวเรือนให้แก่บิดามารดาที่ต้องขาดแรงงานอันนั้นด้วย และการฟ้องเรียกค่าขาดแรงงานดังกล่าวมิใช่การฟ้องเรียกค่าขาดไร้อุปการะตามมาตรา 443 วรรคสาม ซึ่งเจตนารมณ์ของบทบัญญัติแห่งกฎหมายมาตรานี้มีความมุ่งหมายว่าหากมีการทำละเมิดจนเป็นเหตุให้ผู้ตายถึงแก่ความตาย บิดาหรือมารดาของผู้ตายก็ชอบที่จะฟ้องเรียกค่าสินไหมทดแทนการขาดไร้อุปการะได้ตามกฎหมายโดยไม่ต้องคำนึงว่าผู้ตายจะมีรายได้หรือได้อุปการะเลี้ยงดูบิดามารดาหรือไม่

ส่วนค่าขาดแรงงานในอุตสาหกรรมของบุคคลภายนอก นักกฎหมายไทยมีความเห็นว่า ค่าเสียหายดังกล่าวเกิดจากความผูกพันตามสภาพระหว่างบุคคลภายนอกกับผู้ตาย เหตุที่ต้องให้ผู้ทำละเมิดชดใช้ค่าเสียหายดังกล่าวได้เพราะมีมูลหนี้ตามสภาพระหว่างบุคคลภายนอกกับผู้ตาย และสิทธิตามมูลหนี้ของบุคคลภายนอกถูกกระทบกระเทือนจากการทำละเมิด จึงถือว่าบุคคลภายนอกเป็นผู้มีส่วนได้เสียที่จะใช้สิทธิเรียกร้องจากผู้ละเมิดได้

- กรณีผู้เสียหายได้รับอันตรายแก่กายหรืออนามัย

ในกรณีผู้เสียหายได้รับความเสียหายไม่ถึงตาย แต่ได้รับอันตรายแก่กายหรืออนามัยนั้น ผู้เสียหายย่อมมีสิทธิจะได้รับค่าสินไหมทดแทนจากผู้ทำละเมิดได้ ซึ่งประเภทค่าสินไหมทดแทนที่ผู้เสียหายมีสิทธิได้รับเป็นไปตามบทบัญญัติของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มีดังต่อไปนี้

1. ค่าใช้จ่ายอันตนต้องเสียไป

มาตรา 444 วรรคแรก บัญญัติว่า “ในกรณีทำให้เสียหายแก่ร่างกายหรืออนามัยนั้น ผู้ต้องเสียหายชอบที่จะได้ชดใช้ค่าใช้จ่ายอันตนต้องเสียไป...”

ค่าใช้จ่ายอันตนต้องเสียไป ตามมาตรา 444 วรรคแรก ได้แก่ ค่ารักษาพยาบาลทุกอย่าง ไม่ว่าจะรักษาแบบแผนโบราณหรือแผนปัจจุบัน จะรักษาที่โรงพยาบาลเอกชนหรือโรงพยาบาลรัฐบาล จะเสียค่ารักษาโรงพยาบาลเอกชนที่แพงมากหรือน้อย เรียกได้ทั้งนั้น

ค่าใช้จ่ายอันจำเป็นในการรักษาพยาบาล คือค่ารักษาพยาบาลจะต้องเป็นค่าใช้จ่ายที่จำเป็น ถ้าไม่จำเป็นไปแต่งเติมอย่างอื่น สมมติว่าเกิดแผลที่ใบหน้ารักษาได้ ผ่าตัดได้ ทำศัลยกรรมได้ แต่ไปทำตาสองชั้น ถือว่าไม่จำเป็น

นอกจากนี้ ค่าใช้จ่ายอื่นที่เกี่ยวกับการรักษาพยาบาล ค่านั่งรถแท็กซี่ไปหาหมอ ไปโรงพยาบาล ค่ารถแท็กซี่ของภริยาที่ไปปรนนิบัติสามีซึ่งรักษาตัวอยู่ที่โรงพยาบาล ค่ารักษาตัวในอนาคตก็เรียกได้[14]

---

[14] เพ็ง เพ็งนิติ. (2545). **คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยละเมิด ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง.** หน้า 419.

ทั้งนี้ ค่าใช้จ่ายดังกล่าวต้องเป็นค่าใช้จ่ายอันจำเป็น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 516/2551 ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า เครื่องรับโทรทัศน์และตู้เย็นในห้องพักผู้ป่วยเป็นอุปกรณ์ไฟฟ้าที่อำนวยความสะดวกอันจำเป็นแก่ผู้ป่วยและคนเฝ้าไข้ ทั้งโรงพยาบาลได้จัดเตรียมไว้ให้ในห้องอยู่แล้ว ถือว่าเป็นค่าใช้จ่ายอันจำเป็นที่โจทก์ต้องเสียไปจำเลยจึงต้องรับผิดต่อโจทก์

2. ค่าเสียหายเพื่อการเสียความสามารถประกอบการงาน

มาตรา 444 วรรคแรก บัญญัติว่า "ในกรณีทำให้เสียหายแก่ร่างกายหรืออนามัยนั้น ผู้ต้องเสียหายชอบที่จะได้ชดใช้ค่าใช้จ่ายอันตนต้องเสียไปและค่าเสียหายเพื่อการที่เสียความสามารถประกอบการงานสิ้นเชิงหรือแต่บางส่วน ทั้งในเวลาปัจจุบันนั้นและในเวลาอนาคตด้วย"

สำหรับค่าเสียหายเพื่อการเสียความสามารถประกอบการงานโดยสิ้นเชิงหรือแต่บางส่วนในปัจจุบันและในอนาคต ตามมาตรา 444 วรรคแรกนั้นไม่ใช่ค่าขาดประโยชน์ทำมาหาได้ ตามความหมายในมาตรา 443 วรรคสอง เพราะเป็นเรื่องที่สูญเสียความสามารถในการประกอบการงาน ไม่ใช่เรื่องที่ผู้เสียหายสามารถทำงานได้อยู่แต่ขาดประโยชน์ไป แต่ผลของการสูญเสียความสามารถประกอบการงานนี้ทำให้ต้องขาดประโยชน์จากการทำมาหาได้[15]

ค่าเสียความสามารถประกอบการงานในปัจจุบัน หมายความว่า ผู้ถูกทำละเมิดได้รับบาดเจ็บต้องรักษาตัวอยู่ที่โรงพยาบาลเดือนหนึ่ง นอกจากค่าใช้จ่ายอื่นๆ แล้วยังฟ้องเรียกค่าเสียความสามารถในการประกอบการงานในปัจจุบันที่ผ่านมาในช่วงหนึ่งเดือนได้

ค่าร่างกายพิการจนไม่สามารถที่จะประกอบการงานต่อไป เรียกว่าค่าเสียความสามารถประกอบการงานในอนาคต อันเป็นคนละส่วนกับค่าเสียหายความสามารถในปัจจุบันที่เกิดขึ้นแล้ว ค่าเสียความสามารถประกอบการงานในปัจจุบันฟ้องเรียกได้แม้ว่าคนนั้นขณะถูกทำละเมิดจะไม่มีงานทำก็ตาม เป็นสิทธิของเขาที่จะเรียกได้ เพราะว่าถ้าไม่ถูกทำละเมิดเขาอาจจะทำงานอะไรก็ได้ ส่วนจะกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพียงใดแล้วแต่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด ถ้าเขามีงานทำจริงจังก็คำนวณให้ได้ตามรายได้ของเขา แต่ถ้าไม่มีงานทำก็ต้องให้แต่อาจจะให้น้อยกว่าปกติของคนที่ทำงานจริง ให้ตามสมควรได้[16]

การกำหนดค่าเสียหายของการเสียความสามารถจากการประกอบการงานในอนาคตนี้ หมายถึง ค่าเสียหายที่ยังไม่เกิดผลเสียหายในปัจจุบัน แต่เป็นที่แน่นอนว่าจะเกิดขึ้นต่อไปในอนาคต ซึ่งจัดเป็นค่าเสียหายที่อาจคำนวณเป็นตัวเงินได้ ความเสียหายในลักษณะนี้จะต้อง

---

[15] ไพจิตร ปุญญพันธ์. เล่มเดิม. หน้า 205 - 206.

[16] เพ็ง เพ็งนิติ. เล่มเดิม. หน้า 423.

เป็นผลสืบเนื่องมาจากการกระทำละเมิดของผู้ทำละเมิด และต้องไม่ปะปนกับค่าเสียหายอย่างอื่นอันไม่ใช่ตัวเงิน ตามมาตรา 446 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ด้วย

ความเสียหายจากการเสียความสามารถในอนาคตนี้ เป็นเรื่องภายหน้าที่ศาลได้คำนึงถึงในการกำหนดค่าเสียหายให้แก่กันในเวลาที่พิพากษาคดี ตามนัยมาตรา 444 วรรคสองอยู่แล้ว แม้ว่าผู้เสียหายจะสูญเสียความสามารถไปและได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพคืนมาบางส่วนหรือทั้งหมดก็ตาม ต้องถือว่าผู้เสียหายได้รับความเสียหายอยู่และมีความเสียหายเกิดขึ้นแก่ผู้เสียหายแล้ว เพียงแต่เป็นข้อที่ศาลต้องนำมาคำนึงถึงอีกข้อหนึ่ง ในการกำหนดเป็นค่าเสียหายที่จะชดใช้แก่กันในเวลาที่พิพากษาคดี แต่เป็นความเสียหายที่เกิดจากการสูญเสียความสามารถในปัจจุบัน ศาลเพียงแต่คำนึงถึงระยะเวลาที่ผู้เสียหายสูญเสียความสามารถจากการประกอบการงานและอันตรายได้ก่อนเกิดเหตุละเมิดมากำหนดเป็นฐานโดยวิธีคำนวณตัวเลขออกมาจนถึงวันฟ้องแต่ความเสียหายดังกล่าวในอนาคต ไม่สามารถคำนวณประกอบกำหนดค่าเสียหายดังกล่าวได้ง่าย การประเมินความเสียหายจำเป็นต้องคำนึงถึงองค์ประกอบอื่นๆ ศาลจะใช้การกะประมาณระยะเวลาแห่งการเสียความสามารถในอนาคตและรักษารายได้ในอนาคตที่น่าจะเป็นไปได้ของผู้เสียหายว่ามีเพิ่มขึ้นหรือลดลง และต่อมาเมื่อผู้เสียหายถูกกระทำละเมิดแล้วต้องขาดรายได้จากการเสียความสามารถไปเท่าใด โจทก์หรือผู้เสียหายมีระยะเวลาในการมีชีวิตอยู่ต่อไปในอนาคตได้อีกกี่ปีจนสิ้นชีวิต แล้วกำหนดคำนวณออกมาเป็นตัวเลขได้ เป็นเงินก้อนทั้งหมดก็ได้ หรือจะกำหนดเป็นจำนวนเงินตามระยะเวลาหรือกรณีที่ผู้เสียหายมีค่าจ้างที่ได้รับจากนายจ้างเป็นจำนวนแน่นอน ศาลอาจจะนำเอาค่าจ้างที่นายจ้างจ่ายตอบแทนมาเป็นฐานในการกำหนดจำนวนความเสียหายในอนาคตก็ได้ ซึ่งอาจจะสูงหรือลดลงตามจำนวนแห่งการกะประมาณก็ได้

นอกจากนี้หากผู้เสียหายนอกจากจะมีสิทธิได้รับค่าจ้างไม่ว่าโดยข้อสัญญาหรือข้อกฎหมายจากนายจ้างแล้ว หากผู้เสียหายยังมีสิทธิได้รับรายได้อื่นๆ ตามผลของกฎหมายหรือข้อสัญญาที่ตกลงไว้เป็นพิเศษ เช่น บำนาญจากนายจ้าง ศาลอาจต้องนำรายได้เพิ่มเติมดังกล่าวมาพิจารณาประกอบในการคำนวณค่าเสียหายให้ผู้เสียหายด้วย แต่ศาลจะเอาสิทธิในการรับค่าจ้างมาหักออกจากค่าเสียหายไม่ได้ และการคิดคำนวณค่าเสียหายจากการเสียความสามารถในการประกอบการงานในอนาคตนั้น โดยทั่วไปศาลจะไม่พยายามคิดคำนวณความเสียหายที่เป็นตัวเงินให้แน่นอนในระดับที่สูงมากเกินความจริง เพราะเป็นการกะประมาณที่ไม่แน่นอนอยู่ในตัว เนื่องจากอาจไม่เป็นธรรมแก่ผู้ทำละเมิดเพราะไม่แน่นอนว่าการคิดคำนวณดังกล่าวผู้เสียหายอาจจะมีรายได้ในอนาคตเกินไปกว่าที่คิดให้จริงก็ได้

3. ค่าขาดแรงงานในครัวเรือนและค่าขาดแรงงานในอุตสาหกรรมของบุคคลภายนอก

ค่าขาดแรงงานในครัวเรือนหรือในอุตสาหกรรม เป็นค่าสินไหมทดแทนตามมาตรา 445 ซึ่งเป็นหลักการเดียวกันกับกรณีผู้เสียหายถึงแก่ความตาย ซึ่งได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

4. ค่าความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงิน

มาตรา 446 บัญญัติว่า "ในกรณีทำให้เขาเสียหายแก่ร่างกายหรืออนามัยก็ดี ในกรณีทำให้เขาเสียเสรีภาพก็ดี ผู้ต้องเสียหายจะเรียกร้องเอาค่าสินไหมทดแทนเพื่อความที่เสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงินด้วยอีกก็ได้ สิทธิเรียกร้องอันนี้ไม่โอนกันได้ และไม่ตกสืบไปถึงทายาท เว้นแต่สิทธินั้นจะได้รับสภาพกันไว้โดยสัญญาหรือได้เริ่มฟ้องคดีตามสิทธินั้นแล้ว

อนึ่ง หญิงที่ต้องเสียหายเพราะผู้ใดทำผิดอาญาเป็นทุรศีลธรรมแก่ตน ก็ย่อมมีสิทธิเรียกร้องทำนองเดียวกันนี้"

ค่าสินไหมทดแทนตามมาตรา 446 นี้ เป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นเฉพาะตัวผู้ถูกทำละเมิด กฎหมายจำกัดสิทธิเรียกร้องไว้ว่าโอนไม่ได้ และไม่ตกทอดไปทางมรดก เว้นแต่จะรับสภาพความรับผิดไว้โดยสัญญาหรือฟ้องคดีเรียกให้จำเลยรับผิดชดใช้ไว้แล้วก่อนผู้เสียหายตาย จึงจะรับช่วงสิทธิหรือรับมรดกความได้[17]

จากการศึกษาพบว่า แนวคำพิพากษาฎีกาปัจจุบันยอมรับให้ผู้เสียหายมีสิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนความเสียหายอันไม่ใช่ตัวเงินเพราะเหตุที่ผู้เสียหายไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ เช่น ต้องไปรักษาตัวตลอดชีวิต ไม่สามารถมีบุตรได้ หรือแม้แต่ผู้เสียหายเองไม่อาจเจริญก้าวหน้าไปตามปกติ ต้องรับทุกข์ทรมานแสนสาหัสทั้งร่างกายและจิตใจไปตลอดชีวิต โดยกำหนดให้ชดใช้กันเป็นตัวเงินตามมาตรา 446 วรรคหนึ่ง ดังปรากฏตามตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาดังนี้

คำพิพากษาฎีกาที่ 67/2539 ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงินตามมาตรา 446 วรรคหนึ่ง ได้แก่ ค่าที่ต้องทุพพลภาพพิการตลอดชีวิต ต้องทรมานร่างกายและจิตใจ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6110/2539 จำเลยก่อสร้างอาคารชิดที่ดินของโจทก์โดยประมาทเลินเล่อซึ่งนอกจากทำให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินของโจทก์แล้วยังทำให้โจทก์เสียหายแก่ร่างกายและอนามัย โจทก์ย่อมมีสิทธิเรียกค่าเสียหายอันมิใช่ตัวเงินที่โจทก์ต้องทุกข์ทรมานจิตใจอันเนื่องมาจากการตอกเสาเข็ม วัสดุก่อสร้างและฝุ่นละอองร่วงหล่นเข้ามาในบริเวณที่ดินและบ้านโจทก์ได้และไม่ใช่ค่าสินไหมทดแทนที่ไกลเกินเหตุ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 และมาตรา 446

---

[17] สุษม ศุภนิตย์. เล่มเดิม. หน้า 237.

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2580/2544 โจทก์เป็นหญิง รับราชการเป็นอาจารย์ โดยตำแหน่งหน้าที่ต้องพบปะผู้คนจำนวนมากแต่ต้องเสียบุคลิกภาพ ใบหน้าเสียโฉม เนื่องจากหนังตาแหว่งเห็นตาขาวมากกว่าปกติ ย่อมเป็นความทุกข์ทรมานที่โจทก์รู้สึกได้อยู่ตลอดเวลาตราบจนความเสียโฉมดังกล่าวจะได้รับการแก้ไข ค่าที่โจทก์ต้องทนทุกข์ทรมานกับค่าที่โจทก์ต้องสูญเสียบุคลิกภาพตั้งแต่จำเลยผ่าตัดโจทก์จนโจทก์ต้องได้รับการผ่าตัดแก้ไขถือเป็นความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 446 วรรคแรก

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5751/2544 ความเสียหายที่มิใช่ตัวเงินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 446 หมายความว่า ความเสียหายอันไม่อาจคำนวณเป็นเงินได้แต่ความเสียหายเช่นว่านี้ต้องเป็นผลสืบเนื่องมาจากการกระทำละเมิดจำเป็นต้องเยียวยาหรือทดแทนความเสียหายให้เช่นเดียวกัน ซึ่งอาจมีความเสียหายมากยิ่งกว่าความเสียหายต่อร่างกายอีกด้วย ความเสียหายที่มิใช่ตัวเงิน เช่น ความเจ็บปวดทนทุกขเวทนาระหว่างการรักษาพยาบาลหรือต้องทุพพลภาพพิการต่อไป ความเสียหายเช่นว่านี้กฎหมายให้ศาลมีอำนาจกำหนดให้ตามพฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด เพราะค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายที่มิใช่ตัวเงินย่อมจะนำสืบคิดเป็นจำนวนเงินเท่าใดไม่ได้อยู่ในตัว เมื่อพิจารณาจากลักษณะบาดแผลกับวิธีการรักษาบาดแผลของโจทก์ที่ 1 ซึ่งต้องผ่าตัดและเข้าเฝือกหลายครั้ง ต้องรับการรักษาเป็นเวลานานร่วม 3 ปี ต้องทนทุกข์ทรมานต่อความเจ็บปวดของบาดแผลในระหว่างการรักษาอันเป็นเวลานาน ยิ่งกว่านั้นสภาพแขนซ้ายของโจทก์ที่ 1 ต้องทุพพลภาพตลอดชีวิตทั้งเสียบุคลิกภาพเนื่องจากผลของการผ่าตัดทำให้แขนซ้ายสั้นกว่าแขนขวา ถือว่าเป็นความเสียหายอันมิใช่ตัวเงินที่โจทก์ที่ 1 ชอบจะเรียกร้องได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6303/2547 ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า การที่เด็กชาย ก. ต้องเป็นคนพิการ ไม่สามารถเดินและขับถ่ายได้ตามปกติ ถือได้ว่าเด็กชาย ก. ต้องสูญเสียความสามารถประกอบการงานในภายหน้าและทำลายความก้าวหน้าไปตลอดชีวิต โดยความเสียหายที่ไม่สามารถประกอบอาชีพได้ตามปกติก็คือ ความเสียหายที่ไม่สามารถประกอบการงานได้สิ้นเชิงทั้งในเวลาปัจจุบันและในอนาคต เมื่อผลแห่งการละเมิดของจำเลยที่ 1 ทำให้เด็กชาย ก. ต้องทุพพลภาพไปตลอดชีวิต โจทก์ทั้งสองจึงเรียกค่าเสียหายเพื่อการที่เสียความสามารถประกอบการงานได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 444 วรรคหนึ่ง และความทุพพลภาพที่เกิดขึ้นนี้ยังเข้ากรณีเป็นความเสียหายอันเป็นที่มาของความทุกข์ทรมานทั้งร่างกายและจิตใจอย่างแสนสาหัสที่บังเกิดขึ้นกับเด็กชาย ก. ในขณะที่มีอายุเพียง 6 ปีเท่านั้น โจทก์ทั้งสองจึงมีสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายที่ไม่ใช่ตัวเงินได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 446 ด้วย ค่าเสียหายดังกล่าวไม่ซ้ำซ้อนกันและไม่เป็นค่าเสียหายอย่างเดียวกัน

ค. การสงวนสิทธิที่จะขอแก้ไขคำพิพากษาของศาล

มาตรา 444 วรรคสอง บัญญัติว่า “ถ้าในเวลาที่พิพากษาคดี เป็นพ้นวิสัยที่จะหยั่งรู้ได้แน่ว่าความเสียหายนั้นได้มีแท้จริงเพียงใด ศาลจะกล่าวในคำพิพากษาว่ายังสงวนไว้ซึ่งสิทธิที่จะแก้ไขคำพิพากษานั้นอีกภายในระยะเวลาไม่เกินสองปีก็ได้”

การกำหนดค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เสียหายในอนาคตตามมาตรา 444 วรรคแรก ได้แก่ ค่าใช้จ่ายอันตนต้องเสียไป และค่าเสียความสามารถประกอบการงานในปัจจุบันและในอนาคตนั้นเป็นเรื่องไม่แน่นอนและการคิดคำนวณวินิจฉัยค่าสินไหมทดแทนส่วนนี้ต้องนำข้อเท็จจริงหลายอย่างมาพิจารณาประกอบ และการคิดคำนวณมิใช่กระทำได้ง่ายเหมือนค่าใช้จ่ายที่ผู้เสียหายได้เสียไปหรือค่าเสียหายจากการเสียความสามารถจากการประกอบการงานในปัจจุบัน ซึ่งการกำหนดค่าใช้จ่ายที่ผู้เสียหายต้องเสียในอนาคตหรือค่าเสียหายจากการเสียความสามารถจากการประกอบการงานในอนาคตนั้น ศาลอาจกำหนดค่าเสียหายในคำพิพากษาไม่แน่นอนและอาจห่างไกลความจริงก็ได้ ซึ่งก็อาจไม่เป็นธรรมต่อผู้เสียหาย หากเขามีโอกาสที่จะมีรายได้ในอนาคตก่อนสูญเสียความสามารถก็ได้ จึงมีบทบัญญัติในมาตรา 444 วรรคสอง เพื่อบรรเทาและให้ศาลได้มีสิทธิสงวนที่จะขอแก้ไขคำพิพากษาได้

ตามมาตรา 444 วรรคสอง ใช้ถ้อยคำว่า “ถ้าในเวลาที่พิพากษาคดี...” แสดงว่า การสงวนสิทธิที่จะขอแก้ไขคำพิพากษาใช้เฉพาะเวลาที่พิพากษาคดีไม่ใช่เพื่อพิพากษาคดีไปแล้วตามความเสียหายอีก ซึ่งไม่อาจทำได้ ระยะเวลาที่จะขอสงวนสิทธิแก้ไขกฎหมายใช้ถ้อยคำว่า “...ภายในระยะเวลาไม่เกินสองปี” ดังนั้น ถ้าขณะพิพากษาคดีมีความเสียหายที่ไม่อาจหยั่งรู้ได้ ที่ศาลกำหนดระยะเวลาไว้แล้วว่าจะขอสงวนสิทธิไว้ 1 ปีขณะพิพากษา เช่นนี้ ศาลจะขยายระยะเวลาออกไปอีก 6 เดือน หรือ 1 ปี ซึ่งยังอยู่ในระยะเวลา 2 ปีไม่อาจทำได้ เหตุผลเพราะจะกลายเป็นการขยายเวลาภายหลังทำคำพิพากษาขัดแย้งกับถ้อยคำในตัวบทที่ให้อำนาจศาลสงวนสิทธิที่จะแก้ไขไว้ขณะทำคำพิพากษา หากให้แก้ไขได้จะเป็นการแก้ไขคำพิพากษาของศาล ซึ่งขัดต่อประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 143 วรรคสอง

เหตุผลในทางกฎหมายที่กำหนดระยะเวลา 2 ปี เป็นเหตุผลเกี่ยวกับการป้องกันมิให้พยานหลักฐานที่ไม่แน่นอนในการที่จะแก้ไขคำพิพากษาไม่ให้มีมากเกินไป เนื่องจากศาลอาจต้องทำการไต่สวนพยานหลักฐานหรือข้อเท็จจริงก่อนออกคำสั่งแก้ไขคำพิพากษา เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงเป็นมูลฐานเพียงพอในการที่จะแก้ไขคำพิพากษา และการแก้ไขคำพิพากษาภายหลังศาลพิพากษาไปแล้วเป็นเรื่องยุ่งยากและสำคัญ จึงต้องกระทำด้วยความระมัดระวังและในการแก้ไขคำพิพากษาที่ศาลมีคำสั่งสงวนสิทธิไว้แล้วพบว่า หากมาร้องขอให้ศาลแก้ไขตามที่ศาลมีคำสั่งสงวนสิทธิไว้แล้ว พบข้อเท็จจริงว่า มีค่าเสียหายสูงเพิ่มขึ้นจากพยานหลักฐานที่ศาลไต่สวนว่ามีมูลฐาน

ของค่าเสียหายเพิ่มสูงขึ้นจากที่ศาลเคยประมาณการกำหนดค่าเสียหายไว้แต่เดิม ซึ่งได้มีแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 975/2495 ที่ยอมรับหลักการสงวนสิทธิที่จะขอแก้ไขคำพิพากษาไว้ในคดีละเมิด กล่าวคือ ระหว่างการพิจารณาคดีปรากฏว่า อาการป่วยของโจทก์ยังไม่หาย ยังไม่เป็นการแน่นอนลงไปเสียทีเดียวว่าโจทก์จะมีความพิการต่อไปจนตลอดชีวิตหรืออาจหายได้ ศาลย่อมมีอำนาจสงวนสิทธิในคำพิพากษาที่จะแก้ไขคำพิพากษาในเรื่องกำหนดค่าเสียหายไว้ภายใน 2 ปี คำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวน่าจะเป็นเรื่องที่ข้อเท็จจริงปรากฏขึ้นระหว่างนำสืบพยานในคดี เมื่อระหว่างพิจารณาคดีมีข้อเท็จจริงปรากฏเกี่ยวกับโจทก์ผู้เสียหาย กรณีคำพิพากษานี้เป็นเรื่องที่ศาลเห็นควรใช้สิทธิสงวนสิทธิไว้ในคำพิพากษาเอง มิใช่เรื่องที่ตัวผู้เสียหายซึ่งเป็นคู่ความในคดีร้องขอให้ศาลใช้ดุลยพินิจกำหนดสงวนสิทธิเกี่ยวกับค่าเสียหาย

ง. อายุความการใช้สิทธิเรียกร้อง

มาตรา 448 บัญญัติว่า “สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายอันเกิดแต่มูลละเมิดนั้นท่านว่าขาดอายุความเมื่อพ้นปีหนึ่งนับแต่วันที่ผู้เสียหายรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวผู้จะพึงต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน หรือเมื่อพ้นสิบปีนับแต่วันทำละเมิด

แต่ถ้าเรียกร้องค่าเสียหายในมูลอันเป็นความผิดที่มีโทษตามกฎหมายลักษณะอาญา และมีกำหนดอายุความทางอาญายาวกว่าที่กล่าวมานั้นไซร้ ท่านให้เอาอายุความที่ยาวกว่านั้นมาบังคับ”

อายุความตามมาตรา 448 นี้เป็นอายุความที่ใช้บังคับกับความเสียหายที่เกิดจากการทำละเมิดในคดีละเมิดทั่วไป โดยถือเอากำหนดอายุความใช้สิทธิเรียกร้อง 1 ปี นับแต่วันที่ผู้เสียหายรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวผู้พึงต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน และกำหนดเวลาขั้นสูงสุดที่จะใช้สิทธิเรียกร้องในมูลละเมิดไม่เกิน 10 ปี

ในเรื่องอายุความเป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจฟ้องอย่างหนึ่งที่มีความสำคัญในผลแพ้ชนะคดีและถือเป็นหน้าที่ของฝ่ายจำเลยผู้ทำละเมิดที่จะยกเหตุขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดี การกำหนดอายุความในวรรคแรกของมาตรา 448 มีสองระยะ คือ 1 ปีนับแต่วันที่ผู้เสียหายรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวผู้จะพึงต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน หรือ 10 ปีนับแต่วันที่ทำละเมิด

รศ.สุษม ศุภนิตย์ อธิบายว่า อายุความ 1 ปีนับแต่รู้ถึงการละเมิดนั้นหมายความว่า ผู้เสียหายรู้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำให้เกิดความเสียหายต่อสิทธิของตน ไม่จำต้องรู้ว่าการกระทำนั้นเป็นละเมิดหรือเป็นละเมิดมาตราใด และต้องประกอบกับความรู้ถึงตัวผู้จะต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน ซึ่งการจะถือว่าอายุความ 1 ปี เริ่มต้นมีผลก็ต่อเมื่อผู้เสียหายต้องรู้ทั้งสองประการ คือ รู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวผู้ถึงต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทน ในกรณีที่ผู้ทำละเมิดมีหลายคนที่ต้องรับผิด เช่น ตัวการ นายจ้างหรือผู้ขนส่ง ผู้ผลิต ผู้ครอบครองทรัพย์ หรือวัตถุ

อันตราย เป็นต้น ถ้าผู้เสียหายรู้ตัวผู้ต้องรับผิดคนหนึ่งคนใด การนับอายุความให้นับเป็นคนๆ ไป แต่ที่ผู้เสียหายรู้ตัวผู้ต้องรับผิดแล้วทุกคน อายุความให้นับพร้อมกัน ในเรื่องนี้มีปัญหาว่าคดีละเมิดทั่วไปผู้เสียหายทราบเหตุของการทำละเมิดได้ง่ายและรู้ตัวผู้กระทำละเมิดว่าเป็นผู้ใด เช่น กรณีจงใจหรือประมาทเลินเล่อเป็นเหตุให้ผู้อื่นรับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ ผู้เสียหายสามารถรู้ถึงการกระทำละเมิดของตนได้ว่า เหตุแห่งการทำละเมิดเกิดขึ้นเมื่อไหร่ และใครเป็นผู้ทำละเมิด แต่คดีความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสีนั้น แม้ผู้เสียหายรู้ถึงการทำละเมิดหรือรู้เหตุการณ์อันเป็นข้อเท็จจริงของการกระทำให้เกิดความเสียหายเป็นละเมิดเกิดขึ้น แต่ผู้เสียหายอาจจะยังไม่ทราบผลหรือหยั่งรู้ผลของความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ตนในขณะมีการกระทำละเมิดเกิดขึ้นก็ได้ จึงไม่ได้ใช้สิทธิฟ้องคดีภายในอายุความ 1 ปี ดังนั้น เมื่อกฎหมายละเมิดทั่วไปถือเอาการรู้เรื่องการกระทำละเมิด ไม่ถือเอาการรู้ว่าผลของการทำละเมิดเกิดเมื่อใด ผู้เสียหายจะไม่มีอำนาจฟ้องคดีเรียกค่าเสียหายต่อศาลได้เพราะคดีขาดอายุความ[18]

นอกจากนี้อายุความ 10 ปีนับแต่วันที่ทำละเมิด ซึ่งเป็นอายุความจำกัดตัดสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายโดยสิ้นเชิง ไม่ว่าผู้เสียหายจะรู้ถึงการกระทำละเมิดหรือรู้ตัวผู้พึงต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเกิน 10 ปี ล่วงหน้าไปแล้วนั้น การเริ่มนับอายุความจะต้องนับแต่การกระทำละเมิดเกิดขึ้นครบองค์ประกอบความผิดแล้ว กล่าวคือ ต้องมีการกระทำที่เป็นละเมิดตามมาตรา 420 อันเป็นหลักละเมิดทั่วไปหรือเป็นกรณีที่มีกฎหมายบัญญัติให้ต้องรับผิดเพราะมีข้อสันนิษฐานความรับผิดแล้ว ต้องมีผลของการกระทำ คือ ความเสียหายเกิดขึ้นแล้วด้วย จึงจะถือว่ามีการกระทำละเมิดเกิดขึ้น การเริ่มนับระยะเวลาการใช้สิทธิเรียกร้องจึงเริ่มนับแต่นั้นไป กรณีดังกล่าวอาจเกิดปัญหาขึ้นในคดีสิ่งแวดล้อมเช่นกัน กรณีที่ผู้เสียหายที่ได้รับการสะสมของสารในร่างกายตามระยะเวลานับแต่มีการทำละเมิดเป็นต้นมา แต่ยังไม่ได้ใช้สิทธิฟ้องคดีใน 10 ปี เพราะผู้เสียหายยังไม่อาจหยั่งทราบได้ว่ามีความเสียหายเกิดขึ้นสะสมอยู่ในร่างกาย แต่เพิ่งมาทราบภายหลังเพราะผลของอาการเจ็บป่วยเพิ่งจะปรากฏขึ้นภายหลัง 10 ปี โดยตรวจพบจากแพทย์ทำให้ผู้เสียหายมาฟ้องคดีเมื่อพ้นระยะเวลา 10 ปีแล้ว กรณีเช่นนี้หากตีความว่ามีความเสียหายจากการกระทำละเมิดเกิดขึ้นมานานแล้วเป็นความผิดที่มีความเสียหายเกิดจากการทำละเมิดเกิดขึ้นครบถ้วนตามองค์ประกอบความผิดฐานละเมิด การที่ผู้เสียหายที่พบผลภายหลัง 10 ปีนั้น คดีของผู้เสียหายจึงขาดอายุความ

ศาสตราจารย์ไพจิตร ปุญญพันธ์ อธิบายเกี่ยวกับอายุความใช้สิทธิเรียกร้องทางละเมิดของไทยเปรียบเทียบกับกฎหมายนานาประเทศ คือ ประเทศญี่ปุ่น ประเทศเยอรมัน และประเทศจีน ว่ามีลักษณะแตกต่างกัน เช่น ประเทศญี่ปุ่นบัญญัติอายุความละเมิดโดยให้สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนความเสียหายอันเกิดจากละเมิดมีกำหนด 3 ปี และกำหนดระยะเวลาใช้สิทธิ

---

[18] แหล่งเดิม.

เรียกร้องขั้นสูงไว้ถึง 20 ปี ส่วนกฎหมายเยอรมันกำหนดให้ใช้สิทธิเรียกร้อง เริ่มต้นเมื่อ 3 ปี แต่กำหนดระยะเวลาใช้สิทธิเรียกร้องขั้นสูงไม่เกิน 30 ปี และประเทศจีนกำหนดอายุความเริ่มต้นฟ้องคดี 2 ปี แต่กำหนดระยะเวลาใช้สิทธิเรียกร้องขั้นสูงไว้เหมือนของไทย คือ 10 ปี แต่สิ่งที่เหมือนกันคือ ต่างก็นับระยะเวลาที่ใช้สิทธิเรียกร้องตั้งแต่วันหรือเวลาที่ผู้เสียหายรู้ถึงการทำละเมิดและรู้ตัวบุคคลผู้พึงต้องชดใช้ค่าเสียหายไว้ภายในอายุความขั้นสูงแล้วแต่กรณีที่แต่ละประเทศดังกล่าวกำหนดไว้[19]

ผู้เขียนมีความเห็นว่า คดีละเมิดเกี่ยวกับความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสีนั้น มีลักษณะพิเศษที่ผู้เสียหายควรได้รับความคุ้มครองเกี่ยวกับการใช้สิทธิเรียกร้องเพื่อบรรเทาความเสียหาย

(2) กรณีใช้สิทธิเรียกร้องตามเหตุเดือดร้อนรำคาญ (Nuisance)

การฟ้องคดีแพ่งโดยอาศัยมาตรา 420 นั้น โจทก์จะบังคับเฉพาะให้ใช้ค่าสินไหมทดแทน แต่การฟ้องคดีตามมาตรา 1337 นี้ ขอบเขตของการเยียวยามีกว้างกว่า โดยศาลอาจออกคำสั่งห้ามหรือให้ปฏิบัติอย่างใด เพื่อยังความเสียหายให้หมดสิ้นไปหรือจะฟ้องให้ค่าทดแทนก็ได้ มีข้อสังเกตว่า หากศาลจะใช้วิธีการชดใช้ค่าเสียหายแก่ผู้เสียหายแทนการออกคำสั่งให้ระงับการกระทำอันเป็นการก่อเหตุเดือดร้อนรำคาญแทนจะทำได้หรือไม่

รศ.อำนาจ วงศ์บัณฑิต เห็นว่า “เมื่อพิจารณามาตรา 1337 แล้ว เป็นสิทธิของโจทก์ในการจะขอให้มีการเยียวยาความเสียหายด้วยวิธีใด หากโจทก์ไม่ประสงค์ให้โรงงานจำเลยหยุดส่งกลิ่นเหม็น ศาลคงจะต้องตัดสินตามนั้น แม้ว่าอาจจะมีผลเป็นการหยุดการผลิตของโรงงานทำให้คนจำนวนมากไม่มีงานทำและประเทศขาดรายได้จากการกระจายสินค้าจากโรงงานของจำเลยก็ตาม เพราะศาลยึดหลักเรื่องการตัดสินตามคำขอของโจทก์ นอกจากนี้ คำพิพากษาฎีกาที่ผ่านมาในอดีตให้ความสำคัญต่อการคุ้มครองสิทธิของประชาชนแต่ละคนมากกว่าการให้ความสำคัญว่ากิจการของจำเลยนั้นเป็นประโยชน์ต่อเศรษฐกิจของประเทศเพียงใด[20]

---

[19] ไพจิตร ปุญญพันธ์. เล่มเดิม. หน้า 141-142.

[20] อำนาจ วงศ์บัณฑิต. เล่มเดิม. หน้า 483.

4.1.2 พระราชบัญญัติพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ พ.ศ. 2504 และ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2508

พระราชบัญญัติพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ พ.ศ. 2504 มีเจตนารมณ์เพื่อส่งเสริมให้มีการใช้พลังงานปรมาณูในทางสันติเพื่อการพัฒนาประเทศ และเพื่อควบคุมการใช้ให้เป็นไปตามหลักวิชาและความปลอดภัย

สำหรับพระราชบัญญัติพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2508 มีเจตนารมณ์เพื่อควบคุมการใช้พลังงานจากรังสีเอกซ์ให้เป็นไปตามหลักวิชาเพื่อความปลอดภัยของประชาชน และเพื่อปรับปรุงคณะกรรมการพลังงานปรมาณูเพื่อสันติให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

สาระสำคัญของพระราชบัญญัติพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ พ.ศ. 2504 และ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2508 นั้น มีอยู่ 2 ประการ คือ

1) ส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับพลังงานปรมาณูโดยบัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ

2) ควบคุมการใช้พลังงานปรมาณูเพื่อสันติ โดยบัญญัติให้ผู้ผลิต ผู้ครอบครอง และผู้ใช้วัสดุนิวเคลียร์พิเศษ พลังงานปรมาณู วัสดุพลอยได้หรือวัสดุต้นกำลังซึ่งพ้นจากสภาพที่เป็นอยู่ตามธรรมชาติในทางเคมี กระทำด้วยประการใดๆ แก่วัสดุต้นกำลังให้พ้นจากสภาพที่เป็นอยู่ตามธรรมชาติในทางเคมี และการนำเข้าและส่งออกซึ่งวัสดุนิวเคลียร์พิเศษ วัสดุพลอยได้หรือวัสดุต้นกำลัง ต้องได้รับใบอนุญาตจากคณะกรรมการพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ

นอกจากนี้ผู้ผลิต ผู้ครอบครอง และผู้ใช้วัสดุนิวเคลียร์พิเศษ พลังงานปรมาณู วัสดุพลอยได้หรือวัสดุต้นกำลังซึ่งพ้นจากสภาพที่เป็นอยู่ตามธรรมชาติในทางเคมี กระทำด้วยประการใดๆ แก่วัสดุต้นกำลังให้พ้นจากสภาพที่เป็นอยู่ตามธรรมชาติในทางเคมี และผู้นำเข้าและส่งออกซึ่งวัสดุนิวเคลียร์พิเศษ วัสดุพลอยได้หรือวัสดุต้นกำลังยังต้องปฏิบัติตามมาตรการและวิธีการเกี่ยวกับการจัดเก็บ การติดตั้ง การป้องกันอันตราย การขนส่ง รวมทั้งหลักเกณฑ์และวิธีการจัดการกากกัมมันตรังสี ตามที่คณะกรรมการกำหนด ทั้งนี้ตามกฎกระทรวงที่ออกตามความในพระราชบัญญัติพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ พ.ศ. 2504

จากการศึกษาพบว่า บทบัญญัติของพระราชบัญญัติพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ พ.ศ. 2504 และ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2508 หาได้มีบทบัญญัติที่กำหนดความรับผิดทางแพ่งและมาตรการเยียวยาความเสียหายในกรณีที่เกิดความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสีไว้เป็นการเฉพาะไม่ ดังนั้น เมื่อเกิดปัญหาการฟ้องร้องดำเนินคดีในกรณีที่เกิดความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสี จึงจำเป็นต้องนำบทกฎหมายอื่นที่มีบทบัญญัติใกล้เคียงกับกรณีดังกล่าวมาปรับใช้

4.1.3 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535

1) ความเป็นมา

แนวความคิดในการมีกฎหมายเกี่ยวกับการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยนั้น เกิดขึ้นหลังจากการใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515 - พ.ศ. 2519) ซึ่งนับแต่เวลานั้นเป็นต้นมาประเทศไทยเริ่มประสบปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมมากขึ้น จนกระทั่งรัฐสภาได้ตรากฎหมายสิ่งแวดล้อมฉบับแรกขึ้นมา คือ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2518 หลังจากนั้นมีการแก้ไขอีกสองครั้ง คือใน ปี พ.ศ. 2521 และ พ.ศ. 2522 และต่อมาในปี พ.ศ. 2535 มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม พ.ศ. 2535 วัตถุประสงค์ของการประกาศใช้พระราชบัญญัติดังกล่าว เนื่องจากกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติที่ใช้บังคับอยู่ในขณะนั้น (พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2518 และที่แก้ไขเพิ่มเติม) ไม่มีมาตรการควบคุมและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมได้อย่างพอเพียงสมควรปรับปรุงใหม่โดย

(1) ส่งเสริมประชาชนและองค์กรเอกชนให้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

(2) จัดระบบการบริหารงานด้านสิ่งแวดล้อมให้เป็นไปตามหลักการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม

(3) กำหนดอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และราชการส่วนท้องถิ่นให้เกิดการประสานงาน และมีหน้าที่ร่วมกันในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมและกำหนดแนวทางปฏิบัติในส่วนที่ไม่มีหน่วยงานใดรับผิดชอบโดยตรง

(4) กำหนดมาตรการควบคุมมลพิษด้วยการจัดให้มีระบบบำบัดอากาศเสีย ระบบบำบัดน้ำเสีย ระบบกำจัดของเสีย และเครื่องมือหรืออุปกรณ์ต่างๆ เพื่อแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับมลพิษ

(5) กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการก่อให้เกิดมลพิษให้เป็นไปโดยชัดเจน

(6) กำหนดให้มีมาตรการส่งเสริมด้านกองทุนและความช่วยเหลือด้านต่างๆเพื่อเป็นการจูงใจให้มีการยอมรับที่จะปฏิบัติหน้าที่ในการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

2) ขอบเขตของการบังคับใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มีวัตถุประสงค์ คือ ต้องการคุ้มครองและรักษาสิ่งแวดล้อมทั่วๆ ไปไม่ได้จำกัดเฉพาะเรื่องใดเรื่อง

หนึ่งเป็นพิเศษ โดยปัญหามลพิษที่เกิดขึ้นนั้นไม่จำต้องเกิดจากการรั่วไหลหรือแพร่กระจายของสารกัมมันตรังสีโดยเฉพาะ แต่อาจเกิดจากโรงงานอุตสาหกรรมต่างๆ ยานพาหนะ สิ่งอาคารปลูกสร้างอื่นๆ หรือแม้กระทั่งชุมชนหรือสถานที่อยู่อาศัยของประชาชนทั่วๆ ไป และไม่ว่าจะเป็นมลพิษทางน้ำ มลพิษทางอากาศ หรือมลพิษทางเสียงก็ตาม

ประเด็นที่น่าพิจารณา คือ คำนิยามของคำว่า "แหล่งกำเนิดมลพิษ" ที่ปรากฏอยู่ในมาตรา 4 โดยให้คำนิยามว่า

"แหล่งกำเนิดมลพิษ" หมายถึง ชุมชน โรงงานอุตสาหกรรม อาคาร สิ่งก่อสร้าง ยานพาหนะ สถานที่ประกอบกิจการใดๆ หรือสิ่งอื่นใดซึ่งเป็นแหล่งที่มาของมลพิษ

จากคำนิยามดังกล่าวทำให้ตีความคำว่า "สถานที่ประกอบกิจการใดๆ ซึ่งเป็นแหล่งที่มาของมลพิษ" นั้น หมายความรวมถึงโรงไฟฟ้านิวเคลียร์หรือโรงปฏิกรณ์นิวเคลียร์ได้ด้วย เนื่องจากการดำเนินงานโรงไฟฟ้านิวเคลียร์นั้นอาจก่อให้เกิดภาวะมลพิษขึ้นได้ ไม่ว่าจะโดยการรั่วไหลหรือแพร่กระจายและการทิ้งกากนิวเคลียร์อันจะมีผลทำให้เกิดภาวะมลพิษทางอากาศ น้ำ พื้นดิน ฯลฯ

ฉะนั้น จากมาตรา 4 จึงสรุปได้ว่า โรงไฟฟ้านิวเคลียร์เป็นสถานที่ประกอบกิจการใดๆ อันอาจเป็นแหล่งที่มาของมลพิษได้ ทำให้การดำเนินกิจกรรมโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ตกอยู่ภายใต้การบังคับใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535

3) หลักความรับผิดตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535

ในเรื่องความรับผิดทางแพ่ง (Civil Liability) ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 นั้น บัญญัติอยู่ในหมวด 6 ว่าด้วยความรับผิดทางแพ่ง ซึ่งแบ่งเป็น 2 กรณี คือ ตามมาตรา 96 ซึ่งเป็นความรับผิดต่อความเสียหายจากมลพิษ และมาตรา 97 ซึ่งเป็นความรับผิดในกรณีเกิดความเสียหายต่อทรัพยากรธรรมชาติ

(1) ความรับผิดต่อความเสียหายจากมลพิษ ตามมาตรา 96 วรรคหนึ่งบัญญัติว่า

"แหล่งกำเนิดมลพิษใดก่อให้เกิดหรือเป็นแหล่งกำเนิดของการรั่วไหลหรือแพร่กระจายของมลพิษอันเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่ชีวิต ร่างกาย หรือสุขภาพอนามัย หรือเป็นเหตุให้ทรัพย์สินของผู้อื่นหรือของรัฐเสียหายด้วยประการใดๆ เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษนั้น มีหน้าที่ต้องรับผิดชอบชดใช้ค่าสินไหมทดแทนหรือค่าเสียหายเพื่อการนั้น ไม่ว่าการรั่วไหลหรือแพร่กระจายของมลพิษนั้นจะเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของเจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษหรือไม่ก็ตาม เว้นแต่ในกรณีที่พิสูจน์ได้ว่ามลพิษเช่นว่านั้นเกิดจาก

(1) เหตุสุดวิสัยหรือการสงคราม

(2) การกระทำตามคำสั่งของรัฐบาลหรือเจ้าพนักงานของรัฐ

(3) การกระทำหรือละเว้นการกระทำของผู้ที่ได้รับอันตรายหรือความเสียหายเองหรือของบุคคลอื่นซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงหรือโดยอ้อมในการรั่วไหลหรือการแพร่กระจายของมลพิษนั้น”

ความรับผิดตามมาตรา 96 นั้นเป็นความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดจากแหล่งมลพิษที่ก่อให้เกิดมลพิษ ซึ่งมลพิษนั้นจะต้องเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่ชีวิต ร่างกายหรือสุขภาพอนามัย ซึ่งนอกจากความเสียหายต่อบุคคลแล้ว มลพิษนั้นอาจจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินของผู้อื่นหรือของรัฐด้วยก็ได้ แต่หากมีการก่อให้เกิดมลพิษหรือมีการรั่วไหลหรือแพร่กระจายของมลพิษ แต่มลพิษนั้นมิได้ก่อให้เกิดอันตรายต่อบุคคลหรือต่อทรัพย์สินของผู้อื่นหรือของรัฐแล้ว จะไม่มีความรับผิดตามมาตรา 96

ความรับผิดตามมาตรา 96 เข้าใจได้ว่า เป็นความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict liability) ไม่ว่าความผิดนั้นจะเกิดจากความจงใจหรือประมาทเลินเล่อ แต่เมื่อความเสียหายที่เกิดขึ้นเป็นผลมาจากการกระทำของเจ้าของหรือผู้ครอบครองแล้วย่อมต้องรับผิด เจ้าของหรือผู้ครอบครองจะอ้างว่าตนได้ใช้ความระมัดระวังอย่างเต็มที่แล้วหรือตนมิได้จงใจที่จะก่อให้เกิดความเสียหายเพื่อให้หลุดพ้นจากความรับผิดไม่ได้ ดังนั้น หากเจ้าของหรือผู้ครอบครองโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ แม้จะไม่จงใจหรือใช้ความระมัดระวังแล้วก็ตามแต่เกิดการรั่วไหลหรือแพร่กระจายของสารกัมมันตรังสีหรือมาตรการควบคุมความปลอดภัยต่างๆ ทำงานบกพร่องไม่เต็มประสิทธิภาพ เช่น เครื่องตรวจวัดรังสี หรือระบบน้ำหล่อเลี้ยงควบคุมอุณหภูมิมีการชำรุดเสียหายหรือหมดอายุการใช้งานหรือความผิดปกติของระบบการถ่ายเทความร้อนหรือสถานที่เก็บรักษากากนิวเคลียร์เกิดชำรุดบกพร่องโดยที่เจ้าของหรือผู้ครอบครองโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ไม่รู้ก็ตาม จะอ้างเป็นเหตุให้ปลดเปลื้องจากความรับผิดไม่ได้

อย่างไรก็ตาม แม้มาตรา 96 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 จะรับรองหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด แต่ก็รับรองข้อปลดเปลื้องความรับผิดของเจ้าของหรือผู้ครอบครองไว้ 3 ประการ คือ เหตุสุดวิสัยหรือการสงคราม การกระทำตามคำสั่งของรัฐบาล หรือเจ้าพนักงานของรัฐ และการกระทำหรือละเว้นการกระทำของผู้ที่ได้รับอันตรายหรือความเสียหายของบุคคลอื่น ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงหรือโดยอ้อมในการรั่วไหลหรือแพร่กระจายของมลพิษนั้น

ดังนั้น ข้อปลดเปลื้องความรับผิด 3 กรณีนี้เท่านั้นที่เจ้าของหรือผู้ครอบครองจะต้องพิสูจน์ให้ได้ว่า มลพิษหรือความเสียหายใดๆ ที่เกิดขึ้นนั้นเป็นผลมาจากข้อยกเว้นความรับผิดข้อหนึ่งข้อใดข้างต้น หากพิสูจน์ไม่ได้ เจ้าของหรือผู้ครอบครองย่อมต้องรับผิด

ผู้เขียนจึงเห็นว่า การที่เจ้าของหรือผู้ครอบครองจะอ้างว่าตนได้ใช้ความระมัดระวังอย่างเต็มที่แล้วหรือได้ปฏิบัติตามระเบียบ ข้อบังคับหรือมาตรฐานต่างๆ อันพึงใช้โดยเฉพาะเกี่ยวกับพลังงานปรมาณูหรือได้รับใบอนุญาตถูกต้องตามกฎหมายซึ่งได้รับการพิจารณาและอนุมัติจากคณะกรรมการพลังงานปรมาณูเพื่อสันตินั้นไม่เป็นเหตุให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองหลุดพ้นจากความรับผิดแต่อย่างใด

(2) ความรับผิดในกรณีความเสียหายเกิดต่อทรัพยากรธรรมชาติ ตามมาตรา 97 ซึ่งบัญญัติว่า

"ผู้ใดกระทำหรือละเว้นการกระทำด้วยประการใดโดยมิชอบด้วยกฎหมายอันเป็นการทำลายหรือทำให้สูญหายหรือเสียหายแก่ทรัพยากรธรรมชาติซึ่งเป็นของรัฐหรือเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน มีหน้าที่ต้องรับผิดชอบชดใช้ค่าเสียหายให้แก่รัฐตามมูลค่าทั้งหมดของทรัพยากรธรรมชาติที่ถูกทำลาย สูญหายหรือเสียหายไปนั้น"

เห็นได้ว่า ความรับผิดตามมาตรา 97 นี้จะต้องมีการกระทำของบุคคลหรือละเว้นการกระทำโดยมิชอบด้วยกฎหมาย และต้องเป็นการทำลายหรือทำให้สูญหายหรือเสียหายแก่ทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นของรัฐหรือสาธารณสมบัติของแผ่นดินด้วย

4) การเยียวยาความเสียหายตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535

ตามที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้วว่า พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 กำหนดความรับผิดทางแพ่งไว้ 2 กรณี คือ กรณีตามมาตรา 96 และกรณีตามมาตรา 97 ดังนั้น การเยียวยาความเสียหายทางแพ่งจึงจำเป็นต้องพิจารณาเป็นสองกรณีเช่นเดียวกัน

(1) การเยียวยาความเสียหายจากมลพิษ

การเยียวยาความเสียหายตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มาตรา 96 วรรคสอง บัญญัติว่า "ค่าสินไหมทดแทนหรือค่าเสียหายซึ่งเจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษหน้าที่ต้องรับผิดตามวรรคหนึ่ง หมายความรวมถึงค่าใช้จ่ายทั้งหมดที่ทางราชการต้องรับภาระจ่ายจริงในการขจัดมลพิษที่เกิดขึ้นนั้นด้วย"

ดังนั้น จึงเห็นได้ว่า ค่าสินไหมทดแทนความเสียหายที่จะพึงชดใช้กันตามมาตรา 96 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 นั้นมิได้ว่าหมายถึงสิ่งใดบ้าง จึงต้องพิจารณากันตามหลักทั่วไปในการชดใช้ค่าสินไหมทดแทน

ตามมาตรา 438 - มาตรา 448 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยละเมิด เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับความเสียหายที่ก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัยต่อตัวบุคคล ได้แก่ การชดใช้ราคาทรัพย์สินที่เสียหาย ค่ารักษาพยาบาล ค่าขาดรายได้ ค่าขาดประโยชน์ทำมาหาได้ ค่าเสียหายจากการสูญเสียความสามารถในการประกอบการงานโดยสิ้นเชิงหรือเพียงบางส่วน ค่าปลงศพ ค่าขาดไร้อุปการะกรณีผู้ตายมีหน้าที่ต้องอุปการะบุคคลอื่นตามกฎหมาย

นอกจากนี้ยังรวมทั้งค่าใช้จ่ายที่รัฐต้องใช้จ่ายจริงในการขจัดมลพิษทั้งที่เกิดขึ้นด้วย

(2) การเยียวยาความเสียหายในกรณีความเสียหายเกิดต่อทรัพยากรธรรมชาติ

ค่าเสียหายตามมาตรา 97 คือ ค่าเสียหายที่ผู้กระทำการหรือละเว้นกระทำการดังกล่าวต้องรับผิดชดใช้ค่าเสียหายให้แก่รัฐตามมูลค่าของทรัพยากรธรรมชาติที่ถูกทำลาย สูญหาย หรือเสียหายไปจากการนั้น

4.1.4 พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535

พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 เป็นกฎหมายฉบับหนึ่งที่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับวัตถุกัมมันตรังสี

1) ความเป็นมา

พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 บัญญัติขึ้นเพื่อสนองตอบต่อการควบคุมวัตถุอันตรายให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เนื่องจากมีการนำวัตถุอันตรายมาใช้ในกิจการประเภทต่างๆ เป็นจำนวนมาก และวัตถุอันตรายบางชนิดก่อให้เกิดอันตรายอย่างร้ายแรงแก่มนุษย์ สัตว์ พืช ทรัพย์สิน และสิ่งแวดล้อมได้ แม้ว่าเดิมจะมีกฎหมายที่ใช้ควบคุมวัตถุที่ก่อให้เกิดอันตรายอยู่บ้างก็ตาม แต่กฎหมายที่มีก่อนหน้านั้นมีด้วยกันหลายฉบับต่างยุคต่างสมัย ทำให้บทบัญญัติแตกต่างกัน รวมทั้งอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของหลายหน่วยงาน และยังไม่ครอบคลุมเพียงพอ จึงได้มีการปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยวัตถุมีพิษ โดยขยายขอบเขตให้ครอบคลุมวัตถุอันตรายทุกชนิดและกำหนดวิธีการในการควบคุมให้เหมาะสมมากขึ้นพร้อมทั้งจัดระบบบริหารให้มีการประสานงานระหว่างหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยพระราชบัญญัติฉบับนี้มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 7 เมษายน 2535 และมีหน่วยงานที่รับผิดชอบรวมทั้งหมด 6 หน่วยงาน ประกอบด้วย

(1) กรมโรงงานอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม

(2) สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข

(3) กรมโยธาธิการ กระทรวงมหาดไทย

(4) สำนักงานปรมาณูเพื่อสันติ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

(5) กรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

(6) กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

2) ขอบเขตการบังคับใช้พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535

คำว่า “วัตถุอันตราย” ตามความหมายในพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 หมายถึง วัตถุที่มีคุณลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งดังนี้ วัตถุระเบิดได้ วัตถุไวไฟ วัตถุออกซิไดซ์และวัตถุเปอร์ออกไซด์ วัตถุมีพิษ วัตถุที่ทำให้เกิดโรค วัตถุกัมมันตรังสี วัตถุที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพันธุกรรม วัตถุกัดกร่อน วัตถุที่ก่อให้เกิดการระคายเคือง และวัตถุอย่างอื่นไม่ว่าจะเป็นเคมีภัณฑ์หรือสิ่งอื่นใดที่อาจทำให้เกิดอันตรายแก่บุคคล สัตว์ พืช ทรัพย์ และสิ่งแวดล้อม

วัตถุอันตรายแบ่งออกเป็น 4 ชนิด กล่าวคือ

วัตถุอันตรายชนิดที่ 1 หมายถึง วัตถุอันตรายที่การผลิต การนำเข้า การส่งออก หรือการมีไว้ในครอบครองต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนด ซึ่งกำกับดูแลโดยผู้ประกอบการจะต้องปฏิบัติตามประกาศรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบที่จะออกมารองรับทางด้านการประกันความเสียหายจากการประกอบกิจการและการกำหนดผู้เชี่ยวชาญในการควบคุมดูแล

วัตถุอันตรายชนิดที่ 2 หมายถึงวัตถุอันตรายที่การผลิต การนำเข้า การส่งออก หรือการมีไว้ในครอบครอง ต้องแจ้งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทราบก่อนและต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดด้วย และเมื่อได้มีประกาศระบุวัตถุใดเป็นวัตถุอันตรายชนิดที่ 2 ให้ผู้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้ส่งออก หรือผู้มีไว้ในครอบครองแจ้งการดำเนินการของตนที่กระทำอยู่ในขณะนั้น ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทราบภายในเวลาที่กำหนดในประกาศดังกล่าว ซึ่งเมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้รับแจ้งแล้วให้พนักงานเจ้าหน้าที่ออกใบรับแจ้งเพื่อเป็นหลักฐานการแจ้งให้แก่ผู้แจ้ง โดยใบรับแจ้งให้ใช้ได้ตามระยะเวลาที่กำหนดและต้องไม่เกินสามปีนับแต่วันที่ออกใบรับแจ้ง ทั้งนี้ การแจ้ง การออกใบรับแจ้ง การแจ้งต่ออายุ และการต่ออายุใบรับแจ้ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่หน่วยงานผู้รับผิดชอบกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา รวมทั้งจะต้องมีการประกันความเสียหายและกำหนดให้มีผู้เชี่ยวชาญดูแลและควบคุมการประกอบกิจการเช่นเดียวกับวัตถุอันตรายชนิดที่ 1

วัตถุอันตรายชนิดที่ 3 หมายถึง วัตถุอันตรายที่การผลิต การนำเข้า การส่งออก หรือการมีไว้ในครอบครองต้องได้รับใบอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ โดยเมื่อได้มีประกาศระบุชื่อวัตถุใดเป็นวัตถุอันตรายชนิดที่ 3 ให้ผู้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้ส่งออก หรือผู้มีไว้ในครอบครองซึ่งวัตถุอันตรายชนิดที่ 3 ดังกล่าวยื่นคำขอรับใบอนุญาตภายในเวลาที่กำหนดในประกาศ และในระหว่างระยะเวลาดังกล่าวให้ผู้นั้นประกอบกิจการไปพลางก่อนได้จนกว่าพนักงานเจ้าหน้าที่จะสั่งไม่อนุญาต ตามคำขอนั้น

อย่างไรก็ตาม การผลิตหรือการนำเข้าซึ่งวัตถุอันตรายชนิดที่ 2 หรือชนิดที่ 3 ที่อยู่นอกรายชื่อที่ประกาศจะต้องนำมาขอขึ้นทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ก่อนและเมื่อได้รับใบสำคัญการขึ้นทะเบียนแล้ว ให้ผลิตหรือนำเข้าตามที่กำหนดหรือออกใบอนุญาตให้ผลิตหรือนำเข้าได้

ทั้งนี้ การขอขึ้นทะเบียนวัตถุอันตราย การออกใบสำคัญการขึ้นทะเบียนวัตถุอันตรายและการต่ออายุใบสำคัญการขึ้นทะเบียนวัตถุอันตรายให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่รัฐมนตรีผู้รับผิดชอบโดยความเห็นของคณะกรรมการกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

วัตถุอันตรายชนิดที่ 4 หมายถึง วัตถุอันตรายที่ห้ามมิให้มีการผลิต การนำเข้า การส่งออก หรือการมีไว้ในครอบครอง ควบคุมโดยการห้ามประกอบกิจการใดๆ เว้นแต่ได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากหน่วยงานผู้รับผิดชอบเฉพาะกรณี เพื่อใช้เป็นสารมาตรฐานในการวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการ การขออนุญาต การอนุญาตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีผู้รับผิดชอบผิดชอบกำหนดโดยความเห็นของคณะกรรมการโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา ทั้งนี้ เมื่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมได้ประกาศระบุวัตถุใดเป็นวัตถุอันตรายชนิดที่ 4 ให้ผู้ผลิต ผู้นำเข้า หรือผู้มีไว้ในครอบครองปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่อย่างเคร่งครัด หากฝ่าฝืนจะมีความผิดตามกฎหมาย

ทั้งนี้ ตามมาตรา 15 บัญญัติว่า “ในกรณีที่มีกฎหมายว่าด้วยการใดบัญญัติเรื่องใดไว้โดยเฉพาะแล้ว ให้บังคับตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยการนั้น แต่ถ้ามีเหตุอันควรคณะกรรมการโดยความเห็นชอบของรัฐมนตรีผู้รักษาการตามกฎหมายว่าด้วยการนั้นอาจมีมติให้นำบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ไปใช้บังคับเป็นการเพิ่มเติมหรือแทนที่กฎหมายว่าด้วยการนั้นได้ ทั้งนี้ โดยจะกำหนดระยะเวลาหรือเงื่อนไขอย่างใดไว้ในมตินั้นก็ได้

มติตามวรรคหนึ่ง เมื่อรัฐมนตรีผู้รักษาการตามกฎหมายว่าด้วยการนั้นประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้”

ดังนั้น จึงเห็นได้ว่า หากวัตถุอันตรายใดมีกฎหมายบัญญัติควบคุมเป็นการเฉพาะอยู่แล้ว ให้ใช้บังคับตามกฎหมายนั้นต่อไป ซึ่งในกรณีของวัตถุกัมมันตรังสีนั้นอยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ พ.ศ. 2504 และ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2508

3) หลักความรับผิดตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535

เนื่องจากพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 บัญญัติหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับมาตรการเยียวยาความเสียหายในความรับผิดต่อบุคคลทางแพ่งไว้เป็นการเฉพาะในหมวด 3 ว่าด้วยหน้าที่และความรับผิดทางแพ่ง ตั้งแต่มาตรา 57 ถึงมาตรา 69 โดยพิจารณาดังนี้

(1) ความรับผิดของผู้ผลิต ตามมาตรา 59 บัญญัติว่า

“ผู้ผลิตวัตถุอันตรายต้องระมัดระวังในการจัดหาวัตถุที่ใช้ในการผลิต การกำหนดวิธีการและขั้นตอนที่วางใจได้ของการผลิต การจัดให้มีภาชนะบรรจุที่มั่นคงแข็งแรงและการขนส่ง การจัดให้มีฉลากที่แสดงสภาพอันตรายของสิ่งนั้นที่ชัดเจนเพียงพอ ความเหมาะสม

ของการเก็บรักษา และการตรวจสอบความเหมาะสมของผู้ที่รับมอบวัตถุอันตรายไปจากตนหรือผู้ที่อาจคาดหมายได้ว่าจะได้รับมอบวัตถุอันตรายดังกล่าว”

มาตรานี้กำหนดให้ผู้ผลิต ซึ่งตามความหมายของบทนิยามตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ผู้ผลิตหมายความว่าผู้ทำ เพาะ ปรุง ผสม แปรสภาพ ปรุงแต่ง แบ่งบรรจุ หรือรวมบรรจุ ต้องระมัดระวังในการจัดหาวัตถุที่ใช้ในการผลิต วิธีการและขั้นตอนการผลิต การบรรจุที่มั่นคงแข็งแรงและความปลอดภัยในการใช้ การเคลื่อนย้าย การขนส่ง ตลอดจนจัดทำฉลากที่แสดงว่าเป็นวัตถุอันตรายประเภทต่างๆ รวมถึงต้องตรวจสอบคุณสมบัติของผู้ที่รับมอบวัตถุอันตรายไปจากตนหรือผู้ที่อาจคาดหมายได้ว่าได้รับมอบวัตถุอันตรายไปจากตน ซึ่งผู้ผลิตต้องระมัดระวังในการทำหน้าหน้าที่ของตน แต่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 437 วรรคสอง ไม่ได้กำหนดให้ผู้ผลิตต้องรับผิดเพียงแต่ระบุให้ผู้ครอบครองต้องรับผิด ดังนั้นถ้าทรัพย์ที่ผลิตหลุดพ้นไปจากความครอบครองของตนแล้ว ผู้เสียหายจะฟ้องผู้ผลิตให้รับผิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 437 วรรคสองไม่ได้ แต่ตามมาตรา 59 ของพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 แม้ว่าทรัพย์ที่ผลิตจะหลุดไปจากความครอบครองก็ตาม ผู้เสียหายก็สามารถฟ้องผู้ผลิตให้รับผิดได้

ฉะนั้น มาตรา 59 จึงกำหนดมาตรฐานความรับผิดสูงกว่าวิญญูชนในการระมัดระวัง

(2) ความรับผิดของผู้นำเข้า ตามมาตรา 60 บัญญัติว่า

“ผู้นำเข้าวัตถุอันตรายต้องระมัดระวังในการเลือกหาผู้ผลิตการตรวจสอบคุณภาพของวัตถุอันตราย การตรวจสอบความถูกต้องของภาชนะบรรจุและฉลาก การเลือกวิธีการขนส่งและผู้ขนส่ง ความเหมาะสมของการเก็บรักษา และการตรวจสอบความเหมาะสมของผู้ที่รับมอบวัตถุอันตรายไปจากตนหรือผู้ที่อาจคาดหมายได้ว่าอาจจะได้รับมอบวัตถุอันตรายดังกล่าว”

มาตรานี้กำหนดให้ผู้นำเข้า ซึ่งหมายความว่า นำหรือสั่งเข้ามาในราชอาณาจักรหรือนำผ่าน ต้องระมัดระวังในการเลือกหาผู้ผลิตการตรวจสอบคุณภาพของวัตถุอันตราย การเลือกวิธีการขนส่งและผู้ขนส่ง ความเหมาะสมของการเก็บรักษาของผู้ที่รับมอบหรือผู้ที่อาจคาดหมายได้ว่าอาจได้รับมอบวัตถุอันตรายไปจากตน

(3) ความรับผิดของผู้ขนส่ง ตามมาตรา 61 บัญญัติว่า

“ผู้ขนส่งต้องระมัดระวังในการตรวจสอบความถูกต้องของสิ่งที่ใช้ในการขนส่งหรือยานพาหนะและอุปกรณ์ ความถูกต้องของภาชนะบรรจุ และฉลากความเหมาะสมของวิธีการขนส่ง ความถูกต้องของการจัดวางบนยานพาหนะ และความไว้วางใจได้ของลูกจ้างหรือผู้จัดทำการงานให้แก่ตนหรือร่วมกับตน”

มาตรานี้กำหนดให้ผู้ขนส่งมีหน้าที่ตรวจสอบความถูกต้องของสิ่งที่ใช้ในการขนส่ง ยานพาหนะในการขนส่ง และอุปกรณ์ในการขนส่ง ภาชนะบรรจุ ฉลากในการขนส่ง ตลอดจนความไว้ใจได้ของลูกจ้างหรือผู้จัดทำการงานให้แก่ตนหรือร่วมทำงานกับตน

(4) ความรับผิดของผู้มีไว้ในครอบครอง ตามมาตรา 62 และมาตรา 63

มาตรา 62 บัญญัติว่า "ผู้มีไว้ในครอบครองซึ่งวัตถุอันตรายต้องระมัดระวังในการตรวจสอบความเชื่อถือได้ของผู้นำเข้าหรือผู้ที่จัดหาวัตถุอันตรายนั้นให้แก่ตน ความถูกต้องของภาชนะบรรจุและฉลาก ความเหมาะสมของการเก็บรักษาและความไว้วางใจได้ของผู้ที่รับมอบวัตถุอันตรายไปจากตน หรืออาจคาดหมายได้ว่าอาจจะได้รับมอบวัตถุอันตรายดังกล่าว"

มาตรานี้กำหนดให้ผู้มีไว้ในครอบครองซึ่งวัตถุอันตราย ซึ่งมีไว้ในครอบครองหมายความว่า การมีไว้ในครอบครองไม่ว่าเพื่อตนเองหรือผู้อื่นและไม่ว่าจะเป็นการมีไว้เพื่อขาย เพื่อขนส่ง เพื่อใช้ หรือเพื่อประการอื่นใดและรวมถึงการทิ้งอยู่หรือปรากฏอยู่ในบริเวณที่อยู่ในความครอบครองด้วย ซึ่งผู้มีไว้ในครอบครองต้องตรวจสอบความถูกต้องของภาชนะ บรรจุและฉลากความเหมาะสมในการเก็บรักษา ตลอดจนบุคคลที่รับมอบหรืออาจคาดหมายได้ว่าจะได้รับมอบวัตถุอันตรายไปจากตน

มาตรา 63 บัญญัติว่า "ผู้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้ขนส่ง หรือผู้มีไว้ในครอบครอง ซึ่งวัตถุอันตรายต้องรับผิดชอบเพื่อการเสียหายอันเกิดแต่วัตถุอันตรายที่อยู่ในความครอบครองของตน เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าความเสียหายนั้นเกิดแต่เหตุสุดวิสัย หรือเกิดเพราะความผิดของผู้ต้องเสียหายนั้นเอง"

มาตรานี้กำหนดให้ผู้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้ขนส่ง หรือผู้มีไว้ในครอบครองต้องรับผิดชอบเพื่อการเสียหายอันเกิดแต่วัตถุอันตรายที่อยู่ในความครอบครองของตน เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าเกิดแต่เหตุสุดวิสัยหรือเกิดเพราะความผิดของผู้เสียหายนั้นเอง ซึ่งมาตรา 63 นี้น่าจะเป็นบทลงโทษของมาตรา 59 - มาตรา 62 มากกว่า แต่จะมีปัญหากรณีที่ทรัพย์ไม่ได้อยู่ในความครอบครองแล้ว เช่นนี้ทำให้เกิดปัญหาว่าจะให้บทลงโทษของมาตรา 59 - มาตรา 62 อยู่ตรงไหน ซึ่งจะใช้มาตรา 63 ให้รับผิดก็ไม่ได้ เพราะว่าทรัพย์ไม่ได้อยู่ในความครอบครองของตนในขณะเกิดความเสียหาย

ประเด็นปัญหาว่าการครอบครองตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 437 และตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตรายเหมือนกันหรือไม่ ซึ่งการครอบครองตามมาตรา 63 ของพระราชบัญญัติวัตถุอันตรายรวมถึงการครอบครองแทนด้วย ไม่จำเป็นต้องมีสิทธิครอบครองและยังรวมถึงการที่ทรัพย์ทิ้งอยู่ หรือปรากฏอยู่ในบริเวณที่อยู่ในความครอบครองด้วย แต่การครอบครองตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 437 ต้องมีการครอบครองอยู่ใน

ขณะที่เกิดความเสียหาย เช่น กรณีที่ลูกจ้างครอบครองทรัพย์แทนนายจ้าง ลูกจ้างต้องรับผิดตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตรายเพราะเป็นผู้ครอบครอง แต่ถ้าฟ้องตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 437 แล้ว ผู้เสียหายจะฟ้องลูกจ้างไม่ได้เพราะลูกจ้างครอบครองแทนนายจ้างเท่านั้น ผู้ครอบครองที่แท้จริงก็คือนายจ้างเพราะนายจ้างเจตนายึดถือเพื่อตนเอง

(5) ความรับผิดของผู้ขายหรือผู้ส่งมอบวัตถุอันตราย ตามมาตรา 64 บัญญัติว่า

"ผู้ขายหรือผู้ส่งมอบวัตถุอันตรายให้กับบุคคลใด ต้องรับผิดชอบเพื่อการเสียหายของบุคคลดังกล่าวอันเกิดแต่วัตถุอันตรายนั้น เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าความเสียหายนั้นเกิดแต่เหตุสุดวิสัยหรือเกิดเพราะความผิดของผู้เสียหายนั้นเอง"

มาตรานี้กำหนดให้ผู้ขาย ซึ่งขายหมายความว่า การจำหน่าย จ่ายหรือแจกเพื่อประโยชน์ทางการค้าและให้หมายความรวมถึงการมีไว้เพื่อขายด้วย ต้องรับผิดชอบเพื่อการเสียหายของบุคคลอันเกิดแต่วัตถุอันตราย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าความเสียหายเกิดแต่เหตุสุดวิสัยหรือเกิดเพราะความผิดของผู้เสียหายนั้นเอง

(6) ความรับผิดของนายจ้าง ตัวการ ผู้ว่าจ้าง หรือเจ้าของกิจการ ตามมาตรา 65 บัญญัติว่า

"นายจ้าง ตัวการ ผู้ว่าจ้าง หรือเจ้าของกิจการต้องร่วมรับผิดในผลแห่งละเมิดที่บุคคลตามมาตรา 63 หรือมาตรา 64 ได้กระทำไปในการทำงานให้แก่ตน แต่ชอบที่จะได้ชดใช้จากบุคคลดังกล่าว เว้นแต่ตนจะมีส่วนผิดในการสั่งให้ทำการเลือกหาตัวบุคคล การควบคุม หรือการอื่นอันมีผลโดยตรงให้เกิดละเมิดขึ้น"

มาตรานี้เห็นว่า การที่ลูกจ้างทำงานให้นายจ้างหรือตัวการหรือเจ้าของกิจการก็เพื่อประโยชน์ของนายจ้างหรือตัวการทั้งสิ้น แล้วทำไมจึงต้องให้ลูกจ้างรับผิดจากการกระทำงานให้แก่นายจ้างหรือตัวการ ซึ่งมาตรานี้หลักการคล้ายกับมาตรา 428 ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

(7) ความรับผิดของผู้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้ขายส่ง ผู้ขายปลีก คนกลางและผู้ที่มีส่วนในการจำหน่ายจ่ายแจกทุกช่วงต่อจากผู้ผลิตจนถึงผู้ที่รับผิดชอบขณะเกิดการละเมิด ตามมาตรา 66 บัญญัติว่า

"ผู้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้ขายส่ง ผู้ขายปลีก คนกลาง และผู้มีส่วนในการจำหน่ายจ่ายแจกทุกช่วงต่อจากผู้ผลิตจนถึงผู้ที่รับผิดชอบขณะเกิดการละเมิดตามมาตรา 63 หรือมาตรา 64 ต้องร่วมรับผิดในผลแห่งการละเมิดด้วย"

มาตรานี้กำหนดให้ผู้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้ขายส่ง ผู้ขายปลีก คนกลาง และผู้ที่มีส่วนในการจำหน่ายจ่ายแจกทุกช่วงต่อจากผู้ผลิตต้องร่วมรับผิดในผลที่เกิดจากการละเมิดด้วย

ดังนี้ เห็นได้ว่า ความรับผิดตามพระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นอย่างเดียวกับความรับผิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 437 วรรคสอง คือ เป็นความรับผิดโดยเคร่งครัดเหมือนกัน ข้อยกเว้นความรับผิดจึงได้ถูกบัญญัติไว้เหมือนกัน กล่าวคือ บุคคลต้องรับผิด เว้นแต่พิสูจน์ได้ว่าความเสียหายเกิดแต่เหตุสุดวิสัยหรือเกิดเพราะความผิดของผู้เสียหายนั้นเอง ส่วนพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 ได้บัญญัติไว้ในหลายมาตรา เช่น มาตรา 63 มาตรา 64 ดังนั้น เมื่อข้อยกเว้นของกฎหมายทั้งสองฉบับบัญญัติไว้เหมือนกันจึงน่าจะมีความเป็นอย่างเดียวกัน โดยพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 ให้สิทธิแก่บุคคลหลายบุคคลในการที่จะพิสูจน์เพื่อมิให้ตนต้องรับผิดได้ คือ ผู้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้ขนส่ง ผู้มีไว้ในครอบครองซึ่งทรัพย์อันตราย รวมทั้งผู้ขาย ผู้ส่งมอบวัตถุอันตรายให้กับบุคคลใด ซึ่งมิใช่ผู้ครอบครองวัตถุอันตรายในขณะที่เกิดความเสียหาย แต่เป็นบุคคลที่กฎหมายบัญญัติให้ต้องรับผิดด้วย ดังนั้นถ้าพิสูจน์ได้ว่าตนมิต้องรับผิดเพราะเข้าข้อยกเว้นของกฎหมายก็ให้พิสูจน์ได้ บุคคลที่จะพิสูจน์ให้พ้นความผิดได้ซึ่งพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 จึงมีมากกว่าและชัดเจนกว่าที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 437 วรรคสอง เนื่องมาจากผู้ต้องรับผิดตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 มีมากกว่าผู้ต้องรับผิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 437 นั้นเอง

4) การเยียวยาความเสียหายตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535

(1) การใช้สิทธิเรียกค่าเสียหาย

การใช้สิทธิเรียกค่าเสียหาย ตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 มาตรา 68 บัญญัติว่า “ผู้ที่ต้องรับผิดตามมาตรา 63 มาตรา 64 มาตรา 65 หรือมาตรา 66 ที่ได้ชำระค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เสียหายแล้ว ย่อมมีสิทธิไล่เบี้ยเอากับผู้ที่ส่งมอบวัตถุอันตรายให้แก่ตนหรือแก่ผู้ซึ่งทำงานให้แก่ตน และบรรดาผู้ที่มีส่วนในการส่งมอบวัตถุอันตรายดังกล่าวในลำดับต่างๆ ถัดขึ้นไปคนหนึ่งคนใดหรือหลายคนก็ได้ไปจนถึงผู้ผลิต โดยต้องใช้สิทธิไล่เบี้ยภายในสามปีนับแต่วันที่ตนได้ชำระค่าสินไหมทดแทน แต่ถ้าผู้ใช้สิทธิไล่เบี้ยนั้นเป็นผู้ที่จงใจหรือประมาทเลินเล่อทำให้เกิดการละเมิดขึ้น ผู้นั้นจะมีสิทธิไล่เบี้ยเฉพาะส่วนที่เกิดจากความรับผิดโดยเฉพาะของตนเท่านั้น”

มาตรานี้กำหนดให้ผู้รับผิดตามมาตรา 63 มาตรา 64 มาตรา 65 หรือมาตรา 66 ที่ได้ชำระค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เสียหายแล้ว ย่อมมีสิทธิไล่เบี้ยภายในสามปีนับแต่วันที่ตนได้ชำระค่าสินไหมทดแทน เว้นแต่ตนจงใจหรือประมาทเลินเล่อทำให้เกิดการละเมิดนั้น สามารถไล่เบี้ยได้เฉพาะส่วนที่เกินจากการกระทำละเมิดของตนเท่านั้น

(2) อายุความ

อายุความการใช้สิทธิเรียกร้องค่าเสียหาย ตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 มาตรา 67 บัญญัติว่า “สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายอันเกิดตามพระราชบัญญัตินี้เป็นอันขาดอายุความเมื่อพ้นสามปีนับแต่วันที่ผู้ต้องเสียหายรู้ถึงการเสียหายความเป็นวัตถุอันตรายและผู้พึงต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน

ถ้ามีการเจรจาเกี่ยวกับค่าสินไหมทดแทนที่พึงจ่ายระหว่างผู้ที่เข้าใจกันว่าต้องรับผิดใช้ค่าสินไหมทดแทนและผู้มีสิทธิได้ค่าสินไหมทดแทน ให้อายุความสะดุดหยุดลงอยู่จนกว่าจะปรากฏว่าการเจรจานั้นไม่อาจตกลงกันได้”

มาตรานี้กำหนดให้อายุความในการเรียกร้องค่าเสียหายเป็นอันขาดอายุความเมื่อพ้นสามปีนับแต่วันที่ผู้เสียหายรู้ถึงการเสียหายและผู้พึงต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน และกำหนดอายุความสะดุดหยุดในระหว่างที่มีการเจรจาเรียกค่าสินไหมทดแทนกัน

4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสำรวจความคิดเห็น

สำหรับการศึกษาในส่วนนี้เป็นการศึกษาโดยวิธีการวิจัยเชิงปริมาณโดยการใช้แบบสอบถามสำรวจความคิดเห็นจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นของการศึกษา ได้แก่ ผู้พิพากษา อัยการ ทนายความ เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐ ผู้ประกอบการเกี่ยวกับนิวเคลียร์และรังสี และประชาชนทั่วไป ซึ่งผู้เขียนได้นำเสนอข้อมูลจากการวิเคราะห์ทางสถิติ โดยวิเคราะห์ถึงลักษณะของผู้ตอบแบบสอบถาม ค่าเฉลี่ยความคิดเห็น การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะ ร้อยละของกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องกับกฎหมาย โดยจำแนกตามความคิดเห็นและประเด็นที่เกี่ยวข้องกับมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดทางแพ่งเพื่อเยียวยาความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสี รวมทั้งวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะของผู้ตอบแบบสำรวจโดยรวมกับประเด็นความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นต่างๆ และความคิดเห็นในคำถามปลายเปิดที่มีต่อมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดทางแพ่งเพื่อเยียวยาความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสี

4.2.1 รูปแบบวิธีการวิจัย

การศึกษาวิจัยในส่วนนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ โดยการสำรวจความคิดเห็นจากกลุ่มบุคคลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดทางแพ่งเพื่อเยียวยาความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสี เพื่อนำมาใช้ในการสนับสนุนผลการศึกษาเชิงคุณภาพ ซึ่งเป็นการศึกษาวิธีรวบรวมเอกสารกฎหมายต่างๆ จากตำรา บทความกฎหมายที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องทั้งอนุสัญญาระหว่างประเทศ และกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศญี่ปุ่น

1) กลุ่มประชากรที่ศึกษา

กลุ่มประชากรที่ศึกษา ได้แก่ กลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดทางแพ่งเพื่อเยียวยาความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสี โดยจะทำการสำรวจจากกลุ่มประชากรตัวอย่างจำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ 1 กลุ่มของผู้ใช้กฎหมายโดยตรง คือ กลุ่มบุคคลที่มีบทบาทเกี่ยวกับการดำเนินคดี ได้แก่ ผู้พิพากษา อัยการ ทนายความ

กลุ่มที่ 2 กลุ่มของผู้ใช้กฎหมายโดยอ้อม คือ กลุ่มบุคคลที่เป็นผู้บังคับใช้กฎหมายและอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวกับนิวเคลียร์และรังสี ได้แก่ เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง ผู้ประกอบการ

กลุ่มที่ 3 กลุ่มประชาชนทั่วไป คือ กลุ่มบุคคลที่ไม่ได้มีบทบาทหรือหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมาย ได้แก่ ประชาชนทั่วไป ข้าราชการ

2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ใช้แบบสอบถาม[21] (Questionaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเพื่อให้ครอบคลุมและสอดคล้องกับการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยแบบสอบถามดังกล่าวแบ่งเป็น 3 ส่วน ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัว ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ศาสนา ระดับการศึกษา อาชีพ

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดทางแพ่งเพื่อเยียวยาความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสี

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

4.2.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง จำนวนรวมทั้งสิ้น 106 ราย ในจำนวนนี้เมื่อจำแนกตามกลุ่มผู้ตอบแบบสำรวจพบว่า

กลุ่มที่ 1 กลุ่มของผู้ใช้กฎหมายโดยตรง ได้แก่ ผู้พิพากษา อัยการ ทนายความ จำนวน 28 ราย

กลุ่มที่ 2 กลุ่มของผู้ใช้กฎหมายโดยอ้อม ได้แก่ เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง ผู้ประกอบการ จำนวน 40 ราย

กลุ่มที่ 3 กลุ่มประชาชนทั่วไป จำนวน 38 ราย

ผลการวิเคราะห์แบบสำรวจความคิดเห็นที่สำคัญ แบ่งได้ดังนี้

---

[21] ดูรายละเอียดในภาคผนวก ง.

1) การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสำรวจ

การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสำรวจ ประกอบด้วยการจำแนกกลุ่มผู้ตอบแบบสำรวจ (จำแนกตามกลุ่มอาชีพ) เพศ อายุ สถานภาพสมรส ศาสนา และระดับการศึกษา โดยใช้ค่าความถี่และค่าร้อยละ ปรากฏผลตามตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 จำนวนและค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสำรวจจำแนกตามกลุ่มผู้ตอบแบบสำรวจ (จำแนกตามกลุ่มอาชีพ) เพศ อายุ สถานภาพสมรส ศาสนา และระดับการศึกษา

(N=106)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. กลุ่มผู้ตอบแบบสำรวจ (จำแนกตามกลุ่มอาชีพ)		
กลุ่มที่ 1 (กลุ่มผู้ใช้กฎหมายโดยตรง)		
อัยการ	5	4.7
ผู้พิพากษา	5	4.7
ทนายความ	18	17.0
รวม	28	26.4
กลุ่มที่ 2 (กลุ่มผู้ใช้กฎหมายโดยอ้อม)		
เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง	28	26.4
ผู้ประกอบการเกี่ยวกับนิวเคลียร์และรังสี	12	11.3
รวม	40	37.7
กลุ่มที่ 3 (กลุ่มประชาชนทั่วไป)		
ประชาชน	34	32.1
ข้าราชการ	4	3.8
รวม	38	35.9
รวม	**106**	**100**

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

(N=106)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
2. เพศ		
ชาย	67	63.2
หญิง	39	36.8
รวม	**106**	**100**
3. อายุ		
อายุต่ำกว่า 30 ปี	17	16.0
อายุ 31 – 40 ปี	43	40.6
อายุ 41 – 50 ปี	30	28.3
อายุ 51 ปี ขึ้นไป	16	15.1
รวม	**106**	**100**
4. สถานภาพสมรส		
โสด	51	48.1
สมรส	51	48.1
หย่าร้าง / หม้าย	4	3.8
รวม	**106**	**100**
5. ศาสนา		
พุทธ	102	96.2
คริสต์	2	1.9
อิสลาม	2	1.9
รวม	**106**	**100**
6. ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษาและต่ำกว่า	1	0.9
มัธยมศึกษา / อาชีวศึกษา	21	19.8
ตั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไป	84	79.2
รวม	**106**	**100**

จากตารางที่ 4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 106 ราย มีดังต่อไปนี้

(1) กลุ่มผู้ตอบแบบสำรวจความคิดเห็น (จำแนกตามกลุ่มอาชีพ) แบ่งเป็น 3 กลุ่ม พบว่า ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มผู้ใช้กฎหมายโดยอ้อม คิดเป็นจำนวนร้อยละ 37.7 กลุ่มประชาชนทั่วไป คิดเป็นจำนวนร้อยละ 35.9 และกลุ่มผู้ใช้กฎหมายโดยตรง คิดเป็นจำนวนร้อยละ 26.4 ตามลำดับ

(2) เพศของผู้ตอบแบบสำรวจความคิดเห็น พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นจำนวนร้อยละ 63.2 และเพศหญิง คิดเป็นจำนวนเป็นร้อยละ 36.8 ตามลำดับ

(3) อายุของผู้ตอบแบบสำรวจความคิดเห็น แบ่งช่วงอายุของผู้ตอบแบบสำรวจความคิดเห็นออกเป็น 4 ช่วงอายุ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีช่วงอายุ 31-40 ปี คิดเป็นจำนวนร้อยละ 40.6 ช่วงอายุระหว่าง 41-50 ปี จำนวนร้อยละ 28.3 ช่วงอายุต่ำกว่า 30 ปี คิดเป็นจำนวนร้อยละ 16 และช่วงอายุ 51 ปีขึ้นไป คิดเป็นจำนวนร้อยละ 15.1 ตามลำดับ

(4) สถานภาพสมรสของผู้ตอบแบบสำรวจความคิดเห็น พบว่า ส่วนใหญ่สถานภาพโสดและสมรส คิดเป็นจำนวนร้อยละ 48.1 และหย่าร้าง/หม้าย คิดเป็นจำนวนร้อยละ 3.8 ตามลำดับ

(5) ศาสนาของผู้ตอบแบบสำรวจความคิดเห็น พบว่า ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ คิดเป็นจำนวนร้อยละ 96.2 ศาสนาคริสต์และศาสนาอิสลาม คิดเป็นจำนวนร้อยละ 1.9 ตามลำดับ

(6) ระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสำรวจความคิดเห็นพบว่า ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับตั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไป คิดเป็นจำนวนร้อยละ 79.2 ระดับมัธยมศึกษา/อาชีวศึกษา คิดเป็นจำนวนร้อยละ 19.8 และระดับประถมศึกษาและต่ำกว่า คิดเป็นจำนวนร้อยละ 0.9 ตามลำดับ

2) การวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นที่มีต่อประเด็นคำถามเบื้องต้นเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดทางแพ่งเพื่อเยียวยาความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสี

ประเด็นคำถามเบื้องต้นเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดทางแพ่งเพื่อเยียวยาความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสี มีคำถามดังนี้

ข้อมูล ด้วยประเทศไทยมีการนำนิวเคลียร์และรังสีมาใช้ประโยชน์ในหลายด้าน อาทิ เช่น ทางการแพทย์ เกษตรกรรม อุตสาหกรรม ฯลฯ นอกจากนี้ประเทศไทยมีแผนที่จะสร้างโรงไฟฟ้านิวเคลียร์อีกด้วย แต่เนื่องจากกฎหมายพลังงานปรมาณูเพื่อสันติมีการบังคับใช้มานาน ซึ่งมีการแก้ไขครั้งสุดท้ายเมื่อ พ.ศ. 2508 นั้น ไม่มีบทบัญญัติที่ครอบคลุมถึงการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ประชาชนหากมีความเสียหายเกิดขึ้นจากการใช้ประโยชน์จากพลังงานนิวเคลียร์หรือวัสดุกัมมันตรังสี

คำถาม ท่านเห็นด้วยหรือไม่ที่จะต้องมีการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดทางแพ่งเพื่อเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้ที่ได้รับความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสี

จากการสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 106 ราย ที่มีต่อประเด็นคำถามเบื้องต้น ปรากฏผลตามตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 จำนวนและค่าร้อยละของความคิดเห็นที่มีต่อประเด็นคำถามเบื้องต้น

(N=106)

ลักษณะคำตอบ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เห็นด้วย	104	97.92
ไม่เห็นด้วย	2	2.08

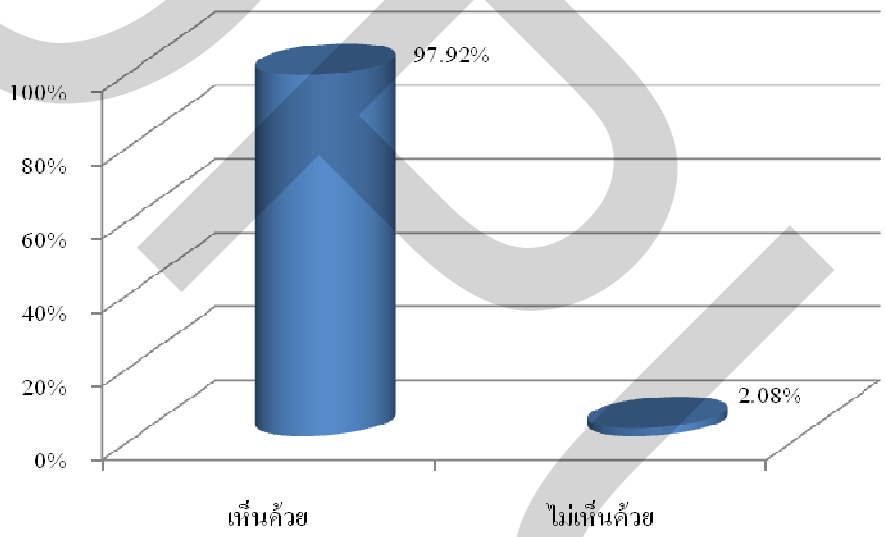

ภาพที่ 4.1 ค่าร้อยละของความคิดเห็นที่มีต่อประเด็นคำถามเบื้องต้น

จากตารางที่ 4.2 พบว่ากลุ่มตัวอย่างจำนวน 106 ราย แสดงความคิดเห็นประเด็นคำถามเบื้องต้นเกี่ยวกับการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดทางแพ่งเพื่อเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้ที่ได้รับความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสี ส่วนใหญ่เห็นด้วย คิดเป็นจำนวนร้อยละ 97.92 และไม่เห็นด้วย คิดเป็นจำนวนร้อยละ 2.08

เหตุผลของผู้ตอบแบบสำรวจความคิดเห็นกรณี **ไม่เห็นด้วย** กับประเด็นคำถามเบื้องต้นเกี่ยวกับการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดทางแพ่งเพื่อเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้ที่ได้รับความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสี มีดังต่อไปนี้

(1) ไม่เห็นด้วย เนื่องจากประเทศไทยมีการบัญญัติกฎหมายว่าด้วยละเมิด และความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานและผู้รับผิดชอบอยู่แล้ว ไม่จำต้องบัญญัติให้เป็นพิเศษแต่อย่างใด ส่วนในเรื่องความเสียหาย ก็เป็นไปตามความเสียหายที่แท้จริง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการพิสูจน์ให้ศาลเห็นว่าความเสียหายเป็นเท่าใด

(2) ไม่เห็นด้วย เนื่องจากตรากฎหมายดีอยู่แล้ว แต่ผู้ดูแลกฎหมายอ่อนแอ จึงไม่จำเป็นต้องมีการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดทางแพ่งเพื่อเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้ที่ได้รับความเสียหายจากอุบัติเหตุทางนิวเคลียร์

ในส่วนของผู้ตอบแบบสำรวจความคิดเห็นที่ไม่เห็นด้วยกับการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดทางแพ่งเพื่อเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้ที่ได้รับความเสียหายอันเกิดจากอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสีนั้น ไม่ต้องตอบแบบสำรวจความคิดเห็นในส่วนต่อไป ดังนั้น จึงทำให้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสำรวจในส่วนต่อไปนั้นมีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 104 ราย

3) การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยความคิดเห็น ค่าเบี่ยงมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นคำถามต่างๆ ที่มีต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดทางแพ่งเพื่อเยียวยาความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสี

ในการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยความคิดเห็นนั้น มีการกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนค่าคะแนนเฉลี่ย เป็น 5 ช่วง ดังปรากฏตามตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 เกณฑ์การให้คะแนนค่าคะแนนเฉลี่ย

เกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย	
ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง	**แปลความหมาย**
4.50 – 5.00	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
3.50 – 4.49	เห็นด้วย
2.50 – 3.49	ไม่มีความเห็น
1.50 – 2.49	ไม่เห็นด้วย
1.00 – 1.49	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

จากการกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนค่าเฉลี่ย ผู้เขียนได้นำข้อมูลความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่เห็นด้วยประเด็นคำถามเบื้องต้นเกี่ยวกับการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดทางแพ่งเพื่อเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้ที่ได้รับความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสี จำนวน

104 ราย มาสรุปผลการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยความคิดเห็น ค่าเบี่ยงมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นคำถามต่างๆ ที่มีต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดทางแพ่งเพื่อเยียวยาความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสี ปรากฏผลตามตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 ตารางแสดงค่าเฉลี่ยความคิดเห็น ค่าเบี่ยงมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นคำถามต่างๆ ที่มีต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดทางแพ่งเพื่อเยียวยาความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสี

(N=104)

ประเด็น	$\overline{X}$ Mean	Std. Deviation	ระดับความคิดเห็น
1. ข้อมูล ตามกฎหมายพลังงานปรมาณูเพื่อสันติที่มีผลใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันนั้นไม่มีบทบัญญัติกำหนดความรับผิดทางแพ่งเมื่อมีความเสียหายที่เกิดจากการใช้ประโยชน์จากพลังงานนิวเคลียร์หรือรังสี จึงควรมีการกำหนดกฎหมายเรื่องดังกล่าว **คำถาม** ท่านเห็นด้วยหรือไม่ หากมีการกำหนดกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดทางแพ่งในกรณีความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์	4.50	0.8852	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
2. ข้อมูล ตามอนุสัญญาระหว่างประเทศกำหนดให้ครอบคลุมเฉพาะความเสียหายที่เกิดจากนิวเคลียร์เท่านั้น ไม่รวมถึงความเสียหายอันเกิดจากรังสี **คำถาม** ท่านเห็นด้วยหรือไม่ หากมีการกำหนดขอบเขตการบังคับใช้กฎหมายให้รวมถึงความเสียหายอันเกิดจากรังสีด้วย	4.30	0.8907	เห็นด้วย
3. ข้อมูล ตามอนุสัญญาระหว่างประเทศ และกฎหมายของต่างประเทศนั้นกำหนดหลักความรับผิดในกรณีความเสียหายจากนิวเคลียร์ให้ผู้ประกอบการต้องเป็นผู้รับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้น **คำถาม** ท่านเห็นด้วยหรือไม่ หากมีกฎหมายกำหนดให้ผู้ประกอบการรับผิดแต่เพียงผู้เดียวดังเช่นอนุสัญญาระหว่างประเทศ	3.48	0.9124	ไม่มีความเห็น

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

(N=104)

ประเด็น	$\overline{X}$ Mean	Std. Deviation	ระดับความคิดเห็น
4. ข้อมูล หากเกิดความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์ การเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนสำหรับความเสียหายที่เกิดแก่บุคคล ต้องเป็นไปตามขอบเขตที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เท่านั้น ซึ่งทำให้เกิดข้อจำกัดบางประการ เช่น ค่าเสียหายสำหรับความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงิน ผู้เสียหายจะเรียกได้เฉพาะความเสียหายที่เกิดแก่ร่างกายและไม่ตกทอดไปยังทายาท ฯลฯ **คำถาม** ท่านเห็นด้วยหรือไม่เกี่ยวกับการกำหนดให้มีการชดเชยค่าสินไหมทดแทนสำหรับความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงินขอบเขตที่กว้างมากขึ้น เช่น แม้ผู้เสียหายไม่ได้ใช้สิทธิเรียกร้องไว้ก่อนก็สามารถเรียกได้ และสิทธิดังกล่าวก็สามารถตกทอดไปยังทายาทได้	4.11	0.8958	เห็นด้วย
5. ข้อมูล ในปัจจุบันประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มิได้กำหนดให้ผู้ประกอบการต้องรับผิดชดใช้ค่าเสียหายเชิงลงโทษ ค่าเสียหายเชิงลงโทษ (Punitive Damages) มีลักษณะเป็นการกำหนดไว้เพื่อกระตุ้นให้ผู้ประกอบการมีความระมัดระวังในการใช้นิวเคลียร์และรังสีมากขึ้น และก่อให้เกิดแนวทางที่ชัดเจน เป็นบรรทัดฐานเดียวกันในการกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษ **คำถาม** ท่านเห็นด้วยหรือไม่เกี่ยวกับการกำหนดให้ผู้ประกอบการต้องรับผิดในลักษณะค่าเสียหายเชิงลงโทษ	4.39	0.8881	เห็นด้วย

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

(N=104)

ประเด็น	$\overline{X}$ Mean	Std. Deviation	ระดับความคิดเห็น
6. ข้อมูล ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งปัจจุบัน กำหนดหน้าที่ภาระการพิสูจน์จากหลัก "ผู้ใดกล่าวอ้าง ผู้นั้นมีหน้าที่นำสืบ" ซึ่งเมื่อนำหลักดังกล่าวมาใช้กับกรณีความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสีแล้ว จะทำให้ผู้เสียหายนำสืบถึงความเสียหายที่ได้รับยาก เนื่องจากเป็นเรื่องทางเทคนิค สลับซับซ้อน และอาจส่งผลให้ไม่ได้รับการเยียวยาอย่างเป็นธรรม **คำถาม** ท่านเห็นด้วยหรือไม่หากมีการกำหนดให้ผู้ประกอบการเป็นผู้มีหน้าที่นำสืบในกรณีที่มีความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสี	3.72	0.9061	เห็นด้วย
7. ข้อมูล ตามอนุสัญญาระหว่างประเทศและกฎหมายต่างประเทศนั้น นอกจากจะกำหนดให้ผู้ประกอบการต้องรับผิดโดยเคร่งครัดแล้ว ได้มีการกำหนดข้อยกเว้นความรับผิดของผู้ประกอบการไว้ด้วย เช่น กรณีที่ความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์นั้นเกิดจากสงคราม การจลาจล ภัยธรรมชาติอย่างร้ายแรง เป็นต้น **คำถาม** ท่านเห็นด้วยหรือไม่ หากมีการกำหนดข้อยกเว้นความรับผิดของผู้ประกอบการในกรณีที่ความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นเกิดจากสงคราม การจลาจล และภัยธรรมชาติอย่างร้ายแรง	3.75	0.9053	เห็นด้วย

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

(N=104)

ประเด็น	$\overline{X}$ Mean	Std. Deviation	ระดับความคิดเห็น
8. ข้อมูล ตามอนุสัญญาระหว่างประเทศและกฎหมายของต่างประเทศได้กำหนดหลักเกณฑ์ความรับผิดกรณีความเสียหายทางนิวเคลียร์ไว้ประการหนึ่งว่า ความรับผิดจะต้องเป็นแบบจำกัดจำนวนและต้องจัดหาหลักประกันเพื่อเป็นการประกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น **คำถาม** ท่านเห็นด้วยหรือไม่ หากมีการกำหนดให้ผู้ประกอบการรับผิดแบบจำกัดวงเงินและจัดหาหลักประกันเพื่อเป็นการประกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นในการประกอบกิจการ	3.51	0.9117	เห็นด้วย
9. ข้อมูล ความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสีนั้นบางครั้งไม่แสดงอาการในระยะเวลาอันสั้น ต้องใช้ระยะเวลายาวนานกว่าจะแสดงอาการให้ปรากฏ แต่ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 448 กำหนดให้ศาลสามารถพิพากษาแก้ไขคำพิพากษาในส่วนค่าเสียหายได้ภายในระยะเวลาไม่เกิน 2 ปี **คำถาม** ท่านเห็นด้วยหรือไม่หากมีการขยายระยะเวลาการสงวนสิทธิการแก้ไขคำพิพากษาของศาลเพิ่มมากขึ้น	3.89	0.9017	เห็นด้วย
10. ข้อมูล ในปัจจุบันตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์กำหนดอายุความในการใช้สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายในกรณีละเมิดไว้ 1 ปีนับแต่วันที่รู้ตัวผู้กระทำละเมิดและรู้เหตุ หรือ 10 ปีนับแต่วันเกิดเหตุ **คำถาม** ท่านเห็นด้วยหรือไม่หากมีการกำหนดเรื่องอายุความสำหรับกรณีความเสียหายทางนิวเคลียร์เป็นการเฉพาะ	4.20	0.8933	เห็นด้วย

4) การวิเคราะห์ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในรายประเด็นคำถาม

จากข้อมูลความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสำรวจความคิดเห็น จำนวน 104 ราย ผู้เขียนได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยการวิเคราะห์ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในรายประเด็นคำถามต่างๆ เกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดทางแพ่งเพื่อเยียวยาความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสี ซึ่งได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

(1) ผลการวิเคราะห์ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในประเด็นคำถามที่ 1

ข้อมูลประเด็นคำถามที่ 1

ตามกฎหมายพลังงานปรมาณูเพื่อสันติที่มีผลใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันนั้นไม่มีบทบัญญัติกำหนดความรับผิดทางแพ่งเมื่อมีความเสียหายที่เกิดจากการใช้ประโยชน์จากพลังงานนิวเคลียร์หรือรังสี จึงควรมีการกำหนดกฎหมายเรื่องดังกล่าว

ประเด็นคำถามที่ 1

ท่านเห็นด้วยหรือไม่ หากมีการกำหนดกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดทางแพ่งในกรณีความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์

ผลการวิเคราะห์ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในประเด็นคำถามที่ 1 ปรากฏผลตามตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5 ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในประเด็นคำถามที่ 1

(N=104)

ประเด็น	**ระดับความคิดเห็น**				
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	**เห็นด้วย**	**ไม่มีความเห็น**	**ไม่เห็นด้วย**	**ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง**
1. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ หากมีการกำหนดกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดทางแพ่งในกรณีความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์	50.96% (53)	48.08% (50)	0.96% (1)	-	-
ค่าเฉลี่ยความคิดเห็น	$\overline{X} = 4.50$				

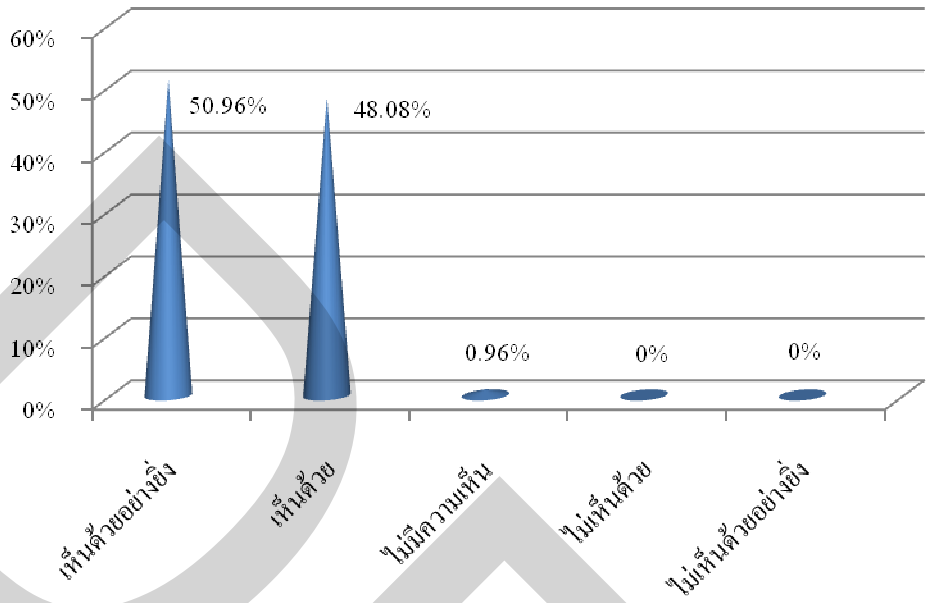

ภาพที่ 4.2 ค่าร้อยละของความคิดเห็นในประเด็นคำถามที่ 1

จากตารางที่ 4.5 โดยภาพรวมของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับความคิดเห็นในประเด็นการกำหนดกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดทางแพ่งในกรณีความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์ พบว่า ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 104 ราย สามารถนำมาจัดลำดับได้ดังต่อไปนี้

ก. เห็นด้วยอย่างยิ่งกับประเด็นคำถามที่ 1 คิดเป็นจำนวนร้อยละ 50.96

ข. เห็นด้วยกับประเด็นคำถามที่ 1 คิดเป็นจำนวนร้อยละ 48.08

ค. ไม่มีความเห็นกับประเด็นคำถามที่ 1 คิดเป็นจำนวนร้อยละ 0.96

จากค่าความถี่ความเห็นในประเด็นคำถามที่ 1 สามารถนำมาวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยความคิดเห็น พบว่า มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในประเด็นคำถามที่ 1 เท่ากับ 4.50 ซึ่งเมื่อนำมาเปรียบเทียบตารางระดับเกณฑ์การให้คะแนนค่าคะแนนเฉลี่ย พบว่า ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง

(2) ผลการวิเคราะห์ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในประเด็นคำถามที่ 2

ข้อมูลประเด็นคำถามที่ 2

ตามอนุสัญญาระหว่างประเทศกำหนดให้ครอบคลุมเฉพาะความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์เท่านั้น ไม่รวมถึงความเสียหายอันเกิดจากรังสี

ประเด็นคำถามที่ 2

ท่านเห็นด้วยหรือไม่ หากมีการกำหนดขอบเขตการบังคับใช้กฎหมายให้รวมถึงความเสียหายอันเกิดจากรังสีด้วย

ผลการวิเคราะห์ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในประเด็นคำถามที่ 2 ปรากฏผลตามตารางที่ 4.6

ตารางที่ 4.6 ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในประเด็นคำถามที่ 2

(N=104)

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่มีความเห็น	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
2. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ หากมีการกำหนดขอบเขตการบังคับใช้กฎหมายให้รวมถึงความเสียหายอันเกิดจากรังสีด้วย	39.42% (41)	53.85% (52.8)	4.81% (5)	0.96% (1)	0.96% (1)
ค่าเฉลี่ยความคิดเห็น	$\overline{X} = 4.30$				

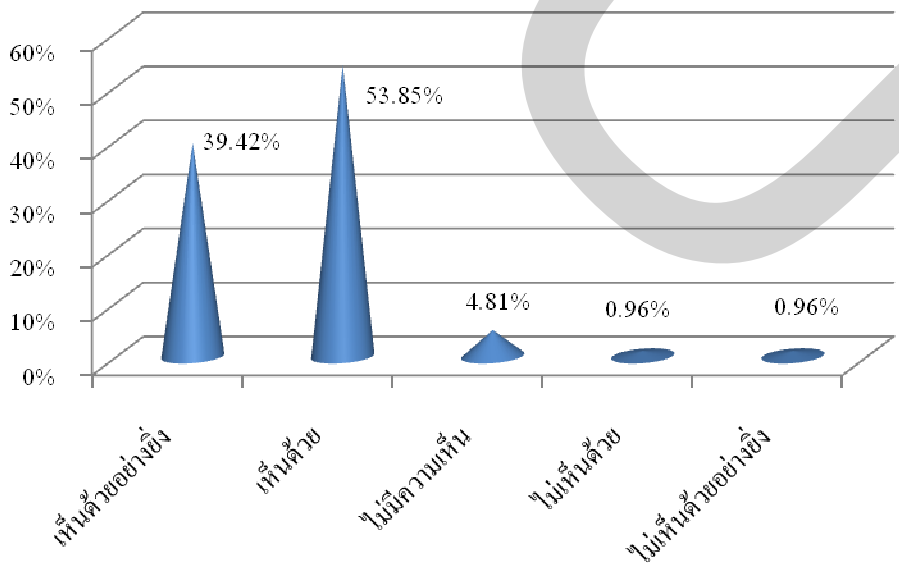

ภาพที่ 4.3 ค่าร้อยละของความคิดเห็นในประเด็นคำถามที่ 2

จากตารางที่ 4.6 โดยภาพรวมของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับความคิดเห็นในประเด็นการกำหนดขอบเขตการบังคับใช้กฎหมายให้รวมถึงความเสียหายอันเกิดจากรังสีด้วยนั้น พบว่า ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 104 ราย สามารถนำมาจัดลำดับได้ดังต่อไปนี้

ก. เห็นด้วยกับประเด็นคำถามที่ 2 คิดเป็นจำนวนร้อยละ 53.85

ข. เห็นด้วยอย่างยิ่งกับประเด็นคำถามที่ 2 คิดเป็นจำนวนร้อยละ 39.42

ค. ไม่มีความเห็นกับประเด็นคำถามที่ 2 คิดเป็นจำนวนร้อยละ 4.81

ง. ไม่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งกับประเด็นคำถามที่ 2 คิดเป็นจำนวนร้อยละ 0.96

จากค่าความถี่ความเห็นในประเด็นคำถามที่ 2 สามารถนำมาวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยความคิดเห็น พบว่า มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในประเด็นคำถามที่ 2 เท่ากับ 4.30 ซึ่งเมื่อนำมาเปรียบเทียบตารางระดับเกณฑ์การให้คะแนนค่าคะแนนเฉลี่ย พบว่า ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วย

(3) ผลการวิเคราะห์ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในประเด็นคำถามที่ 3

ข้อมูลประเด็นคำถามที่ 3

ตามอนุสัญญาระหว่างประเทศ และกฎหมายของต่างประเทศนั้นกำหนดหลักความรับผิดในกรณีความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์ให้ผู้ประกอบการต้องเป็นผู้รับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้น

ประเด็นคำถามที่ 3

ท่านเห็นด้วยหรือไม่ หากมีกฎหมายกำหนดให้ผู้ประกอบการรับผิดแต่เพียงผู้เดียวดังเช่นอนุสัญญาระหว่างประเทศ

ผลการวิเคราะห์ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในประเด็นคำถามที่ 3 ปรากฏผลตามตารางที่ 4.7

ตารางที่ 4.7 ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในประเด็นคำถามที่ 3

(N=104)

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่มีความเห็น	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
3. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ หากมีกฎหมายกำหนดให้ผู้ประกอบการรับผิดแต่เพียง ผู้เดียวดังเช่นอนุสัญญาระหว่างประเทศ	24.04% (25)	36.54% (38)	8.65% (9)	25.00% (26)	5.77% (6)
ค่าเฉลี่ยความคิดเห็น	$\overline{X} = 3.48$				

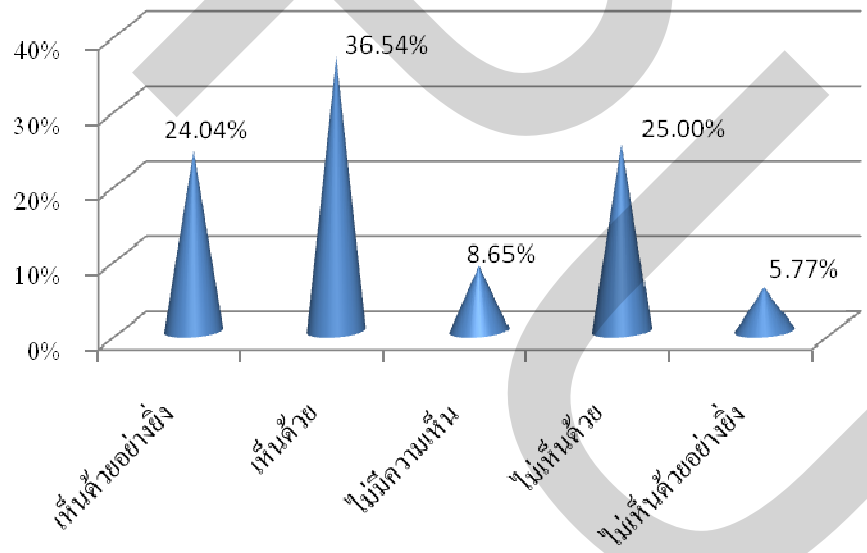

ภาพที่ 4.4 ค่าร้อยละของความคิดเห็นในประเด็นคำถามที่ 3

จากตารางที่ 4.7 โดยภาพรวมของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับความคิดเห็นในประเด็นกำหนดให้ผู้ประกอบการรับผิดแต่เพียงผู้เดียวดังเช่นอนุสัญญาระหว่างประเทศ พบว่า ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 104 ราย สามารถนำมาจัดลำดับได้ดังต่อไปนี้

ก. เห็นด้วยกับประเด็นคำถามที่ 3 คิดเป็นจำนวนร้อยละ 36.54

ข. เห็นด้วยอย่างยิ่งกับประเด็นคำถามที่ 3 คิดเป็นจำนวนร้อยละ 24.04

ค. ไม่มีความเห็นกับประเด็นคำถามที่ 3 คิดเป็นจำนวนร้อยละ 8.65

ง. ไม่เห็นด้วยกับประเด็นคำถามที่ 3 คิดเป็นจำนวนร้อยละ 25.00

จ. ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งกับประเด็นคำถามที่ 3 คิดเป็นจำนวนร้อยละ 5.77

จากค่าความถี่ความเห็นในประเด็นคำถามที่ 3 สามารถนำมาวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยความคิดเห็น พบว่า มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในประเด็นคำถามที่ 3 เท่ากับ 3.48 ซึ่งเมื่อนำมาเปรียบเทียบตารางระดับเกณฑ์การให้คะแนนค่าคะแนนเฉลี่ย พบว่า ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในระดับไม่มีความเห็น

(4) ผลการวิเคราะห์ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในประเด็นคำถามที่ 4

ข้อมูลประเด็นคำถามที่ 4

หากเกิดความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์ การเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนสำหรับความเสียหายที่เกิดแก่บุคคล ต้องเป็นไปตามขอบเขตที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เท่านั้น ซึ่งทำให้เกิดข้อจำกัดบางประการ เช่น ค่าเสียหายสำหรับความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงิน ผู้เสียหายจะเรียกได้เฉพาะความเสียหายที่เกิดแก่ร่างกายและไม่ตกทอดไปยังทายาท ฯลฯ

ประเด็นคำถามที่ 4

ท่านเห็นด้วยหรือไม่เกี่ยวกับการกำหนดให้มีการชดเชยค่าสินไหมทดแทนสำหรับความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงินขอบเขตที่กว้างมากขึ้น เช่น แม้ผู้เสียหายไม่ได้ใช้สิทธิเรียกร้องไว้ก่อนก็สามารถเรียกได้และสิทธิดังกล่าวก็สามารถตกทอดไปยังทายาทได้

ผลการวิเคราะห์ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในประเด็นคำถามที่ 4 ปรากฏผลตามตารางที่ 4.8

ตารางที่ 4.8 ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในประเด็นคำถามที่ 4

(N=104)

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่มีความเห็น	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
4. ท่านเห็นด้วยหรือไม่เกี่ยวกับการกำหนดให้มีการชดเชยค่าสินไหมทดแทนสำหรับความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงินขอบเขตที่กว้างมากขึ้น เช่น แม้ผู้เสียหายไม่ได้ใช้สิทธิเรียกร้องไว้ก่อนก็สามารถเรียกได้และสิทธิดังกล่าวก็สามารถตกทอดไปยังทายาทได้	35.58% (37)	50.96% (53)	4.81% (5)	5.77% (6)	2.88% (3)
ค่าเฉลี่ยความคิดเห็น	$\overline{X} = 4.11$				

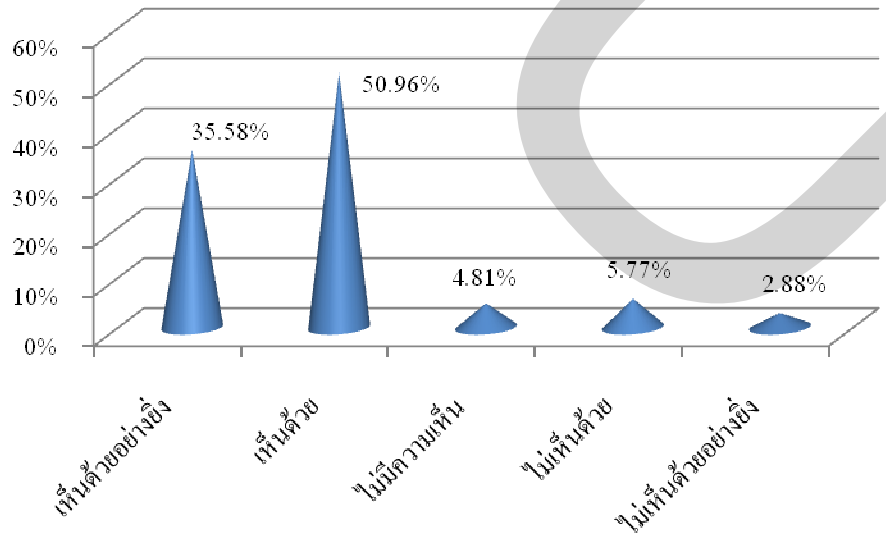

ภาพที่ 4.5 ค่าร้อยละของความคิดเห็นในประเด็นคำถามที่ 4

จากตารางที่ 4.8 โดยภาพรวมของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับความคิดเห็นในประเด็นการกำหนดให้มีการชดเชยค่าสินไหมทดแทนสำหรับความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงิน พบว่า ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 104 ราย สามารถนำมาจัดลำดับได้ดังต่อไปนี้

ก. เห็นด้วยกับประเด็นคำถามที่ 4 คิดเป็นจำนวนร้อยละ 50.96

ข. เห็นด้วยอย่างยิ่งกับประเด็นคำถามที่ 4 คิดเป็นจำนวนร้อยละ 35.58

ค. ไม่เห็นด้วยกับประเด็นคำถามที่ 4 คิดเป็นจำนวนร้อยละ 5.77

ง. ไม่มีความเห็นกับประเด็นคำถามที่ 4 คิดเป็นจำนวนร้อยละ 4.81

จ. ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งกับประเด็นคำถามที่ 4 คิดเป็นจำนวนร้อยละ 2.88

จากค่าความถี่ความเห็นในประเด็นคำถามที่ 4 สามารถนำมาวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยความคิดเห็น พบว่า มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในประเด็นคำถามที่ 4 เท่ากับ 4.11 ซึ่งเมื่อนำมาเปรียบเทียบตารางระดับเกณฑ์การให้คะแนนค่าคะแนนเฉลี่ย พบว่า ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วย

(5) ผลการวิเคราะห์ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในประเด็นคำถามที่ 5

ข้อมูลประเด็นคำถามที่ 5

ในปัจจุบันประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มิได้กำหนดให้ผู้ประกอบการต้องรับผิดชดใช้ค่าเสียหายเชิงลงโทษ

ค่าเสียหายเชิงลงโทษ (Punitive Damages) มีลักษณะเป็นการกำหนดไว้เพื่อกระตุ้นให้ผู้ประกอบการมีความระมัดระวังในการใช้พลังงานนิวเคลียร์และรังสีมากขึ้น และก่อให้เกิดแนวทางที่ชัดเจน เป็นบรรทัดฐานเดียวกันในการกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษ

ประเด็นคำถามที่ 5

ท่านเห็นด้วยหรือไม่เกี่ยวกับการกำหนดให้ผู้ประกอบการต้องรับผิดในลักษณะค่าเสียหายเชิงลงโทษ

ผลการวิเคราะห์ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในประเด็นคำถามที่ 5 ปรากฏผลตามตารางที่ 4.9

ตารางที่ 4.9 ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในประเด็นคำถามที่ 5

(N=104)

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่มีความเห็น	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
5. ท่านเห็นด้วยหรือไม่เกี่ยวกับการกำหนดให้ผู้ประกอบการต้องรับผิดในลักษณะค่าเสียหายเชิงลงโทษ	50.00% (52)	41.35% (43)	7.69% (8)	-	0.96% (1)
ค่าเฉลี่ยความคิดเห็น	$\overline{X} = 4.39$				

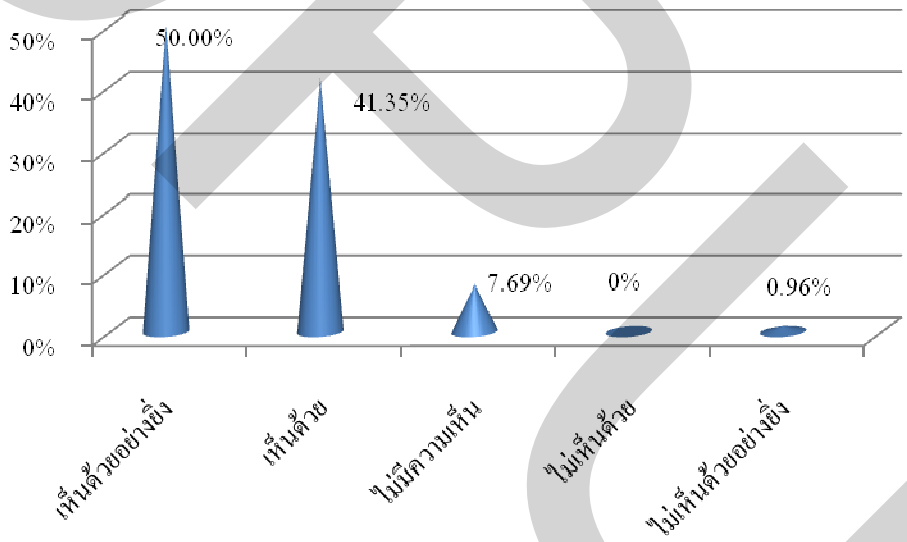

ภาพที่ 4.6 ค่าร้อยละของความคิดเห็นในประเด็นคำถามที่ 5

จากตารางที่ 4.9 โดยภาพรวมของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับความคิดเห็นในประเด็นการกำหนดให้ผู้ประกอบการต้องรับผิดในลักษณะค่าเสียหายเชิงลงโทษ พบว่า ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 104 ราย สามารถนำมาจัดลำดับได้ดังต่อไปนี้

ก. เห็นด้วยอย่างยิ่งกับประเด็นคำถามที่ 5 คิดเป็นจำนวนร้อยละ 50.00

ข. เห็นด้วยกับประเด็นคำถามที่ 5 คิดเป็นจำนวนร้อยละ 41.35

ค. ไม่มีความเห็นกับประเด็นคำถามที่ 5 คิดเป็นจำนวนร้อยละ 7.69

ง. ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งกับประเด็นคำถามที่ 5 คิดเป็นจำนวนร้อยละ 0.96

จากค่าความถี่ความเห็นในประเด็นคำถามที่ 5 สามารถนำมาวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นพบว่า มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในประเด็นคำถามที่ 5 เท่ากับ 4.39 ซึ่งเมื่อนำมาเปรียบเทียบตารางระดับเกณฑ์การให้คะแนนค่าคะแนนเฉลี่ย พบว่า ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วย

(6) ผลการวิเคราะห์ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในประเด็นคำถามที่ 6

ข้อมูลประเด็นคำถามที่ 6

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งปัจจุบัน กำหนดหน้าที่ภาระการพิสูจน์จากหลัก “ผู้ใดกล่าวอ้าง ผู้นั้นมีหน้าที่นำสืบ” ซึ่งเมื่อนำหลักดังกล่าวมาใช้กับกรณีความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสีแล้วจะทำให้ผู้เสียหายนำสืบถึงความเสียหายที่ได้รับยาก เนื่องจากเป็นเรื่องทางเทคนิค สลับซับซ้อน และอาจส่งผลให้ไม่ได้รับการเยียวยาอย่างเป็นธรรม

ประเด็นคำถามที่ 6

ท่านเห็นด้วยหรือไม่ หากมีการกำหนดให้ผู้ประกอบการเป็นผู้มีหน้าที่นำสืบในกรณีที่มีความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสี

ผลการวิเคราะห์ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในประเด็นคำถามที่ 6 ปรากฏผลตามตารางที่ 4.10

ตารางที่ 4.10 ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในประเด็นคำถามที่ 6

(N=104)

ประเด็น	**ระดับความคิดเห็น**				
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	**เห็นด้วย**	**ไม่มีความเห็น**	**ไม่เห็นด้วย**	**ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง**
6. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ หากมีการกำหนดให้ผู้ประกอบการเป็นผู้มีหน้าที่นำสืบในกรณีที่มีความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสี	32.69% (34)	34.61% (36)	10.58% (11)	16.35% (17)	5.77% (6)
ค่าเฉลี่ยความคิดเห็น	$\overline{X} = 3.72$				

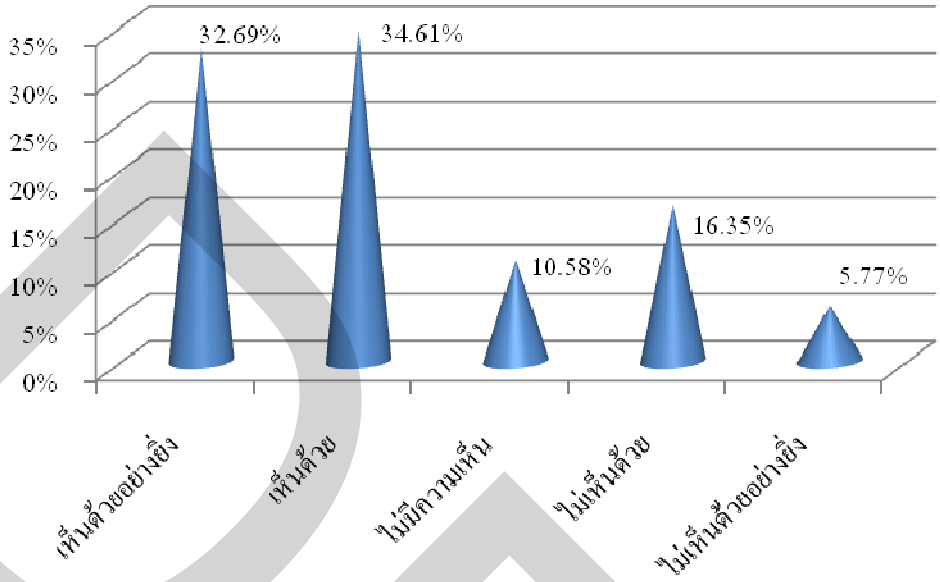

ภาพที่ 4.7 ค่าร้อยละของความคิดเห็นในประเด็นคำถามที่ 6

จากตารางที่ 4.10 โดยภาพรวมของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับความคิดเห็นในประเด็นการกำหนดให้ผู้ประกอบการเป็นผู้มีหน้าที่นำสืบในกรณีที่มีความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสี พบว่า ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 104 ราย สามารถนำมาจัดลำดับได้ดังต่อไปนี้

ก. เห็นด้วยกับประเด็นคำถามที่ 6 คิดเป็นจำนวนร้อยละ 34.61

ข. เห็นด้วยอย่างยิ่งกับประเด็นคำถามที่ 6 คิดเป็นจำนวนร้อยละ 32.69

ค. ไม่เห็นด้วยกับประเด็นคำถามที่ 6 คิดเป็นจำนวนร้อยละ 16.35

ง. ไม่มีความเห็นกับประเด็นคำถามที่ 6 คิดเป็นจำนวนร้อยละ 10.58

จ. ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งกับประเด็นคำถามที่ 6 คิดเป็นจำนวนร้อยละ 5.77

จากค่าความถี่ความเห็นในประเด็นคำถามที่ 6 สามารถนำมาวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นพบว่า มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในประเด็นคำถามที่ 6 เท่ากับ 3.72 ซึ่งเมื่อนำมาเปรียบเทียบตารางระดับเกณฑ์การให้คะแนนค่าคะแนนเฉลี่ย พบว่า ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วย

(7) ผลการวิเคราะห์ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในประเด็นคำถามที่ 7

ข้อมูลประเด็นคำถามที่ 7

ตามอนุสัญญาระหว่างประเทศและกฎหมายต่างประเทศนั้น นอกจากจะกำหนดให้ผู้ประกอบการต้องรับผิดโดยเคร่งครัดแล้ว ได้มีการกำหนดข้อยกเว้นความรับผิดของผู้ประกอบการไว้ด้วย เช่น กรณีที่ความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์นั้นเกิดจากสงคราม การจลาจล ภัยธรรมชาติอย่างร้ายแรง เป็นต้น

ประเด็นคำถามที่ 7

ท่านเห็นด้วยหรือไม่ หากมีการกำหนดข้อยกเว้นความรับผิดของผู้ประกอบการในกรณีที่ความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นเกิดจากสงคราม การจลาจล และภัยธรรมชาติอย่างร้ายแรง

ผลการวิเคราะห์ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในประเด็นคำถามที่ 7 ปรากฏผลตามตารางที่ 4.11

ตารางที่ 4.11 ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในประเด็นคำถามที่ 7

(N=104)

ประเด็น	**ระดับความคิดเห็น**				
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	**เห็นด้วย**	**ไม่มีความเห็น**	**ไม่เห็นด้วย**	**ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง**
7. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ หากมีการกำหนดข้อยกเว้นความรับผิดของผู้ประกอบการในกรณีที่ความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นเกิดจากสงคราม การจลาจล และภัยธรรมชาติอย่างร้ายแรง	20.19% (21)	50.96% (53)	15.39% (16)	10.58% (11)	2.88% (3)
ค่าเฉลี่ยความคิดเห็น	$\overline{X} = 3.75$				

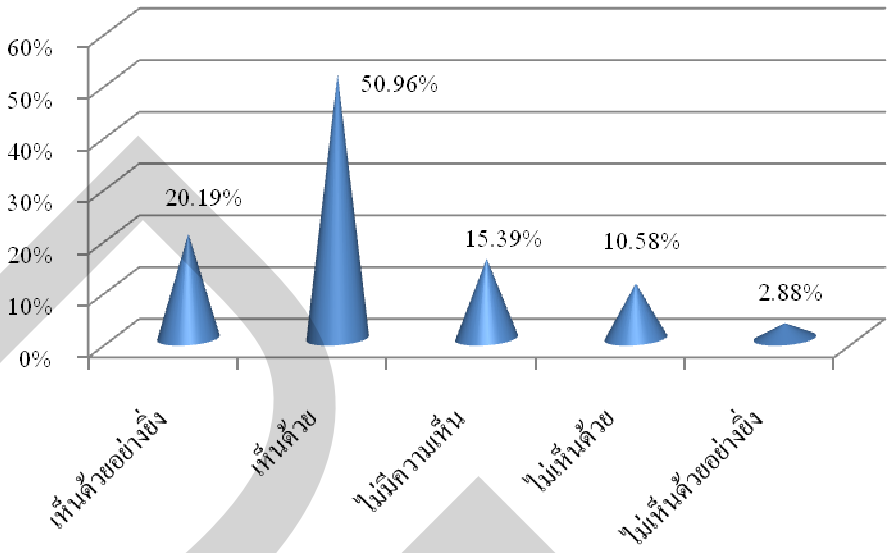

ภาพที่ 4.8 ค่าร้อยละของความคิดเห็นในประเด็นคำถามที่ 7

จากตารางที่ 4.11 โดยภาพรวมของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับความคิดเห็นในประเด็นการกำหนดข้อยกเว้นความรับผิดของผู้ประกอบการ พบว่า ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 104 ราย สามารถนำมาจัดลำดับได้ดังต่อไปนี้

ก. เห็นด้วยกับประเด็นคำถามที่ 7 คิดเป็นจำนวนร้อยละ 50.96

ข. เห็นด้วยอย่างยิ่งกับประเด็นคำถามที่ 7 คิดเป็นจำนวนร้อยละ 20.19

ค. ไม่มีความเห็นกับประเด็นคำถามที่ 7 คิดเป็นจำนวนร้อยละ 15.39

ง. ไม่เห็นด้วยกับประเด็นคำถามที่ 7 คิดเป็นจำนวนร้อยละ 10.58

จ. ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งกับประเด็นคำถามที่ 7 คิดเป็นจำนวนร้อยละ 2.88

จากค่าความถี่ความเห็นในประเด็นคำถามที่ 7 สามารถนำมาวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นพบว่า มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในประเด็นคำถามที่ 7 เท่ากับ 3.75 ซึ่งเมื่อนำมาเปรียบเทียบตารางระดับเกณฑ์การให้คะแนนค่าคะแนนเฉลี่ย พบว่า ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วย

(8) ผลการวิเคราะห์ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในประเด็นคำถามที่ 8

ข้อมูลประเด็นคำถามที่ 8

ตามอนุสัญญาระหว่างประเทศและกฎหมายของต่างประเทศได้กำหนดหลักเกณฑ์ความรับผิดกรณีความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์ไว้ประการหนึ่งว่า ความรับผิดจะต้องเป็นแบบจำกัดจำนวนและต้องจัดหาหลักประกันเพื่อเป็นการประกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น

ประเด็นคำถามที่ 8

ท่านเห็นด้วยหรือไม่ หากมีการกำหนดให้ผู้ประกอบการรับผิดแบบจำกัดวงเงินและจัดหาหลักประกันเพื่อเป็นการประกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นในการประกอบกิจการ

ผลการวิเคราะห์ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในประเด็นคำถามที่ 8 ปรากฏผลตามตารางที่ 4.12

ตารางที่ 4.12 ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในประเด็นคำถามที่ 8

(N=104)

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่มีความเห็น	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
8. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ หากมีการกำหนดให้ผู้ประกอบการรับผิดแบบจำกัดวงเงินและจัดหาหลักประกันเพื่อเป็นการประกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นในการประกอบกิจการ	18.27% (19)	46.15% (48)	8.65% (9)	22.12% (23)	4.81% (5)
ค่าเฉลี่ยความคิดเห็น	$\overline{X}$ = 3.51				

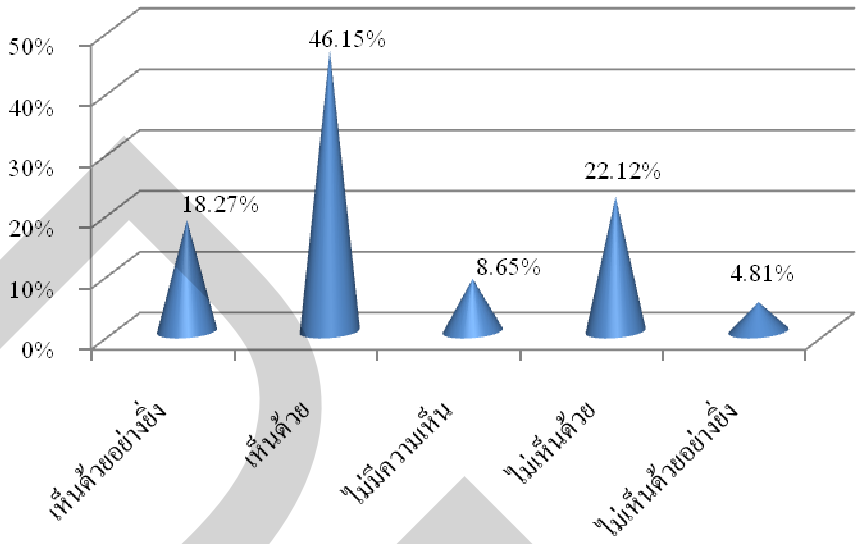

ภาพที่ 4.9 ค่าร้อยละของความคิดเห็นในประเด็นคำถามที่ 8

จากตารางที่ 4.12 โดยภาพรวมของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับความคิดเห็นในประเด็นการกำหนดให้ผู้ประกอบการรับผิดแบบจำกัดวงเงินและจัดหาหลักประกันเพื่อเป็นการประกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นในการประกอบกิจการ พบว่า ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 104 ราย สามารถนำมาจัดลำดับได้ดังต่อไปนี้

ก. เห็นด้วยกับประเด็นคำถามที่ 8 คิดเป็นจำนวนร้อยละ 46.15

ข. ไม่เห็นด้วยกับประเด็นคำถามที่ 8 คิดเป็นจำนวนร้อยละ 22.12

ค. เห็นด้วยอย่างยิ่งกับประเด็นคำถามที่ 8 คิดเป็นจำนวนร้อยละ 18.27

ค. ไม่มีความเห็นกับประเด็นคำถามที่ 8 คิดเป็นจำนวนร้อยละ 8.65

ง. ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งกับประเด็นคำถามที่ 8 คิดเป็นจำนวนร้อยละ 4.81

จากค่าความถี่ความเห็นในประเด็นคำถามที่ 8 สามารถนำมาวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นพบว่า มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในประเด็นคำถามที่ 8 เท่ากับ 3.51 ซึ่งเมื่อนำมาเปรียบเทียบตารางระดับเกณฑ์การให้คะแนนค่าคะแนนเฉลี่ย พบว่า ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วย

(9) ผลการวิเคราะห์ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในประเด็นคำถามที่ 9

ข้อมูลประเด็นคำถามที่ 9

ความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสีนั้น บางครั้งไม่แสดงอาการในระยะเวลาอันสั้น ต้องใช้ระยะเวลายาวนานกว่าจะแสดงอาการให้ปรากฏ แต่ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 448 กำหนดให้ศาลสามารถพิพากษาแก้ไขคำพิพากษาในส่วนค่าเสียหายได้ภายในระยะเวลาไม่เกิน 2 ปี

ประเด็นคำถามที่ 9

ท่านเห็นด้วยหรือไม่หากมีการขยายระยะเวลาการสงวนสิทธิการแก้ไขคำพิพากษาของศาลเพิ่มมากขึ้น

ผลการวิเคราะห์ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในประเด็นคำถามที่ 9 ปรากฏผลตามตารางที่ 4.13

ตารางที่ 4.13 ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในประเด็นคำถามที่ 9

(N=104)

ประเด็น	**ระดับความคิดเห็น**				
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	**เห็นด้วย**	**ไม่มีความเห็น**	**ไม่เห็นด้วย**	**ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง**
9.ท่านเห็นด้วยหรือไม่หากมีการขยายระยะเวลาการสงวนสิทธิการแก้ไขคำพิพากษาของศาลเพิ่มมากขึ้น	38.46% (40)	34.62% (36)	5.77% (6)	19.23% (20)	1.92% (2)
ค่าเฉลี่ยความคิดเห็น	$\overline{X}$ = 3.89				

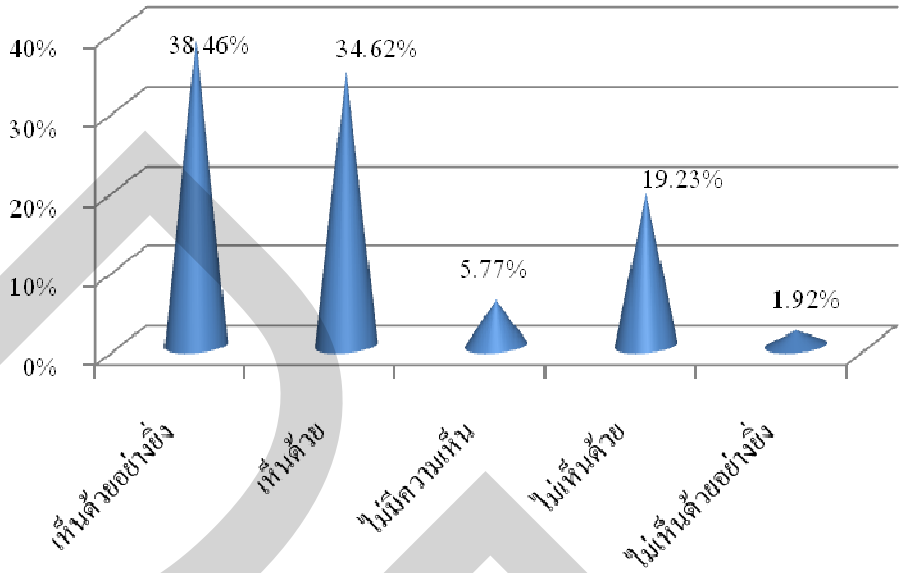

ภาพที่ 4.10 ค่าร้อยละของความคิดเห็นในประเด็นคำถามที่ 9

จากตารางที่ 4.13 โดยภาพรวมของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับความคิดเห็นในประเด็นการขยายระยะเวลาการสงวนสิทธิการแก้ไขคำพิพากษาของศาล พบว่า ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 104 ราย สามารถนำมาจัดลำดับได้ดังต่อไปนี้

ก. เห็นด้วยอย่างยิ่งกับประเด็นคำถามที่ 9 คิดเป็นจำนวนร้อยละ 38.46

ข. เห็นด้วยกับประเด็นคำถามที่ 9 คิดเป็นจำนวนร้อยละ 34.62

ค. ไม่เห็นด้วยกับประเด็นคำถามที่ 9 คิดเป็นจำนวนร้อยละ 19.23

ง. ไม่มีความเห็นกับประเด็นคำถามที่ 9 คิดเป็นจำนวนร้อยละ 5.77

จ. ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งกับประเด็นคำถามที่ 9 คิดเป็นจำนวนร้อยละ 1.92

จากค่าความถี่ความเห็นในประเด็นคำถามที่ 9 สามารถนำมาวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นพบว่า มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในประเด็นคำถามที่ 9 เท่ากับ 3.89 ซึ่งเมื่อนำมาเปรียบเทียบตารางระดับเกณฑ์การให้คะแนนค่าคะแนนเฉลี่ย พบว่า ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วย

(10) ผลการวิเคราะห์ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในประเด็นคำถามที่ 10

ข้อมูลประเด็นคำถามที่ 10

ในปัจจุบันตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์กำหนดอายุความในการใช้สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายในกรณีละเมิดไว้ 1 ปีนับแต่วันที่รู้ตัวผู้กระทำละเมิดและรู้เหตุ หรือ 10 ปีนับแต่วันเกิดเหตุ

ประเด็นคำถามที่ 10

ท่านเห็นด้วยหรือไม่หากมีการกำหนดเรื่องอายุความสำหรับกรณีความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์เป็นการเฉพาะ

ผลการวิเคราะห์ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในประเด็นคำถามที่ 10 ปรากฏผลตามตารางที่ 4.14

ตารางที่ 4.14 ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในประเด็นคำถามที่ 10

(N=104)

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่มีความเห็น	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
10.ท่านเห็นด้วยหรือไม่หากมีการกำหนดเรื่องอายุความสำหรับกรณีความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์เป็นการเฉพาะ	42.31% (44)	44.23% (46)	5.77% (6)	6.73% (7)	0.96% (1)
ค่าเฉลี่ยความคิดเห็น	$\overline{X}$ = 4.20				

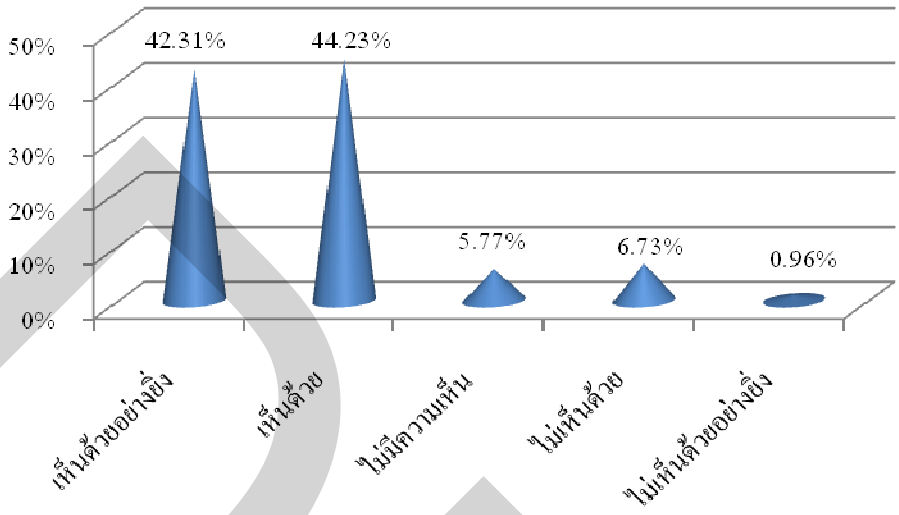

ภาพที่ 4.11 ค่าร้อยละของความคิดเห็นในประเด็นคำถามที่ 10

จากตารางที่ 4.14 โดยภาพรวมของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับความคิดเห็นในประเด็นการกำหนดเรื่องอายุความสำหรับกรณีความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์เป็นการเฉพาะ พบว่า ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 104 ราย สามารถนำมาจัดลำดับได้ดังต่อไปนี้

ก. เห็นด้วยกับประเด็นคำถามที่ 10 คิดเป็นจำนวนร้อยละ 44.23

ข. เห็นด้วยอย่างยิ่งกับประเด็นคำถามที่ 10 คิดเป็นจำนวนร้อยละ 42.31

ค. ไม่เห็นด้วยกับประเด็นคำถามที่ 10 คิดเป็นจำนวนร้อยละ 6.73

ง. ไม่มีความเห็นกับประเด็นคำถามที่ 10 คิดเป็นจำนวนร้อยละ 5.77

จ. ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งกับประเด็นคำถามที่ 10 คิดเป็นจำนวนร้อยละ 0.96

จากค่าความถี่ความเห็นในประเด็นคำถามที่ 10 สามารถนำมาวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นพบว่า มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในประเด็นคำถามที่ 10 เท่ากับ 4.20 ซึ่งเมื่อนำมาเปรียบเทียบตารางระดับเกณฑ์การให้คะแนนค่าคะแนนเฉลี่ย พบว่า ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วย

5) การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความสัมพันธ์

จากข้อมูลความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสำรวจความคิดเห็น จำนวน 104 ราย สามารถแบ่งกลุ่มตัวอย่าง ได้ดังนี้

กลุ่มที่ 1 กลุ่มผู้ใช้กฎหมายโดยตรง คือ กลุ่มบุคคลที่มีบทบาทเกี่ยวกับการดำเนินคดี ได้แก่ ผู้พิพากษา อัยการ ทนายความ จำนวน 28 ราย

กลุ่มที่ 2 กลุ่มผู้ใช้กฎหมายโดยอ้อม คือ กลุ่มบุคคลที่เป็นผู้บังคับใช้กฎหมายและอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีนิวเคลียร์หรือรังสี ได้แก่ เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง ผู้ประกอบการ จำนวน 39 ราย

กลุ่มที่ 3 กลุ่มประชาชนทั่วไป คือ กลุ่มบุคคลที่ไม่ได้มีบทบาทหรือหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมาย ได้แก่ ประชาชนทั่วไป ข้าราชการ จำนวน 37 ราย

ผู้เขียนได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยการหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้ใช้กฎหมายโดยตรง กลุ่มผู้ใช้กฎหมายโดยอ้อม และกลุ่มประชาชนทั่วไป ที่มีต่อความคิดเห็นในแต่ละประเด็นข้อคำถามต่างๆ ซึ่งปรากฏผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

(1) ผลการวิเคราะห์ค่าความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม ที่มีต่อความคิดเห็นในประเด็นคำถามที่ 1 ปรากฏผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตารางที่ 4.15

ตารางที่ 4.15 ค่าความสัมพันธ์ในประเด็นคำถามที่ 1

ความคิดเห็นรายกลุ่ม ประเด็นคำถามที่ 1				
กลุ่ม	**เห็นด้วย**	**ไม่มีความเห็น**	**ไม่เห็นด้วย**	**รวม**
กลุ่มผู้ใช้กฎหมายโดยตรง	100% (28)	-	-	100% (28)
กลุ่มผู้ใช้กฎหมายโดยอ้อม	100% (39)	-	-	100% (39)
กลุ่มประชาชนทั่วไป	97.30% (36)	2.70% (1)	-	100% (37)
รวม				**100% (104)**

χ^2 = 2.085 P = (0.401) >0.05

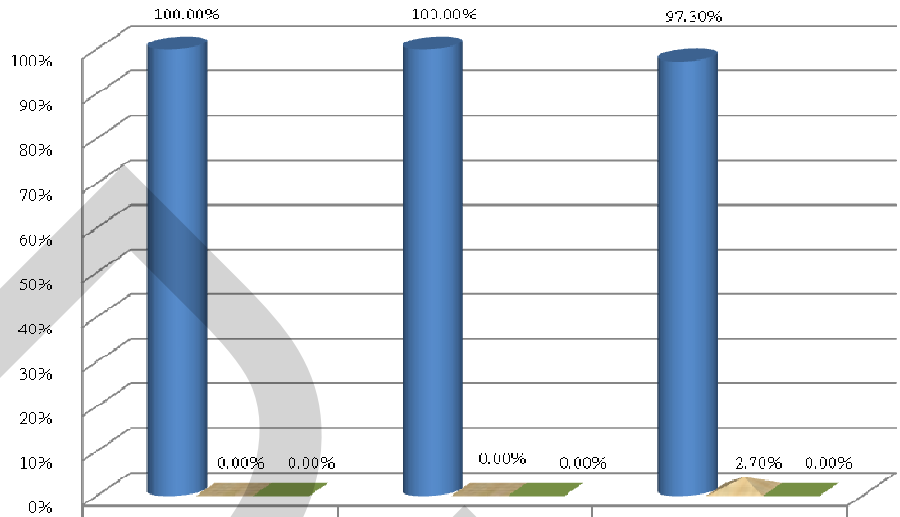

	กลุ่มผู้ใช้กฎหมายโดยตรง	กลุ่มผู้ใช้กฎหมายโดยอ้อม	กลุ่มประชาชนทั่วไป
เห็นด้วย	100.00%	100.00%	97.30%
ไม่มีความเห็น	0.00%	0.00%	2.70%
ไม่เห็นด้วย	0.00%	0.00%	0.00%

ภาพที่ 4.12 ค่าร้อยละของความคิดเห็นของแต่ละกลุ่มในประเด็นคำถามที่ 1

จากตารางที่ 4.15 สรุปผลการวิเคราะห์แบบสำรวจความคิดเห็นโดยจำแนกเป็นรายกลุ่มตัวอย่างในประเด็นคำถามที่ 1 การกำหนดกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดทางแพ่งในกรณีความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์นั้น พบว่า ความคิดเห็นในประเด็นดังกล่าวไม่มีความสัมพันธ์กับกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม โดยกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่มมีความคิดเห็นไปในแนวทางเดียวกัน

เมื่อกล่าวโดยสรุป ปรากฏผลความคิดเห็นของแต่ละกลุ่ม ดังต่อไปนี้

ก. กลุ่มผู้ใช้กฎหมายโดยตรง เห็นด้วยร้อยละ 100

ข. กลุ่มผู้ใช้กฎหมายโดยอ้อม เห็นด้วยร้อยละ 100

ค. กลุ่มประชาชนทั่วไป เห็นด้วยร้อยละ 97.30 และไม่มีความเห็นร้อยละ 2.70

(2) ผลการวิเคราะห์ค่าความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม ที่มีต่อความคิดเห็นในประเด็นคำถามที่ 2 ปรากฏผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตารางที่ 4.16

ตารางที่ 4.16 ค่าความสัมพันธ์ในประเด็นคำถามที่ 2

ความคิดเห็นรายกลุ่ม ประเด็นคำถามที่ 2				
กลุ่ม	**เห็นด้วย**	**ไม่มีความเห็น**	**ไม่เห็นด้วย**	**รวม**
กลุ่มผู้ใช้กฎหมายโดยตรง	100% (28)	-	-	100% (28)
กลุ่มผู้ใช้กฎหมายโดยอ้อม	89.74% (35)	7.69% (3)	2.56% (1)	100% (39)
กลุ่มประชาชนทั่วไป	91.89% (34)	5.41% (2)	2.70% (1)	100% (37)
รวม				**100% (104)**

χ^2 = 4.738 P = (0.561) >0.05

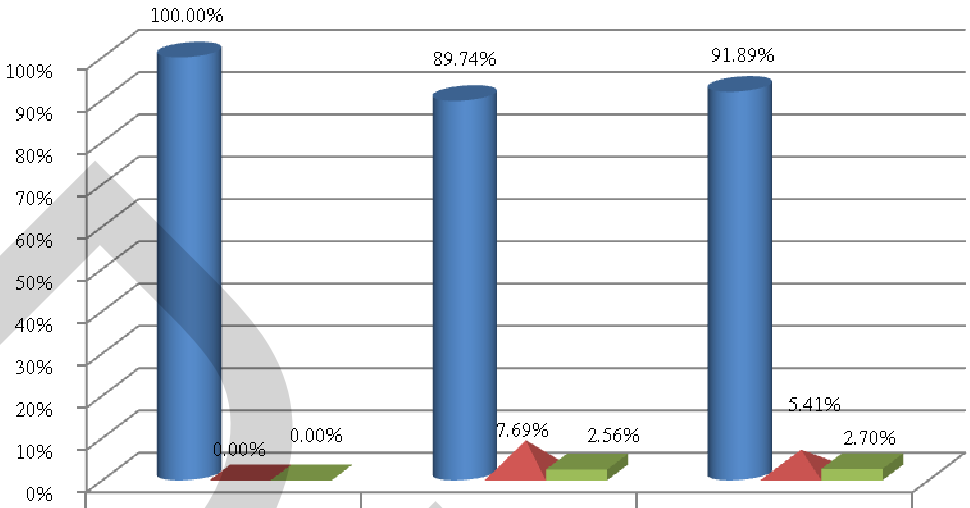

	กลุ่มผู้ใช้กฎหมายโดยตรง	กลุ่มผู้ใช้กฎหมายโดยอ้อม	กลุ่มประชาชนทั่วไป
เห็นด้วย	100.00%	89.74%	91.89%
ไม่มีความเห็น	0.00%	7.69%	5.41%
ไม่เห็นด้วย	0.00%	2.56%	2.70%

ภาพที่ 4.13 ค่าร้อยละของความคิดเห็นของแต่ละกลุ่มในประเด็นคำถามที่ 2

จากตารางที่ 4.16 สรุปผลการวิเคราะห์แบบสำรวจความคิดเห็นโดยจำแนกเป็นรายกลุ่มตัวอย่างในประเด็นคำถามที่ 2 การกำหนดขอบเขตการบังคับใช้กฎหมายให้รวมถึงความเสียหายอันเกิดจากรังสีนั้น พบว่า ความคิดเห็นในประเด็นดังกล่าวไม่มีความสัมพันธ์กับกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม โดยกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่มมีความคิดเห็นไปในแนวทางเดียวกัน

เมื่อกล่าวโดยสรุป ปรากฏผลความคิดเห็นของแต่ละกลุ่ม ดังต่อไปนี้

ก. กลุ่มผู้ใช้กฎหมายโดยตรง เห็นด้วยร้อยละ 100

ข. กลุ่มผู้ใช้กฎหมายโดยอ้อม เห็นด้วยร้อยละ 89.74 ไม่มีความเห็นร้อยละ 7.69 และไม่เห็นด้วยร้อยละ 2.56

ค. กลุ่มประชาชนทั่วไป เห็นด้วยร้อยละ 91.89 ไม่มีความเห็นร้อยละ 5.41 และไม่มีความเห็นร้อยละ 2.70

(3) ผลการวิเคราะห์ค่าความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม ที่มีต่อความคิดเห็นในประเด็นคำถามที่ 3 ปรากฏผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตารางที่ 4.17

ตารางที่ 4.17 ค่าความสัมพันธ์ในประเด็นคำถามที่ 3

ความคิดเห็นรายกลุ่ม ประเด็นคำถามที่ 3				
กลุ่ม	**เห็นด้วย**	**ไม่มีความเห็น**	**ไม่เห็นด้วย**	**รวม**
กลุ่มผู้ใช้กฎหมายโดยตรง	64.29% (18)	7.14% (2)	28.57% (8)	100% (28)
กลุ่มผู้ใช้กฎหมายโดยอ้อม	69.23% (27)	7.69% (3)	23.08% (9)	100% (39)
กลุ่มประชาชนทั่วไป	48.65% (18)	10.81% (4)	40.54% (15)	100% (37)
รวม				**100% (104)**

χ^2 = 3.671 P = (0.452) >0.05

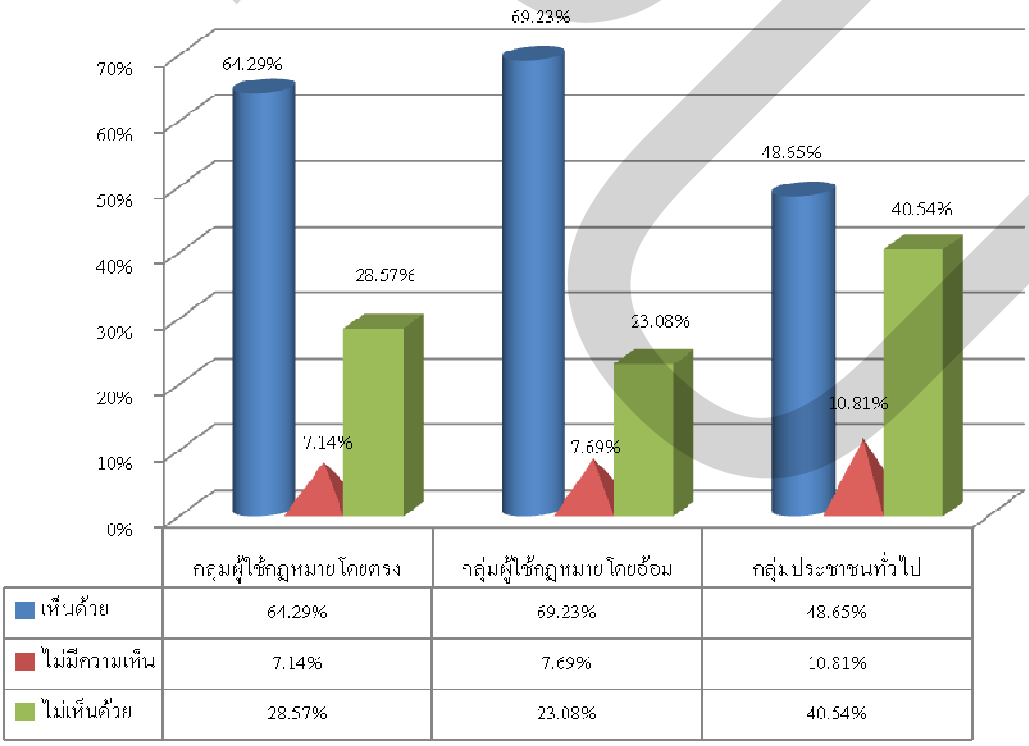

ภาพที่ 4.14 ค่าร้อยละของความคิดเห็นของแต่ละกลุ่มในประเด็นคำถามที่ 3

จากตารางที่ 4.17 สรุปผลการวิเคราะห์แบบสำรวจความคิดเห็นโดยจำแนกเป็นรายกลุ่มตัวอย่างในประเด็นคำถามที่ 3 การกำหนดกำหนดให้ผู้ประกอบการรับผิดแต่เพียงผู้เดียว ดังเช่นอนุสัญญาระหว่างประเทศนั้น พบว่า ความคิดเห็นในประเด็นดังกล่าวไม่มีความสัมพันธ์กับกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม โดยกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่มมีความคิดเห็นไปในแนวทางเดียวกัน

เมื่อกล่าวโดยสรุป ปรากฏผลความคิดเห็นของแต่ละกลุ่ม ดังต่อไปนี้

ก. กลุ่มผู้ใช้กฎหมายโดยตรง เห็นด้วยร้อยละ 64.29 ไม่เห็นด้วยร้อยละ 28.51 และไม่มีความเห็นร้อยละ 7.14

ข. กลุ่มผู้ใช้กฎหมายโดยอ้อม เห็นด้วยร้อยละ 69.23 ไม่เห็นด้วยร้อยละ 23.08 และไม่มีความเห็นร้อยละ 7.69

ค. กลุ่มประชาชนทั่วไป เห็นด้วยร้อยละ 48.65 ไม่เห็นด้วยร้อยละ 40.54 และไม่มีความเห็นร้อยละ 10.81

(4) ผลการวิเคราะห์ค่าความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม ที่มีต่อความคิดเห็นในประเด็นคำถามที่ 4 ปรากฏผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตารางที่ 4.18

ตารางที่ 4.18 ค่าความสัมพันธ์ในประเด็นคำถามที่ 4

ความคิดเห็นรายกลุ่ม ประเด็นคำถามที่ 4				
กลุ่ม	**เห็นด้วย**	**ไม่มีความเห็น**	**ไม่เห็นด้วย**	**รวม**
กลุ่มผู้ใช้กฎหมายโดยตรง	89.29% (25)	-	10.71% (3)	100% (28)
กลุ่มผู้ใช้กฎหมายโดยอ้อม	79.49% (31)	7.69% (3)	12.82% (5)	100% (39)
กลุ่มประชาชนทั่วไป	91.89% (34)	5.41% (2)	2.70% (1)	100% (37)
รวม				**100% (104)**

x^2 = 6.548 P = (0.303) >0.05

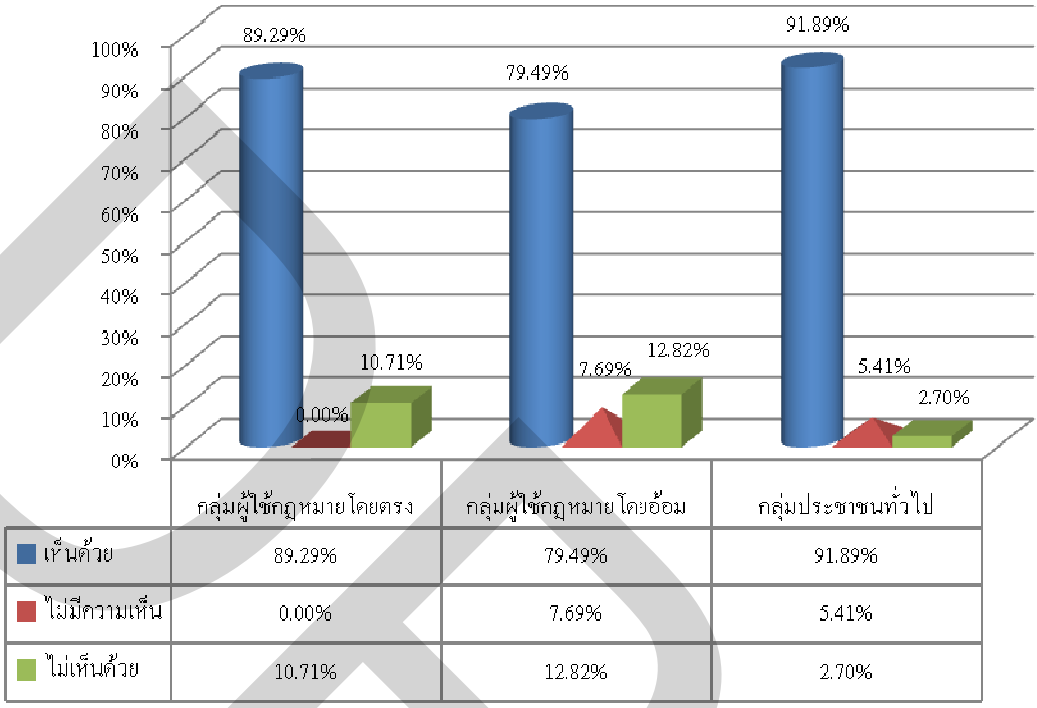

ภาพที่ 4.15 ค่าร้อยละของความคิดเห็นของแต่ละกลุ่มในประเด็นคำถามที่ 4

จากตารางที่ 4.18 สรุปผลการวิเคราะห์แบบสำรวจความคิดเห็นโดยจำแนกเป็นรายกลุ่มตัวอย่างในประเด็นคำถามที่ 4 การกำหนดให้มีการชดเชยค่าสินไหมทดแทนสำหรับความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงินขอบเขตที่กว้างมากขึ้น พบว่า ความคิดเห็นในประเด็นดังกล่าวไม่มีความสัมพันธ์กับกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม โดยกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่มมีความคิดเห็นไปในแนวทางเดียวกัน

เมื่อกล่าวโดยสรุป ปรากฏผลความคิดเห็นของแต่ละกลุ่ม ดังต่อไปนี้

ก. กลุ่มผู้ใช้กฎหมายโดยตรง เห็นด้วยร้อยละ 89.29 และไม่เห็นด้วยร้อยละ 10.71

ข. กลุ่มผู้ใช้กฎหมายโดยอ้อม เห็นด้วยร้อยละ 79.49 ไม่เห็นด้วยร้อยละ 12.81 และไม่มีความเห็นร้อยละ 7.69

ค. กลุ่มประชาชนทั่วไป เห็นด้วยร้อยละ 91.89 ไม่มีความเห็นร้อยละ 5.41 และไม่เห็นด้วยร้อยละ 2.70

(5) ผลการวิเคราะห์ค่าความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม ที่มีต่อความคิดเห็นในประเด็นคำถามที่ 5 ปรากฏผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตารางที่ 4.19

ตารางที่ 4.19 ค่าความสัมพันธ์ในประเด็นคำถามที่ 5

ความคิดเห็นรายกลุ่ม ประเด็นคำถามที่ 5				
กลุ่ม	**เห็นด้วย**	**ไม่มีความเห็น**	**ไม่เห็นด้วย**	**รวม**
กลุ่มผู้ใช้กฎหมายโดยตรง	100% (28)	-	-	100% (28)
กลุ่มผู้ใช้กฎหมายโดยอ้อม	89.74% (35)	10.26% (4)	-	100% (39)
กลุ่มประชาชนทั่วไป	86.49% (32)	10.81% (4)	2.70% (1)	100% (37)
รวม				**100% (104)**

χ^2 = 7.422 P = (0.277) >0.05

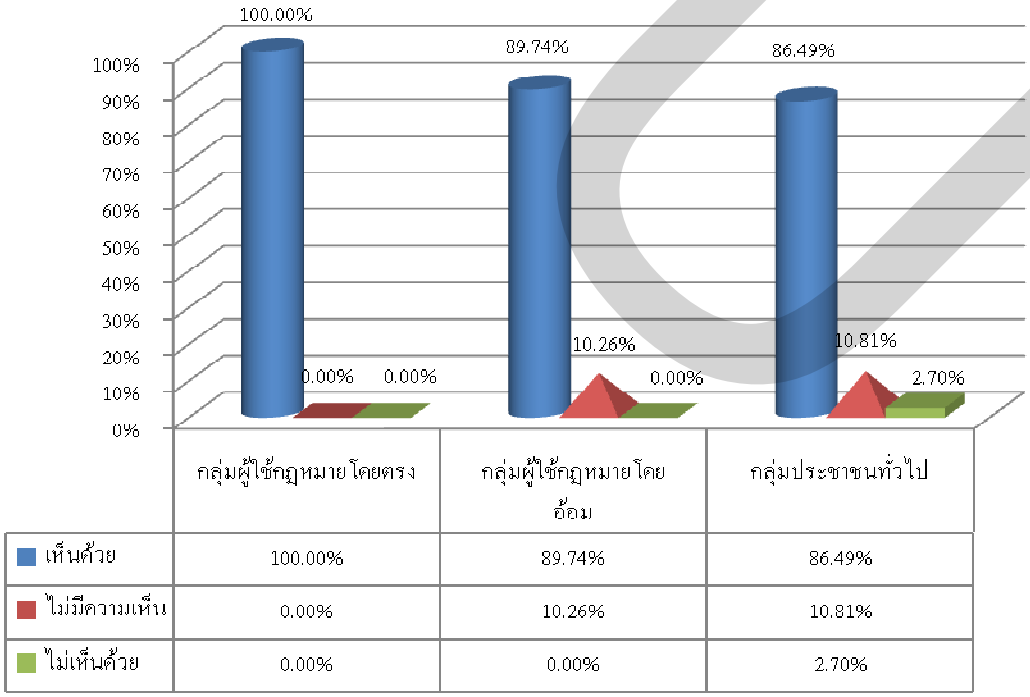

ภาพที่ 4.16 ค่าร้อยละของความคิดเห็นของแต่ละกลุ่มในประเด็นคำถามที่ 5

จากตารางที่ 4.19 สรุปผลการวิเคราะห์แบบสำรวจความคิดเห็นโดยจำแนกเป็นรายกลุ่มตัวอย่างในประเด็นคำถามที่ 5 การกำหนดให้ผู้ประกอบการต้องรับผิดในลักษณะค่าเสียหายเชิงลงโทษนั้น พบว่า ความคิดเห็นในประเด็นดังกล่าวไม่มีความสัมพันธ์กับกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม โดยกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่มมีความคิดเห็นไปในแนวทางเดียวกัน

เมื่อกล่าวโดยสรุป ปรากฏผลความคิดเห็นของแต่ละกลุ่ม ดังต่อไปนี้

ก. กลุ่มผู้ใช้กฎหมายโดยตรง เห็นด้วยร้อยละ 100

ข. กลุ่มผู้ใช้กฎหมายโดยอ้อม เห็นด้วยร้อยละ 89.74 และไม่เห็นด้วยร้อยละ 3.85

ค. กลุ่มประชาชนทั่วไป เห็นด้วยร้อยละ 86.49 ไม่มีความเห็นร้อยละ 10.81 และไม่เห็นด้วยร้อยละ 2.70

(6) ผลการวิเคราะห์ค่าความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม ที่มีต่อความคิดเห็นในประเด็นคำถามที่ 6 ปรากฏผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตารางที่ 4.20

ตารางที่ 4.20 ค่าความสัมพันธ์ในประเด็นคำถามที่ 6

ความคิดเห็นรายกลุ่ม ประเด็นคำถามที่ 6				
กลุ่ม	**เห็นด้วย**	**ไม่มีความเห็น**	**ไม่เห็นด้วย**	**รวม**
กลุ่มผู้ใช้กฎหมายโดยตรง	89.29% (25)	7.14% (2)	3.57% (1)	100% (28)
กลุ่มผู้ใช้กฎหมายโดยอ้อม	56.41% (22)	15.38% (6)	28.21% (11)	100% (39)
กลุ่มประชาชนทั่วไป	62.16% (23)	8.11% (3)	29.73% (11)	100% (37)
รวม				**100% (104)**

χ^2 = 12.244 P = (0.037) < 0.05

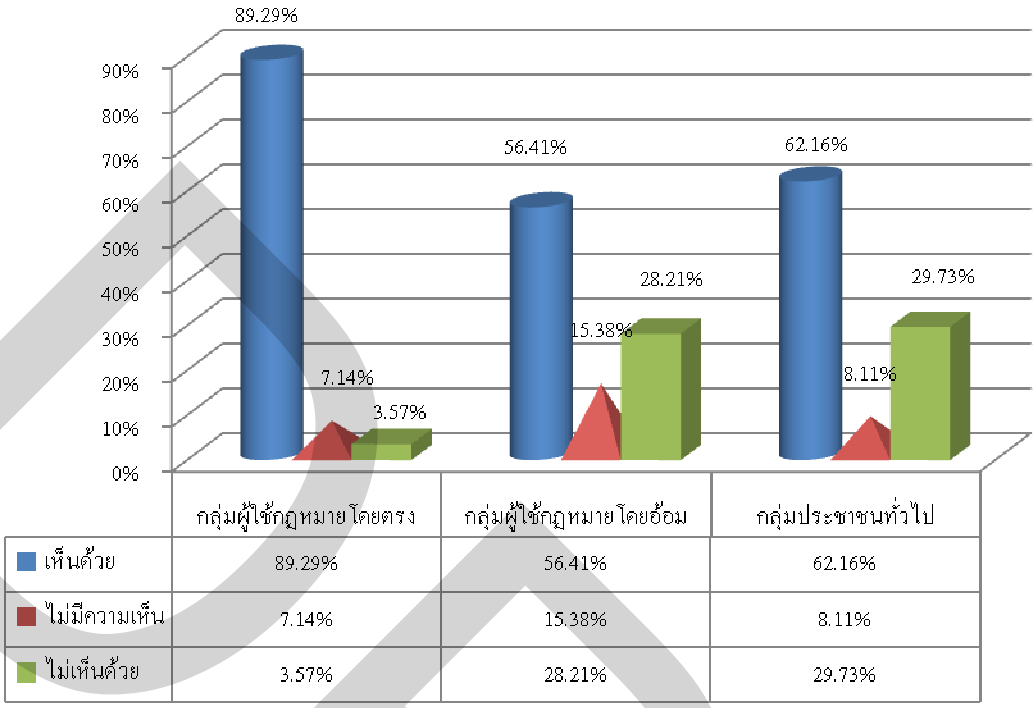

ภาพที่ 4.17 ค่าร้อยละของความคิดเห็นของแต่ละกลุ่มในประเด็นคำถามที่ 6

จากตารางที่ 4.20 สรุปผลการวิเคราะห์แบบสำรวจความคิดเห็นโดยจำแนกเป็นรายกลุ่มตัวอย่างในประเด็นคำถามที่ 6 การกำหนดให้ผู้ประกอบการเป็นผู้มีหน้าที่นำสืบในกรณีที่มีความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสีนั้น พบว่า ความคิดเห็นในประเด็นที่ 6 มีความสัมพันธ์กับกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม โดยกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่มมีความคิดเห็นแตกต่างกัน

เมื่อกล่าวโดยสรุป ปรากฏผลความคิดเห็นของแต่ละกลุ่ม ดังต่อไปนี้

ก. กลุ่มผู้ใช้กฎหมายโดยตรง เห็นด้วยร้อยละ 89.29 ไม่มีความเห็นร้อยละ 7.14 และไม่เห็นด้วยร้อยละ 3.57

ข. กลุ่มผู้ใช้กฎหมายโดยอ้อม เห็นด้วยร้อยละ 56.41 ไม่เห็นด้วยร้อยละ 28.21 และไม่มีความเห็นร้อยละ 15.38

ค. กลุ่มประชาชนทั่วไป เห็นด้วยร้อยละ 62.16 ไม่เห็นด้วยร้อยละ 29.73 และไม่มีความเห็นร้อยละ 8.11

(7) ผลการวิเคราะห์ค่าความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม ที่มีต่อความคิดเห็นในประเด็นคำถามที่ 7 ปรากฏผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตารางที่ 4.21

ตารางที่ 4.21 ค่าความสัมพันธ์ในประเด็นคำถามที่ 7

ความคิดเห็นรายกลุ่ม ประเด็นคำถามที่ 7				
กลุ่ม	**เห็นด้วย**	**ไม่มีความเห็น**	**ไม่เห็นด้วย**	**รวม**
กลุ่มผู้ใช้กฎหมายโดยตรง	78.57% (22)	7.14% (2)	14.29% (4)	100% (28)
กลุ่มผู้ใช้กฎหมายโดยอ้อม	61.54% (24)	23.08% (9)	15.38% (6)	100% (39)
กลุ่มประชาชนทั่วไป	75.68% (28)	13.51% (5)	10.81% (4)	100% (37)
รวม				**100% (104)**

χ^2 = 4.101 P = (0.411) >0.05

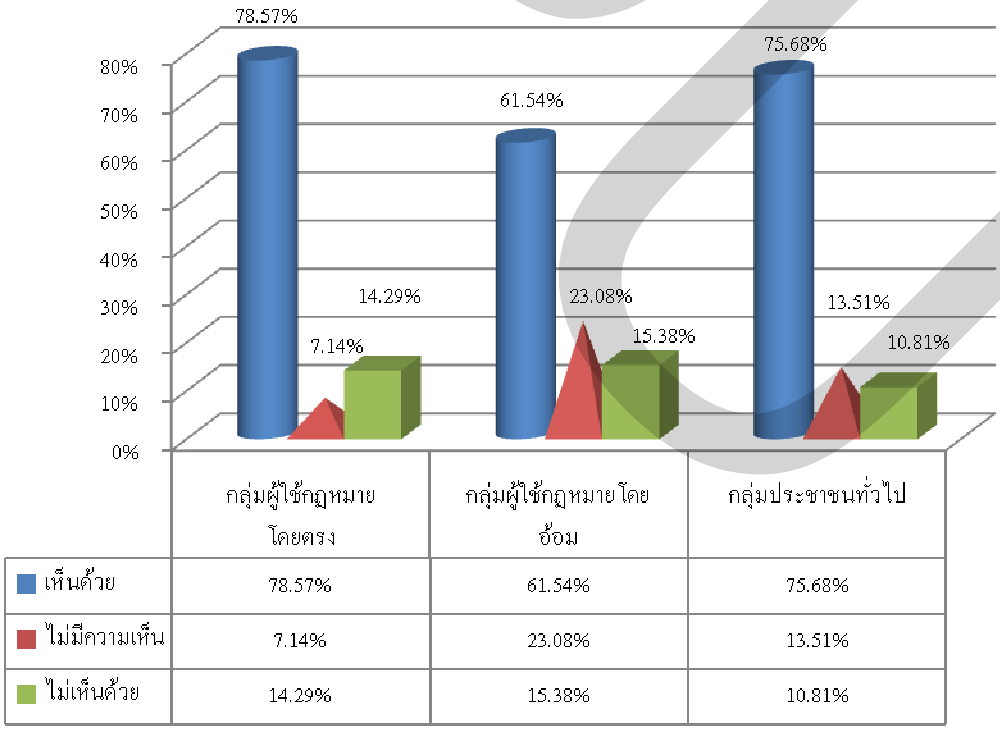

ภาพที่ 4.18 ค่าร้อยละของความคิดเห็นของแต่ละกลุ่มในประเด็นคำถามที่ 7

จากตารางที่ 4.21 สรุปผลการวิเคราะห์แบบสำรวจความคิดเห็นโดยจำแนกเป็นรายกลุ่มตัวอย่างในประเด็นคำถามที่ 7 การกำหนดข้อยกเว้นความรับผิดของผู้ประกอบการนั้น พบว่า ความคิดเห็นในประเด็นดังกล่าวไม่มีความสัมพันธ์กับกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม โดยกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่มมีความคิดเห็นไปในแนวทางเดียวกัน

เมื่อกล่าวโดยสรุป ปรากฏผลความคิดเห็นของแต่ละกลุ่ม ดังต่อไปนี้

ก. กลุ่มผู้ใช้กฎหมายโดยตรง เห็นด้วยร้อยละ 78.57 ไม่เห็นด้วยร้อยละ 14.29 และไม่มีความเห็นร้อยละ 7.14

ข. กลุ่มผู้ใช้กฎหมายโดยอ้อม เห็นด้วยร้อยละ 61.54 ไม่มีความเห็นร้อยละ 23.08 และไม่เห็นด้วยร้อยละ 15.38

ค. กลุ่มประชาชนทั่วไป เห็นด้วยร้อยละ 75.68 ไม่มีความเห็นร้อยละ 13.51 และไม่เห็นด้วยร้อยละ 10.81

(8) ผลการวิเคราะห์ค่าความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม ที่มีต่อความคิดเห็นในประเด็นคำถามที่ 8 ปรากฏผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตารางที่ 4.22

ตารางที่ 4.22 ค่าความสัมพันธ์ในประเด็นคำถามที่ 8

ความคิดเห็นรายกลุ่ม ประเด็นคำถามที่ 8				
กลุ่ม	**เห็นด้วย**	**ไม่มีความเห็น**	**ไม่เห็นด้วย**	**รวม**
กลุ่มผู้ใช้กฎหมายโดยตรง	78.57% (22)	3.57% (1)	17.86% (5)	100% (28)
กลุ่มผู้ใช้กฎหมายโดยอ้อม	66.67% (26)	12.82% (5)	20.51% (8)	100% (39)
กลุ่มประชาชนทั่วไป	51.35% (19)	8.11% (3)	40.54% (15)	100% (37)
รวม				**100% (104)**

x^2 = 7.490 P = (0.111) >0.05

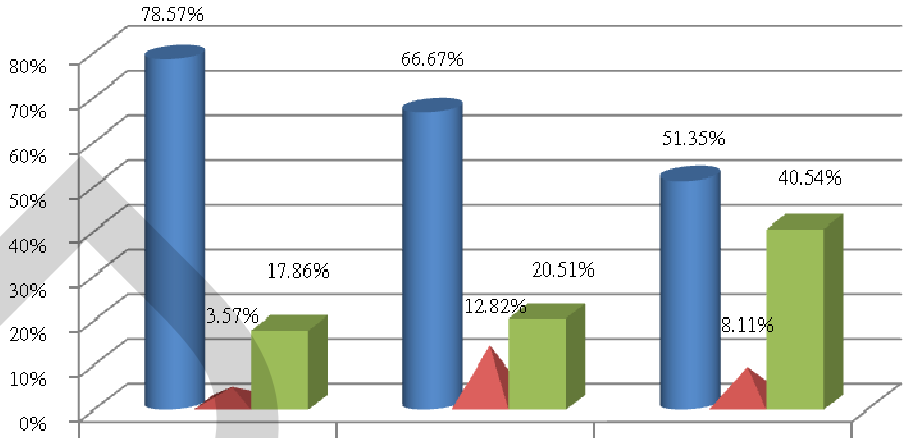

	กลุ่มผู้ใช้กฎหมายโดยตรง	กลุ่มผู้ใช้กฎหมายโดยอ้อม	กลุ่มประชาชนทั่วไป
เห็นด้วย	78.57%	66.67%	51.35%
ไม่มีความเห็น	3.57%	12.82%	8.11%
ไม่เห็นด้วย	17.86%	20.51%	40.54%

ภาพที่ 4.19 ค่าร้อยละของความคิดเห็นของแต่ละกลุ่มในประเด็นคำถามที่ 8

จากตารางที่ 4.22 สรุปผลการวิเคราะห์แบบสำรวจความคิดเห็นโดยจำแนกเป็นรายกลุ่มตัวอย่างในประเด็นคำถามที่ 8 การกำหนดให้ผู้ประกอบการรับผิดแบบจำกัดวงเงินและจัดหาหลักประกันเพื่อเป็นการประกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นในการประกอบกิจการนั้น พบว่าความคิดเห็นในประเด็นดังกล่าวไม่มีความสัมพันธ์กับกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม โดยกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่มมีความคิดเห็นไปในแนวทางเดียวกัน

เมื่อกล่าวโดยสรุป ปรากฏผลความคิดเห็นของแต่ละกลุ่ม ดังต่อไปนี้

ก. กลุ่มผู้ใช้กฎหมายโดยตรง เห็นด้วยร้อยละ 78.57 ไม่เห็นด้วยร้อยละ 17.86 และไม่มีความเห็นร้อยละ 3.57

ข. กลุ่มผู้ใช้กฎหมายโดยอ้อม เห็นด้วยร้อยละ 66.67 ไม่เห็นด้วยร้อยละ 20.51 และไม่มีความเห็นร้อยละ 12.82

ค. กลุ่มประชาชนทั่วไป เห็นด้วยร้อยละ 51.35 ไม่เห็นด้วยร้อยละ 40.54 และไม่มีความเห็นร้อยละ 8.11

(9) ผลการวิเคราะห์ค่าความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม ที่มีต่อความคิดเห็นในประเด็นคำถามที่ 9 ปรากฏผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตารางที่ 4.23

ตารางที่ 4.23 ค่าความสัมพันธ์ในประเด็นคำถามที่ 9

ความคิดเห็นรายกลุ่ม ประเด็นคำถามที่ 9				
กลุ่ม	**เห็นด้วย**	**ไม่มีความเห็น**	**ไม่เห็นด้วย**	**รวม**
กลุ่มผู้ใช้กฎหมายโดยตรง	60.71% (17)	3.58% (1)	35.71% (10)	100% (28)
กลุ่มผู้ใช้กฎหมายโดยอ้อม	66.66% (26)	5.13% (2)	28.21% (11)	100% (39)
กลุ่มประชาชนทั่วไป	89.19% (33)	8.11% (3)	2.70% (1)	100% (37)
รวม				**100% (104)**

χ^2 = 15.375 P = (0.015) < 0.05

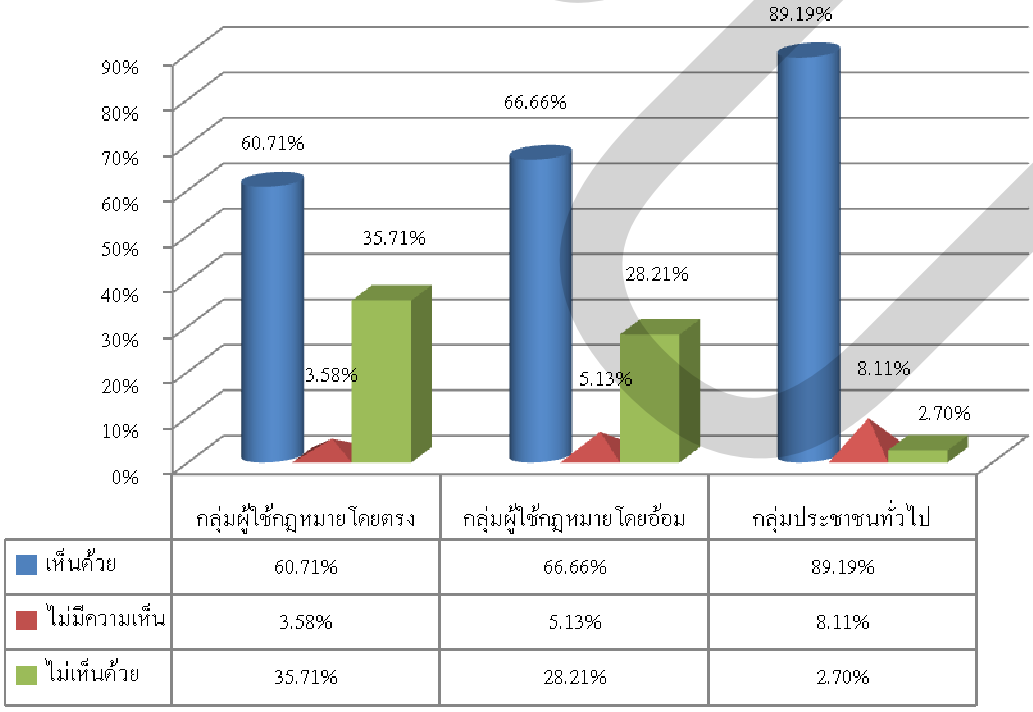

ภาพที่ 4.20 ค่าร้อยละของความคิดเห็นของแต่ละกลุ่มในประเด็นคำถามที่ 9

จากตารางที่ 4.23 สรุปผลการวิเคราะห์แบบสำรวจความคิดเห็นโดยจำแนกเป็นรายกลุ่มตัวอย่างในประเด็นคำถามที่ 9 การขยายระยะเวลาการสงวนสิทธิการแก้ไขคำพิพากษาของศาลเพิ่มมากขึ้นนั้น พบว่าความคิดเห็นในประเด็นที่ 9 มีความสัมพันธ์กับกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม โดยกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่มมีความคิดเห็นแตกต่างกัน

เมื่อกล่าวโดยสรุป ปรากฏผลความคิดเห็นของแต่ละกลุ่ม ดังต่อไปนี้

ก. กลุ่มผู้ใช้กฎหมายโดยตรง เห็นด้วยร้อยละ 60.71 ไม่เห็นด้วยร้อยละ 35.71 และไม่มีความเห็นร้อยละ 3.58

ข. กลุ่มผู้ใช้กฎหมายโดยอ้อม เห็นด้วยร้อยละ 66.66 ไม่เห็นด้วยร้อยละ 28.21 และไม่มีความเห็นร้อยละ 5.13

ค. กลุ่มประชาชนทั่วไป เห็นด้วยร้อยละ 89.19 ไม่มีความเห็นร้อยละ 8.11 และไม่เห็นด้วยร้อยละ 2.70

(10) ผลการวิเคราะห์ค่าความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม ที่มีต่อความคิดเห็นในประเด็นคำถามที่ 10 ปรากฏผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตารางที่ 4.24

ตารางที่ 4.24 ค่าความสัมพันธ์ในประเด็นคำถามที่ 10

ความคิดเห็นรายกลุ่ม ประเด็นคำถามที่ 10				
กลุ่ม	**เห็นด้วย**	**ไม่มีความเห็น**	**ไม่เห็นด้วย**	**รวม**
กลุ่มผู้ใช้กฎหมายโดยตรง	96.43% (27)	-	3.57% (1)	100% (28)
กลุ่มผู้ใช้กฎหมายโดยอ้อม	76.92% (30)	10.26% (4)	12.82% (5)	100% (39)
กลุ่มประชาชนทั่วไป	89.18% (33)	5.41% (2)	5.41% (2)	100% (37)
รวม				**100% (104)**

χ^2 = 7.273 P = (0.203) >0.05

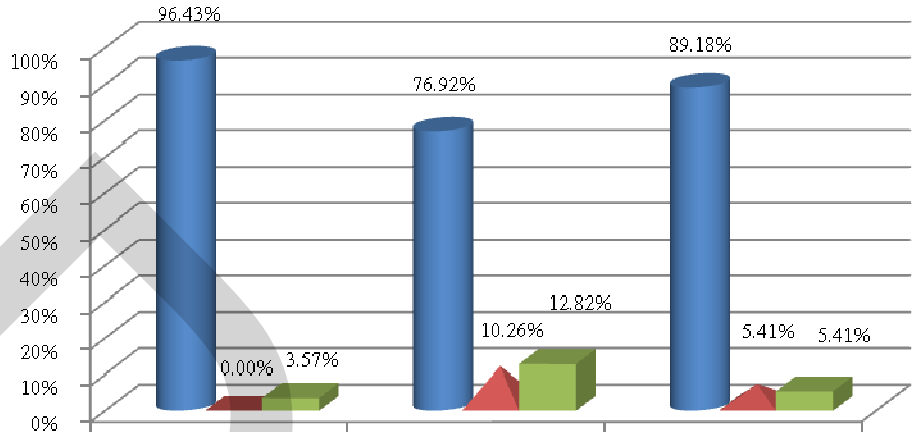

	กลุ่มผู้ใช้กฎหมายโดยตรง	กลุ่มผู้ใช้กฎหมายโดยอ้อม	กลุ่มประชาชนทั่วไป
เห็นด้วย	96.43%	76.92%	89.18%
ไม่มีความเห็น	0.00%	10.26%	5.41%
ไม่เห็นด้วย	3.57%	12.82%	5.41%

ภาพที่ 4.21 ค่าร้อยละของความคิดเห็นของแต่ละกลุ่มในประเด็นคำถามที่ 10

จากตารางที่ 4.24 สรุปผลการวิเคราะห์แบบสำรวจความคิดเห็นโดยจำแนกเป็นรายกลุ่มตัวอย่างในประเด็นคำถามที่ 10 การกำหนดเรื่องอายุความสำหรับกรณีความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์เป็นการเฉพาะ พบว่า ความคิดเห็นในประเด็นดังกล่าวไม่มีความสัมพันธ์กับกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม โดยกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่มมีความคิดเห็นไปในแนวทางเดียวกัน

เมื่อกล่าวโดยสรุป ปรากฏผลความคิดเห็นของแต่ละกลุ่ม ดังต่อไปนี้

ก. กลุ่มผู้ใช้กฎหมายโดยตรง เห็นด้วยร้อยละ 96.43 และไม่เห็นด้วยร้อยละ 3.57

ข. กลุ่มผู้ใช้กฎหมายโดยอ้อม เห็นด้วยร้อยละ 76.92 ไม่เห็นด้วยร้อยละ 12.82 และไม่มีความเห็นร้อยละ 10.26

ค. กลุ่มประชาชนทั่วไป เห็นด้วยร้อยละ 89.18 ไม่มีความเห็นและไม่เห็นด้วยร้อยละ 5.41

6) เหตุผลและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

จากการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 104 ราย มีผู้เสนอแนะเพิ่มเติมจากเหตุผลสำคัญที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยในแต่ละประเด็นคำถามที่ต้องการให้นำไปปรับปรุง และมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมที่อาจนำไปใช้ประโยชน์ได้ มีดังต่อไปนี้

(1) ประเด็นคำถามที่ 1 ท่านเห็นด้วยหรือไม่ หากมีการกำหนดกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดทางแพ่งในกรณีความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์

ก. เห็นด้วยอย่างยิ่ง เนื่องจากเพื่อให้กฎหมายของประเทศมีการพัฒนาก้าวหน้าทันกับต่างประเทศ

ข. เห็นด้วย เนื่องจากความเสียหายที่เกิดจากนิวเคลียร์นั้นมีความร้ายแรงกว่าความเสียหายที่เกิดจากการกระทำละเมิดทั่วไป

ค. เห็นด้วย เนื่องจากกฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยตรงในปัจจุบันใช้บังคับมานานแล้ว

ง. เห็นด้วย เนื่องจากควรมีกฎหมายเฉพาะเรื่อง

(2) ประเด็นคำถามที่ 2 ท่านเห็นด้วยหรือไม่ หากมีการกำหนดขอบเขตการบังคับใช้กฎหมายให้ร่วมถึงความเสียหายที่เกิดจากความเสียหายอันเกิดจากรังสีด้วย

ก. เห็นด้วย เนื่องจากกฎหมายเรื่องเดียวกันควรรวบรวมและบัญญัติไว้ในฉบับเดียวกัน

ข. เห็นด้วย เนื่องจากเรื่องนิวเคลียร์และรังสีเป็นเรื่องเดียวกัน

ค. เห็นด้วย เนื่องจากหน่วยงานที่มีหน้าที่บังคับใช้กฎหมายเป็นหน่วยงานเดียวกันอยู่แล้ว

(3) ประเด็นคำถามที่ 3 ท่านเห็นด้วยหรือไม่ หากมีกฎหมายกำหนดให้ผู้ประกอบการรับผิดแต่เพียงผู้เดียวดังเช่นอนุสัญญาระหว่างประเทศ

ก. เห็นด้วย เนื่องจากกรณีผู้ประกอบการได้รับผลประโยชน์นี้ เมื่อมีเหตุเกิดขึ้นสมควรต้องรับผิดชอบในระยะสั้นและระยะยาว ซึ่งส่วนใหญ่แล้วผู้ประกอบการต้องทำประกันอยู่แล้ว จึงมิอาจปัดความรับผิดชอบที่เกิดเหตุต่างๆ ได้ มีได้ก็ต้องมีเสีย

ข. ไม่เห็นด้วย เนื่องจากผู้ประกอบการจะต้องรับภาระมากเกินไป

(4) ประเด็นคำถามที่ 4 ท่านเห็นด้วยหรือไม่ เกี่ยวกับการกำหนดให้มีการชดเชยค่าสินไหมทดแทนสำหรับความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงินขอบเขตที่กว้างมากขึ้น เช่น แม้ผู้เสียหายไม่ได้ใช้สิทธิเรียกร้องไว้ก่อนก็สามารถเรียกได้และสิทธิดังกล่าวก็สามารถตกทอดไปยังทายาทได้

ก. เห็นด้วยอย่างยิ่ง เนื่องจากกฎหมายไทยบางฉบับได้มีการพัฒนาหลักการดังกล่าวแล้ว

ข. เห็นด้วย เนื่องจากประชาชนจะได้รับความเป็นธรรมจากกระบวนการยุติธรรม

ค. ไม่เห็นด้วย เนื่องจากควรมีหน่วยงานรัฐมาร่วมรับผิดชอบด้วย

(5) ประเด็นคำถามที่ 5 ท่านเห็นด้วยหรือไม่ เกี่ยวกับการกำหนดให้ผู้ประกอบการต้องรับผิดในลักษณะค่าเสียหายเชิงลงโทษ

ก. เห็นด้วยอย่างยิ่ง เนื่องจากเจ้าของกิจการจะได้มีความระมัดระวังในการประกอบธุรกิจเพิ่มมากขึ้น

ข. เห็นด้วย เนื่องจากผู้ประกอบการจะได้เข็ดหลาบ เอาใจใส่ในการทำงาน

ค. ไม่เห็นด้วย เนื่องจากเป็นการเพิ่มภาระและความรับผิดให้ผู้ประกอบการมากเกิน

(6) ประเด็นคำถามที่ 6 ท่านเห็นด้วยหรือไม่ หากมีการกำหนดให้ผู้ประกอบการเป็นผู้มีหน้าที่นำสืบในกรณีที่มีความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสี

ก. เห็นด้วยอย่างยิ่ง เนื่องจากประชาชนสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้ง่าย

ข. เห็นด้วย เนื่องจากความเสียหายที่เกิดขึ้นประชาชนไม่มีความรู้ยากที่จะพิสูจน์ได้

ค. เห็นด้วย เนื่องจากประชาชนขาดความรู้ ต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญ อาจต้องเสียค่าใช้จ่ายเยอะ

ง. ไม่เห็นด้วย ควรมีหน่วยงานอื่น นอกจากผู้ประกอบการ

(7) ประเด็นคำถามที่ 7 ท่านเห็นด้วยหรือไม่ หากมีการกำหนดข้อยกเว้นความรับผิดของผู้ประกอบการในกรณีที่อุบัติเหตุที่เกิดขึ้นนั้นเกิดจากสงคราม การจลาจล และภัยธรรมชาติอย่างร้ายแรง

ก. เห็นด้วย แต่ต้องกำหนดนิยามคำว่า “สงคราม” “การจลาจล” และ “ภัยธรรมชาติอย่างร้ายแรง”

ข. เห็นด้วย แต่เห็นว่าเหตุยกเว้นความรับผิดที่ยกตัวอย่างมานั้น ย่อมอยู่ในความหมายของคำว่า “เหตุสุดวิสัย” อยู่แล้ว แต่ควรมีเหตุยกเว้นความรับผิดอย่างอื่นมาประกอบด้วย เช่น ความเสียหายเกิดจากผู้เสียหายหรือความยินยอมของผู้เสียหาย

ค. เห็นด้วย แต่ควรยกเว้นไม่ต้องรับผิดต่อลูกจ้าง เพราะลูกจ้างมีสิทธิได้รับค่าชดเชยตามกฎหมายแรงงานอยู่แล้ว

ง. เห็นด้วย เนื่องจากหากผู้ประกอบการต้องรับผิดจากเหตุทุกอย่างอาจทำให้ไม่มีผู้สนใจมาลงทุนทำธุรกิจประเภทนี้อีกเลย เพราะความเสี่ยงในความรับผิดมีสูง

จ. เห็นด้วย แต่ควรเพิ่มข้อยกเว้นความรับผิดด้วย เช่น ในกรณีผู้ป่วยที่มารับบริการ เนื่องจากผู้ป่วยย่อมยอมรับความเสี่ยงภัยจากรังสีในการรับบริการ

(8) ประเด็นคำถามที่ 8 ท่านเห็นด้วยหรือไม่ หากมีการกำหนดให้ผู้ประกอบการรับผิดแบบจำกัดวงเงินและจัดหาหลักประกันเพื่อเป็นการประกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นในการประกอบกิจการ

ก. เห็นด้วยกับการจัดหาหลักประกัน แต่ไม่เห็นด้วยกับการจำกัดวงเงินความรับผิดชอบให้กับผู้ประกอบการ

ข. ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง เนื่องจากผู้ประกอบการควรรับผิดอย่างเต็มที่ หากจำกัดวงเงิน ผู้ที่ต้องรับผิดก็จะหลุดพ้นได้ ทำให้ผู้เสียหายไม่ได้รับการชดเชยเต็มที่

(9) ประเด็นคำถามที่ 9 ท่านเห็นด้วยหรือไม่หากมีการขยายระยะเวลาการสงวนสิทธิการแก้ไขคำพิพากษาของศาลเพิ่มมากขึ้น

ก. เห็นด้วยอย่างยิ่ง เนื่องจากความเสียหายที่เกิดขึ้นอาจไม่ปรากฏอาการให้เห็นในระยะแรก

ข. เห็นด้วย เนื่องจากประชาชนจะได้รับความเป็นธรรมมากขึ้น

ค. เห็นด้วย เนื่องจากระยะเวลา 2 ปีน้อยไป

ง. เห็นด้วย แต่หากมีการขยายระยะเวลาการแก้ไขคำพิพากษาของศาล จะต้องมีมาตรฐานในการพิสูจน์ว่า ผลที่เกิดขึ้นมาจากผลของรังสีจริงๆ ซึ่งผลของรังสีหากได้รับในปริมาณสูงจะแสดงอาการให้เห็นโดยเร็ว แต่หากได้รับในปริมาณไม่สูงมากจะเป็นการเพิ่มโอกาสในการเป็นมะเร็ง ซึ่งจะมีการพิสูจน์อย่างไรว่า มะเร็งที่เกิดขึ้นนั้นมาจากการได้รับรังสีหรือมาจากสาเหตุอื่น

จ. ไม่เห็นด้วย เนื่องจากหากระยะเวลานานเกินไปจะส่งผลกระทบต่อพยานหลักฐาน

(10) ประเด็นคำถามที่ 10 ท่านเห็นด้วยหรือไม่หากมีการกำหนดเรื่องอายุความสำหรับกรณีอุบัติเหตุทางนิวเคลียร์เป็นการเฉพาะ

ก. เห็นด้วยอย่างยิ่ง เนื่องจากความเสียหายที่เกิดขึ้นมีความรุนแรงมาก ควรมีอายุความฟ้องร้องคดีที่ยาวเพื่อเป็นธรรมแก่ประชาชน

ข. เห็นด้วย เนื่องจากเรื่องละเมิดในบางกรณีมีการกำหนดอายุความไว้เป็นพิเศษ อาทิเช่น พระราชบัญญัติว่าด้วยความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ทั้งนี้ เรื่องนิวเคลียร์เป็นสิ่งที่มีอันตรายมากกว่าจึงควรมีการกำหนดอายุความไว้เป็นพิเศษเช่นกัน

(11) ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ก. นอกจากการเยียวยาในรูปแบบที่กล่าวมาตามคำถามแล้วนั้น เห็นควรให้มีการจัดตั้งกองทุนเพื่อชดเชยความเสียหายด้วย

ข. ควรจะมีการนำประโยชน์นิวเคลียร์มาใช้ได้แล้ว คำนวณถึงผลเสีย หากประโยชน์มากกว่า 80% ควรนำมาใช้ ลูกหลานเหลนจะไม่ได้ทะเลาะกันเรื่องพลังงาน เหมือนอินเดีย และปากีสถาน

ค. นอกจากประเด็นตามแบบสอบถามนี้แล้ว ประเด็นของการรักษาสิ่งแวดล้อมควรนำมาคำนึงด้วย เพราะคนเราไม่อาจมีชีวิตอยู่ได้ถ้าปราศจากสิ่งแวดล้อมที่ดี

ง. การจะจัดทำมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางแพ่ง เพื่อเยียวยาความเสียหายซึ่งเกิดจากอุบัติการณ์นิวเคลียร์จะต้องรัดกุมและเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย ทั้งผู้เสียหายและผู้ประกอบการ เนื่องจากกระบวนการทางนิวเคลียร์จับต้องไม่ได้ จึงอาจจะยากในการสื่อสารและเข้าใจในเรื่องความเสียหายที่ตามมา หากไม่อยู่ในแวดวงก็จะไม่ทราบได้

จ. ควรมีการออกฎหมาย บทลงโทษที่เด็ดขาด ชัดเจน เนื่องจากความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นส่งผลต่อชีวิตของประชาชน ควรมีบทลงโทษของการทำความผิดของผู้ประกอบการ การเอาใจใส่ที่เข้มงวดจะได้ระมัดระวังและมีความรอบคอบ ในการการประกอบกิจการต่างๆ เกี่ยวกับนิวเคลียร์และรังสี

ฉ. ผู้ประกอบการและ/หรือรัฐบาล ควรมีการกำหนดแนวทางที่ชัดเจนทางด้านกฎหมายเกี่ยวกับการรับผิดชอบเพื่อเยียวยาผู้ประสบภัย พร้อมทั้งเผยแพร่ข้อมูลให้ประชาชนทราบ

ช. การกำหนดบทลงโทษที่สูงมากเกินไป อาจจะทำให้ผู้ประกอบการไม่ลงทุนในกิจการ และผู้ประกอบการอาจจะนำค่าใช้จ่ายที่อาจเกิดขึ้นมารวมไว้ในต้นทุนของกิจการ

ซ. ควรจะมีศูนย์ให้บริการภาครัฐให้ความรู้ฮอทไลน์โดยเฉพาะและตัวกฎหมายน่าจะมีการทำประชาพิจารณ์ว่าสมควรทำหรือเปล่า แต่ดูจากคำถามแล้วเป็นประโยชน์ต่อประชาชนอย่างยิ่ง ถ้ามีกฎหมายออกมาจริงจะดีมากเลย

ฌ. หน่วยงานภาครัฐน่าจะมีแบบสำรวจอย่างนี้มาถามบ้างเพื่อดูความเป็นไปได้

ญ. ควรมีการจัดตั้งกองทุน ทำให้ประชาชนได้รับการชดเชยเร็วขึ้น

ฎ. ในการกำหนดกฎหมาย ควรมีการกำหนดขอบเขตหรือคำนิยามให้ชัดเจน

ฏ. ควรนำประเด็นของลูกจ้างที่ทำงานในสถานที่เกี่ยวกับนิวเคลียร์และรังสีมาพิจารณาประกอบด้วย

บทที่ 5
วิเคราะห์ปัญหาที่เกิดจากมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดทางแพ่งเพื่อการเยียวยาความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสี

เมื่อมีการนำเทคโนโลยีนิวเคลียร์หรือวัสดุกัมมันตรังสีมาใช้ประโยชน์มากยิ่งขึ้น ย่อมมีความเสี่ยงในการเกิดความเสียหายได้ทุกเมื่อ ดังนั้น ปัญหาจึงอยู่ที่ว่า หลักแห่งความรับผิดในกรณีความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสี ขอบเขตของการบังคับใช้กฎหมาย ใครเป็นผู้รับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้น ผู้กระทำละเมิดจะต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนประเภทใด ใครเป็นผู้มีภาระการพิสูจน์ความเสียหายที่เกิดขึ้น ข้อยกเว้นความรับผิดของผู้กระทำละเมิดมีประการใดบ้าง การจำกัดจำนวนวงเงินความรับผิดและการจัดหาหลักประกัน การขอสงวนสิทธิในการแก้ไขคำพิพากษานั้นควรกำหนดระยะเวลาไว้กี่ปี และอายุความในการใช้สิทธิเรียกร้องควรมีระยะเวลาเท่าใด จึงจะทำให้สามารถเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้ได้รับความเสียหายอย่างเหมาะสม

5.1 หลักแห่งความรับผิด

เมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นย่อมมีความสูญเสียตามมา และต้องมีการฟ้องร้องดำเนินคดีเพื่อให้รับผิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนสำหรับความเสียหายที่เกิดขึ้น จากการศึกษาพบว่า หลักแห่งความรับผิดภายใต้กฎหมายความรับผิดเกี่ยวกับความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์ตามอนุสัญญาระหว่างประเทศ คือ หลักความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability) ซึ่งหลักแห่งความรับผิดดังกล่าวนี้ไม่ได้พิจารณาว่า ผู้ที่ต้องรับผิดได้กระทำละเมิดด้วยความจงใจหรือประมาทเลินเล่อหรือไม่ แต่มุ่งที่ความเสียหายที่เกิดขึ้น กล่าวคือ ถ้าการใช้พลังงานนิวเคลียร์นั้นเกิดความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สินของบุคคลอื่น ผู้ประกอบการจะต้องรับผิดสำหรับความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ผู้เสียหาย

แม้ว่าในประเทศไทยมีกฎหมายหลายฉบับที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดทางแพ่งที่สามารถนำมาปรับใช้กับกรณีเกิดความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสี แต่กฎหมายที่มีอยู่นี้มีหลักความรับผิดแตกต่างกันไปในแต่ละเรื่อง ซึ่งกฎหมายแต่ละฉบับที่มีอยู่ก็มีข้อจำกัดในการนำมาปรับใช้เช่นกัน

5.1.1 หลักความรับผิดที่ตั้งอยู่บนฐานความผิด (Liability based on fault)

หลักเกณฑ์ดังกล่าวได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 ซึ่งนำมาใช้ในกรณีความรับผิดทางละเมิดทั่วไป คือ บุคคลที่จะรับผิดทางละเมิดต้องกระทำความผิดไม่ว่าจะโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ซึ่งหลักการดังกล่าวนี้ไม่เหมาะสมที่จะนำมาใช้กรณีความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสี เนื่องจาก

ประการแรก คือ ปัญหาการพิสูจน์ความผิด กล่าวคือ โจทก์จะต้องพิสูจน์ให้ศาลเห็นว่าการกระทำของจำเลยนั้นประกอบไปด้วยความผิด เช่น จำเลยกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อเป็นเหตุให้โจทก์ได้รับความเสียหาย ซึ่งในทางความเป็นจริงแล้วการพิสูจน์ว่าจำเลยมีความผิดนั้นคงจะทำได้ยาก เนื่องจากการดำเนินการทางด้านการใช้เทคโนโลยีนิวเคลียร์หรือวัสดุกัมมันตรังสีมีความยุ่งยากซับซ้อนมาก เป็นเรื่องทางเทคนิคหรือวิทยาศาสตร์ทำให้ต้องเสียเวลาและค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนมากในอันที่จะพิสูจน์ความผิด ในขณะที่ความเสียหายอันเกิดจากสารกัมมันตรังสีนั้นมีความรุนแรงมากและขยายแผ่วงกว้างได้ง่าย ดังนั้น การที่ผู้เสียหายจะต้องพิสูจน์ความผิดของผู้ประกอบการที่จะได้รับค่าสินไหมทดแทนนั้น จึงเป็นเรื่องที่ค่อนข้างไม่เป็นธรรม

นอกจากนี้แล้ว การเรียกร้องให้จำเลยต้องรับผิดตามมาตรานี้อาจก่อให้เกิดปัญหายุ่งยากอีกหากจำเลยอ้างว่าได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขเพื่อประโยชน์ความปลอดภัยไว้ในใบอนุญาตตามที่คณะกรรมการกำหนดไว้ในมาตรา 13 วรรคสอง และมาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ พ.ศ. 2504 และที่แก้ไขเพิ่มเติม เรียบร้อยแล้ว แต่เมื่อเกิดความเสียหายขึ้นอีกจะมีปัญหาตามมา 2 ประการ คือ ประการแรกการที่จำเลยได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขรวมทั้งคำสั่งของคณะกรรมการที่สั่งให้เปลี่ยนแปลง ซ่อมแซม หรือบูรณะอาคาร เครื่องจักร เครื่องอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ และจัดหาหรือสร้างสิ่งใดๆ ขึ้นใหม่ ตามมาตรา 14 (1) และ (2) นั้น เป็นเหตุผลที่ฟังขึ้นได้หรือไม่ว่าการกระทำของจำเลยไม่เป็นการจงใจหรือประมาทเลินเล่อ แต่เป็นความผิดของผู้เสียหายเองหรือเหตุสุดวิสัย เมื่อพิจารณาตามมาตรา 420 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ในฐานะที่เป็นบททั่วไปของกฎหมายลักษณะละเมิดอันตั้งอยู่บนพื้นฐานความผิดของผู้กระทำ คือ จำเลยในเมื่อจำเลยมีความผิดไม่ว่าโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อแล้ว จำเลยจะอ้างว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นเป็นผลโดยตรงจากความผิดของโจทก์หรือเหตุสุดวิสัยไม่ได้ อันจะเป็นผลให้จำเลยไม่ต้องรับผิดตามมาตรา 420 ประการที่สอง ในเมื่อจำเลยไม่ต้องรับผิดทางละเมิดเนื่องจากจำเลยไม่มีความผิดเสียแล้วอาจหมายถึง เป็นความผิดของคณะกรรมการที่กำหนดเงื่อนไขที่ต่ำกว่ามาตรฐานสากลหรือออกคำสั่งที่ไม่เหมาะสมหรือไม่ ซึ่งหากเป็นกรณีนี้แล้วหน่วยงานของราชการหรือคณะกรรมการพลังงานปรมาณูเพื่อสันติจึงอาจตกเป็นผู้รับผิดชอบได้

ปัญหาอีกประการหนึ่ง คือ การเรียกร้องให้จำเลยรับผิดตามมาตรา 420 คือ การพิสูจน์เรื่องความเสียหาย (Damages) เมื่อพิจารณาตามบทบัญญัติตามมาตรา 420 แล้วพบว่า มาตรา 420 คุ้มครองทั้งความเสียหายเกี่ยวกับร่างกายและความเสียหายในทางทรัพย์สิน โดยความเสียหายที่เกี่ยวกับชีวิตร่างกายหมายถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ร่างกายโดยการได้รับบาดแผลหรือถูกทำร้ายจนถึงแก่ชีวิต ส่วนความเสียหายในทางทรัพย์สินนั้นหมายถึงความเสียหายซึ่งอาจคำนวณเป็นตัวเงินได้แน่นอน แต่ปัญหาเรื่องนี้อยู่ที่ว่า โจทก์จะพิสูจน์ให้ศาลทราบได้อย่างไรว่าตนได้รับความเสียหายจากการกระทำของจำเลย เนื่องจากการใช้สารกัมมันตรังสีนั้นอาจจะไม่ได้มีผลกระทบต่อชีวิตร่างกายหรืออนามัยอย่างเฉียบพลันทันทีจนสามารถเห็นอาการเจ็บป่วยได้อย่างเป็นรูปธรรม แต่อาจจะค่อยๆ สะสมไว้ในร่างกายทีละเล็กทีละน้อยโดยที่ผู้เสียหายไม่รู้ตัว ทำให้เกิดปัญหาว่าโจทก์จะเรียกร้องให้จำเลยรับผิดได้ต่อเมื่อโจทก์พิสูจน์ให้ศาลเห็นอย่างประจักษ์ได้ว่าตนได้รับความเสียหายที่เป็นรูปธรรมอย่างไร ซึ่งหากจะรอให้เกิดผลแสดงออกมาแล้ว หมายความว่า โจทก์จะต้องได้รับปริมาณสารกัมมันตรังสีในระดับที่รุนแรงพอที่จะเป็นอันตรายต่อร่างกาย ชีวิต หรืออนามัยเสียก่อน ซึ่งบางครั้งผู้เสียหายถึงแก่ความตายหรือพิการแล้ว แม้ผู้เสียหายจะได้รับค่าสินไหมทดแทนก็ไม่ทันการที่จะเยียวยาความเสียหายเพราะต้องเสียเวลาพิสูจน์ความผิดและความเสียหาย

ด้วยเหตุนี้ ผู้เขียนจึงเห็นว่า หากนำกฎหมายลักษณะละเมิดตามมาตรา 420 มาบังคับใช้กับกรณีวัสดุกัมมันตรังสีหรือกิจกรรมอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับสารกัมมันตรังสีแล้วเกิดความไม่เป็นธรรมในการเยียวยาความเสียหายแก่ผู้เสียหายซึ่งผิดวัตถุประสงค์ของกฎหมายละเมิด ซึ่งมุ่งคุ้มครองผู้เสียหายเป็นสำคัญยิ่งกว่าลงโทษผู้กระทำผิด

5.1.2 หลักความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability)

แม้ว่าความรับผิดโดยเคร่งครัดจะมีความหมายไปในทางที่ว่าเป็นความรับผิดโดยไม่มีข้อยกเว้นก็ตาม แต่ความจริงแล้วหาเป็นเช่นนั้นไม่เพราะมีความเสียหายบางประการเกิดขึ้นจากสิ่งของโดยไม่ปรากฏความผิดของบุคคลใดเลย จึงอาจมีการกำหนดข้อยกเว้นความรับผิดให้กับผู้กระทำได้ เนื่องจากหากผู้กระทำจะต้องรับผิดทุกกรณีย่อมก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรม ทั้งนี้กฎหมายไทยมีบทบัญญัติเกี่ยวกับหลักความรับผิดโดยเคร่งครัดที่สามารถนำมาปรับใช้ในกรณีความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสี 2 เรื่อง คือ

1) ความรับผิดกรณีทรัพย์อันตราย ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 437

ความรับผิดอันเกิดจากทรัพย์อันตราย ตามมาตรา 437 นั้น แม้ว่าจะเป็นหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด ซึ่งหาจำต้องพิจารณาองค์ประกอบเรื่องความผิดของผู้กระทำไม่ กล่าวคือ แม้ว่าจะทำลงไปโดยไม่เจตนาหรือประมาทเลินเล่อก็ตาม ผู้กระทำยังคงต้องรับผิดอยู่ดี แต่ข้อจำกัดของ

การบังคับใช้บทบัญญัติมาตราดังกล่าวในกรณีความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสี คือ ปัญหาเรื่องบุคคลที่ต้องรับผิดตามมาตรา 437 วรรคสองหมายรวมถึงผู้ควบคุมดูแลด้วยหรือไม่ ซึ่งจะกล่าวถึงในส่วนต่อไป

2) พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535

หลักแห่งความรับผิดตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มาตรา 96 เป็นความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict liability) ไม่ว่าความผิดนั้นจะเกิดจากความจงใจหรือประมาทเลินเล่อ แต่เมื่อความเสียหายที่เกิดขึ้นเป็นผลมาจากการกระทำของเจ้าของหรือผู้ครอบครองแล้วย่อมต้องรับผิด เจ้าของหรือผู้ครอบครองจะอ้างว่าตนได้ใช้ความระมัดระวังอย่างเต็มที่แล้วหรือตนมิได้จงใจที่จะก่อให้เกิดความเสียหายเพื่อให้หลุดพ้นจากความรับผิดไม่ได้ ดังนั้น หากเจ้าของหรือผู้ครอบครองโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ แม้จะไม่จงใจหรือใช้ความระมัดระวังแล้วก็ตามแต่เกิดการรั่วไหลหรือแพร่กระจายของสารกัมมันตรังสีหรือมาตรการควบคุมความปลอดภัยต่างๆ ทำงานบกพร่องไม่เต็มประสิทธิภาพ เช่น เครื่องตรวจวัดรังสี หรือระบบน้ำหล่อเลี้ยงควบคุมอุณหภูมิมีการชำรุดเสียหายหรือหมดอายุการใช้งาน หรือความผิดปกติของระบบการถ่ายเทความร้อนหรือสถานที่เก็บรักษากากนิวเคลียร์เกิดชำรุดบกพร่องโดยที่เจ้าของหรือผู้ครอบครองโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ไม่รู้ก็ตาม ก็จะอ้างเป็นเหตุให้ปลดเปลื้องจากความรับผิดไม่ได้ แต่จะต้องมีการกระทำของเจ้าของหรือผู้ครอบครองเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย เช่น การดำเนินกิจกรรมโรงไฟฟ้านิวเคลียร์นั้น เกิดจากการเดินเครื่องโรงปฏิกรณ์นิวเคลียร์โดยเจ้าของหรือผู้ครอบครอง แต่ถ้าความเสียหายนั้นมิได้เกิดจากการกระทำของเจ้าของหรือผู้ครอบครอง เช่น เกิดจากภัยธรรมชาติ หรือความผิดของผู้เสียหายเอง เช่นนั้นแล้ว เจ้าของหรือผู้ครอบครองย่อมพ้นจากความรับผิดดังกล่าว

แต่หลักความรับผิดตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มีข้อจำกัดในเรื่องต่างๆ ซึ่งจะกล่าวต่อไป

อย่างไรก็ตามร่างพระราชบัญญัติพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... มีการนำหลักการความรับผิดโดยเคร่งครัดมาใช้ในการกำหนดความรับผิดทางแพ่ง โดยบัญญัติไว้ในมาตรา 20/1 ว่า

"ผู้รับใบอนุญาตตามมาตรา 12 มาตรา 12/1 หรือมาตรา 13 หรือผู้ที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อสาธารณะตามพระราชบัญญัตินี้ ต้องรับผิดในความเสียหายอันเกิดแต่การดำเนินการตามที่ได้รับอนุญาตหรือการกระทำที่ก่อนั้นตามจำนวนวงเงินของความรับผิดที่ประกาศโดยคณะกรรมการ เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าความเสียหายนั้นเกิดแต่เหตุสุดวิสัยหรือเกิดเพราะความผิดของผู้ต้องเสียหายนั้นเอง

ความเสียหายที่ผู้รับใบอนุญาตตามมาตรา 12 มาตรา 12/1 หรือมาตรา 13 ต้องรับผิดตามวรรคหนึ่ง ให้รวมถึงความเสียหายที่เกิดจากการถูกลักขโมย หรือสูญหายไปจากความครอบครองของผู้รับใบอนุญาตตามมาตรา 12 มาตรา 12/1 หรือมาตรา 13 ด้วย และผู้รับใบอนุญาตดังกล่าวจะอ้างเหตุสุดวิสัยเพื่อให้พ้นจากความรับผิดเช่นว่านั้นไม่ได้"

ผู้เขียนเห็นว่า การนำหลักความรับผิดโดยเคร่งครัดมาใช้ในการกำหนดความรับผิดทางแพ่งตามร่างมาตรา 20/1 นั้น ผู้ที่ต้องรับผิดตามมาตรานี้จำต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นในขอบเขตของกฎหมายดังกล่าว ซึ่งผู้เขียนเห็นด้วยในการนำหลักความรับผิดโดยเคร่งครัดมาใช้ แต่ในส่วนของบุคคลที่จะต้องรับผิดตามร่างดังกล่าว ผู้เขียนจะได้วิเคราะห์ในส่วนต่อไป

5.2 ขอบเขตการบังคับใช้

จากการศึกษาพบว่า แม้ว่าอนุสัญญาระหว่างประเทศจะกำหนดให้รับผิดเฉพาะความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสีเท่านั้น ไม่ครอบคลุมถึงความเสียหายที่เกิดจากการใช้ไอโซโทปรังสีสำหรับการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ การแพทย์ การค้า และการเอกซ์เรย์ เนื่องจากการใช้ไอโซโทปรังสีและรังสีเอกซ์ไม่มีความเสี่ยงเมื่อเทียบกับความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์ตามที่อนุสัญญากำหนดไว้ การชดเชยความเสียหายภายใต้อนุสัญญาจึงมีวัตถุประสงค์คุ้มครองเฉพาะความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์เท่านั้น แต่ส่วนมากประเทศอื่นๆ จะกำหนดความรับผิดสำหรับความเสียหายอันเกิดจากรังสีที่เกิดจากการใช้ไอโซโทปรังสีและรังสีเอกซ์ให้เป็นไปตามกฎหมายละเมิดทั่วไป

อย่างไรก็ตาม การใช้ไอโซโทปรังสีและรังสีรักษานั้นสามารถเกิดความเสียหายค่อนข้างรุนแรงได้ จึงเป็นเหตุผลที่หลายประเทศนำมากำหนดเป็นกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดไว้เป็นพิเศษสำหรับความเสียหายที่เกิดจากการใช้ไอโซโทปรังสีและรังสีเอกซ์ กฎหมายดังกล่าวนั้นได้นำหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability) แต่ผู้รับผิดอาจพ้นจากความรับผิดได้ถ้าสามารถพิสูจน์ได้ว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นไม่สามารถป้องกันเหตุการณ์ที่ทำให้เกิดความเสียหายได้ แม้ว่าจะได้ปฏิบัติตามคู่มือการป้องกันรังสีและถ้าพิสูจน์ได้ว่าอุปกรณ์ที่ใช้นั้นไม่มีข้อบกพร่อง

หลักความรับผิดดังกล่าวสามารถนำมาใช้ในกรณีการรักษาโดยการใช้ไอโซโทปรังสีและรังสีเอกซ์ได้เช่นกัน แต่ถ้าเป็นการรักษาโดยการใช้รังสีเมื่อผู้ป่วยยินยอมจะไม่นำหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability) มาใช้ แต่จะนำหลัก "ความรับผิดที่ตั้งขึ้นอยู่บนพื้นฐานความผิด" (liability based on fault) มาใช้

ระบอบความรับผิดที่เป็นพิเศษสำหรับความเสียหายทางรังสีที่มีสาเหตุมาจากการใช้ไอโซโทปรังสีและรังสีเอกซ์นั้นแสดงให้เห็นว่า รัฐต้องมีการจัดการเกี่ยวกับหลักประกันให้มีความครอบคลุมความรับผิดดังกล่าว

ดังนั้น ผู้เขียนจึงเห็นว่า ประเทศไทยควรมีการนำหลักความรับผิดดังกล่าวมาใช้กรณีความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสีด้วย เนื่องจากประเทศไทยมีทั้งการใช้ประโยชน์ของพลังงานนิวเคลียร์หรือวัสดุกัมมันตรังสี ซึ่งความเสียหายนั้นสามารถเกิดขึ้นได้ทุกเมื่อ และประเทศไทยได้เคยเกิดความเสียหายอันเกิดจากรังสีมาแล้ว คือ กรณีสารกัมมันตรังสีโคบอลต์-60 รั่วไหลที่จังหวัดสมุทรปราการเมื่อปี พ.ศ. 2543 ซึ่งเหตุการณ์ดังกล่าวมีผู้ได้รับความเสียหายทั้งบาดเจ็บและเสียหายจำนวนหลายราย และสร้างความหวาดกลัวและวิตกกังวลให้แก่ประชาชนด้วย

5.3 บุคคลที่ต้องรับผิด

ตามที่ศึกษาพบว่ามีกฎหมายของไทยหลายฉบับที่สามารถนำมาปรับใช้กับกรณีเกิดความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสีได้ แต่เนื่องจากในการพิจารณาความรับผิดของบุคคลนั้นกฎหมายแต่ละฉบับจะมีขอบเขตการพิจารณาแตกต่างกันไป ซึ่งทำให้มีข้อจำกัดในการนำมาปรับใช้ในกรณีความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสี

ความรับผิดทางละเมิดทั่วไป ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 ผู้ที่ต้องรับผิดในผลแห่งการกระทำละเมิด ตามมาตรา 420 คือ “ผู้ใด” หมายถึงบุคคลทุกประเภทที่กระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ซึ่งเมื่อพิจารณาประกอบกับมาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ พ.ศ. 2504 และ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2508 แล้ว บุคคลที่น่าจะอยู่ในฐานะผู้ใดตามมาตรา 420 ได้มากที่สุด คือ ผู้ผลิต ผู้ครอบครอง ผู้ใช้วัสดุนิวเคลียร์พิเศษ พลังงานปรมาณูโดยปกติบุคคลเหล่านี้จะต้องได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการก่อน

ทั้งนี้ คณะกรรมการพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ ประกอบไปด้วยผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาต่างๆ มีอำนาจหน้าที่สำคัญประการหนึ่ง ตามมาตรา 9 คือ การวางระเบียบควบคุมและดำเนินกิจการให้เป็นไปตามข้อกำหนด หรือเงื่อนไขในใบอนุญาตและกำหนดมาตรฐานต่างๆ อันพึงใช้โดยเฉพาะเกี่ยวกับพลังงานปรมาณู โดยเฉพาะมาตรฐานความปลอดภัย ซึ่งจะต้องคำนึงถึงระเบียบข้อบังคับที่ตราโดยทบวงการพลังงานปรมาณูระหว่างประเทศด้วย หากกฎระเบียบที่ออกมาไม่ถูกต้อง ย่อมอาจถูกพิจารณาว่ากระทำการโดยประมาทเลินเล่อได้ เนื่องจากคณะกรรมการพลังงานปรมาณูเพื่อสันติย่อมเป็นผู้เชี่ยวชาญในเรื่องนี้ จึงจำเป็นต้องใช้ความระมัดระวังยิ่งกว่าคนปกติธรรมสามัญ

สำหรับความรับผิดในกรณีทรัพย์อันตราย ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 437 วรรคสอง จำกัดบุคคลที่ต้องรับผิดไว้เพียงผู้ครอบครองเท่านั้น ซึ่งต่างจากกรณีความรับผิดอันเกิดจากยานพาหนะ ตามมาตรา 437 วรรคแรกที่กำหนดให้ผู้รับผิด ได้แก่ ผู้ครอบครองหรือผู้ควบคุมดูแล ซึ่งตามมาตรา 437 วรรคสองไม่ปรากฏคำว่า "ผู้ควบคุมดูแล" อยู่ จึงไม่น่าจะตีความรวมไปถึงผู้ควบคุมดูแลทรัพย์อันตรายด้วย จึงทำให้เห็นช่องว่างในการบังคับใช้มาตรา 437 วรรคสองกับกรณีความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสี กล่าวคือ การใช้ประโยชน์จากวัสดุกัมมันตรังสีหรือโรงไฟฟ้านิวเคลียร์นั้นอาจมีกรณีที่ผู้ครอบครองมิใช่เป็นผู้ควบคุมดูแล ซึ่งหากผู้ควบคุมดูแลไม่ยอมใช้ความระมัดระวังตามสมควรแล้วเกิดความเสียหายขึ้น ผลตามมาตรา 437 วรรคสอง คือ ผู้ควบคุมดูแลไม่ต้องรับผิดแต่ผู้ครอบครองต้องเป็นผู้รับผิด

ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มาตรา 96 เห็นได้ว่า บุคคลที่ต้องรับผิด คือ เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษ และความรับผิดตามมาตรานี้เป็นแบบความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict liability) ไม่ว่าความผิดนั้นจะเกิดจากความจงใจหรือประมาทเลินเล่อ แต่เมื่อความเสียหายที่เกิดขึ้นเป็นผลมาจากการกระทำของเจ้าของหรือผู้ครอบครองแล้วย่อมต้องรับผิด เจ้าของหรือผู้ครอบครองจะอ้างว่าตนได้ใช้ความระมัดระวังอย่างเต็มที่แล้วหรือตนมิได้จงใจที่จะก่อให้เกิดความเสียหายเพื่อให้หลุดพ้นจากความรับผิดไม่ได้ มีข้อสังเกตว่า แม้หลักความรับผิดโดยเคร่งครัดจะไม่มีองค์ประกอบเรื่องความผิดเข้ามาเกี่ยวข้องก็ตาม แต่จะต้องมีการกระทำของเจ้าของหรือผู้ครอบครองเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย เช่น การดำเนินกิจกรรมโรงไฟฟ้านิวเคลียร์นั้น เกิดจากการเปิดเครื่องโรงปฏิกรณ์นิวเคลียร์โดยเจ้าของหรือผู้ครอบครอง แต่ถ้าความเสียหายนั้นมิได้เกิดจากการกระทำของเจ้าของหรือผู้ครอบครอง เช่น เกิดจากภัยธรรมชาติ หรือความผิดของผู้เสียหายเองเช่นนั้นแล้ว เจ้าของหรือผู้ครอบครองย่อมพ้นจากความรับผิดดังกล่าว ดังนั้น หากเกิดความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสีเกิดขึ้นและนำพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มาปรับใช้ย่อมทำให้เกิดข้อจำกัดในการบังคับใช้กฎหมาย กล่าวคือ บุคคลที่จะต้องรับผิดในความเสียหาย ย่อมหมายถึงเฉพาะเจ้าของหรือผู้ครอบครองเท่านั้น

สำหรับพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 จะมีการกำหนดหน้าที่และความรับผิดทางแพ่งไว้หลายมาตรา ได้แก่ ความรับผิดของผู้ผลิต (มาตรา 59) ผู้นำเข้า (มาตรา 60) ผู้ขนส่ง (มาตรา 61) ผู้มีไว้ในครอบครอง (มาตรา 62 และมาตรา 63) ผู้ขายหรือผู้ส่งมอบวัตถุอันตราย (มาตรา 64) นายจ้าง ตัวการ ผู้ว่าจ้าง หรือเจ้าของกิจการ (มาตรา 65) ผู้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้ขายส่ง ผู้ขายปลีก คนกลางและผู้ที่มีส่วนในการจำหน่ายจ่ายแจกทุกช่วงต่อจากผู้ผลิตจนถึงผู้ที่รับผิดชอบขณะเกิดการละเมิด (มาตรา 66) แต่ตามมาตรา 15 กำหนดว่า หากวัตถุอันตรายใดมีกฎหมายบัญญัติ

ควบคุมเป็นการเฉพาะอยู่แล้ว ก็ให้ใช้บังคับตามกฎหมายนั้นต่อไป ซึ่งในกรณีของวัตถุกัมมันตรังสีนั้นอยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ พ.ศ. 2504 และที่แก้ไขเพิ่มเติมแล้ว

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาตามร่างพระราชบัญญัติพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... มาตรา 20/1 ที่ได้กำหนดบุคคลที่ต้องรับผิดในความเสียหายนั้น ผู้เขียนเห็นว่า ความรับผิดตามร่างมาตราดังกล่าวนั้น แยกเป็น 2 กรณี คือ

กรณีแรก ความเสียหายอันเกิดแต่การดำเนินการตามที่ได้รับอนุญาตหรือการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหาย ตามร่างมาตรา 20/1 วรรคหนึ่ง ผู้ที่ต้องรับผิด ได้แก่ ผู้รับใบอนุญาตตามมาตรา 12 มาตรา 12/1 หรือมาตรา 13 หรือผู้ที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อสาธารณะ

กรณีที่สอง ความเสียหายเกิดจากการถูกลักขโมย หรือสูญหายไปจากความครอบครองความเสียหายของผู้รับใบอนุญาตตามมาตรา 12 มาตรา 12/1 หรือมาตรา 13 ตามร่างมาตรา 20/1 วรรคสอง ผู้ที่ต้องรับผิด ได้แก่ ผู้รับใบอนุญาตตามมาตรา 12 มาตรา 12/1 หรือมาตรา 13

ผู้เขียนมีข้อสังเกตว่า หากความเสียหายเกิดขึ้นเนื่องจากวัสดุกัมมันตรังสีถูกลักขโมยหรือสูญหายไป ผู้ที่ครอบครองโดยไม่ได้รับใบอนุญาตก็จะหลุดพ้นจากความรับผิดตามมาตรานี้ด้วยหรือไม่ เนื่องจากตามร่างมาตรา 20/1 วรรคสองกำหนดว่า “ความเสียหายที่ผู้รับใบอนุญาตตามมาตรา 12 มาตรา 12/1 หรือมาตรา 13 ต้องรับผิดตามวรรคหนึ่ง ให้รวมถึงความเสียหายที่เกิดจากการถูกลักขโมย หรือสูญหายไปจากความครอบครองของผู้รับใบอนุญาตตามมาตรา 12 มาตรา 12/1 หรือมาตรา 13 ด้วย และผู้รับใบอนุญาตดังกล่าวจะอ้างเหตุสุดวิสัยเพื่อให้พ้นจากความรับผิดเช่นว่านั้นไม่ได้” จึงไม่น่าจะรวมถึงผู้ที่ไม่มีใบอนุญาตตามมาตรา 12 มาตรา 12/1 หรือมาตรา 13 ที่ถูกลักขโมยหรือสูญหายไปจากความครอบครองด้วย

5.4 ข้อยกเว้นความรับผิด

แม้ว่าหลักความรับผิดโดยเคร่งครัดจะกำหนดให้ผู้ประกอบการจะต้องรับผิด โดยไม่ต้องพิจารณาว่าผู้ประกอบการมีการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อหรือไม่ แต่หากกำหนดให้ผู้ประกอบการจะต้องรับผิดในทุกกรณีย่อมก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผู้ประกอบการด้วยเช่นเดียวกัน

จากการศึกษาพบว่า อนุสัญญาระหว่างประเทศได้กำหนดข้อยกเว้นความรับผิดของผู้ประกอบการไว้สอดคล้องกัน คือ ผู้ประกอบการไม่ต้องรับผิดในกรณีเกิดการพิพาทกันด้วยอาวุธ การกระทำอันเป็นปฏิปักษ์ต่อกัน สงคราม หรือการจลาจล และหากความเสียหายนั้นเกิดขึ้นจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของผู้ที่ได้รับความเสียหาย เป็นดุลพินิจของศาลในการพิจารณาว่า ผู้ประกอบการต้องรับผิดบางส่วนหรือไม่ต้องรับผิดในความเสียหายนั้นก็ได้

สำหรับกฎหมายของประเทศญี่ปุ่น มีการกำหนดข้อยกเว้นความรับผิดของผู้ประกอบการไว้ในกรณีที่ความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นเกิดจากภัยธรรมชาติอย่างร้ายแรง หรือการจลาจล

สำหรับร่างพระราชบัญญัติพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... มาตรา 20/1 วรรคหนึ่ง ได้กำหนดข้อยกเว้นความรับผิดสำหรับผู้ที่ต้องรับผิดในกรณีที่เกิดความเสียหายอันเกิดแต่การดำเนินการตามที่ได้รับอนุญาตหรือการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายนั้น ไว้ 2 กรณี คือ

กรณีแรก ความเสียหายนั้นเกิดแต่เหตุสุดวิสัย ดังนั้น ความหมายของคำว่า "เหตุสุดวิสัย" ตามร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว คงต้องพิจารณาคำนิยามตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 8 ซึ่งบัญญัติว่า "เหตุใดๆ อันจะเกิดขึ้นก็ดี จะให้ผลพิบัติก็ดี เป็นเหตุที่ไม่อาจป้องกันได้ แม้ทั้งบุคคลผู้ต้องประสบหรือใกล้จะต้องประสบเหตุนั้น จะได้จัดการระมัดระวังตามสมควรอันพึงคาดหมายได้จากบุคคลในฐานะและภาวะเช่นนั้น"

ซึ่งสามารถสรุปคำว่า "เหตุสุดวิสัย" ได้ดังนี้

1) เหตุที่เกิดขึ้นนั้นต้องมิใช่เกิดจากการกระทำของผู้ประสบ แต่เกิดจากเหตุภายนอกตัวผู้ต้องประสบ ซึ่งอาจเกิดจาก

(1) ภัยธรรมชาติซึ่งอยู่นอกเหนืออำนาจของมนุษย์ อาทิ ฟ้าผ่า แผ่นดินไหว น้ำท่วม เป็นต้น

(2) เกิดจากอำนาจรัฐ คือ ราชภัย เช่น การที่รัฐออกกฎหมายห้ามกระทำบางอย่าง กรณีเช่นนี้อาจถือได้ว่าเป็นเหตุสุดวิสัยได้

(3) เกิดจากการทำของบุคคลภายนอกหรือปัจจัยภายนอก เช่น คนหรือสุนัขวิ่งตัดหน้ารถในระยะกระชั้นชิด หรือต้นไม้รากเน่าล้มมาโดนรถที่กำลังวิ่งไปถึงตรงนั้นพอดี เป็นต้น

2) บุคคลผู้ต้องประสบหรือใกล้จะต้องประสบไม่อาจป้องกันได้ แม้จะได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควรแล้ว แต่ถ้าหากได้จัดการระมัดระวังตามสมควรแล้ว เหตุนั้นจะไม่เกิดขึ้นก็จะถือเป็นเหตุสุดวิสัยไม่ได้ การที่ไม่อาจป้องกันได้ หมายถึง เหตุหรือผลที่บุคคลทั่วๆ ไปไม่อาจป้องกันได้

ผู้เขียนเห็นว่า ตามร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวนั้น ข้อยกเว้นความรับผิดกรณีเหตุสุดวิสัยนั้นจะนำมาใช้เฉพาะกรณีที่เกิดความเสียหายอันเกิดแต่การดำเนินการตามที่ได้รับอนุญาตหรือการกระทำที่ก่อนั้นเท่านั้น จึงหาสามารถนำมาเป็นข้อยกเว้นความรับผิดในกรณีที่ความเสียหายเกิดขึ้นในกรณีที่ถูกลักขโมยหรือสูญหายไปจากความครอบครองด้วยไม่

กรณีที่สอง ความเสียหายนั้นเกิดเพราะความผิดของผู้ต้องเสียหายนั้นเอง เนื่องจากหากผู้ต้องเสียหายเป็นผู้ก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นเอง ผู้ที่ต้องรับผิดก็สามารถนำมาเป็นข้อยกเว้นความรับผิดได้

ข้อยกเว้นความรับผิดในกรณีนี้ ผู้เขียนมีข้อสังเกตว่า ตามร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวนั้น ผู้ที่ต้องรับผิดจะสามารถนำมาอ้างเป็นข้อยกเว้นให้ตนหลุดพ้นจากความรับผิดได้ในกรณีที่ความเสียหายนั้นเกิดจากการถูกลักขโมยหรือสูญหายไปจากความครอบครองได้หรือไม่ มิได้มีบัญญัติไว้ในร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวแต่อย่างใด หากแต่บัญญัติไว้เฉพาะกรณีที่เกิดความเสียหายจากการดำเนินการตามที่ได้รับอนุญาตหรือการกระทำที่ก่อนั้นเท่านั้น ซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาการตีความเมื่อมีการนำมาบังคับใช้ต่อไป

5.5 ภาระการพิสูจน์

จากการศึกษาพบว่า เรื่องภาระการพิสูจน์ความรับผิดของบุคคลอันเนื่องมาจากการกระทำละเมิดนั้น การที่จะพิจารณาว่าภาระการพิสูจน์จะตกอยู่แก่ฝ่ายใดย่อมสอดคล้องกับหลักความรับผิดด้วยเช่นกัน ซึ่งมีหลักในการกำหนดภาระการพิสูจน์ 2 ประเด็น คือ

5.5.1 ภาระการพิสูจน์ทั่วไป

ในการวินิจฉัยเรื่องความรับผิดจากผลแห่งการกระทำละเมิดตามมาตรา 420 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ตั้งอยู่บนพื้นฐานความคิดว่า “ความรับผิดชอบขึ้นอยู่บนพื้นฐานความผิด” (liability based on fault) ดังนั้น ภาระการพิสูจน์นั้นย่อมตกอยู่แก่โจทก์หรือผู้เสียหาย ซึ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 84/1 บัญญัติว่า “คู่ความฝ่ายใดกล่าวอ้างข้อเท็จจริง เพื่อสนับสนุนคำคู่ความของตนให้คู่ความฝ่ายนั้นมีภาระการพิสูจน์ข้อเท็จจริงนั้น แต่ถ้ามีข้อสันนิษฐานไว้ในกฎหมายหรือมีข้อสันนิษฐานที่ควรจะเป็นซึ่งปรากฏจากสภาพปกติธรรมดาของเหตุการณ์เป็นคุณแก่คู่ความฝ่ายใด คู่ความฝ่ายนั้นต้องพิสูจน์เพียงว่าตนได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขแห่งการที่ตนจะได้รับประโยชน์จากข้อสันนิษฐานนั้นครบถ้วนแล้ว”

ในการพิสูจน์ความผิดนั้นจึงเป็นภาระของผู้เสียหายที่ต้องเป็นผู้พิสูจน์ให้ศาลเห็นว่าผู้กระทำละเมิดนั้นกระทำความผิดอย่างไร กล่าวคือ การกระทำนั้นเป็นการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อทำให้ตนได้รับความเสียหายอย่างไร หากผู้เสียหายไม่สามารถนำสืบให้เห็นถึงความประมาทเลินเล่อได้ โอกาสที่จะได้รับการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนจึงยากขึ้นด้วย

แต่ข้อบกพร่องของมาตรา 420 เมื่อปรับใช้กับกรณีการใช้เทคโนโลยีนิวเคลียร์หรือวัสดุกัมมันตรังสีนั้น คือ ปัญหาการพิสูจน์ความผิด กล่าวคือ โจทก์จะต้องพิสูจน์ให้ศาลเห็นว่า การกระทำของจำเลยนั้นประกอบไปด้วยความผิด เช่น จำเลยกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อเป็น

เหตุให้โจทก์ได้รับความเสียหายหรือไม่อย่างไร ซึ่งในทางความเป็นจริงแล้วการพิสูจน์ว่าจำเลยมีความผิดนั้นคงจะทำได้ยากเนื่องจากการดำเนินการทางด้านการใช้เทคโนโลยีนิวเคลียร์หรือวัสดุกัมมันตรังสีมีความยุ่งยากซับซ้อนมาก ทั้งเป็นเรื่องทางเทคนิคหรือวิทยาศาสตร์ทำให้ต้องเสียเวลาและค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนมากในอันที่จะพิสูจน์ความผิด ในขณะที่ความเสียหายอันเกิดจากสารกัมมันตรังสีนั้นมีความรุนแรงมากและขยายแผ่วงกว้างได้ง่าย ดังนั้น การที่ผู้เสียหายจะต้องพิสูจน์ความผิดของผู้ประกอบการที่จะได้รับค่าสินไหมทดแทนนั้น จึงเป็นเรื่องที่ค่อนข้างไม่เป็นธรรม

5.5.2 ภาระการพิสูจน์กรณีหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด

หลักความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict liability) เป็นความรับผิดของบุคคลโดยปราศจากความผิด (liability without fault) ซึ่งหลักดังกล่าวนี้กำหนดเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของผู้เสียหายที่ไม่ต้องพิสูจน์ว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นเกิดจากการกระทำของบุคคลใดโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ผู้เสียหายนั้นมีหน้าที่พิสูจน์เพียงแต่ว่าตนได้รับความเสียหายจากการกระทำนั้นและผู้ใดเป็นผู้กระทำเท่านั้น ดังนั้น ภาระการพิสูจน์นั้นจึงตกอยู่ที่ฝ่ายจำเลย จำเลยนั้นมีหน้าที่พิสูจน์เพื่อให้ตนพ้นผิดว่าเกิดแต่เหตุสุดวิสัยหรือเกิดเพราะความผิดของผู้ต้องเสียหายเท่านั้น หรือพิสูจน์ให้ได้ว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นเกิดจากเหตุที่ข้อยกเว้นของกฎหมายแต่ละฉบับได้กำหนดไว้อย่างไร หากจำเลยไม่สามารถพิสูจน์เพื่อให้ตนพ้นผิดได้ จำเลยย่อมต้องรับผิด

ดังนั้น จึงเห็นได้ว่า เมื่อมีการกำหนดหลักแห่งความรับผิดของผู้ประกอบการในความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสีให้เป็นไปตามหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด ภาระการพิสูจน์จึงต้องสอดคล้องกับหลักความรับผิดดังกล่าวด้วย คือ ไม่ต้องพิจารณาว่า ผู้ที่ต้องรับผิดจะได้กระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือไม่ โดยทั่วไปแล้วผู้เสียหายจึงมีหน้าที่ที่จะต้องพิสูจน์ว่ามีความเสียหายเกิดขึ้นแก่ชีวิต ร่างกายและทรัพย์สินของผู้เสียหายอย่างไร และพิสูจน์ว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นเป็นผลมาจากการดำเนินกิจการที่เกิดจากการใช้นิวเคลียร์หรือรังสีของผู้ที่ต้องรับผิดหรือไม่เท่านั้น สำหรับผู้ที่ต้องรับผิดนั้นสามารถพิสูจน์ได้เพียงว่า ตนเข้าข้อยกเว้นความรับผิดตามที่กฎหมายบัญญัติไว้หรือไม่เท่านั้น ผู้ที่ต้องรับผิดจะพิสูจน์ว่าตนไม่ได้กระทำผิดเพื่อให้พ้นความรับผิดไม่ได้ ซึ่งหากมีการกำหนดหลักภาระการพิสูจน์เช่นนี้จะสามารถเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้เสียหายได้อย่างเป็นธรรมมากขึ้น

5.6 ผู้มีสิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน

ในกรณีการใช้สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนในกรณีความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสีนั้น ตามร่างพระราชบัญญัติพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... กำหนดบทนิยามของคำว่า “ความเสียหายสาธารณะ หมายความว่า ความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อทรัพย์สินของ

รัฐ สิ่งแวดล้อมทรัพยากรธรรมชาติ หรือที่เกิดขึ้นต่อชีวิตหรือสุขภาพของบุคคลที่มิได้เป็นผู้กระทำกิจกรรมอันต้องห้ามตามพระราชบัญญัตินี้ หรือมิได้เป็นลูกจ้างหรือผู้ปฏิบัติงานในสถานที่ซึ่งต้องได้รับใบอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้ หรือมิได้เป็นผู้รับบริการซึ่งได้รับความเสียหายโดยตรงจากการให้บริการของผู้ประกอบกิจการซึ่งต้องได้รับใบอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้"

จากคำนิยามดังกล่าวเห็นได้ว่า ผู้เสียหายที่มีสิทธิได้รับการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตามร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวนั้น ได้แก่ บุคคลที่ได้รับความเสียหายต่อชีวิต หรือสุขภาพ และบุคคลนั้นต้องมิใช่ผู้กระทำกิจกรรมอันต้องห้ามตามพระราชบัญญัติดังกล่าวด้วย นอกจากนี้จากคำนิยามดังกล่าวบัญญัติยกเว้นบุคคลที่ไม่มีสิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน ได้แก่

1) ลูกจ้างหรือผู้ปฏิบัติงานในสถานที่ซึ่งประกอบกิจการซึ่งจะต้องได้รับใบอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้

2) ผู้รับบริการซึ่งได้รับความเสียหายโดยตรงจากการให้บริการของผู้ประกอบกิจการซึ่งต้องได้รับใบอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้

ดังนั้น ในกรณีของผู้รับบริการซึ่งได้รับความเสียหายโดยตรงจากการให้บริการของผู้ประกอบการนั้น ผู้เขียนมีความเห็นว่า ในกรณีที่ผู้ป่วยมารับบริการทางการแพทย์ในโรงพยาบาลโดยมิใช่การรักษาโดยการใช้รังสีรักษา และเกิดการรั่วไหลหรือแพร่กระจายทางรังสีภายในโรงพยาบาลทำให้ผู้ป่วยได้รับรังสีด้วย ดังนี้ ผู้ป่วยก็จะไม่สามารถเรียกร้องค่าเสียหายหรือค่าสินไหมทดแทนจากผู้ที่ต้องรับผิดได้

5.7 ค่าสินไหมทดแทน

หลักการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตามกฎหมายละเมิดนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เสียหายกลับคืนสู่ฐานะเดิมเสมือนหนึ่งว่ามิได้มีการละเมิดเกิดขึ้นเลย หรือหากทำให้กลับคืนสู่สภาพเดิมไม่ได้ก็พยายามที่จะให้ใกล้เคียงกับสภาพเดิมมากที่สุด ซึ่งหลักการดังกล่าวนี้เป็นหลักสากลที่หลายประเทศยังถืออยู่ในปัจจุบัน

ค่าเสียหายนั้นถือเป็นส่วนหนึ่งของค่าสินไหมทดแทน ค่าเสียหายจึงมีจุดเริ่มต้นมาจากความเสียหายเป็นพื้นฐาน โดยถือเป็นหลักสากลว่า เมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นก็ต้องมีการชดใช้ค่าเสียหายเพื่อทดแทนนั้นๆ หากมีการแยกประเภทค่าเสียหายตามความเสียหาย สามารถแบ่งออกเป็นค่าความเสียหายที่แท้จริง (Actual damages or Special damages) และค่าเสียหายตามทางสันนิษฐานทั่วไป (General damages)

ค่าเสียหายที่แท้จริงเป็นค่าเสียหายซึ่งมีสาเหตุมาจากความเสียหายต่อสิทธิในกองทรัพย์สินหรือความเสียหายเชิงวัตถุ (Material damages) ซึ่งค่าเสียหายนี้จะสามารถกำหนดออกมาได้ว่าเป็นจำนวนเงินท่าใด เช่น ค่ารักษาพยาบาล ค่าปลงศพ ค่าขาดรายได้ เป็นต้น

ค่าเสียหายตามทางสันนิษฐานทั่วไป เป็นค่าเสียหายที่ต้องมีการสันนิษฐานว่าควรจะเป็นจำนวนเท่าใด เพราะผู้เสียหายไม่สามารถพิสูจน์ให้ศาลเห็นได้ชัด เนื่องจากว่าเป็นความเสียหายต่อสิทธินอกกองทรัพย์สิน หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ความเสียหายทางศีลธรรม (Moral damages) กฎหมายไทยและเยอรมันเรียกว่า ความเสียหายอันมิใช่ตัวเงิน (Non-pecunary loss) แต่ทางปฏิบัตินั้นศาลไทยตีความขอบข่ายความเสียหายอันมิใช่ตัวเงินในวงแคบ

สำหรับประเทศไทยนั้น การเรียกค่าเสียหายเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดให้เรียกได้เท่านั้น ความเสียหายอื่นนอกเหนือกว่านั้นย่อมไม่อาจเรียกร้องได้ทั้งนี้เพราะการตีความกฎหมายต้องตีความตามตัวอักษร[1]

ความเสียหายในคดีเกี่ยวกับความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสีนั้นมีความยุ่งยากสลับซับซ้อนมากกว่าคดีละเมิดทั่วไป กล่าวคือ ความเสียหายที่เกิดขึ้นส่งผลกระทบถึงภัยอันตรายต่อมนุษย์ในลักษณะที่รบกวนหรือมีการทำลายอย่างเฉียบพลันหรืออุบัติภัยที่รุนแรง เช่น การรั่วไหลหรือแพร่กระจายของสารโคบอลต์-60 ซึ่งเป็นอันตรายที่ส่งผลกระทบเป็นความเสียหายที่อยู่ในลักษณะรบกวนหรือทำลายสิ่งแวดล้อมด้วย โดยจะปรากฏให้เห็นในระยะยาว ผลกระทบที่เกิดจากความเสียหายเหล่านี้อาจจะสะสมอยู่ในลักษณะค่อยเป็นค่อยไป เช่น การเจ็บป่วยอันเกิดจากการสัมผัสสารกัมมันตรังสี ฯลฯ ผู้เสียหายย่อมได้รับสารกัมมันตรังสีโดยอาการจะค่อยๆ แสดงออกมาแต่จะไม่ปรากฏอาการทางกายภาพภายนอกให้เห็นได้ทันทีกว่าจะแสดงความเจ็บป่วยของอาการออกมาจนทราบสาเหตุนั้นจะต้องใช้ระยะเวลานาน ซึ่งจะเป็นจุดใดจุดหนึ่งของระยะเวลาใดไม่สามารถกำหนดล่วงหน้าได้แน่นอนว่านานเท่าใด นอกจากนี้ผลกระทบต่อความเสียหายต่อบุคคลในคดียังพบว่ามีอาการของการสะสมศักยภาพแห่งความเสี่ยงภัยอีก เพราะถึงแม้ว่าโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยงภัยขึ้นมาแต่ละเหตุการณ์อาจมีอยู่น้อยที่จะก่อความเสียหาย หรือแม้มีการควบคุมความปลอดภัยแล้ว แต่ความเสี่ยงภัยดังกล่าวย่อมเกิดขึ้นได้และมีอยู่ตลอดเวลา และเมื่อเกิดขึ้นแล้วภาวะความเสี่ยงภัยยังคงมีการดำเนินการตามปกติต่อไป ลักษณะของความเสียหายในคดีที่เกิดจากความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสีจึงแตกต่างจากคดีละเมิดทั่วไปและยากต่อการพิสูจน์ทราบแหล่งที่มาของการกระทำว่ามาจากแหล่งใด

การใช้สิทธิเรียกร้องเพื่อการเยียวยาความเสียหายทางศาลต้องอาศัยหลักกฎหมายละเมิดทั่วไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้บังคับ เนื่องจากหลักการเยียวยาความเสียหาย

---

[1] สุมาลี วงษ์วิทิต. (2544). **กฎหมายว่าด้วยละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลาภมิควรได้.** หน้า 232-234.

ตามกฎหมายดังกล่าวในกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับนิวเคลียร์และสารกัมมันตรังสีไม่ได้บัญญัติหลักเกณฑ์ในการกำหนดค่าเสียหายไว้เป็นการเฉพาะ อย่างไรก็ตาม การกำหนดค่าเสียหายดังกล่าวอาจมีได้ทั้งความเสียหายที่กำหนดและคำนวณเป็นตัวเงินได้ และความเสียหายอย่างอื่นที่ไม่ใช่ตัวเงิน เช่น การกระทำให้เกิดเดือดร้อนรำคาญต่างๆ ที่ผู้เสียหายอาจร้องขอให้ศาลมีคำสั่งระงับ หรือให้หยุดกระทำการหรือการกระทำการอย่างใดๆ เพื่อยังความเสียหายให้หมดสิ้นไปเกี่ยวกับการทำให้แพร่กระจายหรือรั่วไหลของสารกัมมันตรังสีแทนการเรียกค่าเสียหายที่เป็นตัวเงินได้

5.7.1 ค่าสินไหมทดแทนสำหรับความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงิน

การชดใช้ค่าสินไหมทดแทนมีทั้งค่าสินไหมทดแทนสำหรับความเสียหายที่เป็นตัวเงินและสำหรับความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงิน แต่ค่าสินไหมทดแทนสำหรับความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงินนั้นมีข้อจำกัดในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เสียหาย ผู้เขียนจึงขอศึกษาในส่วนของประเภทค่าสินไหมทดแทนในกรณีที่ผู้เสียหายได้รับความเสียหายแก่ชีวิต และความเสียหายแก่ร่างกายและอนามัย

1) ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายแก่ชีวิต

ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายแก่ชีวิตที่ผู้เสียหายมีสิทธิเรียกร้องได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ได้แก่

(1) ค่าปลงศพและค่าใช้จ่ายอันจำเป็นอย่างอื่นๆ ในการปลงศพ ตามมาตรา 443 วรรคหนึ่ง

(2) ค่าขาดไร้อุปการะตามกฎหมาย ตามมาตรา 443 วรรคสาม

(3) ค่ารักษาพยาบาลก่อนตาย ตามมาตรา 443 วรรคสอง

(4) ค่าขาดประโยชน์ทำมาหาได้ก่อนตาย ตามมาตรา 443 วรรคสอง

(5) ค่าขาดแรงงานในครัวเรือนและค่าขาดแรงงานในอุตสาหกรรมของบุคคลภายนอก ตามมาตรา 445

2) ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายแก่ร่างกายหรืออนามัย

ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายแก่ร่างกายหรืออนามัยที่ผู้เสียหายมีสิทธิเรียกร้องได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ได้แก่

(1) ค่าใช้จ่ายอันตนต้องเสียไป ตามมาตรา 444 วรรคหนึ่ง

(2) ค่าเสียหายเพื่อการเสียความสามารถประกอบการงาน ตามมาตรา 444 วรรคหนึ่ง

(3) ค่าขาดแรงงานในครัวเรือนและค่าขาดแรงงานในอุตสาหกรรมของบุคคลภายนอก ตามมาตรา 445

(4) ค่าความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงิน ตามมาตรา 446

จึงเห็นได้ว่า เมื่อมีการกระทำละเมิดเกิดขึ้นก็ย่อมมีความเสียหายเกิดขึ้น ผู้กระทำละเมิดต้องเป็นผู้รับผิดชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ผู้ได้รับความเสียหาย อย่างไรก็ดีความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นมิใช่จะมีแต่เฉพาะความเสียหายที่เป็นตัวเงินเท่านั้น ผู้เสียหายยังได้รับความเสียหายอันมิใช่ตัวเงินด้วย เช่น ความเจ็บปวดทนทุกข์ทรมาน ความทุพพลภาพ และความเสียหายทางจิตใจ อันเป็นผลมาจากการถูกกระทำละเมิด ดังนั้น ผู้เสียหายจึงสามารถที่จะเรียกค่าเสียหายในส่วนนี้ได้ด้วย

ในกรณีที่ผู้เสียหายได้รับความเสียหายแก่ชีวิตนั้น กฎหมายมิได้ให้สิทธิในการเรียกค่าเสียหายทางศีลธรรมซึ่งเป็นความเสียหายอันมิใช่ตัวเงิน ถึงแม้ว่าบทบัญญัติมาตรา 446 จะกล่าวถึงค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงิน แต่จำกัดเฉพาะในกรณีที่ผู้กระทำละเมิดทำให้ผู้เสียหายได้รับความเสียหายแก่ร่างกายหรืออนามัยหรือกรณีทำให้เสียเสรีภาพเท่านั้น

ความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงิน ได้ถูกบัญญัติไว้ในมาตรา 446 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งบัญญัติว่า

"ในกรณีทำให้เขาเสียหายแก่ร่างกายหรืออนามัยก็ดี ในกรณีทำให้เขาเสียเสรีภาพก็ดี ผู้ต้องเสียหายจะเรียกร้องเอาค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงินด้วยอีกก็ได้ สิทธิเรียกร้องอันนี้ไม่โอนกันได้และไม่ตกสืบไปถึงทายาท เว้นแต่สิทธินั้นจะได้รับสภาพกันไว้โดยสัญญาหรือได้เริ่มฟ้องคดีตามสิทธินั้นแล้ว

อนึ่ง หญิงที่ต้องเสียหายเพราะผู้ใดทำผิดอาญาเป็นทุรศีลธรรมแก่ตนก็ย่อมมีสิทธิเรียกร้องทำนองเดียวกันนี้"

ซึ่งเห็นได้ว่า ตามมาตรา 446 บัญญัติให้เรียกค่าสินไหมทดแทนกันได้ จำกัดเฉพาะเป็นความเสียหายแก่ร่างกาย อนามัย หรือทำให้เสียเสรีภาพ หญิงที่ต้องเสียหายเพราะผู้ใดทำผิดอาญาเป็นทุรศีลธรรมแก่ตนเท่านั้น แต่มิได้บัญญัติรับรองให้สามารถเรียกค่าสินไหมทดแทนสำหรับความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงินไว้ในกรณีที่ผู้เสียหายถูกกระทำละเมิดต่อชีวิต อีกทั้งสิทธิในการเรียกค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงินนั้นเป็นสิทธิเฉพาะตัวไม่สามารถโอนให้แก่บุคคลอื่นหรือเป็นมรดกตกทอดแก่ทายาทได้ เว้นแต่จะมีการทำสัญญารับสภาพหนี้กันไว้หรือผู้เสียหายได้ฟ้องคดีไว้แล้วเท่านั้น

จึงเห็นได้ว่า ขอบเขตในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนสำหรับความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงินนั้น มีค่อนข้างจำกัด กล่าวคือ

ประการแรก หากผู้เสียหายได้รับความเสียหายแก่ชีวิตทันที ผู้เสียหายหรือทายาทย่อมไม่สามารถเรียกค่าสินไหมทดแทนประเภทนี้ได้

ประการที่สอง ในกรณีที่ผู้เสียหายได้รับความเสียหายแก่ร่างกายหรืออนามัยแม้ว่าบทบัญญัติมาตรา 446 กำหนดให้สามารถเรียกค่าสินไหมทดแทนสำหรับความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงินได้ แต่หากผู้เสียหายได้เสียชีวิตก่อนมีการทำสัญญารับสภาพหรือก่อนฟ้องคดีทายาทของผู้เสียหายก็ไม่สามารถใช้สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนในกรณีนี้ได้เช่นกัน

ในทางปฏิบัติ ศาลไทยวินิจฉัยความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงิน หมายถึงเฉพาะความเจ็บปวดทุกข์ทรมาน ใบหน้าเสียโฉม เสียอวัยวะจนทุพพลภาพ ค่าเสื่อมสุขภาพอนามัย ซึ่งเป็นความเสียหายเกี่ยวกับร่างกาย อนามัยและเสรีภาพเท่านั้น สำหรับส่วนที่เกี่ยวกับความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สิน เช่น ความทุกข์ทรมานทางจิตใจ ความผูกพันรักใคร่และความเสียดายในทรัพย์สินที่ถูกทำให้เสียหายนั้น ศาลไทยยังไม่วินิจฉัยให้ได้รับชดใช้ค่าเสียหายอันมิใช่ตัวเงินดังกล่าวได้

ทั้งนี้ ในปัจจุบันประเทศไทยได้มีการนำหลักการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนสำหรับความเสียหายอันมิใช่ตัวเงิน คือ พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 11 (1) บัญญัติว่า

"นอกจากค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิดตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ศาลมีอำนาจกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้ด้วย

1) ค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจอันเป็นผลเนื่องมาจากความเสียหายต่อร่างกายสุขภาพ หรืออนามัยของผู้เสียหาย และหากผู้เสียหายถึงแก่ความตาย สามี ภริยา บุพการี หรือผู้สืบสันดานของบุคคลนั้นชอบที่จะได้รับค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจ..."

จากบทบัญญัติตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 เห็นได้ว่า กฎหมายดังกล่าวมุ่งให้มีการเยียวยาความเสียหายต่อจิตใจแต่จำกัดเฉพาะความเสียหายต่อร่างกายสุขภาพหรืออนามัยของผู้เสียหาย และสิทธิการเรียกค่าเสียหายประเภทนี้สามารถเป็นมรดกให้แก่ทายาทที่จะสามารถเรียกค่าเสียหายดังกล่าวได้หากผู้เสียหายถึงแก่ความตาย

ตามกฎหมายดังกล่าวนี้นอกจากศาลจะสั่งให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบต่อค่าสินไหมทดแทนค่าเสียหายที่เกิดขึ้นกับผู้บริโภคตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยเรื่องละเมิดแล้ว ในกฎหมายฉบับนี้ศาลอาจจะกำหนดค่าสินไหมทดแทนหรือค่าเสียหายเพิ่มเติมให้มากขึ้นให้กับผู้บริโภคที่เสียหายได้อีก หากความเสียหายนั้นเป็นความเสียหายต่อจิตใจอันเป็นผลเนื่องมาจากความเสียหายทางด้านร่างกาย สุขภาพอนามัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเสียหายที่เกิดขึ้นกับจิตใจของผู้บริโภคนั้นไม่ว่าจะเป็นความเจ็บปวด ความทุกข์ทรมาน ความหวาดกลัว ความวิตกกังวล ความเศร้าโศกเสียใจ ความอับอาย หรือความเสียหายต่อจิตใจอย่างอื่นที่มีลักษณะ

ทำนองเดียวกัน ความเสียหายทางจิตใจนี้ยังไม่เคยมีกฎหมายฉบับใดในอดีตที่จะกำหนดความเสียหายประเภทนี้ไว้เท่ากับกฎหมายฉบับนี้

ดังนี้ เมื่อพิจารณาถึงความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสีแล้ว เห็นได้ว่าผลกระทบหรือความเสียหายได้รับย่อมมีความเสียหายทางจิตใจด้วย ดังนั้น หากผู้เสียหายได้รับความเสียหายอันมิใช่ตัวเงินแล้ว เช่น ได้รับความทุกข์ทรมานทางจิตใจ ความผูกพันรักใคร่ในตัวบุคคลในครอบครอบที่จะต้องเสียชีวิตในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ฯลฯ ย่อมจะก่อให้เกิดความเป็นธรรมได้มากขึ้น ดังนั้น จึงควรมีการแก้ไขกฎหมายให้ครอบคลุมถึงการเยียวยาความเสียหายในส่วนนี้ให้แก่ผู้เสียหายด้วย

5.7.2 ค่าเสียหายเชิงลงโทษ

ค่าเสียหายเชิงลงโทษ (Punitive damages) เป็นค่าเสียหายที่กลุ่มประเทศคอมมอนลอว์ใช้โดยเฉพาะ เพราะถือว่าการกระทำละเมิดเป็นความผิดสมควรได้รับการลงโทษให้เข็ดหลาบ และยังควรต้องมีหน้าที่ในการชดใช้ค่าเสียหายให้ผู้เสียหายด้วย มีผลให้ค่าเสียหายในลักษณะเช่นนี้สูงกว่าความเสียหายที่แท้จริง ซึ่งค่าเสียหายเชิงลงโทษเป็นค่าเสียหายที่เพิ่มเติมขึ้นนอกเหนือจากค่าสินไหมทดแทนความเสียหายธรรมดาที่กำหนดให้ผู้ละเมิดต้องใช้ให้แก่ผู้เสียหายที่ถูกกระทำละเมิดเพื่อตอบแทนความรุนแรงแห่งพฤติการณ์ของการกระทำละเมิดนั่นเอง ดังนั้น เห็นได้ว่าค่าเสียหายทางละเมิดของระบบกฎหมายคอมมอนลอว์จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนและเพื่อลงโทษผู้กระทำละเมิดด้วย

ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช ได้อธิบายความหมายคำว่า “Punitive Damages” หรือ “Exemplary Damages” ว่า “เป็นค่าเสียหายในเชิงลงโทษ กล่าวคือ เมื่อมีการละเมิดสิทธิโดยผู้ทำละเมิดรู้อยู่ว่าการกระทำของตนเป็นผิด แต่ยังขืนใจทำละเมิดโดยโอหังบังอาจ ไม่เกรงกลัวกฎหมายของบ้านเมืองและไม่เหลียวแลเคารพสิทธิของผู้อื่นเช่นนี้แล้ว ศาลอาจจะกำหนดค่าเสียหายให้เป็นพิเศษนอกจากที่โจทก์ได้รับตามความเป็นจริง”

ทั้งนี้ การกำหนดจำนวนค่าเสียหายเชิงลงโทษนั้น ฝ่ายโจทก์ก็ไม่จำต้องพิสูจน์ถึงจำนวนของความเสียหายที่ตนได้รับเพราะศาลจะเป็นผู้กำหนดเองตามความเหมาะสมโดยคำนึงถึงลักษณะความร้ายแรงแห่งละเมิด สภาพและปริมาณความเสียหายที่โจทก์ได้รับตลอดจนฐานะทางเศรษฐกิจของจำเลยประกอบกัน

เมื่อเปรียบเทียบกับระบบกฎหมายซีวิลลอว์แล้วพบว่าไม่สามารถนำหลักหลักการกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษมาปรับใช้เกิดขึ้นได้เลย เพราะในระบบกฎหมายที่ใช้ประมวลกฎหมาย เป็นระบบที่ได้รับอิทธิพลมาจากกฎหมายโรมันซึ่งมีพื้นฐานมาจากเรื่องหนี้ (Obligation) แต่ค่าเสียหายเชิงลงโทษ (Punitive Damages) นั้น มิได้มีพัฒนาการมาจากเรื่องหนี้แต่อย่างใด เมื่อยัง

ไม่มีหนี้เกิดขึ้น ดังนั้น จึงไม่อาจนำหลักการกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษ (Punitive Damages) มาใช้ในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนในระบบกฎหมายของไทยแต่อย่างใด เพราะระบบกฎหมายของไทยเป็นระบบกฎหมายที่ใช้ประมวลกฎหมาย และการกำหนดค่าสินไหมทดแทนยังคงยึดโยงมาจากกฎหมายโรมันในเรื่องหนี้ การปรับใช้กฎหมายควรจะยึดหลักนิติวิธีตามแบบของซีวิลลอว์

อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันประเทศไทยมีการนำหลัก "ค่าเสียหายเชิงลงโทษ" (Punitive damages) มาบัญญัติไว้ในกฎหมายจำนวน 4 ฉบับ โดยมีบทบัญญัติที่ให้อำนาจแก่ศาลในการให้ค่าเสียเชิงลงโทษได้ คือ

1) พระราชบัญญัติความลับทางการค้า พ.ศ. 2545

มาตรา 13 บัญญัติว่า "ในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเมื่อมีการฟ้องคดีตามมาตรา 8 (2) ศาลมีอำนาจกำหนดตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

(1) นอกจากกำหนดค่าสินไหมทดแทนเฉพาะในความเสียหายที่เกิดขึ้นอย่างแท้จริง ศาลอาจมีคำสั่งให้ผู้ละเมิดสิทธิในความลับทางการค้าคืนผลประโยชน์ที่ได้จากหรือเนื่องจากการละเมิดโดยคิดรวมเข้าไปในค่าสินไหมทดแทนได้

(2) ในกรณีที่ไม่อาจกำหนดค่าสินไหมทดแทนตาม (1) ได้ให้ศาลกำหนดค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้ควบคุมความลับทางการค้าตามจำนวนที่ศาลเห็นสมควร

(3) ในกรณีที่ปรากฏหลักฐานชัดแจ้งว่าการละเมิดสิทธิในความลับทางการค้าเป็นการกระทำโดยจงใจ หรือกลั่นแกล้ง เพื่อให้ความลับทางการค้าดังกล่าวสิ้นสภาพการเป็นความลับทางการค้า ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ละเมิดจ่ายค่าสินไหมทดแทนเพื่อเป็นการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนที่ศาลกำหนดตาม (1) หรือ (2) ได้แต่ต้องไม่เกินสองเท่าของค่าสินไหมทดแทนตาม (1) หรือ (2)"

บทบัญญัติของพระราชบัญญัติความลับทางการค้า พ.ศ. 2545 มุ่งเยียวยาความเสียหายเฉพาะในกรณีที่มีการละเมิดความลับทางการค้าในทางอุตสาหกรรมและธุรกิจเท่านั้น จึงไม่อาจนำมาใช้บังคับได้กับกรณีของการกระทำละเมิดในลักษณะอื่นๆ ได้

2) พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550

มาตรา 16 บัญญัติว่า "คนพิการที่ได้รับหรือจะได้รับความเสียหายจากการกระทำในลักษณะที่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการตามมาตรา 15 มีสิทธิร้องขอต่อคณะกรรมการให้มีคำสั่งเพิกถอนการกระทำหรือห้ามมิให้กระทำการนั้นได้ คำสั่งของคณะกรรมการให้เป็นที่สุด

การร้องขอตามวรรคหนึ่ง ไม่เป็นการตัดสิทธิผู้ร้องในอันที่จะฟ้องเรียกค่าเสียหายฐานละเมิดต่อศาลที่มีเขตอำนาจ โดยให้ศาลมีอำนาจกำหนดค่าเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงินให้แก่คนพิการที่ถูกเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมได้ และหากการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการ

นั้นเป็นการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ศาลจะกำหนดค่าเสียหายในเชิงลงโทษให้แก่คนพิการไม่เกินสี่เท่าของค่าเสียหายที่แท้จริงด้วยก็ได้

หลักเกณฑ์และวิธีการในการร้องขอ และการวินิจฉัยตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด”

บทบัญญัติของพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 มุ่งคุ้มครองคนพิการเพื่อมิให้มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมเพราะเหตุสภาพทางกายหรือสุขภาพ รวมทั้งให้คนพิการมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะและความช่วยเหลืออื่นจากรัฐ ตลอดจนให้รัฐต้องสงเคราะห์คนพิการให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้ โดยกฎหมายฉบับนี้มีการกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษโดยมีเพดานขั้นสูงให้ศาลกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษไม่เกินสี่เท่าของค่าเสียหายที่แท้จริง

3) พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

มาตรา 42 บัญญัติว่า “ถ้าการกระทำที่ถูกฟ้องร้องเกิดจากการที่ผู้ประกอบธุรกิจกระทำโดยเจตนาเอาเปรียบผู้บริโภคโดยไม่เป็นธรรมหรือจงใจให้ผู้บริโภคได้รับความเสียหายหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงไม่นำพาต่อความเสียหายที่จะเกิดแก่ผู้บริโภคหรือกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนต่อความรับผิดชอบในฐานะผู้มีอาชีพหรือธุรกิจอันย่อมเป็นที่ไว้วางใจของประชาชน เมื่อศาลมีคำพิพากษาให้ผู้ประกอบธุรกิจชดใช้ค่าเสียหายแก่ผู้บริโภค ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจจ่ายค่าเสียหายเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนดได้ตามที่เห็นสมควร ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงพฤติการณ์ต่าง ๆ เช่น ความเสียหายที่ผู้บริโภคได้รับ ผลประโยชน์ที่ผู้ประกอบธุรกิจได้รับ สถานะทางการเงินของผู้ประกอบธุรกิจ การที่ผู้ประกอบธุรกิจได้บรรเทาความเสียหายที่เกิดขึ้น ตลอดจนการที่ผู้บริโภคมีส่วนในการก่อให้เกิดความเสียหายด้วย

การกำหนดค่าเสียหายเพื่อการลงโทษตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลมีอำนาจกำหนดได้ไม่เกินสองเท่าของค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนด แต่ถ้าค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนดมีจำนวนเงินไม่เกินห้าหมื่นบาท ให้ศาลอำนาจกำหนดค่าเสียหายเพื่อการลงโทษได้ไม่เกินห้าเท่าของค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนด”

บทบัญญัติของพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มีเจตนารมณ์ที่จะคุ้มครองผู้บริโภคจากการบริโภค เนื่องจากมีการนำความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาใช้ในการผลิตสินค้าและบริการมากขึ้นในขณะที่ผู้บริโภคส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ในเรื่องของคุณภาพสินค้าหรือบริการตลอดจนเทคนิคการตลาดของผู้ประกอบธุรกิจ ทั้งยังขาดอำนาจต่อรองในการเข้าทำสัญญาเพื่อให้ได้มาซึ่งสินค้าหรือบริการ ทำให้ผู้บริโภคถูกเอารัดเอาเปรียบอยู่เสมอ นอกจากนี้เมื่อเกิดข้อพิพาทขึ้น กระบวนการในการเรียกร้องค่าเสียหายต้องใช้เวลานานและสร้างความยุ่งยาก

ให้แก่ผู้บริโภคที่จะต้องพิสูจน์ถึงข้อเท็จจริงต่างๆ ซึ่งไม่อยู่ในความรู้เห็นของตนเอง อีกทั้งต้องเสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีสูง

พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 กำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษไว้ 2 ระดับ คือ

(1) ถ้าค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนดมีจำนวนเงินไม่เกินห้าหมื่นบาท ให้ศาลมีอำนาจกำหนดค่าเสียหายเพื่อการลงโทษได้ไม่เกินห้าเท่าของค่าเสียหายที่แท้จริง

(2) ถ้าค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนดมีจำนวนเงินเกินห้าหมื่นบาท ศาลมีอำนาจกำหนดได้ไม่เกินสองเท่าของค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนด

4) พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 มาตรา 11 บัญญัติว่า “นอกจากค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิดตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ศาลมีอำนาจกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้ด้วย

(1) ค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจอันเป็นผลเนื่องมาจากความเสียหายต่อร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัยของผู้เสียหาย และหากผู้เสียหายถึงแก่ความตาย สามี ภริยา บุพการี หรือผู้สืบสันดานของบุคคลนั้นชอบที่จะได้รับค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจ

(2) หากข้อเท็จจริงปรากฏว่าผู้ประกอบการได้ผลิต นำเข้า หรือขายสินค้าโดยรู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หรือมิได้รู้เพราะความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง หรือเมื่อรู้ว่าสินค้าไม่ปลอดภัยภายหลังจากการผลิต นำเข้า หรือขายสินค้านั้นแล้วไม่ดำเนินการใดๆ ตามสมควร เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหาย ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบการจ่ายค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริงที่ศาลกำหนดได้ตามที่เห็นสมควร แต่ไม่เกินสองเท่าของค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริงนั้น ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงพฤติการณ์ต่างๆ เช่น ความร้ายแรงของความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับ การที่ผู้ประกอบการรู้ถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้า ระยะเวลาที่ผู้ประกอบการปกปิดความไม่ปลอดภัยของสินค้า การดำเนินการของผู้ประกอบการเมื่อทราบว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ผลประโยชน์ที่ผู้ประกอบการได้รับ สถานะทางการเงินของผู้ประกอบการ การที่ผู้ประกอบการได้บรรเทาความเสียหายที่เกิดขึ้น ตลอดจนการที่ผู้เสียหายมีส่วนในการก่อให้เกิดความเสียหายด้วย”

เห็นได้ว่า ตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มุ่งให้มีการเยียวยาความเสียหายเฉพาะกรณีสินค้าไม่ปลอดภัยเท่านั้น หากเกิดการกระทำละเมิดในกรณีอื่นๆ จึงไม่สามารถนำพระราชบัญญัติฉบับนี้มาปรับใช้ได้เช่นเดียวกัน

ดังนั้น หากมีการนำหลักการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษหรือค่าเสียหายในเชิงลงโทษ (Punitive Damages) มาใช้กับกรณีการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนในกรณีเกิดความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสีย่อมจะก่อให้เกิดความเป็นธรรมกับผู้เสียหาย และเป็นการกระตุ้นให้ผู้ประกอบการใช้ความระมัดระวังมากยิ่งขึ้นในการใช้ประโยชน์จากพลังงานนิวเคลียร์หรือวัสดุกัมมันตรังสี ทั้งนี้ การนำหลักการดังกล่าวมาบัญญัติเป็นลายลักษณ์อักษรนั้นย่อมจะก่อให้เกิดแนวทางที่ชัดเจนและเป็นบรรทัดฐานเดียวกันในการใช้อำนาจหรือดุลพินิจของศาลในการกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษ

5.7.3 ค่าใช้จ่ายในการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม

การใช้ประโยชน์จากพลังงานนิวเคลียร์หรือวัสดุกัมมันตรังสีนั้น สามารถส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมได้ โดยมีการพิจารณาเป็นสามประเด็นสำคัญ ดังนี้

1) มลพิษทางอากาศ โดยก๊าซที่ปล่อยออกมาจากโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ ได้แก่ ไอน้ำจากหอระบายความร้อน การระบายอากาศจากอาคารที่ไม่ใช่ส่วนของสารกัมมันตรังสี ก๊าซจากเครื่องกำเนิดไฟฟ้าดีเซล ไอน้ำและก๊าซจากระบบไอน้ำหลัก ก๊าซจากระบบกรองสารกัมมันตรังสี

ก๊าซที่เกิดจากโรงไฟฟ้านิวเคลียร์จะถูกตรวจสอบระดับรังสีก่อนปล่อยสู่แหล่งภายนอก ถ้าพบว่ายังมีปริมาณรังสีสูงเกินกว่าสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่จะถูกกักและจัดการโดยระบบจนกว่าจะมีระดับรังสีปกติ

2) มลพิษทางน้ำ โรงไฟฟ้านิวเคลียร์บางแห่งจะอาศัยแหล่งน้ำที่เหมาะสมเป็นแหล่งระบายความร้อนอันเกิดจากการผลิตไฟฟ้า แหล่งที่เหมาะสมจะหมายถึงแหล่งน้ำที่มีการไหลต่อหน่วยเวลาในปริมาณสูง หรือแหล่งน้ำที่มีบริเวณกว้างใหญ่ เช่น ทะเล ทะเลสาบ แม่น้ำ เป็นต้น

อย่างไรก็ตามการปล่อยน้ำจากโรงไฟฟ้าสู่แหล่งน้ำซึ่งมาจากระบบระบายความร้อนจะต้องพิจารณาปริมาณความร้อนที่ปล่อยออกว่าจะไม่ส่งผลกระทบในทางลบต่อสภาพนิเวศน์ของสิ่งแวดล้อมในบริเวณนั้น รวมทั้งสารกัมมันตรังสีที่อาจปนเปื้อนจากระบบผลิตไอน้ำจะถูกกักและจัดการก่อนระบายออกสู่แหล่งน้ำ

3) สารกัมมันตรังสีที่เป็นของแข็ง เป็นสารที่เหลือใช้จากปฏิกิริยานิวเคลียร์ซึ่งยากต่อการเก็บรักษาและกำจัด แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ กากกัมมันตรังสีทั่วไปและกากเชื้อเพลิงใช้แล้ว

กากกัมมันตรังสีทั่วไปเป็นกากที่มีระดับรังสีต่ำ สลายตัวได้เร็ว สามารถจัดเก็บไว้ในโรงไฟฟ้า โดยปล่อยให้สลายตัวเองตามธรรมชาติ หรือนำมาผสมกับปูนซิเมนต์หรือยางมะตอยให้อยู่ในรูปของแข็ง แล้วบรรจุภาชนะปิดผนึกแน่นที่ทนต่อการกัดกร่อนนำไปฝังไว้ใต้ดิน เพื่อป้องกันการรั่วไหลสู่สิ่งแวดล้อมก่อนสลายตัว

กากเชื้อเพลิงใช้แล้วเป็นกากที่มีระดับรังสีสูงต้องทิ้งไว้ระยะเวลานานจึงจะสลายตัว สามารถเก็บไว้ในบ่อน้ำภายในโรงไฟฟ้าโดยไม่ต้องเคลื่อนย้ายหรือนำไปเก็บที่แหล่งใหม่แท่งเชื้อเพลิงใช้แล้วจะมีกากกัมมันตรังสีที่แท้จริงประมาณร้อยละ 3 ส่วนที่เหลือใช้ส่วนใหญ่เป็นยูเรเนียม พลูโตเนียมที่สามารถนำมาใช้ใหม่ได้อีก วิธีการกำจัดกากกัมมันตรังสีโดยการผสมกับสารประกอบชื่อ บอโรซิลิเคท (Borosilicate) บรรจุในถังหุ้มด้วยวัสดุกั้นรังสีหลายชั้นฝังในชั้นหินแข็งลึกกว่า 500 เมตร ในปัจจุบันประเทศสหรัฐอเมริกาและยุโรปได้พัฒนาการเร่งการสลายตัวของกากกัมมันตรังสีโดยการนำกากกลับเข้าเครื่องปฏิกรณ์หรือเครื่องเร่งอนุภาคอีกครั้งหนึ่ง เพื่อเร่งการสลายตัวให้เร็วขึ้น

การออกแบบที่เก็บกักสารกัมมันตรังสีนั้นคำนวณว่ามีความคงทนและอายุการใช้งานนานกว่าหมื่นปี ซึ่งคาดหมายว่าเมื่อถึงขณะนั้นสารกัมมันตรังสีที่เก็บกักในรูปแบบที่รัดกุมจะมีระดับรังสีไม่ต่างจากระดับรังสีในธรรมชาติ

ทั้งนี้ แม้ว่าจะมีการควบคุมการใช้ประโยชน์จากพลังงานนิวเคลียร์หรือวัสดุกัมมันตรังสีแล้วก็ตาม แต่หากผู้ประกอบการมิได้ดำเนินการให้ถูกต้องปลอดภัยย่อมเกิดการรั่วไหลหรือแพร่กระจายอันส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ทำให้ประชาชนในชุมชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณใกล้เคียงได้รับความเดือดร้อนเสียหาย ดังนั้น จึงควรมีการกำหนดให้ผู้ที่ต้องรับผิดรับผิดในค่าใช้จ่ายในการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมด้วย

5.8 การจำกัดจำนวนความรับผิด

การจำกัดจำนวนความรับผิดของผู้ประกอบการในกรณีความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์ตามอนุสัญญาระหว่างประเทศนั้น มีบทบัญญัติจำกัดจำนวนความรับผิดไว้เพื่อให้ผู้ประกอบการสามารถจำกัดจำนวนวงเงินมิให้มากเกินไป มิฉะนั้นผู้ประกอบการจะไม่สามารถควบคุมค่าใช้จ่ายในส่วนนี้ได้

อย่างไรก็ตาม ร่างพระราชบัญญัติพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... มาตรา 20/1 บัญญัติให้ผู้ที่ต้องรับผิดนั้นจะต้องรับผิดในความเสียหายตามจำนวนวงเงินของความรับผิดที่ประกาศโดยคณะกรรมการ ซึ่งผู้เขียนมีความเห็นว่า หากความเสียหายที่เกิดขึ้นมีมูลค่ามากเกินกว่าจำนวนวงเงินของความรับผิดที่คณะกรรมพลังงานปรมาณูเพื่อสันติกำหนด จะทำให้ผู้เสียหายไม่ได้รับการชดเชยอย่างเป็นธรรมและเหมาะสม

ดังนั้น จึงควรมีการกำหนดรูปแบบการชดเชยความเสียหายให้แก่ผู้เสียหายในรูปแบบอื่นๆ เช่น การจัดตั้งกองทุนสำหรับผู้ประสบภัยจากความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสีเพื่อชดเชยความเสียหายให้แก่ผู้ที่ได้รับความเสียหาย ทั้งนี้ หากมีการนำหลักการดังกล่าวมาใช้ผู้

ได้รับความเสียหายก็จะได้รับการชดใช้ความเสียหายในเบื้องต้นได้ทันท่วงทีโดยไม่ต้องรอผลจากการดำเนินคดี เนื่องจากบางครั้งอาจต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินคดีนาน และเป็นการช่วยป้องกันให้ผู้ประกอบการเกิดความระมัดระวังมากขึ้น ซึ่งต้องมีการศึกษาเพื่อกำหนดรายละเอียดและรูปแบบที่เหมาะสมต่อไป

5.9 หลักประกัน

สำหรับในประเด็นการกำหนดหลักประกัน คือ กำหนดให้ผู้ประกอบกิจการจะต้องดำเนินการจัดหาหลักประกันสำหรับความรับผิดของผู้ประกอบการ ซึ่งตามร่างพระราชบัญญัติพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... มาตรา 13/4 บัญญัติว่า

"ผู้รับใบอนุญาตตามมาตรา 12 มาตรา 12/1 หรือมาตรา 13 ต้องเอาประกันภัยสำหรับความเสียหายสาธารณะ ทั้งนี้เป็นไปตามที่คณะกรรมการกำหนด

วงเงินที่ผู้รับใบอนุญาตตามวรรคหนึ่งต้องเอาประกันภัยให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการกำหนด ทั้งนี้ คณะกรรมการจะกำหนดวงเงินที่ต้องเอาประกันภัยเกินร้อยละสิบของมูลค่าการลงทุนที่ผู้ประกอบกิจการตามใบอนุญาตได้ลงทุนในปีนั้นไม่ได้"

จากบทบัญญัติของร่างมาตราดังกล่าวนั้น ผู้เขียนเห็นว่า เป็นคนละกรณีกับการจำกัดจำนวนวงเงินความรับผิด เนื่องจากตามร่างมาตรา 13/4 เป็นบทบัญญัติที่บังคับให้ผู้ประกอบกิจการจะต้องทำประกันภัยเพื่อเป็นการประกันความรับผิดของผู้ประกอบกิจการ แต่การที่วรรคสองของร่างมาตราดังกล่าวกำหนดเพดานขั้นสูงของวงเงินที่ผู้ประกอบกิจการจะต้องเอาประกันภัยนั้น ผู้เขียนมีข้อสังเกตว่า ไม่ควรมีการกำหนดอัตราเพดานขั้นสูงไว้ในกฎหมายระดับพระราชบัญญัติ เนื่องจากหากมีการแก้ไขอัตราดังกล่าวต้องดำเนินการแก้ไขโดยกฎหมายระดับพระราชบัญญัติด้วยกัน ซึ่งอาจต้องใช้เวลานานกว่าจะมีการประกาศใช้ได้

5.10 การสงวนสิทธิการขอแก้ไขคำพิพากษาศาล

จากการศึกษาพบว่า บทบัญญัติตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 444 วรรคสอง ศาลสามารถสงวนสิทธิที่จะแก้ไขคำพิพากษาศาลได้ หากปรากฏว่าในขณะที่ศาลพิพากษาคดีนั้น ไม่สามารถทราบความเสียหายว่ามีแท้จริงเพียงใด แต่ศาลสามารถสงวนสิทธิที่จะแก้ไขคำพิพากษาไว้ได้เพียงภายในระยะเวลาสองปีนับจากวันที่ศาลพิพากษา

ในกรณีความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสีนั้น มีความเสียหายบางลักษณะที่ผู้เสียหายไม่อาจหยั่งรู้ค่าเสียหายที่ตนได้รับความเสียหายจากการทำละเมิดได้ว่าเป็นเท่าใด เช่น ความเสียหายที่เกิดจากการได้รับสารกัมมันตรังสีที่สะสมอยู่ในร่างกายหรือกระแสเลือดของ

ผู้เสียหาย ซึ่งผู้เสียหายไม่อาจหยั่งรู้ค่าเสียหายได้ว่าความเสียหายที่ตนได้รับจะประมาณการเป็นค่าเสียหายได้เท่าใด นอกเสียจากจะต้องได้รับการตรวจอาการจากแพทย์เสียก่อน จึงจะสามารถหยั่งทราบความเสียหายและค่าใช้จ่ายได้ ความเสียหายในลักษณะเช่นนี้ เป็นข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นได้ในความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสี และความเสียหายเช่นนี้เป็นความเสียหายที่ไม่อาจหยั่งรู้ได้ในขณะกระทำละเมิด และแม้ว่าศาลจะพิพากษาสงวนสิทธิเพื่อแก้ไขคำพิพากษาไว้ภายในระยะเวลา 2 ปีก็ตาม แต่ระยะเวลา 2 ปีดังกล่าวอาจไม่เพียงพอและเหมาะสมได้ เพราะสภาพของความเสียหายที่ไม่ปรากฏอาการดังกล่าวนี้ต้องอาศัยความรู้ความเชี่ยวชาญทางการแพทย์ ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ และความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านการแพทย์มาตรวจพิสูจน์ความเสียหายของความเสี่ยงภัยที่ได้รับจากผู้เสียหายเสียก่อน ซึ่งอาศัยระยะเวลานาน ความเจ็บป่วยจากการสะสมของมลพิษในร่างกายผู้เสียหายบางลักษณะต้องติดตามเฝ้าระวังความเสี่ยงภัยของโรคอยู่ตลอดเวลา ระยะเวลาจึงเป็นเงื่อนไขสำคัญอย่างหนึ่งที่จะพิสูจน์อาการว่าควรจะใช้ค่าเสียหายในการรักษาเป็นเท่าใด มีตัวแปรและปัจจัยใดเป็นค่าใช้จ่ายที่จะกำหนดเป็นค่ารักษาออกมาเป็นตัวเงินค่าเสียหายได้ ซึ่งเห็นว่าลักษณะของความซับซ้อนในความเสียหายที่เกิดขึ้นและไม่อาจทราบได้นี้ หากผลของความเสียหายปรากฏขึ้นภายหลังเกินระยะเวลา 2 ปีที่ศาลจะใช้สิทธิสงวนแก้ไขคำพิพากษาของศาลอาจไม่ตอบสนองต่อมาตรการเยียวยาความเสียหายได้ และการที่ผู้เสียหายต้องนำพยานหลักฐานมาพิสูจน์ไต่สวนความเสียหายที่เพิ่มขึ้น เพื่อขอให้ศาลแก้ไขคำพิพากษาอีก แสดงว่าลักษณะของความเสียหายเช่นนี้ในคดีความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสีเป็นเรื่องลำบากแก่ผู้เสียหาย จึงเห็นว่า หากความเสียหายดังกล่าวเกิดขึ้นภายหลังศาลพิพากษาคดีสงวนสิทธิเกิน 2 ปีแล้ว ผู้เสียหายย่อมไม่มีอำนาจร้องขอศาลที่จะขอสงวนสิทธิที่จะขอแก้ไขเพิ่มเติมคำพิพากษาได้อีก การนำคดีมาฟ้องเรียกค่าเสียหายเพิ่มเติม อาจเป็นการฟ้องซ้ำกับคดีที่ศาลพิพากษาแล้วก็ได้

เรื่องการแก้ไขคำพิพากษาเป็นเรื่องสำคัญ มีข้อถกเถียงโต้แย้งว่าระยะเวลา 2 ปี ตามมาตรา 444 วรรคสอง เป็นหลักกฎหมายที่บัญญัติไว้นานแล้ว ไม่สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน ทั้งที่ความเสียหายที่ไม่อาจหยั่งรู้ได้นี้ ต้องอาศัยสมมติฐานทางวิชาการและทางการแพทย์มาสนับสนุนเพื่อเป็นรากฐานในการกะประมาณเวลาของการปรากฏอาการที่เป็นความเสียหาย จึงเป็นเรื่องที่ผูกพันดุลยพินิจของศาลในการกะระยะเวลาในการสงวนสิทธิที่จะขอแก้ไขคำพิพากษา นอกจากนี้ยังมีผู้เขียนเห็นว่าความเสียหายที่ไม่ปรากฏอาการของบุคคลดังกล่าวยังเชื่อมโยงกับสมมติฐานทางการแพทย์ แต่ยอมรับว่าในปัจจุบันความเสียหายที่ไม่ปรากฏอาการของผู้เสียหายมีระยะเวลากว่า 2 ปีก็ได้ เช่น ผู้เสียหายในคดีโคบอลต์-60 ซึ่งแพทย์ลงความเห็นว่าต้องเฝ้าระวังติดตามความเสี่ยงต่อไปอีกไม่น้อยกว่า 10 ปี แสดงว่าระยะเวลา 2 ปีไม่เพียงพอที่จะตอบสนองต่อการแก้ไขคำพิพากษา

ทั้งนี้ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มีบทบัญญัติที่ให้ศาลสามารถสงวนสิทธิในการแก้ไขคำพิพากษาได้มากกว่าระยะเวลาตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กล่าวคือ ตามมาตรา 40 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 บัญญัติว่า "ในกรณีที่ความเสียหายเกิดขึ้นแก่ร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัยและในเวลาที่พิพากษาคดีเป็นการพ้นวิสัยจะหยั่งรู้ได้แน่ว่าความเสียหายนั้นมีแท้จริงเพียงใด ศาลอาจกล่าวในคำพิพากษาหรือคำสั่งว่ายังสงวนไว้ซึ่งสิทธิที่จะแก้ไขคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นอีกภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด ทั้งนี้ต้องไม่เกินสิบปีนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง แต่ก่อนการแก้ไขต้องให้โอกาสคู่ความอีกฝ่ายที่จะคัดค้าน"

ตามบทบัญญัติดังกล่าวเป็นคดีที่ผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคเป็นโจทก์ฟ้องเรียกค่าเสียหายจากผู้ประกอบธุรกิจและศาลพิพากษาให้โจทก์ชนะคดี โดยให้อำนาจศาลที่จะกล่าวไว้ในคำพิพากษาหรือคำสั่งว่ายังสงวนไว้ซึ่งสิทธิที่จะแก้ไขคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นอีกภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนดได้ด้วย ซึ่งมีหลักเกณฑ์ดังนี้

1) เป็นกรณีที่มีความเสียหายเกิดขึ้นแก่ร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัย

2) ในเวลาที่ศาลพิพากษาคดีเป็นการพ้นวิสัยจะหยั่งรู้ได้แน่ว่าความเสียหายนั้นมีแท้จริงเพียงใด

3) ศาลต้องกล่าวไว้ในคำพิพากษาหรือคำสั่ง

4) ระยะเวลาที่ศาลสงวนไว้ซึ่งสิทธิที่จะแก้ไขคำพิพากษาหรือคำสั่งต้องไม่เกิน 10 ปี นับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง

จากหลักเกณฑ์ดังกล่าวเห็นได้ว่า ความเสียหายที่ศาลจะพิพากษาสงวนสิทธิในการแก้ไขคำพิพากษานั้นจะต้องเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ร่างกาย สุขภาพหรืออนามัย ไม่ใช่อันตรายถึงชีวิตหรือเกิดแก่ทรัพย์สิน แต่อันตรายแก่จิตใจอาจจัดว่าได้ว่าเป็นอันตรายแก่ร่างกายเช่นกัน การที่ต้องให้อำนาจศาลในการสงวนสิทธิที่จะแก้ไขคำพิพากษาหรือคำสั่ง เนื่องมาจากเป็นการพ้นวิสัยที่จะหยั่งรู้ถึงความเสียหายที่แท้จริงว่ามีเพียงใดในเวลาที่ศาลมีคำพิพากษา ซึ่งเป็นความเสียหายที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เช่น ผู้เสียหายได้รับการรักษาร่างกายเสียค่าใช้จ่ายไปจำนวนหนึ่งที่แน่นอนไปแล้ว แต่ในอนาคตจะต้องรับการรักษาอีกโดยการผ่าตัดซ้ำหลายครั้ง เป็นต้น ศาลจึงมีคำพิพากษากำหนดจำนวนค่าเสียหายไว้ และกล่าวไว้ในคำพิพากษาหรือคำสั่งด้วยว่าสงวนสิทธิที่จะแก้ไขคำพิพากษาหรือคำสั่งในส่วนนั้นในภายหลังได้ภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนดซึ่งต้องไม่เกิน 10 ปี นับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง

การขอแก้ไขคำพิพากษาหรือคำสั่งตามมาตรา 10 นี้ไม่ถือว่าเป็นการฝ่าฝืนข้อห้ามมิให้ศาลแก้ไขคำพิพากษาหรือคำสั่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 143 และไม่เป็นการดำเนินกระบวนพิจารณาซ้ำตามมาตรา 144 (1)

บทบัญญัติมาตรา 40 ที่ให้ศาลมีอำนาจสงวนสิทธิที่จะแก้ไขคำพิพากษาหรือคำสั่งดังกล่าวมีหลักการทำนองเดียวกับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 444 วรรคสอง เพียงแต่มาตรา 444 วรรคสอง ให้กำหนดระยะเวลาที่จะสงวนสิทธิไว้ได้เพียงไม่เกิน 2 ปี[2]

ผู้เขียนมีความเห็นว่า หลักการในการสงวนสิทธิในการแก้ไขคำพิพากษาของศาลตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551 นั้นเป็นหลักการที่มีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในกรณีคดีเกี่ยวกับความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสีเนื่องจากลักษณะของอาการจำเป็นต้องใช้ระยะเวลาในการรักษาติดตามเฝ้าระวังอาการที่อาจเกิดขึ้นได้ ซึ่งระยะเวลาในการรักษาติดตามเฝ้าระวังนั้นอาจเกินกว่า 2 ปี ซึ่งหากยังคงใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาปรับใช้ในกรณีดังกล่าว จะส่งผลให้ผู้เสียหายไม่ได้รับการเยียวยาอย่างเป็นธรรม กล่าวคือ หากศาลไม่กำหนดค่ารักษาพยาบาลในอนาคตให้ และเมื่อครบกำหนดระยะเวลา 2 ปีที่ศาลสงวนสิทธิแก้ไขคำพิพากษาแล้ว อาการยังไม่ปรากฏชัดเจน แต่อาการได้มาปรากฏภายหลังซึ่งล่วงพ้นระยะเวลาที่ศาลได้สงวนสิทธิแก้ไขคำพิพากษาไว้แล้ว ผู้เสียหายย่อมไม่ได้รับการเยียวยาอย่างเป็นธรรม

5.11 อายุความ

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 448 บัญญัติว่า “สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายอันเกิดแต่มูลละเมิดนั้น ท่านว่าขาดอายุความเมื่อพ้นปีหนึ่งนับแต่วันที่ผู้ต้องเสียหายรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวผู้จะพึงต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน หรือเมื่อพ้นสิบปีนับแต่วันทำละเมิด

แต่ถ้าเรียกร้องค่าเสียหายในมูลอันเป็นความผิดมีโทษตามกฎหมายลักษณะอาญา และมีกำหนดอายุความทางอาญายาวกว่าที่กล่าวมานั้นไซร้ ท่านให้เอาอายุความที่ยาวกว่านั้นมาบังคับ”

ดังนั้น อายุความตามมาตรา 448 นี้เป็นอายุความที่ใช้บังคับกับความเสียหายที่เกิดจากการทำละเมิดในคดีละเมิดทั่วไป โดยถือเอากำหนดอายุความใช้สิทธิเรียกร้อง 1 ปี นับแต่วันที่ผู้เสียหายรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวผู้พึงต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน และกำหนดเวลาขั้นสูงสุดที่จะใช้สิทธิเรียกร้องในมูลละเมิดไม่เกิน 10 ปี ในเรื่องอายุความเป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจฟ้องอย่างหนึ่งที่มีความสำคัญในผลแพ้ชนะคดี และถือเป็นหน้าที่ของฝ่ายจำเลยผู้ทำละเมิดที่จะยกเหตุขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดี

---

[2] ไพโรจน์ วายุภาพ. (2552). **คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค.** หน้า 153-155.

การกำหนดอายุความในวรรคแรกของมาตรา 448 มีสองระยะ คือ 1 ปีนับแต่วันที่ผู้เสียหายรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวผู้จะพึงต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน หรือ 10 ปีนับแต่วันที่ทำละเมิด

นอกจากนี้ อายุความ 10 ปีนับแต่วันที่ทำละเมิด ซึ่งเป็นอายุความจำกัดตัดสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายโดยสิ้นเชิง ไม่ว่าผู้เสียหายจะรู้ถึงการกระทำละเมิดหรือรู้ตัวผู้พึงต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเกิน 10 ปี ล่วงหน้าไปแล้วนั้น การเริ่มนับอายุความจะต้องนับแต่การกระทำละเมิดเกิดขึ้นครบองค์ประกอบความผิดแล้ว กล่าวคือ ต้องมีการกระทำที่เป็นละเมิดตามมาตรา 420 อันเป็นหลักละเมิดทั่วไปหรือเป็นกรณีที่มีกฎหมายบัญญัติให้ต้องรับผิดเพราะมีข้อสันนิษฐานความรับผิดแล้ว ต้องมีผลของการกระทำ คือ ความเสียหายเกิดขึ้นแล้วด้วย จึงจะถือว่ามีการกระทำละเมิดเกิดขึ้น การเริ่มนับระยะเวลาการใช้สิทธิเรียกร้องจึงเริ่มนับแต่นั้นไป

กรณีดังกล่าวอาจเกิดปัญหาขึ้นในคดีสิ่งแวดล้อมเช่นกัน กรณีที่ผู้เสียหายที่ได้รับการสะสมของสารในร่างกายตามระยะเวลานับแต่มีการทำละเมิดเป็นต้นมา แต่ยังไม่ได้ใช้สิทธิฟ้องคดีภายในระยะเวลา 10 ปี เพราะผู้เสียหายยังไม่อาจหยั่งทราบได้ว่ามีความเสียหายเกิดขึ้นสะสมอยู่ในร่างกาย แต่เพิ่งมาทราบภายหลังเพราะผลของอาการเจ็บป่วยเพิ่งจะปรากฏขึ้นภายหลัง 10 ปี โดยตรวจพบจากแพทย์ ทำให้ผู้เสียหายมาฟ้องคดีเมื่อพ้นระยะเวลา 10 ปีแล้ว กรณีเช่นนี้หากตีความว่า มีความเสียหายจากการกระทำละเมิดเกิดขึ้นมานานแล้ว เป็นความผิดที่มีความเสียหายเกิดจากการทำละเมิดเกิดขึ้นครบถ้วนตามองค์ประกอบความผิดฐานละเมิด การที่ผู้เสียหายที่พบผลภายหลัง 10 ปีนั้น คดีของผู้เสียหายจึงขาดอายุความ

นอกจากนี้จากการศึกษาพบว่า กฎหมายไทยบางฉบับได้มีการกำหนดระยะเวลาการใช้สิทธิเรียกร้องไว้ยาวกว่าตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เช่น

พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 12 บัญญัติว่า “สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยตามพระราชบัญญัตินี้ เป็นอันขาดอายุความเมื่อพ้นสามปีนับแต่วันที่ผู้เสียหายรู้ถึงความเสียหายและรู้ตัวผู้ประกอบการที่ต้องรับผิด หรือเมื่อพ้นสิบปีนับแต่วันที่มีการขายสินค้านั้น

ในกรณีที่ความเสียหายเกิดขึ้นต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัย โดยผลของสารที่สะสมอยู่ในร่างกายของผู้เสียหายหรือเป็นกรณีที่ต้องใช้เวลาในการแสดงอาการ ผู้เสียหายหรือผู้มีสิทธิฟ้องคดีแทนตามมาตรา 10 ต้องใช้สิทธิเรียกร้องภายในสามปีนับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหายและรู้ตัวผู้ประกอบการที่ต้องรับผิด แต่ไม่เกินสิบปีนับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหาย”

ซึ่งจะเห็นได้ว่า อายุความที่ผู้บริโภคจะใช้สิทธิฟ้องร้องได้นั้น ปกติการฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายทางคดีแพ่งมีอายุความเพียงหนึ่งปี แต่กฎหมายฉบับนี้กำหนดอายุความไว้ถึง 3 ปี นับแต่วันที่ผู้บริโภครู้ถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นกับตนเอง แต่ต้องรู้ตัวผู้ประกอบการที่จะต้องรับผิดชอบต่อ

สินค้านั้นด้วย หรือภายใน 10 ปี นับแต่วันที่มีการขายสินค้านั้น แต่หากเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นกับชีวิต ร่างกาย หรือสุขภาพอนามัยโดยผลของสารพิษที่สะสมอยู่ในร่างกายของผู้เสียหายหรือเป็นกรณีที่ต้องใช้ระยะเวลาในการแสดงอาการ ผู้เสียหายหรือผู้แทนสามารถใช้สิทธิเรียกร้องหรือฟ้องร้องได้ภายในระยะเวลา 3 ปีนับตั้งแต่วันที่รู้ถึงความเสียหายต่อตนเองและรู้ตัวผู้ประกอบการที่ต้องรับผิด ทั้งนี้ต้องไม่เกิน 10 ปี นับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหายที่ปรากฏแก่ตนเอง

ผู้เขียนมีความเห็นว่า คดีความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสีนั้น มีลักษณะพิเศษที่ผู้เสียหายควรได้รับความคุ้มครองเกี่ยวกับการใช้สิทธิเรียกร้องเพื่อบรรเทาความเสียหายในระยะเวลาที่เหมาะสม

DPU

บทที่ 6
บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดทางแพ่งเพื่อเยียวยาความเสียหายอันเกิดจากอุบัติเหตุทางนิวเคลียร์หรือรังสีแล้ว ผู้เขียนจึงขอสรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

6.1 บทสรุป

ปัจจุบันประเทศไทยมีการนำเทคโนโลยีนิวเคลียร์หรือวัสดุกัมมันตรังสีมาใช้ประโยชน์อย่างมาก นอกจากนี้ยังมีแผนที่จะสร้างโรงไฟฟ้าพลังงานนิวเคลียร์ในประเทศไทยด้วย ซึ่งการนำพลังงานนิวเคลียร์หรือวัสดุกัมมันตรังสีมาใช้ประโยชน์นั้นอาจเกิดความเสียหายได้เช่นกัน ซึ่งเมื่อผู้เขียนได้ศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีนิวเคลียร์หรือวัสดุกัมมันตรังสีแล้วพบว่า มีกฎหมายที่ใช้บังคับในการดำเนินการดังกล่าวโดยตรง คือ พระราชบัญญัติพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ พ.ศ. 2504 และ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2508 ซึ่งมีวัตถุประสงค์เนื่องจากการใช้พลังงานปรมาณูเพื่อประโยชน์ในทางสันติเป็นความจำเป็น และสมควรส่งเสริมเพื่อการพัฒนาของประเทศ และโดยที่การใช้พลังงานปรมาณูและพลังงานจากรังสีเอกซ์เพื่อประโยชน์ในทางสันติจำเป็นต้องมีการควบคุมให้การใช้เป็นไปตามหลักวิชาและปลอดภัย แต่กฎหมายดังกล่าวก็หามีบทบัญญัติที่กำหนดความรับผิดทางแพ่งสำหรับผู้ประกอบการและมาตรการสำหรับการเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้ที่ได้รับความเสียหายไม่

6.1.1 ผลการวิจัยเชิงเอกสาร

ผลการศึกษาอนุสัญญาระหว่างประเทศ กฎหมายต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศญี่ปุ่น และจากการศึกษากฎหมายของไทย

จากการศึกษาอนุสัญญาระหว่างประเทศ และกฎหมายของต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศญี่ปุ่น และหลักความรับผิดทางแพ่งและมาตรการเยียวยาความเสียหายตามกฎหมายไทยที่สามารถนำมาปรับใช้กับกรณีความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสีมีเนื้อหาโดยสรุปดังนี้

ผลจากการศึกษาอนุสัญญาระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับกรณีดังกล่าว พบว่า ระบบความรับผิดของผู้ประกอบการในความเสียหายจากอุบัติการณ์นิวเคลียร์ต่อบุคคลที่สามภายใต้อนุสัญญาว่าด้วยความรับผิดต่อบุคคลที่สามในด้านพลังงานนิวเคลียร์ (Convention on Third Party Liability in the Field of Nuclear Energy) (หรืออนุสัญญากรุงปารีส) และอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยความรับผิดทางแพ่งต่อความเสียหายทางนิวเคลียร์ (Vienna Convention on Civil Liability for Nuclear Damage) (หรืออนุสัญญากรุงเวียนนา) นั้น เป็นความรับผิดทางแพ่งของผู้ประกอบการซึ่งมีหลักการคล้ายคลึงกัน ซึ่งมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

1) ความรับผิดของผู้ประกอบการเป็นความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability) กล่าวคือ ผู้ประกอบการจะต้องรับผิดในความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์ที่เกิดขึ้นในสถานประกอบกิจการนิวเคลียร์ของผู้ประกอบการ ระหว่างการขนส่งวัสดุนิวเคลียร์จากสถานที่ประกอบกิจการนิวเคลียร์ของตนไปยังบุคคลอื่น ทั้งนี้ ผู้ประกอบการไม่ต้องรับผิดหากความเสียหายทางนิวเคลียร์นั้นเกิดขึ้นโดยตรงจากการพิพาทกันด้วยอาวุธ การกระทำอันเป็นปฏิปักษ์ต่อกัน สงครามกลางเมือง และการจลาจล และหากความเสียหายนั้นเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของผู้ที่ได้รับความเสียหาย ผู้ประกอบการอาจไม่ต้องรับผิดหรือรับผิดเพียงบางส่วน

2) ผู้ประกอบการต้องรับผิดในความเสียหายทางนิวเคลียร์แต่เพียงผู้เดียว (Exclusive liability) ผู้ประกอบการจะต้องรับผิดโดยไม่ต้องคำนึงว่าอุบัติเหตุจะเกิดขึ้นจากการกระทำของผู้ใด

3) ความรับผิดโดยจำกัดจำนวน ความรับผิดของผู้ประกอบการในการชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ผู้ที่ได้รับความเสียหายนั้นจะอยู่ภายใต้จำนวนวงเงินที่กำหนดไว้เท่านั้น แม้ว่าค่าเสียหายที่เกิดขึ้นจริงจะเกินกว่าจำนวนความรับผิด ผู้ประกอบการก็ไม่ต้องรับผิดในส่วนนั้น ทั้งนี้ ประเทศภาคีอาจกำหนดจำนวนให้ผู้ประกอบการต้องรับผิดมากกว่าจำนวนที่กำหนดไว้ภายใต้อนุสัญญาหรือกำหนดให้มีความรับผิดโดยไม่จำกัดก็ได้

4) การจัดหาหลักประกัน ผู้ประกอบการมีหน้าที่ต้องจัดหาหลักประกันทางการเงินเพื่อเป็นการประกันความรับผิดที่ผู้ประกอบการจะต้องรับผิดต่อบุคคลที่สามที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งอาจอยู่ในรูปแบบของการประกันภัยหรือหลักประกันทางการเงินในรูปแบบอื่นๆ

5) ความรับผิดโดยจำกัดเวลา สิทธิในการเรียกร้องค่าเสียหายจากผู้ประกอบการจากอุบัติการณ์ทางนิวเคลียร์นั้น ผู้เสียหายจะต้องเรียกร้องภายในอายุความ

ปัจจุบันได้มีพิธีสารร่วมว่าด้วยการบังคับใช้อนุสัญญากรุงเวียนนาและอนุสัญญากรุงปารีส (Joint Protocol Relating to the Application of the Vienna Convention and the Paris

Convention) มีหลักการให้ประเทศภาคีแห่งอนุสัญญาว่าด้วยความรับผิดทางนิวเคลียร์อนุสัญญาใดอนุสัญญาหนึ่งจะได้รับประโยชน์จากการบังคับใช้ของอนุสัญญาอีกฉบับหนึ่งซึ่งไม่ได้เป็นภาคีด้วย

สำหรับประเทศสหรัฐอเมริกา มีการออกกฎหมายหลักด้านนิวเคลียร์ คือ The Atomic Energy Act of 1954 และ The Price-Anderson Act ซึ่งเป็นกฎหมายที่ควบคุมความรับผิดและการชดใช้ความเสียหายในเหตุการณ์ด้านนิวเคลียร์ที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมของผู้รับใบอนุญาต โดยจะต้องชดใช้ค่าเสียหายต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นค่าเสียหายอันเกิดจากการที่รัฐบาลได้สั่งให้มีการอพยพประชาชนออกจากพื้นที่เพื่อป้องกันความเสียหายหากพบว่าเหตุการณ์ดังกล่าวคาดหมายได้ว่าจะเกิดอันตรายและสร้างความเสียหายแก่ร่างหรือทรัพย์สินของประชาชนโดยรอบ และกฎหมายดังกล่าวยังได้กำหนดจำนวนความรับผิดของผู้ประกอบการไว้ด้วย

สำหรับประเทศญี่ปุ่น มีกฎหมายฉบับหนึ่ง คือ the Atomic Energy Basic Law เพื่อใช้กำหนดหลักการทั่วไปเกี่ยวกับกิจการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับพลังงานนิวเคลียร์ ตามมาตรา 21 ของกฎหมายดังกล่าวได้วางหลักทั่วไปในเรื่องการชดใช้ค่าเสียหายว่า ในกรณีที่รัฐบาลหรือบุคคลที่ได้รับมอบหมาย ดำเนินการพัฒนาวัตถุต้นกำเนิดนิวเคลียร์ตามอำนาจที่กฎหมายกำหนดแล้วได้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดิน สิทธิทำเหมือง สิทธิการเช่าหรือสิทธิอื่นใดและแก่บุคคลอื่นที่มีส่วนได้เสีย รัฐบาลหรือบุคคลที่ได้รับมอบหมายต้องชดใช้ค่าเสียหายตามหลักเกณฑ์ของกฎหมาย นอกจากนี้ประเทศญี่ปุ่นได้ออกกฎหมาย The Law on Compensation for Nuclear Damage เพื่อปกป้องบุคคลที่ได้รับความเสียหายจากนิวเคลียร์และเพื่อช่วยพัฒนาอุตสาหกรรมนิวเคลียร์ ซึ่งกฎหมายฉบับดังกล่าวมีสาระสำคัญในการสร้างหลักพื้นฐานสำหรับการชดเชยค่าเสียหายกรณีมีความเสียหายเกิดจากนิวเคลียร์ไม่ว่าจะเป็นผลจากการแตกตัวของเชื้อเพลิงนิวเคลียร์ หรือจากสารกัมมันตรังสีหรือความเป็นพิษของเชื้อเพลิงนิวเคลียร์ ในระหว่างการเดินเครื่องปฏิกรณ์นิวเคลียร์ การผลิต การแปรสภาพเชื้อเพลิงนิวเคลียร์ใช้แล้ว การใช้เชื้อเพลิงนิวเคลียร์ การกำจัดของเสียที่เกิดจากเชื้อเพลิงนิวเคลียร์หรือวัตถุที่ปนเปื้อนเชื้อเพลิงนิวเคลียร์ รวมถึงการขนส่งหรือการเก็บรักษาเชื้อเพลิงนิวเคลียร์หรือวัตถุที่ปนเปื้อนเชื้อเพลิงนิวเคลียร์ด้วย โดยเป็นความรับผิดโดยเคร่งครัด เว้นแต่ในกรณีที่ความเสียหายเกิดจากภัยธรรมชาติร้ายแรง หรือการจลาจล ทั้งนี้ ผู้ที่จะดำเนินกิจการดังกล่าวต้องจัดเตรียมหลักประกันทางการเงินเพื่อชดใช้ความเสียหายที่เกิดจากนิวเคลียร์

ผลจากการศึกษากฎหมายไทยที่สามารถนำมาปรับใช้ในกรณีความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสีแล้ว พบว่า ประเทศไทยมีกฎหมายที่สามารถนำมาปรับใช้ได้ เช่น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535

พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 เป็นต้น แต่บทบัญญัติในกฎหมายดังกล่าวก็มีข้อจำกัดในการปรับใช้ที่แตกต่างกัน เช่น บุคคลที่ต้องรับผิด หลักความรับผิด ข้อยกเว้นความรับผิด เป็นต้น

จากการศึกษากฎหมายต่างประเทศ และกฎหมายของไทย พบว่า มีประเด็นที่สมควรมีการนำมาวิเคราะห์และทบทวนสำหรับการกำหนดความรับผิดทางแพ่งเพื่อเยียวยาความเสียหายความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสี ดังต่อไปนี้

ประเด็นที่หนึ่ง หลักแห่งความรับผิด กล่าวคือ กฎหมายในประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดทางแพ่งที่สามารถนำมาปรับใช้กับกรณีเกิดความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสี แต่กฎหมายที่มีอยู่นี้มีหลักความรับผิดแตกต่างกันไปในแต่ละเรื่อง แต่หากหลักความรับผิดที่ตั้งอยู่บนฐานความผิด (Liability based on fault) หลักเกณฑ์ดังกล่าวได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 ซึ่งนำมาใช้ในกรณีความรับผิดทางละเมิดทั่วไป คือ บุคคลที่จะรับผิดทางละเมิดต้องกระทำความผิดไม่ว่าจะโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ซึ่งหลักการดังกล่าวนี้ไม่เหมาะสมที่จะนำมาใช้กรณีความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสี แต่สำหรับหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability) แม้จะเหมาะสมที่จะนำมาปรับใช้ในเรื่องดังกล่าว แต่ปัจจุบันถูกนำมาบัญญัติไว้ในเรื่องความรับผิดกรณีทรัพย์อันตราย ตามมาตรา 437 วรรคสองแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และตามมาตรา 96 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ซึ่งมีข้อจำกัดในการบังคับใช้ในเรื่องอื่นๆ

ประเด็นที่สอง ขอบเขตการบังคับใช้ จากการศึกษาพบว่า กฎหมายของไทยในปัจจุบันที่ใช้บังคับอยู่ ไม่มีบทบัญญัติในเรื่องความรับผิดทางแพ่งเกี่ยวกับความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสีไว้เป็นการเฉพาะ และแม้ตามอนุสัญญาระหว่างประเทศจะกำหนดให้รับผิดเฉพาะความเสียหายที่เกิดขึ้นจากความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์เท่านั้น ไม่ครอบคลุมถึงความเสียหายที่เกิดจากการใช้ไอโซโทปรังสีสำหรับการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ การแพทย์ การค้า และการเอกซ์เรย์ เนื่องจากการใช้ไอโซโทปรังสีและรังสีเอกซ์ไม่มีความเสี่ยงเมื่อเทียบกับความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์ตามที่อนุสัญญากำหนดไว้ การชดเชยความเสียหายภายใต้อนุสัญญาจึงมีวัตถุประสงค์คุ้มครองเฉพาะความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสีเท่านั้น แต่ส่วนมากประเทศอื่นๆ จะกำหนดความรับผิดสำหรับความเสียหายอันเกิดจากรังสีที่เกิดจากการใช้ไอโซโทปรังสีและรังสีเอกซ์ให้เป็นไปตามกฎหมายละเมิดทั่วไป

อย่างไรก็ตาม การใช้ไอโซโทปรังสีและรังสีรักษานั้นสามารถเกิดความเสียหายค่อนข้างรุนแรงได้ จึงเป็นเหตุผลที่หลายประเทศนำมากำหนดเป็นกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดไว้เป็นพิเศษสำหรับความเสียหายที่เกิดจากการใช้ไอโซโทปรังสีและรังสีเอกซ์

ประเด็นที่สาม บุคคลที่ต้องรับผิด จากการศึกษาพบว่ามีกฎหมายของไทยหลายฉบับที่สามารถนำมาปรับใช้กับกรณีเกิดความเสียหายจากความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสีได้ แต่เนื่องจากในการพิจารณาความรับผิดของบุคคลนั้น กฎหมายแต่ละฉบับจะมีขอบเขตการพิจารณาแตกต่างกันไป อาทิเช่น ความรับผิดทางละเมิดทั่วไป ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 ผู้ที่ต้องรับผิด คือ "ผู้ใด" หมายถึงบุคคลทุกประเภทที่กระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ทั้งนี้ หากคณะกรรมการพลังงานปรมาณูเพื่อสันติวางกฎระเบียบสำหรับการควบคุมและดำเนินกิจการให้เป็นไปตามข้อกำหนด หรือเงื่อนไขในใบอนุญาตและกำหนดมาตรฐานต่างๆ อันพึงใช้โดยเฉพาะเกี่ยวกับพลังงานปรมาณู โดยเฉพาะมาตรฐานความปลอดภัย ซึ่งจะต้องคำนึงถึงระเบียบข้อบังคับที่ตราโดยทบวงการพลังงานปรมาณูระหว่างประเทศไม่ถูกต้อง ย่อมอาจถูกพิจารณาว่ากระทำการโดยประมาทเลินเล่อได้ หรือความรับผิดกรณีทรัพย์อันตราย ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 437 วรรคสอง บุคคลที่ต้องรับผิดตามมาตรา 437 วรรคสอง คือ ผู้ครอบครอง หมายถึงผู้ยึดหรือถือครอบครองยานพาหนะในขณะเกิดความเสียหาย ไม่ปรากฏคำว่า "ผู้ควบคุมดูแล" อยู่ จึงไม่น่าจะตีความรวมไปถึงผู้ควบคุมดูแลทรัพย์อันตรายด้วย จึงทำให้เห็นช่องว่างในการบังคับใช้มาตรา 437 วรรคสองกับกรณีความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสี กล่าวคือ การใช้ประโยชน์จากวัสดุกัมมันตรังสีหรือโรงไฟฟ้านิวเคลียร์นั้นอาจมีกรณีที่ผู้ครอบครองมิใช่เป็นผู้ควบคุมดูแล ซึ่งหากผู้ควบคุมดูแลไม่ยอมใช้ความระมัดระวังตามสมควรแล้วเกิดความเสียหายขึ้น ผลตามมาตรา 437 วรรคสอง คือ ผู้ควบคุมดูแลไม่ต้องรับผิดแต่ผู้ครอบครองต้องเป็นผู้รับผิด

ประเด็นที่สี่ ข้อยกเว้นความรับผิด จากการศึกษาพบว่า อนุสัญญาระหว่างประเทศได้กำหนดข้อยกเว้นความรับผิดของผู้ประกอบการไว้สอดคล้องกัน คือ ผู้ประกอบการไม่ต้องรับผิดในกรณีการพิพาทกันด้วยอาวุธ การกระทำอันเป็นปฏิปักษ์ต่อกัน สงคราม และการจลาจล และหากความเสียหายนั้นเกิดขึ้นจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของผู้ที่ได้รับความเสียหาย เป็นดุลพินิจของศาลในการพิจารณาว่า ผู้ประกอบการต้องรับผิดบางส่วนหรือไม่ต้องรับผิดในความเสียหายนั้นก็ได้

สำหรับกฎหมายของประเทศญี่ปุ่น มีการกำหนดข้อยกเว้นความรับผิดของผู้ประกอบการไว้ในกรณีที่ความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นเกิดจากภัยธรรมชาติอย่างร้ายแรง หรือการจลาจล

ประเด็นที่ห้า ภาระการพิสูจน์ จากการศึกษาพบว่า เรื่องภาระการพิสูจน์ความรับผิดของบุคคลอันเนื่องมาจากการกระทำละเมิดนั้น การที่จะพิจารณาว่าภาระการพิสูจน์จะตกอยู่แก่ฝ่ายใดย่อมสอดคล้องกับหลักความรับผิดด้วยเช่นกัน ซึ่งหากมีการกำหนดหลักความรับผิดโดยตั้งอยู่บน

พื้นฐานความคิดว่า “ความรับผิดชอบขึ้นอยู่บนพื้นฐานความผิด” (liability based on fault) ดังนั้น ภาระการพิสูจน์นั้นย่อมตกอยู่แก่โจทก์หรือผู้เสียหาย ซึ่งข้อเสียของการนำหลักภาระการพิสูจน์โดยให้ฝ่ายโจทก์หรือผู้เสียหายเป็นผู้มีหน้าที่นำสืบ คือ การดำเนินการทางด้านการใช้เทคโนโลยีนิวเคลียร์หรือวัสดุกัมมันตรังสีมีความยุ่งยากซับซ้อนมาก ทั้งเป็นเรื่องทางเทคนิคหรือวิทยาศาสตร์ ทำให้ต้องเสียเวลาและค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนมากในอันที่จะพิสูจน์ความผิด ในขณะที่ความเสียหายอันเกิดจากสารกัมมันตรังสีนั้นมีความรุนแรงมากและขยายแผ่วงกว้างได้ง่าย ดังนั้น การที่ผู้เสียหายจะต้องพิสูจน์ความผิดของผู้ประกอบการที่จะได้รับค่าสินไหมทดแทนนั้น จึงเป็นเรื่องที่ค่อนข้างไม่เป็นธรรม

หากเป็นการกำหนดภาระการพิสูจน์ตามหลักหลักความรับผิดโดยเคร่งครัดแล้ว ผู้เสียหายที่ไม่ต้องพิสูจน์ว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นเกิดจากการกระทำของบุคคลใดโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ผู้เสียหายนั้นมีหน้าที่พิสูจน์เพียงแต่ว่าตนได้รับความเสียหายจากการกระทำนั้นและผู้ใดเป็นผู้กระทำเท่านั้น ดังนั้น ภาระการพิสูจน์นั้นจึงตกอยู่ที่ฝ่ายจำเลย จำเลยนั้นมีหน้าที่พิสูจน์เพื่อให้ตนพ้นผิดว่าเกิดแต่เหตุสุดวิสัยหรือเกิดเพราะความผิดของผู้ต้องเสียหายเท่านั้น หรือพิสูจน์ให้ได้ว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นเกิดจากเหตุที่ข้อยกเว้นของกฎหมายแต่ละฉบับได้กำหนดไว้อย่างไร หากจำเลยไม่สามารถพิสูจน์เพื่อให้ตนพ้นผิดได้ จำเลยย่อมต้องรับผิด

ประเด็นที่หก ผู้มีสิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน ตามร่างพระราชบัญญัติพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... กำหนดบทนิยามของคำว่า “ความเสียหายสาธารณะ” นั้น เห็นได้ว่า ผู้ที่เป็นลูกจ้างหรือผู้ปฏิบัติงานในสถานที่ซึ่งต้องได้รับใบอนุญาตหรือผู้รับบริการซึ่งได้รับความเสียหายโดยตรงจากการให้บริการของผู้ประกอบกิจการซึ่งต้องได้รับใบอนุญาตจะไม่สามารถเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนได้

ผู้เขียนเห็นมีความเห็นว่า ในกรณีที่ผู้ป่วยมารับบริการทางการแพทย์ในโรงพยาบาลโดยมิใช่การรักษาโดยการใช้รังสีรักษา และเกิดการรั่วไหลหรือแพร่กระจายทางรังสีภายในโรงพยาบาลทำให้ผู้ป่วยได้รับรังสีด้วย ผู้ป่วยก็จะไม่สามารถเรียกร้องค่าเสียหายหรือค่าสินไหมทดแทนจากผู้ที่ต้องรับผิดได้

ประเด็นที่เจ็ด ค่าสินไหมทดแทน หลักการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตามกฎหมายละเมิดนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เสียหายกลับคืนสู่ฐานะเดิมเสมือนหนึ่งว่ามิได้มีการละเมิดเกิดขึ้นเลย หรือหากทำให้กลับคืนสู่สภาพเดิมไม่ได้ก็พยายามที่จะให้ใกล้เคียงกับสภาพเดิมมากที่สุด ซึ่งหลักการดังกล่าวนี้เป็นหลักสากลที่หลายประเทศยังถืออยู่ในปัจจุบัน

ความเสียหายในคดีเกี่ยวกับความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสีนั้นมีความยุ่งยากสลับซับซ้อนมากกว่าคดีละเมิดทั่วไป กล่าวคือ ความเสียหายที่เกิดขึ้นส่งผลกระทบถึงภัย

อันตรายต่อมนุษย์ในลักษณะที่รบกวนหรือมีการทำลายอย่างเฉียบพลันหรืออุบัติภัยที่รุนแรง หรือทำลายสิ่งแวดล้อมด้วย โดยจะปรากฏให้เห็นในระยะยาว และผลกระทบที่เกิดจากความเสียหายเหล่านี้อาจจะสะสมอยู่ในลักษณะค่อยเป็นค่อยไป โดยจะค่อยๆ แสดงออกมาแต่จะไม่ปรากฏอาการทางกายภาพภายนอกให้เห็นได้ทันทีกว่าจะแสดงความเจ็บป่วยของอาการออกมาจนทราบสาเหตุนั้นจะต้องใช้ระยะเวลานาน

จากการศึกษาพบว่า ความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสีนั้น มีได้ทั้งความเสียหายที่เป็นตัวเงินและความเสียหายที่ไม่เป็นตัวเงิน อาทิเช่น ความเจ็บปวดทนทุกข์ทรมาน ความทุพพลภาพ และความเสียหายทางจิตใจ ซึ่งความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงินนั้น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 446 ให้เรียกค่าสินไหมทดแทนกันได้ จำกัดเฉพาะเป็นความเสียหายแก่ร่างกาย อนามัย หรือทำให้เสียเสรีภาพ หญิงที่ต้องเสียหายเพราะผู้ใดทำผิดอาญาเป็นทุรศีลธรรมแก่ตนเท่านั้น แต่มิได้บัญญัติรับรองให้สามารถเรียกค่าสินไหมทดแทนสำหรับความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงินไว้ในกรณีที่ผู้เสียหายถูกกระทำละเมิดต่อชีวิต อีกทั้งสิทธิในการเรียกค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงินนั้นเป็นสิทธิเฉพาะตัวไม่สามารถโอนให้แก่บุคคลอื่นหรือเป็นมรดกตกทอดแก่ทายาทได้ เว้นแต่จะมีการทำสัญญารับสภาพหนี้กันไว้หรือผู้เสียหายได้ฟ้องคดีไว้แล้วเท่านั้น จึงก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผู้เสียหายหากปรากฏว่าผู้เสียได้รับความเสียหายแก่ชีวิตทันที หรือผู้เสียหายได้รับความเสียหายแก่ร่างกายและเสียชีวิตก่อนมีการทำสัญญารับสภาพหรือก่อนฟ้องคดี ทายาทของผู้เสียหายก็ไม่สามารถใช้สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนในกรณีนี้

ประกอบกับในปัจจุบันประเทศไทยได้มีการนำหลักการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนสำหรับความเสียหายอันมิใช่ตัวเงิน คือ พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 11 (1)

นอกจากนี้ ค่าเสียหายเชิงลงโทษ (Punitive damages) เป็นค่าเสียหายอีกประเภทหนึ่งที่กลุ่มประเทศคอมมอนลอว์ใช้โดยเฉพาะ เพราะถือว่าการกระทำละเมิดเป็นความผิดสมควรได้รับการลงโทษให้เข็ดหลาบ และยังควรต้องมีหน้าที่ในการชดใช้ค่าเสียหายให้ผู้เสียหายด้วย มีผลให้ค่าเสียหายในลักษณะเช่นนี้สูงกว่าความเสียหายที่แท้จริง ซึ่งค่าเสียหายเชิงลงโทษเป็นค่าเสียหายที่เพิ่มเติมขึ้นนอกเหนือจากค่าสินไหมทดแทนความเสียหายธรรมดาที่กำหนดให้ผู้ละเมิดต้องใช้ให้แก่ผู้เสียหายที่ถูกกระทำละเมิดเพื่อตอบแทนความรุนแรงแห่งพฤติการณ์ของการกระทำละเมิดนั่นเอง ดังนั้น เห็นได้ว่าค่าเสียหายทางละเมิดของระบบกฎหมายคอมมอนลอว์จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนและเพื่อลงโทษผู้กระทำละเมิดด้วย อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันประเทศไทยมีการนำหลัก “ค่าเสียหายเชิงลงโทษ” (Punitive damages) มาบัญญัติไว้ในกฎหมาย

จำนวน 4 ฉบับ โดยมีบทบัญญัติที่ให้อำนาจแก่ศาลในการให้ค่าเสียเชิงลงโทษได้ คือ พระราชบัญญัติความลับทางการค้า พ.ศ. 2545 มาตรา 13 พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 มาตรา 16 พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 42 และพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 11

ทั้งนี้ ในกรณีการประกอบกิจการนิวเคลียร์ หรือความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสีนั้น สามารถส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมได้ ไม่ว่าจะเป็นมลพิษทางอากาศ มลพิษทางน้ำ หรือสารกัมมันตรังสีที่เป็นของแข็ง ซึ่งหากมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมหรือประชาชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณข้างเคียง ผู้ที่ต้องรับผิดย่อมสมควรที่จะได้ชดใช้ค่าใช้จ่ายในส่วนนี้ด้วยเช่นกัน

ประเด็นที่แปด การจำกัดจำนวนความรับผิด จากการศึกษาพบว่า อนุสัญญาระหว่างประเทศ และกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศญี่ปุ่น ได้มีการจำกัดจำนวนความรับผิดของผู้ประกอบการไว้เพื่อให้ผู้ประกอบการสามารถจำกัดจำนวนวงเงินมิให้มากเกินไป มิฉะนั้นผู้ประกอบการจะไม่สามารถควบคุมค่าใช้จ่ายในส่วนนี้ได้

ประเด็นที่เก้า หลักประกัน จากการศึกษาพบว่า อนุสัญญาระหว่างประเทศ และกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศญี่ปุ่นนั้น นอกจากการกำหนดให้มีการจำกัดจำนวนความรับผิดแล้ว ยังกำหนดหน้าที่ของผู้ประกอบการจะต้องจัดหาหลักประกันสำหรับความรับผิดของตนเองด้วย

ประเด็นที่สิบ การสงวนสิทธิการขอแก้ไขคำพิพากษา จากการศึกษาพบว่า ในกรณีคดีความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสีนั้น มีความเสียหายบางลักษณะที่ผู้เสียหายไม่อาจหยั่งรู้ค่าเสียหายที่ตนได้รับความเสียหายจากการทำละเมิดได้ว่าเป็นเท่าใด เช่น ความเสียหายที่เกิดจากการได้รับสารกัมมันตรังสีที่สะสมอยู่ในร่างกายหรือกระแสเลือดของผู้เสียหาย ซึ่งผู้เสียหายไม่อาจหยั่งรู้ค่าเสียหายได้ว่าความเสียหายที่ตนได้รับจะประมาณการเป็นค่าเสียหายได้เท่าใด นอกเสียจากจะต้องได้รับการตรวจอาการจากแพทย์เสียก่อน จึงจะสามารถหยั่งทราบความเสียหายและค่าใช้จ่ายได้ และความเสียหายเช่นนี้เป็นความเสียหายที่ไม่อาจหยั่งรู้ได้ในขณะกระทำละเมิด และแม้ว่าศาลจะพิพากษาสงวนสิทธิเพื่อแก้ไขคำพิพากษาไว้ภายในระยะเวลา 2 ปี ตามมาตรา 444 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่ระยะเวลา 2 ปีดังกล่าวอาจไม่เพียงพอและเหมาะสมได้ เพราะสภาพของความเสียหายที่ไม่ปรากฏอาการดังกล่าวนี้ต้องอาศัยความรู้ความเชี่ยวชาญทางการแพทย์ ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ และความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านการแพทย์มาตรวจพิสูจน์ความเสียหายของความเสี่ยงภัยที่ได้รับจากผู้เสียหายเสียก่อน ซึ่งอาศัยระยะเวลานาน ความเจ็บป่วยจากการสะสมของมลพิษในร่างกายผู้เสียหายบางลักษณะต้องติดตามเฝ้าระวังความเสี่ยงภัยของโรคอยู่

ตลอดเวลา ระยะเวลาจึงเป็นเงื่อนไขสำคัญอย่างหนึ่งที่จะพิสูจน์อาการว่าควรจะใช้ค่าเสียหายในการรักษาเป็นเท่าใด มีตัวแปรและปัจจัยใดเป็นค่าใช้จ่ายที่จะกำหนดเป็นค่ารักษาออกมาเป็นตัวเงินค่าเสียหายได้

ทั้งนี้ ในปัจจุบันมีกฎหมายที่กำหนดให้ศาลสามารถสงวนสิทธิในการแก้ไขคำพิพากษาได้มากกว่าระยะเวลาตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กล่าวคือ ตามมาตรา 40 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 โดยศาลสามารถสงวนสิทธิในการแก้ไขคำพิพากษาได้แต่ต้องไม่เกินสิบปีนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง แต่ก่อนการแก้ไขต้องให้โอกาสคู่ความอีกฝ่ายที่จะคัดค้านด้วย

ประเด็นที่สิบเอ็ด อายุความ การนำอายุความตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 448 เป็นอายุความที่ใช้บังคับกับความเสียหายที่เกิดจากการทำละเมิดในคดีละเมิดทั่วไป โดยถือเอากำหนดอายุความใช้สิทธิเรียกร้อง 1 ปี นับแต่วันที่ผู้เสียหายรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวผู้พึงต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน และกำหนดเวลาขั้นสูงสุดที่จะใช้สิทธิเรียกร้องในมูลละเมิดไม่เกิน 10 ปี กรณีดังกล่าวอาจเกิดปัญหาขึ้นในคดีความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสีเช่นกัน กรณีที่ผู้เสียหายที่ได้รับการสะสมของสารในร่างกายตามระยะเวลานับแต่มีการทำละเมิดเป็นต้นมา แต่ยังไม่ได้ใช้สิทธิฟ้องคดีภายในระยะเวลา 10 ปี เพราะผู้เสียหายยังไม่อาจหยั่งทราบได้ว่ามีความเสียหายเกิดขึ้นสะสมอยู่ในร่างกาย แต่เพิ่งมาทราบภายหลังเพราะผลของอาการเจ็บป่วยเพิ่งจะปรากฏขึ้นภายหลัง 10 ปี โดยตรวจพบจากแพทย์ ทำให้ผู้เสียหายมาฟ้องคดีเมื่อพ้นระยะเวลา 10 ปีแล้ว กรณีเช่นนี้หากตีความว่ามีความเสียหายจากการกระทำละเมิดเกิดขึ้นมานานแล้ว เป็นความผิดที่มีความเสียหายเกิดจากการทำละเมิดเกิดขึ้นครบถ้วนตามองค์ประกอบความผิดฐานละเมิด การที่ผู้เสียหายที่พบผลภายหลัง 10 ปีนั้น คดีของผู้เสียหายจึงขาดอายุความ

นอกจากนี้จากการศึกษาพบว่า กฎหมายไทยบางฉบับได้มีการกำหนดระยะเวลาการใช้สิทธิเรียกร้องไว้ยาวกว่าตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ อาทิเช่น พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 12 กำหนดอายุความไว้ถึง 3 ปี นับแต่วันที่ผู้บริโภครู้ถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นกับตนเอง แต่ต้องรู้ตัวผู้ประกอบการที่จะต้องรับผิดชอบต่อสินค้านั้นด้วย หรือภายใน 10 ปี นับแต่วันที่มีการขายสินค้านั้น แต่หากเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นกับชีวิต ร่างกาย หรือสุขภาพอนามัยโดยผลของสารพิษที่สะสมอยู่ในร่างกายของผู้เสียหายหรือเป็นกรณีที่ต้องใช้ระยะเวลาในการแสดงอาการ ผู้เสียหายหรือผู้แทนสามารถใช้สิทธิเรียกร้องหรือฟ้องร้องได้ภายในระยะเวลา 3 ปีนับตั้งแต่วันที่รู้ถึงความเสียหายต่อตนเองและรู้ตัวผู้ประกอบการที่ต้องรับผิด ทั้งนี้ต้องไม่เกิน 10 ปี นับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหายที่ปรากฏแก่ตนเอง

6.1.2 ผลการวิจัยเชิงปริมาณ

จากการที่ผู้เขียนดำเนินการศึกษาประเด็นเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดทางแพ่งเพื่อเยียวยาความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสีและได้นำข้อมูลดังกล่าวมาทำการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ และวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติถึงลักษณะของผู้ตอบแบบสำรวจความคิดเห็น ค่าเฉลี่ยความคิดเห็น การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะ รวมทั้งการวิเคราะห์ค่าความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะของผู้ตอบแบบสำรวจความคิดเห็น สามารถสรุปผลได้ดังต่อไปนี้

1) การวิจัยเชิงปริมาณมีการจัดแบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่หนึ่ง กลุ่มผู้ใช้กฎหมายโดยตรง ได้แก่ ผู้พิพากษา อัยการ และทนายความ

กลุ่มที่สอง กลุ่มผู้ใช้กฎหมายโดยอ้อม ได้แก่ เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง ผู้ประกอบการ

กลุ่มที่สาม กลุ่มประชาชนทั่วไป ได้แก่ ประชาชนทั่วไป ข้าราชการ

2) ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลค่าเฉลี่ยความคิดเห็นโดยภาพรวมของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด สรุปได้ดังนี้

ประเด็นคำถามเบื้องต้นเกี่ยวกับการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดทางแพ่งเพื่อเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้ที่ได้รับความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์ ส่วนใหญ่เห็นด้วย

ประเด็นคำถามที่ 1 การกำหนดกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดทางแพ่งในกรณีความเสียหายอันเกิดจากอุบัติเหตุทางนิวเคลียร์หรือรังสี พบว่า ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง

ประเด็นคำถามที่ 2 การกำหนดขอบเขตการบังคับใช้กฎหมายให้รวมถึงความเสียหายอันเกิดจากรังสีด้วย พบว่า ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วย

ประเด็นคำถามที่ 3 กำหนดให้ผู้ประกอบการรับผิดแต่เพียงผู้เดียวดังเช่นอนุสัญญาระหว่างประเทศ พบว่า ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในระดับไม่มีความเห็น

ประเด็นคำถามที่ 4 การกำหนดให้มีการชดเชยค่าสินไหมทดแทนสำหรับความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงินขอบเขตที่กว้างมากขึ้น เช่น แม้ผู้เสียหายไม่ได้ใช้สิทธิเรียกร้องไว้ก่อนก็สามารถเรียกได้และสิทธิดังกล่าวก็สามารถตกทอดไปยังทายาทได้ พบว่า ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วย

ประเด็นคำถามที่ 5 การกำหนดให้ผู้ประกอบการต้องรับผิดในลักษณะค่าเสียหายเชิงลงโทษ พบว่า ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วย

ประเด็นคำถามที่ 6 การกำหนดให้ผู้ประกอบการเป็นผู้มีหน้าที่นำสืบในกรณีที่มีความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสี พบว่า ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วย

ประเด็นคำถามที่ 7 การกำหนดข้อยกเว้นความรับผิดของผู้ประกอบการในกรณีที่ความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์ที่เกิดขึ้นนั้นเกิดจากสงคราม การจลาจล และภัยธรรมชาติอย่างร้ายแรง พบว่า ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วย

ประเด็นคำถามที่ 8 การกำหนดให้ผู้ประกอบการรับผิดแบบจำกัดวงเงินและจัดหาหลักประกันเพื่อเป็นการประกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นในการประกอบกิจการ พบว่า ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วย

ประเด็นคำถามที่ 9 การขยายระยะเวลาการสงวนสิทธิการแก้ไขคำพิพากษาของศาลเพิ่มมากขึ้น พบว่า ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วย

ประเด็นคำถามที่ 10 การกำหนดเรื่องอายุความสำหรับกรณีความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์เป็นการเฉพาะ พบว่า ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วย

3) ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มผู้ใช้กฎหมายโดยตรง กลุ่มผู้ใช้กฎหมายโดยอ้อม และกลุ่มประชาชนทั่วไป กับประเด็นคำถามเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดทางแพ่งเพื่อเยียวยาความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสีทั้ง 10 ประเด็นคำถาม ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า

(1) ความคิดเห็นของกลุ่มผู้ใช้กฎหมายโดยตรง ผู้ใช้กฎหมายโดยอ้อม และกลุ่มประชาชนทั่วไป ไม่ส่งผลหรือไม่มีความสัมพันธ์กับประเด็นเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดทางแพ่งเพื่อเยียวยาความเสียหายซึ่งเกิดจากอุบัติเหตุทางนิวเคลียร์แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ซึ่งปรากฏว่า ทุกกลุ่มมีความคิดเห็นไปในแนวทางเดียวกันในประเด็นคำถามดังต่อไปนี้

ก. การกำหนดกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดทางแพ่งในกรณีความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์

ข. การกำหนดขอบเขตการบังคับใช้กฎหมายให้รวมถึงความเสียหายอันเกิดจากรังสีด้วย

ค. กำหนดให้ผู้ประกอบการรับผิดแต่เพียงผู้เดียวดังเช่นอนุสัญญาระหว่างประเทศ

ง. การกำหนดให้มีการชดเชยค่าสินไหมทดแทนสำหรับความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงินขอบเขตที่กว้างมากขึ้น เช่น แม้ผู้เสียหายไม่ได้ใช้สิทธิเรียกร้องไว้ก่อนก็สามารถเรียกได้และสิทธิดังกล่าวก็สามารถตกทอดไปยังทายาทได้

จ. การกำหนดให้ผู้ประกอบการต้องรับผิดในลักษณะค่าเสียหายเชิงลงโทษ

ฉ. การกำหนดข้อยกเว้นความรับผิดของผู้ประกอบการในกรณีที่อุบัติเหตุที่เกิดขึ้นนั้นเกิดจากสงคราม การจลาจล และภัยธรรมชาติอย่างร้ายแรง

ช. การกำหนดให้ผู้ประกอบการรับผิดแบบจำกัดวงเงินและจัดหาหลักประกันเพื่อเป็นการประกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นในการประกอบกิจการ

ซ. การกำหนดเรื่องอายุความสำหรับกรณีความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์เป็นการเฉพาะ

(2) ความคิดเห็นของกลุ่มผู้ใช้กฎหมายโดยตรง กลุ่มผู้ใช้กฎหมายโดยอ้อม และกลุ่มประชาชนทั่วไป ส่งผลหรือมีความสัมพันธ์กับประเด็นเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดทางแพ่งเพื่อเยียวยาความเสียหายซึ่งเกิดจากอุบัติเหตุทางนิวเคลียร์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ซึ่งปรากฏว่า ทุกกลุ่มมีความคิดเห็นแตกต่างกัน แม้ว่าค่าวิเคราะห์ความสัมพันธ์จะมีค่าความคิดเห็นที่แตกต่างกัน แต่ความคิดส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในทางที่เห็นด้วยกับประเด็นคำถาม ดังต่อไปนี้

ก. การกำหนดให้ผู้ประกอบการเป็นผู้มีหน้าที่นำสืบในกรณีที่มีความเสียหายเกิดขึ้นจากนิวเคลียร์และรังสี

ข. การขยายระยะเวลาการสงวนสิทธิการแก้ไขคำพิพากษาของศาลเพิ่มมากขึ้น

6.2 ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาดังกล่าวที่ผ่านมาผู้เขียนขอเสนอแนะว่า ควรมีการบัญญัติกฎหมายว่าด้วยความรับผิดต่อความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสี พ.ศ. .... โดยมีวัตถุประสงค์ที่มุ่งคุ้มครองผู้ที่ได้รับความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสีซึ่งเป็นบุคคลที่ 3 ที่มิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจกรรมการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีนิวเคลียร์หรือรังสี โดยกฎหมายดังกล่าวมีหลักการสาระสำคัญ ดังต่อไปนี้

6.2.1 หลักแห่งความรับผิดที่นำมาใช้ คือ หลักความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict liability) โดยการพิจารณาความรับผิดทางแพ่งของบุคคลที่ต้องรับผิดไม่จำต้องพิจารณาว่าผู้นั้นจงใจหรือประมาทเลินเล่อหรือไม่

6.2.2 ขอบเขตของการบังคับใช้ กฎหมายดังกล่าวมีผลบังคับใช้ในกรณีความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสี

6.2.3 ผู้ที่ต้องรับผิดในความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสี คือ ผู้ประกอบการซึ่งเป็นผู้ได้รับใบอนุญาตหรือในกิจการอันจะต้องรับใบอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ โดยไม่จำต้องพิจารณาว่าผู้นั้นจงใจหรือประมาทเลินเล่อ

6.2.4 ข้อยกเว้นความรับผิด ผู้ประกอบการหลุดพ้นความรับผิดเมื่อสามารถพิสูจน์ได้ว่าความเสียหายนั้นเกิดจากเหตุสุดวิสัยหรือเกิดเพราะความผิดของผู้เสียหาย

6.2.5 ผู้ที่มีภาระการพิสูจน์ คือ ผู้ประกอบการที่ต้องรับผิด โดยพิสูจน์ให้เข้าข้อยกเว้นความรับผิดที่กำหนดไว้

6.2.6 ผู้มีสิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน ได้แก่ ผู้ที่ได้รับความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสีซึ่งเป็นบุคคลที่ 3 ที่มิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจกรรมการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีนิวเคลียร์หรือรังสี

6.2.7 ค่าสินไหมทดแทนที่ผู้ประกอบการจะต้องรับผิดนั้น นอกจากค่าค่าสินไหมทดแทนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้ว ผู้ประกอบการยังต้องรับผิดในค่าเสียหายต่อจิตใจสำหรับความเสียหายต่อจิตใจอันเป็นผลเนื่องมาจากความเสียหายต่อร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัยของผู้เสียหาย เช่น ความเจ็บปวด ความทุกข์ทรมาน ความหวาดกลัว ความวิตกกังวล ความเศร้าโศกเสียใจ ความอับอาย หรือความเสียหายต่อจิตใจอย่างอื่นที่มีลักษณะทำนองเดียวกัน ซึ่งหากผู้เสียหายถึงแก่ความตาย สามีภริยา บุพการี หรือผู้สืบสันดานของบุคคลนั้นชอบที่จะได้รับค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจ

ค่าเสียหายเชิงลงโทษ โดยเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ว่า หากข้อเท็จจริงปรากฏว่าผู้ประกอบการเป็นผู้ได้รับใบอนุญาต ตามกฎหมายว่าด้วยพลังงานปรมาณูเพื่อสันติจงใจไม่ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ หรือหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ อันเป็นเหตุให้เกิดความเสียหาย ผู้ประกอบการต้องจ่ายค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริงไม่เกินสองเท่าของค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริง แต่หากข้อเท็จจริงปรากฏว่า ผู้ประกอบการในกิจการอันจะต้องได้รับใบอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ ดำเนินกิจการโดยไม่ได้รับใบอนุญาตและเป็นเหตุให้เกิดความเสียหาย ผู้ประกอบการต้องจ่ายค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริงไม่เกินสี่เท่าของค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริง

นอกจากนี้ ผู้ประกอบการยังต้องรับผิดในค่าใช้จ่ายในการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม หากว่าความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสีนั้นก่อให้เกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ หรือสาธารณสมบัติของแผ่นดิน และต้องมีการชำระค่าใช้จ่ายในการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมดังกล่าว ซึ่งค่าใช้จ่ายในการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม เช่น ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการขจัดมลพิษ สิ่งปนเปื้อนในสิ่งแวดล้อม รวมถึงค่าใช้จ่ายอันเกี่ยวเนื่องกับมาตรการป้องกันความเสียหายด้วย

6.2.8 ความรับผิดของผู้ประกอบการตามกฎหมายนี้ ควรจำกัดวงเงินความรับผิด โดยกำหนดจำนวนวงเงินต้องรับผิดไว้ในกฎหมายลำดับรอง เนื่องจากหากมีการปรับปรุงแก้ไขอัตราจำนวนความรับผิดจะสามารถดำเนินการสะดวกกว่าการแก้ไขกฎหมายระดับพระราชบัญญัติ ทั้งนี้ จำนวนวงเงินความรับผิดนั้น ควรครอบคลุมเฉพาะค่าสินไหมทดแทนต่อชีวิต ร่างกาย อนามัย หรือทรัพย์สิน ไม่ควรรวมถึงค่าเสียหายเพื่อการลงโทษด้วย

ทั้งนี้ หากมีการจำกัดจำนวนความรับผิดของผู้ที่ต้องรับผิดแล้ว ควรมีการจัดตั้งกองทุนเพื่อคุ้มครองผู้ประสบภัยจากความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสี เพื่อให้ผู้เสียหายสามารถได้รับการชดเชยความเสียหายในส่วนที่ไม่สามารถเรียกร้องได้อันเนื่องมาจากการจำกัดวงเงินความรับผิดของผู้ประกอบการตามกฎหมาย ซึ่งรายละเอียดของกองทุนดังกล่าวควรกำหนดไว้ในกฎหมายลำดับรองและจะต้องมีการศึกษาในรายละเอียดต่อไป

6.2.9 ผู้ประกอบการมีหน้าที่ต้องจัดหาประกันภัย เพื่อเป็นหลักประกันสำหรับการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนที่ตนต้องรับผิด

6.2.10 ระยะเวลาในการสงวนสิทธิแก้ไขคำพิพากษาศาล โดยสามารถสงวนสิทธิแก้ไขคำพิพากษาสำหรับค่าสินไหมทดแทนอันไม่สามารถกำหนดจำนวนได้แน่นอนในขณะที่ศาลพิพากษา ซึ่งระยะเวลาในการสงวนสิทธิในการแก้ไขคำพิพากษาต้องไม่เกินสิบปีนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง ทั้งนี้ ก่อนที่ศาลแก้ไขคำพิพากษาต้องให้โอกาสคู่ความอีกฝ่ายคัดค้านก่อนเสมอ

6.2.11 อายุความในการใช้สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนสำหรับความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสี ควรมีการกำหนดอายุความไว้เป็นพิเศษและยาวกว่าอายุความการใช้สิทธิเรียกร้องในคดีละเมิดทั่วไป กล่าวคือ ควรกำหนดอายุความสามปีนับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหายและรู้ตัวผู้ที่ต้องรับผิด แต่ไม่เกินสิบปีนับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหาย เนื่องจากระยะเวลาในการแสดงอาการของผู้ที่ได้รับรังสีอาจจะไม่ปรากฏอาการภายในทันที

ทั้งนี้ ในกรณีที่ความเสียหายเกิดขึ้นต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัย โดยผลของสารที่สะสมอยู่ในร่างกายของผู้เสียหายหรือเป็นกรณีที่ต้องใช้เวลาในการแสดงอาการ ผู้มีสิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนตามพระราชบัญญัตินี้ต้องใช้สิทธิเรียกร้องภายในสามปีนับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหายและรู้ตัวผู้ประกอบการที่ต้องรับผิด แต่ไม่เกินสิบปีนับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหาย

บรรณานุกรม

DPU

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

กมลทิพย์ คติการ. (2539). **การเรียกร้องค่าเสียหายคดีสภาวะแวดล้อมตามกฎหมายว่าด้วยละเมิด.** เอกสารการสอนชุดวิชากฎหมายสิ่งแวดล้อม หน่วยที่ 8 – 15 (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

จารุณีย์ ทองผาสุก และสมพร จองคำ. (2544). **อันตรายจากรังสี.** กรุงเทพฯ: สมาคมนิวเคลียร์แห่งประเทศไทย.

จิตติ ติงศภัทิย์. (2526). **คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 2 ว่าด้วยมูลแห่งหนี้** (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

จิ๊ด เศรษฐบุตร. (2539). **หลักกฎหมายแพ่งลักษณะละเมิด.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดือนตุลา.

พจน์ บุษปาคม. (2525). **คำบรรยายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยละเมิด** (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: นิติบรรณการ.

เพ็ง เพ็งนิติ. (2545). **คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยละเมิด ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง (แก้ไขเพิ่มเติม)** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.

ไพจิตร ปุญญพันธุ์. (2548). **คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะละเมิด** (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: นิติบรรณการ.

วารี นาสกุล. (2523). **ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยละเมิด จัดการนอกสั่ง ลาภมิควรได้** (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ศักดิ์ สนองชาติ. (2544). **คำอธิบายโดยย่อประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยละเมิดและความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539** (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: นิติบรรณการ.

สุมาลี วงษ์วิทิต. (2544). **กฎหมายว่าด้วยละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลาภมิควรได้** (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สุษม ศุภนิตย์. (2546). **คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ละเมิด** (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: นิติบรรณการ.

เสนีย์ ปราโมช. (2527). **คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะนิติกรรมและหนี้.** กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช

สำนักงานปรมาณูเพื่อสันติ. (2547). **ศัพทานุกรมนิวเคลียร์.** กรุงเทพฯ: สำนักงานปรมาณูเพื่อสันติ.

_____. (2551). **รายงานประจำปี 2551 สำนักงานปรมาณูเพื่อสันติ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.** กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

อัมพร ฝันเซียน. (2547). **อันตรายจากรังสีและการควบคุม.** ม.ป.ท.

อดิศร์ อิศรางกูร ณ อยุธยา และคณะ. (2550). **นโยบายสาธารณะด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อม กลไกเยียวยาสุขภาพและสิ่งแวดล้อม.** กรุงเทพฯ: มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ.

อุดมศักดิ์ สินธิพงษ์. (2547). **กฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม.** กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

อำนาจ วงศ์บัณฑิต. (2545). **กฎหมายสิ่งแวดล้อม.** กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

บทความ

กิตติศักดิ์ ชินอุดมทรัพย์. (2543, มกราคม - มีนาคม). "ลำดับเหตุการณ์ทางรังสีและการปฏิบัติการกู้ต้นกำเนิดรังสีโคบอลต์-60 ณ ซ. วัดมหาวงษ์ จ. สมุทรปราการ มกราคม-กุมภาพันธ์ 2543." **นิวเคลียร์ปริทัศน์, 15, 1.** หน้า 3-6.

คัมภีร์ แก้วเจริญ. (2526). "ค่าเสียหายในคดีละเมิด." **วารสารกฎหมาย, 7, 3.** หน้า 26 - 27.

ประสิทธิ์ ปิวาวัฒนพานิช. (2543, ธันวาคม). "ความเป็นไปได้สำหรับโครงการสร้างโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ในประเทศไทย : กรณีศึกษาประเด็นข้อกฎหมายเรื่องความรับผิดและการจัดกากสารกัมมันตภาพรังสี." **วารสารนิติศาสตร์, 3 , 4.** หน้า 686.

วิทยานิพนธ์

กมลทิพย์ คติการ. (2529). **มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมและทดแทนความเสียหายอันเกิดจากวัตถุมีพิษ.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ณัฐวุฒิ วรรณวานิช. (2538). **การกำหนดค่าสินไหมทดแทนเกี่ยวกับชีวิตและร่างกายเนื่องจากการกระทำละเมิด.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปัญจพร โกศลกิติวงศ์. (2541). **ความรับผิดทางแพ่งของผู้ก่อมลพิษในคดีสิ่งแวดล้อม.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิมล สุวรรณ. (2550). **ความรับผิดทางแพ่งเนื่องมาจากวัตถุอันตราย.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุนิสา โมระศิลปิน. (2549). **ความรับผิดเพื่อละเมิดในความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย อนามัยและเสรีภาพ ศึกษากรณีเฉพาะความเสียหายอันมิใช่ตัวเงิน.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

อนิรุทธ์ ทรงจักรแก้ว. (2550). **นโยบายทางอาญาเกี่ยวกับนิวเคลียร์และรังสี.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

เอกสารอื่น ๆ

สำนักกำกับดูแลความปลอดภัยทางนิวเคลียร์ สำนักงานปรมาณูเพื่อสันติ. (2550). **อุบัติเหตุจากโรงไฟฟ้านิวเคลียร์.** กรุงเทพฯ: งานเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ สำนักงานปรมาณูเพื่อสันติ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.

กฎหมาย

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551

พระราชบัญญัติความลับทางการค้า พ.ศ. 2545

พระราชบัญญัติพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ พ.ศ. 2504

พระราชบัญญัติพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2508

พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535

พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535

สารสนเทศจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์

พูลสุข พงษ์พัฒน์. อุบัติเหตุทางรังสีและหลักปฏิบัติในภาวะฉุกเฉินทางรังสี. สืบค้นเมื่อวันที่ 21 ตุลาคม 2552, จาก **http://www2.egat.co.th/ned/index.php?option=com_content&view=article&id=148&Itemid=171#1**

ประชาไท. เหยื่อโคบอลท์ยื่นฎีกาคำพิพากษาศาลอุทธรณ์. (2552, 18 ธันวาคม). สืบค้นเมื่อวันที่ 28 ธันวาคม 2552, จาก **http://prachatai3.info/journal/2009/12/27057**

ภาษาต่างประเทศ

BOOKS

Carlton Stoiber, Alec Baer, Norbert Pelzer and Wolfram Tonhauser. (2003). **Handbook on Nuclear Law.** Austria: IAEA.

Peter Cameron, Leigh Hancher, Wolfgang Kühn. (1988). **Nuclear Energy Law After Chernobyl.** UK: J.W. Arrowsmith Ltd.

ELECTRONIC SOURCES

IAEA International Expert Group on Nuclear Liability (INLEX), "the 1997 Vienna Convention on Civil Liability for Nuclear Damage and the 1997 Convention on Supplementary Compensation for Nuclear Damage Explanatory Texts. Retrieved June 20, 2008, from **http://www.iaea.org/About/Policy/GC/GC48/Documents/gc48inf5expltest.pdf**

International Atomic Energy Agency. "Convention on Supplementary Compensation for Nuclear Damage. Retrieved June 3, 2008, from **http://www.iaea.org/Publications/Documents/Conventions/supcomp_status.pdf**

_____. "Joint Protocol Relating to the Vienna Convention and the Paris Convention-latest status. Retrieved June 3, 2008, from **http://www.iaea.org/Publications/Documents/Conventions/jointprot_status.pdf**

_____. "Vienna Convention on Civil Liability for Nuclear Damage. Retrieved June 3, 2008, from **http://www.iaea.org/Publications/Documents/Conventions/liability_status.pdf**

Paris Convention on Nuclear Third Party Liability Latest status of ratifications or accessions. Retrieved June 3, 2008, from **http://www.nea.fr/html/law/paris-convention-ratification.html**

DPU

ภาคผนวก

DPU

คำพิพากษา

คดีหมายเลขดำที่ 1516/2544

คดีหมายเลขแดงที่ 1820/2545

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์

ศาลปกครองกลาง

วันที่ 27 เดือน กันยายน พุทธศักราช 2545

	นางสาวสมใจ แก้วประดับ ที่ 1	ผู้ฟ้องคดี
	นางสาวจิตราภรณ์ เจียรอุดมทรัพย์ ที่ 2	
	เด็กหญิงศศิกาญจน์ ทรงศรีพิพัฒน์ โดยนางสาวจิตราภรณ์ เจียรอุดมทรัพย์	
	มารดา ผู้แทนโดยชอบธรรม ที่ 3	
	นางถวิล แซ่เจี่ย ที่ 4	
	นายเสถียร พันธุขันธ์ ที่ 5	
ระหว่าง	นางนงค์ พันธุขันธ์ ที่ 6	
	นางสาวสุรีย์น้อย อยู่เจริญ ที่ 7	
	นางสาวจันทร์ทิพย์ เพชรรัตน์ ที่ 8	
	นายจิตร์เสน จันทร์สาขา ที่ 9	
	นายสนธยา สระประทุม ที่ 10	
	นายบุญถึง ศิลา ที่ 11	
	นางสาวพัฒนา ธรรมนิยม ที่ 12	
	สำนักงานพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ	ผู้ถูกฟ้องคดี

เรื่อง คดีพิพาทเกี่ยวกับการกระทำละเมิดของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ

คดีนี้เป็นคดีที่โอนมาจากเรื่องร้องทุกข์ ตามกฎหมายว่าด้วยคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องร้องทุกข์รับที่ 140/2544

คดีนี้ผู้ฟ้องคดี ฟ้องและแก้ไขเพิ่มเติมฟ้องว่า ตามที่ได้เกิดเหตุกัมมันตภาพรังสีโคบอลท์-60 รั่วไหลที่บริเวณลาดจอดรถเก่าของบริษัท กมลสุโกศล จำกัด แขวงประเวศ เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร และบริเวณร้านค้าของเก่าในจังหวัดสมุทรปราการทำให้ผู้ฟ้องคดีทั้งสิบสองรายได้รับผลกระทบจากกัมมันตภาพรังสีโดยได้รับบาดเจ็บทุพพลภาพ บิดาของผู้ฟ้องคดีที่ 3 และบุตรของผู้ฟ้องคดีที่ 5 และที่ 6 ถึงแก่ความตาย โดยมีสาเหตุเกิดจากการจงใจละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ถูกฟ้องคดีซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่ในการออกระเบียบ ข้อบังคับ วางมาตรการและปฏิบัติการเพื่อควบคุมดูแลการใช้ประโยชน์พลังงานปรมาณู การเก็บรักษาวัสดุกัมมันตรังสี และการจัดการกากกัมมันตรังสีให้เกิดความปลอดภัยแก่ผู้ใช้และประชาชนโดยดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยพลังงานปรมาณูเพื่อสันติและกฎหมายอื่นๆ ตามพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการสำนักงานพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ พ.ศ. 2537

เมื่อประมาณปี พ.ศ. 2511 โรงพยาบาลรามาธิบดีได้ซื้อเครื่องฉายรังสีโคบอลท์-60 จากบริษัท ซีเมนส์ จำกัด ประเทศเยอรมัน เพื่อใช้บริการทางการแพทย์ ต่อมาในปี พ.ศ. 2538 เมื่อเครื่องเสื่อมสภาพ โรงพยาบาลรามาธิบดีได้จำหน่ายเครื่องฉายรังสีดังกล่าวโดยวิธีขายทอดตลาดให้แก่บริษัท กมลสุโกศล อีเล็คทริค จำกัด และบริษัทดังกล่าวได้รับซื้อและนำไปจัดเก็บไว้ที่โกดังของบริษัทซึ่งตั้งอยู่ที่ถนนวิภาวดี โดยจัดเก็บรวมไว้กับเครื่องฉายรังสีโคบอลท์-60 อื่นๆ ส่วนโรงพยาบาลรามาธิบดีได้แจ้งการจำหน่ายเครื่องฉายรังสีโคบอลท์-60 ให้ผู้ถูกฟ้องคดีทราบแล้วในเอกสารคำขออนุญาต แต่ผู้ถูกฟ้องคดีซึ่งมีหน้าที่ต้องตรวจสอบข้อมูลตามคำขออนุญาตว่าถูกต้องหรือไม่ กลับละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ทำการตรวจสอบว่าเครื่องฉายรังสีโคบอลท์-60 ที่อยู่ในความครอบครองของโรงพยาบาลรามาธิบดีมีการติดตั้งหรือเก็บรักษาไว้ในสถานที่ตรงตามที่ระบุไว้ในคำขออนุญาตหรือไม่ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 ถึงปี พ.ศ. 2543 ผู้ถูกฟ้องคดีได้ออกใบอนุญาตให้แก่โรงพยาบาลรามาธิบดีโดยมิได้ทำการตรวจสอบข้อมูลตามคำขออนุญาตตลอดมา นอกจากนี้เมื่อได้รับทราบการจำหน่ายเครื่องฉายรังสีโคบอลท์-60 ดังกล่าวแล้ว ผู้ถูกฟ้องคดีซึ่งมีหน้าที่ต้องติดตามตรวจสอบดูแลว่าผู้ครอบครองได้ขออนุญาตมีไว้ในครอบครองซึ่งเครื่องฉายรังสีโคบอลท์-60 ดังกล่าวได้จัดเก็บให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์และหลักวิชาการเพื่อป้องกันอันตรายที่จะเกิดแก่ประชาชนหรือไม่ กลับละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ไม่ติดตามตรวจสอบข้อมูลว่า เครื่องฉายรังสีโคบอลท์-60 ดังกล่าวได้ตกไปอยู่ในความครอบครองของบุคคลหรือบริษัทใด มีใบอนุญาตถูกต้องและมีการจัดเก็บอย่างปลอดภัยตามที่กฎหมายกำหนดหรือไม่ ซึ่งเป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยประมาทเลินเล่อ บริษัท กมลสุโกศล อีเล็คทริค จำกัด เป็นผู้ประกอบการนำเข้า จำหน่าย เก็บรักษาและเคลื่อนย้ายเครื่องฉายรังสีโคบอลท์-60 เป็นกิจธุระ โดยได้รับใบอนุญาตให้มีไว้ในครอบครองจำนวนหนึ่ง ซึ่งผู้ถูกฟ้องคดีได้ส่งเจ้าหน้าที่ไปตรวจสภาพโกดังของบริษัทดังกล่าว ดังนั้น ผู้ถูกฟ้อง

คดีจึงมีหน้าที่ในการติดตาม ควบคุมการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดเก็บสารกัมมันตรังสีของบริษัทดังกล่าวให้เป็นไปด้วยความปลอดภัยอย่างต่อเนื่อง แต่ปรากฏว่านับแต่ พ.ศ. 2538 ถึงปี พ.ศ. 2543 บริษัทดังกล่าวได้ซื้อเครื่องฉายรังสีโคบอลท์-60 มาไว้ในครอบครอง ผู้ถูกฟ้องคดีมิได้ปฏิบัติหน้าที่ในการควบคุมดูแลหรือดำเนินการบังคับทางกฎหมายอื่นๆ ให้บริษัทดังกล่าวมีใบอนุญาตครอบครองและจัดเก็บสารกัมมันตรังสีอย่างถูกต้องปลอดภัยตามที่กฎหมายและระเบียบของผู้ถูกฟ้องคดีกำหนดไว้ นอกจากนี้ ตลอดระยะเวลาที่บริษัทดังกล่าวได้ครอบครองเครื่องฉายรังสีโคบอลท์-60 ไม่เคยทำรายการแสดงปริมาณของเครื่องฉายรังสีโคบอลท์-60 ที่มีไว้ในครอบครองว่าได้เพิ่มขึ้นหรือลดลงเท่าใด รวมทั้งเหตุแห่งการเพิ่มหรือลดนั้นยื่นต่อผู้ถูกฟ้องคดีเมื่อครบ 60 วันนับแต่วันที่ได้อนุญาตและทุกระยะ 60 วันต่อๆ ไป ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ฉบับที่ 2 และมีหน้าที่ทำหนังสือแจ้งเตือนบริษัทให้ปฏิบัติให้ถูกต้องหรือต้องรายงานต่อผู้ถูกฟ้องคดีเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป แต่กลับไม่ดำเนินการใดๆ ทั้งสิ้น ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ไม่สามารถล่วงรู้หรือสามารถติดตามสภาพการเก็บรักษาเครื่องฉายรังสีโคบอลท์-60 ของบริษัทดังกล่าวได้ทันต่อสถานการณ์ จากการละเลยไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ดังกล่าวปรากฏว่าเมื่อปี พ.ศ. 2537 และ พ.ศ. 2538 บริษัทดังกล่าวได้รับใบอนุญาตให้ส่งออกเครื่องฉายรังสีโคบอลท์-60 เก่าเครื่องหนึ่งกลับไปยังต่างประเทศ แต่จนกระทั่งเมื่อครบกำหนดอายุในใบอนุญาตซึ่งมีอายุ 6 เดือนแล้ว บริษัทก็มิได้ส่งเครื่องดังกล่าวออกแต่อย่างใด ยังคงเก็บรักษาไว้ที่บริษัททั้งๆ ที่ไม่มีใบอนุญาตและปราศจากการควบคุมดูแลความปลอดภัยจากผู้ถูกฟ้องคดี เนื่องจากได้แทงจำหน่ายออกจากบัญชีใบอนุญาตมีไว้ในครอบครองแล้ว การละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ต่างๆ ดังกล่าวเป็นเวลานานทำให้ผู้ฟ้องคดีทั้งสิบสองรายได้รับการปกป้องควบคุมดูแลความปลอดภัยในเกณฑ์ที่ต่ำกว่าที่กฎหมายและระเบียบปฏิบัติของผู้ถูกฟ้องคดีกำหนด เป็นผลให้ผู้ครอบครองวัสดุกัมมันตรังสีเกิดความประมาทเลินเล่อ ไม่คำนึงถึงกฎระเบียบข้อปฏิบัติด้านความปลอดภัยตามกฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริษัทดังกล่าวได้รับความยินยอมจากบริษัท กมลสุโกศล จำกัด ซึ่งเป็นบริษัทในเครือเดียวกันทำให้การเคลื่อนย้ายเครื่องฉายรังสีโคบอลท์-60 เก่า จำนวน 3 เครื่อง ไปจัดเก็บไว้ในลานจอดรถของบริษัท กมลสุโกศล จำกัด ในซอยอ่อนนุช แขวงประเวศ เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร โดยปราศจากการป้องกันอันตรายและป้องกันการโจรกรรมหรือสูญหาย ต่อมาเมื่อเดือนมกราคม 2543 ได้มีบุคคลภายนอกผู้ไม่อาจคาดหมายได้ถึงภัยอันตรายของวัตถุดังกล่าวได้นำชิ้นส่วนเครื่องฉายรังสีโคบอลท์-60 คือ แท่งตะกั่วบรรจุสารกัมมันตรังสีโคบอลท์-60 และเศษโลหะอื่นๆ มาขายให้แก่ผู้ฟ้องคดีที่ 9 และที่ 10 ซึ่งมีอาชีพเป็นพ่อค้าเร่รับซื้อของเก่าได้รับซื้อไว้โดยปกติในทางการค้าและไม่ทราบว่าเป็นวัตถุอันตรายและเป็นแหล่งกำเนิดมลพิษทางกัมมันตภาพรังสี โดยเข้าใจว่าเป็นวัสดุเหลือใช้ที่ทิ้งแล้ว และนำกลับไปยังที่พักและร่วมกับผู้ฟ้องคดีที่ 11 ซึ่งเป็นลูกจ้างและพักอาศัยอยู่บ้านเดียวกัน พยายามแยกชิ้นส่วน แต่

ไม่สามารถแยกชิ้นส่วนแท่งตะกั่วดังกล่าวได้สำเร็จ ซึ่งขณะนั้นผู้ฟ้องคดีที่ 9 ถึงที่ 11 ได้สัมผัสกับแท่งตะกั่วดังกล่าวซึ่งมีกัมมันตภาพรังสีรั่วไหลออกมาและเกิดอาการเจ็บป่วยขึ้น แต่บุคคลทั้งสามยังไม่ทราบว่าตนเจ็บป่วยเนื่องจากการได้รับกัมมันตภาพรังสี ต่อมาเมื่อประมาณต้นเดือนกุมภาพันธ์ 2543 ผู้ฟ้องคดีที่ 9 นำวัสดุดังกล่าวไปขายให้แก่ร้านรับซื้อของเก่าของผู้ฟ้องคดีที่ 2 ซึ่งตั้งอยู่เลขที่ 127/3 หมู่ที่ 4 ตำบลสำโรง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ และผู้ฟ้องคดีที่ 2 ได้รับซื้อไว้โดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์และไม่อาจคาดหมายได้ถึงภยันตรายของวัตถุดังกล่าว จากนั้นนายเกชา ทรงศรีพิพัฒน์ ซึ่งเป็นสามีของผู้ฟ้องคดีที่ 2 พร้อมด้วยนายนิพนธ์ พันธุขันธ์ ซึ่งเป็นลูกจ้างในร้านได้ช่วยกันตัดแยกแท่งตะกั่วที่ห่อหุ้มสารกัมมันตรังสีโคบอลท์-60 ออกจากกัน โดยสารดังกล่าวเป็นต้นกำเนิดรังสีได้อยู่ในร้านรับซื้อของเก่าเป็นเวลาประมาณ 18 วัน ทำให้กัมมันตภาพรังสีแพร่ออกมาในปริมาณสูง ส่งผลกระทบเบื้องต้นต่อสุขภาพร่างกายของบุคคลที่ทำงานและที่พักอาศัย อยู่ในร้านรับซื้อของเก่า คือ ผู้ฟ้องคดีที่ 1 ที่ 2 ที่ 4 ที่ 7 ถึงที่ 9 นายเกชา ทรงศรีพิพัฒน์ นายนิพนธ์ พันธุขันธ์ ซึ่งอยู่ในร้านรับซื้อของเก่าในวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2543 รวมทั้งผู้ที่พักอาศัยอยู่ในบริเวณใกล้เคียง คือ ผู้ฟ้องคดีที่ 12 เมื่อบุคคลดังกล่าวไปรักษาตัวที่โรงพยาบาลจังหวัดสมุทรปราการจึงทราบจากแพทย์ผู้ตรวจรักษาเมื่อประมาณวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2543 ว่าอาการเจ็บป่วยเป็นผลมาจากการสัมผัสสารกัมมันตรังสีโคบอลท์-60 ต่อมาเมื่อวันที่ 18 และวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2543 ผู้ถูกฟ้องคดีได้ดำเนินการเก็บกู้และขนย้ายวัตถุกัมมันตรังสีดังกล่าวจากร้านรับซื้อของเก่าของผู้ฟ้องคดีที่ 2 ไปจัดเก็บไว้ในสถานที่จัดเก็บของผู้ถูกฟ้องคดี ทั้งนี้ การแพร่กระจายของสารกัมมันตรังสีดังกล่าวทำให้ผู้ฟ้องคดีทั้งสิบสองรายได้รับอันตรายจนถึงแก่ชีวิต ร่างกาย และสุขภาพอนามัย ดังนี้

ผู้ฟ้องคดีที่ 1 ลูกจ้างชั่วคราวร้านรับซื้อของเก่าได้รับอันตรายต่อร่างกายป่วยเป็นโรคจากรังสีโคบอลท์-60 ต้องพักงานเป็นเวลา 3 เดือน และรักษาตัวต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบันและต่อไปในอนาคตอย่างน้อย 15 ปี โดยมีอาการโครโมโซมเสียหาย ระบบพันธุกรรมผิดปกติไม่สามารถมีบุตรได้ มีเม็ดเลือดขาวต่ำ ภูมิคุ้มกันร่างกายอ่อนแอ และมีโอกาสสูงที่จะป่วยเป็นมะเร็งเม็ดเลือดขาวในอนาคต

ผู้ฟ้องคดีที่ 2 เจ้าของร้านรับซื้อของเก่ารักษาตัวในห้องปลอดเชื้อของโรงพยาบาลนาน 1 เดือน และรักษาตัวต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน และในอนาคตอย่างน้อย 15 ปี โดยมีอาการเซลล์ในร่างกายและโครโมโซมเสียหาย ระบบพันธุกรรมผิดปกติ ไม่สามารถมีบุตรได้ มีเม็ดเลือดขาวต่ำ ภูมิคุ้มกันร่างกายอ่อนแอ และมีโอกาสสูงที่จะป่วยเป็นมะเร็งเม็ดเลือดขาวในอนาคต

นายเกชา ทรงศรีพิพัฒน์ ซึ่งเป็นบิดาโดยชอบธรรมของผู้ฟ้องคดีที่ 3 ถึงแก่ความตายเนื่องจากไขกระดูกฝ่อจากกัมมันตภาพรังสีและมีการติดเชื้อในกระแสเลือด

ผู้ฟ้องคดีที่ 4 ซึ่งเป็นมารดาของผู้ฟ้องคดีที่ 2 ได้รับอันตรายต่อร่างกายในขั้นรุนแรงของผู้ได้รับบาดเจ็บทางรังสี ต้องเข้ารักษาตัวในห้องปลอดเชื้อของโรงพยาบาลประมาณ 1 เดือน และรักษาตัวต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน และต่อไปในอนาคตอย่างน้อย 15 ปี โดยมีอาการเซลล์ในร่างกายและโครโมโซมเสียหาย มีเม็ดเลือดขาวต่ำ ภูมิคุ้มกันร่างกายอ่อนแอ และมีโอกาสสูงที่จะป่วยเป็นมะเร็งเม็ดเลือดขาวในอนาคต

นายนิพนธ์ พันธุขันธ์ บุตรโดยชอบด้วยกฎหมายของผู้ฟ้องคดีที่ 5 และที่ 6 ถึงแก่ความตายเนื่องจากโดนรังสีโคบอลท์-60 และมีการติดเชื้อในกระแสเลือด

ผู้ฟ้องคดีที่ 7 ซึ่งเป็นลูกจ้างในร้านรับซื้อของเก่าได้รับอันตรายต่อร่างกายในขั้นรุนแรงของผู้ได้รับบาดเจ็บทางรังสี ต้องเข้ารับการรักษาตัวในห้องปลอดเชื้อของโรงพยาบาลประมาณ 1 เดือน และรักษาตัวต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน และต่อไปในอนาคตอย่างน้อย 15 ปี โดยมีอาการเซลล์ในร่างกายและโครโมโซมเสียหาย ระบบพันธุกรรมผิดปกติ ไม่สามารถมีบุตรได้ มีเม็ดเลือดขาวต่ำ ภูมิคุ้มกันร่างกายอ่อนแอ และมีโอกาสสูงที่จะป่วยเป็นมะเร็งเม็ดเลือดขาวในอนาคต

ผู้ฟ้องคดีที่ 8 เป็นลูกจ้างชั่วคราวร้านรับซื้อของเก่าได้รับอันตรายต่อร่างกายป่วยเป็นโรคจากรังสีโคบอลท์-60 ต้องพักงานเป็นเวลา 3 เดือน และรักษาตัวต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบันและต่อไปในอนาคตอย่างน้อย 15 ปี โดยมีอาการโครโมโซมเสียหาย ระบบพันธุกรรมผิดปกติ ไม่สามารถมีบุตรได้ มีเม็ดเลือดขาวต่ำ ภูมิคุ้มกันร่างกายอ่อนแอ และมีโอกาสสูงที่จะป่วยเป็นมะเร็งเม็ดเลือดขาวในอนาคต

ผู้ฟ้องคดีที่ 9 ซึ่งเป็นพ่อค้าเร่รับซื้อของเก่า ผู้รับซื้อแท่งตะกั่วบรรจุสารกัมมันตรังสีโคบอลท์-60 ได้รับอันตรายแก่ร่างกาย มือทั้งสองข้างเกิดบาดแผลทางรังสี จนต้องตัดนิ้วมือทั้งสองข้าง ส่วนร่างกายได้รับอันตรายในขั้นรุนแรงของผู้ได้รับบาดเจ็บทางรังสี ต้องเข้ารักษาตัวในห้องปลอดเชื้อของโรงพยาบาลประมาณ 1 เดือน รักษาบาดแผลที่โรงพยาบาลอีกหลายเดือนจนถึงปัจจุบัน และในอนาคตอย่างน้อย 15 ปี ขณะนี้ยังมีอาการบาดแผลที่มือเน่าลุกลาม เซลล์ในร่างกายและโครโมโซมเสียหาย ระบบพันธุกรรมผิดปกติ ไม่สามารถมีบุตรได้ มีเม็ดเลือดขาวต่ำ ภูมิคุ้มกันร่างกายอ่อนแอ และมีโอกาสสูงที่จะป่วยเป็นมะเร็งเม็ดเลือดขาวในอนาคต

ผู้ฟ้องคดีที่ 10 เป็นพ่อค้าเร่รับซื้อของเก่า ได้รับอันตรายแก่ร่างกาย มือทั้งสองข้างเกิดบาดแผลมีอาการพุพองเนื้อเน่าลุกลามต้องเอาเนื้อที่แขนมาปลูกถ่ายและไม่สามารถใช้มือได้ตามปกติ รักษาตัวในห้องปลอดเชื้อประมาณ 1 เดือน รักษาบาดแผลที่โรงพยาบาลอีกจนถึงปัจจุบันและในอนาคตอย่างน้อย 15 ปี โดยมีอาการมือบวม เซลล์ในร่างกายและโครโมโซมเสียหาย ไม่สามารถมีบุตรได้ มีเม็ดเลือดขาวต่ำ ภูมิคุ้มกันร่างกายอ่อนแอ และมีโอกาสสูงที่จะป่วยเป็นมะเร็งเม็ดเลือดขาวในอนาคต

ผู้ฟ้องคดีที่ 11 ได้รับอันตรายแก่ร่างกาย ขาขวาเกิดบาดแผลเน่าลุกลามจนต้องตัดเอาเนื้อส่วนอื่นมาปลูกถ่ายและไม่สามารถใช้การได้อีกต่อไป ร่างกายได้รับอันตรายในขั้นรุนแรงต้องรักษาตัวในห้องปลอดเชื้อประมาณ 1 เดือน รักษาบาดแผลที่โรงพยาบาลอีกจนถึงปัจจุบันและในอนาคตอย่างน้อย 15 ปี เซลล์ในร่างกายและโครโมโซมเสียหาย ระบบพันธุกรรมผิดปกติไม่สามารถมีบุตรได้ มีเม็ดเลือดขาวต่ำ ภูมิคุ้มกันร่างกายอ่อนแอ และมีโอกาสสูงที่จะป่วยเป็นมะเร็งเม็ดเลือดขาวในอนาคต

ผู้ฟ้องคดีที่ 12 ซึ่งเป็นผู้พักอาศัยในบริเวณใกล้เคียงร้านรับซื้อของเก่า ได้รับกัมมันตภาพรังสีขณะตั้งครรภ์ ต้องทำแท้งตามคำแนะนำของแพทย์ โครโมโซมผิดปกติ ระบบพันธุกรรมเสียหาย ไม่สามารถมีบุตรได้ และในอนาคตมีโอกาสที่จะเกิดการเจ็บป่วยจากกัมมันตภาพรังสี

ความเสียหายดังกล่าวนั้นเกิดจากผู้ถูกฟ้องคดีและเจ้าหน้าที่ของผู้ถูกฟ้องคดีได้ละเลยไม่ปฏิบัติออกระเบียบ ข้อบังคับ มาตรการและปฏิบัติการเพื่อควบคุมดูแลการเก็บรักษาวัสดุกัมมันตรังสีให้เกิดความปลอดภัยแก่ประชาชนอย่างพอเพียงตามกฎหมาย ละเลยไม่ดำเนินการตรวจสอบการย้ายสถานที่เก็บรักษาวัสดุต้นกำเนิดรังสีจากโรงพยาบาลรามาธิบดี ทั้งที่ได้ทราบข้อมูลและมีหน้าที่ต้องตรวจสอบรวบรวมข้อมูลเพื่อความปลอดภัยทางรังสี ละเลยไม่ดำเนินการตรวจสอบให้โรงพยาบาลรามาธิบดีและหรือบริษัท กมลสุโกศล อีเล็คทริค จำกัด ผู้ครอบครองดำเนินการจัดการกับต้นกำเนิดรังสีที่เลิกใช้งานหรือจัดการกากกัมมันตรังสีโดยต้องขออนุญาตส่งออก หากไม่สามารถส่งกลับไปยังผู้ผลิตได้ ผู้ถูกฟ้องคดีมีหน้าที่ต้องรับจัดการกากกัมมันตรังสีต่อไป แต่กลับเพิกเฉย ละเลยไม่ดำเนินการตรวจสอบการครอบครอง การเก็บรักษา การย้ายสถานที่เก็บรักษาวัสดุต้นกำเนิดรังสีของบริษัท กมลสุโกศล อิเล็คทริค จำกัด และหรือบริษัท กมลสุโกศล จำกัด ซึ่งไม่ชอบด้วยกฎหมาย ทั้งๆ ที่เจ้าหน้าที่ทราบข้อมูลแล้วและมีหน้าที่ต้องดำเนินการให้มีใบอนุญาต จัดสถานที่เก็บรักษาให้ถูกต้องและปลอดภัยจากการแพร่กระจายและการสูญหายตามกฎหมาย ซึ่งหากเจ้าหน้าที่ของผู้ถูกฟ้องคดีได้ดำเนินการดังกล่าวข้างต้น การแพร่กระจายของกัมมันตภาพรังสีย่อมไม่เกิดขึ้น

ผู้ฟ้องคดีทั้งสิบสองรายได้รับความเสียหายดังกล่าวและได้ทราบถึงบุคคลและหน่วยงานที่ต้องรับผิดในความเสียหาย เมื่อวันที่ 25 ตุลาคม 2543 เนื่องจากคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงกรณีเหตุการณ์สารกัมมันตรังสีโคบอลท์-60 รั่วไหล กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ได้นำสรุปผลการสอบสวนออกเผยแพร่แก่สาธารณะในวันดังกล่าว

ก่อนฟ้องคดีนี้ผู้ฟ้องคดีได้ดำเนินการยื่นคำร้องต่อผู้ถูกฟ้องคดีขอให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน เมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน 2543 และเคยขอทราบความคืบหน้าเมื่อวันที่ 25 มกราคม 2544

แต่ปรากฏว่าจนถึงปัจจุบัน ผู้ถูกฟ้องคดีเพิกเฉย

ขอให้ผู้ถูกฟ้องคดีชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้ฟ้องคดีทั้งสิบสองราย ดังนี้

1. ให้ผู้ถูกฟ้องคดีชดใช้ค่าเสียหาย 1,407,500 บาท ค่ารักษาพยาบาล 15 ปี เป็นเงิน 5,250,000 บาท รวมค่าสินไหมทดแทนทั้งสิ้น 6,657,500 บาท แก่ผู้ฟ้องคดีที่ 1

2. ให้ผู้ถูกฟ้องคดีชดใช้ค่าเสียหาย 7,027,964 บาท ค่ารักษาพยาบาล 15 ปี เป็นเงิน 5,250,000 บาท รวมค่าสินไหมทดแทนทั้งสิ้น 12,277,964 บาท แก่ผู้ฟ้องคดีที่ 2

3. ให้ผู้ถูกฟ้องคดีชดใช้ค่าสินไหมทดแทน 4,375,572 บาท แก่ผู้ฟ้องคดีที่ 3

4. ให้ผู้ถูกฟ้องคดีชดใช้ค่าเสียหาย 2,530,364 บาท ค่ารักษาพยาบาล 15 ปี เป็นเงิน 5,250,000 บาท รวมค่าสินไหมทดแทนทั้งสิ้น 7,780,364 บาท แก่ผู้ฟ้องคดีที่ 4

5. ให้ผู้ถูกฟ้องคดีชดใช้ค่าสินไหมทดแทน 4,211,500 บาท แก่ผู้ฟ้องคดีที่ 5

6. ให้ผู้ถูกฟ้องคดีชดใช้ค่าสินไหมทดแทน 3,552,000 บาท แก่ผู้ฟ้องคดีที่ 6

7. ให้ผู้ถูกฟ้องคดีชดใช้ค่าเสียหาย 3,245,281 บาท ค่ารักษาพยาบาล 15 ปี เป็นเงิน 5,250,000 บาท รวมค่าสินไหมทดแทนทั้งสิ้น 8,495,281 บาท แก่ผู้ฟ้องคดีที่ 7

8. ให้ผู้ถูกฟ้องคดีชดใช้ค่าเสียหาย 1,565,000 บาท ค่ารักษาพยาบาล 15 ปี เป็นเงิน 5,250,000 บาท รวมค่าสินไหมทดแทนทั้งสิ้น 6,815,000 บาท แก่ผู้ฟ้องคดีที่ 8

9. ให้ผู้ถูกฟ้องคดีชดใช้ค่าเสียหาย 6,078,100 บาท ค่ารักษาพยาบาล 15 ปี เป็นเงิน 5,250,000 บาท รวมค่าสินไหมทดแทนทั้งสิ้น 11,328,100 บาท แก่ผู้ฟ้องคดีที่ 9

10. ให้ผู้ถูกฟ้องคดีชดใช้ค่าเสียหาย 2,973,740 บาท ค่ารักษาพยาบาล 15 ปี เป็นเงิน 5,250,000 บาท รวมค่าสินไหมทดแทนทั้งสิ้น 8,223,740 บาท แก่ผู้ฟ้องคดีที่ 10

11. ให้ผู้ถูกฟ้องคดีชดใช้ค่าเสียหาย 6,569,245 บาท ค่ารักษาพยาบาล 15 ปี เป็นเงิน 5,250,000 บาท รวมค่าสินไหมทดแทนทั้งสิ้น 11,819,245 บาท แก่ผู้ฟ้องคดีที่ 11

12. ให้ผู้ถูกฟ้องคดีชดใช้ค่าเสียหาย 3,190,000 บาท ค่ารักษาพยาบาล 15 ปี เป็นเงิน 5,250,000 บาท รวมค่าสินไหมทดแทนทั้งสิ้น 8,440,000 บาท แก่ผู้ฟ้องคดีที่ 12

พร้อมอัตราดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี ของต้นเงินดังกล่าวนับแต่วันละเมิดจนกว่าจะชำระเสร็จแก่ผู้ฟ้องคดีสิบสองราย หรือให้ผู้ถูกฟ้องคดีรับผิดชอบค่ารักษาพยาบาลของผู้ฟ้องคดีที่ 1 ที่ 2 ที่ 4 และที่ 7 ถึงที่ 12 ที่ต้องรักษาตัวอย่างต่อเนื่องจนกว่าจะมีสุขภาพอนามัยเป็นปกติพร้อมค่าสินไหมทดแทนรายละเอียดปรากฏตามตารางค่าเสียหาย และค่าสินไหมทดแทนเอกสารท้ายคำฟ้อง

ผู้ถูกฟ้องคดีให้การว่า ผู้ถูกฟ้องคดีมีอำนาจหน้าที่ในการออกใบอนุญาตนำเข้าหรือส่งออกนอกราชอาณาจักร ผลิต มีไว้ในครอบครอง วัสดุกัมมันตรังสีทุกชนิด ตามพระราชกฤษฎีกา

แบ่งส่วนราชการสำนักงานพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2537 มาตรา 3 ประกอบพระราชบัญญัติพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ พ.ศ. 2504 มาตรา 3 มาตรา 12 และมาตรา 13 คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดีเป็นผู้รับอนุญาตให้นำเข้ามาและมีสารกัมมันตรังสีโคบอลท์-60 ไว้ในครอบครองตั้งแต่ พ.ศ. 2512 จนถึง พ.ศ. 2538 ซึ่งได้เก็บรักษาและปฏิบัติตามกฎข้อบังคับอย่างถูกต้องแล้ว ต่อมาได้ขายให้แก่บริษัท กมลสุโกศล อีเล็คทริค จำกัด ในราคา 5,000 บาท โดยได้ขนย้ายสารกัมมันตรังสีโคบอลท์-60 ไปจากคณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดีตั้งแต่วันที่ 11 กรกฎาคม 2538 สารกัมมันตรังสีโคบอลท์-60 ตามคำฟ้องคดีนี้เป็นกรรมสิทธิ์และอยู่ในความครอบครองของบริษัท กมลสุโกศล อีเล็คทริค จำกัด ตั้งแต่วันที่ 11 กรกฎาคม 2538 จนถึงวันที่การแพร่กระจายสารกัมมันตรังสีโคบอลท์-60 ในปีพ.ศ. 2543 บริษัท กมลสุโกศล อีเล็คทริค จำกัด ไม่ได้ขออนุญาตมีสารกัมมันตรังสีโคบอลท์-60 ไว้ในครอบครองและเก็บรักษาไว้โดยไม่ถูกต้องตามกฎและข้อบังคับที่กำหนดไว้ ตามพระราชบัญญัติพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ พ.ศ. 2504 ผู้ถูกฟ้องคดีได้ออกกฎกระทรวง ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2504) เพื่อควบคุมการนำเข้าหรือส่งออกนอกราชอาณาจักร นำหรือสั่งเข้ามาในราชอาณาจักร การเก็บรักษา การขนย้ายวัสดุตามคำฟ้อง โดยกำหนดให้มีแบบคำขอและได้มีการดำเนินการตามกฎกระทรวง ข้อบังคับดังกล่าวตลอดมา อีกทั้งได้มีการตรวจสถานที่ปฏิบัติการทางรังสีและตรวจสอบสภาพแท่งสารกัมมันตรังสีตลอดมา ผู้ถูกฟ้องคดีได้พิจารณาคำขอให้ชดใช้ค่าเสียหายของผู้ฟ้องคดีแล้ว ข้อเท็จจริงฟังเป็นยุติว่าขณะเกิดเหตุบริษัท กมลสุโกศล อีเล็คทริค จำกัด เป็นเจ้าของและครอบครองวัสดุนี้โดยมิได้ขออนุญาตตามที่ได้กำหนดไว้ในกฎกระทรวง ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2504) ซึ่งเป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย บริษัท กมลสุโกศล อีเล็คทริค จำกัด จะต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดจากการกระจายของสารกัมมันตรังสีดังกล่าว ส่วนคณะกรรมการและหรือเจ้าหน้าที่ของผู้ถูกฟ้องคดีได้ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎระเบียบและกฎหมายที่กำหนดไว้ถูกต้อง โดยมิได้ละเลยหรือละเว้นการปฏิบัติแต่อย่างใด ผู้ถูกฟ้องคดีจึงไม่ต้องรับผิดชอบค่าเสียหาย อีกทั้งค่าเสียหายที่ผู้ฟ้องคดีได้ฟ้องมาในคดีนี้เป็นการคำนวณตามความคิดและความรู้สึกของผู้ฟ้องคดีโดยไม่มีเกณฑ์ในการคำนวณแต่อย่างใด หากพิจารณาตามสถานภาพและหน้าที่การงานและรายได้ของผู้ฟ้องคดีก่อนเกิดเหตุแล้ว ค่าเสียหายที่ผู้ฟ้องคดีได้เรียกร้องมานั้นเกิดความจริงเพราะโรงพยาบาลสมุทรปราการและโรงพยาบาลราชวิถีได้รักษาให้โดยไม่ได้คิดค่าใช้จ่ายจากผู้ป่วยที่ ถูกสารกัมมันตรังสีโคบอลท์-60 ดังกล่าว ผู้ฟ้องคดีต่างก็ได้รับการดูแลรักษาจากโรงพยาบาลโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใดๆ และยังไปใช้บริการรักษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายได้ตลอดเวลาอีกด้วย คดีนี้เหตุเกิดระหว่างปลายเดือนมกราคม 2543 ถึงวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2543 ซึ่งเป็นวันที่ผู้ถูกฟ้องคดีได้ดำเนินการกู้กัมมันตรังสีโคบอลท์-60 สำเร็จและไม่มีบุคคลใดได้รับอันตรายจากรังสีเพิ่มอีกแล้ว

ผู้ฟ้องคดีได้ทราบเหตุละเมิดพร้อมทั้งรู้ตัวผู้ทำละเมิดแล้วแต่ได้มาฟ้องคดีนี้ (ร้องทุกข์) เมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2544 ซึ่งพ้นกำหนด 1 ปี อันเป็นการขาดอายุความที่จะฟ้องร้องให้รับผิดทางละเมิดได้ และการที่ผู้ฟ้องคดีไม่ปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวด้วยพระราชบัญญัติว่าด้วยความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 มาตรา 11 ก่อน จึงไม่มีสิทธิร้องทุกข์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ตามกฎหมาย อีกทั้งผู้ฟ้องคดีได้มีหนังสือขอให้ผู้ถูกฟ้องคดีชดใช้ค่าสินไหมทดแทน เมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน 2543 แต่มาร้องทุกข์ต่อสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2544 จึงเป็นการไม่รอผลการพิจารณาของผู้ถูกฟ้องคดีภายใน 180 วัน ซึ่งเป็นการไม่ปฏิบัติตามขั้นตอนของกฎหมายและไม่เป็นคดีที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะด้วย ผู้ฟ้องคดีจึงไม่สามารถนำคดีมาสู่การพิจารณาของศาลปกครองได้ ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 มาตรา 42 วรรคสอง

ผู้ถูกฟ้องคดีได้ชี้แจงข้อเท็จจริงเพิ่มเติมนอกเหนือจากคำให้การตามประเด็นที่ศาลกำหนดว่า

1. เมื่อโรงพยาบาลรามาธิบดีได้จำหน่ายเครื่องฉายรังสีโคบอลท์-60 ให้แก่บริษัท กมลสุโกศล อีเล็คทริค จำกัด โรงพยาบาลรามาธิบดีไม่ได้แจ้งให้ผู้ถูกฟ้องคดีทราบแต่อย่างใด ภายหลังจากเกิดเหตุคดีนี้แล้วผู้ถูกฟ้องคดีได้สอบสวนข้อเท็จจริง จึงทราบว่า โรงพยาบาลรามาธิบดีได้จำหน่ายเครื่องฉายรังสีโคบอลท์-60 ให้แก่บริษัท กมลสุโกศล อีเล็คทริค จำกัด และบริษัทดังกล่าวได้ขนย้ายเครื่องฉายรังสีโคบอลท์-60 ไปจากโรงพยาบาลรามาธิบดีตั้งแต่วันที่ 11 กรกฎาคม 2538

2. ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 จนถึงวันเกิดเหตุผู้ถูกฟ้องคดีได้ไปตรวจสอบด้านการป้องกันอันตรายจากรังสีโคบอลท์-60 ที่โรงพยาบาลรามาธิบดีเมื่อวันที่ 20 และวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2541 ตามกำหนดนัดหมายตรวจสอบสถานปฏิบัติการทางรังสีปรมาณู 2 ปีต่อครั้ง โดยตรวจสอบปริมาณรังสีรั่วไหลรอบๆ ห้องฉายรังสีและข้อมูลปริมาณรังสีที่ผู้ปฏิบัติงานได้รับเท่านั้น และผลการตรวจสอบระดับรังสีรอบห้องฉายรังสีอยู่ในระดับที่ถือว่ามีความปลอดภัยทางรังสีและระบบอินเตอร์ล๊อคซิสเต็มทำงานถูกต้อง ส่วนจำนวนเครื่องฉายรังสีโคบอลท์-60 ขณะที่ไปตรวจสอบระดับรังสีพบจำนวนเครื่องฉายรังสีมีอยู่จำนวน 2 เครื่องที่ห้องฉายรังสีเท่ากับจำนวนเครื่องที่โรงพยาบาลรามาธิบดีได้รับอนุญาตมีไว้ในครอบครองจากผู้ถูกฟ้องคดี โดยเจ้าหน้าที่ของผู้ถูกฟ้องคดีจะไม่ทราบว่าทางโรงพยาบาลรามาธิบดีได้มีการเปลี่ยนตัวเครื่องฉายรังสีใหม่หรือไม่ เนื่องจากจำนวนตัวเครื่องขณะทำการตรวจสอบความปลอดภัยจากรังสีรอบห้องฉายรังสีดังกล่าวยังมีจำนวน 2 เครื่องคงเดิม มิได้มีจำนวนเปลี่ยนแปลงแต่อย่างใด

3. หลังจากบริษัท กมลสุโกศล อีเล็คทริค จำกัด ได้ซื้อเครื่องฉายรังสีโคบอลท์-60 ไปจากโรงพยาบาลรามาธิบดี บริษัท กมลสุโกศล อีเล็คทริค จำกัด ไม่เคยขออนุญาตขนย้ายหรือมีไว้ใน

ครอบครองเครื่องดังกล่าวแต่อย่างใด

4. ผู้ถูกฟ้องคดีไม่ได้ตรวจสอบสถานที่เก็บเครื่องฉายรังสีโคบอลท์-60 ที่รั่วไหลเพราะไม่ได้มีการแจ้งย้ายและครอบครอง แต่ผู้ถูกฟ้องคดีเคยให้เจ้าหน้าที่ไปตรวจสอบภาชนะบรรจุสารกัมมันตรังสีที่บริษัท กมลสุโกศล อีเล็คทริค จำกัด (ที่โกดังถนนวิภาวดีรังสิต) จำนวน 2 ครั้ง คือ เมื่อวันที่ 10 มกราคม 2539 และวันที่ 9 กรกฎาคม 2540 โดยสถานที่ตรวจสอบทั้ง 2 ครั้ง ไม่ใช่บริเวณลานจอดรถ (ร้าง) ของบริษัท กมลสุโกศล อีเล็คทริค จำกัด (ซอยอ่อนนุช เขตประเวศ)

5. ตามพระราชบัญญัติพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ พ.ศ. 2504 และกฎกระทรวง ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2504 และฉบับที่ 2 พ.ศ. 2504 กำหนดให้ผู้ที่จะนำหรือส่งออกนอกราชอาณาจักร นำหรือสั่งเข้ามาในราชอาณาจักร ผู้ผลิตและผู้มีไว้ในครอบครองซึ่งสารกัมมันตรังสีตามที่กฎหมายกำหนดไว้เท่านั้นที่จะต้องได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ ส่วนผู้ที่จะขนย้ายจำหน่ายหรือขายไม่ต้องได้รับอนุญาตแต่อย่างใด การที่โรงพยาบาลรามาธิบดีได้จำหน่ายเครื่องฉายรังสีโคบอลท์-60 ให้แก่บริษัท กมลสุโกศล อีเล็คทริค จำกัด ที่จะต้องขอใบอนุญาตมีสารกัมมันตรังสีไว้ในครอบครอง และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นมิใช่เกิดจากการกระทำของผู้ถูกฟ้องคดีแต่อย่างใด และผู้ถูกฟ้องคดีก็ได้ใช้ความระมัดระวังมิได้ละเลยในการตรวจสอบสถานที่เก็บรักษา และเมื่อเกิดเหตุการณ์ดังกล่าวขึ้นผู้ถูกฟ้องคดีก็รีบดำเนินการกู้เก็บแท่งโคบอลท์-60 อย่างรวดเร็ว

ผู้ฟ้องคดีทั้งสิบสองรายคัดค้านคำให้การว่า โรงพยาบาลรามาธิบดีได้แจ้งให้ผู้ถูกฟ้องคดีทราบว่าได้จำหน่ายสารกัมมันตรังสีดังกล่าวไปแล้วตามคำขออนุญาตของโรงพยาบาลรามาธิบดีลงวันที่ 14 กรกฎาคม 2538 จึงถือได้ว่าผู้ถูกฟ้องคดีทราบแล้วว่า ได้มีการเคลื่อนย้ายสารกัมมันตรังสีไปไว้ ณ สถานที่อื่น เนื่องจากมีข้อความท้ายคำขออนุญาตระบุไว้อย่างชัดเจน ว่ามีการจำหน่ายเครื่องฉายรังสีโคบอลท์-60 ที่หยุดบริการคนไข้แล้ว ให้แก่บริษัทผู้ติดตั้งเครื่อง โคบอลท์ใหม่ ดังนั้นแม้บริษัท กมลสุโกศล อีเล็คทริค จำกัด จะไม่ได้ขออนุญาตขนย้ายก็เป็นหน้าที่ตามกฎหมายของผู้ถูกฟ้องคดีที่จะต้องทำการตรวจสอบให้มีการดำเนินการตามกฎหมายและระเบียบของผู้ถูกฟ้องคดีเอง แต่ผู้ถูกฟ้องคดีหาได้ดำเนินการเข้าไปตรวจสอบไม่ กลับปล่อยปละละเลย เพิกเฉยไม่เคยเข้าไปตรวจสอบการขนย้ายสารกัมมันตรังสีดังกล่าว แม้กฎระเบียบที่ผู้ถูกฟ้องคดีได้ออกมากำหนดให้ผู้ผลิตหรือครอบครอง ตลอดจนผู้ที่เก็บรักษาและขนย้ายต้องแจ้งเพื่อขออนุญาต แต่เนื่องจากผู้ที่ครอบครองหรือนำเข้าซึ่งสารกัมมันตรังสีดังกล่าวในประเทศไทยมีจำนวนไม่มาก อยู่ในวิสัยที่ผู้ถูกฟ้องคดีสามารถรู้ว่าใครเป็นผู้นำเข้าหรือส่งออกหรือครอบครองได้ จึงเป็นหน้าที่ของผู้ถูกฟ้องคดีที่ต้องเป็นผู้ตรวจสอบควบคุม เพื่อทราบความเคลื่อนไหวของการครอบครองสารกัมมันตรังสีดังกล่าวภายในประเทศเนื่องจากสารกัมมันตรังสีดังกล่าวถือเป็นวัตถุอันตรายที่สามารถส่งผลกระทบและสร้างความเสียหายให้แก่สังคมโดยรวมได้ จึงเป็นหน้าที่ตามกฎหมายของผู้ถูกฟ้องคดีที่

จะต้องคอยตรวจสอบ หลังจากที่บริษัท กมลสุโกศล อีเล็คทริค จำกัด ได้ซื้อเครื่องฉายรังสีโคบอลท์-60 ไปจากโรงพยาบาลรามาธิบดีแล้ว ได้นำไปไว้ที่โกดังถนนวิภาวดีรังสิต ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 ซึ่งในปี พ.ศ. 2539 และ 2540 เจ้าหน้าที่ของผู้ถูกฟ้องคดีเข้าไปตรวจสอบในบริเวณดังกล่าวและพบว่า บริษัท กมลสุโกศล อีเล็คทริค จำกัด ได้ครอบครองเครื่องฉายรังสีโคบอลท์-60 โดยไม่มีการขออนุญาตอีก 3 เครื่อง รายละเอียดปรากฏตามรายงานอุบัติเหตุทางรังสีที่จังหวัดสมุทรปราการ จัดทำโดยทบวงการพลังงานปรมาณูระหว่างประเทศและผู้ถูกฟ้องคดี ต่อมาเมื่อต้นปี พ.ศ. 2542 สัญญาเช่าโกดังของบริษัทดังกล่าวสิ้นสุดลงจึงได้ขนย้ายเครื่องฉายรังสี 3 เครื่อง ไปเก็บที่ลานจอดรถร้างบริเวณซอยอ่อนนุช เขตประเวศ เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2542 ผู้ถูกฟ้องคดีได้เข้าไปตรวจสอบเครื่องฉายรังสีของนายแพทย์ทองพูน พัฒนวิทย์ ผู้ถูกฟ้องคดีจึงทราบถึงเรื่องการเคลื่อนย้ายเครื่องฉายรังสีเนื่องจากเหตุหมดสัญญาเช่า แต่ผู้ถูกฟ้องคดีก็ไม่ได้ทำการตรวจสอบเครื่องฉายรังสีอื่นๆ ว่าเก็บไว้ที่ใดบ้าง นอกจากเครื่องฉายรังสีของนายแพทย์ทองพูน พัฒนวิทย์ ปรากฏตามหนังสือขอตรวจสถานปฏิบัติการทางรังสี ลงวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2542 เอกสารท้ายคำให้การหมายเลข 5 จึงถือว่าผู้ถูกฟ้องคดีได้ทราบถึงการครอบครองและการเคลื่อนย้ายเปลี่ยนแปลงสถานที่เก็บเครื่องฉายรังสีโคบอลท์ของบริษัท ทั้งในส่วนที่ครอบครองโดยมีการขออนุญาตและส่วนที่บริษัทครอบครองโดยไม่ได้ขออนุญาตจากผู้ฟ้องคดี (ที่ถูกควรเป็นผู้ถูกฟ้องคดี) มาโดยตลอด แต่ผู้ถูกฟ้องคดีกลับเพิกเฉยไม่ตรวจสอบตามกฎหมายจนทำให้เกิดความเสียหายขึ้น สำหรับเครื่องฉายรังสีโคบอลท์-60 เครื่องใหม่ที่โรงพยาบาลนำมาติดตั้งแทนเครื่องเดิมนั้นต้องนำเข้าจากต่างประเทศและต้องทำการขออนุญาตนำเข้าและครอบครองต่อผู้ถูกฟ้องคดี ซึ่งในคำขออนุญาตจะระบุถึงผู้ครอบครอง สถานที่จัดเก็บ ผู้ได้รับมอบหมายให้นำเข้าและมาตรการดำเนินการด้านความปลอดภัยต่างๆ รายละเอียดปรากฏตามตัวอย่างแบบคำขออนุญาตนำเข้าและครอบครอง แบบ พป.3 (ที่ถูกควรเป็น พ.ป.ส.3) ท้ายกฎกระทรวงฉบับที่ 2 พ.ศ. 2504 จึงถือว่าผู้ถูกฟ้องคดีทราบโดยตลอดว่ามีการซื้อขายและเคลื่อนย้ายเครื่องฉายรังสีโคบอลท์-60 มาติดตั้งใหม่แทนเครื่องเดิม นอกจากนี้ที่ผู้ฟ้องคดีอ้างในคำให้การว่าตามพระราชบัญญัติพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ พ.ศ. 2504 และกฎกระทรวงกำหนดให้เฉพาะผู้ที่จะนำเข้า ส่งออก ผลิต หรือมีไว้ในครอบครองเท่านั้นที่ต้องขออนุญาต ส่วนผู้ที่ขนย้าย จำหน่าย หรือขายไม่ต้องได้รับอนุญาตนั้น เป็นความเข้าใจของผู้ถูกฟ้องคดีเอง มิใช่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎกระทรวง และพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการของผู้ถูกฟ้องคดี ตามมาตรา 3 (2) ซึ่งกำหนดให้ผู้ถูกฟ้องคดีมีหน้าที่ดำเนินการออกกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และวางมาตรการเพื่อควบคุมเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์พลังงานปรมาณู การเก็บรักษาวัสดุกัมมันตรังสีเพื่อให้เกิดความปลอดภัยแก่ประชาชน จึงถือได้ว่าผู้ถูกฟ้องคดีมีหน้าที่ในการควบคุมดูแลสารกัมมันตรังสีอย่างดีที่สุดเพื่อให้เกิดความปลอดภัยแก่ประชาชน

แต่ผู้ถูกฟ้องคดีหาได้ใช้ความระมัดระวังตรวจสอบการเคลื่อนย้ายและการครอบครองสารกัมมันตรังสีตามมาตรฐานแห่งวิชาชีพไม่ นอกจากนี้ในการตรวจสอบเครื่องฉายรังสีที่ผู้ถูกฟ้องคดีอ้างว่าได้ทำการตรวจสอบทั้งก่อนและหลังเกิดเหตุนั้น ปรากฏว่าการตรวจสอบก่อนเกิดเหตุไม่มีการระบุรายละเอียดเหมือนกับการตรวจสอบหลังเกิดเหตุ เช่น ระบุ serial number รายละเอียดปรากฏตามเอกสารท้ายคำให้การหมายเลข 5 แสดงว่าผู้ถูกฟ้องคดีไม่มีมาตรฐานในการตรวจสอบที่ชัดเจน ที่ผู้ถูกฟ้องคดีให้การว่าได้ทำการตรวจสอบที่โรงพยาบาลรามาธิบดีแล้วพบจำนวนเครื่องฉายรังสี 2 เครื่อง เท่ากับที่ได้อนุญาตจึงไม่ทราบว่ามีการเปลี่ยนแปลงเครื่องฉายรังสีใหม่นั้น ผู้ฟ้องคดีคัดค้านคำให้การในส่วนนี้ว่า ในการออกใบอนุญาตให้แก่ผู้มีไว้ในครอบครองและใช้กัมมันตรังสีโคบอลท์-60 มีกำหนดระยะเวลาเพียง 1 ปี ต้องทำการตรวจสอบขออนุญาตทุกปีปีละครั้ง และการตรวจสอบมาตรการป้องกันอันตรายจากรังสีซึ่งต้องตรวจสอบถึงทะเบียนของเครื่องตามใบอนุญาตให้ถูกต้อง เพื่อป้องกันอันตรายจากรังสีที่จะเกิดแก่ประชาชน ผู้ถูกฟ้องคดีมีหน้าที่ต้องติดตามให้ผู้ได้รับใบอนุญาตรายงานแสดงปริมาณการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของสารกัมมันตรังสีทุกๆ 60 วัน ซึ่งผู้ถูกฟ้องคดีได้ละเลยเพิกเฉยไม่ออกระเบียบปฏิบัติการเพื่อควบคุมดูแลที่ชัดเจนและไม่ปฏิบัติหน้าที่การตรวจสอบควบคุมตามกฎหมายเรื่อยมา การละเลยไม่ออกระเบียบ ข้อบังคับวางมาตรการและปฏิบัติการเพื่อควบคุมดูแลการเก็บรักษาวัตถุกัมมันตรังสี ตลอดจนละเลยการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายในการตรวจสอบการครอบครอง การเก็บรักษา การย้ายสถานที่เก็บรักษาวัสดุต้นกำเนิดรังสี ทั้งๆ ที่เจ้าหน้าที่ของผู้ถูกฟ้องคดีทราบข้อมูลแล้ว และมีหน้าที่ต้องดำเนินการให้มีใบอนุญาตจัดสถานที่เก็บรักษาให้ถูกต้องและปลอดภัยจากการแพร่กระจายของรังสี และปลอดภัยจากการสูญหายตามกฎหมายตามที่กล่าวมาข้างต้นนั้น ต่อมากระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม และหรือผู้ถูกฟ้องคดีได้ตั้งคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริง และมีการจัดทำร่างกฎกระทรวงขึ้นอีก 2 ฉบับ แต่ปัจจุบันยังไม่ได้มีการประกาศใช้ และจากการสอบสวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการแพร่กระจายรังสีในคดีนี้ ประธานคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงได้ให้สัมภาษณ์หนังสือพิมพ์หลายฉบับว่า จากการสอบสวนมีเจ้าหน้าที่ของผู้ถูกฟ้องคดีบกพร่องในหน้าที่หลายคนจาก 2 หน่วยงาน คือ ฝ่ายควบคุมตรวจสอบและฝ่ายติดตามความปลอดภัย ส่งผลให้เกิดการรั่วไหลของสารโคบอลท์-60 ตามคดีนี้ ซึ่งจะมีการตั้งกรรมการขึ้นสอบสวนทางวินัยต่อไป ตั้งแต่เกิดเหตุในคดีนี้จนถึงต้นเดือนเมษายน พ.ศ. 2543 เป็นเวลาที่ผู้ฟ้องคดีทั้งสิบสองรายได้รับผลกระทบจากรังสีต้องเข้ารับการรักษาพยาบาลที่โรงพยาบาลต่าง ๆ มากกว่าสองแห่ง และอยู่ในระหว่างนอนพักรักษาตัวที่โรงพยาบาลทั้งสิ้นโดยมิได้ทราบว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นมีหน่วยงานหรือบุคคลใดบ้างที่ต้องรับผิดชอบในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ภายหลังจากที่ผู้ฟ้องคดีทั้งสิบสองรายได้ออกจากโรงพยาบาลมารักษาตัวต่อเนื่องที่บ้านจึง

ได้ทราบว่า กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมได้ตั้งกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เมื่อวันที่ 25 ตุลาคม 2543 จนกระทั่งได้ข้อสรุปว่าผู้ถูกฟ้องคดีและเจ้าหน้าที่ได้กระทำโดยประมาทเลินเล่อจนทำให้เกิดความเสียหายขึ้นแก่ผู้ฟ้องคดีทั้งสิบสองราย ดังนั้นการที่ผู้ฟ้องคดีทั้งสิบรองรายได้ทำการร้องทุกข์ต่อสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2544 จึงเป็นการร้องทุกข์ภายใน 1 ปี นับแต่วันทราบเหตุและรู้ตัวผู้กระทำละเมิด ผู้ฟ้องคดีทั้งสิบสองรายได้ยื่นหนังสือขอให้ผู้ถูกฟ้องคดีชดใช้ค่าสินไหมทดแทน เมื่อวันที่ 15 พศฤจิกายน 2543 โดยผู้ถูกฟ้องคดีได้มีหนังสือตอบผู้ฟ้องคดีเมื่อวันที่ 11 มิถุนายน 2544 โดยผู้ถูกฟ้องคดีได้ใช้เวลาพิจารณาเกินกว่า 180 วัน นอกจากนี้ผู้ฟ้องคดีได้เคยมีหนังสือ ลงวันที่ 25 มกราคม 2544 ขอทราบความคืบหน้า แต่ผู้ถูกฟ้องคดีก็ยังไม่มีผลวินิจฉัยออกมา ผู้ฟ้องคดีจึงได้นำเรื่องไปร้องทุกข์ต่อสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา นอกจากนี้ตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิด พ.ศ. 2539 ยังมิได้ตัดสิทธิผู้ฟ้องคดีที่จะดำเนินการทางอื่นภายหลังจากยื่นคำขอให้ชดใช้ค่าเสียหายจากหน่วยงานของรัฐแล้ว ผู้ฟ้องคดีทั้งสิบสองรายจึงมีสิทธิตามกฎหมายที่จะฟ้องคดีนี้ได้ ในประเด็นเรื่องค่าเสียหายนั้น ผู้ฟ้องคดีได้แสดงรายการคิดคำนวณค่าสินไหมทดแทนดังกล่าว และค่าสินไหมทดแทนดังกล่าวเป็นส่วนสัมพันธ์โดยตรงกับความเสียหายที่เกิดขึ้นและเป็นผลมาจากการกระทำหรือละเว้นการกระทำโดยประมาทเลินเล่อของผู้ถูกฟ้องคดีโดยตรง ค่ารักษาพยาบาลต่างๆ นั้นจนถึงปัจจุบันนี้ยังไม่ได้มีการยืนยันชัดเจนแน่นอนเป็นลายลักษณ์อักษรว่า จะให้บริการรักษาฟรีเพียงแต่ยังมิได้มีการเรียกเก็บค่ารักษาพยาบาลที่ผ่านมาในขณะนี้เท่านั้น อีกทั้งปัจจุบันนี้เป็นที่แน่นอนว่าผู้ฟ้องคดีต้องรักษาอย่างต่อเนื่องต่อไปอีก ซึ่งต้องมีค่ารักษาพยาบาลต่อไปในอนาคตด้วยรวมทั้งการรักษาพยาบาลต้องหมายความรวมถึงการฟื้นฟูสุขภาพและบรรดายาเครื่องมืออุปกรณ์ในการรักษาพยาบาลฟื้นฟูสุขภาพ อันจะทำให้ผู้ฟ้องคดีพ้นจากสภาวะเจ็บป่วยโดยรวดเร็ว สำหรับค่าสินไหมทดแทนอย่างอื่นที่ไม่ใช่ตัวเงินนั้นเกิดจากความเสียหายที่ได้รับทำให้สุขภาพร่างกายของผู้ฟ้องคดีเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เลวร้ายไม่สมบูรณ์แข็งแรงเหมือนเดิม ทั้งความเจ็บป่วยที่ได้รับก็ไม่สามารถรักษาให้หายเป็นปกติได้ ภูมิคุ้มกันร่างกายลดน้อยลง ทำให้มีอัตราเสี่ยงสูงในการเกิดโรคต่างๆ ตามมา ทำให้ผู้ฟ้องคดีได้รับความกระทบกระเทือนจิตใจอย่างมาก มีอาการเครียดตลอดเวลา ทั้งจากสภาพบาดแผลที่เกิดขึ้นทำให้ผู้ฟ้องคดีอับอายเป็นอย่างยิ่งและกรณีที่เกิดขึ้นทำให้ผู้ฟ้องคดีไม่สามารถใช้ชีวิตร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างปกติสุข เพราะถูกบุคคลอื่นรังเกียจเกรงว่าจะได้รับอันตรายจากสารโคบอลท์-60 ที่ยังคงอยู่ในร่างกายของ ผู้ถูกฟ้องคดี (ที่ถูกควรเป็นผู้ฟ้องคดี) แม้แต่บุคคลในครอบครัวของผู้ฟ้องคดีก็ยังแสดงความหวาดกลัวและรังเกียจไม่อยากเข้าใกล้หรือทำกิจการร่วมกับผู้ฟ้องคดี อีกทั้งการเผยแพร่ถึงความร้ายแรงของสารกัมมันตรังสีทั้งทางโทรทัศน์ วิทยุ และหนังสือพิมพ์แสดงให้เห็นถึงความกลัวของบุคคลในสังคม จนถึงขนาดไม่ยอม

ให้มีการนำศพมาเผาในบริเวณชุมชนของตน เป็นความเสียหายที่ไม่จำเป็นต้องใช้ความรู้สึกที่พิเศษลึกซึ้งแต่ประการใด เพียงความรู้สึกปกติธรรมดาของสามัญชนทั่วไปก็สามารถรับรู้และสัมผัสได้ถึงความเสียหายที่เกิดขึ้น นอกจากนี้โอกาสในการที่จะประกอบอาชีพเพื่อให้มีรายได้พอที่จะเลี้ยงดูตนเองและครอบครัวก็มิอาจเป็นไปได้อย่างสิ้นเชิงทั้งปัจจุบันและอนาคต และโดยประการสำคัญการกลับคืนสู่สภาพร่างกายซึ่งมีอวัยวะครบถ้วนมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง มีสุขภาพจิตใจที่สมบูรณ์ ย่อมไม่มีทางเป็นไปได้อย่างแน่นอน ดังนั้น ค่าสินไหมทดแทนตามที่ผู้ฟ้องคดีได้กล่าวมาตอนต้นเป็นเพียงค่าสินไหมทดแทนเพื่อการรักษาชีวิตของผู้ฟ้องคดีให้มีชีวิตอยู่รอดเท่านั้น มิใช่ทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีไม่ ดังนั้น ค่าสินไหมค่าทดแทนเพื่อความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงินจึงมีความจำเป็นและความสำคัญต่อการดำรงชีวิตต่อไปของผู้ถูกฟ้องคดี (ที่ถูกควรเป็นผู้ฟ้องคดี) ค่าเสียหายดังกล่าวจึงมิใช่ค่าเสียหายที่มีจำนวนสูงเกินไป บริษัท กมลสุโกศล อีเล็คทริค จำกัด ได้ครอบครองเครื่องฉายรังสีในโกดังก่อนการเคลื่อนย้ายเมื่อเลิกเช่าโกดัง ทั้งหมด 4 เครื่อง โดยหนึ่งในสี่เครื่องเป็นเครื่องที่เกิดเหตุในคดีนี้ นอกจากนี้ ผู้ถูกฟ้องคดีมิได้ให้การโดยชัดแจ้งเกี่ยวกับเอกสารท้ายคำฟ้องหมายเลข 5 ซึ่งได้แก่ คำขออนุญาตนำเข้า คำขออนุญาตมีไว้ในครอบครองผลการตรวจสถานปฏิบัติการทางรังสีในแต่ละฉบับ เป็นของเครื่องฉายรังสีโคบอลท์-60 เครื่องใดผู้ใดเป็นเจ้าของและเกี่ยวข้องกับเครื่องฉายรังสีโคบอลท์-60 ที่เกิดเหตุในความครอบครองของบริษัท กมลสุโกศล อีเล็คทริค จำกัด หรือไม่ อย่างไร

ผู้ถูกฟ้องคดีให้การเพิ่มเติมว่า

1. ก่อนที่เครื่องฉายรังสีโคบอลท์-60 (แท่งตะกั่วบรรจุสารกัมมันตรังสีโคบอลท์-60) ดังกล่าวจะถูกแยกออกเมื่อต้นเดือนมกราคม 2543 ไม่เคยมีรายงานว่ามีบุคคลใดได้รับอันตรายจากเครื่องฉายรังสีโคบอลท์-60 เครื่องดังกล่าว เพราะว่าเครื่องดังกล่าวได้รับการออกแบบและผลิตตามมาตรฐานสากลของ NCRP ให้มีความปลอดภัยทางรังสีต่อผู้ใช้และบุคคลทั่วไปและเครื่องฉายรังสีโคบอลท์-60 ทางโรงพยาบาลรามาธิบดีได้ใช้งานมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2512 ซึ่งความแรงของต้นกำเนิดรังสีได้อ่อนกำลังลงตามคุณสมบัติของต้นกำเนิดรังสีที่สลายตัวอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา และทำให้ประสิทธิภาพของเครื่องลดลงด้วย จนกระทั่งหมดอายุการใช้งาน แต่ยังคงมีความแรงรังสีค้างอยู่ส่วนหนึ่ง โดยไม่ปรากฏรายงานการได้รับอันตรายจากการใช้เครื่องฉายรังสีโคบอลท์-60 ดังกล่าว ผู้ถูกฟ้องคดีได้ตรวจสอบปริมาณรังสี ขณะที่ใช้งานฉายรังสีผู้ป่วยที่โรงพยาบาลรามาธิบดีและตามรายงานด้านปริมาณรังสี ขณะที่ใช้งานฉายรังสีผู้ป่วยที่โรงพยาบาลรามาธิบดี ก็ไม่ปรากฏว่ามีบุคคลใดได้รับอันตรายจากเครื่องฉายรังสีโคบอลท์-60 เครื่องดังกล่าว

2. รายงานอุบัติเหตุทางรังสีที่จังหวัดสมุทรปราการจัดทำโดยเจ้าหน้าที่ของทบวงการพลังงานปรมาณูระหว่างประเทศและผู้ถูกฟ้องคดีพร้อมด้วยเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเป็นรายงาน

เอกสารทางด้านวิชาการเพื่อเผยแพร่ความรู้ให้แก่ประเทศสมาชิกของทบวงการพลังงานปรมาณูระหว่างประเทศ ใช้เป็นแนวทางในการศึกษาหามาตรการป้องกันมิให้อุบัติเหตุเช่นนี้เกิดขึ้นอีก ซึ่งรายงานฉบับดังกล่าวอยู่ในระหว่างดำเนินงานปรับปรุงแก้ไขข้อมูล ข้อเท็จจริง เพื่อให้มีความถูกต้องและสมบูรณ์มากที่สุด

3. กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมได้ตั้งคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริง มีความเห็นสรุปว่า

3.1 ในการพิจารณาแก้ไขปรับปรุงกฎกระทรวง และระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกันอันตรายจากรังสี ได้มีการแต่งตั้งคณะทำงานมาตั้งแต่ พ.ศ. 2534 จนกระทั่งเกิดเหตุคดีนี้ ปี พ.ศ. 2543 เป็นเวลา 8 ปีเศษ รวมคณะทำงาน 5 ชุด ชุดที่ 1 ปี พ.ศ. 2534 ไม่ปรากฏเอกสารการประชุม ชุดที่ 2 ปี พ.ศ. 2536 ดำเนินการประชุม 7 ครั้ง พิจารณาร่างกฎกระทรวงเสร็จ 1 ฉบับ (เรื่องบัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่) ชุดที่ 3 ปี พ.ศ. 2547 ประชุม 1 ครั้ง รับรองแนวปฏิบัติเรื่องฉุกเฉินทางรังสี ชุดที่ 4 ปี พ.ศ. 2538 ไม่มีการประชุม และชุดที่ 5 ปี พ.ศ. 2541 ประชุม 3 ครั้ง จึงเห็นว่าการพิจารณาแก้ไขปรับปรุงกฎกระทรวงและระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกันอันตรายจากรังสีเกิดความล่าช้าจริง แต่ไม่มีส่วนทำให้เกิดเหตุการณ์แพร่กระจายสารกัมมันตรังสีแต่อย่างใด ถ้าหากโรงพยาบาลรามาธิบดีและบริษัท กมลสุโกศล อีเล็คทริค จำกัด ปฏิบัติตามกฎกระทรวงฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2504) เจ้าหน้าที่ของผู้ถูกฟ้องคดีก็สามารถเข้าไปตรวจสอบดูแลการเก็บเครื่องฉายรังสีโคบอลท์-60 ดังกล่าวให้ปลอดภัยเช่นเดียวกับที่เคยได้ปฏิบัติมา

3.2 ในกรณีการนำเสนอคำขออนุญาตมีไว้ในครอบครองเครื่องฉายรังสีโคบอลท์-60 ของโรงพยาบาลรามาธิบดีต่อคณะอนุกรรมการพิจารณาออกใบอนุญาตเกี่ยวกับวัสดุนิวเคลียร์และวัสดุพลอยได้ และการตรวจสอบเครื่องฉายรังสีของโรงพยาบาลรามาธิบดีไม่ครบถ้วนตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ในแนวปฏิบัติการตรวจสถานปฏิบัติการทางรังสีทั่วประเทศของฝ่ายป้องกันอันตรายจากรังสี กองสุขภาพ เจ้าหน้าที่ของผู้ถูกฟ้องคดีที่เกี่ยวข้องไม่ปฏิบัติหน้าที่ให้ครบถ้วนตามระเบียบราชการ น่าจะเข้าข่ายการกระทำผิดตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535 ซึ่งมีมูลที่ควรดำเนินการสอบสวนทางวินัย คณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงดังกล่าวมิได้ชี้ว่า ผู้ถูกฟ้องคดีและเจ้าหน้าที่ของผู้ถูกฟ้องคดีได้กระทำโดยประมาทเลินเล่อจนทำให้เกิดความเสียหายขึ้นแก่ผู้ฟ้องคดีทั้งสิบสองราย แต่อย่างใด

4. กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ได้แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ พ.ศ. 2504 ซึ่งมีผู้ถูกฟ้องคดีและเจ้าหน้าที่ของผู้ถูกฟ้องคดีร่วมเป็นกรรมการด้วย คณะกรรมการดังกล่าวได้จัดทำร่างกฎกระทรวง ฉบับที่ .. (พ.ศ. ....) ออกตามความในพระราชบัญญัติพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ พ.ศ. 2504 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

ว่าด้วยเงื่อนไขการออกใบอนุญาต และว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการการจัดการกากกัมมันตรังสี โดยมีสาระเพื่อให้การดำเนินกิจกรรมทางด้านการป้องกันอันตรายจากรังสีเหมาะสมและรัดกุมยิ่งขึ้น และผู้ถูกฟ้องคดีได้เสนอร่างกฎกระทรวงดังกล่าวให้แก่เลขาธิการคณะรัฐมนตรีเพื่อนำเสนอคณะรัฐมนตรีต่อไป ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้เห็นชอบและได้ส่งร่างกฎกระทรวงดังกล่าวไปให้สำนักงานกฤษฎีกาพิจารณา

5. ในปี พ.ศ. 2538 คณะอนุกรรมการพิจารณาออกใบอนุญาตเกี่ยวกับวัสดุนิวเคลียร์และวัสดุพลอยได้ ได้อนุญาตให้โรงพยาบาลรามาธิบดีมีไว้ในครอบครองและใช้ซึ่งวัสดุกัมมันตรังสีเพื่อใช้ในทางการแพทย์ (แบบ พ.ป.ส.4) จำนวน 2 ครั้ง ซึ่งมีโคบอลท์-60 รวมอยู่ด้วย สำหรับคำขออนุญาตนำหรือส่งออกนอกราชอาณาจักร นำหรือสั่งเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งวัสดุนิวเคลียร์พิเศษ วัสดุพลอยได้ หรือวัสดุต้นกำลัง (แบบ พ.ป.ส.3) ไม่มี เนื่องจากเอกสารของผู้ถูกฟ้องคดีที่เก็บไว้ ซึ่งรวมทั้งใบคำขออนุญาตต่างๆ ด้วย บางส่วนถูกน้ำท่วมได้รับความเสียหายเมื่อปี พ.ศ. 2526

6. ผู้ที่ประสงค์จะมีไว้ในครอบครองหรือใช้วัสดุกัมมันตรังสีจะต้องยื่นแบบคำขออนุญาตตามแบบ พ.ป.ส.1 ต่อเจ้าหน้าที่ของผู้ถูกฟ้องคดีและผู้ที่ประสงค์จะนำเข้ามาหรือส่งออกซึ่งวัสดุกัมมันตรังสีนอกราชอาณาจักร จะต้องยื่นคำขออนุญาตตามแบบ พ.ป.ส.3 ต่อเจ้าหน้าที่ของผู้ถูกฟ้องคดี

7. เกี่ยวกับระเบียบและวิธีการตรวจสอบสถานปฏิบัติการทางรังสีที่จัดเก็บสารกัมมันตรังสีในการครอบครอง ใช้และหรือส่งออกนอกราชอาณาจักรที่ใช้บังคับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2504 จนถึงปัจจุบันของผู้ถูกฟ้องคดีนั้น ผู้ถูกฟ้องคดีขอชี้แจงดังนี้

7.1 ผู้ถูกฟ้องคดีได้ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายทุกประการไม่เคยละเลยหรือเพิกเฉยในการปฏิบัติหน้าที่ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

7.2 ผู้ถูกฟ้องคดีมีอำนาจหน้าที่ในการออกใบอนุญาต และตรวจสอบความปลอดภัยทางรังสีของสถานปฏิบัติการทางรังสีที่ได้รับอนุญาตจากคณะอนุกรรมการพิจารณาออกใบอนุญาตเกี่ยวกับวัสดุนิวเคลียร์และวัสดุพลอยได้

7.3 วัตถุประสงค์ของการตรวจสอบสถานปฏิบัติการทางรังสีของผู้ถูกฟ้องคดีก็เพื่อป้องกันอันตรายจากรังสีของผู้ปฏิบัติงานและประชาชนผู้ใช้บริการทั่วไป

7.4 ในการตรวจสถานปฏิบัติการทางรังสีเจ้าหน้าที่ของผู้ถูกฟ้องคดีได้ยึดระเบียบและแนวปฏิบัติตามพระราชบัญญัติพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ พ.ศ. 2504 และที่แก้ไขเพิ่มเติม และกฎกระทรวง ฉบับที่ 1 และฉบับที่ 2 ซึ่งเป็นเกณฑ์กำหนดด้านความปลอดภัยทางรังสีเป็นหลัก

7.5 กรณีวัสดุกัมมันตรังสีที่หมดอายุการใช้งานแล้วจะดำเนินการใน 2 กรณี คือ

7.5.1 ผู้ได้รับอนุญาตหรือผู้ครอบครองวัสดุกัมมันตรังสีต้องนำส่งวัสดุกัมมันตรังสีที่หมดอายุการใช้งานแล้วไปขจัดเป็นกากกัมมันตรังสีที่สำนักงานของผู้ถูกฟ้องคดี หรือ

7.5.2 ผู้ได้รับอนุญาตหรือผู้ครอบครองวัสดุกัมมันตรังสี ส่งออกไปนอกราชอาณาจักร การดำเนินการดังกล่าวต้องได้รับอนุญาตและรับรองความปลอดภัยในการเคลื่อนย้ายภาชนะบรรจุต้นกำเนิดรังสีจากผู้ถูกฟ้องคดีก่อน

แต่อย่างไรก็ตามทั้ง 2 กรณี ผู้ครอบครองต้องยื่นคำขออนุญาตมีไว้ในครอบครองตามแบบ พ.ป.ส.3 และได้รับอนุญาตตามแบบ พ.ป.ส.4

ศาลไต่สวนพยาน เมื่อวันที่ 24 เมษายน 2545 วันที่ 30 พฤษภาคม 2545 วันที่ 10 มิถุนายน 2545 และวันที่ 5 กรกฎาคม 2545

ศาลออกนั่งพิจารณาคดี เมื่อวันที่ 25 กันยายน 2545 โดยได้รับฟังสรุปข้อเท็จจริงของตุลาการเจ้าของสำนวน คำแถลงของคู่กรณีและคำชี้แจงด้วยวาจาประกอบคำแถลงการณ์ของตุลาการผู้แถลงคดี เมื่อวันที่ 25 กันยายน 2545 ด้วยแล้ว

ศาลได้ตรวจพิจารณาเอกสารทั้งหมดในสำนวนคดี กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ฯลฯ ที่เกี่ยวข้องประกอบแล้ว

ข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า ผู้ฟ้องคดีที่ 3 เป็นบุตรของผู้ฟ้องคดีที่ 2 และเป็นบุตรนอกกฎหมายที่บิดารับรองแล้วของนายเกชา ทรงศรีพิพัฒน์ ปรากฏตามสูติบัตรทะเบียนบ้านและหนังสือรับรองการศึกษาของผู้ฟ้องคดีที่ 3 เอกสารอันดับที่ 1/13 , 1/14 และ 116/33 ผู้ฟ้องคดีที่ 5 และที่ 6 เป็นบิดาและมารดาโดยชอบด้วยกฎหมายของนายนิพนธ์ พันธุขันธ์ ปรากฏตามหนังสือรับรองการจดทะเบียนสมรส ทะเบียนบ้าน และใบมรณบัตร เอกสารอันดับที่ 116/23 ถึง 116/25 ผู้ถูกฟ้องคดีเป็นส่วนราชการ สังกัดกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม มีฐานะเป็นกรม ตามมาตรา 4 และมาตรา 24 (9) แห่งพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 แก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติปรับปรุง กระทรวง ทบวง กรม (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2535 มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยพลังงานปรมาณูเพื่อสันติและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ออกกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ วางมาตรการและปฏิบัติการเพื่อควบคุมและดูแลเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์พลังงานปรมาณู การเก็บรักษาวัสดุกัมมันตรังสีและการจัดการกากกัมมันตรังสีให้เกิดความปลอดภัยแก่ผู้ใช้และประชาชน ตลอดจนดำเนินการให้เป็นไปตามมติของคณะกรรมการพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ และปฏิบัติงานธุรการอื่นๆ ตามมาตรา 3 (1) (2) (10) แห่งพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการสำนักงานพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2537 ประกอบกับมาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัติพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ พ.ศ. 2504 ซึ่งตามมาตรา 4 และมาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ พ.ศ. 2504

ได้กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม เป็นผู้มีอำนาจกำหนดเงื่อนไขและวิธีการขอรับใบอนุญาต กำหนดเงื่อนไขให้ผู้ซึ่งผลิต มีไว้ในครอบครองหรือใช้ซึ่งวัสดุนิวเคลียร์พิเศษ พลังงานปรมาณู วัสดุพลอยได้หรือวัสดุต้นกำลัง ซึ่งพ้นจากสภาพที่เป็นอยู่ตามธรรมชาติในทางเคมี หรือผู้ซึ่งกระทำด้วยประการใดๆ แก่วัสดุต้นกำลังให้พ้นจากสภาพที่เป็นอยู่ตามธรรมชาติในทางเคมี โดยมีคณะกรรมการพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ เป็นผู้มีอำนาจอนุญาต โดยเมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 2504 ได้มีประกาศในราชกิจจานุเบกษาให้ใช้กฎกระทรวงฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2504) ออกตามความในพระราชบัญญัติพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ พ.ศ. 2504 ลงวันที่ 10 กรกฎาคม 2504 กำหนดให้ผู้ประสงค์จะผลิต มีไว้ในครอบครอง หรือใช้วัสดุนิวเคลียร์พิเศษ พลังงานปรมาณู วัสดุพลอยได้ หรือวัสดุต้นกำลังซึ่งพ้นจากสภาพที่เป็นอยู่ตามธรรมชาติในทางเคมี ต้องยื่นคำขออนุญาตต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ณ สำนักงานของผู้ถูกฟ้องคดี โดยใช้แบบ พ.ป.ส.1 และผู้ที่ประสงค์จะนำเข้าหรือส่งออกวัสดุดังกล่าวต้องยื่นคำขอเช่นเดียวกันโดยใช้แบบ พ.ป.ส.3 ท้ายกฎกระทรวง นอกจากนี้กฎกระทรวงดังกล่าวได้กำหนดเครื่องหมายแสดงบริเวณรังสีมีข้อความเป็นภาษาไทยสีดำว่า “อันตราย” “บริเวณรังสี” หรือ “วัสดุกัมมันตรังสี” และมีรูปสัญลักษณ์คล้ายใบพัดตามแบบท้ายกฎกระทรวงให้ผู้ได้รับอนุญาตติดไว้ที่บริเวณรังสีเพื่อให้บุคคลในและนอกบริเวณรังสีเห็นได้ชัดเจน โดยเครื่องหมายนี้ให้มีขนาดเหมาะสมแก่บริเวณหรือหีบห่อ โดยผู้รับอนุญาตต้องทำรายการแสดงปริมาณที่เพิ่มขึ้นหรือลดลง รวมทั้งเหตุแห่งการเพิ่มขึ้นหรือลดลงภายใน 60 วัน ซึ่งผู้รับอนุญาตต้องเก็บรักษาวัสดุในสถานที่ที่ได้รับอนุญาต จะย้ายสถานที่เก็บรักษามิได้ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากคณะกรรมการพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ สำหรับการทิ้งหรือขจัดวัสดุกัมมันตรังสีต้องปฏิบัติตามที่คณะกรรมการให้ความเห็นชอบเป็นหนังสือ ในการยื่นคำขออนุญาตตามแบบ พ.ป.ส.1 นั้น ได้มีการจัดทำคำอธิบายตามเอกสารอันดับที่ 40/573 โดยให้ระบุชื่อธาตุ เลขมวลให้ถูกต้อง และจะอนุญาตจะให้เพียง 1 ปี เมื่อใกล้หมดอายุหากมีความประสงค์จะมีไว้หรือใช้ต้องยื่นคำขออนุญาตแบบ พ.ป.ส.1 เช่นเดียวกับการยื่นขออนุญาตครั้งแรก สำหรับสถานที่เก็บรักษาวัสดุให้แจ้งตำแหน่งที่อยู่ของสถานที่เก็บรักษาวัสดุโดยละเอียด ให้แนบเอกสารแผนผังเพื่อประกอบการพิจารณา และให้แสดงหลักการหรือวิธีการจัดการเกี่ยวกับกากกัมมันตรังสีว่าจะดำเนินการอย่างไร สำหรับชื่อผู้รับผิดชอบดำเนินการทางเทคนิคที่ระบุ แบบคำขอ พ.ป.ส.1 ในข้อ 6 ให้ระบุถึงความรู้ความสามารถ การอบรมหลักสูตร การกำกับดูแล การป้องกันอันตรายจากรังสี เพื่อให้สอดคล้องกับข้อเสนอแนะของคณะกรรมาธิการสากลว่าด้วยการป้องกันอันตรายจากรังสี โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ พ.ศ. 2504 และกฎกระทรวงที่ใช้บังคับ ต่อมาในปี พ.ศ. 2544 ได้มีการปรับปรุงครั้งที่ 4/2544 เกี่ยวกับแนวปฏิบัติในการยื่นคำขออนุญาต และคำอธิบายการกรอกแบบคำขอ พ.ป.ส.1 และได้มี

การเพิ่มเติมคำอธิบายในการกรอกแบบ พ.ป.ส.1 ในข้อ 6 (4) ชื่อผู้รับผิดชอบทางเทคนิคให้ระบุงานที่เกี่ยวกับรังสีที่เคยปฏิบัติมาแล้ว หน้าที่การงาน ตำแหน่งที่เกี่ยวข้องพร้อมทั้งกรอกรายละเอียดงานที่เคยปฏิบัติมาแล้วในตารางข้างล่างให้ชัดเจน ตามเอกสารอับดับที่ 40/560 การยื่นคำขออนุญาตจะต้องยื่นทุกปี เนื่องจากใบอนุญาตจะมีอายุเพียง 1 ปี เมื่อมีการขออนุญาตผู้ถูกฟ้องคดีจะมีหน้าที่ทำการตรวจและส่งเจ้าหน้าที่ไปทำการตรวจ โดยเป็นหน้าที่ของฝ่ายควบคุมการใช้พลังงานนิวเคลียร์ กองสุขภาพ ในการตรวจใช้กฎกระทรวง ฉบับที่ 2 เป็นแนวทางในการตรวจ ต่อมาในปี พ.ศ. 2541 ได้มีการกำหนดระเบียบเป็นแนวปฏิบัติ แต่ขณะนี้ยังคงเป็นฉบับร่าง ตามเอกสารอันดับที่ 40/592 ถึง 40/687 ซึ่งถือเป็นข้อปฏิบัติงานอยู่ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 การตรวจโดยฝ่ายป้องกันอันตรายจากรังสี กองสุขภาพ เป็นการตรวจเพื่อความปลอดภัย โดยมีขั้นตอนปฏิบัติในขั้นตอนแรกเป็นขั้นเตรียมการ ในข้อ 1.1 ต้องค้นหาและตรวจสอบใบอนุญาตโดยพิจารณาวันออกและวันหมดอายุและต้องศึกษาข้อมูล แผนผัง ห้องเก็บและสถานที่ใช้วัสดุกัมมันตรังสีในข้อ 1.2 และตามข้อ 1.4 จะต้องศึกษาข้อมูลภาชนะบรรจุวัสดุกัมมันตรังสีและอุปกรณ์ประกอบโดยในข้อ 1.4.3 และ 1.4.4 กำหนดให้ศึกษาหมายเลขกำกับภาชนะบรรจุวัสดุกัมมันตรังสี (หากสามารถกระทำได้) และศึกษาข้อมูลแบบภาชนะบรรจุวัสดุกัมมันตรังสีในขั้นตอนการตรวจสอบหมายเลขกำกับภาชนะบรรจุวัสดุกัมมันตรังสี และอุปกรณ์ประกอบในข้อ 2.5 ได้กำหนดให้ตรวจสอบตามข้อ 1.4 โดยมีแบบรายงานการตรวจสอบและประเมินความปลอดภัยจากรังสีเพื่อส่งให้ผู้อำนวยการกองสุขภาพ เครื่องฉายรังสีและซอสส์จะมีหมายเลข (ซีเรียลนัมเบอร์) กำกับ เมื่อนำเครื่องใหม่เข้ามาใช้และเครื่องเก่ายังอยู่ ก็จะมีเจ้าหน้าที่ของผู้ถูกฟ้องคดีควบคุมทางทะเบียน แต่ทะเบียนหายไปจึงไม่ทราบว่าเครื่องฉายรังสีอยู่ที่ใด ไม่มีกฎ ระเบียบเกี่ยวกับการเก็บรักษาหรือจัดการกากกัมมันตรังสีที่ไม่ได้รับการอนุญาตเป็นการเฉพาะ แต่ในทางปฏิบัติ หากพบว่ามีกากกัมมันตรังสีที่อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้ปฏิบัติงาน ประชาชนและสิ่งแวดล้อม ผู้ถูกฟ้องคดีจะเข้าไปตรวจสอบและจัดการเก็บกาก/สารกัมมันตรังสีเหล่านั้นไว้เป็นของกลางหรือเป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน โดยดำเนินการตามกรรมวิธีการจัดการกากกัมมันตรังสีที่เหมาะสมในกรณีที่พบว่ามีการครอบครองวัสดุกัมมันตรังสีโดยไม่ได้รับอนุญาตนั้น ผู้ถูกฟ้องคดีจะแจ้งเตือนให้มายื่นคำขออนุญาต หากฝ่าฝืนจะดำเนินคดีอาญา ทั้งนี้ ตามมาตรา 12 และมาตรา 21 แห่งพระราชบัญญัติพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ พ.ศ. 2504 ในกรณีที่พบว่ามีการจัดเก็บวัสดุกัมมันตรังสีซึ่งมิใช่สถานที่ตามที่ขออนุญาต ผู้ถูกฟ้องคดีในฐานะเลขานุการคณะกรรมการพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ จะนำเสนอเพื่อให้คณะกรรมการฯ มีคำสั่งเพิกถอนหรือคำสั่งอื่นใดในระยะเวลาที่กำหนดเพื่อให้ผู้รับอนุญาตปฏิบัติ โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 14 มาตรา 15 มาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ พ.ศ. 2504 ในคดีนี้หากผู้ถูกฟ้องคดีพบว่า วัสดุกัมมันตรังสีที่นำไปไว้ในลานจอดรถเก่าของบริษัท กมลสุโกศล จำกัด

ซึ่งมิได้รับอนุญาตให้ครอบครองและมิใช่สถานที่ที่ได้รับอนุญาตให้จัดเก็บ เมื่อปรากฏว่าผู้ถูกฟ้องคดีได้เข้าปฏิบัติการตามมาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ พ.ศ. 2504 และพบวัสดุกัมมันตรังสีดังกล่าวไม่ได้รับอนุญาต จะดำเนินการให้ยื่นคำขออนุญาตพร้อมมีคำสั่งให้ปฏิบัติ หากฝ่าฝืนจึงดำเนินการตามมาตรา 32 และมาตรา 33 แห่งประมวลกฎหมายอาญาต่อไป

เมื่อประมาณปี พ.ศ. 2511 ได้มีการขออนุญาตนำแร่กัมมันตรังสีโคบอลท์-60 ซึ่งเป็นวัสดุที่ให้รังสีแกมม่าที่เกิดจากการผลิตหรือใช้วัสดุนิวเคลียร์หรือวัสดุนิวเคลียร์พิเศษอันเป็นมูลเหตุในคดีนี้เข้ามาในราชอาณาจักร โดยนำเข้ารูปของเครื่องฉายรังสีทั้งเครื่อง ยี่ห้อซีเมนส์ รุ่นแกมมาตรอน 3 (Gammatron 3) โดยมีหมายเลขเครื่องกำกับตามภาพถ่ายเครื่อง เอกสารอับดับที่ 107/3 และนำไปไว้ที่ภาควิชารังสีวิทยา คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล และได้ยื่นคำขอต่ออายุเรื่อยมา ตามคำขออนุญาตในปี พ.ศ. 2519 เอกสารอันดับที่ 21/50 ต่อมาในปี พ.ศ. 2524 ได้มีการเปลี่ยนต้นกำเนิดรังสีใหม่ แร่กัมมันตรังสีโคบอลท์-60 มีลักษณะเป็นของแข็งเม็ดเล็กๆ บรรจุในอับสแตนเลสทรงกระบอก ซึ่งมีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 2.5 เซนติเมตร สูง 4 เซนติเมตร โดยอับสแตนเลสดังกล่าวจะบรรจุอยู่ในอุปกรณ์ป้องกันรังสีชั้นใน ซึ่งทำด้วยตะกั่วรูปทรงกระบอกมีสแตนเลสหุ้มขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 22 เซนติเมตร ยาว 42 เซนติเมตร มีน้ำหนัก 90 กิโลกรัม และอุปกรณ์ป้องกันรังสีชั้นในนี้จะใส่ไว้ในอุปกรณ์ป้องกันรังสีชั้นนอกที่ทำด้วยตะกั่วและโลหะมีน้ำหนัก 900 กิโลกรัม ที่เป็นหัวของเครื่องฉายรังสีโคบอลท์-60 ปรากฏตามเอกสารอันดับที่ 65/642 ถึง 65/654 เครื่องฉายรังสีดังกล่าวมีหมายเลขเครื่องหรือหมายเลขกำกับภาชนะบรรจุวัสดุกัมมันตรังสีหรือซีเรียลนัมเบอร์ (SERAIL No.) หมายเลข 101100278 และมีหมายเลขกำกับวัสดุกัมมันตรังสีหรือซีเรียล นัมเบอร์ของซอสส์ (SERIAL No. ของ SOURCE) หมายเลข 0162 ET. ที่บริเวณส่วนหัวของเครื่องฉายรังสีดังกล่าวมีสัญลักษณ์คล้ายใบพัด แต่ไม่มีข้อความว่า “อันตราย” และ “บริเวณรังสี” หรือ “วัสดุกัมมันตรังสี” ตามเอกสารอันดับที่ 107/2 ถึง 107/4 ต่อมามหาวิทยาลัยมหิดล (คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี) ได้จำหน่ายเครื่องฉายรังสีดังกล่าวทั้งชุดทั้งหัวเครื่องฉายและเตียง ตามเอกสารอันดับที่ 107/4 ให้แก่บริษัท กมลสุโกศล อีเล็คทริค จำกัด ในราคา 5,000 บาท บริษัทดังกล่าวได้ครอบครองและขนย้ายเครื่องฉายรังสีดังกล่าวออกจากโรงพยาบาลรามาธิบดีในวันที่ 11 กรกฎาคม 2538 ปรากฏตามเอกสารอันดับที่ 21/37 ถึง 21/45 โดยมิได้ยื่นคำขออนุญาตมีไว้ในครอบครองแต่อย่างใด เมื่อโรงพยาบาลรามาธิบดีได้จำหน่ายเครื่องฉายรังสี โคบอลท์-60 แล้ว โรงพยาบาลรามาธิบดีได้ทำการแจ้งยกเลิกให้บริการผู้ป่วย และแจ้งว่าจำหน่ายให้แก่ผู้ติดตั้งเครื่องฉายรังสีโคบอลท์-60 ใหม่ ต่อผู้ถูกฟ้องคดีจำนวน 2 ครั้ง ในแบบ พ.ป.ส.1 ของปี พ.ศ. 2539 และปี พ.ศ. 2540 ซึ่งผู้ถูกฟ้องคดีมิได้สอบถามหรือแนะนำให้ปฏิบัติอย่างไรต่อไป ทางโรงพยาบาลรามาธิบดีจึงเข้าใจว่าปฏิบัติถูกต้องตามคำชี้แจงของ

โรงพยาบาลรามาธิบดี เอกสารอันดับที่ 80/2 ซึ่งการแจ้งจำหน่ายและยกเลิกเครื่องฉายรังสีดังกล่าว ผู้ถูกฟ้องคดีมิได้กำหนดแบบ โรงพยาบาลรามาธิบดีจึงได้ทำการแจ้งไว้ในแบบคำขออนุญาต (พ.ป.ส.1) ของปี พ.ศ. 2539 และ พ.ศ. 2540 ตามเอกสารอันดับที่ 80/3 (ซึ่งเป็นเอกสารฉบับเดียวกับเอกสารอันดับที่ 21/54 และ 80/11) และ 80/4 (ซึ่งเป็นเอกสารชุดเดียวกับเอกสารอันดับที่ 80/12) ให้แตกต่างกับคำขออนุญาตในปี พ.ศ. 2538 ที่ได้ทำขึ้นในปี พ.ศ. 2537 ตามเอกสารอันดับที่ 80/10 โดยระบุไว้ในแบบ พ.ป.ส.1 ทั้ง 2 ฉบับ ในตารางท้ายรายการที่ 6 (4) ซึ่งเป็นตารางที่ระบุต้นกำเนิดรังสีที่โรงพยาบาลรามาธิบดีครอบครอง โดยตารางดังกล่าวจะระบุ ชนิด ปริมาณ สถานที่ตั้ง ใช้รังสีเพื่ออะไร ใช้มานานเท่าใด โดยโรงพยาบาลรามาธิบดีได้ระบุว่า “(หยุดบริการคนไข้)” ไว้ในรายการแรกของตารางซึ่งระบุชนิดต้นกำเนิดรังสีโคบอลท์-60 มีปริมาณ 560 ci สถานที่ตั้งห้องฉายรังสี ระยะเวลาการใช้ 9.87 ปี ใช้เพื่อฉายรังสีแก่ผู้ป่วย และได้ระบุไว้ในตอนท้ายตารางอีกว่า “หมายเหตุ จำหน่ายให้แก่บริษัทผู้ติดตั้งเครื่องโคบอลท์ใหม่” แต่ไม่ได้ระบุว่าจำหน่ายให้บริษัท กมลสุโกศล อีเล็คทริค จำกัด เพราะเป็นที่เข้าใจว่าผู้ถูกฟ้องคดีต้องทราบ เนื่องจากในขณะนั้นมีเพียงบริษัทเดียวที่ผูกขาดการจำหน่ายสารกัมมันตรังสีโคบอลท์-60 สำหรับใช้กับเครื่องฉายรังสีในงานรังสีรักษา เมื่อโรงพยาบาลรามาธิบดีได้จำหน่ายเครื่องดังกล่าวแล้วได้ซื้อเครื่องใหม่จากบริษัท กมลสุโกศล อีเล็คทริค จำกัด และได้ยื่นหนังสือคำขออนุญาตมีไว้ในครอบครองเครื่องฉายรังสี โคบอลท์-60 เครื่องใหม่ และมีหมายเลขเครื่องกำกับต่อเลขาธิการของผู้ถูกฟ้องคดีพร้อมแบบ พ.ป.ส.1 ตามเอกสารอันดับที่ 40/547 และได้รับอนุญาต แต่แบบ พ.ป.ส.1 ได้สูญหาย ซึ่งเครื่องฉายรังสีโคบอลท์-60 เครื่องใหม่นั้นยี่ห้อเทอร์ราโทรนิค (Theratronics) รุ่นเทอร์ราตรอน 780 ซี (Theratron 780 c) หมายเลขเครื่อง (SERIAL No.) 242 หมายเลขต้นกำเนิดรังสี (SERIAL No. ของ SOURCE) S-4834 ซึ่งมีลักษณะภายนอกไม่เหมือนกับเครื่องยี่ห้อซีเมนส์ ตามภาพถ่ายและคำชี้แจงของโรงพยาบาลรามาธิบดี เอกสารอันดับที่ 107/2 ถึง 107/5 ในเดือนกรกฎาคมของทุกปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2536 จนถึงปี พ.ศ. 2542 โรงพยาบาลรามาธิบดีได้ยื่นคำขออนุญาตแบบ พ.ป.ส.1 ต่อผู้ถูกฟ้องคดีทุกปีเพื่อขออนุญาตมีไว้ในครอบครองหรือใช้วัสดุนิวเคลียร์พิเศษ ฯลฯ ในปี พ.ศ. 2537 ถึงปี พ.ศ. 2543 ตามเอกสารอันดับที่ 80/3 , 80/5 และ 80/10 ถึง 80/15 โดยการยื่นคำขออนุญาตแบบ พ.ป.ส.1 ในปี พ.ศ. 2541 ถึงปี พ.ศ. 2543 ตามเอกสารอันดับที่ 80/13 ถึง 80/15 ถึงปี พ.ศ. 2543 ตามเอกสารอันดับที่ 80/13 ถึง 80/15 ในรายการที่ 6 (4) มีการแก้ไขรายการใหม่ โดยระบุชนิดของต้นกำเนิดรังสีใหม่จากเดิมที่ระบุว่า โคบอลท์-60 ปริมาณ 560 ci เป็น โคบอลท์-60 (780 C) (THERATRON 780 C) โดยไม่มีรายการว่าหยุดบริการคนไข้ และหมายเหตุจำหน่ายให้แก่บริษัทผู้ติดตั้งเครื่องใหม่ ในการแจ้งยกเลิกและจำหน่ายเครื่องฉายรังสีโคบอลท์-60 ที่เป็นมูลเหตุในคดีนี้ได้ยื่นต่อเจ้าหน้าที่ของผู้ถูกฟ้องคดี คือ นายชัชวาล ไกรลักษณวราภา ซึ่งเป็นหัวหน้าฝ่ายควบคุมมี

หน้าที่ควบคุมดูแลเกี่ยวกับการออกใบอนุญาตและเป็นอนุกรรมการในการพิจารณาออกใบอนุญาตด้วย แต่นายชัชวาล ไกรลักษณวราภา กลับไม่นำข้อความนี้ให้ที่ประชุมคณะอนุกรรมการพิจารณาโดยอ้างว่าไม่เกี่ยวข้องและเสนอต่อที่ประชุมเพื่ออนุญาตและในที่สุดคณะอนุกรรมการได้อนุญาตให้โรงพยาบาลรามาธิบดีมีไว้ในครอบครองเครื่องฉายรังสีเครื่องเดิมที่จำหน่ายไปแล้วตามการนำเสนอ ปรากฏตามรายงานการประชุมของคณะอนุกรรมการพิจารณาออกใบอนุญาตเกี่ยวกับวัสดุนิวเคลียร์และวัสดุพลอยได้ ครั้งที่ 7/2538 เอกสารอันดับที่ 70/1 ถึง 70/6 และเอกสารอันดับที่ 40/313 ถึง 40/324 และ 21/53 , 21/54 ตามลำดับ

ในระหว่างปี พ.ศ. 2519 - 2543 ฝ่ายควบคุมการใช้พลังงานนิวเคลียร์ กองสุขภาพ ไม่เคยส่งเจ้าหน้าที่ไปตรวจหลังจากได้รับคำขออนุญาตจากโรงพยาบาลรามาธิบดี แต่เจ้าหน้าที่ตรวจสอบความปลอดภัยและการป้องกันอันตรายจากรังสี กองสุขภาพ ได้ไปทำการตรวจ จำนวน 10 ครั้ง โดยทำการตรวจเมื่อวันที่ 16 เมษายน 2519 วันที่ 29 เมษายน 2520 วันที่ 9 พฤษภาคม 2522 วันที่ 1 ธันวาคม 2523 วันที่ 16 และวันที่ 17 พฤษภาคม 2527 วันที่ 6 ธันวาคม 2539 วันที่ 20 และวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2541 และวันที่ 20 พฤศจิกายน 2543 ในจำนวนการตรวจ 10 ครั้งดังกล่าวปรากฏว่าเป็นการตรวจเกี่ยวกับความปลอดภัยเท่านั้น และได้ตรวจที่ห้องโคบอลท์จำนวน 5 ครั้ง คือ เมื่อวันที่ 16 เมษายน 2519 วันที่ 9 พฤษภาคม 2522 วันที่ 1 ธันวาคม 2523 วันที่ 20 และวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2541 รายละเอียดปรากฏตามเอกสารอันดับที่ 40/18 ถึง 40/30 โดยการตรวจ เมื่อวันที่ 6 ธันวาคม 2539 วันที่ 20 และวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2541 ผู้ถูกฟ้องคดีไม่พบว่ามีการจำหน่ายเครื่องฉายรังสีโคบอลท์-60 อันเป็นมูลเหตุในคดีนี้ เนื่องจากการตรวจนั้นไม่ได้ตรวจสอบถึงรายละเอียดหมายเลขประจำเครื่อง (ซีเรียลนัมเบอร์) โดยจะตรวจเฉพาะการใช้ ว่ามีความปลอดภัยหรือไม่สำหรับการตรวจเพื่ออนุญาตให้ต่อใบอนุญาาตหรือไม่นั้น ไม่ปรากฏว่าผู้ถูกฟ้องคดีได้ทำการตรวจแต่อย่างใด เนื่องจากในการตรวจเครื่องใหม่เมื่อมีเรื่องเข้ามาจะทำการตรวจ แต่ถ้าเป็นเครื่องเก่าจะเป็นดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่เพื่อสุ่มตรวจโดยไม่กำหนดเวลาการตรวจที่แน่นอน ต่อมาเมื่อประมาณเดือนตุลาคม 2542 ถึงประมาณปลายเดือนมกราคม 2543 บริษัท กมลสุโกศล อีเล็คทริค จำกัด ได้นำเครื่องฉายรังสีที่ซื้อจากโรงพยาบาลรามาธิบดี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 ซึ่งเป็นมูลเหตุในคดีนี้ไปไว้ที่ลานจอดรถของบริษัท กมลสุโกศล จำกัด ซึ่งเป็นบริษัทในเครือที่อยู่แขวงประเวศฝั่งใต้ เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร และในระหว่างวัน เวลาดังกล่าว ได้มีคนร้ายลักอุปกรณ์เครื่องฉายรังสีดังกล่าวไป โดยบริษัท กมลสุโกศล อีเล็คทริค จำกัด และบริษัท กมลสุโกศล จำกัด ได้ร้องทุกข์กล่าวหาผู้ฟ้องคดีที่ 9 ถึงที่ 11 และบุคคลอื่นว่าลักทรัพย์หรือรับของโจร ตามเอกสารอันดับที่ 21/47 แต่พนักงานสอบสวนยังมิได้มีคำสั่งใดๆ ภายหลังเกิดเหตุผู้ถูกฟ้องคดีได้ไปร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจนครบาลอุดมสุข เพื่อดำเนินคดีกับบริษัท กมลสุโกศล อีเล็คทริค จำกัด โดย นางกมลา

สุโกศล ผู้ต้องหาที่ 1 นายเชวง สุวรรณรัตน์ ผู้ต้องหาที่ 2 ในความผิดฐานร่วมกันมีไว้ในครอบครองซึ่งวัสดุพลอยได้โดยไม่ได้รับอนุญาต ย้ายสถานที่เก็บรักษาวัสดุพลอยได้โดยไม่ได้รับอนุญาต เมื่อวัสดุพลอยได้สูญหายหรือเกิดการรั่วไหลไม่ได้แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่กระทำโดยประมาทและการกระทำนั้นเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัสและมีผู้ถึงแก่ความตาย ซึ่งพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจนครบาลอุดมสุขได้รับแจ้งตามเลขคดีอาญาที่ 85/2543 และได้มีการรวบรวมพยานหลักฐานแล้วมีความเห็นสั่งฟ้องผู้ต้องหา และได้เสนอสำนวนไปให้พนักงานอัยการดำเนินการ โดยในชั้นพนักงานอัยการ พนักงานอัยการ สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีอาญากรุงเทพใต้ 1 มีความเห็นสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาทั้งสองในฐานความผิดกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้มีผู้ได้รับอันตรายแก่กายสาหัสและถึงแก่ความตาย ส่วนฐานความผิดอื่นๆ นั้น อยู่ในระหว่างการดำเนินการของพนักงานอัยการแขวง 4 (ศาลแขวงพระโขนง) เอกสารอันดับที่ 101/55 ถึง 101/56

เมื่อประมาณปลายเดือนมกราคม 2543 ผู้ฟ้องคดีที่ 9 และที่ 10 ซึ่งมีอาชีพพ่อค้าเร่รับซื้อของเก่าแต่ไม่มีใบอนุญาตได้นำแท่งตะกั่วทรงกระบอกบรรจุสารกัมมันตรังสีโคบอลท์-60 ซึ่งเป็นอุปกรณ์ที่ถอดออกจากหัวเครื่องฉายรังสีที่มีคนร้ายลักไป โดยการถอดต้องใช้เครื่องไฟฟ้าตัดออกเนื่องจากด้านนอกเป็นเหล็ก ด้านในเป็นตะกั่วที่มีความหนามาก ใช้แรงคนดึงออกมาไม่ได้ หัวเครื่องฉายมีน้ำหนักรวม 2,000 กิโลกรัม การเคลื่อนย้ายต้องใช้รถยก โดยผู้ฟ้องคดีที่ 9 อ้างว่ามีผู้นำมาขายให้แก่ผู้ฟ้องคดีที่ 9 และที่ 10 ซึ่งต่อมาผู้ฟ้องคดีที่ 9 ถึงที่ 11 ร่วมกับ นายวิษณุ สงวนพงศ์ ได้พยายามแยกแท่งตะกั่วซึ่งบรรจุสารกัมมันตรังสี แต่ไม่สำเร็จจึงได้นำไปขายให้แก่ผู้ฟ้องคดีที่ 2 ซึ่งมีอาชีพรับซื้อของเก่าตามใบอนุญาตให้ขายทอดตลาดและค้าของเก่า เอกสารอันดับที่ 81/6 อยู่ที่ 127/3 หมู่ที่ 4 ตำบลสำโรง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ หลังจากนั้นนายเกชา ทรงศรีพิพัฒน์ สามีของผู้ฟ้องคดีที่ 2 และเป็นบิดาของผู้ฟ้องคดีที่ 3 นายนิพนธ์ พันธุขันธ์ บุตรของผู้ฟ้องคดีที่ 5 และที่ 6 และนายเหลียง สุวรรณดี ได้ตัดแยกแท่งตะกั่วดังกล่าวที่บ้านของผู้ฟ้องคดีที่ 2 เป็นเวลา 2 วัน คือ วันที่ 1 และวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2543 หลังจากนั้นนำไปไว้ที่ร้านของผู้ฟ้องคดีที่ 2 เป็นเหตุให้รังสีโคบอลท์-60 แพร่กระจายในบ้านของผู้ฟ้องคดีที่ 2 เป็นเวลา 2 วัน และที่ร้านขายของเก่าของผู้ฟ้องคดีที่ 2 เป็นเวลา 16 วัน จนกระทั่งผู้ถูกฟ้องคดีได้ดำเนินการกู้รังสีได้สำเร็จ จากการแพร่กระจายรังสี ทำให้ผู้ฟ้องคดีที่ 1 ที่ 2 ที่ 4 ที่ 7 ถึงที่ 12 ได้รับบาดเจ็บ โดยนายเกชา ทรงศรีพิพัฒน์ และนายนิพนธ์ พันธุขันธ์ ถึงแก่ความตาย ปริมาณรังสีที่ผู้ฟ้องคดีแต่ละรายได้รับไม่สามารถประมาณการได้ เนื่องจากต้องทราบระยะทาง เวลาและวัตถุที่ขวางกั้น จึงไม่สามารถระบุผลที่เกิดขึ้นในระยะยาว แต่หากประเมินจากประวัติอาการที่เจ็บป่วยก่อนและขณะอยู่ที่โรงพยาบาล ผู้ฟ้องคดีแต่ละรายจะได้รับปริมาณรังสีทั้งร่างกายโดยประมาณดังนี้ ผู้ฟ้องคดีที่ 2 นายนิพนธ์ พันธุขันธ์ และนายเกชา ทรงศรีพิพัฒน์ ได้รับมากกว่า 6 เกรย์ ผู้ฟ้องคดีที่ 9 ถึงที่ 11 ได้รับ 2

เกรย์ ผู้ฟ้องคดีที่ 3 และที่ 8 ไม่ได้รับการประเมิน ผู้ฟ้องคดีที่ 4 และที่ 7 ไม่ทราบค่าที่แน่นอน โดยปริมาณรังสีที่ได้รับดังกล่าว เป็นปริมาณที่ได้รับทั้งร่างกาย (whole body irradiation) โดยประมาณ ปรากฏตามเอกสารอันดับที่ 145/2 โดยผู้ฟ้องคดีที่ 1 ที่ 2 ที่ 4 ถึงที่ 7 ถึงที่ 12 และนายนิพนธ์ พันธุขันธ์ ได้ทำการรักษาตัวที่โรงพยาบาลสมุทรปราการ และโรงพยาบาลราชวิถี ต่อมาผู้ฟ้องคดีที่ 2 ที่ 4 และที่ 7 ได้รักษาตัวต่อที่โรงพยาบาลกรุงเทพ ส่วนนายเกชา ทรงศรีพิพัฒน์ ได้รักษาตัวที่โรงพยาบาลราชวิถี และโรงพยาบาลกรุงเทพ โดยการรักษาผู้ฟ้องคดีแต่ละรายมีรายละเอียดปรากฏตามบัตรบันทึกผู้ป่วยของโรงพยาบาลสมุทรปราการ เอกสารอันดับที่ 8 เวชระเบียนของโรงพยาบาลราชวิถี และคำชี้แจงเอกสารอันดับที่ 9 ที่ 45 ที่ 132 ที่ 134 ที่ 135 และที่ 145 บันทึกประวัติการรักษาผู้ป่วยของโรงพยาบาลกรุงเทพ เอกสารอันดับที่ 12 และที่ 94 การรักษาดังกล่าวผู้ฟ้องคดีที่ 1 ที่ 2 ที่ 4 ที่ 7 ถึงที่ 12 นายเกชา ทรงศรีพิพัฒน์ นายนิพนธ์ พันธุขันธ์ เสียค่ารักษาพยาบาลและค่าใช้จ่ายในการปลงศพ ดังนี้

ผู้ฟ้องคดีที่ 1 เข้ารับการรักษาตัวที่โรงพยาบาลสมุทรปราการในฐานะผู้ป่วยนอก เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2543 วันที่ 27 และวันที่ 28 มีนาคม 2543 ปรากฏตามเอกสารอันดับที่ 8/3 ถึง 8/28 เข้ารับการรักษาตัวที่โรงพยาบาลราชวิถีในฐานะผู้ป่วยนอก เมื่อวันที่ 31 พฤษภาคม 2543 ปรากฏตามเอกสารอันดับที่ 9/2 โดยแพทย์มีความเห็นให้พักรักษาตัวประมาณ 5 เดือน ตามเอกสารอันดับที่ 104/38 ถึง 104/42 แต่ผู้ฟ้องคดีที่ 1 ลางานเพียง 12 วัน โดยได้รับค่าจ้าง ตามเอกสารอันดับที่ 146/1 ในการรักษาตัวผู้ฟ้องคดีที่ 1 เสียค่าใช้จ่ายในการรักษาดังนี้

1. ค่าตรวจโครโมโซม จำนวนเงิน 1,800 บาท ปรากฏตามเอกสารอันดับที่ 116/60

2. ค่าตรวจเลือดตามคำสั่งแพทย์ที่บริษัท สเปเชี่ยลแลฟเซ็นเตอร์ จำกัด จำนวนเงิน 400 บาท ปรากฏตามเอกสารอันดับที่ 116/61

3. ค่าตรวจทางห้องปฏิบัติการและค่ายา ค่าบริการโรงพยาบาลราชวิถี จำนวนเงิน 325 บาท ปรากฏตามเอกสารอันดับที่ 116/62 และ 116/63

ผู้ฟ้องคดีที่ 2 เข้ารับการรักษาตัวที่โรงพยาบาลกรุงเทพในฐานะผู้ป่วยนอกเมื่อวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2543 และเข้ารับการรักษาตัวที่โรงพยาบาลราชวิถีในฐานะผู้ป่วยในตั้งแต่วันที่ 20 กุมภาพันธ์ ถึงวันที่ 28 มีนาคม 2543 ในการรักษาตัวผู้ฟ้องคดีที่ 2 เสียค่าใช้จ่ายในการรักษาดังนี้

1. ค่ารักษาพยาบาลที่โรงพยาบาลกรุงเทพ จำนวนเงิน 37,148 บาท ปรากฏตามเอกสารอันดับที่ 116/64 ถึง 116/67

2. ค่าเดินทางไปรักษาตัวที่โรงพยาบาลราชวิถีของผู้ฟ้องคดีที่ 2 และญาติที่ติดตาม จำนวนเงิน 7,500 บาท

นายเกชา ทรงศรีพิพัฒน์ เข้ารับการรักษาตัวที่โรงพยาบาลกรุงเทพในฐานะผู้ป่วยในเมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2543 ปรากฏตามเอกสารอันดับที่ 12/24 เข้ารับการรักษาตัวที่โรงพยาบาลราชวิถีในฐานะผู้ป่วยใน เมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2543 ปรากฏตามเอกสารอันดับที่ 9/485 และถึงแก่ความตายเมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2543 ปรากฏตามเอกสารอันดับที่ 1/49 ในการรักษาตัวนายเกชา ทรงศรีพิพัฒน์ เสียค่าใช้จ่ายในการรักษาดังนี้

1. ค่ารักษาพยาบาลที่โรงพยาบาลกรุงเทพ จำนวนเงิน 79,644 บาท ปรากฏตามเอกสารอันดับที่ 57

2. ค่าใช้จ่ายและค่าเดินทางของผู้ฟ้องคดีที่ 3 ไปเยี่ยมนายเกชา ทรงศรีพิพัฒน์ ที่โรงพยาบาลราชวิถีและโรงพยาบาลกรุงเทพ จำนวนเงิน 17,500 บาท

3. ค่าใช้จ่ายในการปลงศพ จำนวน 175,260 บาท ปรากฏตามเอกสารอันดับที่ 116/57 ถึง 116/58 และ 142/26

ผู้ฟ้องคดีที่ 4 เข้ารับการรักษาตัวที่โรงพยาบาลกรุงเทพในฐานะผู้ป่วยนอกเมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2543 ปรากฏตามเอกสารอันดับที่ 57/1 เข้ารับการรักษาตัวที่โรงพยาบาลสมุทรปราการในฐานะผู้ป่วยใน เมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2543 ปรากฏตามเอกสารอันดับที่ 8/35 และ 8/40 และเข้ารับการรักษาตัวที่โรงพยาบาลราชวิถีในฐานะผู้ป่วยในโดยมีอาการคลื่นไส้อาเจียน อ่อนเพลีย กินอาหารได้น้อย 4 วันก่อนไปตรวจรักษาที่โรงพยาบาลสมุทรปราการ ตรวจเลือดพบว่ามีเม็ดเลือดขาวต่ำ จึงย้ายมารักษาที่โรงพยาบาลราชวิถี วันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2543 ถึงวันที่ 28 มีนาคม 2543 หลังจากนั้นได้นัดมาตรวจเป็นระยะ ช่วงแรกทุก 1 เดือน ต่อมาเป็นทุก 3 - 4 เดือน ผลเลือดอยู่ในเกณฑ์ปกติ รับการตรวจครั้งสุดท้าย เมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม 2545 สุขภาพทั่วไปแข็งแรงดี ปรากฏตามเอกสารอันดับที่ 9/92-93 และ 145/3 ในการรักษาตัวผู้ฟ้องคดีที่ 4 เสียค่าใช้จ่ายในการรักษาดังนี้

1. ค่ารักษาพยาบาลที่โรงพยาบาลกรุงเทพก่อนวันฟ้องเป็นเงิน 3,114 บาท หลังวันฟ้องเป็นเงิน 3,059.10 บาท รวมเป็นเงิน 6,173.10 บาท ปรากฏตามเอกสารอันดับที่ 57/1

2. ค่ารักษาพยาบาลที่โรงพยาบาลสมุทรปราการ จำนวนเงิน 5,250 บาท ปรากฏตามเอกสารอันดับที่ 116/81 ถึง 116/82

3. ค่าเดินทางไปรักษาพยาบาลที่โรงพยาบาลสมุทรปราการและโรงพยาบาลกรุงเทพ จำนวนเงิน 1,000 บาท

4. ค่าเดินทางไปรักษาพยาบาลที่โรงพยาบาลราชวิถี จำนวนเงิน 5,000 บาท

นายนิพนธ์ พันธุขันธ์ เข้ารับการรักษาตัวที่โรงพยาบาลกรุงเทพในฐานะผู้ป่วยนอกเมื่อวันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2543 ปรากฏตามเอกสารอันดับที่ 12/6 เสียค่าใช้จ่ายเป็นเงิน 1,073 บาท ตามเอกสารอันดับที่ 57 และเข้ารับการรักษาตัวที่โรงพยาบาลสมุทรปราการในฐานะผู้ป่วยใน เมื่อ

วันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2543 ปรากฏตามเอกสารอันดับที่ 8/219 ส่งตัวมารักษาต่อที่โรงพยาบาลราชวิถี ในวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2543 และถึงแก่ความตาย เมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2543 ปรากฏตามเอกสารอันดับที่ 9/529 ผู้ฟ้องคดีที่ 5 และที่ 6 ได้เสียค่าใช้จ่ายในการปลงศพ จำนวนเงิน 100,000 บาท ปรากฏตามเอกสารอันดับที่ 116/59

ผู้ฟ้องคดีที่ 7 เข้ารับการรักษาตัวที่โรงพยาบาลกรุงเทพในฐานะผู้ป่วยนอกเมื่อวันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2543 ปรากฏตามเอกสารอันดับที่ 12/4 เข้ารับการรักษาตัวที่โรงพยาบาลสมุทรปราการในฐานะผู้ป่วยใน เมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2543 ปรากฏตามเอกสารอันดับที่ 8/48 และเข้ารับการรักษาตัวที่โรงพยาบาลราชวิถีในฐานะผู้ป่วยใน โดยมีอาการคลื่นไส้อาเจียน อ่อนเพลียตั้งแต่วันที่ 3, 4 กุมภาพันธ์ 2543 มาตลอด ปวดศรีษะบริเวณขมับทั้ง 2 ข้าง และบริเวณท้ายทอย ไม่มีไข้ อุจจาระปัสสาวะปกติ ไปรักษาที่โรงพยาบาลสมุทรปราการ ตรวจเลือดพบว่ามีเม็ดเลือดขาวและเกล็ดเลือดต่ำ จึงย้ายมารักษาที่โรงพยาบาลราชวิถี วันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2543 ถึงวันที่ 25 มีนาคม 2543 หลังจากนั้นได้นัดมาตรวจเป็นระยะ ช่วงแรกทุก 1 เดือน ต่อมาเป็นทุก 3-4 เดือน ผลเลือดอยู่ในเกณฑ์ปกติ รับการตรวจครั้งสุดท้ายเมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม 2545 สุขภาพทั่วไปแข็งแรงดี ปรากฏตามเอกสารอันดับที่ 9/121 และ 145/3 ในการรักษาตัวผู้ฟ้องคดีที่ 7 เสียค่าใช้จ่ายในการรักษาดังนี้

1. ค่ารักษาพยาบาลที่โรงพยาบาลกรุงเทพ จำนวนเงิน 4,161 บาท ปรากฏตามเอกสารอันดับที่ 57

2. ค่าเดินทางไปรักษาที่โรงพยาบาลกรุงเทพ จำนวนเงิน 800 บาท

3. ค่ารักษาพยาบาลที่โรงพยาบาลสมุทรปราการ จำนวนเงิน 1,060 บาท ปรากฏตามเอกสารอันดับที่ 116/87 ถึง 116/88

4. ค่าเดินทางไปรักษาที่โรงพยาบาลราชวิถี จำนวนเงิน 5,000 บาท

ผู้ฟ้องคดีที่ 8 เข้ารับการรักษาตัวที่โรงพยาบาลสมุทรปราการในฐานะผู้ป่วยในเมื่อวันที่ 3 เมษายน 2543 ปรากฏตามเอกสารอันดับที่ 8/69 และเข้ารับการรักษาตัวที่โรงพยาบาลราชวิถีในฐานะผู้ป่วยใน เมื่อวันที่ 31 พฤษภาคม 2543 และมาขอตรวจเลือดเมื่อวันที่ 22 มิถุนายน 2543 ผลปกติ และไม่ได้มาอีก ปรากฏตามเอกสารอันดับที่ 9/142 และ 145/3 ในการรักษาตัวผู้ฟ้องคดีที่ 8 เสียค่าใช้จ่ายในการรักษาดังนี้

1. ค่าตรวจโครโมโซม จำนวนเงิน 1,800 บาท ปรากฏตามเอกสารอันดับที่ 116/91

2. ค่าตรวจเลือดตามคำสั่งแพทย์ที่บริษัท สเปเชี่ยลแลปเซ็นเตอร์ จำกัด จำนวนเงิน 400 บาท ปรากฏตามเอกสารอันดับที่ 116/92

3. ค่าเดินทางไปตรวจโครโมโซมและตรวจเลือด จำนวนเงิน 300 บาท

ผู้ฟ้องคดีที่ 9 เข้ารับการรักษาตัวที่โรงพยาบาลสมุทรปราการในฐานะผู้ป่วยในเมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2543 ปรากฏตามเอกสารอันดับที่ 8/82 และเข้ารับการรักษาตัวที่โรงพยาบาลราชวิถี ในฐานะผู้ป่วยใน โดยมีอาการคลื่นไส้อาเจียน และอ่อนเพลียไม่มาก แต่มือ 2 ข้างบวม ต่อมาเป็นแผลพุพองเหมือนไฟลวก ไม่มีเลือดออกที่ใดผิดปกติ ไปรักษาที่โรงพยาบาลสมุทรปราการ ที่แผนกศัลยกรรมพบว่า เมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2543 มีไข้ ได้รับการรักษาแผลเหมือนไฟไหม้ (burn) ตรวจเม็ดเลือดขาวอยู่ในเกณฑ์ปกติ ต่อมาเม็ดเลือดขาวลดลงจึงย้ายมาห้องแยก (ICU) และต่อมาเม็ดเลือดขาวและเกล็ดเลือดลดลงอีก จึงได้ย้ายมาโรงพยาบาลราชวิถี เมื่อวันที่ 2 มีนาคม 2543 ในวันที่ 24 มีนาคม 2543 ได้รับยากระตุ้นเม็ดเลือดขาว ยาปฏิชีวนะ และการรักษาแผลโดยศัลยแพทย์ ปรากฏว่าเม็ดเลือดขาวขึ้นมาเป็นปกติได้ ภายหลังกลับบ้านแล้วได้นัดมาดูและรักษาแผลอีกหลายครั้ง ได้รับการผ่าตัดนิ้วมือและมือ 2 ข้างหลายครั้ง โดยถูกตัดนิ้วมือถึงระดับโคนนิ้วทั้งสิบนิ้ว และอาจจะได้รับผลกระทบในอนาคตโดยเกิดแผลและเนื้อเน่าตายขึ้นอีก บริเวณปลายมืออาจต้องตัดถึงระดับปลายแขนทั้ง 2 ข้าง และมีโอกาสเกิดมะเร็งผิวหนังบริเวณปลายมือได้มากกว่าคนปกติ ซึ่งต้องรักษาด้วยการตัดอวัยวะส่วนที่เป็นมะเร็งทิ้ง โดยมีระยะเวลาติดตามผลประมาณ 10 ปี ค่าใช้จ่ายในการรักษาประมาณ 140,000 บาท ปรากฏตามเอกสารอันดับที่ 9/206 และ 145/4 ในการรักษาตัวผู้ฟ้องคดีที่ 9 เสียค่าใช้จ่ายในการรักษาดังนี้

1. ค่ายาและค่าทำแผลที่คลินิกพร้อมมิตรการแพทย์ จำนวนเงิน 4.580 บาท ปรากฏตามเอกสารอันดับที่ 116/93 ถึง 116/97

2. ค่าเดินทางไปตรวจที่คลินิกพร้อมมิตรการแพทย์ จำนวนเงิน 7,500 บาท

3. ค่าเดินทางไปตรวจรักษาที่โรงพยาบาลราชวิถี จำนวนเงิน 9,600 บาท

4. ค่าอาหารและค่าเดินทางสำหรับภรรยาเพื่อดูแลผู้ฟ้องคดีที่ 9 เป็นเงิน 25,000 บาท

ผู้ฟ้องคดีที่ 10 เข้ารับการรักษาตัวที่โรงพยาบาลสมุทรปราการในฐานะผู้ป่วยใน เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2543 ปรากฏตามเอกสารอันดับที่ 8/139 โดยมีเกณฑ์ปกติแต่เกล็ดเลือดต่ำกว่าปกติ ต่อมาเม็ดเลือดขาวลดลง เกล็ดเลือดลดลงน้อยกว่า 20,000/cu.mm. ย้ายมารักษาที่โรงพยาบาลราชวิถี เมื่อวันที่ 2 มีนาคม 2543 ถึงวันที่ 11 มีนาคม 2543 วันที่ 24 เมษายน ถึงวันที่ 2 พฤษภาคม 2544 และวันที่ 14 ถึงวันที่ 16 พฤษภาคม 2544 รวมเวลาทั้งสิ้น 32 วัน ได้รับยากระตุ้นเม็ดเลือดขาว ยาปฏิชีวนะและรักษาแผลอีกหลายครั้ง ดูแลโดยศัลยแพทย์ของโรงพยาบาลราชวิถี ถูกตัดนิ้วหัวแม่มือซ้ายไป 1 ข้อ ผ่าตัดย้ายเนื้อเยื่อมาปิดบาดแผลมือขวาจนหายสนิท สามารถใช้มือได้เกือบปกติร้อยละ 90 และอาจจะได้รับผลกระทบในอนาคตโดยเกิดแผลและเนื้อเน่าตายขึ้นอีก บริเวณปลายนิ้วมืออาจจำเป็นต้องตัดนิ้วหัวแม่มือซ้ายเพิ่มอีก 1 ข้อ และนิ้วกลางขวาอีก 2 ข้อ และมีโอกาสเกิดมะเร็งผิวหนังบริเวณมือทั้งสองข้างมากกว่าคนปกติ ซึ่งต้องรักษาด้วยการตัดอวัยวะส่วน

ที่เป็นมะเร็งทิ้งโดยมีระยะเวลาติดตามผลประมาณ 10 ปี ค่าใช้จ่ายในการรักษาประมาณ 100,000 บาท และเข้ารับการรักษาตัวที่โรงพยาบาลราชวิถีในฐานะผู้ป่วยใน เมื่อวันที่ 2 มีนาคม 2543 ปรากฏตามเอกสารอันดับที่ 9/304 และ 145/4 ในการรักษาตัวผู้ฟ้องคดีที่ 10 เสียค่าใช้จ่ายในการรักษา ดังนี้

1. ค่ายาและค่าทำแผลที่คลินิกพร้อมมิตรการแพทย์ จำนวนเงิน 8,670 บาท ปรากฏตามเอกสารอันดับที่ 116/98 ถึง 116/100

2. ค่าเดินทางไปตรวจที่คลินิกพร้อมมิตรการแพทย์ จำนวนเงิน 6,000 บาท

3. ค่าเดินทางไปตรวจรักษาที่โรงพยาบาลราชวิถี จำนวนเงิน 9,600 บาท

4. ค่าอาหารและค่าเดินทางภริยาของผู้ฟ้องคดีที่ 10 มาที่โรงพยาบาลสมุทรปราการและโรงพยาบาลราชวิถี จำนวนเงิน 20,000 บาท

ผู้ฟ้องคดีที่ 11 เข้ารับการรักษาตัวที่โรงพยาบาลสมุทรปราการในฐานะผู้ป่วยนอก เมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2543 ปรากฏตามเอกสารอันดับที่ 8/174 โดยไม่มีอาการคลื่นไส้อาเจียน อาการทั่วไปปกติ ปลายนิ้วชี้และนิ้วกลางขวาบวมพอง และที่ใต้เข่าข้างขวามีผิวหนังไหม้ ผลการตรวจเลือดพบว่าเม็ดเลือดขาวลดลงเรื่อยๆ จึงย้ายมารักษาที่โรงพยาบาลราชวิถี เมื่อวันที่ 3 มีนาคม ถึงวันที่ 12 มีนาคม 2543 ได้รับยากระตุ้นเม็ดเลือดขาว ยาปฏิชีวนะ และการรักษาแผลโดยศัลยแพทย์ เม็ดเลือดขาวขึ้นมาเป็นปกติได้ ภายหลังกลับบ้านแล้วได้นัดมาดูและรักษาแผลอีกหลายครั้งโดยศัลยแพทย์ของโรงพยาบาลราชวิถี ในการรักษาต้องตัดนิ้วชี้มือขวาไป 2 ข้อ ผ่าตัดย้ายผิวหนังและกล้ามเนื้อมาปิดข้อพับเข่าขวา บาดแผลข้อพับเข่าขวาหายสนิท แต่ไม่สามารถเดินไปตามปกติ ใช้งานได้เพียงร้อยละ 10 และอาจจะได้รับผลกระทบในอนาคตโดยเกิดแผลและเนื้อเน่าตายขึ้นอีก บริเวณปลายนิ้วชี้ขวาอาจต้องตัดนิ้วชี้ขวาเพิ่มอีก 1 ข้อ และมีโอกาสเกิดมะเร็งผิวหนังบริเวณมือขวามากกว่าคนปกติ ซึ่งรักษาด้วยการตัดอวัยวะส่วนที่เป็นมะเร็งทิ้ง โดยมีระยะเวลาติดตามผลประมาณ 10 ปี ค่าใช้จ่ายในการรักษาประมาณ 80,000 บาท ในการรักษาตัวผู้ฟ้องคดีที่ 11 เสียค่าใช้จ่ายในการรักษาดังนี้

1. ค่าทำแผล ล้างแผลที่โรงพยาบาลลำลูกกา เป็นเวลา 70 วัน จำนวนเงิน 10,945 บาท ปรากฏตามเอกสารอันดับที่ 116/101 ถึง 116/232

2. ค่าเดินทางไปรักษาที่โรงพยาบาลลำลูกกา จำนวนเงิน 28,800 บาท

3. ค่าเดินทางไปรักษาที่โรงพยาบาลราชวิถี จำนวนเงิน 28,800 บาท

4. ค่าใช้จ่ายญาติที่ต้องมาดูแลและเยี่ยมขณะที่รักษาตัวที่โรงพยาบาลราชวิถี จำนวนเงิน 55,000 บาท

ผู้ฟ้องคดีที่ 12 เข้ารับการรักษาตัวที่โรงพยาบาลสมุทรปราการในฐานะผู้ป่วยนอก เมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2543 ปรากฏตามเอกสารอันดับที่ 8/216 และเข้ารับการรักษาตัวที่

โรงพยาบาลราชวิถีในฐานะผู้ป่วยนอก เมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2543 ปรากฏตามเอกสารอันดับที่ 9/442 และในฐานะผู้ป่วยใน เมื่อวันที่ 9 ถึงวันที่ 12 เมษายน 2543 ตามเอกสารอันดับที่ 45/2 โดยมาโรงพยาบาลราชวิถีครั้งแรก เมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2543 เพื่อขอตรวจเลือด แจ้งว่า มีอาชีพเป็นช่างทำผม ร้านอยู่ใกล้ร้านค้าของเก่า ตั้งครรภ์ 2 เดือนครึ่ง ตรวจเลือดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุข 2 ครั้ง เมื่อวันที่ 7 มีนาคม และวันที่ 12 มีนาคม 2543 ผลเลือดปกติ ต้องการมาปรึกษาว่าต้องทำแท้งหรือไม่ได้ ตรวจเลือด ผลโลหิตจาง เม็ดเลือดขาวและเกล็ดเลือดปกติ นอนโรงพยาบาลราชวิถีเมื่อวันที่ 9 ถึงวันที่ 12 เมษายน 2543 เพื่อยุติการตั้งครรภ์ (ตั้งครรภ์ประมาณ 4 เดือน) ไม่มีโรคแทรกซ้อนในการรักษาตัวผู้ฟ้องคดีที่ 12 ไม่ได้เสียค่าใช้จ่ายแต่อย่างใด

คดีมีประเด็นที่จะต้องวินิจฉัย ดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง ผู้ฟ้องคดีทั้งสิบสองรายฟ้องคดีนี้ (ร้องทุกข์) โดยที่ยังมิได้ดำเนินการตามขั้นตอนและวิธีการสำหรับการแก้ไขความเดือดร้อนหรือเสียหายตามที่กฎหมายกำหนดไว้หรือไม่

ประเด็นที่สอง ผู้ฟ้องคดีทั้งสิบสองรายนำคดีมาฟ้องภายในกำหนดเวลาการฟ้องคดีหรือไม่

ประเด็นที่สาม ผู้ถูกฟ้องคดีละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติหรือไม่

ประเด็นที่สี่ การละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติของผู้ถูกฟ้องคดีเป็นการละเมิดต่อผู้ฟ้องคดีทั้งสิบสองรายหรือไม่

ประเด็นที่ห้า ผู้ฟ้องคดีทั้งสิบสองรายมีสิทธิได้รับค่าเสียหายหรือไม่ เพียงใด

ประเด็นที่หนึ่ง ผู้ฟ้องคดีทั้งสิบสองรายฟ้องคดีนี้ (ร้องทุกข์) โดยที่ยังมิได้ดำเนินการตามขั้นตอนและวิธีการสำหรับการแก้ไขความเดือดร้อนหรือความเสียหายตามที่กฎหมายกำหนดไว้หรือไม่

พิเคราะห์แล้วเห็นว่า คดีนี้ผู้ฟ้องคดีทั้งสิบสองรายฟ้อง (ร้องทุกข์) ว่า ถูกเจ้าหน้าที่ของผู้ถูกฟ้องคดีกระทำละเมิดจากการละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติ ซึ่งเป็นการฟ้องให้ผู้ถูกฟ้องคดีรับผิดต่อตนในผลแห่งละเมิดที่เจ้าหน้าที่ของผู้ถูกฟ้องคดีได้กระทำในการปฏิบัติหน้าที่ตามนัยมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ประกอบกับมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (3) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 แม้มาตรา 11 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 จะบัญญัติให้ผู้เสียหายซึ่งเห็นว่าหน่วยงานของรัฐต้องรับผิดตามมาตรา 5 มีสิทธิยื่นคำขอต่อหน่วยงานของรัฐให้พิจารณาชดใช้ค่าสินไหมทดแทนสำหรับความเสียหายที่เกิดแก่ตนก็ได้ และในการนี้หน่วยงานของรัฐต้องออกใบรับคำขอให้ไว้เป็นหลักฐานและพิจารณาคำขอโดยไม่ชักช้า

แต่ต้องพิจารณาคำขอดังกล่าวให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวัน หากเรื่องใดไม่อาจพิจารณาได้ทันในกำหนดนั้น จะต้องรายงานปัญหาและขออนุมัติขยายระยะเวลาออกไปได้ แต่รัฐมนตรีดังกล่าวจะพิจารณาอนุมัติให้ขยายระยะเวลาได้ไม่เกินหนึ่งร้อยแปดสิบวัน เมื่อหน่วยงานของรัฐมีคำสั่งเช่นใดแล้ว หากผู้เสียหายยังไม่พอใจในผลการวินิจฉัยของหน่วยงานของรัฐ ผู้เสียหายมีสิทธิร้องทุกข์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ตามกฎหมายว่าด้วยคณะกรรมการกฤษฎีกาได้ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ตนได้รับแจ้งผลการวินิจฉัย โดยเมื่อได้มีการจัดตั้งศาลปกครองขึ้นแล้ว สิทธิร้องทุกข์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ดังกล่าวในคดีที่ไม่อยู่ในอำนาจของศาลปกครอง มาตรา 106 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 กำหนดให้ถือว่าเป็นสิทธิฟ้องคดีต่อศาลยุติธรรม แต่บทบัญญัติดังกล่าวหาใช่บทบัญญัติที่กำหนดขั้นตอนหรือวิธีสำหรับการแก้ไขความเดือดร้อนหรือเสียหายในเรื่องนี้ไว้โดยเฉพาะ ซึ่งผู้เสียหายจะต้องดำเนินการก่อนจึงจะฟ้องคดีต่อศาลได้ ตามนัยมาตรา 42 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 ไม่ ผู้เสียหายจึงอาจฟ้องคดีต่อศาลได้โดยไม่จำต้องยื่นคำขอต่อหน่วยงานของรัฐให้พิจารณาชดใช้ค่าสินไหมทดแทนสำหรับความเสียหายที่เกิดแก่ตนก่อน นอกจากนั้น แม้ว่าผู้เสียหายจะได้ใช้สิทธิยื่นคำขอต่อหน่วยงานของรัฐให้พิจารณาชดใช้ค่าสินไหมทดแทนสำหรับความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ตนแล้ว ผู้เสียหายก็มีสิทธิฟ้องหน่วยงานของรัฐต่อศาลหรือร้องทุกข์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์เพื่อให้เรื่องร้องทุกข์ของตนโอนมาเป็นคดีของศาลนี้ได้โดยไม่จำต้องรอผลการวินิจฉัยหรือรอให้ระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดให้หน่วยงานของรัฐต้องพิจารณาคำขอให้แล้วเสร็จล่วงพ้นไปแต่อย่างใด ดังนั้น เมื่อปรากฏว่าผู้ฟ้องคดีทั้งสิบสองรายได้ยื่นคำขอต่อผู้ถูกฟ้องคดีให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนสำหรับความเสียหายที่เกิดแก่ตน เมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน 2543 และได้ยื่นคำร้องทุกข์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ เมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2544 โดยเรื่องร้องทุกข์ดังกล่าวได้โอนมาเป็นคดีของศาลนี้ เมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2544 และเป็นคดีตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (3) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 ศาลนี้จึงมีอำนาจพิจารณาและมีคำพิพากษาต่อไปได้ หากว่าในวันที่เรื่องร้องทุกข์ดังกล่าวโอนมาเป็นคดีของศาลนี้สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนของผู้ฟ้องคดีทั้งสิบสองรายยังไม่ขาดอายุความ

ประเด็นที่สอง ผู้ฟ้องคดีทั้งสิบสองรายนำคดีมาฟ้องภายในกำหนดเวลาการฟ้องคดีหรือไม่

ในประเด็นนี้ข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า ระหว่างวันที่ 1 ถึงวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2543 ได้มีรังสีแกมม่าจากสารโคบอลท์-60 แพร่กระจายในบริเวณบ้านและร้านรับซื้อของเก่าของผู้ฟ้องคดีที่ 2 เลขที่ 139 และ 127/3 ตำบลสำโรง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ เป็นเหตุให้

ผู้ฟ้องคดีที่ 1 ที่ 2 ที่ 4 ที่ 7 ถึงที่ 12 ได้รับอันตรายแก่กาย นายเกชา ทรงศรีพิพัฒน์ บิดาของผู้ฟ้องคดีที่ 3 และนายนิพนธ์ พันธุขันธ์ บุตรของผู้ฟ้องคดีที่ 5 และที่ 6 เสียชีวิต โดยบุคคลดังกล่าวได้เข้ารับการรักษาตัวดังนี้

ผู้ฟ้องคดีที่ 1 มีอาการคลื่นไส้ อาเจียน ปวดศรีษะ จึงไปพบแพทย์ เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2543 แพทย์จึงได้ทำการเจาะเลือดแล้วกลับบ้าน ต่อมาในวันที่ 7 มีนาคม 2543 ก็มาพบแพทย์และได้เจาะเลือดแล้วกลับบ้าน จนกระทั่งวันที่ 27 มีนาคม 2543 ได้มาพบแพทย์เจาะเลือดกลับบ้าน ในวันรุ่งขึ้นคือ วันที่ 28 มีนาคม 2543 เวลา 10.15 นาฬิกา จึงได้เข้ารับการรักษาตัวที่โรงพยาบาลสมุทรปราการ ในวันดังกล่าวเวลา 15.00 นาฬิกา รองผู้อำนวยการฝ่ายการแพทย์และเจ้าหน้าที่ฝ่ายเวชกรรมสังคม เข้าเยี่ยมผู้ป่วย รายงานผลการตรวจเลือด (LAB) ให้รับทราบและผู้ป่วยต้องรักษาตัวในโรงพยาบาลต่อไป จนกระทั่งวันที่ 31 มีนาคม 2543 ตามเอกสารอันดับที่ 8/3 ถึง 8/28

สำหรับผู้ฟ้องคดีรายอื่น ได้พักรักษาที่โรงพยาบาลราชวิถีในระหว่างวันเวลาตามเอกสารอันดับที่ 45 ดังนี้

ผู้ฟ้องคดีที่ 2 พักรักษาวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2543 ถึงวันที่ 28 มีนาคม 2543

ผู้ฟ้องคดีที่ 4 พักรักษาวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2543 ถึงวันที่ 28 มีนาคม 2543

ผู้ฟ้องคดีที่ 7 พักรักษาวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2543 ถึงวันที่ 25 มีนาคม 2543

ผู้ฟ้องคดีที่ 9 พักรักษาวันที่ 2 มีนาคม 2543 ถึงวันที่ 24 มีนาคม 2543

ผู้ฟ้องคดีที่ 10 พักรักษาวันที่ 2 มีนาคม 2543 ถึงวันที่ 11 มีนาคม 2543

ผู้ฟ้องคดีที่ 11 พักรักษาวันที่ 3 มีนาคม 2543 ถึงวันที่ 12 มีนาคม 2543

ผู้ฟ้องคดีที่ 12 พักรักษาวันที่ 9 เมษายน 2543 ถึงวันที่ 17 เมษายน 2543

นายเกชา ทรงศรีพิพัฒน์ เข้ารับการรักษาเมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2543 เสียชีวิตเมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2543

นายนิพนธ์ พันธุขันธ์ เข้ารับการรักษา เมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2543 เสียชีวิตเมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2543

ดังนั้น แม้ว่าผู้ฟ้องคดีที่ 1 ที่ 2 ที่ 4 ที่ 7 ที่ 9 ถึงที่ 12 ซึ่งได้ทำการรักษาตัวและได้ทราบว่าได้รับอันตราย เนื่องจากได้รับสารกัมมันตรังสีโคบอลท์-60 และผู้ถูกฟ้องคดีได้เข้าทำการกู้รังสีในวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2543 แต่ในช่วงเวลาที่ผู้ฟ้องคดีที่ 1 ที่ 2 ที่ 4 ที่ 7 ที่ 9 ถึงที่ 12 เข้ารับการรักษาพยาบาลในโรงพยาบาลย่อมไม่อาจทราบถึงเหตุแห่งการที่ได้รับรังสีโคบอลท์-60 ตลอดจนบุคคลหรือหน่วยงานที่เป็นต้นเหตุให้เกิดเหตุแห่งการฟ้องคดี ซึ่งผู้ฟ้องคดีดังกล่าวจะทราบได้อย่างเร็วที่สุดเมื่อได้ออกจากโรงพยาบาลอย่างน้อย 1 วัน ในกรณีนี้ผู้ที่ออกจากโรงพยาบาลเร็วที่สุดคือ

ผู้ฟ้องคดีที่ 10 ออกจากโรงพยาบาลวันที่ 11 มีนาคม 2543 ซึ่งวันที่รู้หรือควรรู้เหตุแห่งการฟ้องคดีอย่างเร็วที่สุดคือ วันที่ 12 มีนาคม 2543 สำหรับนายนิพนธ์ พันธุขันธ์ และนายเกชา ทรงศรีพิพัฒน์ เมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2543 และวันที่ 24 มีนาคม 2543 ตามลำดับ จึงถือได้ว่าผู้ฟ้องคดีที่ 3 ที่ 5 และที่ 6 รู้หรือควรรู้เหตุแห่งการฟ้องคดีในวันที่ 10 และวันที่ 25 มีนาคม 2543 ตามลำดับ

สำหรับผู้ฟ้องคดีที่ 8 เริ่มมีอาการเจ็บป่วยและเข้ารับการรักษาพยาบาลที่โรงพยาบาลสมุทรปราการ ครั้งแรกในวันที่ 30 มีนาคม 2543 จึงถือได้ว่ารู้หรือควรรู้เหตุแห่งการฟ้องคดีในวันที่ 30 มีนาคม 2543 ตามเอกสารอันดับที่ 8/57

ดังนั้น เมื่อผู้ฟ้องคดีทั้งสิบสองรายได้ยื่นคำร้องทุกข์ เมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2544 และเรื่องร้องทุกข์ได้โอนมาเป็นคดีปกครองของศาลปกครองในวันที่ 9 มีนาคม 2544 จึงถือได้ว่า ผู้ฟ้องคดีทั้งสิบสองรายได้ยื่นฟ้องคดีนี้ต่อศาลภายในกำหนด 1 ปี นับแต่วันรู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดี ตามมาตรา 51 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542

ประเด็นที่สาม ผู้ถูกฟ้องคดีละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติหรือไม่

ในประเด็นนี้ข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า ผู้ถูกฟ้องคดีมีหน้าที่ในการดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยพลังงานปรมาณูเพื่อสันติและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยการออกกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ วางมาตรการและปฏิบัติการเพื่อควบคุมและดูแลเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์พลังงานปรมาณู การเก็บรักษาวัสดุกัมมันตรังสีและการจัดการกากกัมมันตรังสีให้เกิดความปลอดภัยแก่ผู้ใช้และประชาชน ตลอดจนดำเนินการให้เป็นไปตามมติคณะกรรมการพลังงานปรมาณูเพื่อสันติและปฏิบัติงานธุรการอื่นๆ ตามมาตรา 3 (1) (2) และ (10) แห่งพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการ สำนักงานพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2537 และมาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัติพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ พ.ศ. 2504 เมื่อพิจารณาอำนาจหน้าที่ของผู้ถูกฟ้องคดีตามบทบัญญัติดังกล่าว ประกอบกับกฎกระทรวง ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2504) ออกตามความในพระราชบัญญัติพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ พ.ศ. 2504 แล้ว ผู้ถูกฟ้องคดีจึงมีหน้าที่ตามกฎหมายในการควบคุมให้ผู้มีไว้ในครอบครองหรือใช้สารกัมมันตรังสีโคบอลท์-60 ที่ให้รังสีแกมมาซึ่งเกิดจากการผลิตหรือใช้วัสดุนิวเคลียร์หรือวัสดุนิวเคลียร์พิเศษ เนื่องจากเป็นวัสดุพลอยได้ ตามความในมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ พ.ศ. 2504 หรือผู้ที่ประสงค์จะส่งออกนอกราชอาณาจักรซึ่งวัสดุดังกล่าวได้ ต้องทำการขออนุญาตและเมื่อได้รับอนุญาตแล้ว ต้องควบคุมให้ผู้รับอนุญาตดังกล่าวทำรายการแสดงปริมาณของวัสดุที่มีไว้ในครอบครองว่าได้เพิ่มขึ้นหรือลดลงเท่าใด รวมทั้งเหตุแห่งการเพิ่มและการลดนั้นด้วย โดยให้ยื่นรายการเมื่อครบ 60 วัน ควบคุมให้ผู้ได้รับอนุญาตต้องเก็บรักษาวัสดุไว้ ณ สถานที่ที่ได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ ทำเครื่องหมายแสดงบริเวณรังสีติดไว้ที่บริเวณรังสีหรือหีบห่อ เพื่อให้บุคคลในและนอก

บริเวณรังสีเห็นได้ชัดเจน โดยเครื่องฉายดังกล่าวจะต้องมีสัญลักษณ์คล้ายใบพัดและริมขอบบนของเครื่องหมายมีอักษรไทยสีดำว่า “อันตราย” ริมขอบล่างของเครื่องหมายมีอักษร “บริเวณรังสี” หรือ “วัสดุกัมมันตรังสี” เห็นได้ชัดเจนและควบคุมให้การทิ้งหรือขจัดวัสดุกัมมันตรังสีตามวิธีการที่คณะกรรมการพลังงานปรมาณูเพื่อสันติให้ความเห็นชอบเป็นหนังสือ หากไม่ปฏิบัติตามหรือฝ่าฝืนข้อกำหนด ผู้ถูกฟ้องคดีต้องรายงานคณะกรรมการพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ เพื่อเพิกถอนใบอนุญาตและให้ผู้รับใบอนุญาต จำหน่ายวัสดุดังกล่าวซึ่งผู้รับใบอนุญาตครอบครอง หรือใช้ ภายใน 90 วัน ถ้ามิได้จำหน่ายภายในกำหนดให้วัสดุดังกล่าวตกเป็นของแผ่นดิน ตามมาตรา 23 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ โดยผู้ถูกฟ้องคดีมีหน้าที่เก็บรักษาวัสดุกัมมันตรังสีและจัดการกากกัมมันตรังสี โดยผู้ประสงค์ที่จะมีไว้ใช้ หรือมีไว้ในครอบครอง หรือนำเข้าหรือส่งออกนอกราชอาณาจักร ซึ่งวัสดุกัมมันตรังสีหรือวัสดุพลอยได้ดังกล่าวจะต้องยื่นคำขออนุญาตต่อคณะกรรมการพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ โดยยื่นต่อสำนักงาน ผู้ถูกฟ้องคดีเพื่อทำหน้าที่ธุรการและดำเนินการต่างๆ ดังนั้นการพิจารณาว่าผู้ถูกฟ้องคดีได้ละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดไว้หรือปฏิบัติหน้าที่ล่าช้าเกินสมควรโดยไม่ควบคุมให้เครื่องฉายรังสีซึ่งมีสารโคบอลท์-60 ที่ให้รังสีแกมมาอันเป็นวัสดุพลอยได้ที่อยู่ในความครอบครองของโรงพยาบาลรามาธิบดี มีการติดตั้งหรือเก็บรักษาไว้ในสถานที่ตรงตามที่ระบุไว้ในคำขออนุญาตหรือไม่นั้น ต้องพิจารณาข้อเท็จจริงว่า ผู้ถูกฟ้องคดีรู้หรือควรรู้ว่าเครื่องฉายรังสีโคบอลท์-60 ซึ่งมีสารโคบอลท์-60 ที่เป็นมูลเหตุในคดีนี้ มีการเคลื่อนย้ายและเก็บไว้ในสถานที่ที่ไม่ได้รับอนุญาตหรือไม่ ในประเด็นนี้ โรงพยาบาลรามาธิบดีได้ชี้แจงว่าได้แจ้งยกเลิกการให้บริการผู้ป่วยจากเครื่องฉายรังสีโคบอลท์-60 และจำหน่ายให้แก่ผู้ติดตั้งเครื่องฉายรังสีโคบอล์-60 ใหม่ต่อผู้ถูกฟ้องคดี จำนวน 2 ครั้ง ในแบบ พ.ป.ส.1 ของปี พ.ศ. 2539 และปี พ.ศ. 2540 ตามเอกสารอันดับที่ 80/3 และ 80/4 ซึ่งผู้ถูกฟ้องคดีมิได้สอบถามหรือแนะนำให้ปฏิบัติอย่างไร โรงพยาบาลจึงเข้าใจว่าได้ปฏิบัติถูกต้องแล้ว แม้โรงพยาบาลจะไม่ได้แจ้งว่าจำหน่ายให้แก่ใคร ผู้ถูกฟ้องคดีย่อมต้องทราบ เพราะในขณะนั้นมีเพียงบริษัท กมลสุโกศล อีเล็คทริค จำกัด ผู้เดียวที่ผูกขาดการจำหน่ายเครื่องชนิดนี้ ซึ่งในประเด็นนี้ แม้นายปฐม แหยมเกตุ จะให้ถ้อยคำว่าเมื่อโรงพยาบาลรามาธิบดีได้จำหน่ายเครื่องฉายรังสีโคบอลท์-60 ดังกล่าวให้แก่บริษัท กมลสุโกศล อีเล็คทริค จำกัด แล้ว โรงพยาบาลรามาธิบดีไม่ได้แจ้งให้ผู้ถูกฟ้องคดีทราบและบริษัท กมลสุโกศล อีเล็คทริค จำกัด มิได้ยื่นคำขออนุญาตมีไว้ในครอบครองต่อผู้ถูกฟ้องคดีแต่ประการใด สำหรับคำขออนุญาตตามเอกสารอันดับที่ 80/3 และ 80/4 นั้น ผู้ถูกฟ้องคดีได้รับจากโรงพยาบาลรามาธิบดี ดังนั้น เมื่อผู้ถูกฟ้องคดีได้รับเอกสารอันดับที่ 80/3 และ 80/4 ซึ่งเป็นแบบ พ.ป.ส.1 โดยมีข้อความระบุว่า “หยุดบริการคนไข้” “หมายเหตุจำหน่ายให้แก่บริษัทผู้ติดตั้งเครื่องโคบอลท์ใหม่” และแบบเกี่ยวกับการแจ้งการยกเลิกการใช้สารกัมมันตรังสีไม่มีแบบเฉพาะ แต่การแจ้งทำเป็นหนังสือแจ้งมา

จึงถือได้ว่ามีการแจ้งให้ผู้ถูกฟ้องคดีได้ทราบว่าได้มีการหยุดการให้บริการเครื่องฉายรังสีโคบอลท์-60 แก่คนไข้และจำหน่ายเครื่องดังกล่าวให้แก่บริษัท กมลสุโกศล อีเล็คทริค จำกัด แล้ว แต่ปรากฏจากถ้อยคำของนายปฐม แหยมเกตุ ว่าเมื่อผู้ถูกฟ้องคดีได้รับเอกสารดังกล่าวแล้ว เคยสอบถามนายชัชวาล ไกรลักษณวราภา ซึ่งดำรงตำแหน่งหัวหน้าฝ่ายควบคุมการใช้พลังงานนิวเคลียร์ กองสุขภาพ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 จนถึงปัจจุบันและมีหน้าที่ควบคุมดูแลการขออนุญาต การมีไว้ใช้ ครอบครองซึ่งสารกัมมันตรังสี นายชัชวาล ไกรลักษณวราภา แจ้งกับพยานว่า ข้อความดังกล่าวไม่ได้เกี่ยวข้อง จึงมิได้มีการนำมาพิจารณาในการอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้มีไว้ในครอบครองซึ่งสารกัมมันตรังสี นอกจากนี้ นายชัชวาล ไกรลักษณวราภา ได้เคยให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงกรณีเหตุการณ์แพร่กระจายสารกัมมันตรังสีที่จังหวัดสมุทรปราการ ตามเอกสารอันดับที่ 40/477 ว่าได้มีการตรวจรายละเอียดตามแบบคำขออนุญาต ถ้ากรอกไม่ถูกต้องไม่ครบถ้วนก็จะทักท้วง แต่กรณีการขออนุญาตของโรงพยาบาลรามาธิบดีเคยทักท้วงแล้วได้รับแจ้งว่า เจ้าหน้าที่ธุรการทำไม่ถูกต้อง ส่วนหมายเหตุการขายจะไม่พิจารณา แต่ปรากฏว่านายชัชวาล ไกรลักษณวราภา กลับให้ถ้อยคำต่อศาลว่า เมื่อได้รับเอกสารตามอันดับที่ 80/3 และ 80/4 โดยมีข้อความที่ระบุว่า หมายเหตุจำหน่ายให้แก่ผู้ติดตั้งเครื่องโคบอลท์-60 ใหม่นั้น เมื่อฝ่ายควบคุมของผู้ถูกฟ้องคดีเห็นข้อความดังกล่าวได้โทรศัพท์กลับไปยังโรงพยาบาลรามาธิบดีเพื่อสอบถามว่า โรงพยาบาลรามาธิบดีได้จำหน่ายสิ่งใด แต่โรงพยาบาลรามาธิบดีไม่ได้ให้คำตอบ ดังนั้น ข้อเท็จจริงจึงรับฟังได้ว่า ผู้ถูกฟ้องคดีโดยฝ่ายควบคุมการใช้พลังงานนิวเคลียร์ กองสุขภาพ ซึ่งมีหน้าที่ควบคุมดูแลการขออนุญาตการมีไว้ใช้ครอบครองสารกัมมันตรังสี ซึ่งมีหน้าที่โดยเฉพาะ ได้รับแจ้งและรู้หรือควรรู้ถึงการจำหน่ายเครื่องฉายรังสีโคบอลท์-60 ของโรงพยาบาลรามาธิบดีดังกล่าวแล้ว แม้ในประเด็นนี้ผู้ถูกฟ้องคดีพยายามที่จะนำสืบว่า ตารางตอนท้ายในเอกสารอันดับที่ 80/3 และ 80/4 นั้น เป็นประสบการณ์ของผู้ที่ทำหน้าที่ควบคุมการใช้วัสดุกัมมันตรังสี มิใช่เป็นการแจ้งการจำหน่ายแต่อย่างใด โดยอ้างว่ามีแนวปฏิบัติในการยื่นคำขอตามเอกสารอันดับที่ 40/558 เมื่อพิจารณาจากแนวปฏิบัติดังกล่าวปรากฏว่าแนวปฏิบัติดังกล่าวได้มีการปรับปรุงและใช้ในปี พ.ศ. 2544 ภายหลังจากได้เกิดเหตุคดีนี้ แต่ผู้ถูกฟ้องคดีได้มีแนวปฏิบัติในการยื่นคำขออนุญาตตามเอกสารอันดับที่ 40/571 และคำอธิบายการกรอกแบบ พ.ป.ส.1 ตามเอกสารอันดับที่ 40/573 ซึ่งมิใช่แนวปฏิบัติและคำอธิบายที่มีการแก้ไขในปี พ.ศ. 2544 โดยคำอธิบายการกรอกแบบ พ.ป.ส.1 ตามเอกสารอันดับที่ 40/573 ในข้อ 6 นั้น เป็นชื่อผู้รับผิดชอบดำเนินการทางเทคนิคโดยมิได้กำหนดว่าตารางท้ายข้อ 6 นั้น เป็นประสบการณ์ของผู้รับผิดชอบดำเนินการทางเทคนิคแต่อย่างใด ประกอบกับในประเด็นนี้ นางรัตนา พีระบูล ซึ่งเป็นผู้ยื่นคำขออนุญาตแบบ พ.ป.ส.1 เอกสารอันดับที่ 80/3 และ 80/4 ในนามของโรงพยาบาลรามาธิบดีได้ให้ถ้อยคำว่าตารางในข้อ 6 (4) ตอนท้ายเอกสารดังกล่าว คือ ต้นกำเนิดรังสีที่โรงพยาบาล

รามาธิบดีครอบครอง โดยระบุชนิด ปริมาณ สถานที่ วัตถุประสงค์และระยะเวลาการใช้ ดังนั้น ข้อความในตารางท้ายเอกสารอันดับที่ 80/3 และ 80/4 จึงมิใช่เป็นประสบการณ์ของผู้ควบคุมทางเทคนิค แต่เป็นสารกัมมันตรังสีที่ผู้ขออนุญาตครอบครอง อีกทั้งในหมายเหตุที่มีข้อความว่า จำหน่ายให้แก่บริษัทผู้ติดตั้งเครื่องโคบอลท์-60 ใหม่นั้น เป็นข้อความที่มิได้อยู่ในตารางในข้อ 6 แต่ประการใด และข้อความดังกล่าวได้ระบุไว้ชัดว่าได้จำหน่ายเครื่องฉายรังสีโคบอลท์-60 ดังนั้น การที่โรงพยาบาลรามาธิบดีได้แจ้งการจำหน่ายเครื่องฉายรังสีโคบอลท์-60 ซึ่งมีสารโคบอลท์-60 ดังกล่าว จึงเป็นข้อความที่เป็นสาระสำคัญที่ทำให้ผู้ถูกฟ้องคดีจะต้องควบคุมติดตามว่าเครื่องโคบอลท์-60 ดังกล่าวนั้น ผู้ครอบครองยื่นคำขออนุญาตและได้ติดตั้งไว้ในสถานที่ที่เหมาะสมหรือสถานที่ที่ได้รับอนุญาตหรือไม่อย่างไร โดยผู้ถูกฟ้องคดีสามารถติดตามได้เนื่องจากผู้ถูกฟ้องคดีต้องทราบ เพราะบริษัท กมลสุโกศล อีเล็คทริค จำกัด เป็นเพียงบริษัทเดียวที่ผูกขาดการจำหน่ายสารกัมมันตรังสีโคบอลท์-60 สำหรับใช้ในงานรังสีรักษาในขณะนั้น แต่ปรากฏว่า ผู้ถูกฟ้องคดีและนายชัชวาล ไกรลักษณวราภา มิได้ดำเนินการใดๆ ภายหลังจากได้รับแจ้งจากโรงพยาบาลรามาธิบดีว่าได้จำหน่ายเครื่องฉายรังสีโคบอลท์-60 นี้ ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม 2538 ถึงวันเกิดเหตุเป็นเวลาประมาณ 4 ปี 6 เดือน นอกจากนี้ในการขอต่อใบอนุญาตทุกๆ ปี ฝ่ายควบคุมการใช้พลังงานนิวเคลียร์ของผู้ถูกฟ้องคดีมิได้ไปทำการตรวจสอบสถานที่มีการขออนุญาตแต่ประการใด โดยนายชัชวาล ไกรลักษณวราภา อ้างว่า เนื่องจากฝ่ายควบคุมมีภารกิจมากจึงมิได้ไปตรวจสอบว่ามีเครื่องฉายรังสีโคบอลท์-60 ตามที่ได้รับอนุญาตหรือไม่ สำหรับการตรวจสถานปฏิบัติการของฝ่ายป้องกันอันตรายจากรังสีนั้น ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2519 จนถึง ปี พ.ศ. 2543 ผู้ถูกฟ้องคดีได้เคยตรวจที่โรงพยาบาลรามาธิบดีเพียง 10 ครั้งเท่านั้น และในจำนวน 10 ครั้งนั้น ได้ทำการตรวจที่ห้องที่มีเครื่องฉายรังสีโคบอลท์-60 เพียง 5 ครั้ง คือ ในวันที่ 16 เมษายน 2519 วันที่ 9 พฤษภาคม 2522 วันที่ 1 ธันวาคม 2523 วันที่ 20 และ 27 กุมภาพันธ์ 2541 จนกระทั่งเกิดเหตุในคดีนี้ ดังนั้น ตั้งแต่วันที่ 1 ธันวาคม 2523 จนถึงวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2541 ซึ่งเป็นระยะเวลานานถึง 18 ปี ผู้ถูกฟ้องคดีไม่ได้ทำการตรวจเครื่องฉายรังสีซึ่งมีแร่โคบอลท์-60 ในโรงพยาบาลรามาธิบดีแต่ประการใด และสำหรับการตรวจในวันที่ 20 และวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2541 ไม่ปรากฏว่าได้ทำการตรวจสอบถึงหมายเลขกำกับเครื่องหรือหมายเลขกำกับภาชนะบรรจุวัสดุกัมมันตรังสี (ซีเรียลนัมเบอร์) โดยไม่แจ้งเหตุผลว่า เหตุใดจึงไม่สามารถตรวจสอบหมายเลขกำกับ (ซีเรียล นัมเบอร์) ดังกล่าวได้ ทั้งที่ในการตรวจเครื่องฉายรังสีโคบอลท์-60 ของโรงพยาบาลรามาธิบดีของ ผู้ถูกฟ้องคดี เมื่อวันที่ 30 พฤศจิกายน 2543 ภายหลังจากเกิดเหตุคดีนี้ ตามเอกสารอันดับที่ 40/32 นั้น ได้มีการตรวจเครื่องฉายรังสีโคบอลท์-60 โดยระบุหมายเลขกำกับเครื่อง (ซีเรียล นัมเบอร์) และหมายเลขกำกับสารกัมมันตรังสีไว้ด้วย เนื่องจากได้มีระเบียบปฏิบัติของผู้ถูกฟ้องคดีว่าการตรวจสอบจะต้องตรวจสอบหมายเลขกำกับเครื่องหรือภาชนะ

บรรจุรังสี และหมายเลขกำกับวัสดุกัมมันตรังสีด้วยหากทำได้ อีกทั้งเครื่องฉายรังสีดังกล่าวตามภาพถ่ายเอกสารอันดับที่ 107/3 ถึง 107/4 มิได้มีเครื่องหมายแสดงบริเวณรังสีให้ครบถ้วนถูกต้องตามกฎกระทรวงฉบับที่ 2 แต่อย่างใด กล่าวคือ คงมีเพียงสัญลักษณ์รูปใบพัดเท่านั้นมิได้มีอักษรไทยสีดำว่า “อันตราย” และ “บริเวณรังสี” หรือ “วัสดุกัมมันตรังสี” ดังนั้น การที่ผู้ถูกฟ้องคดีทราบว่าได้มีการจำหน่ายแต่มิได้ดำเนินการควบคุมเครื่องฉายรังสีโคบอลท์-60 ซึ่งมีสารโคบอลท์-60 อยู่ในความครอบครองของ ผู้ที่ได้รับอนุญาตและจัดเก็บในสถานที่ที่ได้รับอนุญาตดังที่กล่าวมาข้างต้น ตลอดจนไม่แจ้งเตือนให้โรงพยาบาลรามาธิบดีทำเครื่องหมายรังสีให้ถูกต้อง จึงเป็นการละเลยการปฏิบัติการเพื่อควบคุมดูแลเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์พลังงานปรมาณู การเก็บรักษาวัสดุกัมมันตรังสีและการจัดการกัมมันตรังสีให้เกิดความปลอดภัยแก่ผู้ใช้และประชาชน ตลอดจนละเลยไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมติของคณะกรรมการพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ ซึ่งเป็นหน้าที่ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ในมาตรา 3 (1) (2) และ (10) แห่งพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการสำนักงานพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2537 ประกอบกับมาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัติพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ พ.ศ. 2504 และกฎกระทรวง ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2504) ออกตามความในพระราชบัญญัติพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ พ.ศ. 2504

ประเด็นที่สี่ การละเลยต่อหน้าที่ตามกฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัตินั้นเป็นการละเมิดต่อผู้ฟ้องคดีทั้งสิบสองรายหรือไม่

ในประเด็นนี้ข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า ผู้ฟ้องคดีที่ 1 ที่ 2 ที่ 4 ที่ 7 ถึงที่ 12 ได้รับอันตรายแก่กาย นายเกชา ทรงศีพิพัฒน์ บิดาของผู้ฟ้องคดีที่ 3 และนายนิพนธ์ พันธุขันธ์ บุตรของผู้ฟ้องคดีคดีที่ 5 และที่ 6 ได้รับอันตรายถึงแก่ความตายเนื่องจากได้มีการแพร่กระจายรังสีแกมมาของเครื่องฉายรังสีโคบอลท์-60 ที่มิได้มีเครื่องหายแสดงบริเวณรังสีครบถ้วน โดยโรงพยาบาลรามาธิบดีได้จำหน่ายเครื่องฉายรังสีดังกล่าวให้แก่บริษัท กมลสุโกศล อีเล็คทริค จำกัด และ บริษัท กมลสุโกศล อีเล็คทริค จำกัด ได้เก็บไว้ที่โรงเก็บรถเก่าของบริษัท กมลสุโกศล อีเล็คทริค จำกัด ซึ่งเป็นบริษัทในเครือ โดยมิได้ขออนุญาตครอบครองและมิได้รับอนุญาตให้เก็บไว้ในสถานที่ดังกล่าว จนเป็นเหตุให้ผู้มาทำการลอบตัดอุปกรณ์ป้องกันรังสีชั้นในเครื่องฉายรังสีโคบอลท์-60 ดังกล่าว ซึ่งมีลักษณะเป็นรูปทรงกระบอกเส้นผ่านศูนย์กลาง 22 เซนติเมตร ยาว 42 เซนติเมตร ด้านนอกเป็นสแตนเลสห่อหุ้มด้วยตะกั่วหนัก 90 กิโลกรัม ไปจากสถานที่ดังกล่าว และนำไปทำการแกะตะกั่วและสแตนเลสออกจนกระทั่งรังสีได้แพร่กระจายออกมา เป็นเหตุให้ผู้ฟ้องคดีทั้งสิบสองรายได้รับความเสียหาย โดยผู้ถูกฟ้องคดีละเลยไม่ดำเนินการติดตามให้ ผู้ครอบครองเครื่องฉายรังสีโคบอลท์-60 ที่มีสารกัมมันตรังสีซึ่งเป็นวัสดุอันตราย ทำการขออนุญาตเพื่อจัดเก็บไว้ในสถานที่ปลอดภัยและติดเครื่องหมายแสดงบริเวณรังสีให้ถูกต้องตามที่กล่าวมาข้างต้นซึ่งมีเจ้าหน้าที่ของผู้ถูกฟ้องคดีจำเป็นที่

จะต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างเคร่งครัด ดังนั้น การที่ผู้ถูกฟ้องคดีละเลยไม่ติดตามเป็นเวลาถึง 4 ปี 6 เดือนเศษ จนกระทั่งได้มีการนำเครื่องฉายรังสีโคบอลท์-60 ไปเก็บในสถานที่ที่ไม่ได้รับอนุญาต อันเป็นต้นเหตุให้มีคนร้ายลักทรัพย์ไป จึงเกิดจากการที่ผู้ถูกฟ้องคดีมิได้ให้ผู้ครอบครองขออนุญาตจัดเก็บเครื่องโคบอลท์-60 ดังกล่าวไว้ในสถานที่ที่ได้รับอนุญาต ซึ่งจะต้องเป็นสถานที่ปลอดภัยและมิได้มีการควบคุมให้มีการปิดเครื่องหมายแสดงบริเวณรังสีให้ถูกต้อง เพราะเพียงแต่สัญลักษณ์รูปใบพัด ไม่สามารถทำให้เข้าใจได้ว่าเป็นวัตถุอันตราย หากมีคำว่า “อันตราย” และคำว่า “วัสดุกัมมันตรังสี” วิญญูชนทั่วไปจะไม่ทำการลักและแกะภาชนะป้องกันรังสีชั้นในออกจนทำให้รังสีแพร่กระจาย ดังนั้น การมีรังสีแกมมาแพร่กระจายจึงเป็นผลโดยตรงจากการละเลยต่อหน้าที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติของผู้ฟ้องคดี เมื่อผู้ฟ้องคดีทั้งสิบสองรายได้รับความเสียหายจากการละเลยดังกล่าวของผู้ถูกฟ้องคดีจึงถือได้ว่าผู้ถูกฟ้องคดีกระทำละเมิดต่อผู้ฟ้องคดีทั้งสิบสองราย

ประเด็นที่ห้า ผู้ฟ้องคดีทั้งสอบสองรายมีสิทธิได้รับค่าเสียหายหรือไม่ เพียงใด

พิเคราะห์แล้ว เมื่อข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า การที่เครื่องฉายรังสีดังกล่าวมิได้มีการปิดเครื่องหมายแสดงบริเวณรังสีให้ถูกต้อง และมีคนร้ายลักไปจากสถานที่เก็บรักษาที่ไม่ได้รับอนุญาต แม้ว่าจะมีการร้องทุกข์กล่าวหาว่าผู้ฟ้องคดีที่ 9 ถึงที่ 11 ว่าลักทรัพย์หรือรับของโจรแต่ไม่ปรากฏว่าได้มีการดำเนินคดีอาญากับผู้ฟ้องคดีที่ 9 ถึงที่ 11 แต่ประการใด และผู้ถูกฟ้องคดีมิได้มีการให้การต่อสู้คดีไว้ ตลอดจนผู้ฟ้องคดีที่ 9 ได้ชี้แจงว่า ตนเป็นผู้ซื้อมาจากบุคคลอื่นอีกทอดหนึ่ง จนกระทั่งผู้ฟ้องคดีที่ 9 ถึงที่ 11 นายเกชา ทรงศรีพิพัฒน์ และนายนิพนธ์ พันธุขันธ์ ร่วมกันแกะอุปกรณ์เครื่องฉายรังสี จนทำให้รังสีแกมจากสารโคบอลท์-60 แพร่กระจายทำให้นายเกชา ทรงศรีพิพัฒน์ และนายนิพนธ์ พันธุขันธ์ เสียชีวิตและผู้ฟ้องคดีที่ 1 ที่ 2 ที่ 7 ถึงที่ 12 มีอาการอ่อนเพลีย คลื่นไส้ อาเจียน ปวดศรีษะ ผมร่วง เบื่ออาหาร ไขกระดูกฝ่อ จำนวนเม็ดเลือดขาวต่ำ มีความผิดปกติของโครโมโซมในระยะแรก สำหรับผู้ฟ้องคดีที่ 9 มีแผลที่มือทั้ง 2 ข้าง จากผลกระทบของรังสีโคบอลท์-60 ได้รับการตัดนิ้วมือ 10 นิ้วถึงระดับโคนนิ้ว ไม่สามารถใช้มือได้ตามปกติ อาจต้องตัดถึงระดับปลายแขนทั้ง 2 ข้าง และมีโอกาสเกิดมะเร็งผิวหนังบริเวณปลายมือได้มากกว่าคนปกติ ต้องรักษาด้วยการตัดอวัยวะส่วนที่อาจเป็นมะเร็งทิ้งโดยมีระยะเวลาติดตามผลประมาณ 10 ปี ค่าใช้จ่ายในการรักษาประมาณ 140,000 บาท ปรากฏตามใบรับรองแพทย์ของโรงพยาบาลราชวิถี และคำชี้แจงของนายแพทย์ธวัชชัย บุญพัฒนพงศ์ ศัลยแพทย์ผู้ดูแลบาดแผลและภายถ่ายตามเอกสารอันดับที่ 104/35, 145/7 และ 145/8 ผู้ฟ้องคดีที่ 10 มีบาดแผลที่มือขวา นิ้วหัวแม่มือขวา ได้รับการย้ายเนื้อจากท้องแขนขวามาปิดบาดแผลที่ฝ่ามือขวา บาดแผลหายสนิทสามารถใช้มือได้เกือบปกติ ประมาณร้อยละ 90 ส่วนนิ้วหัวแม่มือซ้ายได้รับการคัดออก 1 ข้อ ในอนาคตอาจมีผลกระทบโดยเกิดแผลและเนื้อเน่าตาย บริเวณปลายมืออาจจำเป็นต้องตัดนิ้วหัวแม่มือซ้ายเพิ่มอีก 1 ข้อ และนิ้วกลางขวาอีก 2 ข้อ

และมีโอกาสเกิดมะเร็งผิวหนังบริเวณปลายมือทั้งสองข้างมากกว่าคนปกติ ต้องรักษาด้วยการตัดอวัยวะส่วนที่อาจเป็นมะเร็งทิ้ง โดยมีระยะเวลาติดตามผลประมาณ 10 ปี ค่าใช้จ่ายในการรักษาประมาณ 100,000 บาท ปรากฏตามใบรับรองแพทย์ของโรงพยาบาลราชวิถี และคำชี้แจงของนายแพทย์ธวัชชัย บุญพัฒนพงศ์ ศัลยแพทย์ผู้ดูแลบาดแผลและภาพถ่าย เอกสารอันดับที่ 104/35 145/7 และ 145/8 สำหรับผู้ฟ้องคดีที่ 11 มีอาการบวมไหม้บริเวณปลายนิ้วชี้และนิ้วกลางของมือขวา มีแผลไหม้บริเวณใกล้เข่าขวาต้องตัดนิ้วชี้ขวาไป 2 ข้อ ผ่าตัดย้ายกล้ามเนื้อและผิวหนังมาปิดบาดแผลที่ขาขวา แต่ไม่สามารถเดินได้ตามปกติ โดยมีระยะติดตามผลสิบปี ค่าใช้จ่ายในการรักษา 80,000 บาท ปรากฏตามใบรับรองแพทย์ของโรงพยาบาลราชวิถี และคำชี้แจงของนายแพทย์ธวัชชัย บุญพัฒนพงศ์ ศัลยแพทย์ผู้ดูแลบาดแผลและภาพถ่าย เอกสารอันดับที่ 104/35, 113/2, ถึง 113/4, 145/7 และ 145/8 สำหรับผู้ฟ้องคดีที่ 12 ต้องตัดสินใจทำแท้งแม้ว่าการทำแท้งจะเป็นการตัดสินใจของผู้ฟ้องคดีที่ 12 เองก็ตาม แต่ผู้ฟ้องคดีที่ 12 ต้องยุติการตั้งครรภ์ เนื่องจากทารกในครรภ์ได้รับรังสีอาจเป็นอันตรายต่อทารก ตามใบรับรองแพทย์เอกสารอันดับที่ 104/54 ประกอบกับผู้ฟ้องคดีที่ 12 ไม่มีความรู้ทางด้านรังสี แยกกันอยู่กับสามีหากให้ดำเนินการทารกที่พิการอาจเป็นภาระต่อตนเองและสังคม ดังนั้น การที่ผู้ฟ้องคดีที่ 12 ได้ตัดสินใจยุติการตั้งครรภ์นั้น เมื่อพิจารณาถึงบุคคลในภาวะเช่น ผู้ฟ้องคดีที่ 12 ในขณะนั้นย่อมถือได้ว่าใช้ความระมัดระวังในการตัดสินใจเช่นวิญญูชนพึงปฏิบัติแล้ว สำหรับข้ออ้างของผู้ฟ้องคดีทั้งสิบสองราย ที่ว่ามีอาการเซลล์ในร่างกายและโครโมโซมเสียหายระบบพันธุกรรมผิดปกติ ไม่สมารถมีบุตรได้ มีเม็ดเลือดขาวต่ำ ภูมิคุ้มกันร่างกายอ่อนแอ และมีโอกาสสูงที่จะป่วยเป็นมะเร็งเม็ดเลือดขาวในอนาคต ต้องรักษาตัวต่อเนื่องในอนาคตอย่างน้อย 15 ปี นั้น ในประเด็นนี้แม้ในการตรวจเบื้องต้นจะพบว่า ผู้ฟ้องคดีดังกล่าวมีโครโมโซมผิดปกติและเม็ดเลือดขาวต่ำ แต่นางจารุณีย์ ทองผาสุก ซึ่งสำเร็จการศึกษาปริญญาเอกด้านชีววิทยารังสีให้ถ้อยคำว่า จากการตรวจเลือดครั้งสุดท้ายของผู้ฟ้องคดีที่ 1 ที่ 2 ที่ 4 ที่ 7 ถึงที่ 12 ตามเอกสารอันดับที่ 9 พบว่า มีผลเลือดใกล้เคียงกับมาตรฐาน สำหรับโครโมโซมที่เสียหายจะตายไปและจะมีการสร้างเซลล์ใหม่มาทดแทน การได้รับรังสีแกมมาเพียงครั้งเดียวไม่ทำให้เกิดมะเร็ง ประกอบกับนายแพทย์ยงยุทธ คงธนารัตน์ ซึ่งผู้ฟ้องคดีทั้งสิบสองรายอ้างว่าเป็นผู้เชี่ยวชาญ สังกัดราชวิทยาลัยรังสีแพทย์แห่งประเทศ ทำงานที่งานรังสีรักษา ได้ทำบันทึกแจ้งว่า ไม่สามารถทราบปริมาณรังสีที่ผู้ฟ้องคดีแต่ละรายได้รับ ดังนั้น ผลกระทบที่เกิดกับผู้ได้รับรังสีแกมมาจากสารโคบอลท์-60 ต่อร่างกายภายในโครโมโซม เลือด ดีเอ็นเอ (DNA) ทั้งในปัจจุบันและอนาคต ถือเป็นการประมาณการที่อาจจะเกิดหรือไม่เกิดก็ได้ แต่จากผลสรุปจากการศึกษาในสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมและรอดชีวิตจากผลของระเบิดปรมาณูในสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่ประเทศญี่ปุ่นพอสรุปได้ว่า ผู้รอดชีวิตโดยได้รับปริมาณรังสีจากอุบัติเหตุทางนิวเคลียร์มีชีวิตเหมือนคนปกติในวัยเดียวกัน ซึ่งสอดคล้อง

กับคำชี้แจงของแพทย์หญิงวารุณีย์ จินารัตน์ ตามเอกสารอันดับที่ 145/2 ถึง 145/6 ซึ่งเป็นแพทย์ผู้ทำการรักษาในโรงพยาบาลราชวิถี ปริมาณรังสีที่ได้รับเป็นการประมาณการ แม้ว่าจะประมาณการว่าผู้ฟ้องคดีที่ 2 ได้รับปริมาณรังสีทั้งร่างกายเท่ากับนายเกชา ทรงศรีพิพัฒน์ และนายนิพนธ์ พันธุขันธ์ ซึ่งได้เสียชีวิต โดยได้รับในปริมาณมากกว่า 6 เกรย์ ซึ่งมากกว่าผู้ฟ้องคดีทุกราย แต่ในการตรวจเลือดครั้งสุดท้าย เมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม 2545 ผลเลือดอยู่ในเกณฑ์ปกติ สุขภาพทั่วไปแข็งแรงเช่นเดียวกับผู้ฟ้องคดีที่ 4 และที่ 7 ซึ่งตรวจเลือดตามที่แพทย์นัด อีกทั้งยังปรากฏจากเวชระเบียนของโรงพยาบาลราชวิถี เอกสารอันดับที่ 132/22 ว่า ผู้ฟ้องคดีที่ 1 ได้พบแพทย์เพื่อทำการฝากครรภ์ โดยฟ้องคดีที่ 1 ได้ตั้งครรภ์เป็นเวลา 8 เดือน ณ วันที่ 30 กรกฎาคม 2544 ประกอบกับอาการเจ็บป่วยของผู้ฟ้องคดีที่ 2 ถึงที่ 4 ที่ 7 ที่ 8 และที่ 12 ตามเอกสารดังกล่าวไม่ปรากฏว่า มีอาการเจ็บป่วยที่จะต้องรักษาในอนาคตแต่อย่างใด แต่เห็นควรต้องติดตามผลเป็นเวลา 10 ปี ส่วนข้อสรุปของคณะอนุกรรมการเฝ้าระวังนั้น มิใช่เป็นบุคคลผู้ทำการตรวจรักษา จึงมีน้ำหนักน้อยกว่าคำชี้แจงของนายแพทย์ยงยุทธ คงธนารัตน์ และแพทย์หญิงวารุณี จินารัตน์ เมื่อผู้ฟ้องคดีทั้งสิบสองราย ไม่มีพยานอื่นมาสนับสนุนข้ออ้างของตนในประเด็นนี้ จึงรับฟังไม่ได้ว่าผู้ฟ้องคดีทั้งสิบสองราย ต้องทำการรักษาตัวต่อไปในอนาคตอีก 15 ปี ตามที่กล่าวอ้าง สำหรับผู้ฟ้องคดีที่ 9 ถึงที่ 11 ก็เช่นกัน ดังจะเห็นได้จากคำชี้แจงของนายแพทย์ธวัชชัย บุญพัฒนพงศ์ ซึ่งเป็นศัลยแพทย์ผู้ดูแลบาดแผลของผู้ฟ้องคดีที่ 9 ถึงที่ 11 ชี้แจงตามเอกสารอันดับที่ 145/7 และ 145/8 ว่า อาจได้รับผลกระทบในอนาคต โดยมีระยะเวลาติดตามผลประมาณ 10 ปี ค่าใช้จ่ายในการรักษาประมาณ 140,000 บาท 100,000 บาท และ 80,000 บาท ตามลำดับ ซึ่งเป็นการคาดการณ์ในอนาคตซึ่งไม่แน่นอนแม้ว่าผู้ฟ้องคดีที่ 2 ที่ 4 ที่ 7 ที่ 9 ถึงที่ 12 นายเกชา ทรงศรีพิพัฒน์ และนายนิพนธ์ พันธุขันธ์ ได้รับการรักษาพยาบาลจากโรงพยาบาลราชวิถีเป็นเงิน 5,447,426 บาท แต่ไม่เสียค่าบริการเนื่องจากกรมการแพทย์ได้ชดเชยให้แก่โรงพยาบาลราชวิถี ปรากฏตามคำชี้แจงและบัญชีค่ารักษาพยาบาลของโรงพยาบาลราชวิถีตามเอกสารอันดับที่ 45 แต่ผู้ฟ้องคดีทั้งสิบสองรายก็ยังคงได้รับความเสียหายในส่วนอื่น ดังนั้นผู้ฟ้องคดีทั้งสิบสองรายจึงมีสิทธิได้รับค่าเสียหายและค่าสินไหมทดแทน ดังนี้

ผู้ฟ้องคดีที่ 1 เสียค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลเป็นเงิน 2,525 บาท แต่ผู้ฟ้องคดีที่ 1 ฟ้องเรียกค่าเสียหายส่วนนี้เพียง 2,500 บาท จึงกำหนดให้ 2,500 บาท ผู้ฟ้องคดีที่ 1 เข้ารับการรักษาตัวโรงพยาบาลสมุทรปราการเป็นเวลา 4 วัน และแพทย์ให้พักรักษาตัวรวมเวลาประมาณ 5 เดือน แต่ผู้ฟ้องคดีที่ 1 คงหยุดงานโดยได้รับค่าจ้างเพียง 12 วัน ผู้ฟ้องคดีที่ 1 มิได้นำสืบข้อเท็จจริงให้เห็นเป็นอย่างอื่น จึงไม่กำหนดค่าเสียหายเพื่อการที่เสียความสามารถในการทำงานปัจจุบันให้

ผู้ฟ้องคดีที่ 2 เสียค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลเป็นเงิน 44,648 บาท เข้ารับการรักษาตัวโรงพยาบาลราชวิถีตั้งแต่วันที่ 20 กุมภาพันธ์ ถึงวันที่ 28 มีนาคม 2543 จึงกำหนดค่าใช้จ่ายในการ

รักษาพยาบาลให้เป็นเงิน 44,648 บาท ส่วนค่าเสียหายเพื่อการที่เสียความสามารถในการทำงานในปัจจุบันนั้น เมื่อผู้ฟ้องคดีที่ 2 ได้เสียภาษีจากการประกอบกิจการร้านรับซื้อของเก่า โดยกำหนดรายได้ประมาณปีละ 150,000 ถึง 200,000 บาท ประกอบกับพิจารณาปริมาณเงินในบัญชีเงินฝากของนายเกชา ทรงศรีพิพัฒน์ ตามเอกสารอันดับที่ 148/19 ถึง 148/23 แล้วเห็นว่า ร้านรับซื้อของเก่าทำรายได้ให้แก่ผู้ฟ้องคดีที่ 2 และนายเกชา ทรงศรีพิพัฒน์ รวมกันเดือนละประมาณ 20,000 บาท หรือเดือนละ 10,000 บาท ต่อคนเมื่อผู้ฟ้องคดีที่ 2 ต้องหยุดงานเป็นเวลา 38 วัน จึงกำหนดให้ 12,667 บาท

ผู้ฟ้องคดีที่ 3 มิใช่บุตรโดยชอบด้วยกฎหมายของนายเกชา ทรงศรีพิพัฒน์ แต่เป็นบุตรนอกกฎหมายที่นายเกชา ทรงศรีพิพัฒน์ รับรองแล้ว จึงเป็นทายาทและมีสิทธิได้รับค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลที่นายเกชา ทรงศรีพิพัฒน์ ได้จ่ายไปเป็นเงิน 97,144 บาท ค่าขาดประโยชน์เพราะนายเกชา ทรงศรีพิพัฒน์ ไม่สามารถประกอบการงานในระหว่างพักรักษาที่โรงพยาบาลกรุงเทพ ตั้งแต่วันที่ 5 ถึงวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2543 และที่โรงพยาบาลราชวิถี ตั้งแต่วันที่ 20 กุมภาพันธ์ ถึงวันที่ 24 มีนาคม 2543 เป็นเวลา 49 วัน จากรายได้เดือนละ 10,000 บาท ตามเหตุผลที่กล่าวไว้ในส่วนของผู้ฟ้องคดีที่ 2 เป็นเงิน 16,333 บาท ค่าใช้จ่ายในการปลงศพนายเกชา ทรงศรีพิพัฒน์ ตามรายการที่ศาลเป็นเงิน 175,260 บาท แต่ศาลเห็นว่าค่าอาหารในงานศพ 5 คืน จำนวน 52,000 บาท สูงเกินควรจึงกำหนดให้คืนละ 5,000 บาท เป็นเงิน 25,000 บาท ดังนั้น จึงเห็นสมควรกำหนดค่าใช้จ่ายในการปลงศพรวมทั้งค่าใช้จ่ายอันจำเป็นอย่างอื่นในการปลงศพให้เป็นเงิน 148,260 บาท สำหรับค่าขาดไร้อุปการะนั้น เมื่อปรากฏว่า ผู้ฟ้องคดีที่ 3 มิใช่บุตรโดยชอบด้วยกฎหมายของนายเกชา ทรงศรีพิพัฒน์ จึงไม่มีสิทธิได้รับค่าขาดไร้อุปการะสำหรับค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงินในกรณีทำให้เสียหายแก่ร่างกายหรืออนามัยนั้น ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 446 ได้บัญญัติให้เฉพาะผู้ที่ถูกทำให้เสียหายแก่ร่างกายหรืออนามัยเท่านั้น และสิทธิเรียกร้องนี้ไม่สามารถโอนกันได้และไม่ตกสืบไปถึงทายาทผู้ฟ้องคดีที่ 3 จึงไม่มีสิทธิ์ที่จะเรียกค่าสินไหมในส่วนนี้เช่นกัน

ผู้ฟ้องคดีที่ 4 เสียค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลเป็นเงิน 17,423 บาท แม้ผู้ฟ้องคดีที่ 4 มีคำขอเพียง 14,364 บาท แต่ปรากฏว่าค่ารักษาพยาบาลจำนวน 3,059 บาท เป็นค่ารักษาพยาบาลภายหลังจากวันฟ้อง จึงกำหนดให้ 17,423 บาท สำหรับค่าเสียหายเพื่อการที่เสียความสามารถในการทำงานในปัจจุบันนั้นเห็นว่า ผู้ฟ้องคดีที่ 4 มีอายุ 78 ปี มีฐานะเป็นมารดาของผู้ฟ้องคดีที่ 2 ซึ่งเป็นเจ้าของกิจการร้านค้าของเก่า อีกทั้งผู้ฟ้องคดีที่ 4 มิได้กล่าวอ้างถึงหลักฐานการทำงาน รายได้แต่อย่างใด โดยเฉพาะศาลได้ให้ผู้ฟ้องคดีที่ 2 และที่ 4 ส่งหลักฐานการเป็นลูกจ้างหรือการจ่ายค่าจ้างแต่

ก็ไม่ดำเนินการ โดยอ้างว่าสูญหาย จึงฟังไม่ได้ว่าผู้ฟ้องคดีที่ 4 ได้ประกอบอาชีพและขาดประโยชน์ตามที่กล่าวอ้าง

ผู้ฟ้องคดีที่ 5 และที่ 6 ในฐานะบิดาและมารดาโดยชอบด้วยกฎหมายของนายนิพนธ์ พันธุขันธ์ มีสิทธิได้รับค่ารักษาพยาบาลที่นายนิพนธ์ พันธุขันธ์ ใช้จ่ายไปเป็นเงิน 1,073 บาท แต่มิได้มีคำขอเข้าในคดีจึงไม่กำหนดให้ นายนิพนธ์ พันธุขันธ์ ได้ป่วยรักษาตัวมาตลอด ตั้งแต่วันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2543 จนกระทั่งเสียชีวิต เมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2543 เมื่อนายนิพนธ์ พันธุขันธ์ มีฐานะเป็นลูกจ้างในร้านรับซื้อของเก่าของผู้ฟ้องคดีที่ 2 ไม่ปรากฏว่ามีการเสียภาษีและมีการหักเงินเข้ากองทุนประกันสังคม เพราะผู้ฟ้องคดีที่ 2 อ้างว่าลูกจ้างไม่ต้องการและจะทำให้รายได้ลดลง เมื่อผู้ฟ้องคดีที่ 5 และที่ 6 ไม่มีหลักฐานอื่น จึงฟังไม่ได้ว่านายนิพนธ์ พันธุขันธ์ มีรายได้เดือนละ 7,500 บาท ศาลจึงกำหนดให้โดยนำอัตราค่าจ้างขั้นต่ำในจังหวัดสมุทรปราการ ที่ได้มีการประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2543 คือ วันละ 165 บาท หรือเดือนละ 4,950 บาท มาเป็นฐานในการคำนวณค่าเสียหาย เมื่อนายนิพนธ์ พันธุขันธ์ รักษาตัวเป็นเวลา 32 วัน จึงกำหนดค่าขาดประโยชน์เพราะไม่สามารถประกอบการงานให้เป็นเงิน 5,280 บาท สำหรับค่าใช้จ่ายในการปลงศพ 100,000 บาท นั้น เห็นว่าค่าใช้จ่ายในการเช่ารถเคลื่อนย้ายศพไปขอความเป็นธรรมที่ทำเนียบรัฐบาล จำนวน 2,500 บาท และค่าเช่ารถไปกลับกาฬสินธุ์-กรุงเทพมหานครของญาติจำนวน 12,000 บาท มิใช่ค่าใช้จ่ายอันจำเป็นจึงกำหนดค่าใช้จ่ายในการปลงศพให้ 85,500 บาท สำหรับค่าขาดไร้อุปการะนั้น ขณะที่นายนิพนธ์ พันธุขันธ์ เสียชีวิตมีอายุเพียง 17 ปี ยังสามารถประกอบการงานและเลี้ยงดูบิดามารดาซึ่งมีอายุ 46 ปี ต่อไปได้ไม่น้อยกว่า 20 ปี เห็นควรกำหนดค่าขาดไร้อุปการะ ให้แก่ผู้ฟ้องคดีที่ 5 และที่ 6 รวมกันเป็นเงินปีละ 36,000 บาท เป็นเงินรวม 720,000 บาท สำหรับค่าเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงิน ผู้ฟ้องคดีที่ 5 และที่ 6 ไม่มีสิทธิได้รับด้วยเหตุผลเช่นเดียวกับที่กล่าวไว้ในส่วนของผู้ฟ้องคดีที่ 3

ผู้ฟ้องคดีที่ 7 มีสิทธิได้รับค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลเป็นเงิน 11,021 บาท แต่ยื่นคำขอเพียง 9,281 บาท จึงกำหนดให้ 9,281 บาท สำหรับค่าเสียหายเพื่อการที่เสียความสามารถในการทำงานในปัจจุบันนั้น ศาลเห็นควรกำหนดฐานในการคำนวณค่าเสียหายด้วยเหตุผลเช่นเดียวกับนายนิพนธ์ พันธุขันธ์ โดยนำอัตราค่าจ้างขั้นต่ำที่มีการประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2543 ในจังหวัดสมุทรปราการ เป็นเงินวันละ 165 บาท หรือเดือนละ 4,950 บาท มาเป็นมาตรฐานในการคำนวณค่าเสียหาย เมื่อผู้ฟ้องคดีที่ 7 เข้ารับการรักษาตัวในโรงพยาบาลราชวิถี ตั้งแต่วันที่ 19 กุมภาพันธ์ ถึงวันที่ 25 มีนาคม 2543 ตามเอกสารอันดับที่ 45/2 โดยไม่ปรากฏว่าต้องพักรักษาตัวหรือแพทย์ให้พักผ่อนอีกเป็นเวลานานเท่าใด ดังนั้น ศาลจึงกำหนดให้ 36 วัน เป็นเงิน 5,940 บาท

ผู้ฟ้องคดีที่ 8 เสียค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลเป็นเงิน 2,500 บาท จึงกำหนดให้ 2,500 บาท สำหรับค่าเสียหายเพื่อการที่เสียความสามารถในการประกอบการงานในปัจจุบันนั้น ผู้ฟ้องคดีที่ 8 นอนพักรักษาตัวที่โรงพยาบาลสมุทรปราการ 3 วัน ตามใบรับรองแพทย์เอกสารอันดับที่ 104/46 และไปพบแพทย์โรงพยาบาลราชวิถี เพื่อทำการตรวจเลือดอีก 1 วันเท่านั้น และไม่เคยไปพบแพทย์อีกเลย แม้แพทย์จะมีความเห็นให้พักรักษาตัวรวม 3 เดือน ตามใบรับรองแพทย์ เอกสารอันดับที่ 104/47 และ 104/48 แต่ก็ไม่ปรากฏว่าผู้ฟ้องคดีที่ 8 พักรักษาตัวหรือไม่ ประกอบกับมีอาการเพียงเล็กน้อยเมื่อไม่ปรากฏหลักฐานว่ามีรายได้เดือนละ 7,500 บาท ศาลเห็นสมควรกำหนดฐานในการคำนวณค่าเสียหายเช่นเดียวกับนายนิพนธ์ พันธุขันธ์ คือ วันละ 165 บาท เมื่อผู้ฟ้องคดีที่ 8 หยุดพักรักษาตัวและพบแพทย์รวม 4 วัน จึงกำหนดค่าเสียหายเพื่อการที่เสียความสามารถในการทำงานในปัจจุบันให้เป็นเงิน 660 บาท

ผู้ฟ้องคดีที่ 9 เสียค่ายาและค่าทำแผลที่คลินิกพร้อมมิตรการแพทย์เป็นเงิน 4,580 บาท ค่าเดินทางไปทำแผลที่โรงพยาบาลพร้อมมิตร จำนวน 150 ครั้งๆ ละ 50 บาท เป็นเงิน 7,500 บาท และค่าเดินทางไปตรวจรักษาที่โรงพยาบาลราชวิถี 9,600 บาท ค่าใช้จ่ายของภรรยาที่เดินทางมาดูแลผู้ฟ้องคดีที่ 9 นั้น เป็นเงิน 25,000 บาท เมื่อพิจารณาจากสภาพบาดแผล ประกอบกับผู้ถูกฟ้องคดีไม่คัดค้าน จึงกำหนดค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลเป็นเงิน 46,680 บาท สำหรับค่าเสียหายเพื่อการที่เสียความสามารถในการทำงานในปัจจุบันและอนาคตนั้น ศาลเห็นควรพิจารณารวมกัน เนื่องจากผู้ฟ้องคดีที่ 9 มีอาการได้รับบาดแผลที่มือทั้งสองข้างภายหลังวันเกิดเหตุจนกระทั่งแพทย์โรงพยาบาลราชวิถีได้เริ่มผ่าตัดและรักษาบาดแผลที่มือตั้งแต่วันที่ 15 มีนาคม 2543 จนถึงวันที่ 12 เมษายน 2544 โดยถูกตัดนิ้วมือถึงระดับโคนนิ้วไปทั้งหมด 10 นิ้ว ไม่สามารถใช้มือได้ตามปกติ จึงสูญเสียความสามารถประกอบการงานโดยสิ้นเชิงทั้งในปัจจุบันและอนาคต ผู้ฟ้องคดีที่ 9 อ้างว่ามีรายได้เดือนละ 12,000 บาท แต่ไม่นำสืบให้ปรากฏ เมื่อผู้ฟ้องคดีที่ 9 ประกอบอาชีพเช่นเดียวกับผู้ฟ้องคดีที่ 10 จึงเห็นควรนำรายได้ของผู้ฟ้องคดีที่ 10 คือ เดือนละ 6,000 บาท มาเป็นฐานในการคำนวณค่าเสียหายจึงเห็นควรกำหนดค่าเสียหายเพื่อการที่เสียความสามารถประกอบการงานสิ้นเชิงในปัจจุบันและอนาคตเป็นเงิน 1,440,000 บาท สำหรับค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงิน เห็นว่าผู้ฟ้องคดีที่ 9 ต้องสูญเสียอวัยวะและเจ็บปวดทนทุกข์ทรมานเป็นเวลานับปี จึงเห็นควรกำหนดให้ 120,000 บาท

ผู้ฟ้องคดีที่ 10 เสียค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลเป็นเงินจำนวน 44,270 บาท แต่มีคำขอในส่วนนี้เพียง 42,270 บาท จึงกำหนดให้ตามเหตุผลเช่นเดียวกับผู้ฟ้องคดีที่ 9 เป็นเงิน 42,270 บาท สำหรับค่าเสียหายเพื่อการที่เสียความสามารถในการทำงานสิ้นเชิงหรือแต่บางส่วนทั้งในเวลาปัจจุบันและอนาคตนั้น เมื่อผู้ฟ้องคดีที่ 10 มีบาดแผลที่มือและรักษาตัวที่โรงพยาบาลราชวิถีเป็น

ช่วงๆ รวมเป็นเวลา 32 วัน และไม่ปรากฏข้อเท็จจริงว่าผู้ฟ้องคดีต้องพักรักษาตัวนานเท่าใด และผู้ฟ้องคดีที่ 10 อ้างว่ามีรายได้เดือนละ 6,000 บาท จากการเป็นพ่อค้าเร่รับซื้อของเก่า ตามคำชี้แจงเอกสารอันดับที่ 116/11 ซึ่งศาลเห็นว่าเป็นจำนวนเงินที่เหมาะสม เมื่อผู้ฟ้องคดีไม่นำสืบให้เห็นว่ามีรายได้เดือนละ 11,000 บาท ตามที่กล่าวมาในฟ้องจึงกำหนดค่าเสียหายเพื่อการเสียความสามารถประกอบการงานในปัจจุบันเป็นเงิน 6,400 บาท สำหรับค่าเสียหายเพื่อการเสียความสามารถประกอบการงานในอนาคตนั้น เมื่อผู้ฟ้องคดีที่ 10 สามารถใช้มือขวาทำงานได้ ประมาณร้อยละ 90 ส่วนมือซ้ายถูกตัดนิ้วหัวแม่มือ 1 ข้อ จึงถือว่าเสียความสามารถประกอบการงานเพียงบางส่วน จึงกำหนดให้ 216,000 บาท สำหรับค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงิน เนื่องจากผู้ฟ้องคดีที่ 10 ต้องสูญเสียอวัยวะและได้รับความเจ็บปวดในระหว่างรักษาพยาบาลเห็นควรกำหนดให้ 100,000 บาท

ผู้ฟ้องคดีที่ 11 เสียค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลที่โรงพยาบาลลำลูกกา เป็นเวลารวม 70 วัน เป็นเงิน 10,945 บาท ค่าเดินทางไปรักษาที่โรงพยาบาลลำลูกกา รวม 70 วัน เป็นเงิน 28,800 บาท ส่วนค่าเดินทางไปรักษาที่โรงพยาบาลราชวิถี ศาลเห็นว่า ผู้ฟ้องคดีที่ 11 มีสภาพบาดแผลต้องได้รับการผ่าตัดใกล้เคียงกับผู้ฟ้องคดีที่ 9 และเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลราชวิถีในช่วงเวลาเดียวกัน จึงเห็นควรกำหนดให้ 9,600 บาท เท่ากับผู้ฟ้องคดีที่ 9 สำหรับค่าใช้จ่ายญาติที่ต้องมาดูแลและเยี่ยมขณะรักษาตัวที่โรงพยาบาลราชวิถี เป็นเงิน 55,000 บาท ศาลเห็นว่าสูงเกินสมควร เห็นควรกำหนดให้ 25,000 บาท จึงกำหนดค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลเป็นเงิน 74,345 บาท สำหรับค่าเสียหายเพื่อการที่เสียความสามารถในการทำงานสิ้นเชิงหรือแต่บางส่วนทั้งในเวลาปัจจุบันและในอนาคตนั้น ศาลเห็นควรพิจารณารวมกันเนื่องจากผู้ฟ้องคดีที่ 11 มีอาการบาดแผลที่ขาภายหลังจากวันเกิดเหตุ จนกระทั่งแพทย์โรงพยาบาลราชวิถีได้ออกใบรับรองว่า ผู้ฟ้องคดีที่ 11 ถูกตัดนิ้วชี้ขวาไป 2 ข้อ บาดแผลข้อพับเข่าขวาหายสนิท แต่ไม่สามารถเดินได้ตามปกติ ตามเอกสารอันดับที่ 104/37 ผู้ฟ้องคดีที่ 11 อ้างว่ามีรายได้เดือนละ 6,000 บาท แต่ไม่นำสืบให้ปรากฏ เมื่อผู้ฟ้องคดีที่ 11 มีอาชีพรับจ้างและไม่นำสืบหรือแสดงหลักฐานใดๆ จึงเห็นควรกำหนดฐานในการคำนวณค่าเสียหายเพื่อการที่เสียความสามารถในการทำงานในปัจจุบันและอนาคตให้เป็นเงิน 1,188,000 บาท สำหรับค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงิน เห็นว่าผู้ฟ้องคดีที่ 11 ต้องทุพพลภาพและเจ็บปวดทนทุกข์ทรมานเป็นเวลานับปี จึงเห็นควรกำหนดให้ 120,000 บาท

สำหรับผู้ฟ้องคดีที่ 12 นั้นไม่มีคำขอค่ารักษาพยาบาล และพักรักษาตัวในโรงพยาบาลเพื่อทำแท้งเพียง 3 วัน ประกอบกับเปิดกิจการร้านเสริมสวยไม่ปรากฏว่ามีรายได้เท่าใด จึงไม่กำหนดค่าขาดประโยชน์จากการทำมาหาได้หลังเกิดเหตุ สำหรับค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงินนั้น เห็นได้ว่าผู้ฟ้องคดีที่ 12 มิใช่ลูกจ้างหรือผู้อยู่อาศัยในบ้านหรือ

ร้านรับซื้อของเก่าของผู้ฟ้องคดีที่ 2 ผู้ฟ้องคดีที่ 12 มิได้มีความเกี่ยวพันกับการแกะชิ้นส่วนเครื่องฉายรังสีแต่อย่างใด โดยเป็นประชาชนที่มีภูมิลำเนาโดยเปิดร้านเสริมสวยอยู่ในบริเวณร้านรับซื้อของเก่าที่ต้องเดินผ่านไปมา และจากการแพร่กระจายรังสีครั้งนี้เป็นผลให้ผู้ฟ้องคดีที่ 12 ได้รับรังสีในขณะตั้งครรภ์ได้ 2 เดือนครึ่ง โดยผู้ฟ้องคดีที่ 12 ได้พบแพทย์ที่โรงพยาบาลสมุทรปราการ เมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2543 และได้ยุติการตั้งครรภ์หรือตัดสินใจทำแท้ง เมื่อวันที่ 9 เมษายน 2543 เนื่องจากทารกในครรภ์ได้รับรังสี ซึ่งอาจเป็นอันตรายต่อทารก จึงเห็นได้ว่าผู้ฟ้องคดีที่ 12 ใช้ระยะเวลาในการตัดสินใจอยู่ประมาณ 45 วัน เพื่อที่จะดำเนินการดังกล่าว จึงเป็นการพิจารณาอย่างรอบคอบและทรมานจิตใจอย่างแสนสาหัสในฐานะผู้เป็นมารดา เมื่อพิจารณาจากการที่ผู้ฟ้องคดีที่ 12 เป็นบุคคลที่มิได้เกี่ยวข้องหรือมีผลประโยชน์ในเหตุการณ์ ศาลจึงกำหนดค่าเสียหายในส่วนนี้ให้เป็นเงิน 400,000 บาท

สำหรับค่าเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงินของผู้ฟ้องคดีที่ 1 ที่ 2 ที่ 4 ที่ 7 และที่ 8 นั้น ข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า ผู้ฟ้องคดีที่ 1 ที่ 2 ที่ 4 ที่ 7 และที่ 8 ได้รับอันตรายจากรังสีแกมมาของเครื่องฉายรังสีโคบอลท์-60 ดังกล่าว โดยมีอาการปวดศีรษะมาก คลื่นไส้อาเจียน อ่อนเพลีย ผมร่วงออกมากับมือ ในระยะแรกมีเม็ดโลหิตขาวและเกล็ดเลือดต่ำ โครโมโซมผิดปกติ โดยเฉพาะผู้ฟ้องคดีที่ 2 ที่ 4 และที่ 7 มีภาวะไขกระดูกฝ่อ และภาวะติดเชื้อต้องให้เกล็ดเลือดและฉีดยากระตุ้นไขกระดูก ผู้ฟ้องคดีที่ 1 ที่ 2 ที่ 4 ที่ 7 เข้ารับการรักษาตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ 2543 ผู้ฟ้องคดีทั้งห้ารายดังกล่าวต้องปฏิบัติตามแพทย์สั่ง เช่น ต้องอดอาหารประเภทย่าง เผา ของดอง ตลอดจนผักและผลไม้สด เป็นต้น บางรายห้ามแปรงฟัน ต้องทานยาตามแพทย์สั่งและเจาะเลือดเป็นระยะๆ ตั้งแต่เข้ารับการรักษาตัวจนกระทั่งพบแพทย์ครั้งสุดท้ายเมื่อวันที่ 9 สิงหาคม 2543 สำหรับผู้ฟ้องคดีที่ 1 และที่ 8 ปรากฏตามเวชระเบียนโรงพยาบาลราชวิถี เอกสารอันดับที่ 9/10 และ 9/150 ตามลำดับ ส่วนผู้ฟ้องคดีที่ 2 ที่ 4 และที่ 7 ต้องรับการรักษาและตรวจเลือดอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอดเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 1 ปี ตามเอกสารอันดับที่ 9/63 ถึง 9/69 , 9/92 ถึง 9/98 และ 9/113 ถึง 9/141 ซึ่งผู้ฟ้องคดีที่ 2 ที่ 4 และที่ 7 ไปพบแพทย์ที่โรงพยาบาลราชวิถีเพื่อทำการตรวจจนถึงเดือนกรกฎาคม 2545 แม้จะไม่มีอาการผิดปกติแต่ก็ต้องเฝ้าติดตามเป็นเวลาอย่างน้อย 10 ปี ปรากฏตามบันทึกคำชี้แจงของโรงพยาบาลราชวิถี เอกสารอันดับที่ 145/5 จึงฟังได้ว่าผู้ฟ้องคดีที่ 1 ที่ 2 ที่ 4 ที่ 7 และที่ 8 ได้รับความเสียหายแก่ร่างกายและอนามัย แม้จะปรากฏว่าผู้ฟ้องคดีที่ 1 สามารถตั้งครรภ์ได้ 8 เดือนก็ตาม แต่เมื่อผู้ฟ้องคดีที่ 1 ที่ 2 ที่ 4 ที่ 7 และที่ 8 ได้รับความเสียหายแก่ร่างกายและอนามัย จึงมีสิทธิได้รับค่าเสียอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงินตามมาตรา 446 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ศาลเห็นควรกำหนดค่าเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงินแก่ผู้ฟ้องคดีที่ 1 เป็นเงิน 50,000 บาท ผู้ฟ้องคดีที่ 2 เป็นเงิน

70,000 บาท ผู้ฟ้องคดีที่ 4 เป็นเงิน 70,000 บาท ผู้ฟ้องคดีที่ 7 เป็นเงิน 70,000 บาท และผู้ฟ้องคดีที่ 8 เป็นเงิน 40,000 บาท

สำหรับค่าเสียหายจากการไม่สามารถประกอบการงานในอนาคตของผู้ฟ้องคดีที่ 1 ที่ 2 ที่ 4 ที่ 7 และที่ 8 นั้น ไม่ปรากฏว่าบุคคลดังกล่าวได้รับบาดเจ็บถึงขนาดไม่สามารถประกอบการงานในอนาคตอย่างไร จึงไม่กำหนดให้

สำหรับค่ารักษาพยาบาลในอนาคตนั้น เนื่องผู้ฟ้องคดีที่ 1 ที่ 2 ที่ 4 ที่ 7 ถึงที่ 12 จะมีโครโมโซมเสียหายหรือมีโอกาสเป็นมะเร็งหรือเจ็บป่วยอย่างอื่นหรือไม่นั้น ไม่มีหลักฐานแน่ชัดว่าจะเกิดหรือไม่อย่างไร คงเป็นเพียงการศึกษาจากการทดลองในสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมและบุคคลที่รอดชีวิตจากระเบิดปรมาณูในสงครามโลกครั้งที่ 2 เท่านั้น โดยนายแพทย์ยงยุทธ คงธนารัตน์ ก็ไม่สามารถทราบได้ และแพทย์หญิงวารุณี จินารัตน์ ชี้แจงว่าเห็นควรติดตามผลเลือดและโครโมโซมไปไม่น้อยกว่า 10 ปี จึงไม่อาจทราบได้ในขณะนี้ว่าผู้ฟ้องคดีที่ 1 ที่ 2 ที่ 4 ที่ 7 ถึงที่ 12 จะมีอาการเจ็บป่วยในอนาคตหรือไม่ แม้ผู้ฟ้องคดีที่ 9 ถึงที่ 11 อาจต้องได้รับการผ่าตัดอีกก็เป็นเพียงการคาดการณ์เท่านั้น เป็นการพ้นวิสัยที่จะได้รู้แน่ว่าความเสียหายในส่วนนี้มีเพียงใด ประกอบกับกระทรวงสาธารณสุขได้ดำเนินการตรวจรักษาให้แก่ประชาชนที่ได้รับผลกระทบรวมทั้งผู้ฟ้องคดีดังกล่าวโดยไม่คิดค่ารักษาและมีการตั้งคณะอนุกรรมการติดตามผล ศาลเห็นว่าการดำเนินการของกระทรวงสาธารณสุขดังกล่าว นอกจากจะเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนในระดับหนึ่งแล้ว ยังเป็นประโยชน์ต่อการบริหารราชการแผ่นดินที่จะเฝ้าระวังติดตามผลควบคู่ไปกับการรักษาให้แก่ผู้ฟ้องคดีดังกล่าว จึงเห็นควรไม่กำหนดค่ารักษาพยาบาลในอนาคตให้ในขณะนี้ แต่สงวนไว้ซึ่งสิทธิที่จะแก้ไขคำพิพากษาในส่วนนี้อีกภายในระยะเวลาไม่เกิน 2 ปี นับแต่วันที่มีคำพิพากษา ทั้งนี้ตามมาตรา 444 วรรคสองแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่า ได้มีการนำแท่งตะกั่วซึ่งเป็นอุปกรณ์เครื่องฉายรังสีโคบอลท์-60 ดังกล่าวมาแยกที่ร้านของผู้ฟ้องคดีที่ 2 ในวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2543 เป็นเหตุให้รังสีแพร่กระจายในวันนั้น ดังนั้น วันดังกล่าวจึงเป็นวันที่มีการละเมิด แม้ว่าผู้ฟ้องคดีบางรายจะเกิดอาการเจ็บป่วยขึ้นภายหลังก็ตาม เมื่อมาตรา 206 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์กำหนดให้ลูกหนี้ผิดนัดนับมาแต่เวลาที่ทำละเมิด จึงเห็นควรให้ผู้ถูกฟ้องคดีชำระดอกเบี้ยสำหรับค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้ฟ้องคดีทั้งสิบสองราย นับแต่วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2543

พิพากษาให้ ผู้ถูกฟ้องคดีชำระค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้ฟ้องคดีที่ 1 เป็นเงิน 52,500 บาท แก่ผู้ฟ้องคดีที่ 2 เป็นเงิน 127,315 บาท แก่ผู้ฟ้องคดีที่ 3 เป็นเงิน 261,737 บาท แก่ผู้ฟ้องคดีที่ 4 เป็นเงิน 87,423 บาท แก่ผู้ฟ้องคดีที่ 5 และที่ 6 รวมกันเป็นเงิน 810,780 บาท แก่ผู้ฟ้องคดีที่ 7 เป็นเงิน 85,221 บาท แก่ผู้ฟ้องคดีที่ 8 เป็นเงิน 43,160 บาท แก่ผู้ฟ้องคดีที่ 9 เป็นเงิน 1,606,680 บาท แก่ผู้

ฟ้องคดีที่ 10 เป็นเงิน 365,140 บาท แก่ผู้ฟ้องคดีที่ 11 เป็นเงิน 1,382,345 บาท แก่ผู้ฟ้องคดีที่ 12 เป็นเงิน 400,000 บาท พร้อมดอกเบี้ยในอัตราร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปี นับแต่วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2543 เป็นต้นไป จนกว่าจะชำระเสร็จ ทั้งนี้ภายในกำหนด 30 วัน และให้สงวนสิทธิที่จะแก้ไขคำพิพากษาในส่วนค่ารักษาพยาบาลในอนาคตที่จะต้องติดตามผลการตรวจเลือด โครโมโซม ดีเอ็นเอ และบาดแผลของผู้ฟ้องคดีที่ 1 ที่ 2 ที่ 4 และที่ 7 ถึงที่ 12 เพื่อกำหนดค่ารักษาพยาบาลในอนาคตอีกภายในระยะเวลาไม่เกิน 2 ปี นับแต่วันที่มีคำพิพากษา คำขออื่นนอกจากนี้ให้ยก

นายพรชัย มนัสศิริเพ็ญ ตุลาการเจ้าของสำนวน
ตุลาการศาลปกครอง

นางสายสุดา เศรษฐบุตร
ตุลาการหัวหน้าคณะศาลปกครองกลาง

นายสมรรถชัย วิศาลาภรณ์
ตุลาการศาลปกครองกลาง

ตุลาการผู้แถลงคดี : นายอำพน เจริญชีวินทร์

DPU

คำพิพากษา

คดีหมายเลขดำที่ 1516/2544

คดีหมายเลขแดงที่ 1820/2545

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์

ศาลปกครองกลาง

วันที่ 24 เดือน กันยายน พุทธศักราช 2547

นางสาวสมใจ แก้วประดับ ที่ 1 ผู้ฟ้องคดี

นางสาวจิตราภรณ์ เจียรอุดมทรัพย์ ที่ 2

เด็กหญิงศศิกาญจน์ ทรงศรีพิพัฒน์ โดยนางสาวจิตราภรณ์ เจียรอุดมทรัพย์

มารดา ผู้แทนโดยชอบธรรม ที่ 3

นางถวิล แซ่เจี่ย ที่ 4

นายเสถียร พันธุขันธ์ ที่ 5

ระหว่าง นางนงค์ พันธุขันธ์ ที่ 6

นางสาวสุรีย์น้อย อยู่เจริญ ที่ 7

นางสาวจันทร์ทิพย์ เพชรรัตน์ ที่ 8

นายจิตร์เสน จันทร์สาขา ที่ 9

นายสนธยา สระประทุม ที่ 10

นายบุญถึง ศิลา ที่ 11

นางสาวพัฒนา ธรรมนิยม ที่ 12

สำนักงานปรมาณูเพื่อสันติ

(สำนักงานพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ เดิม) ผู้ถูกฟ้องคดี

เรื่อง คดีพิพาทเกี่ยวกับการกระทำละเมิดของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ

คดีนี้เป็นคดีที่โอนมาจากเรื่องร้องทุกข์ตามมาตรา 103 วรรคสามแห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 เรื่องร้องทุกข์รับที่ 140/2544

คดีนี้ผู้ฟ้องคดีฟ้องและแก้ไขเพิ่มเติมฟ้องว่า ผู้ถูกฟ้องคดีซึ่งเป็นหน่วยงานทางปกครองได้ละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ไม่ดำเนินการตรวจสอบควบคุมการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดเก็บเครื่องฉายรังสีโคบอลท์-60 ซึ่งบรรจุสารกัมมันตรังสีโคบอลท์-60 อย่างถูกต้องปลอดภัย ทำให้มีผู้นำชิ้นส่วนของเครื่องฉายรังสีดังกล่าวไปยังที่พักและแยกชิ้นส่วนดังกล่าว ทำให้สารกัมมันตรังสีรั่วไหลออกมา และทำให้ผู้ฟ้องคดีทั้งสิบสองได้รับความเสียหาย

ขอให้ผู้ถูกฟ้องคดีชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้ฟ้องคดีทั้ง 12 คน ดังนี้

1. ให้ผู้ถูกฟ้องคดีชดใช้ค่าเสียหาย 1,407,500 บาท ค่ารักษาพยาบาล 15 ปี เป็นเงิน 5,250,000 บาท รวมค่าสินไหมทดแทนทั้งสิ้น 6,657,500 บาท แก่ผู้ฟ้องคดีที่ 1

2. ให้ผู้ถูกฟ้องคดีชดใช้ค่าเสียหาย 7,027,964 บาท ค่ารักษาพยาบาล 15 ปี เป็นเงิน 5,250,000 บาท รวมค่าสินไหมทดแทนทั้งสิ้น 12,277,964 บาท แก่ผู้ฟ้องคดีที่ 2

3. ให้ผู้ถูกฟ้องคดีชดใช้ค่าสินไหมทดแทน 4,375,572 บาท แก่ผู้ฟ้องคดีที่ 3

4. ให้ผู้ถูกฟ้องคดีชดใช้ค่าเสียหาย 2,530,364 บาท ค่ารักษาพยาบาล 15 ปี เป็นเงิน 5,250,000 บาท รวมค่าสินไหมทดแทนทั้งสิ้น 7,780,364 บาท แก่ผู้ฟ้องคดีที่ 4

5. ให้ผู้ถูกฟ้องคดีชดใช้ค่าสินไหมทดแทน 4,211,500 บาท แก่ผู้ฟ้องคดีที่ 5

6. ให้ผู้ถูกฟ้องคดีชดใช้ค่าสินไหมทดแทน 3,552,000 บาท แก่ผู้ฟ้องคดีที่ 6

7. ให้ผู้ถูกฟ้องคดีชดใช้ค่าเสียหาย 3,245,281 บาท ค่ารักษาพยาบาล 15 ปี เป็นเงิน 5,250,000 บาท รวมค่าสินไหมทดแทนทั้งสิ้น 8,495,281 บาท แก่ผู้ฟ้องคดีที่ 7

8. ให้ผู้ถูกฟ้องคดีชดใช้ค่าเสียหาย 1,565,000 บาท ค่ารักษาพยาบาล 15 ปี เป็นเงิน 5,250,000 บาท รวมค่าสินไหมทดแทนทั้งสิ้น 6,815,000 บาท แก่ผู้ฟ้องคดีที่ 8

9. ให้ผู้ถูกฟ้องคดีชดใช้ค่าเสียหาย 6,078,100 บาท ค่ารักษาพยาบาล 15 ปี เป็นเงิน 5,250,000 บาท รวมค่าสินไหมทดแทนทั้งสิ้น 11,328,100 บาท แก่ผู้ฟ้องคดีที่ 9

10. ให้ผู้ถูกฟ้องคดีชดใช้ค่าเสียหาย 2,973,740 บาท ค่ารักษาพยาบาล 15 ปี เป็นเงิน 5,250,000 บาท รวมค่าสินไหมทดแทนทั้งสิ้น 8,223,740 บาท แก่ผู้ฟ้องคดีที่ 10

11. ให้ผู้ถูกฟ้องคดีชดใช้ค่าเสียหาย 6,569,245 บาท ค่ารักษาพยาบาล 15 ปี เป็นเงิน 5,250,000 บาท รวมค่าสินไหมทดแทนทั้งสิ้น 11,819,245 บาท แก่ผู้ฟ้องคดีที่ 11

12. ให้ผู้ถูกฟ้องคดีชดใช้ค่าเสียหาย 3,190,000 บาท ค่ารักษาพยาบาล 15 ปี เป็นเงิน 5,250,000 บาท รวมค่าสินไหมทดแทนทั้งสิ้น 8,440,000 บาท แก่ผู้ฟ้องคดีที่ 12

พร้อมดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี ของต้นเงินดังกล่าวนับแต่วันละเมิดจนกว่าจะชำระเสร็จ หรือให้ผู้ถูกฟ้องคดีรับผิดชอบค่ารักษาพยาบาลของผู้ฟ้องคดีที่ 1 ที่ 2 ที่ 4 และที่ 7 ถึงที่ 12 ที่ต้องรักษาตัวอย่างต่อเนื่องจนกว่าจะมีสุขภาพอนามัยเป็นปกติพร้อมค่าสินไหมทดแทน

ศาลปกครองกลางพิพากษาให้ ผู้ถูกฟ้องคดีชำระค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้ฟ้องคดีที่ 1 เป็นเงิน 52,500 บาท แก่ผู้ฟ้องคดีที่ 2 เป็นเงิน 127,315 บาท แก่ผู้ฟ้องคดีที่ 3 เป็นเงิน 234,737 บาท แก่ผู้ฟ้องคดีที่ 4 เป็นเงิน 87,423 บาท แก่ผู้ฟ้องคดีที่ 5 และผู้ฟ้องคดีที่ 6 รวมกันเป็นเงิน 810,780 บาท แก่ผู้ฟ้องคดีที่ 7 เป็นเงิน 85,221 บาท แก่ผู้ฟ้องคดีที่ 8 เป็นเงิน 43,160 บาท แก่ผู้ฟ้องคดีที่ 9 เป็นเงิน 1,606,680 บาท แก่ผู้ฟ้องคดีที่ 10 เป็นเงิน 365,140 บาท แก่ผู้ฟ้องคดีที่ 11 เป็นเงิน 1,382,345 บาท แก่ผู้ฟ้องคดีที่ 12 เป็นเงิน 400,000 บาท พร้อมดอกเบี้ยในอัตราร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปี นับแต่วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2543 เป็นต้นไป จนกว่าจะชำระเสร็จ ทั้งนี้ภายในกำหนด 30 วัน และให้สงวนสิทธิที่จะแก้ไขคำพิพากษาในส่วนค่ารักษาพยาบาลในอนาคตที่จะต้องติดตามผลการตรวจเลือด โครโมโซม ดีเอ็นเอ และบาดแผลของผู้ฟ้องคดีที่ 1 ที่ 2 ที่ 4 และที่ 7 ถึงที่ 12 เพื่อกำหนดค่ารักษาพยาบาลในอนาคตอีกภายในระยะเวลาไม่เกิน 2 ปี นับแต่วันที่มีคำพิพากษา คำขออื่นนอกจากนี้ให้ยก

ผู้ฟ้องคดีทั้งสิบสองยื่นคำอุทธรณ์ต่อศาลปกครองสูงสุด ต่อมาผู้ฟ้องคดีทั้งสิบสองได้ขอถอนคำอุทธรณ์ ซึ่งศาลปกครองสูงสุดได้มีคำสั่งอนุญาตให้ถอนคำอุทธรณ์

ผู้ถูกฟ้องคดีไม่ยื่นคำอุทธรณ์

ศาลไต่สวนพยานเมื่อวันที่ 10 กันยายน 2547

ศาลออกนั่งพิจารณาคดีเมื่อวันที่ 22 กันยายน 2547 โดยได้รับฟังสรุปข้อเท็จจริงของตุลาการเจ้าของสำนวนและคำชี้แจงด้วยวาจาประกอบคำแถลงการณ์ของตุลาการผู้แถลงคดีเมื่อวันที่ 22 กันยายน 2547 ด้วยแล้ว

ศาลได้ตรวจพิจารณาเอกสารทั้งหมดในสำนวนคดี กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ฯลฯ ที่เกี่ยวข้องประกอบแล้ว

ข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า ภายหลังจากที่ศาลปกครองกลางได้มีคำพิพากษาคดีนี้แล้ว ศาลแพ่งได้มีคำพิพากษาในคดีหมายเลขดำที่ 816/2544 คดีหมายเลขแดงที่ 1269/2547 ให้บริษัท กมลสุโกศล อิเล็คทริค จำกัด ซึ่งเป็นจำเลยที่ 1 ในคดีดังกล่าวชำระค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้ฟ้องคดีที่ 1 จำนวน 70,000 บาท แก่ผู้ฟ้องคดีที่ 2 จำนวน 42,916 บาท แก่ผู้ฟ้องคดีที่ 4 จำนวน 46,000 บาท แก่ผู้ฟ้องคดีที่ 7 จำนวน 45,800 บาท แก่ผู้ฟ้องคดีที่ 8 จำนวน 80,000 บาท แก่ ผู้ฟ้องคดีที่ 9 จำนวน 46,420 บาท แก่ผู้ฟ้องคดีที่ 10 จำนวน 70,000 บาท และแก่ผู้ฟ้องคดีที่ 11 จำนวน 93,400 บาท พร้อมดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี นับแต่วันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2543 เป็นต้นไป จนกว่าจะชำระเสร็จ ส่วนผู้ฟ้องคดีที่ 12 ศาลแพ่งมีคำสั่งไม่รับฟ้อง

ในส่วนของการตรวจรักษาภายหลังจากที่ศาลปกครองกลางมีคำพิพากษาคดีนี้ปรากฏว่า

ผู้ฟ้องคดีที่ 1 เข้ารับการตรวจรักษา ณ โรงพยาบาลเมืองสมุทรปู่เจ้า จังหวัดสมุทรปราการ (ต่อมาผู้ฟ้องคดีที่ 1 ชี้แจงว่า ไม่ประสงค์จะเรียกค่าพาหนะในการเดินทางไปตรวจรักษาที่โรงพยาบาลเมืองสมุทรปู่เจ้า จังหวัดสมุทรปราการ) และที่โรงพยาบาลราชวิถีโดยไม่เสียค่าตรวจรักษาพยาบาล

ผู้ฟ้องคดีที่ 2 เข้ารับการตรวจรักษาด้วยอาการเจ็บป่วยและเพื่อเฝ้าระวังอาการ ณ โรงพยาบาลกรุงเทพ รวมเป็นเงินค่ารักษาพยาบาล 14,283.22 บาท (ต่อมาผู้ฟ้องคดีที่ 2 ชี้แจงว่าไม่ประสงค์จะเรียกค่ารักษาพยาบาลและค่าพาหนะสำหรับการไปตรวจรักษาที่โรงพยาบาลกรุงเทพบางส่วน) และเข้ารับการตรวจรักษาเพื่อเฝ้าระวังอาการเจ็บป่วย ณ โรงพยาบาลราชวิถี โดยไม่เสียค่าตรวจรักษาพยาบาล

ผู้ฟ้องคดีที่ 4 เข้ารับการตรวจรักษาด้วยอาการเจ็บป่วยและเพื่อเฝ้าระวังอาการ ณ โรงพยาบาลกรุงเทพ รวมเป็นเงินค่ารักษาพยาบาล 5,125.15 บาท (ต่อมาผู้ฟ้องคดีที่ 4 ชี้แจงว่าไม่ติดใจเรียกค่ารักษาพยาบาลและค่าพาหนะสำหรับการไปรักษาตัวที่โรงพยาบาลกรุงเทพบางส่วน) และเข้ารับการตรวจรักษาเพื่อเฝ้าระวังอาการเจ็บป่วย ณ โรงพยาบาลราชวิถี โดยไม่เสียค่าตรวจรักษาพยาบาล

ผู้ฟ้องคดีที่ 7 เข้ารับการตรวจรักษาด้วยอาการเจ็บป่วยและเพื่อเฝ้าระวังอาการ ณ โรงพยาบาลสำโรง รวมเป็นเงินค่ารักษาพยาบาล 120 บาท และเข้ารับการตรวจรักษาเพื่อเฝ้าระวังอาการเจ็บป่วย ณ โรงพยาบาลราชวิถี โดยไม่เสียค่าตรวจรักษาพยาบาล

ผู้ฟ้องคดีที่ 9 เข้ารับการตรวจรักษาด้วยอาการเจ็บป่วยและเพื่อเฝ้าระวังอาการ ณ โรงพยาบาลราชวิถี รวมเป็นเงินค่ารักษาพยาบาล 230 บาท และเข้ารับการทำแผลหลังจากการผ่าตัด ณ คลินิกพร้อมมิตร รวม 20 ครั้ง เป็นเงินค่าทำแผล 5,580 บาท

ผู้ฟ้องคดีที่ 10 เข้ารับการตรวจรักษาด้วยอาการเจ็บป่วยและเพื่อเฝ้าระวังอาการ ณ โรงพยาบาลราชวิถี รวมเป็นเงินค่ารักษาพยาบาล 620 บาท

ผู้ฟ้องคดีที่ 11 เข้ารับการตรวจรักษาด้วยอาการเจ็บป่วยและเพื่อเฝ้าระวังอาการ ณ โรงพยาบาลราชวิถี โดยไม่เสียค่าตรวจรักษาพยาบาล เข้ารับการรักษาอาการเจ็บป่วย ณ โรงพยาบาลสระบุรี โดยไม่เสียค่าตรวจรักษาพยาบาล

ผู้ฟ้องคดีที่ 12 เข้ารับการตรวจรักษาเพื่อเฝ้าระวังอาการเจ็บป่วย ณ โรงพยาบาลราชวิถี โดยไม่เสียค่าตรวจรักษาพยาบาล

คดีมีประเด็นที่จะต้องวินิจฉัยว่า ผู้ฟ้องคดีที่ 1 ที่ 2 ที่ 4 และที่ 7 ถึงที่ 12 มีสิทธิได้รับค่ารักษาพยาบาลในอนาคตที่จะต้องติดตามผลการตรวจเลือด โครโมโซม ดีเอ็นเอ และบาดแผลของผู้ฟ้องคดีที่ 1 ที่ 2 ที่ 4 และที่ 7 ถึงที่ 12 หรือไม่ เพียงใด

พิเคราะห์แล้วเห็นว่า ภายหลังจากที่ศาลปกครองได้มีคำพิพากษาในคดีนี้แล้ว ผู้ฟ้องคดีที่ 1 ที่ 2 ที่ 4 และที่ 7 ถึงที่ 12 ได้เข้ารับการตรวจรักษาในสถานพยาบาลต่างๆ ดังนี้

ในส่วนของผู้ฟ้องคดีที่ 1 ที่ 8 ที่ 11 และที่ 12 นั้น ปรากฏว่าได้เข้ารับการตรวจรักษาที่โรงพยาบาลเมืองสมุทรปู่เจ้า จังหวัดสมุทรปราการ โรงพยาบาลสระบุรี และโรงพยาบาลราชวิถี โดยไม่เสียค่ารักษาพยาบาลแต่ประการใด คงมีเพียงผู้ฟ้องคดีที่ 2 และที่ 4 เสียค่ารักษาพยาบาลในการตรวจรักษาที่โรงพยาบาลกรุงเทพ เป็นเงิน 14,283.22 บาท และ 5,125.15 บาท ตามลำดับ ในส่วนนี้แม้ผู้ฟ้องคดีที่ 2 และที่ 4 จะชี้แจงว่าไม่ติดใจที่จะเรียกค่ารักษาพยาบาลและค่าพาหนะบางส่วน แต่ก็เป็นการชี้แจงภายหลังจากที่โรงพยาบาลกรุงเทพได้ชี้แจงตามคำสั่งศาลว่า ผู้ฟ้องคดีที่ 2 ได้เข้ารับการรักษาด้วยอาการโรคกระเพาะอาหารอักเสบ เคืองตา หูอื้อ ไข้หวัดเป็นผื่นแพ้ เป็นฝ้า กล้ามเนื้ออักเสบ ส่วนผู้ฟ้องคดีที่ 4 เข้ารับการรักษาหลอดลมอักเสบ ความดันโลหิต ข้อเข่าเสื่อม ไข้หวัด เบาหวาน ซึ่งเมื่อพิจารณาอาการดังกล่าว ประกอบกับถ้อยคำของแพทย์หญิงวารุณี จินารัตน์ ที่ให้ถ้อยคำต่อศาลว่า ผู้ฟ้องคดีที่ 2 มีโรคประจำตัว คือ แพ้ง่าย และผู้ฟ้องคดีที่ 4 มีโรคประจำตัว คือ เบาหวานและความดันสูง เห็นว่า การที่ผู้ฟ้องคดีที่ 2 และที่ 4 เข้าตรวจรักษาพยาบาลที่โรงพยาบาลกรุงเทพนั้น มิใช่การรักษาโรคที่เป็นผลมาจากการได้รับผลกระทบจากสารกัมมันตรังสี การที่ผู้ฟ้องคดีที่ 2 และที่ 4 ได้ขอค่ารักษาพยาบาลและค่าพาหนะในการตรวจรักษาที่โรงพยาบาลกรุงเทพในส่วนที่มิใช่เป็นการเจาะเลือดจึงเป็นการใช้สิทธิโดยไม่ชอบและทำให้พยานหลักฐานที่ผู้ฟ้องคดีดังกล่าวอ้างมีข้อพิรุธ ส่วนการที่ผู้ฟ้องคดีที่ 2 และที่ 4 ได้ทำการเจาะเลือดเพื่อตรวจเม็ดเลือดแดงดังกล่าว ตรวจเพื่อรักษาโรคใด เนื่องจากผู้ฟ้องคดีที่ 2 และที่ 4 มีโรคประจำตัว คือ แพ้ง่าย และเบาหวาน ซึ่งอาจต้องเจาะเลือดตรวจเพื่อรักษาโรคประจำตัวดังกล่าว อีกทั้งผู้ฟ้องคดีที่ 2 และที่ 4 ก็สามารถดำเนินการตรวจเม็ดเลือดแดง และตรวจโครโมโซมที่โรงพยาบาลราชวิถีได้อยู่แล้ว ดังนั้น ผู้ฟ้องคดีที่ 2 และที่ 4 จึงไม่มีสิทธิได้รับค่ารักษาพยาบาลในการตรวจรักษาที่โรงพยาบาลกรุงเทพแต่อย่างใด ส่วนผู้ฟ้องคดีที่ 7 ที่อ้างว่า เสียค่ารักษาพยาบาลในการตรวจรักษาที่โรงพยาบาลสำโรง เป็นเงิน 120 บาท ก็เช่นกัน เมื่อพิจารณาจากคำชี้แจงของโรงพยาบาลสำโรงปรากฏว่า ผู้ฟ้องคดีที่ 7 ทำการเจาะเลือดเพื่อตรวจเม็ดเลือดแดง แต่ไม่แสดงพยานหลักฐานให้ปรากฏว่าตรวจเม็ดเลือดแดงเพื่อรักษาโรคใด ทั้งที่ผู้ฟ้องคดีที่ 7 ก็ได้ดำเนินการเจาะเลือดเพื่อตรวจโครโมโซมที่โรงพยาบาลราชวิถีอยู่แล้ว ดังนั้น ผู้ฟ้องคดีที่ 7 จึงไม่มีสิทธิได้รับค่ารักษาพยาบาลในการตรวจรักษาที่โรงพยาบาลสำโรงแต่อย่างใด สำหรับผู้ฟ้องคดีที่ 9 เสียค่ารักษาพยาบาลในการตรวจรักษาที่โรงพยาบาลราชวิถีและคลินิกพร้อมมิตรเป็นเงิน 230 บาท และ 5,580 บาท ตามลำดับ ผู้ฟ้องคดีที่ 10 เสียค่ารักษาพยาบาลในการตรวจรักษาที่โรงพยาบาลราชวิถีเป็นเงิน 620 บาทนั้น ในส่วนค่าตรวจรักษาในโรงพยาบาลราชวิถีของผู้ฟ้องคดีที่ 9 และ ที่ 10 เป็นเงิน 230 บาท และ 620 บาท ตามลำดับนั้น

ข้อเท็จจริงได้ความจากแพทย์หญิงวารุณี จินารัตน์ ซึ่งดำรงตำแหน่งรองผู้อำนวยการโรงพยาบาลราชวิถีว่า ผู้ฟ้องคดีที่ 9 และที่ 10 ได้รับการรักษาพยาบาลจากโรงพยาบาลราชวิถีโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย แต่เหตุที่มีการเรียกเก็บเงินตามใบเสร็จรับเงินดังกล่าวเนื่องจากผู้ฟ้องคดีที่ 9 และที่ 10 ไม่ดำเนินการติดต่อขอยกเว้นค่าใช้จ่ายดังกล่าวจากโรงพยาบาลราชวิถีก่อน ซึ่งหากดำเนินการตามขั้นตอนจะไม่เสียค่าใช้จ่ายแต่อย่างใด ดังนั้น เมื่อผู้ฟ้องคดีที่ 9 และที่ 10 ไม่ดำเนินการติดต่อขอยกเว้นค่าใช้จ่ายในการตรวจรักษาตามขั้นตอน ทั้งที่ก่อนหน้านี้ผู้ฟ้องคดีที่ 9 และที่ 10 ก็ได้รับการตรวจรักษาพยาบาลโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ค่าใช้จ่ายดังกล่าวจึงเกิดจากความผิดของผู้ฟ้องคดีที่ 9 และที่ 10 เอง ที่ไม่ดำเนินการตามขั้นตอนเพื่อให้ได้รับการยกเว้นค่าใช้จ่ายดังกล่าว ดังนั้น ผู้ฟ้องคดีที่ 9 และที่ 10 จึงไม่มีสิทธิได้รับค่าตรวจรักษาดังกล่าว ส่วนค่าทำแผลของผู้ฟ้องคดีที่ 9 ตามใบเสร็จรับเงินของคลินิกพร้อมมิตรนั้น แม้จะฟังว่าผู้ฟ้องคดีที่ 9 ได้จ่ายค่าทำแผลดังกล่าวไป แต่ปรากฏว่าศาลแพ่งได้พิพากษาให้ค่ารักษาพยาบาลที่ผู้ฟ้องคดีที่ 9 ได้จ่ายให้แก่คลินิกพร้อมมิตร โดยผู้ฟ้องคดีที่ 9 มิได้ชี้แจงให้ศาลเห็นว่าค่าทำแผลที่คลินิกพร้อมมิตรดังกล่าวเป็นคนละส่วนหรือส่วนเดียวกับที่ศาลแพ่งพิพากษาให้ เมื่อผู้ฟ้องคดีที่ 9 ไม่นำสืบให้ปรากฏชัดว่าซ้ำซ้อนหรือเป็นคนละส่วนกับที่ศาลแพ่งพิพากษาอย่างไร ประกอบกับใบเสร็จรับเงินที่ผู้ฟ้องคดีอ้างส่งต่อศาลนั้นเป็นเพียงสำเนาใบเสร็จ ซึ่งต่างกับใบเสร็จรับเงินของโรงพยาบาลกรุงเทพและโรงพยาบาลราชวิถีซึ่งเป็นต้นฉบับ อีกทั้งนายแพทย์ธวัชชัย บุญพัฒนพงศ์ ให้ถ้อยคำว่า การทำแผลดังกล่าวสามารถดำเนินการได้ที่โรงพยาบาลราชวิถี ซึ่งได้ทำการผ่าตัดดูแลรักษามาตลอด แต่ผู้ฟ้องคดีที่ 9 มิได้อ้างว่าเหตุใดจึงไปทำแผลที่คลินิกพร้อมมิตร และหากจะฟังว่าคลีนิกพร้อมมิตรอยู่ใกล้กับที่พักอาศัยของผู้ฟ้องคดีที่ 9 ผู้ฟ้องคดีที่ 9 จึงไปทำแผลที่คลีนิกพร้อมมิตร ดังนั้น การทำแผลที่คลีนิกพร้อมมิตรดังกล่าว ก็เพื่อความสะดวกของผู้ฟ้องคดีที่ 9 เอง ศาลจึงเห็นควรไม่กำหนดค่าทำแผลในส่วนนี้ให้อีก

ส่วนที่ผู้ฟ้องคดีอ้างว่าต้องมีการเฝ้าระวังในอนาคตอีกอย่างน้อย 6 ปี โดยอ้างความเห็นของแพทย์ ผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ ตัวอย่างคดีในต่างประเทศ หรือแม้กระทั่งการประมาณการค่ารักษาพยาบาลโรคมะเร็งของโรงพยาบาลบำรุงราษฎร์เพื่อขอให้ศาลพิพากษาให้ผู้ถูกฟ้องคดีรับผิดชอบในค่ารักษาพยาบาลที่เกิดขึ้น โดยขอให้ผู้ถูกฟ้องคดีตั้งกองทุนเพื่อชดเชยค่าติดตามเฝ้าระวังทางสุขภาพและค่ารักษาพยาบาลในอนาคตนั้น เห็นว่า การที่ผู้ฟ้องคดีจะเรียกร้องให้ผู้ถูกฟ้องคดีกระทำการใดๆ ได้ก็ต่อเมื่อผู้ฟ้องคดีมีสิทธิที่จะทำได้ ซึ่งสิทธินั้นหมายความว่าประโยชน์อันบุคคลพึงมีอยู่โดยมีกฎหมายบัญญัติรับรองไว้ แต่การตั้งกองทุนดังกล่าวหามีกฎหมายบัญญัติรับรองให้เป็นสิทธิแก่ผู้ฟ้องคดีไม่ ศาลจึงไม่อาจบังคับให้ได้

ในส่วนค่าใช้จ่ายในการตรวจติดตามอาการนั้น แพทย์หญิงวารุณี จินารัตน์ ชี้แจงว่า โรงพยาบาลราชวิถีได้ทำการตรวจรักษาโดยไม่คิดค่าใช้จ่าย และผู้ฟ้องคดีที่ 1 ที่ 2 ที่ 4 และที่ 7 ถึงที่ 12 ก็สามารถเข้าทำการตรวจรักษาที่โรงพยาบาลอื่นของรัฐได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายเช่นกัน แม้ยาขยายหลอดเลือดที่ผู้ฟ้องคดีที่ 9 ถึงที่ 11 จะต้องทานซึ่งไม่อยู่ในบัญชียาหลัก แต่ก็สามารถเบิกยาประเภทเดียวกันจากโรงพยาบาลราชวิถีโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และผู้ฟ้องคดีที่ 9 ถึง ที่ 11 ก็เคยได้รับยาดังกล่าวจากโรงพยาบาลราชวิถีมาก่อนหลายครั้งแล้ว ประกอบกับแพทย์หญิงวารุณี จินารัตน์ ได้ยืนยันว่า โครโมโซมของผู้ฟ้องคดีที่ 1 ที่ 2 ที่ 4 และที่ 7 ถึงที่ 10 มีอาการดีขึ้น อีกทั้งรูปร่างของโครโมโซมที่ผิดปกติของผู้ฟ้องคดีที่ 1 ที่ 2 ที่ 4 และที่ 7 ถึงที่ 10 นั้น ไม่สามารถบ่งชี้ว่าจะเกิดโรคได้ ส่วนผู้ฟ้องคดีที่ 11 และที่ 12 โครโมโซมปกติ และนายแพทย์ ธวัชชัย บุญพัฒนพงศ์ ได้ยืนยันต่อศาลว่า บาดแผลของผู้ฟ้องคดีที่ 9 ถึงที่ 11 หายแล้ว โดย ผู้ฟ้องคดีที่ 9 ถึงที่ 11 จะไปที่โรงพยาบาลราชวิถีก็เพื่อตรวจติดตามผลเท่านั้น และการตรวจติดตามผลนั้น แพทย์หญิงวารุณี จินารัตน์ ชี้แจงว่า ก็เพื่อเป็นบทเรียนการศึกษาในอนาคตเท่านั้น ซึ่งหากมีผลกระทบอย่างใดจะได้รักษาได้เร็วขึ้น ดังนั้น จึงฟังไม่ได้ว่าผู้ฟ้องคดีที่ 1 ที่ 2 ที่ 4 และที่ 7 ถึงที่ 12 จะต้องเสียค่าใช้จ่ายในการตรวจติดตามอาการแต่อย่างใด

สำหรับค่ารักษากรณีป่วยเป็นโรคมะเร็งคำนวณตามความเสี่ยงนั้น เมื่อปรากฏว่าผลการตรวจโครโมโซมของผู้ฟ้องคดีที่ 1 ที่ 2 ที่ 4 และที่ 7 ถึงที่ 10 มีอาการดีขึ้น และโครโมโซมส่วนที่ผิดปกติไม่สามารถบ่งชี้ว่าจะเกิดโรคได้ ส่วนผู้ฟ้องคดีที่ 11 และที่ 12 ผลการตรวจโครโมโซมเป็นปกติ แม้ผู้ฟ้องคดีที่ 9 ถึงที่ 11 จะอ้างว่าสภาพบาดแผลเปลี่ยนแปลงไป แต่เมื่อข้อเท็จจริงฟังได้จากนายแพทย์ธวัชชัย บุญพัฒนพงศ์ ซึ่งเป็นผู้ทำการรักษาว่า บาดแผลของผู้ฟ้องคดีที่ 9 ถึงที่ 11 หายดีแล้ว โอกาสเป็นมะเร็งมีน้อยมาก ดังนั้น ข้อเท็จจริงยังไม่พอรับฟังได้ว่า ผู้ฟ้องคดีที่ 1 ที่ 2 ที่ 4 และที่ 7 ถึงที่ 12 มีความเสี่ยงที่จะป่วยเป็นมะเร็งแต่อย่างใด อีกทั้งค่ารักษากรณีป่วยเป็นโรคมะเร็งคำนวณตามความเสี่ยงนี้ มิได้เป็นประเด็นพิพาทมาแต่ต้น ผู้ฟ้องคดีที่ 1 ที่ 2 ที่ 4 และที่ 7 ถึงที่ 12 เพิ่งอ้างเป็นเหตุแห่งการฟ้องคดีภายหลังจากที่ศาลได้มีคำพิพากษาแล้ว ดังนั้น จึงไม่มีเหตุที่จะต้องวินิจฉัยในประเด็นนี้

สำหรับการที่ผู้ฟ้องคดีขอให้ศาลพิพากษาให้สงวนสิทธิที่จะแก้ไขคำพิพากษาในส่วนค่ารักษาพยาบาลในอนาคตออกไปเป็นคราวๆ ละไม่เกิน 2 ปี เมื่อศาลได้สงวนสิทธิที่จะแก้ไขคำพิพากษาไว้ 2 ปีแล้ว ศาลจึงไม่อาจที่จะสงวนสิทธิแก้ไขคำพิพากษาอีกต่อไปได้

คดีมีประเด็นที่จะต้องพิจารณาต่อไปว่า คำพิพากษาในส่วนค่ารักษาพยาบาลในอนาคตที่จะต้องติดตามผลการตรวจเลือด โครโมโซม ดีเอ็นเอ และบาดแผลของผู้ฟ้องคดีที่ 1 ที่ 2 ที่ 4 และ

ที่ 7 ถึงที่ 12 เพื่อกำหนดค่ารักษาพยาบาลในอนาคตตามที่ศาลได้สงวนสิทธิที่จะแก้ไขคำพิพากษาในส่วนนี้ หมายความรวมถึงค่าพาหนะหรือค่าเดินทางไปทำการตรวจรักษาด้วยหรือไม่

พิเคราะห์แล้วเห็นว่า ในคดีนี้ผู้ฟ้องคดีที่ 1 ที่ 2 ที่ 4 และที่ 7 ถึงที่ 11 ได้มีคำขอให้ผู้ถูกฟ้องคดีชดใช้ค่าสินไหมทดแทนรวม 5 ส่วน ส่วนผู้ฟ้องคดีที่ 12 ได้มีคำขอให้ผู้ถูกฟ้องคดีชดใช้ค่าสินไหมทดแทนรวม 3 ส่วน และเมื่อพิจารณารายการค่าสินไหมทดแทนตามบัญชีค่าสินไหมทดแทนของผู้ฟ้องคดีที่ 1 ที่ 2 ที่ 4 และที่ 7 ถึงที่ 12 แล้วปรากฏว่า ในส่วนของค่ารักษาพยาบาลในอนาคตนั้น ผู้ฟ้องคดีที่ 1 ที่ 2 ที่ 4 และที่ 7 ถึงที่ 12 ได้แยกค่าใช้จ่ายออกเป็นหลายประเภท ซึ่งรวมถึงค่าสินไหมทดแทนประเภทค่ารักษาพยาบาลและค่าเดินทางไปเข้ารับการติดตามรักษาอาการเจ็บป่วยต่อเนื่อง และตามคำพิพากษาของศาลในประเด็นค่าเสียหายนั้น ศาลได้วินิจฉัยค่าเสียหายให้แก่ผู้ฟ้องคดีที่ 1 ที่ 2 ที่ 4 และที่ 7 ถึงที่ 12 เป็นส่วนๆ ตามที่ระบุในบัญชีค่าสินไหมทดแทนดังกล่าวทั้งจำนวนเป็นส่วนๆ รวมทั้งในส่วนของค่ารักษาพยาบาลในอนาคตของผู้ฟ้องคดีที่ 1 ที่ 2 ที่ 4 และที่ 7 ถึงที่ 12 ด้วย ซึ่งศาลได้วินิจฉัยแยกต่างหากจากส่วนอื่น แต่เนื่องจากเห็นว่าเป็นพ้นวิสัยจะหยั่งรู้ได้แน่ว่าความเสียหายนั้นมีแท้จริงเพียงใด จึงสงวนสิทธิที่จะแก้ไขคำพิพากษาในส่วนนี้ไว้ทั้งจำนวนโดยมิได้สงวนสิทธิเฉพาะค่าเสียหายประเภทใดหรือค่าเสียหายเพียงบางส่วน ดังนั้น ค่ารักษาพยาบาลในอนาคตที่จะต้องติดตามผลการตรวจเลือด โครโมโซม ดีเอ็นเอ และบาดแผลของผู้ฟ้องคดีที่ 1 ที่ 2 ที่ 4 และที่ 7 ถึงที่ 12 ที่ศาลได้สงวนสิทธิที่จะแก้ไขคำพิพากษาในส่วนนี้จึงรวมถึงค่าพาหนะหรือค่าเดินทางไปเข้ารับการตรวจรักษาอาการเจ็บป่วยต่อเนื่องของผู้ฟ้องคดีที่ 1 ที่ 2 ที่ 4 และที่ 7 ถึงที่ 12 ด้วย

สำหรับค่าพาหนะในการไปตรวจรักษานั้น ปรากฏว่าศาลแพ่งได้มีคำพิพากษาในคดีหมายเลขดำที่ 816/2544 คดีหมายเลขแดงที่ 1269/2547 ให้บริษัท กมลสุโกศล อีเล็คทริค จำกัด จำเลยที่ 1 ในคดีดังกล่าวชำระค่าสินไหมทดแทนโดยกำหนดค่าเดินทางไปให้แพทย์ตรวจรักษาภายหลังวันฟ้องปีละ 2,000 บาท รวม 10 ปี เป็นเงิน 20,000 บาท แก่ผู้ฟ้องคดีที่ 1 ที่ 2 ที่ 4 และที่ 7 ถึงที่ 10 ส่วนผู้ฟ้องคดีที่ 11 กำหนดให้ปีละ 5,000 บาท รวม 10 ปี เป็นเงิน 50,000 บาท อีกทั้งได้สงวนสิทธิที่จะแก้ไขคำพิพากษาภายในกำหนดสองปี ตามมาตรา 444 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยศาลแพ่งได้นำค่าเดินทางหรือค่าพาหนะที่กำหนดให้แก่ผู้ฟ้องคดีที่ 1 ที่ 2 ที่ 4 และที่ 7 ถึงที่ 11 ไปรวมกับค่าสินไหมทดแทนในส่วนอื่นแล้วหักออกจากค่ารักษาพยาบาลและหรือค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงินที่ศาลนี้ได้มีคำพิพากษา และผู้ฟ้องคดีที่ 1 ที่ 2 ที่ 4 และที่ 7 ถึงที่ 11 ได้รับไปแล้วจากผู้ถูกฟ้องคดี ประกอบกับผู้ฟ้องคดีที่ 1 ที่ 2 ที่ 4 และที่ 7 ถึงที่ 11 ได้รับเงินค่าเสียหายจากบริษัท กมลสุโกศล อีเล็คทริค จำกัด จำเลยที่ 1 ในคดีแพ่งดังกล่าวไปบางส่วนแล้ว ดังนั้น แม้จะฟังว่า ผู้ฟ้องคดีที่ 1 ที่ 2 ที่ 4 และที่ 7 ถึงที่ 11 ได้เสียค่าพาหนะ

ไปตรวจรักษาพยาบาลตามที่กล่าวอ้าง ค่าพาหนะดังกล่าวก็ยังไม่เกินจากจำนวนที่ศาลแพ่งได้พิพากษาไว้ในคดีดังกล่าว อีกทั้งเห็นว่าค่าเดินทางหรือค่าพาหนะดังกล่าวที่ศาลแพ่งกำหนดให้แก่ผู้ฟ้องคดีดังกล่าวเหมาะสมดีแล้ว จึงไม่กำหนดให้อีก แม้ว่าในคดีของศาลแพ่งดังกล่าวจะยังไม่ถึงที่สุด โดยคู่ความทั้งสองฝ่ายต่างยื่นอุทธรณ์ก็ตาม แต่ก็ยังไม่ปรากฏว่าคำพิพากษาดังกล่าวมีคำพิพากษาของศาลสูงกว่าเปลี่ยนแปลง แก้ไข กลับ หรืองดเสียประการใด คำพิพากษาของศาลแพ่งจึงมีผลผูกพันคู่ความทั้งสองฝ่าย ทั้งนี้ ตามมาตรา 145 วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง จึงไม่มีเหตุที่จะแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำพิพากษาในส่วนนี้ ส่วนผู้ฟ้องคดีที่ 12 นั้น ปรากฏว่าเข้ารับการตรวจรักษาครั้งสุดท้ายเมื่อวันที่ 9 สิงหาคม 2543 และไปทำการตรวจโครโมโซมที่โรงพยาบาลราชวิถีเมื่อวันที่ 28 มิถุนายน 2547 ระยะเวลาเกือบ 4 ปีที่ผ่านมา ผู้ฟ้องคดีที่ 12 มิได้เข้าทำการตรวจรักษาแต่ประการใด และเมื่อศาลตรวจสำนวนปรากฏว่า ศาลได้มีคำสั่งแจ้งให้ผู้ฟ้องคดีที่ 12 แสดงหลักฐานต่อศาลโดยได้มีบุคคลรับคำสั่งศาลดังกล่าวเมื่อวันที่ 21 มิถุนายน 2547 การที่ผู้ฟ้องคดีที่ 12 ไม่เคยเข้ารับการตรวจรักษามาเป็นเวลาถึงเกือบ 4 ปี แต่เมื่อได้รับหมายศาลให้แสดงหลักฐานการตรวจรักษา ผู้ฟ้องคดีที่ 12 จึงไปให้แพทย์ทำการตรวจ เห็นว่า การที่ผู้ฟ้องคดีที่ 12 ไปให้แพทย์ตรวจโครโมโซมมิได้เกิดจากความจำเป็นที่ต้องไปตรวจรักษาเพื่อเฝ้าระวังอาการของโรคหรือความเจ็บป่วย แต่เป็นเพราะเพื่อนำมาเป็นหลักฐานแสดงต่อศาลเพื่อให้ศาลกำหนดค่ารักษาพยาบาลในอนาคต จึงไม่อาจรับฟังได้ว่าผู้ฟ้องคดีที่ 12 จำเป็นต้องไปทำการตรวจรักษาตามที่อ้าง ศาลจึงไม่กำหนดให้

ดังนั้น ผู้ฟ้องคดีที่ 1 ที่ 2 ที่ 4 และที่ 7 ถึงที่ 12 จึงไม่มีสิทธิที่จะได้รับค่ารักษาพยาบาลในอนาคตแต่อย่างใด

พิพากษายกคำขอของผู้ฟ้องคดีที่ 1 ที่ 2 ที่ 4 และที่ 7 ถึงที่ 12 ในส่วนค่ารักษาพยาบาลในอนาคตที่จะต้องติดตามผลการตรวจเลือด โครโมโซม ดีเอ็นเอ และบาดแผลของผู้ฟ้องคดีที่ 1 ที่ 2 ที่ 4 และที่ 7 ถึงที่ 12

นายพรชัย มนัสศิริเพ็ญ ตุลาการเจ้าของสำนวน
ตุลาการหัวหน้าคณะศาลปกครองกลาง

นายสถาพร สถิตย์ปิยะรัตน์
ตุลาการศาลปกครองกลาง

นายสมรรถชัย วิศาลาภรณ์
ตุลาการศาลปกครองกลาง

ตุลาการผู้แถลงคดี : นางสุมาลี ลิมปโอวาท

คำพิพากษา

(อุทธรณ์)

คดีหมายเลขดำที่ อ.504/2547

คดีหมายเลขแดงที่ อ.415/2550

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์

ศาลปกครองสูงสุด

วันที่ 20 เดือน ธันวาคม พุทธศักราช 2550

นางสาวสมใจ แก้วประดับ ที่ 1 ผู้ฟ้องคดี

นางสาวจิตราภรณ์ เจียรอุดมทรัพย์ ที่ 2

เด็กหญิงศศิกาญจน์ ทรงศรีพิพัฒน์ โดยนางสาวจิตราภรณ์ เจียรอุดมทรัพย์

มารดา ผู้แทนโดยชอบธรรม ที่ 3

นางถวิล แซ่เจี่ย ที่ 4

นายเสถียร พันธุขันธ์ ที่ 5

ระหว่าง นางนงค์ พันธุขันธ์ ที่ 6

นางสาวสุรีย์น้อย อยู่เจริญ ที่ 7

นางสาวจันทร์ทิพย์ เพชรรัตน์ ที่ 8

นายจิตร์เสน จันทร์สาขา ที่ 9

นายสนธยา สระประทุม ที่ 10

นายบุญถึง ศิลา ที่ 11

นางสาวพัฒนา ธรรมนิยม ที่ 12

สำนักงานปรมาณูเพื่อสันติ

(สำนักงานพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ เดิม) ผู้ถูกฟ้องคดี

เรื่อง คดีพิพาทเกี่ยวกับการกระทำละเมิดของหน่วยงานทางปกครองอันเกิดจากการละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติ (อุทธรณ์คำพิพากษา)

ผู้ฟ้องคดีที่ 1 ผู้ฟ้องคดีที่ 2 ผู้ฟ้องคดีที่ 4 และผู้ฟ้องคดีที่ 7 ถึงผู้ฟ้องคดีที่ 12 ยื่นอุทธรณ์คำพิพากษา ในคดีหมายเลขดำที่ 1516/2544 หมายเลขแดงที่ 1820/2545 ของศาลปกครองชั้นต้น (ศาลปกครองกลาง) ซึ่งเป็นคดีที่โอนมาจากเรื่องที่ร้องทุกข์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ตามมาตรา 103 วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542

คดีนี้ผู้ฟ้องคดีทั้งสิบสองคนฟ้องว่า ผู้ถูกฟ้องคดีละเว้นไม่ดำเนินการตรวจสอบควบคุมการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดเก็บเครื่องฉายรังสีโคบอลท์-60 ซึ่งบรรจุสารกัมมันตภาพรังสีโคบอลท์-60 ให้ถูกต้องปลอดภัยตามหน้าที่ที่กำหนดในกฎกระทรวงเป็นเหตุให้มีผู้นำชิ้นส่วนดังกล่าวมาขายให้แก่ผู้ฟ้องคดีที่ 9 และผู้ฟ้องคดีที่ 10 ซึ่งได้นำชิ้นส่วนดังกล่าวกลับไปยังที่พัก และได้ร่วมกับผู้ฟ้องคดีที่ 11 พยายามแยกชิ้นส่วนดังกล่าวทำให้ได้รับสารกัมมันตภาพรังสีที่รั่วไหลออกมาจากชิ้นส่วนดังกล่าวและเกิดอาการเจ็บป่วย ต่อมาผู้ฟ้องคดีที่ 9 ได้นำชิ้นส่วนดังกล่าวไปขายให้แก่ผู้ฟ้องคดีที่ 2 สามีของผู้ฟ้องคดีที่ 2 และลูกจ้างได้คัดแยกแท่งตะกั่วที่ห่อหุ้มสารกัมมันตภาพรังสีโคบอลท์-60 ออกจากกันทำให้สารกัมมันตภาพรังสีแพร่ออกมาในปริมาณสูง ทำให้ผู้ฟ้องคดีที่ 1 ผู้ฟ้องคดีที่ 2 ผู้ฟ้องคดีที่ 4 ผู้ฟ้องคดีที่ 7 ถึงผู้ฟ้องคดีที่ 12 เจ็บป่วยจากการได้รับสารกัมมันตภาพรังสี บิดาของผู้ฟ้องคดีที่ 3 และบุตรของผู้ฟ้องคดีที่ 5 และผู้ฟ้องคดีที่ 6 ถึงแก่ความตายเนื่องจากได้รับรังสีดังกล่าว ผู้ฟ้องคดีทั้งสิบสองคนได้ยื่นคำร้องขอให้ผู้ถูกฟ้องคดีชดใช้ค่าสินไหมทดแทน แต่ผู้ถูกฟ้องคดีเพิกเฉย ทำให้ผู้ฟ้องคดีทั้งสิบสองคนได้รับความเดือดร้อนเสียหาย จึงนำคดีมาฟ้องต่อศาลปกครอง

ขอให้ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง ดังนี้

1. ให้ผู้ถูกฟ้องคดีชดใช้ค่าเสียหาย 1,407,500 บาท ค่ารักษาพยาบาล 15 ปี เป็นเงิน 5,250,000 บาท รวมค่าสินไหมทดแทนทั้งสิ้น 6,657,500 บาท แก่ผู้ฟ้องคดีที่ 1

2. ให้ผู้ถูกฟ้องคดีชดใช้ค่าเสียหาย 7,027,964 บาท ค่ารักษาพยาบาล 15 ปี เป็นเงิน 5,250,000 บาท รวมค่าสินไหมทดแทนทั้งสิ้น 12,277,964 บาท แก่ผู้ฟ้องคดีที่ 2

3. ให้ผู้ถูกฟ้องคดีชดใช้ค่าสินไหมทดแทน 4,375,572 บาท แก่ผู้ฟ้องคดีที่ 3

4. ให้ผู้ถูกฟ้องคดีชดใช้ค่าเสียหาย 2,530,364 บาท ค่ารักษาพยาบาล 15 ปี เป็นเงิน 5,250,000 บาท รวมค่าสินไหมทดแทนทั้งสิ้น 7,780,364 บาท แก่ผู้ฟ้องคดีที่ 4

5. ให้ผู้ถูกฟ้องคดีชดใช้ค่าสินไหมทดแทน 4,211,500 บาท แก่ผู้ฟ้องคดีที่ 5

6. ให้ผู้ถูกฟ้องคดีชดใช้ค่าสินไหมทดแทน 3,552,000 บาท แก่ผู้ฟ้องคดีที่ 6

7. ให้ผู้ถูกฟ้องคดีชดใช้ค่าเสียหาย 3,245,281 บาท ค่ารักษาพยาบาล 15 ปี เป็นเงิน 5,250,000 บาท รวมค่าสินไหมทดแทนทั้งสิ้น 8,495,281 บาท แก่ผู้ฟ้องคดีที่ 7

8. ให้ผู้ถูกฟ้องคดีชดใช้ค่าเสียหาย 1,565,000 บาท ค่ารักษาพยาบาล 15 ปี เป็นเงิน 5,250,000 บาท รวมค่าสินไหมทดแทนทั้งสิ้น 6,815,000 บาท แก่ผู้ฟ้องคดีที่ 8

9. ให้ผู้ถูกฟ้องคดีชดใช้ค่าเสียหาย 6,078,100 บาท ค่ารักษาพยาบาล 15 ปี เป็นเงิน 5,250,000 บาท รวมค่าสินไหมทดแทนทั้งสิ้น 11,328,100 บาท แก่ผู้ฟ้องคดีที่ 9

10. ให้ผู้ถูกฟ้องคดีชดใช้ค่าเสียหาย 2,973,740 บาท ค่ารักษาพยาบาล 15 ปี เป็นเงิน 5,250,000 บาท รวมค่าสินไหมทดแทนทั้งสิ้น 8,223,740 บาท แก่ผู้ฟ้องคดีที่ 10

11. ให้ผู้ถูกฟ้องคดีชดใช้ค่าเสียหาย 6,569,245 บาท ค่ารักษาพยาบาล 15 ปี เป็นเงิน 5,250,000 บาท รวมค่าสินไหมทดแทนทั้งสิ้น 11,819,245 บาท แก่ผู้ฟ้องคดีที่ 11

12. ให้ผู้ถูกฟ้องคดีชดใช้ค่าเสียหาย 3,190,000 บาท ค่ารักษาพยาบาล 15 ปี เป็นเงิน 5,250,000 บาท รวมค่าสินไหมทดแทนทั้งสิ้น 8,440,000 บาท แก่ผู้ฟ้องคดีที่ 12

พร้อมดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี ของต้นเงินดังกล่าวนับแต่วันละเมิดจนกว่าจะชำระเสร็จ หรือให้ผู้ถูกฟ้องคดีรับผิดชอบค่ารักษาพยาบาลของผู้ฟ้องคดีที่ 1 ผู้ฟ้องคดีที่ 2 ผู้ฟ้องคดีที่ 4 และผู้ฟ้องคดีที่ 7 ถึงผู้ฟ้องคดีที่ 12 ที่ต้องรักษาตัวอย่างต่อเนื่องจนกว่าจะมีสุขภาพอนามัยเป็นปกติพร้อมค่าสินไหมทดแทน

ศาลปกครองชั้นต้นพิจารณาแล้วเห็นว่า ผู้ถูกฟ้องคดีละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติเป็นเหตุให้เกิดละเมิดต่อผู้ฟ้องคดีทั้งสิบสองคน จึงมีคำพิพากษาเมื่อวันที่ 27 กันยายน 2545 พิพากษาให้ผู้ถูกฟ้องคดีชำระค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้ฟ้องคดีที่ 1 เป็นเงิน 52,500 บาท แก่ผู้ฟ้องคดีที่ 2 เป็นเงิน 127,315 บาท แก่ผู้ฟ้องคดีที่ 3 เป็นเงิน 234,737 บาท แก่ผู้ฟ้องคดีที่ 4 เป็นเงิน 87,423 บาท แก่ผู้ฟ้องคดีที่ 5 และผู้ฟ้องคดีที่ 6 รวมกันเป็นเงิน 810,780 บาท แก่ผู้ฟ้องคดีที่ 7 เป็นเงิน 85,221 บาท แก่ผู้ฟ้องคดีที่ 8 เป็นเงิน 43,160 บาท แก่ผู้ฟ้องคดีที่ 9 เป็นเงิน 1,606,680 บาท แก่ผู้ฟ้องคดีที่ 10 เป็นเงิน 365,140 บาท แก่ผู้ฟ้องคดีที่ 11 เป็นเงิน 1,382,345 บาท แก่ผู้ฟ้องคดีที่ 12 เป็นเงิน 400,000 บาท พร้อมดอกเบี้ยในอัตราร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปี นับแต่วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2543 เป็นต้นไป จนกว่าจะชำระเสร็จ ภายในกำหนด 30 วัน และให้สงวนสิทธิที่จะแก้ไขคำพิพากษาในส่วนค่ารักษาพยาบาลในอนาคตที่จะต้องติดตามผลการตรวจเลือด โครโมโซม ดีเอ็นเอ และบาดแผลของผู้ฟ้องคดีที่ 1 ผู้ฟ้องคดีที่ 2 ผู้ฟ้องคดีที่ 4 และผู้ฟ้องคดีที่ 7 ถึงผู้ฟ้องคดีที่ 12 เพื่อกำหนดค่ารักษาพยาบาลในอนาคตอีกภายในระยะเวลาไม่เกิน 2 ปี นับแต่วันที่มีคำพิพากษา คำขออื่นนอกจากนี้ให้ยก

ผู้ฟ้องคดีทั้งสิบสองคนอุทธรณ์ และยื่นคำร้องขอแก้ไขอุทธรณ์ขอให้ศาลปกครองสูงสุดพิพากษาแก้ในประเด็นเรื่องค่าเสียหาย โดยขอกำหนดค่าสินไหมทดแทนและให้สงวนสิทธิที่จะแก้ไขคำพิพากษาในส่วนค่ารักษาพยาบาลในอนาคตที่จะต้องติดตามผลการตรวจเลือด

โครโมโซม ดีเอ็นเอ และบาดแผลของผู้ฟ้องคดีที่ 1 ผู้ฟ้องคดีที่ 2 ผู้ฟ้องคดีที่ 4 และผู้ฟ้องคดีที่ 7 ถึงผู้ฟ้องคดีที่ 12 เพื่อกำหนดค่ารักษาพยาบาลในอนาคตและค่าเสียความสามารถในการประกอบการงานในอนาคตของผู้ฟ้องคดีที่ 1 ผู้ฟ้องคดีที่ 2 ผู้ฟ้องคดีที่ 4 ผู้ฟ้องคดีที่ 7 ผู้ฟ้องคดีที่ 8 และผู้ฟ้องคดีที่ 10 ภายในระยะเวลาเกิน 2 ปีนับแต่วันที่มีคำพิพากษา

ผู้ถูกฟ้องคดีแก้อุทธรณ์ของผู้ฟ้องคดีทั้งสิบสองคนว่า ผู้ฟ้องคดียังมิได้ดำเนินการตามขั้นตอนตามมาตรา 42 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 จึงไม่มีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครอง ผู้ฟ้องคดีรู้เหตุแห่งการฟ้องคดีแล้วตั้งแต่วันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2543 แต่ได้ยื่นคำร้องทุกข์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์เมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2544 จึงเกินกำหนดระยะเวลาการฟ้องคดีตามมาตรา 51 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ผู้ฟ้องคดีจึงไม่มีสิทธินำคดีนี้มาร้องทุกข์หรือฟ้องศาลได้ และผู้ถูกฟ้องคดีมิใช่เป็นเจ้าของสารกัมมันตภาพรังสีโคบอลท์-60 ผู้ฟ้องคดีที่ 9 ถึงผู้ฟ้องคดีที่ 11 มีส่วนทำให้เกิดการแพร่กระจายของรังสีด้วย ส่วนค่าเสียหายศาลปกครองชั้นต้นพิพากษาให้เหมาะสมและสมควรแก่เหตุแล้ว

ในระหว่างการพิจารณาของศาลปกครองสูงสุด ผู้ฟ้องคดีทั้งสิบสองคนยื่นคำร้องขอถอนอุทธรณ์ ซึ่งศาลปกครองสูงสุดได้มีคำสั่งอนุญาตให้ผู้ฟ้องคดีทั้งสิบสองคนถอนอุทธรณ์

ภายหลังจากที่ศาลปกครองชั้นต้นมีคำพิพากษาแล้ว ผู้ฟ้องคดีที่ 1 ผู้ฟ้องคดีที่ 2 ผู้ฟ้องคดีที่ 4 และผู้ฟ้องคดีที่ 7 ถึงผู้ฟ้องคดีที่ 12 อ้างว่าได้เข้ารับการตรวจรักษาพยาบาลและตรวจเพื่อเฝ้าระวังอาการเจ็บป่วย ขอให้ศาลพิพากษาให้ผู้ถูกฟ้องคดีรับผิดชอบค่ารักษาพยาบาล ดังนี้ 1. ค่ารักษาพยาบาลในอนาคตบางส่วนที่เกิดขึ้นภายหลังที่ศาลปกครองชั้นต้นมีคำพิพากษาของผู้ฟ้องคดีแต่ละรายรวมกันเป็นเงิน 58,758.37 บาท 2. ค่าใช้จ่ายในการตรวจเฝ้าระวังอาการเจ็บป่วยของผู้ฟ้องคดีแต่ละรายรวมกันเป็นเงิน 2,120,550 บาท 3. ค่ายาขยายหลอดเลือดของผู้ฟ้องคดีที่ 9 ถึงผู้ฟ้องคดีที่ 11 รวมกันเป็นเงิน 55,845 บาท 4. ค่ารักษาพยาบาลกรณีเจ็บป่วยเป็นโรคมะเร็งคำนวณตามความเสี่ยงของผู้ฟ้องคดี แต่ละรายรวมกันเป็นเงิน 1,478,367 บาท รวมเป็นเงินค่ารักษาพยาบาลในอนาคตทั้งสิ้น 3,713,520.30 บาท

ศาลปกครองชั้นต้นได้แสวงหาข้อเท็จจริง โดยให้โรงพยาบาลและบุคคลที่เกี่ยวข้องชี้แจงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการตรวจรักษาผู้ฟ้องคดีดังกล่าว สรุปได้ความดังนี้

นายแพทย์ธวัชชัย บุญพัฒนพงศ์ แพทย์ผู้ตรวจรักษาผู้ฟ้องคดีที่ 9 ถึงผู้ฟ้องคดีที่ 11 ชี้แจงว่าผู้ฟ้องคดีที่ 9 ถึงผู้ฟ้องคดีที่ 11 จะต้องได้รับการตรวจติดตามผลทุกๆ 3 เดือน อย่างน้อย 5 ปีนับแต่วันเกิดเหตุ เพื่อเฝ้าระวังบาดแผลใหม่และผลข้างเคียงและต้องได้รับยาขยายหลอดเลือดติดต่อกันเป็นระยะเวลา 3 ปี เพื่อลดอาการเส้นเลือดตีบจากการได้รับรังสี มะเร็งเกิดจากการเป็นแผล

เรื้อรัง ในกรณีที่ไม่มีบาดแผลขึ้นมาใหม่โอกาสที่จะเป็นมะเร็งน้อยมาก กรณีของผู้ฟ้องคดีที่ 9 ถึงผู้ฟ้องคดีที่ 11 บาดแผลหายแล้วโอกาสที่จะเป็นมะเร็งจึงมีน้อยมาก

แพทย์หญิงวารุณี จินารัตน์ แพทย์ผู้ตรวจรักษาผู้ฟ้องคดีที่ 1 ผู้ฟ้องคดีที่ 2 ผู้ฟ้องคดีที่ 4 และผู้ฟ้องคดีที่ 7 ถึงผู้ฟ้องคดีที่ 12 ชี้แจงว่า ผลการตรวจโครโมโซมของผู้ฟ้องคดีที่ 1 ผู้ฟ้องคดีที่ 2 ผู้ฟ้องคดีที่ 4 และผู้ฟ้องคดีที่ 7 ถึงผู้ฟ้องคดีที่ 10 ผิดปกติ แต่ไม่สามารถบ่งชี้ว่าจะเกิดโรคใดได้ และเห็นว่าผู้ฟ้องคดีดังกล่าวจะต้องตรวจติดตามสุขภาพและตรวจทางห้องปฏิบัติการ (เลือด) ทุก 6 เดือน และต้องตรวจโครโมโซมปีละ 1 ครั้ง ไปตลอดชีวิต โดยเสียค่าใช้จ่ายในการตรวจโครโมโซมครั้งละประมาณ 2,000 บาท ส่วนค่าใช้จ่ายในการตรวจทางห้องปฏิบัติการ (เลือด) ครั้งละประมาณ 1,200 บาท ผู้ฟ้องคดีดังกล่าวมิใช่ผู้ป่วยเนื่องจากหายแล้ว แต่อยู่ในกรณีที่จะต้องตรวจเฝ้าระวังอาการเจ็บป่วยเท่านั้น ในการตรวจเฝ้าระวังอาการเจ็บป่วยเป็นเวลา 10 ปี หรือตลอดชีวิตเพื่อเป็นบทเรียนการศึกษาในอนาคตและหากมีผลกระทบอย่างใดจะได้ทำการรักษาได้รวดเร็วขึ้น ส่วนโครโมโซมของผู้ฟ้องคดีที่ 11 และผู้ฟ้องคดีที่ 12 ปกติ ไม่จำเป็นที่จะต้องมาตรวจติดตามอีก ในการตรวจรักษาและเฝ้าระวังอาการของผู้ฟ้องคดีดังกล่าว โรงพยาบาลไม่ได้คิดค่าใช้จ่ายส่วนกรณีที่โรงพยาบาลราชวิถีเรียกเก็บค่าใช้จ่ายจากผู้ฟ้องคดีที่ 9 และผู้ฟ้องคดีที่ 10 เนื่องจากผู้ฟ้องคดีที่ 9 และผู้ฟ้องคดีที่ 10 ไม่ได้ติดต่อขอยกเว้นจากโรงพยาบาลก่อน

โรงพยาบาลราชวิถีชี้แจงว่า ผู้ฟ้องคดีที่ 1 ผู้ฟ้องคดีที่ 2 ผู้ฟ้องคดีที่ 4 ผู้ฟ้องคดีที่ 7 ถึงผู้ฟ้องคดีที่ 12 ได้เข้าทำการรักษาภายหลังจากวันที่ 16 พฤษภาคม 2544 จนถึงวันที่ทำหนังสือชี้แจงฉบับลงวันที่ 7 กรกฎาคม 2547 ค่ารักษาพยาบาลทั้งหมดโรงพยาบาลราชวิถีเป็นผู้รับผิดชอบ

โรงพยาบาลกรุงเทพชี้แจงการรักษาผู้ฟ้องคดีที่ 2 และผู้ฟ้องคดีที่ 4 ว่าไม่อาจระบุได้ว่าโรคและอาการที่เกิดขึ้นของผู้ป่วยมีความเกี่ยวเนื่องกับการเคยได้รับสารกัมมันตภาพรังสีหรือไม่

โรงพยาบาลสระบุรีชี้แจงว่า การตรวจรักษาของผู้ฟ้องคดีที่ 11 เกิดการติดเชื้อของผิวหนังชั้นลึก ซึ่งไม่ได้มีสาเหตุโดยตรงจากการได้รับสารกัมมันตภาพรังสี แต่ความพิการของเขาอาจเป็นปัจจัยเสี่ยงให้เกิดอาการบาดเจ็บและมีการติดเชื้อตามมาได้

โรงพยาบาลเมืองสมุทรปู่เจ้า ชี้แจงว่า การตรวจรักษาของผู้ฟ้องคดีที่ 1 ไม่ได้เกี่ยวข้องกับการได้รับสารกัมมันตภาพรังสีแต่อย่างใด

โรงพยาบาลสำโรงชี้แจงว่า วันที่ 7 ตุลาคม 2546 ผู้ฟ้องคดีที่ 7 ได้ขอเจาะเลือดตรวจความสมบูรณ์ของเม็ดเลือดแดง ผลการตรวจอยู่ในเกณฑ์ปกติ

คลินิกพร้อมมิตรชี้แจงว่า ผู้ฟ้องคดีที่ 9 และผู้ฟ้องคดีที่ 10 ได้มาทำแผลที่มือทั้งสองข้างจริง และเมื่อวันที่ 18 มีนาคม 2547 ศาลแพ่งได้มีคำพิพากษาในคดีหมายเลขดำที่ 816/2544 คดีหมายเลขแดงที่ 1269/2547 ให้บริษัท กมลสุโกศล อีเล็คทริค จำกัด จำเลยที่ 1 ชำระค่าสินไหม

ทดแทนในส่วนที่เกี่ยวกับค่าเดินทางภายหลังวันฟ้องคดีให้แก่ผู้ฟ้องคดีที่ 1 ผู้ฟ้องคดีที่ 2 ผู้ฟ้องคดีที่ 4 ผู้ฟ้องคดีที่ 7 ถึงผู้ฟ้องคดีที่ 10 โดยกำหนดให้ปีละ 2,000 บาท รวม 10 ปี เป็นเงิน 20,000 บาท ส่วนผู้ฟ้องคดีที่ 11 กำหนดให้ปีละ 5,000 บาท รวม 10 ปี เป็นเงิน 50,000 บาท และคำพิพากษาให้ผู้ฟ้องคดีที่ 9 ได้รับชดใช้ค่าเสียหายในส่วนค่ารักษาพยาบาลและค่าเดินทางไปรักษาที่คลินิกพร้อมมิตรแล้ว ส่วนผู้ฟ้องคดีที่ 12 ศาลแพ่งมีคำสั่งไม่รับคำฟ้อง

ศาลปกครองชั้นต้นพิจารณาแล้วเห็นว่า กรณีค่ารักษาพยาบาลผู้ฟ้องคดีที่ 1 ผู้ฟ้องคดีที่ 2 ผู้ฟ้องคดีที่ 4 และผู้ฟ้องคดีที่ 7 ถึงผู้ฟ้องคดีที่ 12 สามารดำเนินการตรวจเม็ดเลือดแดงและตรวจโครโมโซมที่โรงพยาบาลราชวิถีโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย การที่ผู้ฟ้องคดีที่ 2 และผู้ฟ้องคดีที่ 4 เข้ารับการตรวจรักษาโรคที่โรงพยาบาลกรุงเทพด้วยโรคที่ไม่ได้เป็นผลมาจากการได้รับผลกระทบจากสารกัมมันตภาพรังสี และเจาะเลือดเพื่อตรวจเม็ดเลือดแดง โดยไม่แสดงพยานหลักฐานว่าตรวจเม็ดเลือดแดงเพื่อรักษาโรค ผู้ฟ้องคดีที่ 7 เจาะเลือดเพื่อตรวจเม็ดเลือดแดงที่โรงพยาบาลสำโรงโดยไม่แสดงหลักฐานว่าตรวจเลือดเพื่อรักษาโรคใด ผู้ฟ้องคดีที่ 9 และผู้ฟ้องคดีที่ 10 ได้รับการรักษาจากโรงพยาบาลราชวิถีโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย แต่ไม่ดำเนินการตามขั้นตอนเพื่อให้ได้รับการยกเว้นค่าใช้จ่าย ค่าทำแผลของผู้ฟ้องคดีที่ 9 ที่คลินิกพร้อมมิตรผู้ฟ้องคดีที่ 9 ไม่ชี้แจงว่าเป็นคนละส่วนหรือส่วนเดียวกับที่ศาลแพ่งพิพากษาให้และไม่อ้างเหตุผลในการไปทำแผลที่คลินิกดังกล่าว ผู้ฟ้องคดีทั้งเก้าจึงไม่มีสิทธิได้รับค่ารักษาพยาบาลดังกล่าว และไม่กำหนดค่าทำแผลให้ ผู้ฟ้องคดีที่ 9 อีกกรณีค่าติดตามเฝ้าระวังทางสุขภาพในอนาคตอีกอย่างน้อย 6 ปี ซึ่งอ้างความเห็นของแพทย์ผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ ตัวอย่างคดีในต่างประเทศ หรือการประมาณการค่ารักษาพยาบาลโรคมะเร็งของโรงพยาบาลบำรุงราษฎร์ โดยขอให้ผู้ถูกฟ้องคดีตั้งกองทุนเพื่อชดเชยค่าติดตามเฝ้าระวังทางสุภาพและค่ารักษาพยาบาลในอนาคตนั้น การตั้งกองทุนดังกล่าวไม่มีกฎหมายบัญญัติรับรองสิทธิให้แก่ผู้ฟ้องคดี จึงไม่อาจบังคับให้ได้ กรณีค่าใช้จ่ายในการตรวจติดตามอาการ จากคำชี้แจงของแพทย์โรงพยาบาลราชวิถี ผู้ฟ้องคดีที่ 1 ผู้ฟ้องคดีที่ 2 ผู้ฟ้องคดีที่ 4 และผู้ฟ้องคดีที่ 7 ถึงผู้ฟ้องคดีที่ 12 สามารถตรวจรักษาที่โรงพยาบาลราชวิถีและโรงพยาบาลอื่นของรัฐ โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ยาขยายหลอดเลือดที่ผู้ฟ้องคดีที่ 9 และผู้ฟ้องคดีที่ 11 ต้องใช้ซึ่งไม่อยู่ในบัญชียาหลักสามารถเบิกจากยาประเภทเดียวกันจากโรงพยาบาลราชวิถีโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ประกอบกับโครโมโซมของผู้ฟ้องคดีที่ 1 ผู้ฟ้องคดีที่ 2 ผู้ฟ้องคดีที่ 4 และผู้ฟ้องคดีที่ 7 ถึงผู้ฟ้องคดีที่ 10 มีอาการดีขึ้นและโครโมโซมที่มีรูปร่างผิดปกติไม่สามารถบ่งชี้ว่าจะเกิดโรคได้ ส่วนผู้ฟ้องคดีที่ 11 และผู้ฟ้องคดีที่ 12 โครโมโซมผิดปกติ ผู้ฟ้องคดีที่ 9 ถึงผู้ฟ้องคดีที่ 11 บาดแผลหายแล้วและจะไปโรงพยาบาลเพื่อตรวจติดตามผลเท่านั้น ซึ่งการตรวจติดตามผลเพื่อเป็นบทเรียนการศึกษาในอนาคต หากมีผลกระทบจะได้รักษาได้เร็วขึ้น จึงฟังไม่ได้ว่าผู้ฟ้องคดีที่ 1 ผู้ฟ้องคดีที่ 2 ผู้ฟ้องคดีที่ 4 และผู้ฟ้องคดีที่ 7 ถึงผู้ฟ้องคดีที่ 12

จะต้องเสียค่าใช้จ่ายในการตรวจติดตามอาการ กรณีค่ารักษาจากการป่วยเป็นโรคมะเร็งคำนวณตามความเสี่ยงตามคำชี้แจงของแพทย์ผู้ทำการรักษา ผู้ฟ้องคดีที่ 1 ผู้ฟ้องคดีที่ 2 ผู้ฟ้องคดีที่ 4 และผู้ฟ้องคดีที่ 7 ถึงผู้ฟ้องคดีที่ 12 มีโอกาสเป็นมะเร็งน้อยมาก จึงยังรับฟังไม่ได้ว่าผู้ฟ้องคดีที่ 1 ผู้ฟ้องคดีที่ 2 ผู้ฟ้องคดีที่ 4 และผู้ฟ้องคดีที่ 7 ถึงผู้ฟ้องคดีที่ 12 มีความเสี่ยงที่จะป่วยเป็นโรคมะเร็งและค่ารักษา กรณีนี้มิได้เป็นประเด็นพิพาทมาแต่ต้น จึงไม่มีเหตุต้องวินิจฉัยในประเด็นนี้ สำหรับกรณีขอให้ศาลพิพากษาให้สงวนสิทธิที่จะแก้ไขคำพิพากษาในส่วนค่ารักษาพยาบาลในอนาคตออกไปเป็นคราวๆ ละไม่เกิน 2 ปี จนกว่าจะครบกำหนด 10 ปี มาตรา 444 วรรคสองแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ให้อำนาจศาลสงวนสิทธิที่จะแก้ไขคำพิพากษาไว้สองปีแล้ว จึงไม่อาจสงวนสิทธิแก้ไขคำพิพากษาได้อีก นอกจากนี้ ค่ารักษาพยาบาลในอนาคตรวมถึงค่าพาหนะ หรือค่าเดินทางไปทำการตรวจรักษาด้วย ซึ่งค่าพาหนะดังกล่าวศาลแพ่งได้มีคำพิพากษาในคดีหมายเลขดำที่ 816/2544 คดีหมายเลขแดงที่ 1269/2547 ให้บริษัท กมลสุโกศล อีเล็คทริค จำกัด จำเลยที่ 1 ชำระค่าสินไหมทดแทนเป็นค่าเดินทางไปให้แพทย์ตรวจหลังวันฟ้องแก่ผู้ฟ้องคดีที่ 1 ผู้ฟ้องคดีที่ 2 ผู้ฟ้องคดีที่ 4 และผู้ฟ้องคดีที่ 7 ถึงผู้ฟ้องคดีที่ 10 ปีละ 2,000 บาท รวม 10 ปี และกำหนดให้ผู้ฟ้องคดีที่ 11 ปีละ 5,000 บาท รวม 10 ปี เช่นกัน และศาลแพ่งได้สงวนสิทธิที่จะแก้ไขคำพิพากษาในส่วนค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายแก่ร่างกายหรืออนามัยและค่าเสียหายที่เสียความสามารถในการประกอบการงานภายในกำหนดสองปีตามมาตรา 444 วรรคสองแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยได้นำค่าเดินทางหรือค่าพาหนะที่กำหนดให้แก่ผู้ฟ้องคดีที่ 1 ผู้ฟ้องคดีที่ 2 ผู้ฟ้องคดีที่ 4 และผู้ฟ้องคดีที่ 7 ถึงผู้ฟ้องคดที่ 11 ไปรวมกับค่าสินไหมทดแทนในส่วนอื่นแล้วหักออกจากค่ารักษาพยาบาลและหรือค่าสินไหทดแทนเพื่อความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงินที่ศาลปกครองได้มีคำพิพากษา ซึ่งผู้ฟ้องคดีที่ 1 ผู้ฟ้องคดีที่ 2 ผู้ฟ้องคดีที่ 4 และผู้ฟ้องคดีที่ 7 ถึงผู้ฟ้องคดีที่ 11 ได้รับไปแล้วจากผู้ถูกฟ้องคดี ทั้งได้รับเงินค่าเสียหายจากบริษัท กมลสุโกศล อิเล็คทริค จำกัด จำเลยที่ 1 ในคดีแพ่งดังกล่าวไปแล้วบางส่วน ดังนั้น แม้จะฟังว่าผู้ฟ้องคดีที่ 1 ผู้ฟ้องคดีที่ 2 ผู้ฟ้องคดีที่ 4 และผู้ฟ้องคดีที่ 7 ถึงผู้ฟ้องคดีที่ 11 ได้เสียค่าพาหนะไปตรวจรักษาพยาบาลตามที่กล่าวอ้าง ค่าพาหนะดังกล่าวก็ยังไม่เกินจำนวนที่ศาลแพ่งได้พิพากษาไว้ และค่าเดินทางหรือค่าพาหนะดังกล่าวที่ศาลแพ่งได้กำหนดให้เหมาะสมดีแล้ว จึงไม่กำหนดให้อีก ส่วนผู้ฟ้องคดีที่ 12 ไม่เคยเข้ารับการตรวจรักษามาเป็นเวลาถึงเกือบ 4 ปี แต่เมื่อได้รับหมายศาลให้แสดงหลักฐานการตรวจรักษา จึงไปให้แพทย์ทำการตรวจ การที่ผู้ฟ้องคดีที่ 12 ไปให้แพทย์ตรวจโครโมโซมมิได้เกิดจากความจำเป็นที่ต้องไปตรวจรักษาเพื่อเฝ้าระวังอาการของโรคหรือความเจ็บป่วย แต่เพื่อนำมาเป็นหลักฐานแสดงต่อศาลเพื่อให้ศาลกำหนดค่ารักษาพยาบาลในอนาคต จึงไม่อาจรับฟังได้ว่าผู้ฟ้องคดีที่ 12 จำเป็นต้องไปทำ

การตรวจรักษาตามที่อ้าง จึงไม่กำหนดให้ผู้ฟ้องคดีที่ 1 ผู้ฟ้องคดีที่ 2 ผู้ฟ้องคดีที่ 4 และผู้ฟ้องคดีที่ 7 ถึงผู้ฟ้องคดีที่ 12 จึงไม่มีสิทธิได้รับค่ารักษาพยาบาลในอนาคต

ศาลปกครองชั้นต้นพิพากษายกคำขอของผู้ฟ้องคดีที่ 1 ผู้ฟ้องคดีที่ 2 ผู้ฟ้องคดีที่ 4 และผู้ฟ้องคดีที่ 7 ถึงผู้ฟ้องคดีที่ 12 ในส่วนค่ารักษาพยาบาลในอนาคตที่จะต้องติดตามผลการตรวจเลือด โครโมโซม ดีเอ็นเอ และบาดแผลของผู้ฟ้องคดีที่ 1 ผู้ฟ้องคดีที่ 2 ผู้ฟ้องคดีที่ 4 และผู้ฟ้องคดีที่ 7 ถึงผู้ฟ้องคดีที่ 12

ผู้ฟ้องคดีที่ 1 ผู้ฟ้องคดีที่ 2 ผู้ฟ้องคดีที่ 4 และผู้ฟ้องคดีที่ 7 ถึงผู้ฟ้องคดีที่ 12 อุทธรณ์ว่า ผู้ฟ้องคดีที่ 1 ผู้ฟ้องคดีที่ 2 ผู้ฟ้องคดีที่ 4 และผู้ฟ้องคดีที่ 7 ถึงผู้ฟ้องคดีที่ 12 ไม่ติดใจอุทธรณ์สำหรับค่ารักษาพยาบาลของผู้ฟ้องคดีที่ 1 ผู้ฟ้องคดีที่ 2 ผู้ฟ้องคดีที่ 4 และผู้ฟ้องคดีที่ 7 ถึงผู้ฟ้องคดีที่ 12 ในส่วนที่เกิดขึ้นนับแต่วันหลังจากศาลปกครองชั้นต้นมีคำพิพากษา แต่เนื่องจากผู้ฟ้องคดีที่ 1 ผู้ฟ้องคดีที่ 2 ผู้ฟ้องคดีที่ 4 และผู้ฟ้องคดีที่ 7 ถึงผู้ฟ้องคดีที่ 12 ยังได้รับผลกระทบทางสุขภาพในลักษณะเรื้อรังจากการได้รับรังสีแต่ยังไม่ปรากฏอาการ จึงมีความเสี่ยงที่จะเกิดมะเร็งในอนาคตมากกว่าคนปกติทั่วไป ซึ่งเป็นผลกระทบทางสุขภาพในอนาคตอันเนื่องมาจากมลพิษและเทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น โคบอลท์-60 ในคดีนี้วิธีการเยียวยาความเสียหายโดยการตรวจติดตามเฝ้าระวังทางสุขภาพเพื่อพบอาการของโรคในระยะเริ่มต้นและรักษาพยาบาลในกรณีเกิดอาการเจ็บป่วยในอนาคตได้ทันท่วงที จึงเป็นการชดเชยความเสียหายทางสุขภาพที่เหมาะสมและเป็นธรรมแก่ผู้ฟ้องคดีในฐานะผู้ถูกกระทำละเมิด ซึ่งค่าใช้จ่ายในการตรวจติดตามเฝ้าระวังทางสุขภาพและค่ารักษาพยาบาลในกรณีเกิดอาการเจ็บป่วยเป็นค่ารักษาพยาบาลในอนาคต และผู้ฟ้องคดีมีสิทธิเลือกที่จะรับการรักษา ณ สถานพยาบาลใดที่ตนเห็นว่าจะบรรเทาความทุกข์ให้แก่ผู้ฟ้องคดีมากที่สุด ผู้ถูกฟ้องคดีจึงต้องรับผิดชดใช้ค่ารักษาพยาบาลในส่วนค่าตรวจรักษาเฝ้าระวังอาการเจ็บป่วยให้แก่ผู้ฟ้องคดีตามที่ร้องขอ สำหรับค่ารักษากรณีป่วยเป็นมะเร็งคำนวณตามความเสี่ยง ผู้ฟ้องคดีได้ฟ้องขอให้ศาลกำหนดให้ผู้ถูกฟ้องคดีชดใช้ค่ารักษาพยาบาลในอนาคต โดยคิดระยะเวลาในการรักษา 15 ปี คิดค่ารักษาพยาบาลคนละ 5,250,000 บาท หรือให้รับผิดชอบในค่ารักษาพยาบาลของผู้ฟ้องคดีที่ต้องรักษาตัวอย่างต่อเนื่องจนกว่าจะมีสุขภาพอนามัยเป็นปกติพร้อมค่าสินไหมทดแทน ซึ่งค่ารักษาพยาบาลดังกล่าวคำนวณจากค่าใช้จ่ายในการรักษาโรคมะเร็ง ดังนั้น การที่ผู้ฟ้องคดีเสนอให้ศาลกำหนดค่ารักษาพยาบาลในอนาคต โดยคำนวณตามความเสี่ยงของการเกิดโรคมะเร็งแก่ผู้ฟ้องคดี จึงเป็นการเสนอวิธีการในการกำหนดค่าเสียหายที่ผู้ถูกฟ้องคดีต้องชดใช้แก่ผู้ฟ้องคดีตามที่ศาลปกครองชั้นต้นได้สงวนสิทธิที่จะแก้ไขคำพิพากษาในส่วนค่ารักษาพยาบาลในอนาคตไว้สองปี มิใช่เป็นการเสนอประเด็นขึ้นใหม่ตามที่ศาลปกครองชั้นต้นมีคำพิพากษา คำขอให้ผู้ถูกฟ้องคดีตั้งกองทุนเพื่อเป็นค่ารักษาพยาบาลในอนาคตสำหรับให้ผู้ฟ้องคดีเบิกจ่ายเมื่อมีค่าใช้จ่ายจริงในอนาคต

จึงเป็นคำขอเพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้ฟ้องคดีให้ได้รับการชดเชยความเสียหายอย่างเป็นธรรมตามข้อเท็จจริงและผลกระทบทางสุขภาพที่ได้รับสารกัมมันตรังสีแต่ยังไม่ปรากฏอาการโดยจะต้องใช้เวลานานเป็น 10 ปี จึงจะปรากฏความเสียหายทางสุขภาพให้เห็นอย่างชัดแจ้ง อันเป็นผลกระทบทางสุขภาพที่เกิดจากมลพิษสิ่งแวดล้อมในสังคมอุตสาหกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่แตกต่างจากความเสียหายในคดีละเมิดทั่วไปและเป็นแนวทางหนึ่งในการเยียวยาความเสียหายที่ใช้ในประเทศสหรัฐเมริกาตามรายงานการวิจัยสนับสนุนโครงการทบวนองค์ความรู้ระบบชดเชยความเสียหายที่เกิดจากมลพิษสิ่งแวดล้อม ดังนั้น ผู้ถูกฟ้องคดีจึงต้องรับผิดชดใช้ค่ารักษาพยาบาลในอนาคตแก่ผู้ฟ้องคดีที่ 1 ผู้ฟ้องคดีที่ 2 ผู้ฟ้องคดีที่ 4 และผู้ฟ้องคดีที่ 7 ถึงผู้ฟ้องคดีที่ 12 เป็นค่าตรวจติดตามเฝ้าระวังอาการเจ็บป่วยโดยคิดตามอัตราค่าใช้จ่ายของแพทย์หญิงวารุณีว่า ผู้ฟ้องคดีที่ 1 ผู้ฟ้องคดีที่ 2 ผู้ฟ้องคดีที่ 4 และผู้ฟ้องคดีที่ 7 ถึงผู้ฟ้องคดีที่ 12 ต้องตรวจทางห้องปฏิบัติการ (เลือด) ทุก 6 เดือนหรือเมื่อเจ็บป่วย และตรวจโครโมโซมปีละครั้ง ซึ่งโรงพยาบาลรัฐคิดค่าตรวจโครโมโซมครั้งละ 2,000 บาท และค่าตรวจเลือดครั้งละประมาณ 1,200 บาท นับแต่ศาลมีคำพิพากษาเมื่อวันที่ 24 กันยายน 2547 เหลือระยะเวลาที่ต้องเฝ้าติดตามอีก 6 ปี ค่าตรวจติดตามเฝ้าระวังอาการเจ็บป่วยคิดเป็นเงินปีละ 4,400 บาท ต่อคน ระยะเวลา 6 ปี เป็นเงินคนละ 26,400 บาท และเป็นค่ารักษาอาการเจ็บป่วยเมื่อป่วยเป็นมะเร็ง ซึ่งคิดจากฐานการคำนวณอัตราความเสี่ยงที่ผู้ได้รับรังสีจะป่วยและเสียชีวิตด้วยโรคมะเร็ง ตามความเห็นของแพทย์หญิงวรรณา เชาว์วรกุล ผู้เชี่ยวชาญด้านระบาดวิทยา และแพทย์หญิงฉันทนา ผดุงเทศ ผู้เชี่ยวชาญด้านอาชีวะเวชศาสตร์ว่า ผู้ฟ้องคดีที่ 1 ผู้ฟ้องคดีที่ 2 ผู้ฟ้องคดีที่ 4 และผู้ฟ้องคดีที่ 7 ถึงผู้ฟ้องคดีที่ 12 มีค่าความเสี่ยงเท่ากับ 0.1 คน ผู้ฟ้องคดีที่ 2 มีค่าความเสี่ยงเท่ากับ 0.3 คน เมื่อนำอัตราค่ารักษาพยาบาลในการรักษาโรคมะเร็งของโรงพยาบาลบำรุงราษฎร์ ผู้ป่วยโรคมะเร็งต้องเสียค่ารักษาพยาบาลคนละ 1,343,970 บาท มาคำนวณเทียบความเสี่ยงของผู้ฟ้องคดีแต่ละรายคิดเป็นค่าใช้จ่ายของผู้ฟ้องคดีที่ 1 ผู้ฟ้องคดีที่ 4 และผู้ฟ้องคดีที่ 7 ถึงผู้ฟ้องคดีที่ 12 คนละ 134,397 บาท และคิดเป็นค่าใช้จ่ายของผู้ฟ้องคดีที่ 2 จำนวน 403,191 บาท รวมเป็นค่าใช้จ่ายเมื่อคำนวณตามความเสี่ยงเป็นเงิน 1,478,367 บาท

ขอให้ศาลปกครองสูงสุดพิพากษากลับคำพิพากษาของศาลปกครองชั้นต้นเป็นให้ผู้ให้ผู้ถูกฟ้องคดีชดใช้ค่ารักษาพยาบาลในอนาคตแก่ผู้ฟ้องคดีที่ 1 ผู้ฟ้องคดีที่ 2 ผู้ฟ้องคดีที่ 4 และผู้ฟ้องคดีที่ 7 ถึงผู้ฟ้องคดีที่ 12 ดังนี้

1. ให้ผู้ถูกฟ้องคดีชดใช้ค่าตรวจเฝ้าระวังอาการเจ็บป่วยให้แก่ผู้ฟ้องคดีที่ 1 ผู้ฟ้องคดีที่ 2 ผู้ฟ้องคดีที่ 4 และผู้ฟ้องคดีที่ 7 ถึงผู้ฟ้องคดีที่ 12 เป็นเงินคนละ 26,400 บาท รวมเป็นเงิน 237,600 บาท

2. ให้ผู้ถูกฟ้องคดีรับผิดชอบค่ารักษาพยาบาลในอนาคตให้แก่ผู้ฟ้องคดีที่ 1 ผู้ฟ้องคดีที่ 2 ผู้ฟ้องคดีที่ 4 และผู้ฟ้องคดีที่ 7 ถึงผู้ฟ้องคดีที่ 12 จนกว่าจะมีสุขภาพอนามัยเป็นปกติ โดยวิธีการจัดตั้งกองทุนในจำนวนเงิน 1,478,367 บาท เพื่อให้ผู้ฟ้องคดีที่ 1 ผู้ฟ้องคดีที่ 2 ผู้ฟ้องคดีที่ 4 และผู้ฟ้องคดีที่ 7 ถึงผู้ฟ้องคดีที่ 12 มีสิทธิเบิกจ่ายเมื่อต้องเสียค่าใช้จ่ายและค่ารักษาพยาบาลที่เกี่ยวข้องตามความเป็นจริงในอนาคต

ผู้ถูกฟ้องคดีแก้อุทธรณ์ของผู้ฟ้องคดีที่ 1 ผู้ฟ้องคดีที่ 2 ผู้ฟ้องคดีที่ 4 และผู้ฟ้องคดีที่ 7 ถึงผู้ฟ้องคดีที่ 12 ว่า ศาลปกครองชั้นต้นพิพากษาชอบด้วยกฎหมายและเป็นธรรมแล้ว ขอถือเอาคำพิพากษาของศาลปกครองชั้นต้นเป็นส่วนหนึ่งของคำแก้อุทธรณ์ของผู้ถูกฟ้องคดี ผู้ถูกฟ้องคดีเห็นว่า ผู้ฟ้องคดีที่ 1 ผู้ฟ้องคดีที่ 2 ผู้ฟ้องคดีที่ 4 และผู้ฟ้องคดีที่ 7 ถึงผู้ฟ้องคดีที่ 12 ไม่มีสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายจากผู้ถูกฟ้องคดีในส่วนของอุทธรณ์ได้อีก เนื่องจากผู้ฟ้องคดีดังกล่าวยอมรับในอุทธรณ์ว่าไม่ติดใจอุทธรณ์สำหรับค่ารักษาพยาบาลในส่วนที่เกิดขึ้นนับแต่วันหลังจากศาลปกครองชั้นต้นมีคำพิพากษาเมื่อวันที่ 27 กันยายน 2547 (ที่ถูกคือ 2545) จนถึงวันที่ 10 สิงหาคม 2547 ที่ศาลปกครองชั้นต้นได้พิพากษายกคำร้องในส่วนนี้ เพราะสามารถเรียกเพิ่มเติมได้จากบริษัท กมลสุโกศล อิเล็คทริค จำกัด ผู้ครอบครองรังสีโคบอลท์-60 ในคดีของศาลแพ่งซึ่งศาลแพ่งได้มีคำพิพากษาในคดีหมายเลขดำที่ 816/2544 คดีหมายเลขแดงที่ 1269/2547 เมื่อวันที่ 18 มีนาคม 2547 สงวนสิทธิที่จะแก้ไขคำพิพากษาในส่วนค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายแก่ร่างกายหรืออนามัยของผู้ฟ้องคดีไว้ภายในกำหนดสองปีจากบริษัทดังกล่าวไว้แล้ว

ศาลปกครองสูงสุดออกนั่งพิจารณาคดี โดยได้รับฟังสรุปข้อเท็จจริงของตุลาการเจ้าของสำนวน คำแถลงด้วยวาจาของผู้ฟ้องคดีที่ 1 ผู้ฟ้องคดีที่ 2 ผู้ฟ้องคดีที่ 4 และผู้ฟ้องคดีที่ 7 ถึงผู้ฟ้องคดีที่ 12 และคำชี้แจงด้วยวาจาประกอบคำแถลงการณ์ของตุลาการผู้แถลงคดี

ศาลปกครองสูงสุดได้ตรวจพิจารณาเอกสารทั้งหมดในสำนวนคดี กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ ฯลฯ ที่เกี่ยวข้องประกอบแล้ว

ข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า ศาลปกครองชั้นต้นมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่า ผู้ถูกฟ้องคดีละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติเป็นเหตุให้เกดละเมิดต่อผู้ฟ้องคดีทั้งสิบสองคน จึงมีคำพิพากษาเมื่อวันที่ 27 กันยายน 2545พิพากษาให้ผู้ถูกฟ้องคดีชำระค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้ฟ้องคดีที่ 1 เป็นเงิน 52,500 บาท แก่ผู้ฟ้องคดีที่ 2 เป็นเงิน 127,315 บาท แก่ผู้ฟ้องคดีที่ 3 เป็นเงิน 261,737 บาท แก่ผู้ฟ้องคดีที่ 4 เป็นเงิน 87,423 บาท แก่ผู้ฟ้องคดีที่ 5 และผู้ฟ้องคดีที่ 6 รวมกันเป็นเงิน 810,780 บาท แก่ผู้ฟ้องคดีที่ 7 เป็นเงิน 85,221 บาท แก่ผู้ฟ้องคดีที่ 8 เป็นเงิน 43,160 บาท แก่ผู้ฟ้องคดีที่ 9 เป็นเงิน 1,606,680 บาท แก่ผู้ฟ้องคดีที่ 10 เป็นเงิน 365,140 บาท แก่ผู้ฟ้องคดีที่ 11 เป็นเงิน 1,382,345 บาท แก่ผู้ฟ้องคดีที่ 12 เป็นเงิน 400,000 บาท พร้อมดอกเบี้ยในอัตราร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปี

นับแต่วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2543 เป็นต้นไป จนกว่าจะชำระเสร็จ ภายในกำหนด 30 วัน และให้สงวนสิทธิที่จะแก้ไขคำพิพากษาในส่วนค่ารักษาพยาบาลในอนาคตที่จะต้องติดตามผลการตรวจเลือด โครโมโซม ดีเอ็นเอและบาดแผลของ ผู้ฟ้องคดีที่ 1 ผู้ฟ้องคดีที่ 2 ผู้ฟ้องคดีที่ 4 และผู้ฟ้องคดีที่ 7 ถึงผู้ฟ้องคดีที่ 12 เพื่อกำหนดค่ารักษาพยาบาลในอนาคตอีกภายในระยะเวลาไม่เกินสองปีนับแต่วันที่มีคำพิพากษา คำขออื่นนอกจากนี้ให้ยก ต่อมาผู้ฟ้องคดีที่ 1 ผู้ฟ้องคดีที่ 2 ผู้ฟ้องคดีที่ 4 และผู้ฟ้องคดีที่ 7 ถึงผู้ฟ้องคดีที่ 12 ยื่นคำร้องขอให้ศาลปกครองชั้นต้นแก้ไขคำพิพากษาเพิ่มเติมในส่วนของค่ารักษาพยาบาลในอนาคตตามคำพิพากษาดังกล่าว เป็นค่ารักษาพยาบาลในอนาคตบางส่วนที่เกิดขึ้นภายหลังที่ศาลปกครองชั้นต้นมีคำพิพากษาของผู้ฟ้องคดีแต่ละรายรวมเป็นเงิน 58,758.37 บาท และเป็นค่ารักษาพยาบาลในอนาคตที่เกิดขึ้นจากการเฝ้าระวังและรักษาพยาบาลในอนาคต เป็นค่าใช้จ่ายในการตรวจเฝ้าระวังอาการเจ็บป่วยของผู้ฟ้องคดีแต่ละรายรวมกันเป็นเงิน 2,120,550 บาท ค่ายาขยายหลอดเลือดของผู้ฟ้องคดีที่ 9 ถึงผู้ฟ้องคดีที่ 11 รวมกันเป็นเงิน 55,845 บาท และค่ารักษาพยาบาลกรณีเจ็บป่วยเป็นโรคมะเร็งคำนวณตามความเสี่ยงของผู้ฟ้องคดีแต่ละรายรวมกันเป็นเงิน 1,478,367 บาท รวมเป็นค่ารักษาพยาบาลในอนาคตทั้งสิ้น 3,713,520.30 บาท ศาลปกครองชั้นต้นยกคำร้องของผู้ฟ้องคดีดังกล่าว

พิเคราะห์แล้วเห็นว่า คดีนี้สืบเนื่องจากศาลปกครองชั้นต้นมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ผู้ถูกฟ้องคดีชำระค่าสินไหมทดแทนพร้อมดอกเบี้ยแก่ผู้ฟ้องคดีทั้งสิบสองคนและให้สงวนสิทธิที่จะแก้ไขคำพิพากษาในส่วนค่ารักษาพยาบาลในอนาคตที่จะต้องติดตามผลการตรวจเลือด โครโมโซม ดีเอ็นเอ และบาดแผลของผู้ฟ้องคดีที่ 1 ผู้ฟ้องคดีที่ 2 ผู้ฟ้องคดีที่ 4 และผู้ฟ้องคดีที่ 7 ถึงผู้ฟ้องคดีที่ 12 เพื่อกำหนดค่ารักษาพยาบาลในอนาคตอีกภายในระยะเวลาไม่เกินสองปีนับแต่วันที่มีคำพิพากษา ต่อมา ศาลปกครองชั้นต้นได้พิพากษายกคำร้องของผู้ฟ้องคดีทั้งเก้าคนดังกล่าวที่ขอให้ศาลแก้ไขคำพิพากษาเพิ่มเติมในส่วนของค่ารักษาพยาบาลที่เกิดขึ้นภายในสองปีนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาในคดีเดิม ผู้ฟ้องคดีทั้งเก้าคนดังกล่าวอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลปกครองชั้นต้นว่าไม่ติดใจค่ารักษาพยาบาลที่เกิดขึ้นภายหลังศาลมีคำพิพากษา แต่อุทธรณ์ขอค่ารักษาพยาบาลในอนาคตเป็นค่าตรวจติดตามผลการตรวจเลือดและโครโมโซม และค่ารักษาพยาบาลเมื่อป่วยเป็นมะเร็งคำนวณตามความเสี่ยง ดังนั้น ปัญหาที่จะต้องวินิจฉัยตามคำอุทธรณ์ของผู้ฟ้องคดีทั้งเก้าคนดังกล่าวมีว่า ศาลปกครองจะแก้ไขคำพิพากษาในส่วนค่ารักษาพยาบาลในอนาคตเป็นค่าตรวจติดตามผลการตรวจเลือดและโครโมโซม และเป็นค่ารักษาพยาบาลเมื่อป่วยเป็นมะเร็งในคำนวณตามความเสี่ยง เพื่อกำหนดค่ารักษาพยาบาลในอนาคตให้ผู้ฟ้องคดีได้หรือไม่ เห็นว่า ค่ารักษาพยาบาลในอนาคตที่ศาลปกครองจะแก้ไขให้ได้ ต้องเป็นค่าใช้จ่ายที่ศาลปกครองชั้นต้นได้พิพากษากำหนดให้แล้ว แต่มีข้อมูลเพิ่มเติมและมีความจำเป็นต้องเสียค่าใช้จ่ายในส่วนนี้เพิ่มขึ้น ศาลปกครองจึงจะกำหนดแก้ไข

เพิ่มเติมได้ภายในสองปี เมื่อค่าเสียหายตามคำขอในคำอุทธรณ์อ้างว่าเป็นค่ารักษาพยาบาลในอนาคตของผู้ฟ้องคดีทั้งเก้าคนดังกล่าวเป็นค่ารักษาพยาบาลในอนาคตที่กล่าวอ้างขึ้นมาใหม่ไม่มีฐานค่าเสียหายที่ศาลปกครองได้กำหนดไว้เดิม โดยศาลปกครองชั้นต้นได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดในคดีเดิมไม่กำหนดค่ารักษาพยาบาลในส่วนนี้ให้ ค่ารักษาพยาบาลในอนาคตในส่วนนี้จึงไม่อยู่ในหลักเกณฑ์ที่ศาลปกครองจะกำหนดให้ได้ ที่ศาลปกครองชั้นต้นพิพากษายกคำขอของผู้ฟ้องคดีที่ 1 ผู้ฟ้องคดีที่ 2 ผู้ฟ้องคดีที่ 4 และผู้ฟ้องคดีที่ 7 ถึงผู้ฟ้องคดีที่ 12 ในส่วนของค่ารักษาพยาบาลในอนาคตจึงชอบแล้ว

พิพากษายืน

นายวิชัย ชื่นชมพูนุท ตุลาการเจ้าของสำนวน
ตุลาการศาลปกครองสูงสุด

นายดำริ วัฒนสิงหะ
ตุลาการหัวหน้าคณะศาลปกครองสูงสุด

นายจรูญ อินทจาร
ตุลาการศาลปกครองสูงสุด

นายวรพจน์ วิศรุตพิชญ์
ตุลาการศาลปกครองสูงสุด

ตุลาการผู้แถลงคดี : นายวิษณุ วรัญญู

DPU

แบบสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมาย
เกี่ยวกับความรับผิดทางแพ่งเพื่อเยียวยาความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสี

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบ

1. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง
2. อายุ ☐ อายุต่ำกว่า 30 ปี ☐ อายุ 31 – 40 ปี
   ☐ อายุ 41 – 50 ปี ☐ อายุ 51 ปี ขึ้นไป
3. สถานภาพสมรส ☐ โสด ☐ สมรส ☐ หย่าร้าง / หม้าย
4. ศาสนา ☐ พุทธ ☐ คริสต์ ☐ อิสลาม ☐ อื่น ๆ (ระบุ)....
5. ระดับการศึกษา ☐ ประถมศึกษาและต่ำกว่า ☐ มัธยมศึกษา / อาชีวศึกษา
   ☐ ตั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไป
6. อาชีพ ☐ อัยการ ☐ ผู้พิพากษา
   ☐ เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ(ปส. และ พพ.) ☐ ทนายความ
   ☐ ประชาชน ☐ ผู้ประกอบการเกี่ยวกับนิวเคลียร์และรังสี
   ☐ อื่น ๆ .....

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดทางแพ่งเพื่อเยียวยาความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสี

(กรุณาขีดเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องแสดงระดับความคิดเห็นที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน)

ด้วยประเทศไทยมีการนำนิวเคลียร์และรังสีมาใช้ประโยชน์ในหลายด้าน อาทิเช่น ทางการแพทย์ เกษตรกรรม อุตสาหกรรม ฯลฯ นอกจากนี้ประเทศไทยมีแผนที่จะสร้างโรงไฟฟ้านิวเคลียร์อีกด้วย แต่เนื่องจากกฎหมายพลังงานปรมาณูเพื่อสันติมีการบังคับใช้มานาน ซึ่งมีการแก้ไขครั้งสุดท้ายเมื่อ พ.ศ. 2508 นั้น ไม่มีบทบัญญัติที่ครอบคลุมถึงการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ประชาชนหากมีความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสี ดังนั้น ท่านเห็นด้วยหรือไม่ที่จะต้องมีการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดทางแพ่งเพื่อเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้ที่ได้รับความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์

☐ เห็นด้วย ☐ ไม่เห็นด้วย (ไม่ต้องตอบข้อต่อไป)

เรื่อง	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่มีความเห็น	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
1. **<u>ข้อมูล</u>** ตามกฎหมายพลังงานปรมาณูเพื่อสันติที่มีผลใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันนั้นไม่มีบทบัญญัติกำหนดความรับผิดทางแพ่งเมื่อมีความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสี จึงควรมีการกำหนดกฎหมายเรื่องดังกล่าว **<u>คำถาม</u>** ท่านเห็นด้วยหรือไม่ หากมีการกำหนดกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดทางแพ่งในกรณีความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์					
2. **<u>ข้อมูล</u>** ตามอนุสัญญาระหว่างประเทศกำหนดให้ครอบคลุมเฉพาะความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์เท่านั้น ไม่รวมถึงความเสียหายอันเกิดจากรังสี **<u>คำถาม</u>** ท่านเห็นด้วยหรือไม่ หากมีการกำหนดขอบเขตการบังคับใช้กฎหมายให้รวมถึงความเสียหายอันเกิดจากรังสีด้วย					

เรื่อง	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่มีความเห็น	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
3. **<u>ข้อมูล</u>** ตามอนุสัญญาระหว่างประเทศ และกฎหมายของต่างประเทศนั้นกำหนดหลักความรับผิดในกรณีความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์ ให้ผู้ประกอบการต้องเป็นผู้รับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้น **<u>คำถาม</u>** ท่านเห็นด้วยหรือไม่ หากมีกฎหมายกำหนดให้ผู้ประกอบการรับผิดแต่เพียงผู้เดียวดังเช่นอนุสัญญาระหว่างประเทศ					
4. **<u>ข้อมูล</u>** หากเกิดอุบัติเหตุทางนิวเคลียร์ การเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนสำหรับความเสียหายที่เกิดแก่บุคคล ต้องเป็นไปตามขอบเขตที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เท่านั้น ซึ่งทำให้เกิดข้อจำกัดบางประการ เช่น ค่าเสียหายสำหรับความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงิน ผู้เสียหายจะเรียกได้เฉพาะความเสียหายที่เกิดแก่ร่างกายและไม่ตกทอดไปยังทายาท ฯลฯ					

เรื่อง	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่มีความเห็น	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
<u>คำถาม</u> ท่านเห็นด้วยหรือไม่เกี่ยวกับการกำหนดให้มีการชดเชยค่าสินไหมทดแทนสำหรับความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงินขอบเขตที่กว้างมากขึ้น เช่น แม้ผู้เสียหายไม่ได้ใช้สิทธิเรียกร้องไว้ก่อนก็สามารถเรียกได้และสิทธิดังกล่าวก็สามารถตกทอดไปยังทายาทได้					
5. **<u>ข้อมูล</u>** ในปัจจุบันประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มิได้กำหนดให้ผู้ประกอบการต้องรับผิดชดใช้ค่าเสียหายเชิงลงโทษ ค่าเสียหายเชิงลงโทษ (Punitive Damages) มีลักษณะเป็นการกำหนดไว้เพื่อกระตุ้นให้ผู้ประกอบการมีความระมัดระวังในการใช้นิวเคลียร์และรังสีมากขึ้น และก่อให้เกิดแนวทางที่ชัดเจน เป็นบรรทัดฐานเดียวกันในการกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษ **<u>คำถาม</u>** ท่านเห็นด้วยหรือไม่เกี่ยวกับการกำหนดให้ผู้ประกอบการต้องรับผิดในลักษณะค่าเสียหายเชิงลงโทษ					

เรื่อง	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่มีความเห็น	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
6. **<u>ข้อมูล</u>** ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งปัจจุบัน กำหนดหน้าที่ภาระการพิสูจน์จากหลัก "ผู้ใดกล่าวอ้าง ผู้นั้นมีหน้าที่นำสืบ" ซึ่งเมื่อนำหลักดังกล่าวมาใช้กับกรณีความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสี แล้วจะทำให้ผู้เสียหายนำสืบถึงความเสียหายที่ได้รับยาก เนื่องจากเป็นเรื่องทางเทคนิค สลับซับซ้อน และอาจส่งผลให้ไม่ได้รับการเยียวยาอย่างเป็นธรรม **<u>คำถาม</u>** ท่านเห็นด้วยหรือไม่หากมีการกำหนดให้ผู้ประกอบการเป็นผู้มีหน้าที่นำสืบในกรณีที่มีความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสี					
7. **<u>ข้อมูล</u>** ตามอนุสัญญาระหว่างประเทศและกฎหมายต่างประเทศนั้น นอกจากจะกำหนดให้ผู้ประกอบการต้องรับผิดโดยเด็ดขาดแล้ว ได้มีการกำหนดข้อยกเว้นความรับผิดของผู้ประกอบการไว้ด้วย เช่น กรณีที่ความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์นั้นเกิดจากสงคราม การจลาจล ภัยธรรมชาติอย่างร้ายแรง เป็นต้น					

เรื่อง	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่มีความเห็น	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
8. **<u>ข้อมูล</u>** ตามอนุสัญญาระหว่างประเทศและกฎหมายของต่างประเทศได้กำหนดหลักเกณฑ์ความรับผิดกรณีความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์ไว้ประการหนึ่งว่า ความรับผิดจะต้องเป็นแบบจำกัดจำนวนและต้องจัดหาหลักประกันเพื่อเป็นการประกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น **<u>คำถาม</u>** ท่านเห็นด้วยหรือไม่ หากมีการกำหนดให้ผู้ประกอบการรับผิดแบบจำกัดวงเงินและจัดหาหลักประกันเพื่อเป็นการประกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นในการประกอบกิจการ					
9. **<u>ข้อมูล</u>** ความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสีนั้น บางครั้งไม่แสดงอาการในระยะเวลาอันสั้น ต้องใช้ระยะเวลายาวนานกว่าจะแสดงอาการให้ปรากฏ แต่ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 448 กำหนดให้ศาลสามารถพิพากษาแก้ไขคำพิพากษาในส่วนค่าเสียหายได้ภายในระยะเวลาไม่เกิน 2 ปี					

เรื่อง	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่มีความเห็น	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
10. **<u>ข้อมูล</u>** ในปัจจุบันตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์กำหนดอายุความในการใช้สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายในกรณีละเมิดไว้ 1 ปีนับแต่วันที่รู้ตัวผู้กระทำละเมิดและรู้เหตุ หรือ 10 ปีนับแต่วันเกิดเหตุ **<u>คำถาม</u>** ท่านเห็นด้วยหรือไม่หากมีการกำหนดเรื่องอายุความสำหรับกรณีความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์เป็นการเฉพาะ					

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

……

……

……

ร่าง

พระราชบัญญัติ

พลังงานปรมาณูเพื่อสันติ (ฉบับที่ ..)

พ.ศ. ....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ

.....

.....

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ....”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกคำว่า “วัสดุพลอยได้” ในพระราชบัญญัติพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ พ.ศ.๒๕๐๔ และให้ใช้คำว่า “วัสดุกัมมันตรังสี” แทน

มาตรา ๔ ให้ยกเลิกความในนิยามคำว่า “พลังงานปรมาณู” ในมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๐๘ และให้ใช้ข้อความต่อไปนี้แทน

"พลังงานปรมาณู หมายความว่า พลังงานไม่ว่าในลักษณะใดซึ่งเกิดจากการปลดปล่อยออกมาในเมื่อมีการแยก รวม หรือแปลงนิวเคลียสของปรมาณู หรือพลังงานในรูปของคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าหรืออนุภาคใดๆ ที่มีความเร็วซึ่งสามารถก่อให้เกิดการแตกตัวเป็นไอออนได้ทั้งโดยตรงหรือโดยทางอ้อมในตัวกลางที่ผ่านไป เช่น รังสีแกมมา รังสีเอกซ์ รังสีบีตา รังสีแอลฟา อนุภาคนิวตรอน อนุภาคโปรตอน อนุภาคอิเล็กตรอน"

มาตรา ๕ ให้เพิ่มข้อความต่อไปนี้ของมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ พ.ศ.๒๕๐๔

"พนักงานเจ้าหน้าที่ หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ และหมายความตลอดถึงบุคคลที่ได้รับมอบหมายจากพนักงานเจ้าหน้าที่ให้ปฏิบัติการแทนตามหลักเกณฑ์และวิธีการการแต่งตั้งที่ประกาศโดยคณะกรรมการ

วัสดุกัมมันตรังสี หมายความว่า ธาตุ หรือสารประกอบใดๆ ที่มีองค์ประกอบส่วนหนึ่งมีโครงสร้างภายในอะตอมไม่คงตัว และสลายตัวโดยการปลดปล่อยรังสีออกมา

วัสดุนิวเคลียร์ หมายความว่า วัสดุต้นกำลังหรือวัสดุนิวเคลียร์พิเศษหรือวัสดุอื่นใดตามที่กำหนดโดยกฎกระทรวง

เครื่องปฏิกรณ์นิวเคลียร์ หมายความว่า เครื่องมือหรือระบบอุปกรณ์ที่ใช้สำหรับก่อให้เกิดพลังงานปรมาณูอันเกิดจากปฏิกิริยาการแยก หรือการรวมนิวเคลียสของปรมาณูอย่างต่อเนื่องและสามารถควบคุมได้

ความเสียหายสาธารณะ หมายความว่า ความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อทรัพย์สินของรัฐ สิ่งแวดล้อมทรัพยากรธรรมชาติ หรือที่เกิดขึ้นต่อชีวิตหรือสุขภาพของบุคคลที่มิได้เป็นผู้กระทำกิจกรรมอันต้องห้ามตามพระราชบัญญัตินี้ หรือมิได้เป็นลูกจ้างหรือผู้ปฏิบัติงานในสถานที่ซึ่งประกอบกิจการซึ่งต้องได้รับใบอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้ หรือมิได้เป็นผู้รับบริการซึ่งได้รับความเสียหายโดยตรงจากการให้บริการของผู้ประกอบกิจการซึ่งต้องได้รับใบอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้

กากกัมมันตรังสี หมายความว่า วัสดุในรูปของแข็ง ของเหลว หรือก๊าซที่เป็นวัสดุกัมมันตรังสีหรือประกอบหรือปนเปื้อนด้วยวัสดุกัมมันตรังสี ที่มีค่ากัมมันตภาพต่อปริมาณ หรือกัมมันตภาพรวมสูงกว่าเกณฑ์ปลอดภัยที่กำหนดโดยคณะกรรมการ และผู้ครอบครองวัสดุนั้นไม่ประสงค์จะใช้งานอีกต่อไป และให้หมายความรวมถึงวัสดุอื่นใดที่คณะกรรมการกำหนดให้เป็นกากกัมมันตรังสี"

มาตรา ๖ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๔ (๔) แห่งพระราชบัญญัติพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ พ.ศ.๒๕๐๔ และให้ใช้ข้อความต่อไปนี้แทน

"(๔) กำหนดเงื่อนไขให้ผู้รับใบอนุญาตตามมาตรา ๑๒ ปฏิบัติเพื่อประโยชน์ด้านความมั่นคงปลอดภัยในการผลิต การมีไว้ในครอบครองหรือการใช้วัสดุนิวเคลียร์พิเศษ พลังงานปรมาณู วัสดุกัมมันตรังสี หรือวัสดุต้นกำลังให้พ้นจากสภาพที่เป็นอยู่ตามธรรมชาติในทางเคมี หรือกระทำด้วยประการใดๆ แก่วัสดุต้นกำลังให้พ้นจากสภาพที่เป็นอยู่ตามธรรมชาติในทางเคมีและกำหนดให้ผู้รับใบอนุญาตดังกล่าวรายงานต่อคณะกรรมการตามระยะเวลาที่เห็นสมควรถึงปริมาณของวัสดุที่ผู้รับใบอนุญาตมีไว้ในครอบครองว่า ได้เพิ่มขึ้นหรือลดลงเท่าใดในระหว่างระยะเวลานั้น รวมทั้งเหตุแห่งการเพิ่มและการลดนั้นด้วย"

มาตรา ๗ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็น (๕) ของมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ พ.ศ.๒๕๐๔

"มาตรา ๔(๕) กำหนดให้วัสดุนิวเคลียร์พิเศษ พลังงานปรมาณู วัสดุกัมมันตรังสี วัสดุต้นกำลังซึ่งพ้นจากสภาพที่เป็นอยู่ตามธรรมชาติในทางเคมี ได้รับยกเว้นไม่ต้องขอรับใบอนุญาตตามมาตรา ๑๒ (๑) (๒) มาตรา ๑๓ โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการหรือเงื่อนไขในการปฏิบัติของผู้ได้รับยกเว้นดังกล่าว ทั้งนี้การได้รับยกเว้นตาม (๕) นี้จะต้องคำนึงถึงปริมาณรังสีระดับความร้ายแรงของอันตรายจากรังสี ลักษณะของกิจการที่มีการใช้ หรือลักษณะการใช้งาน"

มาตรา ๘ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ พ.ศ.๒๕๐๔ และให้ใช้ข้อความต่อไปนี้แทน

"มาตรา ๕ ให้มีคณะกรรมการพลังงานปรมาณูเพื่อสันติเรียกโดยย่อว่า "พ.ป.ส." มีอำนาจหน้าปฏิบัติการเกี่ยวกับพลังงานปรมาณูตามพระราชบัญญัตินี้ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีที่ได้รับมอบหมายเป็นประธานกรรมการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นรองประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ ปลัดกระทรวงสาธารณสุข ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ปลัดกระทรวงพลังงาน ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ เลขาธิการสำนักงานปรมาณูเพื่อสันติ กับผู้ทรงคุณวุฒิอีกไม่เกินแปดคน ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งเป็นกรรมการ

ให้เลขาธิการสำนักงานปรมาณูเพื่อสันติ เป็นเลขานุการคณะกรรมการ”

มาตรา ๙ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็น (๗) ของมาตรา ๙ แห่งพระราชบัญญัติพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ พ.ศ.๒๕๐๔

“(๗) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่มีกฎหมายกำหนดไว้ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ”

มาตรา ๑๐ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ พ.ศ.๒๕๐๔ และให้ใช้ข้อความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๒ ห้ามมิให้ผู้ใดดำเนินการดังต่อไปนี้เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากคณะกรรมการ

(๑) ผลิต มีไว้ในครอบครองหรือใช้ซึ่งวัสดุนิวเคลียร์พิเศษ พลังงานปรมาณู วัสดุกัมมันตรังสี วัสดุต้นกำลังซึ่งพ้นจากสภาพที่เป็นอยู่ตามธรรมชาติในทางเคมี

(๒) กระทำด้วยประการใดๆ แก่วัสดุต้นกำลังให้พ้นจากสภาพที่เป็นอยู่ตามธรรมชาติในทางเคมี

ใบอนุญาตให้เป็นไปตามแบบที่คณะกรรมการกำหนด

คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้ขอรับใบอนุญาตหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขการขอรับใบอนุญาต การออกใบอนุญาต อายุใบอนุญาต การต่ออายุใบอนุญาต การขอยกเลิกใบอนุญาตและการออกใบแทนใบอนุญาตตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

การมีไว้ในครอบครองตามวรรคหนึ่งให้มีความหมายรวมถึงการครอบครองเพื่อการจำหน่าย การนำผ่านราชอาณาจักร ซึ่งวัสดุนิวเคลียร์พิเศษ วัสดุกัมมันตรังสีหรือวัสดุต้นกำลังด้วย”

มาตรา ๑๑ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๒/๑ และมาตรา ๑๒/๒ แห่งพระราชบัญญัติพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ พ.ศ.๒๕๐๔

“มาตรา ๑๒/๑ ห้ามมิให้ผู้ใดดำเนินการดังต่อไปนี้เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการ

(๑) ดำเนินการก่อสร้าง การเริ่มดำเนินงาน การมีไว้ในครอบครองหรือใช้เครื่องปฏิกรณ์นิวเคลียร์ หรือการเลิกดำเนินงานเครื่องปฏิกรณ์นิวเคลียร์

(๒) ดำเนินการจัดการกากกัมมันตรังสีตามประเภทที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

การอนุญาตตามมาตรานี้ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่ประกาศโดยคณะกรรมการ

มาตรา ๑๒/๒ ห้ามมิให้ผู้ใดใช้ หรือสมคบกันกระทำให้เกิดการใช้วัสดุกัมมันตรังสีหรือวัสดุนิวเคลียร์เพื่อก่อให้เกิดอันตรายต่อร่างกายหรือความเสียหายต่อทรัพย์สินของบุคคลใดๆ

ภายใต้บังคับบทบัญญัติมาตรา ๑๐ แห่งประมวลกฎหมายอาญา ถ้าผู้ใดกระทำความผิดตามมาตรานี้ แม้จะกระทำนอกราชอาณาจักร ผู้นั้นจะต้องรับโทษภายในราชอาณาจักรตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ ถ้าปรากฏว่า

(๑) ผู้กระทำความผิดหรือผู้ร่วมกระทำความผิดคนใดคนหนึ่งเป็นคนไทยหรือมีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย

(๒) ถ้าผู้กระทำความผิดเป็นคนต่างด้าว และได้กระทำโดยประสงค์ให้ความผิดเกิดขึ้นในราชอาณาจักรหรือรัฐบาลไทยเป็นผู้เสียหาย หรือ

(๓) ผู้กระทำความผิดเป็นคนต่างด้าว และการกระทำนั้นเป็นความผิดตามกฎหมายของรัฐที่การกระทำเกิดขึ้นภายในเขตอำนาจของรัฐนั้น หากผู้นั้นได้ปรากฏตัวในราชอาณาจักรและมิได้มีการส่งตัวผู้นั้นออกไปตามกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน”

มาตรา ๑๒ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๓ แห่งพระราชบัญญัติพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ พ.ศ.๒๕๐๔ และให้ใช้ข้อความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๓ ห้ามมิให้ผู้ใดนำหรือส่งออกนอกราชอาณาจักร นำหรือสั่งเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งวัสดุนิวเคลียร์พิเศษ วัสดุกัมมันตรังสี วัสดุต้นกำลัง หรือเครื่องปฏิกรณ์นิวเคลียร์ เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากคณะกรรมการ

ในการอนุญาต คณะกรรมการมีอำนาจกำหนดเงื่อนไขเพื่อประโยชน์ความปลอดภัยไว้ในใบอนุญาตให้ผู้รับใบอบนุญาตปฏิบัติ ใบอนุญาตให้เป็นไปตามแบบที่คณะกรรมการกำหนด

ในกรณีที่ผู้รับใบอนุญาตตามมาตรานี้ ไม่ปฏิบัติตามหรือฝ่าฝืนเงื่อนไขในใบอนุญาตให้ถือว่าผู้รับใบอนุญาตมิได้รับอนุญาตตามความในมาตรานี้

คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้ขอรับใบอนุญาต หลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขการขอรับใบอนุญาต การออกใบอนุญาต อายุใบอนุญาต การต่ออายุใบอนุญาต การจอยกเลิกใบอนุญาตและการออกใบแทนใบอนุญาตตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง”

มาตรา ๑๓ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๓/๑ มาตรา ๑๓/๒ มาตรา ๑๓/๓ มาตรา ๑๓/๔ มาตรา ๑๔/๑ มาตรา ๑๔/๒ และมาตรา ๑๔/๓ แห่งพระราชบัญญัติพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ พ.ศ.๒๕๐๔

"มาตรา ๑๓/๑ ห้ามมิให้นำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งกากกัมมันตรังสี

มาตรา ๑๓/๒ ให้ผู้รับใบอนุญาตตามมาตรา ๑๒ มาตรา ๑๒/๑ หรือมาตรา ๑๓ ชำระค่าธรรมเนียมตามอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง

ให้รัฐมนตรีออกกฎกระทรวงกำหนดค่าธรรมเนียมใบอนุญาตไม่เกินอัตราที่กำหนดในบัญชีท้ายพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๑๓/๓ ผู้รับใบอนุญาตตามาตรา ๑๒ มาตรา ๑๒/๒ มาตรา ๑๓ มีหน้าที่ต้องรับผิดชอบในการขนส่ง การเคลื่อนย้าย การบรรจุหรือการเก็บรักษาวัสดุกัมมันตรังสี วัสดุนิวเคลียร์ เครื่องปฏิกรณ์นิวเคลียร์ หรือกากกัมมันตรังสีให้มีความมั่นคงปลอดภัยทางรังสีหรือทางนิวเคลียร์แล้วแต่กรณี ตลอดอายุใบอนุญาต

หลักเกณฑ์ และวิธีการขนส่ง การเคลื่อนย้าย การบรรจุหรือการเก็บรักษาตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๑๓/๔ ผู้รับใบอนุญาตตามมาตรา ๑๒ มาตรา ๑๒/๑ หรือมาตรา ๑๓ ต้องเอาประกันภัยสำหรับความเสียหายสาธารณะ ทั้งนี้เป็นไปตามที่คณะกรรมการกำหนด

วงเงินที่ผู้รับใบอนุญาตตามวรรคหนึ่งต้องเอาประกันภัยให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการกำหนด ทั้งนี้ คณะกรรมการจะกำหนดวงเงินที่ต้องเอาประกันภัยเกินร้อยละสิบของมูลค่าการลงทุนที่ผู้ประกอบกิจการตามใบอนุญาตได้ลงทุนในปีนั้นไม่ได้

มาตรา ๑๔/๑ ในกรณีที่การประกอบกิจการตามใบอนุญาตตามมาตรา ๑๒ มาตรา ๑๒/๑ หรือมาตรา ๑๓ ก่อให้เกิดอันตรายหรือความเสียหายต่อสาธารณะ ผู้รับใบอนุญาตต้องแจ้งอันตรายหรือความเสียหายดังกล่าวให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทราบทันที และต้องให้ข้อมูลรวมถึงให้ความร่วมมืออันจำเป็นแก่พนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อการแก้ไข บรรเทา หรือระงับความเสียหายหรืออันตรายที่เกิดขึ้นด้วย

ในกรณีตามวรรคหนึ่งให้คณะกรรมการมีอำนาจกำหนดลักษณะของอันตรายหรือความเสียหายต่อสาธารณะที่ต้องแจ้งและวิธีการแจ้งเพื่อระงับเหตุดังกล่าว

เพื่อประโยชน์ในการเข้าระงับเหตุอันตรายหรือความเสียหายต่อสาธารณะ ให้คณะกรรมการมีอำนาจกำหนดแผนแห่งชาติในการเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือกับเหตุฉุกเฉินทาง

นิวเคลียร์และรังสีตามมาตรานี้ โดยต้องกำหนดหน่วยงานหลักและหน่วยงานสนับสนุนที่รับผิดชอบดำเนินการตามแผนดังกล่าว

มาตรา ๑๔/๒ เมื่อปรากฏว่าผู้รับใบอนุญาตตามมาตรา ๑๒ มาตรา ๑๒/๑ มาตรา ๑๓ ผู้ใดไม่ปฏิบัติหรือปฏิบัติไม่ถูกต้องตามพระราชบัญญัตินี้ กฎกระทรวง ประกาศ คำสั่งที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้หรือเงื่อนไขในใบอนุญาต คณะกรรมการมีอำนาจสั่งพักใช้ใบอนุญาต และสั่งให้ปฏิบัติหรือปฏิบัติให้ถูกต้องภายในระยะเวลาที่กำหนด หรือในกรณีที่มีการฟ้องผู้ได้รับใบอนุญาตดังกล่าวต่อศาลว่าได้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ จะสั่งพักใช้ใบอนุญาตไว้เพื่อรอคำพิพากษาอันถึงที่สุดก็ได้

ในระหว่างถูกสั่งพักใช้ใบอนุญาต ผู้รับใบอนุญาตต้องหยุดประกอบกิจการที่ได้รับใบอนุญาต และจะขอรับใบอนุญาตใดๆ ตามพระราชบัญญัตินี้อีกไม่ได้ และคณะกรรมการอาจกำหนดเงื่อนไขให้ผู้ถูกสั่งพักใช้ใบอนุญาตปฏิบัติเพื่อการป้องกันอันตรายจากรังสีหรือเพื่อความมั่นคงปลอดภัยทางรังสีหรือทางนิวเคลียร์

มาตรา ๑๔/๓ คณะกรรมการมีอำนาจสั่งถอนคำสั่งพักใช้ใบอนุญาตก่อนกำหนดเวลาได้ เมื่อเป็นที่พอใจว่าผู้รับใบอนุญาตซึ่งถูกพักใช้ใบอนุญาตได้ปฏิบัติถูกต้องตามพระราชบัญญัตินี้ กฎกระทรวง คำสั่งที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ หรือเงื่อนไขในใบอนุญาตแล้ว”

มาตรา ๑๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ พ.ศ.๒๕๐๔ และให้ใช้ข้อความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕ ในกรณีที่ผู้รับใบอนุญาตไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการซึ่งได้สั่งตามมาตรา ๑๔ (๑) หรือ (๒) ภายในระยะเวลาที่คณะกรรมการกำหนดหรือที่คณะกรรมการขยายให้ หรือในกรณีที่ผู้รับใบอนุญาตฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดในกฎกระทรวงซึ่งกำหนดตามมาตรา ๔ (๔) คณะกรรมการอาจมีคำสั่งเป็นหนังสือให้เพิกถอนใบอนุญาตเสียก็ได้

ในกรณีที่ได้มีคำสั่งของคณะกรรมการให้เพิกถอนใบอนุญาตตามวรรคก่อน ให้ผู้รับใบอนุญาตจำหน่ายวัสดุนิวเคลียร์พิเศษ วัสดุกัมมันตรังสีหรือวัสดุต้นกำลัง ซึ่งผู้รับใบอนุญาตครอบครองหรือใช้ตามใบอนุญาตนั้นภายในกำหนดเก้าสิบวัน ถ้ามิได้จำหน่ายภายในกำหนดนี้ ให้วัสดุดังกล่าวตกเป็นของแผ่นดิน

ในกรณีที่มีค่าใช้จ่ายขึ้นจากการดำเนินการตามวรรคหนึ่งผู้รับใบอนุญาตที่ถูกเพิกถอนใบอนุญาตต้องรับผิดชอบในค่าใช้จ่ายดังกล่าว

หลักเกณฑ์และวิธีการแจ้งคำสั่งพักใช้ใบอนุญาตและคำสั่งเพิกถอนใบอนุญาตให้กำหนดในกฎกระทรวง”

มาตรา ๑๕ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๕/๑ แห่งพระราชบัญญัติพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ พ.ศ.๒๕๐๔

"มาตรา ๑๕/๑ การออกใบอนุญาต การพักใช้ใบอนุญาต หรือการเพิกถอนใบอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้ คณะกรรมการอาจมอบอำนาจให้เลขาธิการสำนักงานปรมาณูเพื่อสันติดำเนินการแทนได้ ทั้งนี้ไม่รวมถึงการออกใบอนุญาต การพักใช้ใบอนุญาต หรือการเพิกถอนใบอนุญาตตามมาตรา ๑๒/๑ (๑)"

มาตรา ๑๖ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ พ.ศ.๒๕๐๔ และให้ใช้ข้อความต่อไปนี้แทน

"มาตรา ๑๗ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายและมีอำนาจดังต่อไปนี้

(๑) ค้น ยึด อายัด วัสดุนิวเคลียร์พิเศษ วัสดุกัมมันตรังสี วัสดุต้นกำลัง กากกัมมันตรังสี หรือเครื่องปฏิกรณ์นิวเคลียร์ ที่ฝ่าฝืนตามพระราชบัญญัตินี้

(๒) เข้าไปในสถานที่หรือยานพาหนะใดๆ ในระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและตก หรือในเวลากลางคืน เพื่อตรวจสอบในเรื่องการผลิต การมีไว้ในครอบครองหรือใช้วัสดุนิวเคลียร์พิเศษ วัสดุกัมมันตรังสี วัสดุต้นกำลัง รวมทั้งตรวจสอบสมุดบัญชี เอกสารและอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง หรือในเรื่องเกี่ยวกับการระงับหรือป้องกันอันตราย ซึ่งอาจมีแก่บุคคลหรือทรัพย์สินหรือการคุ้มครองอนามัยของบุคคลหรือเพื่อปฏิบัติอย่างอื่นตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

(๓) มีหนังสือเรียกให้บุคคลใดๆ มาให้ถ้อยคำหรือส่งเอกสารและหลักฐานที่จำเป็นเพื่อประกอบการพิจารณาของพนักงานเจ้าหน้าที่

(๔) ออกคำสั่งใดๆ เพื่อให้ผู้รับใบอนุญาตหรือครอบครองวัสดุนิวเคลียร์พิเศษ วัสดุกัมมันตรังสี วัสดุต้นกำลัง กากกัมมันตรังสี หรือเครื่องปฏิกรณ์นิวเคลียร์ กระทำการหรืองดเว้นกระทำการเพื่อความมั่นคงปลอดภัยทางรังสีหรือทางนิวเคลียร์

เมื่อได้มีการยึด อายัดตาม (๑) แล้วให้ดำเนินการเก็บรักษาตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด

ในกรณีทรัพย์ที่ยึด อายัด ตาม (๑) ไม่เหมาะสมที่จะเก็บรักษาไว้หรือหากเก็บรักษาไว้จะเป็นภาระแก่ทางราชการมากกว่าการนำไปใช้ประโยชน์อย่างอื่น คณะกรรมการอาจมีคำสั่งให้เจ้าของทรัพย์สินนั้นรับทรัพย์สินไปดูแลหรือชำระค่าใช้จ่ายในการเก็บรักษาตามอัตราค่าธรรมเนียมของการจัดการกากกัมมันตรังสีดังที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้"

มาตรา ๑๗ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๗/๑ , มาตรา ๒๐/๑ แห่งพระราชบัญญัติพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ พ.ศ.๒๕๐๔

"มาตรา ๑๗/๑ ห้ามมิให้ผู้ใดที่มิใช่เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการเป็นผู้ตรวจสอบและรับรองความปลอดภัยตามพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากคณะกรรมการ

คุณสมบัติของผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นผู้ตรวจสอบและรับรองความปลอดภัยตามพระราชบัญญัตินี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขอรับใบอนุญาต การออกใบอนุญาต อายุใบอนุญาต การต่ออายุใบอนุญาต และการออกใบแทนใบอนุญาต รวมทั้งอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจสอบและรับรองความปลอดภัย ตามที่ประกาศโดยคณะกรรมการ

มาตรา ๒๐/๑ ผู้รับใบอนุญาตตามาตรา ๑๒ มาตรา ๑๒/๑ หรือมาตรา ๑๓ หรือผู้ที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อสาธารณะตามพระราชบัญญัตินี้ ต้องรับผิดในความเสียหายอันเกิดแต่การดำเนินการตามที่ได้รับอนุญาตหรือการกระทำที่ก่อนั้นตามจำนวนวงเงินของความรับผิดที่ประกาศโดยคณะกรรมการ เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าความเสียหายนั้นเกิดแต่เหตุสุดวิสัยหรือเกิดเพราะความผิดของผู้ต้องเสียหายนั้นเอง

ความเสียหายที่ผู้รับใบอนุญาตตามาตรา ๑๒ มาตรา ๑๒/๑ หรือมาตรา ๑๓ ต้องรับผิดตามวรรคหนึ่ง ให้รวมถึงความเสียหายที่เกิดจากการถูกลักขโมย หรือสูญหายไปจากความครอบครองของผู้รับใบอนุญาตตามมาตรา ๑๒ มาตรา ๑๒/๑ หรือมาตรา ๑๓ ด้วย และผู้รับใบอนุญาตดังกล่าวจะอ้างเหตุสุดวิสัยเพื่อให้พ้นความรับผิดเช่นว่านั้นไม่ได้"

มาตรา ๑๘ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๒๑ และมาตรา ๒๒ แห่งพระราชบัญญัติพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ พ.ศ.๒๕๐๔ และให้ใช้ข้อความต่อไปนี้แทน

"มาตรา ๒๑ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๑๒ มาตรา ๑๗/๑ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๒๒ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๑๓ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ"

มาตรา ๑๙ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๒๒/๑ มาตรา ๒๒/๒ และมาตรา ๒๒/๓ แห่งพระราชบัญญัติพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ พ.ศ.๒๕๐๔

"มาตรา ๒๒/๑ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๑๒/๑ มาตรา ๑๒/๒ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่หกหมื่นบาทถึงหนึ่งล้านบาท

ผู้ใดตระเตรียมการกระทำความผิดตามมาตรา ๑๒/๒ ต้องระวางโทษตามที่กำหนดไว้ในวรรคหนึ่ง

มาตรา ๒๒/๒ ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดซึ่งต้องรับโทษตามพระราชบัญญัตินี้เป็นนิติบุคคล กรรมการหรือผู้จัดการของนิติบุคคลนั้น หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น ต้องระวางโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้นๆ ด้วย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องในการกระทำความผิดนั้น

มาตรา ๒๒/๓ บรรดาความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ที่มีโทษจำคุกไม่เกินสองปีหรือปรับ ให้มีคณะกรรมการเปรียบเทียบคดี ซึ่งประกอบด้วย เลขาธิการสำนักงานปรมาณูเพื่อสันติ ผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด และผู้แทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ในกรณีที่พนักงานสอบสวนพบว่าผู้ใดกระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง ถ้าผู้กระทำความผิดดังกล่าวยินยอมให้เปรียบเทียบ ให้พนักงานสอบสวนส่งเรื่องให้คณะกรรมการเปรียบเทียบคดีตามวรรคหนึ่งภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ผู้นั้นยินยอมให้เปรียบเทียบ

ถ้าคณะกรรมการเปรียบเทียบคดีเห็นว่าผู้ต้องหาไม่ควรถูกฟ้องร้องหรือได้รับโทษถึงจำคุก ให้กำหนดค่าปรับซึ่งผู้ต้องหาจะพึงชำระ ถ้าผู้ต้องหายินยอมตามนั้น เมื่อผู้ต้องหาได้ชำระค่าปรับตามจำนวนที่เปรียบเทียบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่มีการเปรียบเทียบ ให้ถือว่าคดีเลิกกันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ถ้าผู้ต้องหาไม่ยินยอมตามที่เปรียบเทียบหรือยินยอมแล้วไม่ชำระเงินค่าปรับภายในเวลาตามวรรคสี่ให้ดำเนินคดีต่อไป

ในระหว่างรอการเปรียบเทียบ หรือรอการชำระเงินค่าปรับ หากผู้ต้องหาได้รับการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวคณะกรรมการเปรียบเทียบคดีจะขอให้มีประกันหรือหลักประกันก็ได้ ทั้งนี้ ให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาใช้บังคับโดยอนุโลม”

มาตรา ๒๐ ให้บรรดากฎกระทรวง ประกาศ ระเบียบ หรือคำสั่งที่ออกตามความในพระราชบัญญัติพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ พ.ศ.๒๕๐๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๐๘) ใช้บังคับได้ต่อไปจนกว่าจะมีกฎกระทรวง ประกาศ ระเบียบ หรือคำสั่งที่ออกตามความในพระราชบัญญัตินี้มาใช้บังคับแทน

มาตรา ๒๑ บรรดาใบอนุญาตที่ออกให้ก่อนพระราชบัญญัติพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ พ.ศ.๒๕๐๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๐๘ มีผลใช้บังคับ ให้คงใช้ได้ต่อไปตามเงื่อนไขและระยะเวลาที่กำหนดไว้ในใบอนุญาตนั้น

มาตรา ๒๒ กรณีที่ผู้รับใบอนุญาตตามพระราชบัญญัติพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ พ.ศ.๒๕๐๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๐๘ ได้ยื่นคำขอต่ออายุใบอนุญาตไว้ก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ถือว่าการยื่นขอต่ออายุใบอนุญาตดังกล่าวเป็นการยื่นคำขอรับใบอนุญาตตามพระราชบัญญัติฉบับนี้

ในระหว่างที่ยังไม่มีการออกใบอนุญาตให้แก่ผู้ที่ดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ให้บุคคลดังกล่าวดำเนินการตามเงื่อนไขและวิธีการที่กำหนดไว้ในใบอนุญาตเดิมต่อไปจนกว่าจะมีการออกใบอนุญาตให้ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้

มาตรา ๒๓ ให้ผู้มีไว้ในครอบครองซึ่งวัสดุนิวเคลียร์พิเศษ พลังงานปรมาณู วัสดุกัมมันตรังสี วัสดุต้นกำลังซึ่งพ้นจากสภาพที่เป็นอยู่ตามธรรมชาติในทางเคมีหรือเครื่องปฏิกรณ์นิวเคลียร์ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ จัดให้ได้มาซึ่งใบอนุญาตให้มีไว้ในครอบครองวัสดุเช่นว่านั้น ภายในกำหนดหกสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัติฉบับนี้ใช้บังคับ

เมื่อพ้นกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่ง ผู้มีไว้ในครอบครองวัสดุเช่นว่านั้น มิได้ยื่นคำขอรับใบอนุญาตให้มีไว้ในครอบครองก็ดี หรือคณะกรรมการมีคำสั่งไม่อนุญาตให้มีไว้ในครอบครองก็ดี ให้ผู้มีไว้ในครอบครองจำหน่ายวัสดุนิวเคลียร์พิเศษ พลังงานปรมาณู วัสดุกัมมันตรังสี วัสดุต้นกำลังซึ่งพ้นจากสภาพที่เป็นอยู่ตามธรรมชาติในทางเคมีหรือเครื่องปฏิกรณ์นิวเคลียร์ ซึ่งตนมีไว้ในครอบครองภายในกำหนดเก้าสิบวันนับแต่วันพ้นกำหนดเวลาตามความในวรรคก่อน หรือนับแต่วันที่คณะกรรมการสั่งไม่อนุญาตแล้วแต่กรณี ถ้ามิได้จำหน่ายภายในกำหนดนี้ ให้วัสดุดังกล่าวตกเป็นของแผ่นดิน โดยผู้ครอบครองเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายในการกำจัดหรือทำลายวัสดุตามวรรคหนึ่ง

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-นามสกุล	นางสาวสุฑามาศ กรายแก้ว
วัน เดือน ปี เกิด	24 กันยายน 2525
ที่อยู่	5/326 หมู่บ้านตะวันนา ถนนสนามบินน้ำ ตำบลบางกระสอ อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี
วุฒิการศึกษา	นิติศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับสอง) มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย เนติบัณฑิตไทย สมัยที่ 63
ตำแหน่งและสถานที่ทำงานปัจจุบัน	นิติกรปฏิบัติการ สังกัดกรมพัฒนาพลังงานทดแทน และอนุรักษ์พลังงาน กระทรวงพลังงาน

DPU